

Barbabilla House

County of West Meath.

1837.

JULII CAESARIS SCALIGERI IN LIBROS DUOS, QUI INSCRIBUNTUR DE PLANTIS, ARISTOTELE AUTHORE,

LIBRI DUO.

Denuò nitori suo restituti, & in lucem editi.

MARPURGI,
Apud Paulum Egenolphum.

M. D. XCVIII.

V. C.

Dn. LEONHARDO DOLDIO,

Philoſopho, & Medico Norimbergico,

IOHANNES HARTMANNI Profeſſor Mathematicus, S. D.

QUI πολύχοον illam naturæ immenſitatem, quæ de Plantis agit, ſolerti inveſtigatione amplexari conantur, tum delectatione, tum uſu in eam rem toti ferri videntur: Quis enim eſt, qui Herbas unius anni intervallo & naſcentes, & intereuntes diligentius in magno illo DEI cognitionis Libro, nimirum MUNDO, contemplatus non lætetur, cùm videat eas tam variis formis, ac innumeris figuris eſſe diſtinctas, ut ſingulæ quaſi literis notisq; hieroglyphicis inſignitæ ἐν πᾶσι φυσικοῖς θαυμαστόν τι, ut inquit Ariſtoteles, reperiri, locupletiſſimũ perhibeant teſtimonium! Quis eſt, qui in unam humano generi utiliſſimam MEDICINAM ἐπιπολαίως duntaxat oculos convertens non fateatur, ejuſdem principia non aliunde ferè derivari, quàm ex hac plantarum ſtirpiumque ſapientiſſima cognitione, cùm meridiana luce clarius ſit, harum tantam tamq; variam eſſe virtutem, ut ad omnia morborum genera ſint utiles, & divina quadam providentia genitæ! Qui itaque neq; Delectationis neq; Uſus evidentiſſimo τεκμηρίῳ convictus eſſe velit, illi proculdubio, ut cum poëta loquar,

—has ne possit naturæ accedere partes,
Frigidus obstiterit circum præcordia sanguis:

Verumenimverò vulgaris isthæc est, & crassa propemo dum plantarum herbarumq; investigatio; ex qua pos modû apud homines ingeniosissimos & penè divino mirabilium contemplationû multitudo confluxit. Ii e nim, præter multiplicem plantarum figuram, virtutes vulgò decantatas, altius mentis aciem in causas è terr prosiliendi, crescendi, fœticandi, fruticandi intend runt, cœteraq; omnia vigiliis innumeris eruerunt, qu ad benè PHILOSOPHANDI, fœliciterq; MEDENI rationem apprimè necessaria esse, longo usu diligenti meditatione deprehendebantur. In eo genere palmar omnibus præripuisse videtur acutissimus SCALIGE fœlix ille rei literariæ Sol, cujus claritas non ad eos so lùm qui nunc sunt, sed ad posteros diffundetur, quan diu quidem vivet in terris nomen literarum. Is enin dono quodam Providentiæ (ceu Quintil. de Cicero ne loquitur) genitus est, in quo totas vires suas PHILO SOPHIA experiretur: subtilis, gravis, acutus: qui div na ingenii fœlicitate, quicquid in reliquis admirabil politum, ingeniosum, subtile reperitur, id suis in Ope ribus totum effinxit. In hoc uno (absit invidia verbo Vis ARISTOTELIS, Copia PLATONIS, Gravita AVENRHOIS universa continetur. Quis enim hoc i Demonstrando subtilior? in Disserendo acutior? in Re tinendo vehementior? Illi itaq; in hoc de Plantis Com mentario, perinde ut in reliquis scriptis, quotquot eo rum ab ipso nobis non invidit hujus sæculi ingrata in gratitudo, omnis de Rebus & Veritate cura fuit: Und profectò Philosophi perfectissimi munere defunctu esse videtur. Possunt autem hi duo de Plantis libri ma gno argumento esse, quàm gravem, quàm subtilen SCALIGERUM habituri fuissemus, si ejusdem tum Hi storiæ plantarû, tum Commentarii in universos Theo

phrast

hrasti libros non interiissent. Quam sanè jacturam hodiè ægrè ferunt omnes, quibuscunq; eruditi hujus juxtà ac elegantis sæculi amplificatio aliquid curiositatis affert. Cæterùm ne eadem fortuna hisce de Plantis commentariis, annis abhinc XLII. Luteciæ Parrhisiorum a Vascosano excusis, metuenda esset, siquidem jam dudum desiderari incœpissent, unà cum Præstantiss. Philosopho D. ROD. GOCLENIO, Collega meo & Compatre honorando, autor fui Typographo nostro, ut ea suarum operum partem faceret: Id quod studiosè præstitit: Ideoq; SCALIGER DE PLANTIS, ex veteri novus est factus. Hunc autem παλαιόκαινον ad te, Præstantissime DOLDI, vadis loco mitto, eum potissimum in finem, ut pro jure amicitiæ mihi abs te impetrandæ (si modò ea dignus visus fuero) spondeat. Gratissimum mihi certè fuit, tum à Doctissimo LIBAVIO, tum etiam abs te in literis ad Dn. Physicum nostrum, virum præstantissimum CHRISTOPH. MULDENERUM, Doctorem Medicum, superioribus diebus datis, honorificam fieri mei mentionem. Quod itaq; ille tibi, tu verò Dn. LIBAVIO me nominare non dedignati estis, ambo certè aliqua animi grati testificatione rursus mihi promerendi videbamini. Erga collegam meum D. Muldenerum alio Problemate utar: Tu verò Præstantissime DOLDI in hoc acutissimi SCALIGERI vadimonio pro me acquiesce: & reliquã ad Dn. LIBAVIUM mihi viam muni, quò paulò post in Usum tanti viri totus irrepere possim: neq; enim ejus ego auditum solùm magno emerim, sed potius visum; qui instar alicujus arcani gaudii me subitò multorum, quæ non nisi coràm ventilari exquirique volunt, saturum reddere queat. Vale. MARPURGI, Cal. Martii, Anno Salutis 1598.

AD LECTOREM.

Fert nova ver terræ fragrantia germina, Sylvæ
Viva fronde virent, prataq́ flore nitent.
Iam decus hortorum rediviva stirpe resurgit,
Et quæ clausa fuit, terra reclusa patet.
Quas glacialis hyems violas & lilia texit,
Ver nive depulsa conspicienda refert.
Iam quoq́ SCALIGERI, quem livor clauserat, hortum,
HARTMANNI bonitas, arsq́ patere facit:
Non malè sideribus plantas conjungit, & artem
Sectatur Medicam, Spagiricamq́ Scholam:
Nec vult quæ data sunt sepelire talenta, sed usu
Illorum recto, fœnora mille capit.
Ergò age plantarum vires qui inquiris & usum,
Hunc lege Scaligeri, lector amice, librum:
Laudibus & meritis HARTMANNI nomen honora,
Scaligeri manes qui revocavit, ave.

CHRISTOPHORUS MULDENERUS, M. D. & physiol. Professor ord. in Acad. Marpurg.

JULI

IULII CAESARIS SCALIGERI IN LIBROS DE PLANTIS, FALSO ARIstoteli attributos,

PRÆFATIO,

AD GABRIELEM MINUtium præfectum præturæ Rutenorum.

MULTA *versantur in opinione hominum, Gabriel Minuti, quorum partim obscura sunt propter excellentiam nobilitatis, cujus fulgori comparatus intellectus penè tenebrosus est: alia contrà, latent nos propter exiguitatem naturæ suæ, quæ nullam penè sui speciem creare possunt in animis nostris. Illorum exemplum capiendum est ab iis substantiis, quæ nullis commistæ materiis longinquæ sunt à sensibus humanis. Idea verò materiæ primæ nullis æquè pictæ accidentibus à mortalium cognitione tam longè sita est, vix ut olim cognita, unius Aristotelis cultu sera ceperit incrementa: quæ haud scio, an etiã nunc adepta sint ultimã perfectionem. Atq; horum*

quidem

quidem natura talis fuit. Ea verò philosophi. pars, quæ plantarum atque animalium complectitur explicationem, cum per se esset difficilis quòd variis dissitas res terrarum spatiis, simu cum populorum mutatione, quæ quotidie pen contingit, necesse fuit etiam nomina commutare: tum est facta morosior, ne dicam odiosa, vel priscorum ignavia, vel posteriorum negligentia simul, & temeritate. Illi enim quæ sua tempestate pro cognitis habebant, describere aggressi, tanquam de æternis atque incorruptibilibus agerent, pauca sæpè, non rarò nulla signa apposuere, quibus à successoribus recognoscerentur. Hi ad primam quanque vel levissimam interdum notam certas digessèrunt ignotarum formarum classes, alienis suppositis, atque etiam contrariis aliquando: adeò ut nocentissima venena quoque, vice salubrium medicamentorum invexerint impudenter. Nonnulli dum nihil non scisse videri volunt, aggestis in unum verè chaos, atque indecorè coagmentatis omnibus, eam tentarunt molitionē, quæ importuna opulentia sua facilè ostentaret inopiam. Contrà, horum odio exacerbati iÿ, quos vel metus culpæ, vel imbecillitatis conscientia,

*ſcentia, vel provinciæ perplexitas abſterre-
ut, univerſum conſilium, quod ad id negotij
ſpectabat, ita putarunt abjiciendum, ut ſum-
mam ſcientiam in ea ſtatuerent ſecuritate, quæ
per alieni regni contemptum ſuæ magnitudi-
nis faceret opinionem. Neq; horum longè à
primis ſeculis exempla ſunt petenda. etiam-
num hodie viget utraq; factio: & ea, quæ tri-
bus herbulis, ac potius tribus verbulis popula-
riter, atq; etiam ſeditiosè jubet, ut à ſe nobis ſa-
tisfieri poſſe cenſeamus: & ea, quæ niſi Germa-
nicas herbas quoq; pro Syris atq; Africanis
ſubdat, univerſam operam noſtram perditam
ducat in re medicamentaria. Quorum, Mi-
nuti, velitationes haud tam ex mea recenſione
cognoſcens, quàm ex tuo judicio perpendens
(quanvis juſſu regio & armis te oportet tueri
præturam tuam, & judiciis publicis ejus o-
mnes ordines in officio continere) mecum ta-
men mirari ſæpè ſolitus es. Neq; verò extrema
hæc abs te probari, ſcilicet vel ambitionem ſa-
tagendi, vel ignavos faſtuoſosq; contemptus,
ſed utroſq; decere temperari: horum deſidiam
vividioribus diſquiſitionibus, illorum præci-
pites cupiditates metis iis, quibus humanorum*

commo-

commodorum ratio præscriberetur. Ad cuj[...] tam prudentis sententiæ confirmationem a[...] debas ea, quæ nullis objectionibus labefacta[...] posse viderentur. Nam tametsi unam quam[...] piam ad ægritudinẽ profligandam unius pla[n]tæ speciem posse facere scriptum est: tamen cù[m] in Natura nihil esse frustrà fateamur, & [...] eodem genere, proxima facie, ac viribus, plur[...] certis factis periculis exploratæ sint: tum sæp[e] numero, quæ ita conveniunt in illo ambitu [...] militudinis, inter se privatis facultatibus d[...] similes reperiantur: non ab re factum videtu[r] si ab iis, qui & scientiæ nomen, & sapientiæ [o]pinionem sunt consequuti, receptæ, atq; adju[n]ctæ sint ad illam primò cognitam: hæ quoq; [...] liæ, quæ postea sese vel obtulerunt casu, vel [...] aliis judicatæ dicerentur. Quocirca sæpè co[n]tigit, ut quas priorum vicarias putabamu[s] inventæ multis, variis, exquisitis experime[n]tis utiliores illis, reponi mererentur in prim[a] commendatione. Ne nunc depugnem[...] illud, omnino id penè in omnibus evenire, ut secundaria ope hac addatur protagonis[...] (ut ita dicam) illis aliquid supplementi, qu[...] sine controversia desideretur. Ita è contrar[...]

Qu[...]

Quia nequaquam congiarium damus, ſed ut veteres Latini loquebantur, præbia modicis hauſtibus: efficaciſſima quæq; ſeligenda ſunt ab gnavioribus, atq; ad noſtram operam tam feliciter, quàm prudenter transferenda. Qua moderatione fiet, ut etiam neſciſſe quædam, non ſit flagitio aſcribendum. Plerunq; enim à Natura id elaboratum eſt, ut quando non ſit ad manus, quod in ultima Aethiopia ſuis illa indigenis apparavit: non negarit communis utriuſq; loci parens in tua regione quædam, ut leniſſimè dicam, minimè negligenda. Quanquam hæc pro aliis potius, quàm mea cauſa dixiſſe videri poſſum: qui jam tot annos ita verſatus in cognitione ſtirpium, ut meipſum everterim, nondũ etiam vel in aliorum inventis, vel in meis judiciis acquieſcam. Cæterum quemadmodum in theoria cupidi ſumus, atq; etiam haud parum iniqui nobis ipſis: ita in officiis quotidianis tale ſequimur temperamentum: ut ſi modeſtia prudentiaq; ſola curatio perfici queat, nemo videatur in provinciis capeſſendis cautior, nemo in abſolvendis felicior. Atq; ipſas quidem hiſtorias noſtras nondum audemus publicè profiteri,

propter

propter eas causas, quas aliàs dixi tibi. In Theophrasti verò libros omnes à nobis & ver-sos, & sectos alio modo, quàm quo perperam di-gesti circunferebantur, commentarios jam pri-dem absolutos propediem edituri sumus. In-terea verò hosce, qui Aristotelis nomine pr-scripti sunt hactenus, cum jam operariorum manus poscant, tibi mitto muneri. Vt de qui-bus per hujus anni (quod meminisse potes) in-tia inter vos à Bajulio disputatum sit, cogno-scas: an integra serenaq; maneat in mutila n-bulosaq; ætate memoria, cujus in ætate melio-fueras admirator. Quod si quid exciderit (v-reor enim) fortasse mihi: te illa tua, quam Natura larga, ut ajunt, ut ego soleo, etiã utra-manu datam, jurisprudentiæ exercitiis, hum-nioris literaturæ cultu, philosophicæ ac medi-theoriæ cognitione, divinæ scientiæ præcep-cumulatissimam fecisti, castigare, demere, addere quantum desit, atq; mihi innume-occupato negotiis, familiaribus, civilibus, li-rariis, ignoscere non pigebit.

JULII CAESARIS SCALIGERI IN LIBROS DUOS, QUI INSCRIBUNTUR DE Plantis, Aristotele authore,

LIBRI DUO.

Continebamur domi difficillimis hybernis tempestatibus ego, & Gabriel Minutius, qui me ut viseret, unà cum Joanne Bajulio, & Augerio Ferrerio, natalitiis feriis venerat in Aquitaniam. Hujus ergo tam importunæ quasi solitudinis molestiam, tum literatis, jucundisq; colloquiis, tum affinium frequentia, qui ad nos officii gratia quotidie confluebant, facilè delebamus. Ea præsertim dies, quæ Calendas Januarias antecesserat, tantis hilaritatibus consumpta est, ut non prius earum satietas obrepserit, quàm intelligeremus, haud parvam tertiæ vigiliæ partem exactam esse. Tum in eo cujusq; discessu ego, quem pridianarum disputationum reliquiæ non mediocriter exercebant, ad meipsum haud secus atq; longinqua ex peregrinatione quapiam redeundum ratus, eas tanta animi contentione, quod noctis supererat, elucubravi: ut imminens somnus labenti penè corpori, neq; tum satis spatii daret ad sese colligendum, atque ad quietem capessendam: neq; pòst ullo matutino strepitu

 solvere-

ſolveretur. Quod ſuaviſſimis tandem ſuſurris exp[illegible]
rectus, ſenſi hoſpites eſſe in cubiculo, atq; inter ſe co[illegible]
fabulari. Bajulius, opinor, de auſpiciis ineuntis an[illegible]
dixerat aliquid. Nam tum primũ viſus ſum excep[illegible]
verba hæc: Nolite, inquit, exiſtimare, quicquã eſſe p[illegible]
ſtilentius humano generi, quàm populares perſuaſ[illegible]
nes: quippe quæ & conſtantes animos interdum la[illegible]
factant, & ſimpliciores aut irretitos occupat vana [illegible]
temerariæ credulitatis, aut per ſe in deteriorem pa[illegible]
pronos impellunt ſæpenumero ad mala facinora per[illegible]
tranda. Quid exultat vulgus, quaſi nova momenta [illegible]
tæ hac ipſa die ſuppeditentur ſibi? Nam verò quidn[illegible]
hujusce temporariæ poſſit accedere, quod nõ de illa [illegible]
tura perpetua dematur nobis? Neq; potius hodiern[illegible]
diem de præſenti facie commendare deceat, quàm n[illegible]
tiri animo craſtinũ, vel heſternis incommodis, vel [illegible]
ipſo, quòd ille non amplius, iſte nondum, hic ut ab[illegible]
adeſt nobis. Quibus ex verbis, ut mirificam animo [illegible]
piebam voluptatem, ita, quòd priora non audiſſem, [illegible]
mno graviter ſuccenſebam. Dum tamen aliquid ad[illegible]
turum prætereà ſperarem: non equidem audebam [illegible]
commovere. Cæterum cùm ſecutũ eſſet ſilentium (c[illegible]
do, quòd ille ſatis à ſe factũ exiſtimaret: illi, quia g[illegible]
viſſimis ſententiis animo repetitis fortaſſe fruerent[illegible]
diducto conopeo, imò verò, inquã, ſalvete viri opti[illegible]
Tum progreſſus ad lectulum Minutius, Quid ita, [illegible]
quit, Scaliger? ſatin ſalve? cùm adeò lentus es. Qui[illegible]
hoc diei detinet in ſtragulis, tam alto meridie? An ce[illegible]
iſthic tecum habes, ut veteres illi poëtæ Græci ad ſp[illegible]

das,

las, & parietes grabatorum, in quas repentinas effunderent commentationes? an potius ab istis nivibus metuisti? Quamquam puto nescire te, quantæ sunt nocte hac hesternos Aquilones subsequutæ. Mihi quidem, inquam, è sententia sic satis. Animo tamē malè est, quòd non sum maturius excitatus. Nam quantum hîc ceperim quietis, me quidem pœnitet: præut vellem nivibus istis interfuisse, quas de Bajulii Cœlo, quantum licuit ex pauculis quibusdam postremis verbis, demissas intellexi. Quem si Homerus orantem semel audivisset, ab illo suo Heroë in hunc illam transmovere gloriam minimè dubitasset. Ad hæc Bajulius, Jam tu, inquit, more tuo immodicus in amicis dilaudandis. Sed surge: nam rectà hinc ego in bibliothecam, ne tuis hîc nivibus obrigescam. Vos verò aut præite dum, aut me sequimini. Interea iste curabit corpus. Et jam prandium corrumpitur. Illi ita fecerunt, uti dixerat Bajulius. Ego me expedivi. Mensa disposita est. Igitur evocatis è bibliotheca: tum jubente Minutio, ut arcesserentur mulieres familiares: negavit puer, ex toto grege illo quicquam comparere. Nos assedimus. Cumq; haud multum obsonii afferretur, quòd monuerat Minutius partem suam mulieribus asservandam: Dubia, inquam, heri cœna fuit apposita: an verò vobis hodie prandium hoc incertum dicere liceat? Habemus tamen, ut video, Cantabricam pernam in istis assulis, quæ apud vos in provincia rarior est: è Maguntia, & Creta nulla: a Rutenorum prætura tua, Minuti, frequentior. Verùm ut jocemur inter

patinas, hispidior Rutenicæ sapor est, & similior su[...] popularibus. Tum Ferrerius, Rectè tu quidem: sed se[...] misse tantùm, haud jure, potes totum persolvere. D[...] Rutenis id sanè quod est, & scitè admodum: de Basc[...] tuis quid verò tandem? Insulsam tuis ergo legibus o[...] portet esse hanc, & alio modo, nisi fallor, acrem. D[...] Cretensi verò nonnihil habemus politioris literatur[...] Ut vicißim aliquid exhibeamus iis, qui nimis inep[...] turgent Galenica illa toties decantata porcinæ carn[...] commendatione. Ad cujus rhythmum atq; harmo[...] niam non obscuros medicos, omißis etiam (tantum p[...] tuit vecordia) perdicibus, saltasse non ignoro. Quid a[...] hoc novi? Minutius inquit. Non equidem tibi, a[...] Ferrerius: cui nihil librorum intentatum est. Mihi e[...] go nihil dicetur istius, inquit ille: & audiens non a[...] diam. Nihil sanè tanquam novum, respondit Ferr[...] rius: satis est, modò ne rancidum sit. Ne in tam rece[...] tem, ac planè musteam pernam teter sapor ullus m[...] hisce nugis impingatur: né ve contrà, sibi adeò pl[...] ceant isti Mosaici in suilli cibi vituperatione. Jove[...] Cretensis in Idæ vallibus, putarunt Præsii, pro nutri[...] suem habuisse. Quam ob causam illi porculenæ re[...] divinam facerent eo nomine. Mihi verò non fit veri[...] mile. Namq; lupam & canem Romulo donemus, [...] cet, ac Cyro. Conveniunt mores, qui cum lacte sim[...] hauriuntur. Jovem è salacißima quapiam bestia, n[...] de gulosæ ullius mamma suxisse par est. Igitur esto [...] lepus, cujus fœcunditas versatur in opinione hom[...] num: vel canis. Nihil enim cane fertur amentius [...]

venere[...]

enerem. Quanquam nec equum minus calere puto: mper enim furit mas: fœmina verò sola ex iis, quæ on superfœtant, prægnans admittit marem. Et aliuando mihi oblatum est in quodam mercatu Pyreaico ternum asinorum fœdißimum spectaculum. Quare magis placeat, Masticheum (ut ait poëta) nunen illud interea dum cavetur, ne sit cibus patri, habuisse tum pro cibo asininum lac ætate prima: postea um barba simul, non tam pilum asini, quàm spurcissimos induisse mores. Nobis leniter arridentibus: Quod, inquit Minutius, hisce diebus spißius, ac quasi furtivis horis vix captare licuit, securius, ac prolixius aliquid elegantioris eruditionis afferetur epulis hodie pro condimento. Rectè sanè, Ferrerius inquit, si isthæc pro embammate. Nam Dipnosophistæ illi, aliiq́; Græculi convivæ mihi cœnare videntur verba, non attagenem, aut acipenserem. Usq; adeò sunt immodici, raroq́; temporis, ac loci solent habere rationem. Id quod eis à Cicerone quoq; satis objectum est, cum ajebat ineptos esse. Hæc cum dixisset, convertit nos ad jucundißimas fabellas. Allatæ interea sunt anaticulæ, quarum una, quæ crus alterum, nullis extantibus vestigiis, certò nunquam videretur habuisse. Quare Minutius: hoc quidem præter naturæ morem, tametsi contigit in natura. Hanc enim esse duplicem, nostra intellectione capiendum jubet Aristoteles. Tum addit: monstra, quæ vocat ibi φύσεως παρεκβάσεις, quanquam præter naturæ ordinem, haud tamen extra naturæ censum, atq; œconomiam judicanda. Factum,

quia potuit: Fieri potuit, quia potuit illa facere. Cui Ferrerius: *Multas more tuo gemmas illi adjungis auro, quod ex opulentissimis apothecis accepisti. Ego verò canem quoq; vidi bipedem: & ejus è catellis unum modò talem, cum multos alioquin edidisset quadrupedes.* De cane, inquit Minutius, nunc primùm: idq; præter jus illud ordinarium. De avibus, quæ verè sunt ἄποδες, non ut apud Philosophum Cypselli, quia κακόποδες, etiam genera duo legimus ex Hispalicis navigationibus. Quæ abs te, Cæsar, puto non esse in historiarum Commentariis omissa: quos expectant magnopere studiosi. Profectò nihil aliud quàm expectant, inquit Ferrerius. Nam quando per te fiet, ut ne amplius expectent? Hæc me respiciens, ea vultus modestia, dicebat ille: ut in suavitate facilè intelligerem, consistere tempestivam reprehensionem. Propterea quando, inquam, mihi me non amplius expectare licuerit. Sedeo namq;, sto, abeo, insto, fugio, urgeo meipsum. Vos verò, ut video, nihil aliud, quàm gestare cupitis: & mihi vix ipsum ambulandi jus reliqui factum est. Ego verò tuam erubescerem, Ferreri, castigationẽ, nisi senes prohiberet magnus ille dictator noster: quando tibi tanto viro meũ consilium minus probari sentio. Verum istis instigatoribus duo prius à me tollenda esse dico, quã meas ineptias extorquere posse sperent. Quænam? inquit ille. Primum, inquam, dedecoris metum: cujus nimis securos animadverti complures extitisse: qui sese præcipites dediderunt, non in pistrinum (in eo namq; tandiu sumus, dum perstamus in sententia supprimendi)

imendi) ſed extra piſtrinum in gurgitem exprobra-
onum. Alterum eſt, mearum editionum pœnitentia.
t iſti vendibiliores ſuos faciunt libros, ſecundæ, ter-
æ, atq; etiam, ut ſcitis, ſeptimæ editionis aſcriptione.
Ieq; verò tantum mihi ſumo, ut exiſtimem, ulla mea
unctatione à me præſtari poſſe, ne quid in meis mo-
umentis deſideretur. Quin hoc in nullius eſſe hominis
rbitror poteſtate: ut exhauriat imminentium judi-
iorum expectationem. Sed danda mihi, cæteriſq; o-
nnibus cordatis viris opera eſt, ut & verecundia mea,
& diligentia, & amor tam veritatis, quàm poſterita-
tis, cujus commodis ſtudemus, veniam meruiſſe videa-
tur. Hæc me dicente aliud ſuper aliud aggerabatur. At
ea cuncta, poſt aliquantum ſilentii ſeriis jocis non-
nunquam interruptum, juſſit auferri Minutius. Et
ſtructori, Huc, inquit, aliquid bellariorum. Haud ita
multò pòſt ſatagentibus famulis: Ecce, inquam, vo-
bis λύσιν fabulæ. Imò verò δέσιν, Minutius ait. Nam
quorſum tanta lancium multitudo, varietas, ἐπι-
ποκλή? Jam hoc de te quæro. Quoniam hæc πέμματα
priſci perhiberent, ecquid te moveri deceat, ſi iis com-
paraveris ἀπεψίαν? Quid hoc? An de integro alterum
prandium inchoandum? Nam qui iſta diſcutiat, no-
ſtrum hîc nactus es neminem. Non enim Lituani ſu-
mus. Et hinc ſurgendum eſt, ut quantum præteritis nõ
potuit diebus, præ turba multa, id adeò hodie facia-
mus: atq; aliqua in re frugi hoc tam pingui otio, quod
Cauri, niviumq; beneficio paratum eſt, perfruamur.
Neminem enim arbitror tam vel negotioſum, vel

animo soluto, ut domo velit efferre pedem. Et mulieribus edicemus, nobis esse negotium benè magnum, a serium: cujus causa me huc contulerim. Postquan consiliorum inierimus rationem: tum facti, cujus ea haud quaquam pigeat, participes facturos. Atque heu tu (unum è suis vocans) hæc illis ita relata curato, ut a nobis dicta sunt. Ille tum abiit. Alter, cujus hoc semper officium fuerat, dum placentem secat: Quid, inquam, Minuti, stomacharis? quod hîc caseoli, crustula, cremores, colostra, fructus, condimenta tot adsunt? An excidit tibi, Saturnalibus hæc olim, mißilia quæ dicerent, fuisse? Hodie sunto nobis Saturnalia, sed literata. Est enim Saturnus sidus secretioris illius sapientiæ: quæ sempiterna constantia sui similis, quoniam nihil extra se habet, infinita scilicet, recurrit in seipsam. Quapropter ille suos vorasse liberos creditus est: ut unde illi principium ducerent, eodem quoque, videlicet ad suum finem, reducerentur. Rhea perennis ille fluxus est (quod & nomen indicat) suiipsius contemplationis: ex qua gignit id ille, quod, uti dicebamus, reciprocat in eundem. Nulla namque in Deo rectæ lineæ fit designatio, quia caret extremis. Ne verò circulari sola illa intima cognitione semper oblectaret sese: quin eam proferret, atque produceret ad sui participationem: infinita bonitas oblata est ei, ab ipsa contemplatione, id est à Rhea, Bætylon. sic enim lapidem vocant illum suppositititium. Quocirca servati sunt liberi tres, alius post alium. Primum igitur est rebus communicata vita. Hoc sanè Juppiter agnoscitur, vitalis

autor

utor ſpiritus (omnibus origo eadem, ζεὺς, ζῆν, ζεῖν) c forma ipſa. Deinde Neptunus, qui eſſet materia. Nam quæ ὕλη Græcis dicitur, ſapientibus Chaldæis riſcis aquam ſignificavit: cujus autor ille peculiari umine nuncupatur. Ab illis namq; totius arcanæ ſa- ientiæ myſteria dimanarunt. Sic ex eorum IOVA oſtrum quoq; JOVIS propagatum fuit. Nam recto aſu hoc appellatum ſono, manifeſtò cognoſcitur ex ugurum libris, in quibus illi duo verſus:

Juno, Veſta, Minerva, Ceres, Diana, Venus, Mars,
Mercurius, Jovis, Neptunus, Volcanus, Apollo.

Sibilum verò, qui vocem claudit, nequaquam vacare exiſtimetis. Nempe ab intelligentia cælesti τῷ ὀνοματοθέτῃ, cum ſermonem conderet, cælitus infuſum lumen reor, quod aperire deberet id. Aliquando elementum illud in admirabilis nominis medio futurum: ut novæ gratiæ, veteriſq; legis nexus unicus, univerſi compleret ævi myſticam præſcriptionem in ſervatore noſtro JESVA. Secunda namq; vocalis utriq; una eſt indifferens prolationi: quæq; auditur in JOVA, & quæ percipitur in JESVA. At media conſonans, quæ principio finem copulavit, ineffabili nomini, haud ſine magnis, atq; admirabilibus legibus interpoſita fuit. Ea ſiquidem ſimplex interdum, aliàs duplex cum ſit, priſtina ſubſtantia non mutata: Ita Dei filius ante omnia ſecula ſimplex erat Deus: poſtquam Patri placitum eſt, ex Deo vero ſimplici, vero puro Homine fa-

ctus est unus JESVA. *Missus quidem mittenti par, major autem illis, qui ab eodem mittente ad minora mittuntur ministeria. Ad hæc trivertex illa una inter omnes litera signum est immensæ Trinitatis in unitate, pro ejusmodi nomine, quod in cœlis natum, ab illi per humanæ salutis nuncium delatum, ei est impositum, per quem unum Trinitatis mysteriis initiati, ad immortalitatem capessendam evecti sumus. Dis autem Saturni tertia proles fuit: qui designat corruptibilium rerum consumptionem. Igitur neq; Iovem devoravit: id est vitam concessit rebus ita extra se, ut ab illis non excludatur: in eas ita se inspirans, ut in illis non sit inclusus. Neq; Neptunum. Propterea quod fluxis rebus opus erat reparatione, quæ humore subinde reposito succos instauraret. Ut & ad consistendum esset materia sub forma: id est, Neptunus sub Jovis imperio, & ad rerum jam constitutarum conservationem, deficienti priori materiæ supplementum. Quamquam est, præter hæc, nobis aliquid ex hoc profundissimo simul atq; dulcissimo pelago hauriendum. Quis enim non videt parentis sui sobolem hanc motionem illam in seipsam sese colligentem imitari? Cum enim triplex aquarum motus sit, eos omnes aliquo modo circulares esse deprehendemus. Unum certò talem, alterius verò semissem. Est motus is, quo litus alliditur: unde falsò nominis rationem ex allusione soni veteres deducebant. At res se aliter habet. Est enim litus* λιτός. *Sic enim tenuem terram vocarunt Græci. Is maris appulsus ad terram ita cietur, ut in se recurrat,*

Hoc

hoc æstum Latini dixere, ut apud Horatium videre
est: propterea quòd quemadmodum quæ fervet aqua,
calore sublata in ampullas, residit rursum: ita in se re-
cipitur unda denuò, quæ sese litori applicuerit. Altera
maris agitatio est, quæ de Lunæ cursu pendet. Eam
namq; sub certas usq; metas sequitur, quoad relegat
peractum iter. Hic est ille motus, cujus semissem, non
imitatione, ut ii, sed revera cœli more sese urgens, atq;
idem fugiens perpetuò rotetur. In Occidentem enim
ruit semper impetus Oceani Maidegascaritæ. Tertia
verò gyratio adeò mirabilis est, ut à paucis cognita,
multorum inscitia sit explosa. Cum tamen nihil ve-
rius sit, quàm fluviorum agmina, quæ sese in alveum
devolvunt maris, subterraneis recepta cavernis eò subi-
re, unde rursus demittantur. Hujus tam difficilis sen-
tentiæ demonstrationem extraordinaria opera expli-
cavimus in exotericis. Nam proprius locus est in quin-
to nostrarum nobilium exercitationum. Nónne vide-
tur vobis meritò Neptunus Jovis frater, aliqua ex par-
te consors imperii, referre parentis illius divinitatem?
Vita enim hæc in motu, & à motu primo. Et memi-
nistis, hasce aquas ab illis separatas. Quid? De aquis
quod dicamus, nihil est præterea? Imò maximè. Nam
quod de vitæ hîc tum constitutione, tum redintegra-
tione dictum est, ad ea quoq; spectat corpora, quo-
rum forma nullius capax est beatitudinis. At enim-
vero ipsi homini, cujus gratia cuncta hæc molitus est
primus opifex, ab eodem vita est duplex destinata.
Una hoc in communi templo rebus omnibus: altera in
æterno

æterno illo domicilio: cujus ipſemet Sol ſempiternæ lucis autor, abſq; ortu, abſq; occaſu diem facit. Cujus opulentia, in tanta ac tam varia civiũ inæqualitate unius, uniusmodi, unius immenſitatis ſpiritus illius æqualis eſt. Sic inexplicabilis illa Sapientia, poſteaqua vitæ radiis conſuluit huic primæ conſtitutioni, comparavit deinde perpetuitatem: quæ ut nullius egebat instaurationis, ita voluit illa, ut opus haberet aquis, humanæ quidem caligini haudquaquam notis: quarum ſigna eſſent eæ, quibus præeſt Neptunus ille: unde nomen ei quoq; fuit à lotione attributum. Id enim facit in ipſo νίπτειν, quod in Acheloo (hoc omnes aquas Græci nominabant) λούειν. Ne vos fallat illorum authoritas, atq; abducat à veritate, qui à nando Neptunum ſane quam populariter deducebant. Sed ut à verto Vertunus, à portu Portunus: ſic à νίπτω Neptunus: à quo etiam, nitor. Neq; Jovem igitur, uti dicebamus, in ſe reſumpſit, neq; Neptunum: neq; verò Ditem, quòd is rerum eſt earum meta ultima, quæ termino finiuntur. At ille quo, quando, quoto finiatur? Hæc me ita veſtigantem attentè Minutius obſervabat. Inde cæteris tacentibus, ô Scaliger, inquit, quanto ſunt ſuaviores aquæ iſtæ tuæ, quàm precioſiſſima vina illa, quæ dubium è Vaſconia, Provincia, Cantabria, in tuum allatis, atque depactis vitibus, ſuburbanum, propinabas. Jam verè latices ſunt hi, qui adeò latuerunt hactenus, ut ne guttam quidem ex tot Sapientum fontibus guſtare licuerit. Bone Deus, quantum jacturæ fit ab iis, qui te non audiunt. Imò verò ab

iis, qui

*, qui me audiunt, inquam. Audit verò perver-
turbæ colluvies hæc quotidie, quicum mihi nun-
uam potuit convenire: nempe quando ſuus cuique
gioni (ſicut elegantiſſimè canit hic Augerius) genius
t: quomodo aut ab iſtis ego, aut iſti meis dictis bea-
iores fiant: ſi cujus terræ ſeſe ridiculè jactant indige-
as, ea mihi fatorum aſpera, immiti, inexorabili, in-
icta illa neceſſitate pro exilio, atq; ut verius dicam,
ro ſupplicio data eſt? Quare non, ut ille ſolebat, nun-
uam minus ſolus, quàm cum ſolus: ſed ut nos, nun-
uam magis ſolus, quàm cum iſtis. Verùm haſce rugas
frontibus explicemus. Guſtate modò placentam: rem
obis quidem novam, vel quod antehac nullam for-
taſſe videritis, vel quod ejus novum nomen à nobis ex-
cogitatum inter Ariſtophanea non importunè referri
poteſt. Quid id, inquit ille, nominis eſt? Ariſtoteles,
inquam, γλῶτταν vocat: ubi vox quæpiam certæ na-
tioni, aut oppido peculiaris eſt. γλῶτταν hanc ego
texui maritimis Liguribus iis, qui à Niceæ tractu ad
Thuſcum uſq; litus pertinent. ὁλόδειπνον, & ὁλόδορ-
πον, vocari juſſi. Hoc namq; ſolo cibo prandium inte-
grum, opiparam cœnam conficiunt ſæpè. Bene, inquit
Ferrerius, ſit latronibus illis: ſunt enim piratæ omnes,
atq; graſſatores. Neq; mare, neq; terra ab illorum ma-
leficiis tuta ſunt: perfidiis commercia produnt: exce-
ptos viatores morte afficiunt, aut in Africam venum
tranſvehunt: excurſionibus vicina, longinqua, hoſti-
lia, fœderata æquè, omnia infeſta faciunt. Quid, in-
quit, ergo Minutius illis benè vis? Quia, inquit ille, ſuis
moribus

moribus facetas efficiunt orationes. κακόβιοι namq
ἀβίωτοι sunt. Et suavissimi cibi, mihi quidem vider
tur authores: si modò tales πλάκας conficere norui
illi. Imò, inquam, multò elegantiores. Et clementi
apud eos cœlum, quàm bonitatem hominibus abjura
vit, in herbas maluit transfundere. Et versatili atro
ingenio, in quod intendunt, id præclarè præstant. A
tu, inquit ille, quibus præsidiis nunc herbulas tuas a
iniquissimi Septentrionis feritate vindicasti? An qui
tuus ille popularis: tu sub eo natus atq; educatus ali
quid cum ipso habeas constitutum? At tu semper, in
quam, delitias facis. Artis tamen nonnihil hîc. Et es
operæprecium vobis eam non nescire: saltem, ut ad
acetaria etiam alienissimo tempore paratas herba
habeatis. Quî fit? inquit. Res, inquam, perfacilis
Quas tibi velis immunes pruinæ, gelu, nivium, in a-
reolam tempestivè conjicito. Eis tentoriola ex arun-
dinibus & phalis excitamus. Stramine superinjecto
conteguntur. Neq; verò satis. Filiceis ramis benefo-
liatis herbæ ipsæ sunt insternendæ. Certum est hoc mu-
nimentum adversus quaslibet injurias hyberni cœli.
In asparagorum verò pulvillos, ne eorum capita, quæ
illico sub terræ cuti subsunt, urantur frigore, colum-
binum fimum corbe incernunt. Ita etiam curatur, ut
& commodius habeant, & celerius enascantur. Bene
est, inquit Minutius. At tu audebisné hodie nos acci-
pere merenda luculenta, ex tuis herbis illis, quas tam-
diu dolemus latitare, neq; terra potius tegi, quàm per-
tinacis animi dissimulatione? Nam quando nobis eas

videre

idere licebit ſaltem, ſi guſtare non licet? Non, in-
uam, hodie. Vides enim, quæ quanta cœli facta ſit
n earum perniciem conjuratio. At hîc, inquit, ad
gnem, ſi prodeant ex ore tuo, nihil eis ab externis in-
ommodis periculi. Age modò, aperi hortos iſtos tuos.
Quin ſaltem, ſubdit Ferrerius, quando tu non vis fle-
ti poſſe: adjuta nos amabò ad cogendum hunc Baiu-
ium, ut ex hac materia promat aliquid ſeipſo dignū.
Attulit enim ſecum, ſi neſcis, Ariſtotelis duos libros de
Plantis, non antehac vulgò viſos, ut ſolet, pro com-
meatu: non ſine accuratiſſimis, quos ego & apud eum
pridem, & in bibliotheca modò, cum Minutio vidi,
commentariis. Et puto te non aſpernaturum tam bel-
lam occaſionem audiendi ſuper hac re philoſophorum
Principem diſputantem, ex ore præſertim maximi
philoſophi. Ad quem ego: An mihi quicquam gratius
eſſe queat, quàm & onus transferre diſputationis in
humeros validiſſimi Herculis? Et haurire de præcepto-
ris fontibus mihi hactenus ignota dogmata, per mun-
diſſimos alveos derivata? Et experiri, quàm gratio-
ſus apud Baiulium, ſi vobis id negavit, eſſe queam?
Poſtremò, hæc de illius iudicio metiri, atq; perpende-
re, quæ me deſtinent in ancipiti, quominus Hiſtorias
meas de plantarum natura divulgandas eſſe du-
cam? Neq; profectò tanti fecerim ſalutationem ve-
ſtram: quippe cuius frequentia creberrimis literis ve-
ſtris ubertim frui licet: neq; præſentem conſpectum:
eius enim abſentiam, quandocunque lubet, abeſſe
cogo, atque etiam iubeo perpetuis imaginibus &
virtutis.

virtutis, & amoris erga me vestri: quantum aud-libet, doctissimum atque sapientissimum virum, de Naturæ partibus, ex admirabilis oraculi sententia d-serentem: quæ & per se graves sint, propter inexplic-bilem penè seriem, atque connexionem, πολυχοῖαν *ea causa Theophrasto appellatam: & ab authoribus eff-ctæ difficiliores, ob ignaviam veterum, recentiorum t-meritatem, nominum confusiones, aut mutation- seculorum intervallis, regionum distantia, regnoru- eversionibus. Inde conversus ad Bajulium, orare eu- sese nobis tantillum daret: neque committeret, ut pl- potuisse preces viderentur, quàm jus & amicitiæ, qu- habet omnia communia, & literarum necessitud- quæ viris sapientibus à Deo videntur impertitæ: quod ab eo gratis acceperint, optimo cuique reponan- non inviti. Hic ille, ut est omnium bonarum artiu- tum felicissimus alumnus, tum facillimus administr- tor: Mitte me, inquit, orare, ut faciam, quod ultrò fa-cturus eram, modò id ita vobis cordi esse intelligerem. Quamobrem neutiquam postulo, hoc ab ullo vestru- gratiæ apponi mihi: præsertim cui neque conducibili- ad scientiam, quam enixè quæro, neque honorificenti- ad gloriam, si ambitiosè quæram, evenire posse reo- quàm te in tuo regno habere mearum actionum spe-ctatorem. Quanquam ut libens tua maximè causa fa-cio, ita invitus ut facerem, tuo exemplo moveri pot-ram. Qui enim amplius viginti annos, nisi illi dilap- essent, ostentare potes in hujusmodi perplexissimis di- quisitionibus explicatos, comminutos, exactos: qua-*

lem an-

n animum re adimis nobis, quem verbis addere vi-
iris? Dicam tamen cum hoc meo libello, quid sen-
am: atq; in eum, si quid à vobis evaserit mihi alior-
m, atq; sperabam, id incommodi refundam. Tum sic
pit: Ego hanc philosophiæ partem Musarum tri-
di sæpenumero solitus sum comparare. De quo Plato
quinto de legibus ita scribit: Super illo poëta cum
derit, minus esse sui compotem. Sic nobis de planta-
um formis, differentiis, figuris, facultatibus, caüsis,
neratione, verba facturis, quid asseverandum sit,
lerumq; me nescire fateor. Sequimur enim venato-
s sæpenumero vestigia canum, aut negligentium, aut
ertium, aut malignorum. Vestra tamen modestia
etus, atq; taciturnitate (neq; enim, si quid erravero,
ras elaturos) audebo quàm accuratissima, quamq;
otero simplicissima oratione, sustinere veritatem. So-
a enim hæc utriusq; fortunæ regina est. De qua idem
n libro, quem ipse inscripsit quintum, divinum ego
ocare consuevi. Quippe in eo non tam de suo dare le-
es, quam de cœlo deducere videtur. Sic igitur ait ibi:
ἀλήθεια δὲ πάντων ἀγαθῶν ἡγεῖται θεοῖς. *Itaq; veluti*
Solis lumen, sic Dei veritas assecla est: imò ipsemet ve-
ritas. Quòd si quando vel attentior, vel etiam paulò
morosior vobis visus fuero: ne quæso me ad id animi
vitio potius inclinari, quàm propter rerum subtilita-
tem cogi credere velitis. Nihil enim viro studioso præ-
termittendum censeo, quod ad pleniorem sese offerat
contemplationem. In memoria namq;, atq; etiam in
promptu semper habenda sunt illa verba, ex eadem

officina: φιλόσοφον ἐνθυμητὴν σοφίας, οὐ τῆς δὲ τῆς δ' οὔ, ἀλλὰ πάσης. *At quæ verba subdit?* τὸν δὲ δὴ εὐχωρῶς ἐθέλοντα παντὸς μαθήματος γεύεσθαι, καὶ ἀσμένως ἐπὶ τὸ μανθάνειν ἰόντα, καὶ ἀπλήστως ἔχοντα, τοῦτο δ' ἐν δίκῃ φήσομεν φιλόσοφον εἶναι. *Glaucon verò, qu suscipit orationem, non solùm evasit philosophus, sec etiam repentè divinus factus est. Ad hunc enim modi de obtrectatoribus otiosis ac saturis nostris vaticinatus fuit,* πολλοὶ ἄρα, καὶ ἄτοποι ἔσονται σοι τοιοῦτοι. *Hæ iccirco dixi vobis omnibus, ut me tuerentur ab huju Cæsaris judicio, si quid acrius persequerer extra vulga tas opiniones. Et huic ipsi privatim, ut ad suam digni tatem satis esse putaret obsequia bonorum. Quin livo ris fastidia suis virtutibus intelligeret esse multò mino ra. Nam quid tibi vis? Aut quid quæris amplius? Plu enim es apud sapientum judicia consequutus, quàm a pud factiosorum invidentiam amisisti. Habes, quo paucis bonis viris còntigit, clarũ nomen: passus es, quo sæpè fortissimi cives, obtrectationem: ablatũ est, quo ignavissimi complures obtinuere, sordidorum favor Ergo apud vos ita sunt mihi deponẽdæ sententiæ meæ quasi quisquiliæ illæ audiant: ita sentiendum, quasi ti leges illis dare videaris. Sic & calumniatoris nomen ef fugiemus, neq; veritati labes afferetur ulla. Cum ade rotundam, scitam, circumspectam orationem, omni nostrum assensione videret exceptam, sic deintegro au spicatus est: Ego, inquit, libros illos (duo namq; sunt, non sine maximis ærumnis excussi. Cum enim, ut po stea intellexi, ex Arabico in Latinum versi primum*

fuerint.

rint: inde Latini facti à Græculo nescio quo, veluti postliminio pristinæ patriæ restituti, me verò nihilo secus idipsum ignorantem, augusti, ac penè divini nominis veneratio illico perculisset: mox quasi Aristoteli legenti phrasin arriderent omnia: haud ita multò post quibusdam offendiculis lectionis cursus retardatus est. Verum vobis ingenuè fatebor: interea devorabi nonnulla, satis acida quidem illa, atq; aspera, quæ pristinæ opinionis meritis, audebant sese pro germanis ac probis, & gerere, & profiteri. Ita quæ antea barbara existimassem, cum sese offerrent nobis in iis ambulacris, in quibus ego jampridem aram statui elegantiæ, ac veritati, non perinde atq; κίβδηλα, ut ille ait, sed ut ἀττικώτατα in Commentarios meos referebam. Tum porrò monstrosa quædam, hoc ipso nimirum, quod essent teterrima, nec boni cujuspiam auctoris nomen referre possent, tuebar ultrò, rejiciens omne crimen in scriptorum incuriam, seculorum barbariem, temporum injuriam: quid non? Donec eò tandem ventum est, ut non jam de ludicris, ut ille ait, ac oculis ambigendũ esset, sed de rebus ipsis certo judicio pronunciandum. Hunc habuit exitum cæcus ille ac vitiosus amor, dũ sese mihi detegit supinitas mea. Ibi quasi philosophi meam vicẽ miserantis vocibus revocatus, intellexi data esse verba mihi, ita ut impensè jubere videretur, ne suam esse dictionẽ arbitrarer, sed barbari cujuspiam, atq; etiam infantis, & animadvertere dissidium sententiarum, quando prioribus non subscriberent posteriores. Illæ enim cum viderentur

 ex illius

ex illius officina prodiisse, has alius authoris esse prodidere. Quid? inquit Minutius, ain tu? Libri illi non sunt Aristotelis? Non isthuc, inquit ille. Quin potius hoc ago nunc, & curo, ut vosmetipsi judicetis. Est apud Laërtium, duos hoc ab illo conscriptos argumento. Memineram ex quinto historiarum, suos de plantis agnoscentem libros. In primo de generatione animaliũ, neq; scripsisse, neq; nõ scripsisse, scribit his verbis: περὶ μὲν φυτῶν, αὐτὰ καθ' αὑτὰ χωρὶς σκεπτέον. *At in extremo ejusdem, jam à se peractũ dicit:* ἔσκεπται, *inquit. Avenrois quoq; in primo Physicorum, ubi ait Philosophus, post universalium cognitionem descendendum a principiis ad composita naturalia: ibi Arabs particularia docet intelligenda, cujusmodi sunt metalla, plantæ, animalia. Verum de metallis, inquit, nullus extat liber: de plantis verò habemus duos. Huic igitur anchoræ commendabitis interea phasellum vestrum, dum ego cursum teneo meæ disceptationis. Tum videbitis, in eáne statione vobis esse tutius liceat, an conducibilius censeatis, me hac, qua intendo, sequi. Ego quoad rudentes apto, Ferreri, nisi piget, affer huc libellum è bibliotheca, ubi me deposuisse meministi. Atq; etiam majorem illum alterum, scin? qui sub eo jacet patens, unde ego Latinæ versionis, quam antehac nullam videram, certo loco judicium expiscabar. Illo abeunte surgens Bajulius obdidit ostio pessulum: deinde cum libris reverso, sede hîc propter me, inquit, Ferreri, tanquam triarius in subsidiis. Crebra enim, ac fortassè perpetua opera tua mihi opus est. Scito sanè, tuis auribus ex ore*

meo

meo sententias, oculis in tuo codice lectionem, aliquando etiam interpretationem, certè semper trepidationem assequendam esse tibi. Ubi *sessum est, sic incepit ille:*

Aristoteles cum scientiarum orbem universum, vel solus, vel cum paucis intellectione complexus esset: eaque omnia in animo haberet, tanquam altera natura, suo quæque ordine digerere: tum ipsam propterea naturam certa librorum serie dispositā ordinare: coactus est adversus philosophos quosdam extra ordinē disputare. Cujusmodi commentationes à discipulis exceptas ejus nomine circumferri videtis. Etenim qui commentarii contra Zenonem, & Xenophanem, tanquam ab illo conscripti leguntur, illius quidem inexhausti fontis perennes aquas sapiunt, alveos tamen aliorum esse, manifestum est. Ergo cum inter philosophi veras ac legitimas lucubrationes referat idem Laertius, facilè convincitur, quos recenset, non omnes perlegisse. Nam & plerosque alios ab eodem enumeratos, discipulorum exceptos ex dictantis ore, atque confectos esse puto. Quemadmodum contrà, ex nobilissimis aliquot sunt in ea recensione præteriti. Præterea videmus eadem argumenta tum ab illo tractata primùm, tum ab aliis postea repetita, aut acta commentariis. Nedum ut vererentur, quæ injuria temporum interiissent, quibuscunque scirent modis, instaurare. Quo in numero, plantarum item libros arbitror reponendos. Id quod ut propius, accuratiusque videamus, Aristotelis instituta cognoscenda sunt. Principiò illud ejus divino judicio

factum est, ut nihil usquam, nisi unum agat. Nihil enim deformius philosopho, qui ab signis discedens, à veritate imperatrice nostra notatur ignominia. Quas ergo leges ipse præscripsit sibi, eas aliis quoque fixit. Docet hoc nos simplici præceptione in libro Poëtices, unde suum illud accepit Horatius: Sit simplex duntaxat, & unum. Ita verò esse faciendum probat invictis argumentis, in Posteriorum primo. Interpres Naturæ philosophus est, atque imitator. At illa nihil, nisi unum, agit. Quippe unum est, quodcunque est. Præterea constanter illud quoque, ut seriem disponat, & ab universalibus aut notioribus incipiens nihil immisceat alieni. Quibus legibus tantum abest, ut iste noster usus sit, ut vix prudentis modò viri nomen retinere possit. Quatuor ex naturæ decretis proposita nobis sunt. Primùm, historia plantarum: quæ veluti aurium pictura quædam est. Alterum, earum differentiæ, quibus species constituuntur. Tertium, causæ, non quidem specierum: nihil enim medium est inter definitum, & definitionem: sed causas accipimus, aut partes, ut materiam, & formam: aut partium, atque earum accidentium fines. Exempli gratia, quæ forma? Anima, non simplex natura. Quæ materia? Elementa passa corruptionem, ut excellentiùs essent in essentia nobiliori, quod lignum appellatur. Quare brachia, & ab iis rami? Ut diductus humor opportuna mensura distribueretur ad frondes, flores, fructus: ideoque commodius accipere vim cœli posset ad perficiendum. Quare sapor pungit, aut secat? Quia calidus. Quarto loco de genera-

generatione quærendum est. Quem modum atq; ordinem in naturis animalium & diligenter observavit, & exactè est exequutus. At iste noster exorditur à substantia, continuò dilabitur ad differentias. Neq; eas cum explicat, apponit aut consilium, aut causam: neq; adjungit exempla, præter pauxilla ea quidem, atq;, ut ita dicam, febriculosa. Sed & quod pessimum est, neq; plenè rem exhaurit ipsam, & à propositis argumentis abhorrentia quamplurima commiscet. Veluti de aquarum generatione, de arenarum substantia, atq; etiam, si per vos licet, de terræ motu. Quæ quis nescit, in Meteoron libris jampridem excussa esse? Hæc igitur hîc, ut ille, Plato, Theophrastus, Galenus dicere soliti sunt, ὡς τύπῳ, vobis objeci, suo quæq; diligentiùs examinaturus. Nam ut quàm modestissimè loquar, indigna videbitis interdum vel primis philosophiæ rudimentis. Hîc Minutius humana judicia vehementer admiratus, Deus, inquit, bone, quàm mira narras Bajuli. Verùm ut liberasti me ea solicitudine, ita injecisti scrupulum, cujus offensione animus nequit conquiescere. Quid isthuc? inquit Bajulius. Quia enim, inquit ille, nō penitus nihil fuisse reor illud, quod viros hosce doctissimos excitarit, vel ad inscribendum, vel ad inscribentium consilium approbandum. Ad hæc Bajulius paulò hilarior, Ergo, inquit, etiam vis me divinare tu. Dicam tamen, quod mihi videtur. Multorum ingenia me fuisse admiratum, judicium in paucis invenisse: motos tamen suspicor non pessimis rationibus. Nam cum Philosophi libri de plantis inter-

 cidissent,

cidissent, & de numero conveniret: filum ipsum disputationis adversus antiquos aliquam faceret opinionem: brevitas morem, modumq; divinæ orationis adumbraret: boni viri verba sibi dari facilè passi sunt. Quarum rationum illa, quæ declarabat, quemadmodum Priscorum placita diruit, tantum potuit, ut ad eam quoties respexissem, vix pro me facerem. Consuevit enim ille, positis veterum sententiis, atq; dijudicatis, tanquam ignem è collisis lapidibus, sic elicere veritatem. Hoc quoq; libro tam diligenter atq; acutè disputatur contra Pythagoram, Empedoclem, Anaxagoram: ut Aristotelem loqui putes ipsum, non dictare discipulum. Fuit & aliud indicium satis, ut putarunt, validum. Quodam enim loco refert sese ad libros suos Meteoron. Verum alii quoq; Meteora scripserunt. Sic enim Albertus etiam loqui potuit in suis lucubrationibus de natura plantarum. Habetis, opinor, argumenta, quibus & illi sunt decepti, & alios fefellêre. Cui Minutius, Et tu quid ad hæc? Ego, inquit ille, si sapientior hujus esset oratio, si sententiæ firmiores, admiserim haud invitus rationes. Verùm plerisq; locis adeò puerilis, putida, inanis illa est: ut ab inimicis Aristotelis supposita videri possit: quo de jure illius divinitatis, cujus incomparabili sapientia cæteris in libris sese principem ostendit, aliquid hac calumnia detraheretur. Nam quòd veri libri de plantis periere, communem cum aliis fortunam in eo nacti sunt. Brevitas verò hujus adeò brevis est: ut etiam manca ac mutila, sententiam, ut ita dicam, suffocet ipsam. At divina

brevitas

brevitas præceptoris cum ipso naturæ opere contendit ita ut fucus addi, non res ulla, queat: deponi verbum sine rerum detrimento, sine veritatis pernicie nequeat. Ita nihil aufert otiosi, ut nihil omittat necessarii. Iste verò digitum vix intendit: abitq; prius penè, quàm adeat. Ita arcesſit supervacanea, ut prætersugiat necessaria. Illud verò, quod adversus philosophos disputat, more totius Lycei fit. Quod ex Academia mollius atq; laxius acceptum nervosius exercuere. Sic, inquit Minutius, existimandum est. Nam ita affectus jam sum, ut propemodum putem, jacta esse semina quædam assensionis meæ. Cæterùm ut enatis cultus aliquid adhibeatur, cedo, cujus esse censebas tu? Ad quæ Bajulius: Dubium equidem conquerebar, quòd me augurem agere juberes: nunc verò etiam, uti video, Apollinem vis efficere. Neq; enim sine magnarum, abstrusarumq; artium cognitione divinare possum. Divina igitur, inquit Minutius: Nam te nihil latet artium, quæ & bonum, & sapientem, & divinum efficere potuerunt. Quas non iste Græculus Apollo, sed ineffabilis ille spiritus, largiſsima, munificentiſsimaq; sua collocavit manu. Age ut vis, inquit Bajulius. Reor è textrina Theophrasti detracta fila quædam: iisq; clavos additos, tametsi neq; aureos, neq; purpureos. Quòd si protinus authorem tibi dari vis, ad Arabum diligentiam propius accedit. At enimvero, inquit Minutius, à Græco saltem scriptos suspicabar: quamquam tibi assentiebar, quod de Aristotele negabas. A Græculo balbutiente versi sunt, respondit Bajulius. Id quod ipsemet,

met, quasi Q. Mumium profligarit, in fœdissima præfatione sua, quam postea legi, gloriatur. At scin quo modo? Quo adducor, ut suspicer interdum, quempiam semilatinum ineptire ultrò voluisse. Quippe ut omittam, quàm infeliciter græcisset, tanta ejus in præfatione illa putidula infantia est, ut fatear ingenuè multis in locis me nihil intelligere potuisse. Ejusmodi profectò, quam κακοζηλίαν veteres appellabant: ego verò ματαιολογίαν, ut quandoq; fastidium diluere cogar miseratione. Attribuêre viri docti, alius alii. At quidem qui aliorum viderim nihil, Planudem authorem facienti malim assentiri. Extant enim illius aliis in libris similis vestigia semilatinitatis: in quibus si quis pedem ponat, haud ita longè ab hujusce locutionis idea perducetur. Vel hæc videritis, quæ de scholasticis, quæ de Ovidianis versiculis depravavit. Ergo aliter ei cecidit, atq; aliis evenire consuevit. Quippe è Græcis haud ita bonis (ne quid privatim de Herodiano dicã) nitidiora faciunt Latina, quo consulant ignaris exoticæ literaturæ. Iste verò ex Latino fortasse non malo (non enim mihi videre contigit) adeò Græca interpolavit, ut ne à popularibus quidem suis percipi queant satis commodè. Quæ ut exactius cognoscantur, unde pristinam deponamus opinionem, particulatim o-
„ mnia sunt inspicienda. Et in animalibus, inquit, &
„ in plantis vitæ ratio comperta est. Verùm in anima-
„ libus manifesta, in plantis non item.

Optimum quidem à forma principium. Est enim plantæ forma, vitæ actus, quam vegetatricem vocant

animam.

animam. At quare in animalibus apparet vita, in plantis non apparet? Nam vita percipitur aut ex motu, aut per incrementũ, aut ab aliis officiis: non à motu simpliciter. Elementa namq; moventur, nec tamen vivunt. Tantò minus præscribitur motu voluntario. Præterea (dicamus aliquid non vulgare) motus animalis ab elementorum motu non differt, qua motus est. Cum enim sint à Platone & Aristotele tria genera posita, à medio, ad medium, circa medium: non aliis, quàm iis movetur animal motibus. Sed primò, & per se, & necessariò insunt alicui corpori: secundaria ratione (sic est nobis loquendum cum philosophis de philosophia) deinde insunt aliis per illa. Eo tamen differunt, quòd leve movetur in animali voluntario motu deorsum quoq;. Verũ hoc ita illi accidit, sicut aquæ, siquando sursum movetur à non voluntario. Ad hæc, voluntarius tametsi est in animali, primò, & per se: nõ tamen inest omni. Quamobrem ne in animali quidem per eum fieri queat de vita demonstratio: siquidem animalia nonnulla nunquam mutant locum. Quale est Muricum genus adhærens saxis, nobile divini carmine Maronis. Et ea, quæ Tethya philosophus, Theodorus Tubera, mihi placet Papillas appellare. Oportuit igitur discernere vitæ rationem per eas differentias, quæ viventibus omnibus competerent. An igitur fuerit incrementum? Accipio nunc τὸ πεφυκὸς crescere. Neq; enim convertuntur inter se: omne vivens crescit: omne crescens vivit. Prior namq; falsa est. Sed sic: aptum natum crescere. Quare ne hæc quidem via est, quam

insista-

insistamus: quandoquidem ætatis certæ parti attributum est crementum à natura. Alioqui adulta quæ sunt, mortua dicerentur. Nam tametsi vivens omne nunc augetur, nunc diminuitur: (is enim est ῥοῦς Anaxagoræ) nequaquam tamen iccirco dicatur crescere. Augetur id, cui reponitur ex alimento supplementum in defectæ partis loco. Id quod etiam senibus usu venit, quoties oppletur cavum intus non auctis parietibus. At illud crescere judicandum est, cum apponitur omnibus dimensionibus quantitas. Intelligamus etiam subtilius hoc. Ubi omnes dico dimensiones, tot accipio, quot à natura debentur, per id temporis negotium peragente: ne quis objiciat fortasse juncos, aut jumenta, quæ dicuntur statis temporibus solius altitudinis explere mensuram. Lapides enim non crescunt, sed augescunt. Hanc loquendi legem, quæso, condonetis mihi ex philosophicæ militiæ prærogativa. Sic obtinebit augmentum generis proportionem ad incrementum. Ut illud sit apposita cujuscunque modi quantitate: incrementum fiat per occupationem quoquoversum capacioris loci, ex promotione ambitus extimi, admissis intrò partibus, mutatis, atque unitis. Non enim compressa spongia, si dimissa dilatetur, crescet. Majorem illa quidem occupat locum diffuso ambitu exteriore: at id, quod recipitur intrò, neque pars ejus est, puta aër, aut aqua: neque cum partes nō sint eæ, queunt uniri. Unum fortasse mathematicum est: unum naturale non est. Arbitror autem verbi hujus vim multò esse validiorem, quàm ejus postulent principia. Videntur

dentur

dentur namq; de carne primùm dicta vox hæc ex eo, quod erat κρεάζειν, unde fuerit Aeolensibus, quos Latini sequuti sunt, κρεάσκω. Non desuere tamen, qui lapides quoq; crescere arbitrati sint: quos etiam, si Lucinæ placet, parere nugarentur. Quemadmodum de Clearcho recitat Themistius. Quam stultitiam emollit ipse ibi, sed satis molliter. Ait enim lapides æquivocè parere. Hoc ea de causa, ut diceret, adductus est: quòd lapidem quendam Aetiten appellant. Ex iis unum, tametsi magno emptum cùm fregissem, animadverti massam ex humore concretam. Cavi superficies partim æqualis, ac lævis, partim pustulata videbatur. Illarum guttarũ aliquam à cætero corpore delapsam, in eo sinu non tam partum lapidis, quàm fœtum esse. Qui nisi manu nostra, tanquam Bacchus alter eductus fuisset, etiamnum intus manens Elephanti proverbium in se facilè transferre posset. Cæterum in hac vulgatissima re non vulgaris est difficultas. Auditur intus lapilli motus à sono. Auditionis igitur facultas afficitur specie non materiali. Non enim exire potest aër inde, qui sese in aurem insinuet. Et illa maxima subtilitas. Sonus ab auditu percipitur, neq; propterea tamen quid rei sonus sit, ab eo cognoscitur. Verum ad propositum. Animæ primariæ, ac principis officium cùm sit intelligere, neq; ab ejuscemodi functione possit attribui plantæ vita: proximè verò animæ vis sit, sentiendi, ac manifesto comprehendere nemo queat, an plantæ sentiant, tum autem alias quoq; potestates sive harum duarum, sive tertiæ Themistius agnoscat

ex Ari-

ex Aristotele tres, alendi, augendi, gignendi, illis prioribus addat Jamblichus etiam quartam, movendi: & neq; à motu, neq; ab incremento vitæ possimus inire rationem: reliquum omnino est, ut perspiciamus, an facultas alendi præbere nobis velit hujus indicii speciem, ut in plantis vita per eam deprehendatur. Profectò sola ejus consideratione in cognitionem vitæ deduci posse videamur. Veteres autem, quorum ingenia multis difficultatibus ob rerum novitatem circumveniebantur, à sensu solo judicium mutuabantur. Qua ratione qui in plantis non esse sensum intelligerent, vitam quoq; negarent. Qui vitam attribuerent, etiam sensum assignarent. Nam neq; ab officiis vitam ipsam colligebant illi, & non facilè adducebantur, ut crederent, à fructibus aut foliis argumentum vitæ debere comparari: propterea quod existerent plantæ, quæ carerent iis. Qui verò vitam ipsis à natura datam intelligerent: quia sensu quoq; præditas arbitrarentur, ii somnum quoq; capere profitebantur. Quasi cum essent vacuæ atq; otiosæ à muneribus suis, ad quietem diverterentur. Adversus quos in præsentia disputatur. Verùm quibus modis autor primùm, quibus verbis interpres deinde, videamus. Ac primùm quidem ait, in animalibus apertè cognosci vitam, in plantis non constare. At equidem, ut jam patet, vitam, quatenus vita est, in utrisque æquè difficilè cognosci posse docui: si quis ea, quæ propria natura, sola, solam, semper, vitam comitantur, adducat ad faciendam fidem. Nam quæ de vi generandi, movendi, sentiendi,

endi, intelligendi, crescendi, suprà dicebamus, ea omnia nobis afferunt difficultates. Multæ namq; plantæ nunquam, nullum animal semper, aliqua nunquam generant. Sola potestas alendi, κατὰ τὴν εἰσετιδοχὴν, *ad id fuit idonea. Idq; apud Sapientes tantùm, atq; in rerum natura exercitatos. Ejus tum materiam, tum effectionem vocat Galenus* τροφὴν, *usus cõmuni voce Aristotelis, è secundo de generatione, &, opinor, ex libro, quem fecit idem philosophus, huic argumento privatim dicato. Opinor, inquam, propterea quòd cum ad eum nos alleget, nondum Græcè legimus: ex Arabico autem versum habemus unum, unde Galenus optimas quasq; sententias transtulit in suos. Plato in octavo de Repub. & in septimo de legibus, etiam pro educatione, atq; institutione usurpat. Hæc cùm dixit autor, porrò pergit ad concludendum, quod è re censeatur. Ait ergo, proponendam quæstionē, optimo quidem consilio. Præcedit enim quæstio conclusionem, conclusio scientiā. Verum ipsa in quæstione paulò minus accuratè loquutus est.* Πότερον ἔχουσι τὰ φυτὰ ψυχὴν, καὶ δύναμιν ἐπιθυμίας ὀδύνης τε, καὶ ἡδονῆς, καὶ διακρίσεως. *Neq; enim cujusvis animæ est, habere hasce omnes potestates: sed aut sentientis solius, aut ejus quæ ipsam continet sentientem, quemadmodū in tertio de anima declaratū est. Aristoteles ita consuevit alibi: ita dixisset hîc:* Utrum habeant plantæ animā. *Deinde si habent, alendiné, augendiq; solis potestatibus ea prædita sit: an etiam moveantur appetitu: sentiantq; dolorem, ac voluptatē, & an habeant dignoscendi facultatem.*

Cæterùm

Cæterùm excusandus est, quoniam Pythagoras, ejusq; successores, de quibus mox, vires hasce à nulla anima segregavit. Quid enim disjungeret ille potestates, qui diversas substantias animarum uno in corpore, quasi in ergastulo, aut catasta concludebat? Experiamur autem, Græcé ne possimus eam, quam dicebamus, sententiam ἀριστοτελίζειν. Audebo? ἔχει ἢ οὐχὶ τὰ φυτὰ ψυχήν. καὶ εἰ μὴ ἔχει· τίνα δέ. τὴν κατέχουσαν τῆς ἐπιθυμίας, καὶ λύπης, καὶ ἡδονῆς· ἢ τὴν αὐξητικὴν, καὶ τὴν ἀλλοιωτικὴν τοῦ θρεπτικοῦ εἰς τὸ θρεπτὸν μόνην. Plato verò τὸ ἐπιθυμητικὸν, tametsi facit ἀλόγιστον, non tamen aufert ab eo dignotionem. Ideò dictum est hîc, καὶ διακρίσεως. Verum enimvero si cognoscit, licet non dirigatur ratione, nihilo secius potentia cognoscit animali. Quam appetentiam cum in jecore posuere, minus bene naturalem nominarunt, ut animalis detraherent appellationem. Unico namq; fine moventur naturalia, veluti ad ascendendum, & descendendum. At ajunt, τὸ ἐπιθυμητικὸν dolorem fugere, appetere voluptatem: propterea quod hoc dijudicat conducibile, illud non. A rationali propterea non suppeditari cognitionem: sed ei frenum imponi, tanquam equo, ibidem Plato sentit. Quo in libro scribit, τὸ ἐπιθυμητικὸν ὑπὸ τῶν εἰδώλων καὶ φαντασμάτων moveri. At enimvero hoc est cognoscere. Quare jecori divinationem attribuit, propter imaginationes, quas etiam φάσματα vocat. Quod si ita est, alia quoq; in parte, quàm in cerebro, sita erit cognitio. Ac propterea sequitur, vel ex ipso Platone, tum spiritus, tum functiones animales

animales alibi quoq; existere, quàm in cerebro. Quorum principium in corde esse, nemo nisi pertinax, negare tentaverit: præsertim cum hoc ipsum dicat Hippocrates, & in quarto de Republica τὸ θυμικὸν in corde statuatur. Quod in Timæo vocat ἀνδρείαν ψυχήν. Sanè irascimur nunquam nisi re cognita. Irascuntur etiam sapientes, in quibus habitus nequit consequi principia fortitudinis absq; ratiocinatione. Didicit hæc à sapientibus Aegypti Plato: à Chaldæis Aegyptii: quorum è decretis sanctiores omnes literæ dimanarunt. Chaldæi namq; in corde omnium nostrorum motuum principia, tanquam in principio posuere. Galenus autem à Platone accepta hæc laxius intellexit: oculorum sensum secutus, non aciem rationis. Verùm de his non est hîc disputandi locus. Descivit enim ille in hoc ab Hippocrate. Neq; verò fidelius à Platone. Ille namq; propter cerebrum caput factum censet: Galenus maluit, propter oculos. τὸ θεῖον, inquit ille, κατέχον, ac propterea dicit erectum πρὸς τὸ πᾶν, cujus esset simile divinum illud, quod contineret. Sic ille, qui prætulit alibi ridiculè cordi testiculos, dum ineptè ex Aristotelis calumnia famam apud philosophiæ ignaros captat: potuit eodem periculo, ejusdem dialectices subtilitate anteferre oculos cerebro, stipatorem Regi. Hæc narrabat ille animo maximè sedato, sed intento tamen in dicendo. Verùm ubi me subridentem animadvertisset: ut acutissimi, promptissimiq; ingenii est: Quid agas, inquit, non me clam est. Dum vides me persequi jus vestri Lycei contra instituta nostra, vel

meam miraris inconstantiam, vel ad te respectum habuisse me, id lætus es. Erat enim tibi gratificandum, ut commodiore uterer ad hanc rem, quam paro. Nam ubi meus ero, faciam, & me alium, & tibi aliter sentiendum esse sentias. Tum ego, fruar tamen interea usura hac tuæ facilitatis: semperq; te habebo, quē objiciam tibi. Novi ego te Bajuli, acerrimo judicio philosophum, oratorem eloquentissimum. Quocirca nos olim deambulatores, nunc Romani non sponte facti, quibus sedendo vincendum est, perlibenter patiemur abs te sæpe deludi: teq; contra teipsum tam vera, tam subtiliter disputantem æquo animo feremus. Neque enim audeamus δόγμα illud vestrum oppugnare, αὐτὸς ἔφα. Et ille, Quam toties abs te audivi, minus liberali, ac nobili viro dignam dissimulationem, tam te exercere nunc arbitror intempestivè, quàm est à me, præter rationem, pro Aristotelicis disputatum. Sed ad rem. Habeo namq; de plantarum appetentia, quæ nolim oblivisci. Persuasio sanè festiva admodum ab ipsis vitibus, quibus datæ manus videri possint. Nisi piget vos metaphoræ, ac potius cum vulgo malitis ἕλικας, & capreolos, & claviculas: captant namq; his fulturas, ac pedamenta, quorum ope surrigantur. Eas, inquam, manusculas animadvertere est, diu nimis protentas nutare, quoad quippiā apprehendant. Haud secus ac vermiculus proles roris, atq; hospes Ocymi facit, dum posterioribus forcipiculis innixus, sublime tollit caput, captatq; locum, in quem sese demittat. Ita primulum illæ tentantibus similes videntur: deinde ubi ali-

quid

uid attigerunt, invadunt, atq; advolvuntur illico. llud à me præterea curiosè observatum est: si quid ad- t alieni, raro suis vel pampinis, vel sarmentis obvo- itas. Quasi nobis instituant persuadere, nolle se na- uræ consilia pervertere: ne, quod utilitatis ac præ- idii causa datum est, noxium faciant: néve quo ju- ari debeant, strangulentur. Ad hæc igitur, atq; alia alia cum respiceret Anaxagoras, asserebat plantas es- e animalia. Quinetiam dolere casu foliorum: quibus leinde restitutis vicissim caperent voluptatem. Sic nim hic scribit author: Empedoclem quoq; putasse, « n ipsis esse confusum sexum, sive, ut ipse dicit, com- « mistum. Ejus namq; verba sunt, φῦλον κεκραμένον. « Platonem verò existimasse, iccirco præditas appeten- « ia, quia indigerent alimento, quod sibi vis altrix & « ppetat, & interpolet. Deinde hanc Platonis senten- « iam eandem efficere vult cum superioribus. Nam, in- « quit, si hoc ita constitutum sit, necesse id erit quoque, « ut & voluptate, & mœrore afficiantur. Tum illud « consentaneum est, ut & somno opus habeant, & « vigilia. «

Est Platonis opinio hæc ad hunc modum. Humanæ naturæ naturam congenerem aliis formis, & sensibus miscentes ita, ut alterum esset animal. Quibus verbis non solū & ζῶον vocat, & attribuit αἴσθησιν: verumet- iā ἀνθρωπίνης φύσεως φύσιν ξυγγενῆ agnoscit. Reddit etiam rationem, quare ζῶον vocet. πᾶν, inquit, ὅπερ μετάσχῃ τοῦ ζῆν, ζῶον μὲν ἂν ἐνδίκῃ λέγοιτο. μετέχει γε μὴν τοῦτο, ὃ νῦν λέγομεν τοῦ τρίτου ψυχῆς εἴδους. ᾧ δόξης μὲν

καὶ λογισμοῦ, καὶ νοῦ μέτεστι τὸ μηδέν· αἰσθήσεως δὲ ἡδεία
καὶ ἀλγεινῆς μετ' ἐπιθυμιῶν. Et paulò pòst: ζῇ μὲν, ἔστι
οὐχ' ἕτερον ζώου. *Ubi divinus ille vir aliter & facien*
dum censere, & ipse facere debuisset. De hominis enim
partibus dicere cum instituisset, medio in sermon
plantarum naturam admiscere aggressus est: qua ab
soluta, ad relicta membra redire cogeretur. Hic Minu
tius: Quid ages hodie Bajuli? Quem neq; Galeni sa
cramentum, neq; Platonis reverentia queat in offici
continere? Nam equidem propemodum mihi haber
videor, quid pro illo tibi respondeam. Hominem cum
ita exædificasset, ut eum intelligeres, & solubilem &
inanibilem: oportuit ejus opera exemptos catos illo
δημιουργοὺς, *qui tam perfectum architectum primum*
essent imitati. Icciirco illorum ostendit apparatum a
instaurandum recreandumq; opus illud suum, ut di
vinis declarat verbis, τηκόμενον, καὶ κενούμενον. *Duo*
namq; modi sunt, quibus usu venit, ut cibo nobis opu
sit. Aut quia resoluta, aut quia expulsa pars aliqu
nostri sit: cujus loco in adultis tantundem, in adole
scentibus etiam cum fœnore sit reponenda. Itaq; vir il
le nunquam satis laudatus, qui præceptoris Pythagor
constanter insisteret vestigiis, è penu terræ parentis vi
ctum, non ex animantibus immanes epulas volui
suppeditari. Quo consilio fecit, ut eo in loco, in quo de
clararetur corporis indigentia, subsidiarias nihilo se
cius opes ostentaret: non ex barbara consuetudine ju
gulantium tum mite pecus, tum benemeritos vetera
nos boves: sed ex eloquentissimis silentiis innocentissi

mi senis

senis. Hæc cum dixisset Minutius, ille sese paulisper ligens, ubi lenissimè arrisisset: Nullus, inquit, un- am transfuga tantos cepit fructus perfidiæ suæ. Tua ofectò efficacissima opera factum est, ut cujus me de- bat pœnitere, id me maximè commisisse juvet. Sed quaquam mutari potest, quod ab illorum scholis pro rto asseveratur. Amicorum Genios inter se conspi- are, communiterq́; transferri ad eadem consilia, ope- s, fortunas communicandas. Quocirca quod meum mper fuit, ut Platonicos ab accusationibus tuis de- nderem, siquando illorum tu picturas (hoc enim no- ine morosius appellare soles) aut deleas, aut inducas: l tibi nunc adversus me sumpsisti faciundum. Vel quo olore usus es, cum etiam interesse putasti ad defensio- em: si explicares hominis diligentiam, qui non te- merè, sed summo maximeq́; opportuno consilio inter umana membra plantarum naturam perinde rela- am, atq; rem necessariam componeret. Sed ad rem. De Anaxagora, deq́; Empedocle quid statuendum sit, nox videbimus. Plato autem non magno negotio suo otuit animam quoq; nostram dare plantis: qui in Ti- mæo, primùm corpus ipsum, deinde animam vino ca- efieri scripsit. Quare appetitum haud penitus stoli- dum attribuat illis: si etiam vinum meditentur, ut poëtriæ valeant evadere. Et videor meminisse nescio quem affundere solitum platanis suis vinum, & apud Athenæum quidam etiam lactucis. Sed videamus, quid appetitus iste sit. Sic igitur definiamus: Affectio, ejus quo caremus, potiundi. Hoc autem sine aliquo

motus genere fieri non potest. Nam quæ appetunt τὸ ποῦ, motus iis secundum locum datus est: Quæ quantitatem, accretionis: Quæ qualitatem, alterationis: Quæ substantiã, transmutationis. Id quod attribuunt materiæ primæ, propter imperfectionem. Ejus equidem essentiam puto, appetitum perfectionis: quo parata est ac præstolatur omnibus formis. Unde Plato vocat i*psam* χώραν, ὑποδοχὴν, πανδεχώς. *Quo etiam modo ignis, differentiam, quam in præsentia levitatem dicimus, appetitum loci superioris. Hunc autem appetitum in materia illa non esse accidens: sed ambiguè dici vocem hanc in essentia materiæ, & in affectibus animalis. Hæc igitur natura perficit ipsam materiam duobus momentis. Primo, ut sit materia, & hoc quod ipsa est sibi. Altero, ut sit hoc quod est, nunquam separatum nec tempore, nec natura ab eo, quod est esse alterius, non tanquam termini, ad quem referatur, sed tanquam pars totius. Quare natura illa cum sit prior, quàm esse, quo est alterius: erit etiam prior, quàm illa potentia, qua potest alterius esse. Igitur hæc potentia non erit* τὸ τί ἦν εἶναι *materiæ: sed* τὸ ἴδιον, *manans ab illa natura, quæ differentia est illius essentialis. Non enim verum est, formarum carentiam esse essentiam materiæ primæ. Privatio cum sit nihil, entis causa nullo modo esse potest. Ac tametsi privatio introducitur à Philosopho in naturæ scenam ad generationem, pro uno ex tribus principiis: tamen haud ita statuitur, ut pars, sed ut quædam notio necessaria extra totum futurum: non quæ statuat, sed quæ non statuat, ut statuatur.*

uatur. Si enim ſit, quod non eſt, ergo neceſſe eſt, non ſe, quod ſit. At inanes quidam cum inter ſe philoſophorum placita compararent, recitarentq́ priſcorum principia item tria, Materiam, Formam, Mentem: uſi ſunt Ariſtotelem irridere, qui repudiata mente ſuppoſuerit privationem. Hi ſunt, qui propter inſcitiam, atq; inſcitiæ ſobolem temeritatem, poculis oppugnare contendunt eas notiones, quarum præſcriptionibus idem ſubjectum ſecatur varias ad ſcientias. Quis enim paulò provectior in philoſophiæ ſtudiis audeat profiteri, datorem formarum pertinere ad naturalis philoſophi contemplationem, quando ille careat omnino motu, huic à motu nunquam liceat diſcedere? Satis igitur fuit Motorem primum indicare in extremo Phyſicorum, atq; interea dicere illud: Sol & homo generat hominem. Verùm mures iſtos in piſtrino relinquamus, atq; ad appetitum redeamus.

Hi motus omnes, de quibus ſuprà dicebamus, unum tantum reſpiciunt finem: alterā ſcilicet contradictionis partem. Quippe nequit ignis appetere deſcenſionē. Sic auctabile ſuapte natura non poteſt affici, quin augeatur: deniq; alterabile, quin alteretur: materia prima, quin per formam ſuſceptibilem perficiatur. Ab his aliud motionis genus eſt, de quo ſuprà, non quidem forma diverſum, ſed efficiente. Namq; manus meæ motus deorſum non differt, ut indicabamus, à terræ motu, qua motus eſt: ſed eo, quòd in terra motus à forma ſit ad unum: in manu ab anima ita ad id, ut etiam poſſit ad contrarium. Ratio eſt: Quia terræ forma

una, ſimplex, ſimpliciter eſt. Anima ſimplex, multiplex, multipliciter. Simplex ſubſtantia, multiplex poteſtate, multipliciter objectorum cognitione, à quibus eliciuntur actiones. Iccirco hîc appellatur motus διακρίσεως, quaſi dicas dijudicationis, & electionis. Quamquam nos melius, quàm Græci. Illi enim τὴν κατὰ προαίρεσιν κίνησιν vocant: nos liberius voluntarium. Voluntatis ſpecies προαίρεσις eſt, ac perfecta quidem. Is ſanè ordo. Velle in communi. Deinde liberare, eſt actus intellectus per cognitionem, promovens ſe in voluntatem. Tum eligere. Itaq; ſic ſeſe conſequuntur, βούλησις, βούλευσις, αἵρεσις, πρᾶξις. Sic enim à divino philoſopho. Differunt apud Platonem quoq;, ἐθέλειν, & βούλεσθαι. Igitur electio cum ſit actus voluntatis ſequens intellectionem concluſionis, non omnis voluntas erit cum electione. Non ergo motus omnis ἐθελοντὴς, προαιρετικός. Hinc in Augerium intuitus, Ecquid habet iſte tuus hoſpes ad hanc διάκρισιν? Hoc, inquit ille, curabam. Lego hîc, diſcretionis. Haud ineptum nomen, etiam apud Ciceronem. Verbum frequentiſſimum. Græcum eſt, κρίνειν. Quod ad ſenſuum operam tranſtulit Philoſophus in ſecundo de Anima. Latini commodiorem atq; expeditiorem fecerunt pronunciationem, tranſpoſitis elementis, ſicut ἁρπάζω rapio. Compoſitum autem hoc, ſi me ludere permittis, acutius deducam παρὰ τὸ κιρνᾶν. Qui enim diſcernit, diſſipat τὰ κεκερασμένα. Sed hoc ſic dictum putatote, velut Lenæum à leniendo, & Thus à tundendo. Cæterum per me, ſequare, licet. In plantis, in-

quit;

uit, igitur appetitus est, alendi, & crescendi: quippe nisi vim illam attractionis, transmißionis, distributionis, mutationis, unionis non haberet planta: neq; attraheret, neq; attracta conficeret ad vitæ munera. Nempe ab Sole solo non fit attractio, ut putarunt quidam, qui non animadverterent, quàm maximas radices excrescere deorsum versus in profundum ad contrarium punctum lineæ dimetientis radios solares. Neq; multò melius sentit Theophrastus: non posse radices prolixius demitti, quàm quantum Solis vis subire terram valeat. Nam neq; lumen eò delabitur, quod alioqui vehiculum Peripatetici statuunt cœlestium effectionum: neq; in telluris parte intima sentitur calor ullus: quam in partem vel ad duodecim pedes pertingere vidimus radices. Et formæ, non Solis est, quantitates terminare. Utitur enim, ut Philosophus ait, calore natura, tanquam ministro, aut instrumento, non tanquam legislatore, aut opifice. Alioqui radicibus omnibus eadem quantitas produceretur, atq; prolataretur. Omnibus enim Sol idem: à terræ parentis penu demensum idem. Et contra evenire constat. Aquiloniis enim regionibus arbores grandiores, radices vastiores. Præterea in metallis omnia sine Solis admissu generantur. Intelligo nunc & lumen, & calorem, quorum utrumq; Philosophus ille cum cæteris Peripateticis siderum instrumentum, uti dicebamus, appellarunt. Cum tamen aliter ab acutioribus disputetur: nihil enim rerum in intimis terræ sinubus gereretur. Verùm quemadmodum ultra pellucida corpora trasmittitur

*lux, unde nomen est eis comparatum: ita per nō translucida vis illa sese insinuat, ac penetrat, quæ luce ipsa multò est efficacior. Tollit simul cum dubitatione probandi curam quotidianum magnetis exemplum, ad cujus motum sub mensa, movetur ferrum pensile super ea. Nec propterea (quamquam hoc in disputationibus de semine genitali discussum est à nobis aliter) delentur eorum placita: quum sine subjecta materia formam negant posse agere. Virtus enim cœlestis illa, per lumen delata huc, afficit terræ superficiem. Ea affecta, proximam sibi partem immutat æquè, dum ad certa loca destinetur. Sicut ab eodem lapide ferrum etiam non attactum agitatur. Ad hæc si Solis attractione crescerent plantæ, nequaquam demitterent radices ullas, sed totæ in altum surgerent. Sed attractio ac dispensatio fit à vitalis caloris facultate sub imperiis animæ, cujus spiritus illi sunt apparitores: divina quædam res, sincera, secretaq;, atq; alia prorsus ab elementis. Frigidißima namq; Mandragora multum in foliis, plurimum in radicibus capit incrementi: quantum profectò nullum aut Lepidium, aut Chærefoliū, aut Smyrnium, aut Pyrethrum: quæ ab isto calore elementari calida sunt. In hac autem appetentia stirpes intellectionem habent nullam: nihilo sanè majorem, quàm lapis ille cum trahit ferrum: aut ferrum ei lapidi affricatum, ut ad Mundi verticem convertatur. Sed est proportio quædam actionis, & paßionis, qualis inter ignem & stipulam, quæ non est inter ignem & lapidem: suo tamen quæq; modo. *Stipula*

pulæ paſsio pertinet ad corruptionem, ferri ad perfectionem. Hæc enim affectionum genera duo ſunt apud Philoſophum in libris de anima. Non continuò conſequens erit igitur, debere ſentire plantas, ac tantò minus vel lætari, vel contriſtari: niſi ſi quid habes ad hæc Minuti. Ille verò, Nihil, inquit, præter aſſenſionem, atq; etiam plauſum: ita ſubtiliter atq; acutè rerum naturas ac rationes excuſsiſti. Quamobrem non in hortis inter plantas verſari, ſæpè etiam vexari, ſed in philoſophiæ ſinu conquieſcere mihi viſus ſum. Cæterum de ſomno dudum quid dicebas, quod aut exciderit, aut differendum videatur? Neſcio ſanè, inquit Bajulius. Corruptum enim puto codicem: niſi ſubvenit Augerius. Sic enim ſcriptū eſt: ἂν δὲ συμβαίῃ τοῦτο, τῷ ἐπιθυμεῖν, εἰ καὶ ἀεὶ τῷ ὕπνῳ ἀνακτῶνται, καὶ ἐγείρονται, τοῖς ἐγρηγόρσεσι σύμφωνον ἔσται. Non equidem quid illud ſit, ſomno ſemper opprimi, ac nihilo ſecius evigilare, planè percipio. Verùm fortaſſe hunc ad modum admittere poſsimus: Si appetitus attribuatur, in eis ſomnum quoq; ac vigiliam agnoſci debere: idq; adeò ita ſequi, ſi appetitum animalem, non autem purum naturalem intelligamus. Nam (ut nunc aſſentiamur Avenrois, qui in Apala daapala ſentit ita) res materiatas in ſuis functionibus fatigari. Et ſomni finis eſt inſtrumentorum quies, atq; etiam inſtauratio reductis ac retractis ſpiritibus ad fontem ſuum: laſsitudo verò ſubvehit triſtem ſenſionem: quies à plantis appetetur neceſſario. Is autem eſt ſomnus. Sed quid divinat Augerii Attius Navius? Cotém-

pese-

ne ſecabimus novacula? Aves, inquit Augerius, hîc nobis felicius addixere. Nam & ademit, ἀεὶ: *&* τὸ ἀνακτῶνται, *reficiuntur, interpretatus eſt. Ut non ſit iterata poſſeſſio, atq; captivitas: unde, Heri,* κεκτημένοι, *ſed recreatio. Dixerim:* εἰ καί ποτε τῷ ὕπνῳ καταφερόμενα πάλιν ἀναφέρονται πρὸς τὸ ἐγρηγορέναι. σύμφωνον *ergo conſentaneum dicit eſſe, in eis appetitum inveniri, ſi ſomno foveantur per vices, & vigilia*
,, *reſtituantur. Eo conticeſcente, ſecutus Bajulius, Pro-*
,, *ponit, inquit, alias quæſtiones, numero duas. Prior eſt:*
,, *an ſpirent plantæ. Altera: an ſexum in ſe habeant*
,, *confuſum. Quam ſententiam ſuprà dixerat Empedoclis eſſe. Si ergo Peripatetico more diſponamus quæſtiones: An vivant: Si vivant, an appetant: Si appetunt, an ſentiant: Si ſentiunt, an dormiant. Item ſi vivunt, an ſpirent: &, an habeant ſexum. Quas ſanè quæſtiones tractaturus, aſſert rationem conſilii ſui. Negat enim in horum ſingulis minutatim ponendam eſſe operam, hiſce verbis:*

τὸ δὴ ταῦτα παραλιμπάνειν, καὶ μὴ δ' αναλώτοις περὶ τὰ καθ' ἕκαστον ἐρεύναις ἐν διατρίβειν, πρέπον ἐστι. *Facturum enim importunè: neq; è re producturum ſermonem in quæſtionibus. Quam tamen propoſitam ſententiam neq; eum ſervare video: nempe de omnibus hiſce diſputat: neq; ſervandam cenſeo viris doctis. Nihil enim ſuperfluo quæritur, aut non neceſſariũ. Quare niſi verba ſequerentur idem edicentia: putarem, quod aſſeveranter ſtatuit, addita negatione vetare debuiſſe: ſcilicet non eſſe hæc indiſcuſſa relinquenda.*

Conſu-

Consulendus ergo tuus, Augeri, codex. Idem sonat, inquit ille. Et τὸ δ᾽αναλώτοις, interpretatur, in quibus nullum sit operæ precium, scitissimè. Vilium namque rerum precium nullum. Frivola sanè sunt τὰ δ᾽ανάλωτα: quamquam δ᾽αλώτους potius dixerim disquisitiones, quæ parvi sunt roboris, ac momenti. De spiratione verò qui negarit etiam morosius disceptandum, parum habuerit compertum, quot involvatur difficultatibus is, qui libros de spiritu & de spiratione legerit, vel Aristotelis, vel Galeni. Ac quenquam haud tota fuit hic illa supellex explicanda, referre tamen suo more debuit ad illa loca philosophus summam rei. Verissima hæc omnia, Bajulius ait. Tractat enim mox hæc ipsa, quæ tractanda negat. Explicat interea quæstiones de anima plantarum: Animatas esse, generari, ali, augeri, adolescere, senescere, interire. Quarum affectionum nihil inanimi cum sit particeps, animatæ erunt illæ. Molliuscula tamen oratio est, ac minus efficax, ἔχειν ψυχὰς ἔτι γίνεσθαι. Languidior paulò copulativa illa. Acutius, ἔχειν ψυχὰς ὅτι γίνονται. Quippe hoc vult, tametsi ratio debilis atque manca est, nisi probet generationem, & cætera illa, esse animæ opera. Eadem argumenti forma uti potes à contrario sic: Cortice præditæ sunt, & foliis, quæ in nullo insunt animali: ergo non sunt animatæ. Quia possunt generatio & crementum competere naturæ superiori: sub qua sint lapides, & metalla: quæ vivere mordicus quidam tenent etiam nunc. Tum ego, cave, inquam, Bajuli. Quid enim agas non vides. Nimis tu subtilis disputator.

putator es: neq; te respicis. In ejusmodi namq; discrimen adducentur istæ tuæ vestigationes: ut à Galenicis vestris, & sophista, & desertor appellari possis. O Cæsar, respondit ille, tu me apricationibus tuis insolasti. Contraxi namq; animum ex simpliciore contemplatione, spinosioribusq; his objeci. Quibus in locis nactus sum colorem hunc ex calore isto tuo, qui rimatur omnia: etiam quæ nusquam extant aliquando. Malè enim audis hoc genere scholasticarum literarum. At non audio, inquam, ab Aristotele, qui in secundo librorum de cœlo præcipit hunc ad modum: Δεῖ δὲ τὸν μέλλοντα καλῶς ζητήσειν, ἀπιστητικὸν εἶναι. *Sed potius te jam audiam. Ergo, inquit, philosophi ordinē animadvertisti? Animam posuit primū, deinde facultates ejus. Atq; earum generationem primam, mediam nutritionem, postremum incrementum. Non admodum levis res est, si dicamus, generari, ergo animatum esse. Non est absurdum, si jam constet, uti dicebatur, opus esse animæ generationem. Siquidem haud convertitur (sic enim loquuntur) id est, nō reciprocat sensus orationis. Falsum est, animatū, ergo generans. Non omni competit ætati: nempe seni, vel infanti. Non omni generi: quippe Mulo, Anguillæ, Adianto, Ephemero. Non omni regioni: ut Palmæ in Liguribus. Haud imbecillum tamen argumentum compares: idq; penè omnibus commune. Nam tametsi non omnes generant sibi simile totū, at saltem partes: puta ramos, frondes. Dixi, penè omnibus: propterea quòd neq; tuberibus neq; fungis, horum quicquam usu venit. Quod enim dubitat*

Theo-

Theophrastus, partésne sint plantarum rami, quoniam sine iis vel cultu, vel alio eventu queunt vivere, ejus rei solutio facillima est. Non sunt partes ad vitam necessariæ: ut quibusdam radix, aliis cacumen, nonnullis cortex, maximæ parti medulla. Abies præciso vertice moritur: ablato cortice, præter suberem, vivit nulla. Salicem sine ullo medullæ momento vidimus: aliæ non ferant. Absque radice non paucæ, vel exemptæ, ut Sempervivum, & Aloe: aut sua natura, ut aquatica Lenticula. Sic Homo vivit mancus, & Lacerta amissa cauda. An verò arbor integra dicetur, quæ putata est? Integra quidem, si vitam spectes: at non integra μαθηματικῶς: quando quæ aderant, absunt. Quoniam verò non solum mathematicum corpus est, sed etiam naturale: quodque natura direxit ad finem generationis, ea dicetur integra, quæ partibus ad germinandum apparatis prædita fuerit. Quam ob causam & ablatis brachiis alia succedunt lætiora, & quæ remanent, sunt vegetiora. Sicuti mancis quoque contingit hominibus, ut sæpè cæteris membris sint valentiores. Præterea plantæ redduntur vivaciores. Est enim quæsitum hoc in propositis disputationibus apud Aristotelem. Sunt autem partes quædam, quæ non propter individuum factæ sunt, sed speciei causa propagandæ, cujusmodi testiculi. Iis animal ubi carebit, sui unius tantùm gratia vitam aget, non propter speciem. Sunt item partes aliæ necessariæ: quædam utiles tantùm, aliquæ non nisi ad decorem, ut quibusdam locis caro, quæ non nisi ad explendum vacua comparata

parata

paratá eſt ibi. Intelligitis diviſionem, & deductionem. Tum Minutius, Non vos ſolos hæc exercuit ſcabies. Noſtri namq; Jureconſulti nihilominus de navi, cujus priſtinis ablatis partibus aliæ ſubſtitutæ ſint, quærunt, an ſit eadem navis. In qua tamen materiâ porrò alia quæſtio longè difficilior accidit nobis, quæ accuratiùs excoquenda, apud vos nulla eſt. Nunquam enim fiet, ut tota planta, mutatis omnibus partibus, toti ſubſtituatur. At in corpore arte compacto id evenire poteſt. Satis enim manifeſtum eſt hoc in navicula, aut arcubaliſta. Veſter autem Theophraſtus ibi perplexus admodum videtur. Eſt, inquit ille, ut ais, Minuti. Quare huic Scaligero locum illum multis cum aliis relinquamus. Et ad rem. Illorum quoq; hinc patet error, qui vim informatricem aliam ab anima, etiam ab anima rationali putant. Siquidem folia, & brachia, & ſurculi, in ſtirpe jam perfecta conformantur. In homine caro nova ſubſtituitur, non ſine figuræ præſcriptione. Opus hoc attractricis, retentricis, alteratricis, mutatricis, unitricis: quæ poteſtates cujus ſunt? nónne animæ intelligentis, quæ una eſt forma in homine? adeò, ut eam Plato ἐκ τειῶν συγκεκραθεῖσαν dixerit. Complectitur verò haſce illa, tanquam circulus tres ſpecies trianguli, quibus præterea lunulas addit in ambitu, quaſi cœleſtem rem: quæ triangula quidem illa capiant ipſæ, at ab illis nulla queant capi ratione. Imò verò quarū proportio ullis quadratis, aliiſvé rectilineis figuris incomprehenſibilis ſit. Quæ Minutius admiratus: Ut, *inquit, Bajuli planè ac verè*

vir

r divinus es. Feliciſsima verò Platonis illa ſemina, æ in te talem frugem extulere. At hæc verba tua, ut ofiteor ab alio nullo me antehac audiſſe: ita magno-rè vereor, ne nõ à multis intelligãtur. Sed porrò. Non ulta, inquit, ſuperſunt ex hac parte. Verba modò uædam ſunt animadvertenda. νεάζειν, *adoleſcere ntellexit, quo vegetam denotaret ætatem. Videndum tiam,* χλοάζειν *ne acceperit pro eo, quod eſt, fructum erre. Habemus apud Nicandrum vocem, pro, virenti. Hic Augerius, licet ne? Habeo namq; ſplendida quidem lla. Vireſcere? quæ earum quædam juventus ſit, ſe-iioq; diſſolvi. Nitida hæc, & concinna: ſi ſibi ſcripſerit nterpres. At hæc eſt verſionis ſervitus, imò boja, mi-ſerrima conditione: ut authoris, quem ſequimur, ar-bitratu deſtineamur. Non enim eſt vireſcentia ſtirpi-bus juventus ulla: ſed in juventute viror. Neq; id au-thor ille dicit. Sed* χλοάζειν, καὶ νεάζειν: *quando ne id quidem verum eſt, viriditatem eſſe ſolius juventutis. Nam & vetulæ virent arbores, & quibus poſt unum alterúmve menſem imminet interitus.* χλοάζειν *ergo ſonat, non tam fructum fundere, quàm frondeſcere, eas quidem, quæ frondibus veſtiuntur: omnino verò coloris herbacei nota eſt: unde* χλωρὸν *Galenus oſten-dit, non ſolùm eſſe luteum, ſed etiam ſubviride apud priſcos Aſiaticos, ex Hippocrate. Viror autem ille omni competit ætati, primori, ſtatæ, deteriori. Et laxius for-taſſe, atq; ex vulgi vitio loquutus eſt philoſophus iſte, cum dixit, ſenecta diſſolvi. Senecta namq; mors eſſet. De interprete, accipio, Bajulius inquit. Nihil enim eis*

 periculo-

periculosius, quàm audacia fidem temerare. Pro a[illegible]
thore quæ dicam, habeo. Parabilis illa, & è foro d[illegible]
fensio. Dicam, posuisse διάθεσιν *pro fine. Sed tibi ac[illegible]*
to, non satis. Igitur nos quoq; acriusculè. Non est, d[illegible]
cet ille, mors quæ dissolvit: sed aut pugna contrari[illegible]
rum, aut naturalis humidi defectus. Hoc posteriore s[illegible]
nectus fit. Mors autem privatio est, quæ sequitur tr[illegible]
ctum illum dissolutionis. Infert ergo deinde ex illoru[illegible]
placitis, cùm hæc habeant, habere etiam appetitu[illegible]
Quare voluptatem quoq; capient ex satietate, mær[illegible]
rem ex inedia. Quod si ita sit: sensu quoq; esse præd[illegible]
tas. Hoc ubi recitavit, etsi admirabilem adducit se[illegible]
tentiam: tamen pro falsa refutat, neq; id immerit[illegible]
Non enim ex eo, quod appetunt, eliciatur illud nece[illegible]
sariò, voluptatem capere. Quamquam huc nobis su[illegible]
afferenda verba, potius ut quid sentiatis, intelligam[illegible]
quàm elicienda è verbis sententia, quasi ego me prof[illegible]
tear intelligere. Sic igitur ait:

Λέγομεν τοίνυν, ὡς ἐὰν, εἴ τι τρέφεται, ἤδη καὶ ἐπιθυ-
μεῖ, καὶ ἥδεται μὲν τῷ κόρῳ, λυπεῖται δὲ, ὅτε πεινᾷ. [illegible]
οὐκ ἐμπίπτουσιν αὗται αἱ διαθέσεις, εἰ μὴ μετὰ αἰσθήσεως[illegible]
τούτου ἄρα θαυμάσιος μὲν, οὐ μὴν φαῦλος πλανᾶτα[illegible]
σκοπὸς, ὃς καὶ τὰ φυτὰ αἰσθάνεσθαι καὶ ἐπιθυμεῖν ἐδόξα-
σεν. *Ergo cum ista admirabilitate non conjungit ab-*
surditatem, sed laudationem, quandoquidem nega[illegible]
pravè eos intendere. Hæc verba statim dixit Augerius[illegible]
ubi ille Græca recitare desiisset. Et subdidit: Non igitu[illegible]
id sonant hæc, quasi repudiet. Quis enim non admit-
tat, quod neq; pravum est, & est admirabile? At eg[illegible]

contrà

ntrà potius, neq; admirabile, neq; verum esse, neq; rè dici. Posita namq; videtur deductio argumentanis ἐξ ὑποθέσεως vulgi. Itaq; non faciet admirationem, quod vulgò fertur. Quòd autem non sequar, patet ei, qui distinguet ambiguam verbi naturam. Appetitus enim ὁμωνύμως dicitur, in igne ad ccupanda loca superiora, in ferro ad sui conjunctionem cum magnete, in planta ad humorem sugendum, in equo ad venerem, in homine ad beatitudinem. Quarum rerum quales, quoti, quanti gradus ipsis sunt formis, talem esse decet ordinem accidentum, quæ formas illas consequuntur. Illud verò forsse impetret apud vos veniam interpellationis meæ, quod interpres noster etiam de suo posuit, quod efficet sententiam depravatiorem. Sic enim invertit: "Dimus itaq;, si quid alatur, idem quoq; appetitu duci. "t voluptate afficitur per saturitatem, dolore autem "er saturitatem. Et absq; sensu affectiones illæ non "unt. Paradoxus igitur est, quamvis non adeò teme- "è erret ejus intentio, qui plantis sensum appetitumq; "sse attribuendum, ita existimarunt. Videtis enim, non quasi recitet opinionem, sed perinde atque ipse suam dicat sententiam, ita loqui. At Græcè, ut animadverti, aliter: "Si, inquit, ita est, ut quod ali- "tur, continuò item appetat, exq; satietate volupta- "tem, ex fame dolorem capiat, nec absq; sensu tales "veniunt affectiones: admirabilis est illorum perspi- "cientia, non absurda tamen, quibus placet plantas "& sensu esse præditas, & appetitu affici. Neque

vitare potest ambitionis suspicionem, ubi θαυμάσ
Græca voce maluit expressum, quàm Latina. Neq; n
gatio illa jus suum exercere potest in utramq; voc
illam, φαῦλος, & πλανᾶται. Si enim dixero, non m
lus mentitur Itiobrix, necesse est altero sublato alt
rum stare incolume. Ut sit, aut bonus mentitur, a
malus vera dicit. Ille sic disseruit, sic Bajulius est s
quutus. Ex istis, Augeri, tenebris clarum emicuit no
lumen è luce judicii tui. Assentior enim, & perplac
,, Quare ad pristinum. Post hæc Anaxagoræ disponit
,, pinionem simul, & Democriti atque Empedoclis
,, quæstione de sensu. Neq; enim solùm sentire planta
,, verumetiam tum cognoscere, tum intelligere. Quo
loco notandæ sunt voces duæ, νοῦς scilicet, & γνῶσι
illa est vis, hæc actio. Ea cum diceret, atq; Minutiu
audisset ingemiscentem, Quid hoc, inquit? Unde h
tam repentina mollities animi Præfecto armatæ nob
litatis? præsertim inter lignorum duritiem, & aspe
ritatem. Pietatem, inquit Minutius, ô philosoph
Christiani. Quam si armis vel oppugnatam tueri, v
oppressam vindicare liceret, non tam gemitus nun
hauriretis, quàm telorum flictus, atq; crepitus, jamdi
est, audivissetis. Nam quantum vero præstat lux illiu
seculi, nostræ tenebris tempestatis? Quam enim bruti
in quibus nulla esset, mentem ascribebant, nostra ist
monstra Epicureorum nobis, in quibus esset, amovere
Ea namq; de anima nostra blaterant, quibus referen
dis in me ipsa exhorrescit. Bono, inquit, animo es, re
spondit Bajulius. Omnia, spero, in melius vertet Prin-
ceps

æternus veritatis. Ego verò non penitus inops præ-
i videor, quo & me muniam, & te consoler con-
itiorem, & labefactatos constituam; modò ne fa-
lium monitis saluberrimis antevertant. Hoc enim
tantibus respondent: Curiosus es. Nugæ Aristotelis.
liria scholasticorũ. Tum effutitis ineptiolis, abeunt
tius sub cultro, quàm relinquant benemonentes.
incipio retineamus illam cælitus demissam verita-
n. Tum aggrediamur hosce semiphilosophos porcos
suis hortis, Alexandreos verò in Lyceo: neque aliis,
ràm quibus ipsi vincere consueverunt, armis convin-
ntur. Extremæ duæ hinc atq; hinc contrariæ directæ
ies constitere: Epicureorum cum evocatis Aphrodi-
nsibus, qui animam interficiunt: & Pythagoreo-
m, qui in canes eam, atq; etiam fabas, tanquam in
lonias ut deducant, transcribunt. Cum errent u-
iq;, horum tamen alterum si mihi proponatur ad-
ittendum, malim equidem cum Mnesarchi, quàm
m Neoclis filio. Quod verò superabit & expectatio-
em fortasse vestram de Galeni sectatore, & doctio-
um fidem in recepta persuasione, & improborum per-
naciam propter judicii perversitatem, nunc jam di-
m. Existimare animam & creditam fuisse Aristo-
eli mortalem, & argumentis descriptam, quidam se-
cogi certis illius verbis professi sunt. Adversus quos
ulti boni doctiq; viri quæ dixerint, non est hic locus
ecensere. Quæ nobis dicenda reliquerint, partim dixi-
nus alibi: pauca hæc hîc dicere neq; me pigebit, neque
os audisse fortè pœnitebit. Nova enim sunt, utinam

 etiam

etiam bona. Firma verò adeò, ut nullo contentiosoru[m] impetu labefactari posse videantur. Principio, si, volunt, è nihilo nihil fit, igitur id, quod aliquid est, i[n] nihilum reverti nequit. Par enim ratio creationis, & corruptionis. Nam si è punctis nullum confieri pote[st] corpus, corpus item nullum in puncta resolvi poteri[t]. Præterea cum triplex substantia sit, Materia, Forma, Compositum ex utraq;: hoc quidem compositum dici[]tur generari, materiã scilicet ineunte forma, eadẽ ver[ò] abeunte corrumpi. Sanè materia ipsa neutiquam pe[r] se corrumpitur. Nempe suum semper obtinet τὸ τί. Se[d] per accidens corrumpitur, cum aliam subit formam. At forma cum longè sit nobilior, quàm materia: tant[ò] minus eam corrumpi decet. Si enim quod fit, ut sit hoc, id est, materia ipsa, non aboletur: tantò minus abole[]bitur id, quod facit, ut illa sit hoc. Ea verò forma est. A[d] id confugient. In materiæ potentiam reverti: de qua etiam formæ omnes educantur. Hoc neq; respondet vi[]ribus argumenti, neq; verum est. Non respondet pro[]fectò, propterea quod materia, quæ est ignobilior, ex[]istit aliquid actu semper. Igitur extare quoq; semper actu formam, quæ sit nobilior, necesse est. Est autẽ no[]bilior undecunq;, scilicet præstantia virium, functio[]nibus, titulo causæ, atq; ut loquuntur, entitate. Quod verò sit etiam falsum, patebit ex his. Si enim formæ essent omnes istæ in materiæ potestate, quemadmo[]dum in ovi potestate pullus est, quippe qui ex eo fieri potest: & veluti figuræ artificiales in ligno: sic materia prima comprehendens universas formas ens esset nobi[]lißimum,

mum, Deoq; simillimum. Verùm sicuti dicebamus, teriæ potentia susceptibilitas tantum est. Formæ rò dantur ab intelligentiis, acceptæ ab Opifice pri-. Anima nostra à Deo statim ipso; nullo interea vel edio, vel sequestro. Neq; propterea corruptibilis, quia nerata: neq; finem habitura, quia principium ha-uit. Quippe alio modo generatur, quàm quomodo a-quid fit ex aliquo. Ipsa enim ex nihilo fit. Quid mi-um? Mundum totum ex nihilo creatum esse, neces-est. Nam quis insanus dixerit, Deum ex suiipsius ateria confecisse Mundum? Deum verò esse causam Mundi efficientem, etiam Aristoteles dixit. Nulla amq; ratione fieri potest, ut quod à primo pendet, non pendeat universo genere causarum. Neq; verò fi-nem habebit, quia principium habuerit anima: nisi quomodo mentes illæ cœlestes. Nutu creatæ, nutu dis-solventur, si libuerit. At libuit, ut ne liberet. Voluit, ut nollet. Tantum verò abest, ut animam deleri mor-te putaverit, ut etiam per interrogationem subdubi-tarit, an omnia essent animarum plena? His de cau-sis Plato materiam primam, non πανεχὼς, sed uti di-cebamus, πανδεχὼς appellavit sapientissimè: qua vo-ce utitur etiam Aristoteles, quoniam susciperet ex-trinsecus adventantes formas: nihil ex seipsa prome-ret, quia haberet nihil. Ac quemadmodum à seipsa dif-fert τῷ εἶ, ut ait idem: neque ad nihilum redigitur unquam, neq; reponitur in potentiam alicujus, sed actu sub aliqua forma perpetuis successionibus existit, ita forma, quæ multò est excellentior, quippe cui

dat, uti dicebamus, ut ſit hoc aliquid: non differe[t] ſeipſa τῷ ποιεῖν εἶναι illam: ſemper enim eadem eri[t], neq; unquam ad nihilum evaneſcet, neque in mate[riæ] potentiam reponetur: quandoquidem ipſa illam, ut [a]ctu ſit, facit. Eſſet enim materia omne ens actu. Siqu[i]dem nequit ineſſe forma, quin informet. Et eſſet unu[m] multa. Materiam nunc accipio materiæ quamlib[et] portionem. Nam in tota materia univerſa, formæ ſa[]nè ſunt omnes. Verùm in materia prima ſimi nego eſ[ſe] formam vel Muſcæ, vel Muris, vel actu, vel poteſtat[e]. Sed in materiam formis primoribus corporatam im[]poni qualitates ab aſtris, quibus affecta illa poßit reci[]pere eis conveniens ſibi convenientem formam à ſide[]ribus iiſdem. Quæ omnia bonam in partem, quippe u[t] illorum deſperatam pertinaciã quatefaceremus, quæ[]ſo accipiatis. Neq; ſanè ſic ſentio. Sed quæ pro veris & recepta ſunt, & conſtituta à ſacroſanctis viris, vobiſ[]cum æquè & agnoſco, & recipio libens. Alioquin eſ[]ſent formæ certo numero circumſcriptæ. Quare etiam animæ: id quod à veritate prorſus penituſq; eſt alie[]num. Hæc erant impræſentia, quæ modicis anguſtiis coarctatus dicerem: paulò quidem acrius, non ab re tamen: ſive rei ſpectemus nobilitatem, ſive quod de a[]nima plantarum agebatur: haud abſurdum fuit de a[]nima noſtra dicere: quoniam vox illa, νοῦς, hanc ipſam apud Ariſtotelem, Anaxagoræ verò etiam præſtantio[]rem ſignificans, ad hoc nos vocabat. Cum peroraſſet, ait Minutius, rem veterem tanta novitate, controver[]ſam tanta claritate nunquam ſatis admirari ſeſe de[]bere.

bere. Proinde pergeret adversus hosce terræ filios pro Diis stare. Ille cætera sic est prosequutus: Videamus, inquit, hujus philosophi censurā. Rejicienda hæc, tanquam prava, atq; inania. In plantis namq; vel appetitum, vel sensum inesse nullum. Appetitum nusquam esse sine sensu. In plantis neq; sensum, neq; sensus extare vestigia. Nempe nullam partem sensu præditam, neq; eo, quod sensus obtineat proportionē. Nihil quod sub sensus genere contineatur. Nihil quod sensus naturam consequatur. Nullum siquidem in illis esse localem motum. Nullam iccircò viam ad aliquid assequendum, quo sensu percipiatur, institutam. Nullum indicium offerre sese, quo in illis sensum intelligere debeamus. Quemadmodum alia comperta sunt argumēta nobis, quibus eas & ali, & crescere sciamus. Non ergo colligi posse, in illis appetendi vim inesse ullam. Illico Minutius: Magna, præclaraq; argumenta, Bajuli, quæ mihi adversus tuam sententiam renovarunt dubitationem: nam si animalem appetitum plantis adimas, naturalem attribuas, non appetet planta, quatenus animata: sed quatenus (audebon' dicere?) naturata. Hîc ille paululum cunctatus, Mirificus es tu quidem mortalis, Minuti: qui res judicatas deintegro trahas in judicium, præsertim tantus Jureconsultus. Verùm sic habeto. Omnia post Deum ad materiā usq; primam ita distincta, ut sese aliquo pacto contingant tamen. Nam si per mentes æternas illas, earumq; cognationes atq; ordines teipsum ad formam usq; ultimam demittas, ut nihil invenias unum, ita nihil item

disparatum. Vel cum inter animalium plantarumque naturam communem quendam nexum videris: qui quasi sit vel transitus, vel portorium, vel apparatus: cujusmodi in iis, quæ ζωόφυτα nominantur, patet. Age verò cùm lapides immobiles ipsos habere nihilo secius motionis facultates: qualem observamus in Herculeo. Ad eundem modum cætera quoque sese res habent. Perfecta intellectio existit in homine manifestò. Ejus vestigia clariuscula in quibusdam, in aliis obscuriora sunt animantibus. Appetitus in nobis est, ex quo, & ratione, soboles oritur Electio. Electio cum consilio, ac deliberatione: in pecude appetitus absque electione consulta. Neque enim propositis vino & aqua cani, malit ille, quàm vinum, aquam, ulla facta rerum ultro citroque comparatione. In plantis autem, in quibus cognitio nulla, nullus sensus, deprehenditur appetitus ullus humidum trahendi, quia sint eo ex humore concretæ. Verùm similitudo causa coitionis est: id quod ab Hippocrate, Platone, Aristotele refertur ad proverbium ex Homeri vulgato versu. Iccirco non quemvis humorem trahit, quoniam non ex quivis est constituta. Quare igitur, inquit Minutius, dudum naturalem dicebas, non animalem? Propterea quod, inquit, ex Platonis atque Galeni tyrannide hæc evenit servitus mihi, qui cognoscendi facultatem animalem vocant: alia verò officia, attrahendi, expellendi, atque ejusmodi nominant naturalia. Quæ prolixioribus disputationibus alibi sunt explicata. Bene habet, inquit Minutius. Imprudenter enim subtrahemus ab

animalis

animalis appellatione, si animæ ea quoq; sunt. Nam planta est animata, & hoc ipso, qua animata est, vivit: vivit autem quia nutritur: nutritio ejus erit opus, cujus & vita. At vita ab anima. In nobis longè adhuc manifestius. Si homo unum est: unum per formam: forma una: ab una forma cunctæ potestates: forma anima: ab anima erunt potestates: ergo & denominationes. Neq; verò natura illa, quæ aliis in rebus extra animam est, hoc agit, quod vis illa cibum appetens ad succum, retinens opportunum, exigens noxium, mutans proprium, aptans atq; uniens comparatum. Est, ut ais, inquit Bajulius. Cæterum de nominibus, ut toties à Galeno moniti sumus, nihil est causæ, cur tantoperè soliciti simus. Sed ad interpretationem. Imò verò ad me prius, inquit Augerius. Nam mihi quoq; discendi cupido est: an liceat, post multarum artium cultum, humanis ingeniis, multo labore excogitatum, compositum, constitutum, soluto atq; inepto animo in iis ipsis agere, præsertim viro sapienti? Tanto minus, opinor, ea in parte, quæ ratione recta gubernatos animos inter se conjungit ad communis societatis necessitudines: quæ est hic apud nos civilis beatitudo: finis quidem temporariæ felicitatis, via verò certa ad illam ultimã sempiternitatis fruitionem? Quidnam est hoc, dices, vinculi? Oratio, Bajuli, oratio: de cujus usu atq; efficacia jã dixi: de nobilitate verò tanta habeo, ut tertia rerum pars, quibus rebus completur orbis, planè judicari debeat. Quicquid enim est, aut extra nos est, aut in nobis.

aut à nobis. Res extra, rerum species in mente, specierum notæ à mente in oratione. Quæ notiones nisi æquales sint speciebus compositis, falsum creant. Separatæ verò ac singulæ si sint deformes, aut licentius aliorsum accipiantur, atque par est: falsitatis habent quandam proportionem. Leonis enim nomen, quod est huic impositum animali quadrupedi, si ad bipedem bestiam transferatur, quamquam neq; verum, neq; falsum dicet: tamen falsa notio est ipsa, & illius compositæ falsitatis principium manifestum. Nisi enim sic esset, uti dico, non esset illa falsa: Leo bipes est. Neq; dicendum hæc esse frivola, & ad dialecticos aut sophistas pertinere: quin contra potius sophistarum illa licentia est: nostra verò sedulitas vel ab illis tuetur nos simpliciores animas, vel etiam illorum diruit machinas. Galeno equidem faveo tanquam præceptori: non ipse meo eget patrocinio: per se satis magnus est. Sed quemadmodum ille repetebat, vincat utilitas: ita nos, vincat veritas. Cum adversus Cleanthem Chrysippus disputare cogeretur: versiculos illos duos identidem pronunciabat: quos mutato nomine vidi scriptos in codice Diogenis nudiustertius ex hujus Scaligeri bibliotheca, etiam addito tertio, quos recitabo: quia sunt animo temperato, atq; imprimis pio, nec ingrato, plenissimi, digni profectò, qui memoria teneantur:

Ἐγὼ μὲν ἄλλα μακάριος πέφυκ᾽ ἀνὴρ,
Πλὴν εἰς Γαληνόν. τοῦτο δ᾽ οὐκ εὐδαιμονῶ.
Ὑπὲρ δ᾽ ἀληθοῦς, κεῖνο δ᾽ ὑπερευδαιμονῶ.

Galenus verò, & Plato, vel si quis alius, ut etiam per-

ſtringit in Topicis Ariſtoteles, verborum curam putat indignam viro ſapiente. Mirum verò qui nos doceat fieri ſapientes, cum homines eſſe dedocet. Quî fiet, ut intelligas, ſi quiſpiam pro libidine loquatur aliter, aliter pro re ſentias tu? Eſt primum Sapientis officium, benè ſentire, ut ſibi vivat: proximum, benè loqui, ut patriæ vivat. Quippe quòd animal ſit jure ſociabile, neutiquam ſuos aget conventus impulſu naturæ ſimplici, formicarum, apúmve, aut etiam locuſtarum more. Sed ratione adductus, induet ſeſe in commune jus: patieturq; ipſe, patiq; alterum jubebit ſimul. Et Galenus ipſe, quot locis, quantum producit moræ, unam modo ut explicet voculam? Quot miris modis Archigenis dictionē vellicat, ejus quoq; minutiſſimas quasq; rimans portiunculas, in ſecundo de locis malè aſſectis. Cujus libri titulum, ſi ut cordatos decet viros, cordi fuiſſet puræ atq; inculpatæ ratio loquutionis, ita feciſſent, ſicut à me nunc factus eſt. Nemo enim neſcit, quemadmodum etiam benè valentes partes affectæ dicuntur. Ut omittam, ita potius inſcribendum fuiſſe, περὶ τόπων παθόντων, quàm πεπονθότων. Quod πέπονθε, non amplius patitur. Non igitur eget operæ medici. Quin præſenti potius uténdum participio. Quin ajo: non rectè factum ab Hippocrate, περὶ παθῶν. Subjectum enim eſt homo, aut partes hominis. Ratio verò conſiderationis, id eſt præſcriptio animi noſtri circa materiam contemplandam, quam Barbari vocant rationem formalem, eſt affectus ille, quem paſſionem dicere veritus eſt M. Tullius. Non eſt igitur

materiæ

materia libri πάθ&, sed πάθους περίστασις. Nec mirum, hæc admitti vulgò flagitia impunè. Illotis enim & pedibus & manibus, ad ipsam statim operam accedimus, securi de Galeni commentario: in quo negat, ullum esse posse bonum medicum, quin idem bonus quoq; sit philosophus. Hæc illo censorio judicio dicente, cùm me ita subridere vidisset Bajulius, ut ei magnopere viderer assentiri: Mirabar, inquit, si hic Theseus sine Hercule magni quidquam auderet. His tu omnibus seminaria, ζώπυρα, arvum, uliginem, solem suppeditasti. Neq; enim æquo animo te audire queunt viri doctißimi, cum toties à Galeno descisc is, cui hoc ipsum, quo ei, videris tibi, facessere negotium, debes totum. Bona verba, inquam, vir omnium, quos equidem noverim, modestißime. Nam si negem, me etiam multò plura debere viro illi nunquam satis laudato, non illi quavis obtrectatione majori, sed mihi ipsi injurius sim. Quòd si quid ei obtigit à nobis incommodi, propter libertatis nostræ tuitionem: quodq; sibi item ille adversus tum alios, tum Aristotelem ambitiosè, interdum etiam ridiculè, voluit licere: ne id mihi fraudi sit, & illi maximæ laudi, si tales habet discipulos, quorum opera ipse sibi nunc sit magister. Punctim semper, inquit, Scaliger. Non tamen illa dicta velim putes, tanquam à castigatore. Sed erat mihi religio, te sacramento solvi. Nemo enim nescit, quàm sis illius studiosus. Id adeò, ut penè totum manu tua descriptum Græcè primus attuleris in Aquitaniam: ubi ante adventum tuum, præterquam ex libris de interio-

ribus

ribus (ſic enim loquebantur) & articellari, atq; commentarios in Aphoriſmos, vix ejus nomen audiretur. Cui ego: Magis te moveat, ſi, quæ me res impulerit ad ſcribendum, intelligas. Nam qui tum Aldi opera vulgatos haberem, haud ſatis habebam cauſæ ad eas ærumnas exequendas. Verùm apud Ariſtotelem diu multumq; verſato tam gravis illa viſa eſt multiloquentia, ut ſæpius à propoſito deſtiterim. Nihil mihi magis unquam mutilum antea compertum fuerat, quàm prolixitas iſta ipſa explicationum. Tandem verò quoniam neceſſario malo mihi fruendum erat, coëgi genium meum, vel invitum, ac reluctantem, plura pati, quò pauciorum faſtidium dilueretur. Ita igitur animum ad ſcribendum appuli, ut ne liceret, quod antea faciebam, ſaltuatim tranſmittere verboſas παρεκβάσεις, & ſublegere carptim, quibus rem facere, atq; opes parare poſſe viderer è commerciis medicorum. Nunc verò, quia deſcripta eſſent de Nicolai Leoniceni præceptoris, quæ mihi commodaverat, exemplaribus: ex eis id capio emolumenti, quòd licet cum Germanicis conferre. Quæ commoda nuper aucta ſunt hujus Minutii munificentia, qui tum vetuſtos, tum ornamentis viſendos mihi muneri miſit codices. Quod verò pertinet ad factiones, nihil equidem de hac ſuſpicione me purgabo tibi. Scio namq; me tibi notiorem, quàm egomet mihi ſim propior. Imò verò eò tendere ſtudia mea, ut factiones ac ſectæ penitus extinguantur. Nos in omnibus occaſionibus, quæ ſeſe offerent ad officia literaria præſtanda, nullum

periculum

periculum recusamus: laudem nullam quærimus: culpa volumus vacare. Quin enixè petimus, atque etiam oramus, ut vicißim absq; contentione, sed humanè atq; liberaliter unusquisq; conferat in medium, quod habet, ad literariæ reipublicæ incrementum. Nihil nobis potest esse beatius, quàm scire. Discendum verò, ut sciamus. Ego quidem Sapientiæ ambitum, tanquam animi nostri ærarium quoddam semper judicavi: in quod communia commentationum nostrarum vectigalia inferenda censeo, sed proba: unde sibi suũ quisque in usum sumat, sine invidia, atq; simultate. Unum enim corpus sumus, unusq; spiritus hujus corporis, qui à Deo profectus pro communi excubet utilitate. Sed nimis diu in hac umbra sumus otiati: proinde in viam redire tempus est. Non antè, inquit Augerius, quàm hanc apud vos sarcinam deponam. De magnetis vi atq; appetitu ferri dicebas modò, Bajuli: qui appetitus sit gradus, quasi imago cujusdam transitus naturæ, ab appetitu elementorum, quo locorum suorum desiderio moveri videntur ad plantarum appetitum, quo de agitur. Sarcina verò mea est, quorundam insania, qui propterea magnetem vivere dicebant. Quòd si in eo facit vita: multò ea est, quàm vita hominis, nobilior. Non enim nisi tacta, atq; etiam prehensa trahimus. Ille verò ad nutum, ut Pontifex viventium dici mereatur. Hoc in philosophia: illud in literis mitioribus. Hesychius Sideritin lapidem facit alium ab Herculeo. Alteri colorem ferreum attribuit, quòd & ferrum trahat: alteri argenteum. Credo illius seculum fuisse admodum

modum βαρβαρωδέν. Multis enim deprehendere licet,
eum congessisse in illud horreum simul cum frugibus
etiam scarabeos cum suis tabernaculis: dum omnibus
ex areis omnia converrit, sine vanno, aut cribro. Hæc
sunt, quæ volebam. Nunc si pergere libet, per me licet.
Quæ proposita sunt, sigillatim expendamus. Primum, "
ait, in plantis neq; appetitum, neq; sensum esse. Melius "
sic: Appetitus non est, quia neq; sensus. Quia non esse
possit hic absq; illo. Curiosius ab origine verbi: ἐπιθυ-
μία namq; παρὰ τὸν θυμόν. Hunc si non habent plan-
tæ, ne illam quidem obtinebunt. Ita illud quoq; dixit,
per definitionem, esse finem voluntatis, & ad sensum
converti. Definitio quidem illa haud mala est. Verùm
quod addit: appetitum converti ad sensum, minus be-
ne est. Imò verò permovetur is à sensu. Præcedit siqui-
dem sensus. Quamquam ne illud quidem placet, ap-
petitum esse finem voluntatis. Sunt enim hæc sic,
ὄρεξις, primus impetus, qui cietur ab objecto. ὁρμὴ,
motus sequens, nondum illustratus ratione. βούλησις,
continuatio illius motus, ab objecti specie, id est à co-
gnitione, ad rem usq; scilicet potiundam, aut agen-
dam. βούλευσις, voluntas hæc postremo loco posita, sed
jam formata rationibus. αἵρεσις autem est judicium.
Quippe recursus consiliorum, & comparatio cum aliis
extremis. Verùm hæc à paucis ita ventilata. Antecedit
verò cuncta hæc πάθος, id est receptio speciei: subse-
quitur autem omnia πρᾶξις. Nam & actio est cum
agimus, & cum facimus, & cum patimur, quod ad-
mirabilius est: & quod maximè mirum, etiam cum

agere nolumus. Ac duo quidem priora manifesta sun
Quorum alterum ad quasdam virtutes pertinet, ve
bi gratia, cum damus: alterum ad artes. Duorum v
rò posteriorum natura lexq́; ita est, ut alterum con
stituat fortitudinem, alterum temperantiam. Na
qui fortiter tolerat incommoda pro patria, patitur. E
passio πρᾶξις quædam est: alioqui non esset virtus
aut virtutis. Cum verò abstinemus ab actione, jussu re
ctæ rationis, tunc est ea actio, qua constituitur tempe-
rantia. Hoc enim agimus, quod non agimus. Quî po-
test? dicat aliquis. Quid mirum Sapientibus? Consti-
tuitur enim animus in ea statione studiosa, cùm à fla-
gitioso cursu inhibetur. Ita in fortitudine, firmatur a
patiendum. Hæc ante nos à nullo philosophorum. Se-
quitur πρᾶξιν χέσις: quæ est παρασκευὴ quædam a
ἕξιν: quod & Galenus docet, sed alio fine: quoniam ex
aliis principiis. Probat autem sensu carere plantarũ ge-
nus obscuris quidem, sed non ignobilibus argumentis.
Primò à partibus: οὔτε μέλος αἰσθανόμενον: quam-
quam minus accuratè. μέλος enim est pars, ex Aristo-
tele, quæ non dividitur in consimiles partes, ut caput.
At sensus non est in talibus, ut talia sunt: sed in consi-
milibus primò, & per se, sive sit illud caro, sive nervus.
Videtur, οὔτε, quasi, οὔτι. Post hæc addit τρία· ὁμοιότη-
τα, εἶδος διωρισμένου, ἀκόλουθον: quibus adumbratur
methodus Aristotelis. Sensus enim in Cæsare, & Cato-
ne, idem specie. Quibus autem diversus est animalibus,
in illis ea differentia tribus evenire solet modis: aut in-
tentione, aut specie, aut proportione. Nam in Lynceo
visus

ſus à meo differt intentione. Quam hic interpreta-
onis hujus author in Ariſtotelis ſchola minus exerci-
tus, ὁμοιότητα nominavit. Secundo modo diverſa
it oculi ſpecies in homine ab oculo Cancri. Et alio
nodo, ſed occulto plebejis ingeniis, oculus hominis ab
culo Leonis. Is poſterior propter totam ſpeciem à ſpecie
ifferentẽ: alter verò prior etiam propter oculi priva-
im ſpeciem: quoniã cancer σκληρόφθαλμος. Hoc ſatis
ignatè dixit, διωρισμένον. Eſt enim ὅρος finis eſſentiæ
ujusq; Tertium modum peſſimè, ἀκόλουθον: Ariſtote-
es, ἀνάλογον. Neq; enim in Cochlea oculi ſunt. Nõ eſt
rgo viſus, ſed pro viſu tentamenta proportione quadã
puncti atrioris in ſummo cornicularũ. Idem nobis deq;
guſtu deq; tactu eſt intelligendum. Aliud à motu præ-
terea ducit argumentum. In tertio de anima declara-
tum eſt: Animali datam motionem, propter ſen-
ſum, ut id, quod appeteret, adipiſceretur, quod nol-
let, declinaret. Poſuit autem duo, motum, & locum,
ubi dixit, ὁδόν. Quoniam motus omnis in loco fit, et-
iam cœli. Tametſi vulgò aliter. Sed non permittit tem-
pus. Item finem: cum dixit, πρός τι αἰσθητόν. Si igitur
finis eſt, τὸ αἰσθητὸν, in natura, & ὁδὸς, & κίνησις: ho-
rum autem neutrum plantis datum eſt ab illa: igitur
ne id quidem, propter quod dantur hæc, datum fuerit.
Plantarum quoque animæ quomodo queat animæ
Platonicæ competere definitio, conſiderandum eſt. In
decimo de legibus ita definit: τὴν δυναμένην αὐτὴν
αὑτὴν κινεῖν κίνησιν. Oportet ergo de motu alio quàm
locali dictum ibi: aut huic animæ non conveniet.

At cæteros motus si quis negare velit motus esse, pos
Mutationes potius sunt: sola loci variatio, motus
Græca origo, μάω, μῶ. unde μῶσαι, non autem qu
μαῖαι, sicut Plato: sed ab incitatione, à qua & fur.
Hæc autem, quæ dixit, cum egerent probationis, ac
pit demonstrationem, quam vocat Aristoteles τὴν ἐ
à signis. Nam si ea, quæ in plantis existunt, per ex
riora signa percipiuntur (explicat autem hoc per il
τρέφεσθαι, αὐξάνεσθαι) ita sensus quoq; si in plantis
set, signis aliquibus perciperetur. Ergo cognoscimus
ipsis animam nutritivam, quia nutriuntur: quæ
sensitivam non æquè cognoscimus, quia sentiunt?
lud quoq; potest quæri: Quæ sit argumenti vis, à sen
ad vitam. Sic enim balbutit: ἡ γὰρ αἴσθησις αἰτία ἐσ
ἐλλάμψεως ζωῆς. Nam dormientes vivunt, nec sen
tiunt: Ecstatici, Carotici, Matrices suffocatæ. Qu
verò dicit: τὸ δὲ θρεπτικὸν αἰτία ἐστὶν αὐξήσεως πρ
γματος τινὸς ζῶντος: quamquam passim jactatu
est, nondum tamen sic defunctum arbitrantur mult
Opus enim altricis perpetuum, ad finem usq; auctric
officium certo spatio terminatur. Qui tuentur eam
pinionem, dicent: vires easdem esse, materiam inept
esse ad eam quantitatem: quæ addita facit, ut quod
litur, etiam crescere dicatur. Parum refert hoc: & al
bi discutiendum. πρᾶγμα posuit pro re naturali: quo
aliis quoq; philosophis est in usu. χρῆμα tamen ad ha
significationem commodius est. πρᾶγμα verò, si re
pro causarum portione seces, potius ad aliud prædica
mentum referatur: cujus explicatio πράττειν sit. Pau

etiam

am superius, quæ verba præterii, urebant animum. ...θητικὸν αὐτὸ μὴ εἶ) μὴ ἐγχωρεῖν ὃ δεῖ. Ambitiosè ...antum. Sanè simplicius. ὃ νοεῖ αἰσθητικὸν εἶ). Quó...m modo concinnavit Augeri tuus? Non ineptè ad...odum, inquit Augerius, sed abusus est flexu denomi...ationis. Sic enim scribit: non esse sensilem, nequa...uam, non est admittendum. Ubi vides vitium ma...imum in sententia. Nemo negat, plantam sensilem ...sse. Corpus enim est, & solidum, & coloratum: est ...gitur αἰσθητόν. At an sit αἰσθητικὸν dubitatur. Sed ad ...ætera. Tum Bajulius. Descendit hinc ad dubitationẽ " ...diluendam. Ergo planta, dicet aliquis, si non sentit, " non est animal. Tum autem si non est ζῶον, non est " ζῶν. Hæc, ut potui, explicavi, hujus enim oratio sanè " quàm inepta est. Negat autem rectè sic statui: atq; in hanc sententiam apponit oppugnationis rationem. Difficilem provinciam capessere illum, qui velit attri- " buere plantæ functionem functioni animæ animalis. " Sic enim interpretor διοίκησιν, id est gubernationem. Sed hæc probatio frivola est: Planta non est animal, quia non elucent in ea functiones animales. Dicam enim: ergo non est animata. Et verò, omne animatum animal est, sua quidem natura: sed usus intercepit rationem. Est autem modestè loquutus, δυσχερὲς, non autem ἀδύνατον. διοίκησις autem apud Galenum u-biq;, rectio est: De facultatibus & principiis in animali: De præturis Cicero, Isocrates in re familiari, Demosthenes in oratione de pace, laxiore significato. Ad quæstionis solutionem affert disjunctionem. ζῆν

 accipi

accipi dupliciter: aliquando cum sensu, velut in animalibus: sic plantæ ȣ ζῶσι. Interdum sine sensu: quemadmodum plantæ dicuntur ζῆν. Erant igitur τὰ φυ- ζῶντα, non ζῶα. Jocemur verò vestra venia paulisper sicuti diebus hisce super Homerica dictione. Sic enim dicebamus: μύεια, cum dena tantùm millia significet, translatum à veteribus accentum fuisse de tertia à fine in penultimam, ut infinita per μυεία deberent intelligi: perinde quasi propter onus amplioris numeri sarcina sit ex humeris in crura delapsa. Ita hoc loco leniamus consuetudinis tyrannidem lusu quopiam. Ut ζῶν sit τὸ φυτὸν, natura sua curtum. Cui si accessio fiat potestatis, atq; substantiæ sensitivæ: addamus etiam vocalem, & sit, ζῶον. Quamobrem, sicut & Aristoteles, & ζῶν dicit τὸ φυτὸν, & ζῶον negat. Verùm imprudenter addit, καὶ σπέρμα. Neq; enim τὸ κατὰ δύναμιν τυγχάνον τοιονδὶ ὂν, contra distinguitur per differentias sub eodem genere, πρὸς τὸ ἐντελεχείᾳ ὂν. Hæc quidem rectè. Non tamen accipimus satisfactionem. Non enim planta atq; animal alia atq; alia vita vivunt, qua vita est. Neq; si deficitur planta quibusdā perfectionibus, quibus animal præditum, continuò in planta quæ vita est, minus est vita, quàm quæ est in animali vita, qua vita est. Nam eadem ratione diceremus, animal non esse animal: si homo est animal. Plus enim distat equus ab homine, quàm ab equo ficus. Ego igitur planè fateor, me pro ratione quid afferam, nihil habere: sed arbitrari, dictum potius κατὰ συνθήκην, ut verbis utar Philosophi, quàm κατὰ λόγον: imò

ò verò potius, κατὰ λόγȣ. Iste verò dictis suis, quibus
orum placita diluebat, pejorem appendit caudam
to Scorpione. Ait enim: καὶ γάρ εἰσί τινα ζῶα γνώσεως
ἐρημένα. Hoc quid ad rem? Imò tantò commodius
tribui posse contendas τὸ ζῶον etiam plantis: cum
etracta quibusdam intellectus natura, non continuò
amen adimetur, uti dicebamus, animalis nomen.
Tuendus tamen author est, qua id fieri queat ratione.
Ab eo poni vitæ gradus. Nam quemadmodum vita stet
cum intellectu, & sine intellectu: sic etiam cum sensu,
& sine sensu. Cæterùm quæ sequuntur, vehementer
convellunt animum meum, abducuntque ab hujus sen-
tentiæ assensione. Exemplo namque utitur conchylio-
rum. Quem ad finem id faciat, haud equidem scio.
Quippe ostendit, ab animali plantam certis in rebus
nihilo differre. Quare concludet aliquis: Si ζῶον a-
nimal est: & animal à planta non differt: planta erit
ζῶον. Demonstratio perfectissima, ab eadem defi-
nitione ad commune prædicatum definitorum. Affe-
ramus tamen opem huic quoque parti. Credamus hæc
dici, quibus ostendatur, nihil esse medium inter ani-
matum, & inanimū: ne ab anima excludatur plan-
ta. Sic enim scribit: εἰσὶ φυτὰ ἐν ταυτῷ, καὶ ζῶα. Quo-
niam intellectione quædam careant animalia. Verùm
ipse haud ita multò pòst medium agnoscit quoddam
inter vivere, & non vivere. Quid me mirabundus
aspectas, Minuti? Hæccine illius ex officina prodiis-
se, penes quem nihil aliud invenias, quàm constan-
tiæ incudem, malleum diligentiæ, ignem veritatis?

 Aristo-

*Aristotelem dico. Et argumentum per se nimis langui-
dum est, aut nimis temerarium. Neq; enim citius
probes non esse ζῶα, quæ hoc appellas nomine, quia ca-
rent intellectu, quàm ea, quæ ἐν ταυτῷ cum ipsis sun[t]
id est plantas esse ζῶα concedere cogaris. Ita est h[oc]
præsentissimum, maximumq; periculum: planta[s]
quoq; ζῶα dici posse: si quibusdam in speciebus nihil
differre planta cognoscitur ab animali. Præterea qui[d]
aufert intellectum, propter quod planta fiat idem cum
animali? Neq; enim intellectu differt animal à plan-
ta. Sive sit intellectus in animali, sive non sit: nihil[o]
secius ab animali plantæ natura diversa est. Nemp[e]
intellectus animalis essentia non est, quatenus anima[l]
est, sed quatenus est τοιοῦτο τί. Neutiquam desciscet
igitur propter hoc ab animali Concha: neq; propter
hoc planta fiet. Interpres verò minus accuratè posuit
pro eo, quod est γνώμη, γνῶσις. At nos facultatem, nō
actionem quærimus impræsentia. Nam tametsi hæc
ab illa fluit, atq; iccirco posita ponit illam, tamen à
philosopho sic est loquendum, ut vis exprimatur ἐντε-
λεχείας, non autem accidens. Verùm ne isthuc quidem
rectè disposuit, non dari medium inter animatum, &
inanimū: propterea quòd animal morte vitam amit-
tat: quam vitam conservet per generationem. Quid
attinet iccirco medium tollere, quia per generatio-
nem in individuis vita propagetur? Ad hæc, si mor-
te vita finiatur, non continuò per hæc quidem verba,
vita & mors contraria sunt eorum ex genere, quæ
medio carent. Tollitur albedo per nigredinem, at viri-*

de, ca-

cæruleum, alia media sunt. Aufertur per avaritiā
digalitas, inter quæ liberalitas intercedit. Volupta-
n statuunt adversariam dolori, est quod neque do-
ıt, neq; juvet. Proinde ἡδονὴ per ἀλυπίαν minus sa-
enter definita est. Est enim jucundi sive convenien-
perceptio, sive mavis fruitio: non autem privatio
loris. Simplicissimè Aristoteles: inter habitum &
rivationem nihil. Nam hoc tum à Dialectico decla-
atum est, tum à Transnaturali disputatū. At quàm
nepta illa? φύσις πλὼ τοῦ ζώου ζωὴν ἐν τῷ θανάτῳ φθεί-
σα. Venit in mentem illius, cujus figuratas ineptias
rridet Seneca. Qui, quod vulgò dicitur, salve, ut ma-
num quiddam sonaret, ad hanc formulam maluit:
Volo tibi dicere, ut salvus sis. Perspiciatis quæso, divini
præceptoris more, argumenti formam: claudam inve-
nietis. Eadem sub forma ponatur hac materia, Mors
tollit in homine calorem: ergo frigus & calorem inter
non est medium. Aliud efficacius: Ab homine mors au-
fert intellectum, qui in planta nullus est: igitur inter
hominis naturam, & naturam plantæ nullum me-
dium. Barbarissimam verò loquutionem præteriissem
libens, nisi vos mihi succensere, si non omnia diligen-
tius excuterem, subvererer. Videatis hîc cujusmodi
Demosthenem nacti simus. πάντῃ ἀσύμφωνόν ἐστιν, ἵνα
μέσον τιθῶμεν. Latinum sequutus filum Græculus bel-
lè nos inter senticeta spatiatum duxit. Infinitivo ve-
rus Græcus explicasset. Sequuntur verba, quibus pro-
bet, solum sensum esse id, propter quod & dicantur, &
sint animalia. Genera, inquit, suis speciebus dant &

 nomen,

" nomen, & definitionem. Hoc si introspectes, haud sa
verum est. Animal quidem genus: non tamen hom
dat nomen. Verum esto, ut homo animal dicatur, pr
pterea quod ejus sit species: at animal neutiquam d
homini definitionem. Daret enim Leoni quoq;. Igit
hominis definitio cum definitione Leonis esset eade
Dimidio sanè, vel etiam minore construit animal h
minis definitionem. Est enim genus materiæ loco.
materia neq; tota est essentia, neq; major pars, ne
potior: sed forma, quæ per differentiam designatu
Subtilius agamus. Si animal dat homini definitio
nem: Quid tum postea? An propterea sensu circum
scribitur animalis cognitio, quo à planta separetur
Minimè. Quod verò attinet ad generis potestatem pr
specie constituenda, videamus etiam veterum erroren
illum, qui dicerent, in generis communitate differen-
tias contineri: quippe quæ sint in ejus potentiæ ambi-
tu. Neq; enim bonus Metaphysicus profiteatur, in po-
testate animalitatis esse rationalitatem. Si verum es-
set hoc: verum illud esset item, in materiæ potestate
rationalem quoq; inesse animam, atq; ex ea prorsus
educi. Nos in ipso genere potestate dicimus esse diffe-
rentiam paßivè, non activè: non quod speciei differen-
tiam genus exhibeat, sed quia recipere potest eam,
eumq; terminum, ac præscriptionem sui, ut ex utroq;
simul juncto una fiat species in mente, quæ repræsen-
tet speciem (ut loquuntur) realem: id est extimam
rem, quæ ex materia & materiæ ipsi adventante for-
ma composita est. Tum porrò longè imbecilliore ful-

tura

ra munit hunc vitiosum parietem: Oportere ge- "
us & una, & communi causa in multis esse. Qui- "
us verbis, Genus haberet causam, propter quam in
ultis esset, ac de multis diceretur. At hoc quónam
eri modo possit? Quippe animal in equo & bove
on est, quia sunt sensilia: sed è contrario, bos &
quus sentiunt: quoniam animal sensile est. Pejus
verò adhuc loquitur, cum apponit verba illa: καὶ οὐκ
ἐκ πολλῶν. *Non enim, inquit, multis evenit de cau-*
sis, ut genus in multis sit speciebus, sed ex una. Quod
est maximè abhorrens à veritate. Causa namque si
una esset, una esset tantùm differentia, & una spe-
cies: at multæ sunt species: ergo totidem differen-
tiæ, quibus scinditur in partes genus. Ut genus quod
constituitur per irrationalitatem, sub se habet mul-
ta, quia in multa secari potest. Verba, quibus tan-
dem claudit hanc sententiam, minus mihi perspi-
cua sunt: ὁ λόγος, *inquit,* τῆς αἰτίας, δι᾽ ἣν βε-
βαιοῦται τὸ γένος, οὐ τῷ τυχόντι ἐστὶ γνώριμος. *Cau-*
sæ ratio haud cuivis nota est. Ergo causa haberet cau-
sam. Ambitio loquutionis sententiam depravavit.
Simplex fuisset oratio: διὰ τί βεβαιοῦται. *Et quid*
verbi hoc sit, scio: quid hîc agat, nescio. βεβαιοῦσθαι
dicitur, quod à filiofamilias actum est, quoties ra-
tum habet pater. Quod populus scivit: si fuissent au-
thores patres. Hîc suspicor ab hoc Battaro, συνίσταται
πρὸς τὸ εἶναι ἐν πολλοῖς. *Quanquam non vulgum solùm*
latere causam illam suspicor, quare animal sit in ho-
mine: sed certus sum, nemini quamlibet sapienti com-
pertam

pertam esse. Atq; hæc ubi dixisset, conticuit. Qui paulò pòst cur faceret, roganti Minutio sic respondi: Me quidem cœpti piget. Nam si adversus duos ne Hercules quidem: nunc quid me fiet, cui tot sunt debellanda monstra? Animus mihi primùm tuus avertendus ab opinione illa pristina, cùm putabas esse hosce libros Aristotelis. Deinde istorum impetus sustinendus, qui sementem fecerant hujus superstitionis. Tum ab interprete barbaria simul atq; inscitia animadvertenda. Præterea mendosi codicis perversitas corrigenda. Postremò deformia confidentis authoris abolenda deliria. Quibus tantis congressibus an satis futurus sim haud satis scio. At ego, Minutius inquit, sanè scio: idq; etiam certò scio, te à me adjutum iri. Unum enim ex his Procustis nihil jam magnoperè posse (Interpretis ignaviam dico) unum haud multum valere. Quid enim? Si tu in corruptum exemplar incidisti, in ea fovea damnandúsne es? Fortunæ munus est, libros nancisci bonos, non ingenii: felicitatis, emendare: divinitatis verò, ex depravatis, efficere, ut aliquid fructus capiatur. Nusquam enim felicius mihi desipere visus sum, atq; ubi cogor in mendosis libris ineptire. In nitida atq; opulenta fortuna, haud ita magna res est, aliquid splendidum moliri: at in re nihili, atq; etiam nequam, inopia consiliorum vel tantillum erigere, ac constituere: illud verò Herculeum puto. Non id ut probent eruditi, (nihil enim à quoquam exigimus) sed ut cognoscant, probo in negotio quantum à me, sine arrogantia, præstari potuerit. Tertium verò monstrũ,

ô bone,

bone, jam morte affectum ostentabo tibi. Et cum ille
pervelle indicasset: Me, inquit, vide: assentior jam-
ridem, nullam hoc in libro ab Aristotele positam o-
peram. Quamobrem ea, quæ sequuntur, ne me de sta-
tione dejiciant, quam tu tantus imperator servare
jussisti, perge porrò palam facere, non multò esse me-
liora. Haud quidem illa, inquit: jam enim nulla in
mora author est, quin talem sese vobis offerat, qualem
hactenus præbuit spectandum. Nam præter proposi-
tum hîc de animalibus dicere aggreditur, cùm tamen
ex instituto plantariæ rei faceret expectationẽ. Quem
excursum faciliori animo exciperemus, nisi & alieno
loco, & ineptè, & falsa diceret. Sic enim scribit: Ani- "
malia quædam sunt, quæ fœmineo carent sexu: alia, "
quæ non generant: alia diversorum colorum: alia, "
quæ fœtum edunt dissimilem sibi: alia, quæ terra cre- "
scunt, atq; arboribus. Hæc profectò speciosa: sed ita, si "
verè, si probè, si inter se respondentia, si suo loco dicta.
Quid enim faciunt hîc colores? An sexum faciunt?
Quomodo respondet hæc pars huic partitioni? Hoc ex
negligentia, illud ex inscitia. Nullum animal fœmi-
neo caret sexu, quin alterius quoq; sit expers. Ratio
præstò est. Animalia vel generant, vel non: veluti quæ
in mulorum genere sterilia censentur. Hoc ita dico,
propterea quòd apud Aristotelem, Muli videntur ali-
quibus in terris gignere. Id apud nos pro monstro ha-
betur: quemadmodum & in Assyria. Meministis quæ
narrat Herodotus in prodigio futuræ captivitatis Ba-
byloniæ. Quæ generant, generant in seipsis, aut in alio.

Si in alio, maſcula ſunt. Neceſſe igitur eſt, habere fœminam. Si in ſeipſis, fœminæ ſunt: cujusmodi legimus ex Ariſtotele Channam, & Erythinum. Altera claſſis non gignentium, jucundiſſimam habet intellectionem. Ad hunc enim modum digeremus: Quædam neq; gignere, neq; gigni: ut Ricinos. Quinetiam differentiam hanc quibuſdam in ſpeciebus indifferenter eſſe, ut in Soricibus. Repentè namq; natos, æquè citò aboleri: felici voce Ariſtotelica. Vocat enim ταχυτοκίαν. *Id autem per accidens (ut dicere conſuevimus) evenire. Etenim ſi vivant, tametſi non genitos, gignere tamen. Tum divertemus ad eorum hiſtoriam, quæ neque generant, neque non generant. Purpuræ namq;, etſi non coëunt, edunt nihiloſecius ex ſe fœtum ſimilem ſibi: quippe ſalivam certa in loca demittunt, unde oriantur Purpurillæ. Apponemus & illa. Quædam gigni, neq; tamen gignere. Hoc & patet in Mulis, uti dicebamus, in quibus uterq; ſexus eſt: & in inſectis quibuſdam, apud Ariſtotelem, in quibus agnoſcitur ſexus nullus. De Apibus verum ſi arbitremur, quod à Virgilio atq; aliis proditum eſt, referantur ad eam partem, quæ de Purpuris ſtatuebat. Illud verò partitionis membrum nimis ſupinè à ſuperioribus diſtinctum eſt: Quædam non moveri. Nam ſuprà dicebat, appetitu carere plantam, quia ſenſum haberet nullum: ideoq; nec motum. Hac lege, ſi ſunt animalia, quæ non moventur: ea ſenſum quoq; nullum habent. Non ergo per ſenſum à plantis diſtinguentur. Hem, inquit Minutius: Tum tu non magis hunc impugnas,*

pugnas,

gnas, quàm omnes nos. Hoc, inquit ille, mihimet se gratum feci, cum te commovi: qui ad vitandos ferendosq; ictus tam semper paratus es. At si in memoria habes, quæ de naturæ gradibus narrabamus, nius feras hoc: Consilii motum in homine: Brutæ voluntatis in pecore: Utrumq; perfectè localem: Simplicem in elementis: Compositum in proximis ex gravi & levi mistis: ut in lapide. In plantis motum esse additum, incrementi scilicet. Inter hæc esse ostreacea quædam, quæ partim moverentur, partim manerent immota. Atq; in his gradus. Moveri totos pectines, vibratione, ac saltu: ex quibus maximos ex isto vestro Oceano mensis appositos hesternis mirabamur: ab Aremoricis, ut audio, Barenas appellatos. Ostreas, non totas. Urticas hærentes, dilatatione sola. Nihil Tethya. In hisce quoq; speciebus modum, quem omiseramus, intelligendum censeo. Hærentes saxis quædam sunt semper, quorum tamen pars fluitans movetur. Earum quædam à cautibus absolvunt sese, atq; in pastum abeunt. Duæ harum species: esculentæ, & virosæ. Quibus de causis hoc quasi confinium quoddam, ac transitum naturarum appellabamus. Sic enim à lapide, qui non vivit, ad hominem, qui verè vivit, per bruta, quæ imperfectius vivunt, commeamus. Haud tamen intelligo, vitam intendi, ac remitti: sed vitæ officia tum plura, tum meliora. Quapropter pro modo sensuum, instrumenta data sunt: pro modo cognitionis, sensus. Iccirco à planta ad hominem egrediare per sensum tactus. Quem obscurum in

Tethyis

Tethyis suspiceris potius, quàm deprehendas: [...]
niam proximè plantarum naturam sunt. At qu[...]
digressus in Urticam hærentem, inde in Liberam, [...]
abeas per alia animantium genera, duce motu, at[...]
auspice hujusce contemplationis. Tum Minutius, [...]
mnia tu quidem rectè, & exactè. Non enim os ist[...]
alioqui divinum, sed Natura ipsa loquuta videtur [...]
mihi. Sed ad reliqua. Quæ dicit, sibi dissimilem fœt[...]
ferre, non uno modo sunt à natura condita. Nam a[...]
perstat dissimilis, velut Apuæ: aut non, sicut ova, [...]
vermiculi. Sed vermiculi quidam in parentum f[...]
mam restituuntur, ut Apes: quidam non item. Ab i[...]
dem namq; Apibus tradunt & Apes, & Fucos, & R[...]
ges oriri. Alia mutationis exempla petenda ex hist[...]
riis, in quibus meminerimus, Bombycum, Erucæ, P[...]
pilionum, Chrysalidos. Alterum verò membrum i[...]
consultius. Non enim fuit is in Aristotelis perfectio[...]
exercitatus. ἄλλα, inquit, αὐξάνουσιν ἐκ τῆς γῆς, [...]
δένδρων. Intelligit, Cossos, Lumbricos, Asellos, Porr[...]
cidas. Verùm aliud est αὐξάνεσθαι, aliud γίνεσθαι. H[...]
sanè differentiæ & ab Aristotele, & apud Galenum e[...]
Platone sejunctæ sunt. Quædam enim ex lignis non gi[...]
gnuntur, quæ tamẽ ἐκ τῶν δένδρων αὐξάνεται. Quem[...]
admodum avicularum genera ab eodem recensita Phi[...]
losopho. Quinetiam Buffo ex Buffone ortus, terra ve[...]
scitur. Utar vulgato nomine, quod ne Latinum qui-
dem putant quidam. Neq; Græcis μυοξὸς, ut alii scri-
psere. Is enim Glis est Oppiano. Quibusdam aqua sol[...]
pro victu est: cujusmodi Apuarum genus: quas Aqua-
rellas

las ideò nonnulli vocant. Alia ſolo aëre, non exem-
) Chamæleonis: inſectis enim veſcitur: ſed quadru-
dis Indici, quem Canem levem nominant: & avis,
uam dicunt Manucodiatam. Nonnulla vorant ſa-
ilum, ut Anſeres. Qua in natura vobis mirum nar-
ire poſſum. Perdices in ea parte Vaſconiæ, cujus ager
ibuloſus eſt, eſitavi. Offenſi ſunt dentes inter man-
endum, lapillorum duritia. Primum ibi cum miſero
oquo putata eſt ratio ejus operæ, non ſine jurgio. Ille
egare. Atq; ut innocentiam ſecuriorem fecerat ſui
onſcia ſedulitas, popoſcit alam, ac momordit. Illico
antundem cauſatus, ſectam intus oſtendit lucidiſſi-
mis arenæ grumulis differtam. Poſtridie narravi ordi-
ne, quaſi miraculum amicis. Quos inter Regulus qui-
dam aucupii ſtudioſus: Quid mirum, inquit, ſi in ſa-
buletis victitans avis, ſui cibi refert primordia? Ubi
factæ ſementes ſunt, inops pabuli aliò ſe confert perdix.
Proinde ſues ſecuta ſub ſuberibus, aut ilicibus glandis,
aut Acyli micas, quæ ex illorum cadunt ore, ſabulo ob-
ductas vorat. Hæc ut vera ſunt, ac propterea diluunt
quæſtionem illam, non continuò tollunt alteram. Quis
enim non quærat, quibus meatibus milio grandiores
lapilli ſubire poſſint, atq; à jecore in membrorum an-
guſtias penetrare? præſertim cum tam compacta car-
ne ſit avis illa. Elephantes verò etiam lapides vorare
ſcriptum eſt in hiſtoriis. Sunt quæ aluntur limo: quo
in cenſu Mugiles ponuntur. Stercora ſues, anates, ca-
nes appetunt. Ferrum concoquit Struthius Arabs: cui
Græci ineptè Cameli cognomen addidere. Licuit illis

hoc tam bellè, quàm ex naturæ legibus Ursis, qua
cœlo essent collocaturi, caudas adhibere. Aliquibus
mina pro cibo sunt: ut avicularum compluribus. A
fructus, ut Gliribus, & Sciuris: Frondes, ut capris: H
bas pascuntur pecudes. Radices erodunt Talpæ, S
eruunt: unde & cognomen Panis porcini. Ligna abs
munt Tineæ: Carne aluntur Leones: Piscibus Arde
læ: Salsamentis Polypi: Scarus Thymo: Phycis Alg
Non desunt, quæ sui generis hostes inventæ sint an
mantes: contrà quàm observatum fuerat ab Aristot
le. Esu mutuo victitare Lucios à nobis deprehensu
est: qui minusculos in majorum ventre vidimus. Qu
re neq; rectè, neq; exactè, neq; suo loco, ut philosophu
decuit, docuit nos. Tum æquè sinistris avibus duct
est ad quærendum, in media plantarum historia, Qu
esset animalis animæ principium. At hoc pertinet a
illam primæ philosophiæ partem, quæ cognoscit de o
mnibus omnium rerum principiis. Sanè animæ essen
tia in anima est. Quorsum igitur illa verba? ἡ ἀρ
χὴ ἐν ψυχῇ. Est ne principii principium? An hîc quæ
rit, τὸ ὅθεν ἐστὶ, καὶ ἀπογίνεται τὸ τί ἦν εἶ). Ergo, ψυχῆς
debuit: non autem ἐν ψυχῇ. Verùm quid tibi dari vi
βοτανικὸς narrator? Cum tamen ne inter primos qui-
dem philosophos satis constet, quis sit formarum dator,
aut unde proficiscantur: ἐκ τίνος ἐκμαγείου deproman-
tur illæ. Non enim facilis patere videtur ingeniis hu-
manis aditus ad hujusce sacrarii penetralia. Adeò verò
exagitati sunt sapientes, ut Deum quendam (loquar
illorum more) subalternum crearit Avicenna tuus ille,

Scaliger:

caliger: cujus Dei tum beneficio factæ, tum officio da-
æ formæ reciperentur in materiam. Quam opinio-
em cum rideant docti: quomodo præceptoris illius
ti, ac potius numinis tuebere dignitatem? Ecce verò,
nquam, constantem animum. Autorem modò impro-
abas, qui hîc ineptiat alieno & loco, & tempore: te
non respicis, eandem in arenam qui me voces. Revise-
im Timæum tamen: uno te ut absolvā verbo: & simul
equè Platonem proponam irridendum. Ibi Dii qui-
lam è minoribus ordinibus, acceptam primo ab Opi-
fice animam, detornato ab sese amiciunt corpore. Ve-
rùm hæc hîc deponamus, de integro, ubi voles, resum-
pturi. Nunc jam revertor, inquit ille, postquam te per-
terrefeci. Ait hic noster, Animæ principiū esse animal „
nobile, quod ambit cœlos, Solem, sidera, & planetas. „
Quasi verò non omnium rerum principium illud sit.
Sunt ea, quæ sunt, quia ipsum est. Proinde sapienter
Trismegistus: Unum omnia esse, & omnia unum. A
quo Parmenides acceptum cùm reliquisset indiscus-
sum, præbuit occasionem vobis Peripateticis deambu-
landi. Est autem principium ejusmodi, ut, tametsi
ejus aliquid sumus, ex eo tamen nihil sit sumptum.
Mira sanè res. Nanq; de nihilo cuncta qui crearit, pro-
pter infinitam potentiam, à seipso attribuit, quod fo-
ret nostrum, propter infinitam bonitatem: nihil sibi
dempsit, ob infinitam sapientiam. Neq; enim potuit
sibi deesse: qui & nobis adesse voluit, & non quivit
non superesse. Quippe immortalis ipse cùm sit, nulla
capitur materia. Si non capitur, in partes non secatur.

Verùm, ut solemus dicere, merum hoc mare est: [illegible] æstu vel nolentes rapimur. Et Jamblichi auram i[illegible] prosperam habebamus, qua hunc secundiorem cur[illegible] teneremus. Is de animæ nostræ loquens principiis: [illegible] tellectus, inquit, divinus dat esse animæ nostræ illa [illegible] intellectione, quam sibi habet essentialem. Quare [illegible] mæ ipsius esse quoddam, sit propensio naturæ ejus [illegible] intelligendum Deum. Si enim Deus, Deiq; à Deo [illegible] tellecti essentia unum est, & nihil aliud quàm De[illegible] atq; ea quidem reflexio fiat sine motu, loco, temp[illegible] nostrumq; esse sit per eam intellectionem: tandiu a[illegible] erimus, quandiu Deum intelligemus. Anima v[illegible] plantæ, quia inferior est, non habet hoc esse per intel[illegible] ctionem suam ab intellectione Dei, sed per essentia[illegible] ab essentia. Non solam verò essentiam, sed essentia[illegible] vegetabilem. Quo in loco videtis, secundariæ ope[illegible] precium excedere totius primarii propositi æstimati[illegible] nem. Iste verò Deum animal appellavit: tametsi ne[illegible] solus, neq; primus. Mundi quidem dicit animam [illegible] Proclus, & Plotinus Deum, ex Platone. Animal er[illegible] Mundus, non Deus: ut est apud Jamblichum & Aristo[illegible] telem secundum placita Pythagoreorum. Zeno quo[illegible] definivit Deum, animal immortale, beatum. Sic [illegible] Epicurus, quamquam alia ratione statuunt anima[illegible] Is enim ordo: Deus summus: Dii secundarii: ut tu Fer[illegible] reri solitus es jocose dicere, quasi Panes, aut lora. Tun[illegible] Dæmones, Heroës, intellectus humanus, anima humana. Quamobrem nomen animalis à superioribus segregant. In septimo & octavo Physicorum, & in duo-

decim[illegible]

cimo primæ Philosophiæ hoc est disputatum: Sitne ima intelligentia Deus, an alia supra illam, cujus è itu & hæc & aliæ pendeant. Quæ sint in opere jussu us: cujus operis illa expers, atq; immunis. Unde non t verum quod ait Avenrois adversus Aboali: primum hilosophum accipere à naturali, Deum esse. Si enim eus aliud est, à primi orbis motore, neutiquam per notum cognovit naturalis, Deum, sed motorem primum primi orbis. Nam postea velle Dei substantiam tq; vim perscrutari, nequaquam interest ejus, cujus ntellectio motus finibus præscripta est. Ad ipsum verò Deum nullo gradu naturali potest ascendere quispiam. Tantò minus erit animal, siquidem ambit atq; capit universa, tum animata, tum animantia, tum hac utraq; natura carentia. Sic enim accipio vocem hanc, animans, activè nunc, longè prudentius, quàm Romanum forum totius ignarum philosophiæ. Qui verò Deum dicat animal, ei cœlum attribuat pro corpore: sine quo non possit esse principium. At ipsius quoq; cœli principium est. Omnino verò si primum movens in primo mobili sit Deus, stultè nimis unum illi officium attribuere. Seneca verò nihilo majore sapientia loquutus est. Animum, inquit, constat animal esse. Audite verò improbam probationem. Addit enim hæc: Cum ipse efficiat, ut simus animalia. Scriptum est hoc, si rectè memini, in libri vicesimi epistolarum vestibulo. Id quod cum cæteris quibusdam, vellem, reticuisset. Cum verò unius rei naturalis principia multa sint: qui dixit, unum principium esse Deum, debuit

apponere, primum. Hac prudentia Galenus usus est tertio de locis. Nervorum principium cum diceret cerebrum, addidit, primum: propter eos scilicet nervos quorum principium videtur esse spinalis medulla. Et Aristotelici principium ipsum dicunt: sed non primum, quippe cor. Ita Proclus ille divinus, ac verè magniloquus, Principium quidem primum omnium rerum statuit Deum, idq; ex Timæo. Deinde ex eodem principia alia media. In Alcibiade primo Dæmonas ipsos: quorum opera atque rectione mortalia nostra hæc eas affectiones nanciscantur, ut inde & plantæ & animalia consequantur essentias suas. Plato verò, & Platonici omnes à principe Deo intellectualem animam conditam volunt. A recentioribus verò Diis, quos equidem ludens aliquando vocabam Deunculos, creatam irrationalem. Quibus legibus eorum opus arbitremur esse plantas ipsas. Nam Deos cœlestes, igneos, aëreos, aqueos, terrestres fingebant. Hos postremos etiam nunc agnoscit Germania, & peculiari designat nomine. Ego verò in Platonicorum fabulis etiam, quos nolo dicere, aliquot invenio. Atq; ut vos hilarius accipiam tot è salebris egredientes, valde metuo, ne plus Deorum ab hisce Platonicis pictoribus effictum sit, quàm hominum ipsi unquam Dii fecerint. Nostri nanq; generis, si verus homo quæratur, infrequentiam, ne dicam vastitatem, videtis. Illud verò interpretísne sit, an autoris, equidem ambigo: ait enim, περιοδεύει. Quid enim est animal quod stellas circumit. An Aristoteles præter stelliferum cœlum

aliud

ud agnovit superius? Nullum ille sanè. An verò si
um intelligit, Deo motum circuitionis attribuere
sus est? An autor verus, περιέισι, scripsit: mona-
us iste, περιοδεύει? An Deus supra cœlos est, subter
s non est? At illud cœlum si creavit animam: corru-
ibilis ea fuerit necessariò. Neq; enim motu quicquã
, quin idem sit corruptibile. Solus ille opifex imma-
rialis incorruptibilia fecit, similia sui, quæ voluit:
oluntate sola sua movens, non motus: nõ motu usus,
ui motionis momentum esset ipse: non qui motus i-
sius assessor quasi quidam existeret. Rectius Pythago-
as, animam esse ab ætheris substantia avulsam. Facit
nim sic autorem Deum: non rectè tamen à finito au-
fert portionem sine illius detrimento. Et profectò qui
cœlum fecit, necesse est ex nihilo fecisse: proinde ani-
mam quoq; indidem non è cœli parte fecisse decuit.
In Timæo Mundum gignit Deus, & animam Mundi.
Ut jam ne Deus quidem, id quod aliqui ex ea fami-
lia dictitabant, mundi sit anima. Tum anima illa
Deos ex igne generat: & Deos quasi ascriptitios. Dii
verò Ideas animarum, quibus constant animalia: quas
animas ab anima Mundi acceptas, quemadmodum
dicebamus, obsepiunt corporis amictu. Omnia verò ex
se gignere dixit idem, in decimo de Repub. miris pro-
fectò verbis. ὁ θεὸς, inquit, ἑαυτὸν ἐργάζεται. Ac
si dicam: seipsum quasi diducit in opera sua. Itaq; in-
ter hæc verba tam divina horror me occupat. Inveni
enim in Epinomide eas leges veritatis: ut is qui scri-
pserit, potius à nobis intelligi, quàm ea ipse sine nobis

intelligere potuisse videatur. Neq; enim ducem ani[mi] sui habuit, quem nos habemus, dominum JESU CHRISTUM. *Quæ verba, viri pii, rogo, atq; ob[se]cro, pro vestra pietate, attentiore animo audiatis. namq; sunt, quæ inexplebiles istas mentes vestras a[f]tim saturare queant. Audite verò:* ξωαποτελῶν κ[ό]σμον, ὃν ἔταξε λόγος ὁ πάντων θειότατος ὁ ἐστι[...] *Quis non Joannem loqui putet? Nónne indidem, un[de] & ille illa* ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, *id est, è cœlo videtur ra[]puisse? Ad hæc Minutius: Divinum equidem utrum[que] semper existimavi, & Platonem & Aristotelem. Illu[m] tamen quæ invenisset, authoritate sola, tanquam bo[]num virum: hunc nihil sine ratione, quasi acerrimu[m] judicem statuisse. Cum igitur eorum libros lego, utri[]usq; ab utroq; scriptos arbitrari libet: unus enim spiri[]tus & sapientiæ, & veritatis: alter pictior, alter com[]positior: ille ad apparatum, hic ad pugnam: incitat ille animum, hic explet. Utriusq; sum equidem, sed ita, ut in opinione hominum, si qua est super illorum oraculis controversia, si sit alter deserendus, sciam quid facturus sim. Alter enim est naturæ lingua: alter alte[]ra natura, sed eloquentissima. Ad quæ Bajulius: Haud miror isthæc ego verba tua. Jampridem exploratum mihi fuit, non solùm veterum authoritate, sed etiam exemplo tui, transformatum* τὸ φιλοῦν εἰς τὸ φιλού[]μενον. *Id quod & ab eorum altero scriptum est, & ac[]ceptum ab eo, quem admirabatur ille, præceptore. Sa[]pientiæ istius initium fuit contemplatio, non sine ad[]miratione. Deinde cognitionis firmitas ex recepta per[]suasione.*

sione. A quibus amor ipse creatus est, qui te & ad -rum induxit laudes, & continet in officio imita- -nis. Sic est in Epinomide: ὃν ὁ μὲν εὐδαίμων πρῶτον -αύμασεν, ἔπειτα δὲ ἔρωτα ἔσχεν τοῦ καταμαθεῖν. *Et ad- dit illa magnifica verba: quorum equidem succum -ersarum regū delitiis universis antepono:* ἡγούμενος -ιαθ' οὕτως, εὐτυχέστατα τε διάξειν τὸν βίον. *Sed ad -ceptū: tametsi piget ad ineptias. Mirum verò, si liber -ic sit Aristotelis, cujus author inter olera venatur a- -imæ principium: cum in libris de anima ne verbum -uidem. Iste verò vester (sic enim jam vos affectos vi- -leo) vellicator appellat,* εὐγενές: *vocabulo quidem vulgi auribus apto, verùm apud sapientes impio. Non enim unquam natum fuit illud animal. In historiis & rhetoricis à philosopho declaratum est,* γενναῖον *es- se, quod sui generis naturam servat. Quo pacto dica- tur etiam Asinus generosus: ut ex Arvernis, Arcadi- bus, Aegyptiis, Reatinis.* εὐγενὲς *autem, quod bono sit genere prognatum. Quale sit igitur hoc aliarum re- rum principium, quod ipsum habuerit principium an- te se sui? quippe unde ortum sit. Planetas ab astrorum secrevit appellatione: ut illa fixa intelligeret. Sic pla- cuit antiquis eos nuncupare, non ab errore, ut Plato calumniatur, & obtrectat Cicero sequutus illum: sed ab illo vario digressu, quo abscedunt à linea media si- gniferi. Quo in spatio cum sol nunquam visus sit, ab hujus constantia palantes illi observati nomen hinc invenerunt: Luna, quæ frequentius ab ea linea discur- reret, quare non invenit? An quia lux prius quàm*

motus sese ostendit pastoribus: unde in urbes, ac post in scholas nominum usus invectus est. At tametsi lu ea mutuatitia est: adeò, ut etiam à priscis philosoph. dicta fuerit ψευδοειδὴς: gratiam tamen ejus nomin ab iis illi factam puto, quorum opera etiam in tene bris uteretur. Cujusmodi pastores & nautæ sunt, at viatores. Gratus profectò animus, atq; officiosus eo rum, qui corpus suapte natura parum, aut nihil: alie no beneficio nunquam totum: providentiæ legibus a liquando etiam totum non luceret, luminis affecti ac designatione dignati sunt: meritis alterius tempo ris pensantes naturale detrimentum. Videamus verò præterea, quibus verbis βρενθύει noster hic philoso- phus, τὰ ἀπὸ τῆς ἐνειργμένης ἐξωτερικὰ ἀμφιβολίας. Quid hoc ad nos, quærentes animæ principium? Nam etiam si Sol aptus natus esset ad excipiendas externas impreßiones: si Deus est animæ principium, non ic- circo animæ principium mutabitur. Quid verò sibi quærat ex illa voce ἀμφιβολίας, haud sanè queo per- cipere. An id apposuit, quasi de Sole ac cœlo nihil du- bitetur? De motibúsne? An de numero? An de mate- ria? Quod ad numerum attinet, unum addidit Ari- stotelicis Ptolemæus. Huic insuper unum Thebith. Nunc contrà inventi sunt, qui sublatis Epicyclis mo- tum servari contendunt. De motu verò quid dicam? Fabricati sunt in Germania nuper compedes Soli. Quin ei addita sarcina, qua in citeriorem regionem sui cœli ejus corpus detraxerunt. Nec desunt, qui mi- nentur, extra totum signiferum Planetarum omnium

futuram

ıram divagationem illam. Proinde minoris Ursæ
remum sidus applicaturum sese verticis puncto, à
nunc abest aliquot partibus. Ergo nihilosecius
άνητες erunt illæ quoq; stellæ, quas fixas & ἐνδεδε-
ας vocat Aristoteles: Præsertim cùm sit nullum si-
s, quod non alicui cœlesti globo non sit infixum. De
ateria verò tū vetus, tum sublimis quæstio est. Qui-
ım negarant omnino materiam ullam inesse cœlo:
se enim illam subjectum corruptionis. Cœlum esse
ıcorruptibile. Hoc Peripatetici. Theologi quidam
ostri materiam propterea subjecerunt, quia cœlum
liquando corrumpetur. Maximo hi errore. Non sanè
orrumpetur superinducta forma alia naturali: non
enim habet contrarium: sed ab opifice Opt. Max. su-
pra extraq; naturæ leges omnes ita solvetur, ut nihil
ejus, quod nunc est, futurum sit reliquum. Nam cujus-
modi flammam illam? Unde? Nónne illius nutu o-
mnia? Taceant igitur istorum mortales argutiæ. Peri-
patetici verò illi præceptori faciunt injuriā. Materiam
enim ponit in cœlo Philosophus, propter quantitatem,
figuram, loci mutationem. Non enim materia subje-
ctum est corruptionis, nisi cùm est sub corruptibilibus
formis naturalibus: à quibus fluunt accidentia, quæ
habent contrariū, vel contraria, posita sub differentiis
item contrariis. Cœlum verò est extra omne prædica-
mentum, & à nostratibus substantiis distat plusquàm
genere. Quid? si nostra hæc & cœlestia non sunt sub
eodem genere: quomodo igitur una erit materia pri-
ma communis his, & illis? Iccirco Averrois in libro
de sub-

de substantia orbis, pinxit suam sententiam nomi[n]bus, quibus nulla ratione res ipsæ respondere possu[n]t. Ait, non esse materiam, sed corpus. Quasi dicat, ut j[o]co ponam rem ante oculos, panis est sine farina. Qua[m] longè tutius alii materiam statuunt, sed ab hac inf[e]riore diversam. Sic Jamblichus admirabili potiu[s] quàm verisimili utitur oratione: In cœlo materian[m] aut nullam, aut, si ex hac nostrati constat, adeò illa[m] immutatam, ut effecta sit forma. Cœlum enim, quo[d] videmus, materiam formalem esse: sicuti contrà, for[mam], quæ in rebus sit inferioribus, factam materia[lem]. Ita si libeat ei Latinè gratum facere, duo finge[re] verba: Formascere materiam ibi: apud nos forman[m] materiascere. Cæterùm qui formidant materiæ vilitate futurum, ut sordescat forma cæli, in pauca intuentur. Longè namq; nobilior est hominis intellectus, quàm cœlestis corporis forma: si (quod & verum est) neq; informatur cœlum ab intelligentia, & humanum corpus informatur ab intellectu. Non igitur oportet materias absque necessitate multiplicari. Et quod argumentum ex Aristotelis sententia reliquum est: Quæcunq; communem habent materiam, communem quoq; habent naturam ad mutuam actionem ac paßionem: ac propterea cœlum, si eandem cum igni contiguo materiam poßidet, ab eo consumptum iri: hoc, inquam, argumentum jam deletum est. Non enim habet ignis qualitates cœlestibus qualitatibus vel contrarias, vel nobiliores. Huc abduxit ab agris barbari hujus ambiguitas, sive ἀμφιβολία. Quam si

quis

...s vestrum quærat, cur ἐνειργμένην sive coërcitam ...xerit: respondebo me nescire. Sequuntur verò illa: ... ἀπαθῆ εἰσί. Nimis sanè laxè loquitur herbarius: ...n pati illa corpora. Nam sanè in natura nõ quidvis ...odvis patitur. Non patitur ignis putrefactionẽ. Non ...tiuntur formæ divisionem, non intensionem, non ...otum localem. Omnino verò nihil est, quod pati pos... t (auribus honor sit) annihilationem. Num igitur ...la corpora nihil horum quicquam patiuntur? Nónne ...oventur ipsa: atq; ab alio quidem. Ajunt enim o...nes, rotatrices mentes illas sola sui intellectione gyro ...gitare orbes suos. Plus igitur patiuntur, quàm gleba, ...um descendit. Habet enim gleba in se suiipsius impe...rium. Quippe si movetur, etiam movet hoc quod mo...vetur. Et illud est controversum. Quandoquidem ple...niluniis noctes sub Canicula sunt æstuosiores: quæri...tur, an Luna sic à Sole calefiat, quemadmodum illu...stratur. Nam quod calorem exceptum reflectat terris, videtur eo prius affici ipsa, quàm nos afficere. Hoc alibi discussum est. De obscuratione verò quis dubitat? Quis id non dicat pati, quod recipit illud, quo carebat: à quo tollitur illud, quod habebat? Iccirco Proclus cum additamento loquutus est: Ait enim, ἀπαθῆ ἀπὸ τῶν μετεώρων: id est eorum affectuum expertia, à quibus elementa, atq; imprimis aër patitur. Quin cœlestes animi cùm Deum intelligunt, perficiuntur. Ac tametsi non mutantur, quia perpetuant æqualiter intellectionem, propterea tamen quòd aliunde accipiunt, unde dependent, dicuntur ab eo sic affici. Sed videte quæso

confirma-

confirmationem: ἡ γὰρ αἴσθησις τῶν αἰσθανομένων πάθος ἐστί. Sunt igitur ἀπαθῆ, quia sensus est rerum sentientium passio. At enimverò παθεῖν, non est solus sensus. Quare probatio inanis est: Non sentit: ergo non patitur. Non est homo: igitur non est animal. Sed post tam prolixam errationem ad signa revertamur. Antequam isthuc procedis, inquit Ferrerius, tantò minus assentiaris interpreti meo, qui αἰσθανομένων, cognoscentium, vertit: neq; ex fide, neq; ex re. Non enim fecit rem meliorẽ: & corrupit fidem. Neq; id sonat Græca vox: & angustiore loco versatur, quàm si à sensu argumentetur. Affectio namq; cognitionis in paucioribus est, quàm sensus. Quanquam si Cœlum animal est: imperiti aut inconsulti hominis esse dicam opinionem, quæ ab ipso auferat intellectum. Bene, inquit, habet, Bajulius. Rectè tu castigas hominis temeritatem: sed promoveamus. Sciendum, inquit, quòd
,, plantæ ex seipsis non habent motum: Quippe terræ
,, impactæ sunt: At terra immobilis. Nunc à motu repe-
,, tit argumentum, quo distinguat eas ab animalibus. Verùm modestius accipiendum quod dicit, κίνησιν. Ponit enim pro mutatione totius loci. Nam sanè aliquot animalia terræ aut saxis adhærescunt. De Pinna est aliquid in historiis: de Urtica satis patet. Quare re ita modũ statuemus, τὴν ὅλην κίνησιν. Hæc tametsi μόνιμα, καὶ σαθηρὰ dicuntur ab Academicis, atq; Peripateticis, motum tamen habent partium. Diffundit Urtica crines, quos item contrahit in cirros. Aperit Ostrea tuguriolum ad capsæ modum. Quæ

verò

rò subdit, piget jam & refellere, & referre. Etenim crupta sunt: barbara sunt, repetita sunt. Suprà nq; de vita & sensu item dixerat. Verum quod ox ponit, Animalium vitæ causam sensum esse, non omittendum. Nemo enim vel mediocriter sapiens icere audeat, id quod est consequens, esse causam antecedentis. Sanè vita est, actus animæ in corpore inrumentato, naturali: Si monstrosum verbum videaur, ne armamentarium quidem, neq; corporatum dmittatur. Instructum, dixissem, ut apud Jureconultos: sed ambigua vox erat. Is igitur actus, quanuam est eadem in anima cum actu sentiendi conjunctus, prior tamen est: quippe vis vivificandi. At hanc omnem sensum antecedere, patet ex ipsa substantiarũ sejunctione. Datur enim vita sine sensu. Quare & citra sensum. Illud quoq; sapientis auribus indignum puto, Sensum facere διάκρισιν μέσον ζωῆς καὶ θανάτου. Omitto barbarum, qui μέσον pro μεταξὺ, non semel. Omitto defectum articulorum: quæ res adducit ipsum in suspicionem, ut dicebam, semilatinum quempiam fuisse, non natione, quam irridet, sed infantia, qua ridendus est. Rem putemus ipsam, non solùm pravã, sed etiam sibiipsi adversantem. Nanq; si sensus facit, ut discernamus à morte vitam: nullum vivens erit, quin idē sit sentiens. Hoc jam & per se falsum est, & contrà quàm profitetur. Sic enim bis adversatur sibi. Plantis aßignabat: ergo etiam nunc vitam. Sensum plantis afferebat: ergo nunc etiam vitam. Cœlum vivens est: igitur & auditum tribuat, & cæteros sensus. Ut non

temerè

temerè ridiculus ille Diis suis coquinariis, atq; pro-bulariis sacrificiorum nidorem exprobrarit. Si e- sentit cœlum: patietur etiam. At hoc negabat. cum Minutius surrexisset, Pupugisti nos, inquit, I- juli. Aut doce nos, aut dedoce. Quid isthuc? inqu subridens ille. Sensus, inquit Minutius, non est cum a- nimali (ut loquuntur) convertibile? Missa faciam, respondit Bajulius, quæ Pythagoras, & ab eo Plato, Atlantico: Etiam in brutis inesse animam ration- lem, qua non utantur, propter corporis ineptitudine. Sed hoc, quod quæris, est, & non est. Animal eni haud univocè dicitur: si cœlum animal est. Nempe n eodem modo, quo tu: Sicuti dicebatur, extra om prædicamentum. At quare sensu non eget animal cœ leste? Propterea quòd intelligit sine phantasmatibu quæ, si per vos licet, Latinè dicemus imaginacula. Mens illa, quæ globum suum perpetuis rotat gyris, ali ipsum informat ratione, quàm te tuus intellectus Neq; enim ad ejus motum movetur ipsa, vel per se, v per accidens. Proinde tu vel sede, vel quære amplius Sedebo, inquit ille, jam. Nullo namq; modo efficaciu jubere potes, quàm sic: cum à me causam, propte quam surrexerim, sustulisti. Sed perge obsecro. Face- rem perlibenter, inquit ille. Verùm magnoperè vereor, ne nunc mihi surgendum sit. Ea namq; objiciuntu impedimenta nobis, quibus velocissimus quisq; cursus

„ inhiberi queat. Cœlum, inquit, cum habeat meliorem
„ constitutionem, & digniorem, quàm hæc nostra sit
„ habitatio, ab his longè dissitum fuit. Oportet igitur &

perfe-

*fectum, & diminutum animal aliquid habere "
mune. Hoc autem est vitæ finis. Hujus ergo priva- "
ne, à vocibus his abstineamus, necesse est: Scilicet "
n dari medium. Nam vita medium est. Etenim in- "
imatum neq; habet animam, neq; ipsius partem "
lam. At planta non est ex iis, quæ carent anima: "
pterea quòd animæ pars inest quædam. Non tamen "
imal est, quippe nullus in ea sensus. Sed abscedit à "
ta in non vitam paulisper: quemadmodum & sin- "
laria. Hæc iste sic. Quæ quoniam, ut potui, Latina "
ci, vehementer aveo scire, quantum distent ab inter-
retis tui vel diligentia, vel dexteritate, vel felicitate.
Tum Augerius ad se converso respondit ita: Quod tu
nstitutionem, hic functionem: puto Græcè scriptum,
διοίκησιν, sicut & suprà.* Utrumq; *tolerabile. Tuum
plus explet veritatem: hoc magis exprimit authoris fi-
dem. Est enim διοίκησις, quod οἰκονομία. Ab officii ta-
men nobilitate non assignatur à natura locus rebus
vel inferior, vel superior. Tametsi aliter alicubi Philo-
sopho videatur. Exempla sunt inter dissimilia genera
non pauca: Aurum, ac gemmæ non nisi subter terram.
Videamus quot minus preciosa superficiem teneant.
Sic in diversis substantiis homo nobilior, quàm ignis in
sua sphæra. Ex iisdem quoq; naturis species ad nostram
sententiam confirmandam, multæ sese exhibent. Sa-
turno longè præstantior est Sol: cujus nobilitati cedunt
non pauca sidera primi cœli. Quapropter Leucippus
fortasse statuebat ei globum in loco ultimo: sicuti Lu-
nam citimam agnoscebat. Pejus consuluit, cum ita*

ſcripſit: quia medium non eſt. Nónne eſt Græcè ſ[...]
ptum ſic? ὅτι μέσον οὐκ ἐστί. Quod cùm Bajulius ann[...]
ſet: peſſimè, inquit. Nam Latinè conjunctio illa c[...]
ſam reddit: Græcum verò ὅτι, hîc adjunctivũ eſt: φη[...]
ὅτι οὐ καλῶς ἑρμηνεύεται. Hoc etiam pueri non neſciu[...]
Itaq; per infinitum rectè tu. Idem verò eſt, ὅτι, h[...]
quod τό. Illud ſcilicet totum, μέσον οὐκ ἐστί, non eſt [...]
mittendum. Quod verò pauliſper dixiſti tu, ſi ap[...]
Græcum eſt κατὰ βραχὺ, parumper dicerem potius, a[...]
modicè: nam hîc malè, paulatim. Non enim cujusq[...]
eſſentia in motu eſt: At paulatim motum denota[...]
Pauliſper verò fortaſſe extra tempus non inveneri[...]
Arridet admodum mihi tua diligentia, Bajulius in[...]
quit. Neq; tu abſcedis à tuo ingenio, neq; ego ab iſto ju[...]
dicio. Arabica verò pigmenta verbis illis olet, τῇ τα[...]
τῇ στερήσει δεῖ: ἵνα πέρ τις ἀποχωρεῖ τῶν τοιούτων ὀνομα[...]
των, ὅτι οὐκ ἔστι μέσον. Et profectò ab his vocibus hau[...]
quaquam diſcedendum: probæ namq; ſunt, & Attic[...]
ſed à complexu vocabulorum, ſi damnat ſententiam[...]
Rem tamen ipſam expendamus. Suprà cum è re ne[...]
gaſſet, inter vivens & non vivens medium conſtitu[...]
nunc ſibi viſus ſubtilius atq; acutius ſapere, ſi ſeipſe a[...]
priori ſententia deturbaret. Ait ergo, dari medium[...]
atq; ita proponit, Cœlo, nobisq; eſſe commune quid-
dam: propterea quòd utrunq;, tum Cœlum, tum Ho-
mo, dicatur animal: & utriq; ſit idem finis: vita ſcili-
cet. Quare cum ſtatus hominus cœli perfectione ſit in-
ferior: ita erit plantæ cõſtitutio minor perfectione no-
ſtra. Iccirco ex eorum natura & ratione egredietur[...]

quibu[...]

ibus attribuitur vita. Ad quem modum, nisi fallor, cludit: inveniri medium inter vivens & nō vivens. rùm nemo unquam tam plenis verbis sententiā dit inaniorem. Examinemus ergo, præceptoris illius stri more, verba ipsa. Nam quid est medium: aut otnam dicitur modis? Est, quod inter extrema duo tum intelligimus. Accipio nunc extrema, respectum abens ad illum. Siquidem ipsa quoq; ne extrema sint, venire potest. Hæc definitio: modi hi. Medium mathematicum, quod nihil extremorum est. Quale punctū què distans à circularis ambitu lineæ. Proximæ, ac similis naturæ medium morale: cujus neq; partem capiunt extrema, neq; partibus extrema capiuntur. Medium naturale mobilium: aut à quo, ut levis: aut ad quod, ut gravis: aut circa quod, ut ejus substantiæ, quæ quatuor elementorū ratione, quinta olim dicebatur: à nobis hîc, duorum mobilium ordine, tertia, si per vos licet, appellabitur. Medium aliud, quod est ejusdem generis cum extremis, velut tepidum. Perspiciamus ergo, qua natura duce, sit hîc medium inter habitum & privationem constitutum. Ac sunto, more veterum, in numeris positæ rationes. Decem, in quibus Cœlum. Quinq;, in quibus Homo. Quatuor, in quibus pecus. Tria, in quibus planta. Nullo modo possit accipi pro medio ternarius inter denarium, & quinarium. Quod si respicias ad perfectionem: qui etiam medii modus quidam à gradibus designatur, ne sic quidem dici queat, ut inter vitam cœlestem incorruptibilem, & animalis vitam sensitivam, medium statuatur.

Potius namq; inter cœlum & plantam, medium [...] nimal. Prudentius profectò dici ab eo potuisset: i[...] animal, & lapidem, mediam dari plantam. De [...] verò mentionem faceret nullam. Hæc in summa [...] habent: nunc particulatim sensa ipsa capiamus. [...] cœlum abesse ab imperfectione nostra, propter loc[...] si sic διοίκησιν interpretemur. At è contrario dicam [...] rius, datum ei locum potius, ut abesset. Locus enim [...] cati finis est: & ejus causa comparatur & natu[...] Quid? Ne sic quidem. Non tam ut abesset, quàm ut [...] esset. Alioquin & locus, & situs illius esset cum hoc [...] stro, ut usitatè loquar, correlativus. Quod quare n[...] liceat Lyceo, si licere sibi voluit Romanum foru[...] Conreum, & Contutorem. At enimvero inter ill[...] loci nobilitatem, & imæ nostræ regionis humilitat[...] nulla est proportio, nisi, ut loquuntur, æquivoca. Qu[...] si Augerii sententiæ, fidelior enim est, hæreamus, [...] διοίκησις sit gubernatio: ne ea quidem causa fuerit i[...] lius collocationis. Nam præter tuas, Augeri, subtiliss[...] mas rationes, illa quoq; dissuadet. Non enim à sup[...] rioribus cœlis gubernantur inferiores. Et jocosè dican[...] Tenuis illius naturæ cœlestis futurus fuisse videtur ma[...] gis peculiaris ascensus, quàm descensus. Congeni[...] enim, cognatusq; illis aliqua ex parte Aether fav[...] huic opinioni: sed illud haud parum acutè per qualita[...] tes. Nam si qualitas eadem est, & in summo, & i[...] imo elemento: nihil ad locum differentia hæc: nihil lo[...] cus ad hanc differentiam. At est in terra, & in ign[...] siccitas. Et in orbe nono ac decimo si non sunt sidera,

major vis inesse videtur in octavo ad multiplices œconomias, atq; dispensationes: in quo & motus, ut in illo, & præterea lumen est. Tum si verum est, quod aiunt: Terræ firmitatem comparatam, ut esset, circa quod cœlestium versionum motus haberent legitimas proportiones æqualitatum; terra esset aliquid illarum vertiginum, ut modestè loquar: ne obtundam, si causam dixero. Quamquam equidem hoc admodum puerile censeo. Nihilo enim magis egent terræ stabilitatis illæ rotationes, ut moveantur, quàm terra ipsa indiget puncti illius medii, ut ne moveatur. Nam etiam tellure amota, nihilo secius agitaretur giris illis sempiternis cœlum. Cujus motionis, ut etiam subtilius dicam, non est causa puncti immobilitas, sed hujusmodi in loco motionis. Si enim esset alibi punctum, alibi quoq; moveretur Cœlum. Quin ne hîc quidem obtorpeamus. Punctum illud nihil est: quomodo erit ergo causa existentis rei. Motus res est. Dico etiam plus: non esse punctum id principium ullo modo cœlestis circinationis, quemadmodum nostrorum circulorum: sed è contrario, effectam puncti speciem in nostris intellectibus ex illa circuitione. Neutrum igitur illorum verum est. Nam neq; opus habet corpore stabili: neque super puncto, tanquam super immobili re, vertitur cœlum. Sed de his satis. Deinde dicit, Oportere imperfectum ac diminutum animal habere aliquid commune. Ego aliter sentio. Nihil esse rei æquivocis commune. Alia ratione perfectum cœlum est, quàm quo modo nos perfici possumus. Neque sic videtur inter nos convenire,

 quem-

quemadmodum inter animal, & plantam: quan[illegible] ſicuti jam dictum eſt, pluſquam genere diſtamus. P[illegible] hæc declarat commune illud, σκοπὸν τῆς ζωῆς, *vitæ [illegible]nem: quaſi vita propter aliquid aliud ſit. At contr[illegible] vita finis eſt generationis animatæ rei. Verborum a[illegible]bitionem omittendam cenſeo, ut res ipſas colligam[illegible] Nihil hæc illam impediet diligentiam, inquit Aug[illegible]rius. Et ſub verbis res ſubſunt, ut dicebat Epicur[illegible] Velim ſcire, quid hîc ſibi velit vox illa,* σκοπός: *qua[illegible] tu finem, meus hic tutor, ſcopum. An habet Natu[illegible] ſcopum? Videamus ergo quid ſignificet. Græcum ve[illegible]bum* σκέπτειν *primo ſuo ſignificatu nihil aliud quà[illegible] tegere denotavit. Periti ſagittarii poſtquam intend[illegible]runt, haud prius amittunt, quàm teli mucrone pun[illegible]ctum obtexerint: cujus mucronis objectu ſcilicet inob[illegible]ſcuraverint puncti viſionem. Iccirco ad eam primùn[illegible] exercitationem deducta vox: atq; inde ad mentis agi[illegible]tationem: unde ſceptici dicti Pyrrhonii, qui &* ζητη*[illegible]*τικοὶ, & ἐφεκτικοὶ, *eandem ob cauſam, quia ſemper e[illegible]ſent in diſquiſitione, ſtatuerent verò nihil. Poteſtn[illegible] igitur ad naturæ functiones accommodari? O bon[illegible] Deus, quàm iniquè comparatum eſt, ut divinitate[illegible] noſtris decempedis metiamur. Quaſi Natura ſit aliud, quàm Dei poteſtas ipſa. Quaſi Deus ſedeat ad Telo-neum, putetq; cum inſtitore ſuo rationes. Nec nos hu-jus pudet* ὁμηρεότητος? *Sed ne quippiam* κενοτομῶμεν, *proſequamur ex uſu. Naturam opificem appellamus: quare, ut artifici, ita ei ſcopum attribuamus. Eſt au-tem ſcopus, opera, ſive officium: finis autem eſt, quod*

movet

movet artificem ad operam, & eſt operæ perfectio. Movet quidem etiam opera opificem (quanquam poſtea ipſamet motus eſt) ſed non primò, quia finis primò: non ſimpliciter, quia movet propterea quòd movetur. Iccirco finis etiam nomine donatus eſt ſcopus ab Ariſtotele. Duplicem nanq; finem dicit, οὗ, καὶ δι' ὅ. Opera, & ſcopus, eſt finis quo. Opus autem ipſum factum, eſt finis, propter quem omnia ſunt, quæ ante ipſum ſunt. Iccirco Medici ſcopus, & finis medius, eſt medicari: finis verus, & ultimus, primum movens, eſt ſanitas. Quod eſt naturæ quidem opus aliquando, ſed non abſq; nobis: quandoq; totum nobis acceptum fertur, ut luxati membri reſtitutio. Hæc ita dixi, quia multi ἐκ τῆς τέχνης καταστάσεως, putant non eſſe finem medici ſanitatem: quia non ſemper ſuum finem indipiſceretur: ergo non eſſet ars. Quamobrem neſcio quos στοχασμὺς etiam è Platonis placitis invexere. Ego verò ita cenſeo: Qui morbi ſunt incurabiles, extra artem eſſe. Quid mirum? Sunt etiam extra naturam. Qui medicas poſcunt manus, noſtriq; capaces ſunt beneficii: ſi non tolluntur ii Theſſali opera: at non eſt artis vitium, aut fruſtratio, ſed hominis. Nam ipſam quoq; Naturam idem poſſe conqueri, ſatis patet, ſi mancos homines intueamur. Incidunt enim multa impedimenta, quibus opera depravantur. Atque hæc quidem in rebus atque operibus quæ dicerem, viſa ſunt mihi: in libris verò quid dicemus? Paßim legitur: hujus, aut illius, hic, aut ille ſcopus. Eſt ne Reſpublica Platonis ſcopus in libris illis: &

 animæ

anima in Phœdone? Non: ſed finis. Nam quis dica
motum eſſe ſcopum librorum περὶ φυσικῆς ἀκροάσεω
Sed ſcopus in Politicis eſt, Reipublicæ conſtitutio p
præceptiones. In Phædone, diſputatio adverſus anin
interfectores, illius naturæ declaratio. In Phyſicis na
tura finis eſt, & motus: ejus conſideratio, ſcopus: una
& diſceptationes dictæ. Deniq; tam in libris, quàm i
aliis operibus, verſatio ipſa ſcopus eſt. Finis autem i
quod formalem rationem vulgus barbarorum vocat
exempli gratia, Motus, quo circumſcribitur ambitu
conſiderationis corporis naturalis: Quantitas, qu
præſcribuntur limites corporis mathematici: Tranſ-
mutatio, qua finiuntur Chymiſtarum ſomnia circa
naturale corpus. Hæc ſic in præſentia. Qui meliora in-
veniet, in medium ponat. Tu ad rem Bajuli. Ille: Et-
iam loqutionem illam animadvertamus: Vitæ hujus
privatione medium neceſſariò ſtatuendum. Sic enim
loquitur, quamquam non his verbis. Libuit verò peri-
culum facere, an orationis nobilitate ſententiæ labes
detergi poſſet. δεῖ ἀποχωρεῖν ἀπὸ γνώμης ταύτης, ἥπερ
ἔξαρνός ἐστι τοῦ μέσου. Hic Minutius: Hem Bajuli. Jam
huic tu perſonam impones Ariſtotelicam peſſimæ ſen-
tentiæ. Si ſic ſcriberet, ſaltem delirũ eloquentem ha-
beremus. At quónam tandem modo vitæ illius priva-
tione ponit medium? Quia, inquit, recedit à cœli per-
fectione animal: & ab animalis, planta: erit planta
media inter illorum vitam, & non vitam, puta lapi-
dis. Verum contaminavit omnia, cum addidit, ἣ ζωὴ
δὲ ἐστὶ μέσον. At ſupra erat commune quiddam cœlo,

& ani-

nimali. κοινότης autem à Galeno definitur, τῶν-
ης ἐν πλείοσιν. Quomodo erit idem cum viventi-
,si est medium inter vivens & non vivens. Et flagi-
sa licentia illa, ἐξέρχεσθαι ἐκ τῆς ζωῆς εἰς μὴ ζωήν.
gna verò flagro vox. Nam si ζωὴ est primò, & per se
us vegetativus: non est vita primò, & per se propter
nsum, sed secundariò. Haud molliore scutica est ca-
gandus, qui substantiam dixit intendi, & remitti.
mittamus in præsentia formas elementorum: si in-
r ἔμψυχον & ἄψυχον est τὸ μὴ ζῆν πως, ut ipse di-
t: erit animalis vita magis vita: plantæ minus. At
mnis ἐντελέχεια est indivisibilis. Gravius etiam fe-
it negotium sarcina fœdissimæ sententiæ: Recedere à "
vita in non vitã plantas, quemadmodum individua. "
Quæ vox contra Aristotelem stat à Platone potius, ac
Parmenide. Tot locis id scriptum est, species nusquam
extare præter individua. Quin Aristoteles individua
primas esse substantias, genera, speciesq́ue secundas.
Quin ambiguo, ne dicam odioso, verbo Philosophus u-
titur: ubi dicit, μᾶλλον οὐσίας, in prædicamentis. Plato
verò res ait hîc esse, quia species earum præsint. Indivi-
dua redegit hîc in ordinem τῶν μὴ ζώντων hac de cau-
sa noster hic, quia non verè sint. Vivere, quia sunt: non
vivere, quia corrumpuntur. Ad quem modum ac-
cipit, solas species verè esse, quoniam nullo modo cor-
rumpuntur. Vis autem sententiæ Peripateticorũ longè
alia est: Ab æterno constitutas species in individuorum
successione perpetuari. Est igitur existentiæ in hoc, aut
in illo corruptio: essentiæ nunquam. Duæ sunt ergo di-

 versæ

versæ quæstiones, quas subjiciam. Una est: An sublatis omnibus hominis individuis, hominis remaneat species. Negandum est. Altera: An sublatis omnibus animalibus, vera sit hæc: Homo est animal. Vera. Non enim existentia facit definitionem, sed essentia. Non potest autem fieri, ut Homo non sit animal. Humanitas enim est ex animalitate & rationalitate id quod est. Essentiam verò aliud esse, & aliud existentiam, solis claris ac divinis ingeniis compertum est, qui abducto à factionibus animo soli student veritati: quam tot locis Plato commendavit, Aristoteles celebravit, pollicitus est Galenus se, quoad fieri posset, sequuturum: & integro commentario brutos dicit medicos, qui non sint iidem præstantes philosophi. In memoria quoq; semper habui Platonis verbum illud quod in Epinomide legeram. Nam ille plebejos Deos ibi quosdam cùm recenseret, ἀνοργιάστους appellabat. Quo nomine medicellis istis nullum convenientius adaptari potuit. At Plutarchus in libro, quem inscripsit ὑγιεινῶν παραγγελμάτων, semimedicum irridet quendam, qui tanquam Mysorum, & Phrygum, ita philosophorum disitas putaret regiones: ut etiam proverbio adversus hominis insolentiam ibi usus sit. Hæc tametsi vulgò non profiteor palàm, tamen in pectore veritas ipsa turget. Est enim divinum fermentum, quod neq; ab alio capi, neque seipsum queat capere. Proinde quod in decimo de Republica dicitur ἀρετὴ ἀδέσποτον, hoc ad ἀλήθειαν nos. Quod Regi Phocion olim, nos id ad studia literarum: non

posse

esse me uti & amico, & adulatore. Nunc ad rem. quam appositurus est sententiam, tametsi suprà posuit, tamen hîc turpiter repetit, & quasi recentem fert obliviosus. Aliter etiam, inquit, dicere possumus. Tum refert eadem, quæ jam commemoraverat, e sensu scilicet, quo carent plantæ. Verùm peßimam " adjungit caudam. Planta, inquit, res imperfecta est. " It, ô bone, imperfectus etiam tu: etiam cœlum, si Deo comparetur. Contrà verò, seclusa rerum collatione, species quæ sit imperfecta, nulla invenietur. Quicquid est, per suam essentiam est. Essentia verò efficit, ut & ens, & unum, & bonum, & totum sit. Si enim non est totum, ne est quidem. Totum verò, & perfectum idem. Est enim unumquodque totum sibi, & perfectum: cùm eorum, quæ habere debet, nihil desit ei. Itaque ut nihil est simpliciter perfectum, nisi Deus: ita nihil est, quin suo in genere sit perfectum. Nam quid illud tandem est, quod est sibiïpsi alienum? Hoc autem esset, si id non esset, quod est. Imperfectum sanè nondum est. Et aliud à seipso, quando est. Plantæ nihil abest, quo planta esse debeat. Si esset imperfecta, nunquam Natura quiesceret, quoad extremum finem imponeret generationis: & τῇ ἐνδελεχείᾳ imponeret ἐντελέχειαν. Ita mihi loquendum intelligo apud viros raræ atque spectatæ eruditionis. Alterationes enim aliæ super alias antegrediuntur illam perfectionem, quæ à forma præstatur illi continuatæ promotioni. Transferamus argumentum ad aliam materiam: atque illico ejus agnoscetur

*insolentia. Dicam sic: Sensu prædita planta esse i-
quit, propterea quòd si cum Leone comparetur, imp-
fecta est. Ergo Leo carebit sensu: quoniam collatus h
mini, non accedit ad ejus perfectionem. Verùm inter
me piget mei, dum quippiam vos hinc expectatis no
Cogor tamen obtundere: idq́ & peßimo errore, & e
" tra causam. Rursus, inquit, Animal habet discre
" membra: planta verò & indiscreta, & indefinita. H
& error est, & ad statuendum differentiam inter a
nimal, & plantam, nihil attinet. Naturalia corpor
tribus constare modis ajunt sapientes:* ἐκ διεστώτων, *u
tritici cumulum:* ἐκ συναπτομένων, *ut navem:* ἐξ ἡνω-
μένων, *ut animal ex anima, & corpore. Addunt ali*
τὸ κατὰ μίξιν, *ut mulsum. Verùm eadem ratio, au*
ἀνάλογον, *vel* πρὸς τὸ ἑνοῦσθαι, *vel* πρὸς τὸ συνῆφθαι
sicut & τὸ κατὰ σύνδεσμον. *Nostrum corpus,* καὶ καθ'
ἕνωσιν, καὶ κατὰ συναφήν. *Est enim naturale duobus hisce
modis unum. At non est* ὁμογενῶς ἕν. *Diversæ namq;
partes sunt. Nec minus in planta: cortex, caro, medul-
la, liber. Quin harum partes aliquæ adeò discretæ, ut
etiam absistant. Quin animalia quædam longè sunt
ignobiliora, quibus partes dißitæ sunt certis segmentis,
Quare hac in natura propior est planta homini, quàm
vespa. Sed quis ignorat, unguium substantiam in ro-
sariis esse penitus à virgultis suis separatam? Primus
" error is: alter ab hoc statim. Habet, inquit, materiam
" propriam motus, quam obtinet in seipso. Omitto, quòd
malè cohæreat oratio. Neq; enim magis ad animal,
quàm ad plantam referri queat: imò ad hanc facilius,*

quando

ando propior est. At quam dicat materiam motus? ateria semper accipitur passivè. Nihil agit illa: sed r ipsum est, quod fit secundum quid. Omnis autem ateria ab aliqua forma solet moveri. Voluit, opinor, cere principium motus. Verùm materia neutiquam otus principium est, sed elementum: sicut & forma: orum utrumq; compositi pars est. Prosequitur de- de argumenta repetita: Anima præditas esse plan- s, propterea quòd author anima sit eorum motuum, ui deprehensi sunt in illis. Qamquam interpretis la- sum existimabam, qui κινήσεις posuisset, ἀντὶ τοῦ, με- ταβολάς. Et minus commodè, δύνασθαι κινήσεις. Neq; nim δύναται, sed γίνεται: si Aristotelicè loqui didicis- et balbutitor iste. Repetit & id: Appetitum, & loca- em motum non esse, nisi cum sensu. Tandem verò ab nimæ parte recolit argumentum. Suprà dicebat, in- esse plantis τὸ θρεπτικόν. Nunc ait animali plantæq; communem τὴν ἕλκυσιν. Verùm ad eam attractio- nem sensu nihil opus esse. Atq; hoc quidem verum est. Attrahens namq; non dignoscit: non enim attraheret venenum. Quin apud Peripateticos ne anima quidem ipsa tota noxia dignoscit omnia suapte natura, sed arte atq; experimento edocta. Eatenus expultricem cognoscere Galenus profitetur, qua premitur onere, aut urgetur distentione, aut vellicatur acrimonia, sal- sugine, acore. Scio tibi, Scaliger, secus visum esse. Se- cretricem omnino cognoscere: expultricem non minus. Nam quid sejungat à malo bonum, cujus illa sit ne- sciens? Aut quamobrem non hoc potius, quod propius est,

est, propellat, atque exigat morosa illa expulsiva: assentiatur potius, ac cedat officio retentricis, quæ vindicat probum illud, atque conducibile. Haud pa[...] tamen facessit negotii segregatio illa auri ab argen[...] quæ sit nullo calore animali, sed à brutissimi liqu[...] facultate. Verùm hæc alterius instituti. Nunc vid[...]
„ mus, quid attulerit pro causa. Propterea quòd, [...]
„ quit, quodcunque alitur, hoc ipso alatur, duarum cer[...]
„ rum qualitatum opus habet: caloris, dico, atque frig[...]
„ ris. Iccircoque alimento indiget humido, & sicco. Sa[...]
„ verò calor ac frigus, in cibis humidis ac siccis invenitu-
„ tur. Ideóne sine sensu fieri attractionem: quia qui alitur duarum egeat qualitatum? Bellam verò cau[...] sam. At profectò contra fiat, ut credam, non id abs[...] sensu fieri, cum sensiles nominat qualitates. Dein[...] vult, necessarium illis esse frigus, & calorem: ac pro[...] pterea humidum, & siccum. Vereor ne major siccita[...] in ipsa sententia sit. Non enim eadem effectio, no[...] modus, non essentia, non finis. Alimentum humid[...] & sicco, tanquam materia constat. Hæc in cibo sunt. At qui calor in cibo est, non agit in cibum: sed calor, qui est in corpore nutriendo. Frigus verò, quod in cibo est, etiam resistit: obtundit namque calorem naturalem. Neque propter se quæritur, sed ad temperationem caloris illius, qui excederet in alimento, unde periret naturalis, aut exuberaret in animantibus: quo utrumque humidum absumeretur, & quod antea in ipsis existebat, & quod eis reponendum est à nutrimento. Oportet enim inter ea certis æqualitatum pro-

portio-

rtionibus convenire. Itaq; & defectibus nomina da-sunt, famis, ac sitis: & ad instaurandum substan-m totidem, quot in eam impresserat Natura qua-ates, extrinsecus in adventitia massa comparatæ. t deinde: Harum naturarum nullam ab sua parti-e separari. Atq; ob eam causam factum ab initio isse nutrimentum nutrito continuatum: quoad fiat, corrumpatur. A principiis scilicet generationis, ad mpus usq; corruptionis, cibum corpori statuit uni-m: ut ostendat etiam finem attractionis, alteratio-em & unionem transmutati, donec corruptione dis-lvatur. Nunc ad cæteras quæstiones, quas proponit einceps, partim repetitas, partim recentes transea-nus. De appetitu, De motu, De anima plantæ pro-ria. Præterea an spiret: Ad hæc an dormiat, & vigilet. Anaxagoram itaq; arbitratum, spirare plantas. Hanc pinionem diruit sic: Verum hoc esse non posse, quan-do ne animalia quidem spirent omnia. Cæterum apud multos hæc obiectio controversa est. Nam qui cense-bit arborem spirare, spirandi usum iis item attribuet animalibus, quibus eum dicitur Aristoteles adimere. Pisces nanq; non sine aëre aquam trahere. Plinius ex antiquorum sententia; atque ex sensu, quem illi pro judice ducunt, ostendit in aquis aërem, bullarum ar-gumento, quæ ex natantium erumpant ore piscium. Ad hæc, pisces in aëre diu vivere: diutius victuros, si ad aquæ illis convenientem æqualitatem vis aëris re-mittatur. Et Ausonius Barbo pisci attribuit, in Mo-sella, spirationem. Gryllos quoq; nocturni cantus

gratia

gratia pueruli cum in pyxidem incluſos haberem,
tertio poſt die mortui ſunt inventi: non quidem ſ
me: arroſæ namq; lactucæ ſupererant etiamnum, qu
in cibum pridem appoſueramus. Quamobrem alii p
ſtea pertuſis pyxidibus, aut fiſcellis, totam æſtatem ſ
vati ſunt. Hunc poſtremæ orationis impetum vult
ſignificatione cùm Minutius excepiſſet, oſtendit, ſi
eſſe quod haberet dicere, ſi liceret. Illo igitur contic
ſcente ſic cœpit: Ex inferiore Volcarum provincia v
ros doctos memini, Toloſam litium cauſa cum venij
ſent, multa ſuper hac re diſputantes, impuliſſe me a
repetendas Ariſtotelicorum librorum lectiones. Un
enim, qui rectè dixiſſet, duas eſſe ſpirandi rationes, al
teram pulmonibus, aut eo quòd proportione reſponde
ret: alteram per arteriarum oſcula, quod διαπνεῖν vo
caretur: non rectè dixit, hanc Ariſtoteli non fuiſſe no
tam. Commoverat hominem Philoſophus adverſu
antiquos diſputans: quorum ille ſententiam fovere in
animum induxerat. Trahere namq; piſces & aquam,
& aërem cum aqua. Sed aquam per branchias aut fi-
ſtulas exigere: aërem ad uſum refrigerationis retinere
ſibi. Mihi verò ita videbatur: In pertinacia potius,
quàm in inſcitia tantum hærere culpæ. Non enim re-
ſpondebat ad illud: Quónam quallo, quo fiſco, aut cri-
bro ab illa recepta aqua ſepararetur aër. Tum verò ſi
aër ſub aqua eſt, cur non evadit ad locum ſuum ſupe-
riorem. Itaq; utrinq; urgentur. Nam ſi non unum
corpus eſt aër & aqua, exiverit aër: ſin eſt unum mi-
xtum, non erumpet aër ex aqua: ſed ne ſeparabitur
quidem

...dem in ore piscis. Quin per branchias si alterutrū ...diendum est: facilius transmittet, quòd tenuius. ...uior autem aër. Aqua remanebit igitur: abierit ... Quid ergo dicendum? Cùm sit animantibus à ...tura parata respiratio, ut refrigerentur, ut humectentur, ut instauretur spiritus: quis dubitet, aquatilibus aquam ejusmodi usum præstare solam posse, non ...n qualitatibus, aut substantia, quàm certa qualitatum temperatione, quæ in aqua sit: certa craßitiæ ...entiæ proportione conjuncta, quæ in aëre non sit. ...am quòd aëri constituant privilegium soli ad illud ...ficiũ, ita ut amoveant ab aqua in aquatilibus, nul... ...m habent à ratione. Hoc igitur in humore. At quæ ... aëre degunt animantes, spirántne, an totius hujus ...eræ sunt immunes? An verò & illud verum est, abla... ...m iis ab Aristotele spirationis omnem modum. Neq; ...um scisse, aut prodidisse, quid esset illa transpiratio: ...uam è solo Galeno se hausisse jactant διαπνοὴν? *Otio ...estro non incommodabo judicii mei interventu. Loca ...hilosophi proferam. Ex ea narratione vobis pernoscere licebit, quantum adierint periculi negligentiæ atq; reprehensionis ii, qui securi de aliis libris, in vulgatioribus modò versati sunt. Verba sunt illius de insectis in libro de somno & vigilia. Proportionem pulmonicæ spirationis respondentem ait in palpitatione:* καὶ τοῖς μὴ ἐνδεχομένοις πνεῦμα, τὸ ἀνάλογον. τὸ γὰρ σύμφυτον πνεῦμα ἀναφυσώμενον, καὶ ἴζανον φαίνεται. *Nam in historiis, ubi negat spirare, quæ pulmone carent, intelligit de perfecta ac primaria spiratione. Quocirca secunda-*

cundariam hanc ἀνάλογον agnovit. In eodem libro
audiri in Apibus ſonum, quem bombum dicit, eac
cauſa. Quanquam alarum agitatione id evenire ſ
tiat, qui ligneam ligulam tenuem funiculo alligat
circum caput, fundæ more, agitaverit. Hujus & co-
meationis & ſoni per ſpiritum illum innatum, aſ
gnat inſtrumentum, & inſtrumenti locum, in ſecu-
do de partibus. τὰ ἔντομα ὑπὸ τοῦ ὑποζώματος αἰσθ-
άνεται τῶν ὀσμῶν, καὶ πάντα τῷ συμφύτῳ πνεύματι ἀ-
περ κινεῖται. τοῦτο δ' ἐνυπάρχει φύσει πᾶσι, καὶ οὐ θύρ-
αθεν ἐπείσακτόν ἐστι. Quod autem ſit idem finis, & h-
jus palpitationis à ſpiritu, & ſpirationis per aëre
palàm eſt ex illis verbis in quinto de generatione an-
malium: τῆς ἀκοῆς τὸ αἰσθητήριόν ἐστιν ἀέρος, ᾗ
πνεῦμα τὸ σύμφυτον ἐνίοις μὲν ποιεῖται τὴν σφύξιν· το
δὲ τὴν ἀναπνοὴν, καὶ εἰσπνοήν. Eſt igitur idem, τὸ συν
ζάνειν, καὶ τὸ ποιεῖσθαι τὴν σφύξιν. An non eſt hæc δια-
πνοή? ſed & aſſignat inſtrumenta in libro de ſpirit
λοιπὸν δὲ δηλονότι διὰ τῶν τῆς ἀρτηρίας πόρων: ſed (
rem ipſam: δοκεῖ δὲ τὰ τῆς ἀναπνοῆς εἰς πάντα διαδ
δόσθαι κατὰ συνέχειαν. Quid eſt aliud diduci ac diſtri
bui per omnes corporis partes, quàm partes omnes cor
poris ſpiratione refrigerari? At ea demum tranſpirati
eſt. Negabunt cervicoſi vocem cognitam Philoſophi
Audiant igitur expreſſo verbo defunctũ: εἰ δὲ διαπνι
ὅλος πᾶν, οὐκ ἔτι καταψύξεως χάειν. Ecce διαπνοὴν
quam haud negat fieri cauſa refrigerationis: ſed mor
ſuo deducit adverſarios ad hoc abſurdũ. Et cum dixit
formam, finem, materiam, inſtrumentum, locum: de

clara

rat etiam principium, τὸ ὅθεν: à corde scilicet, ubi
mmeatũ illum τῆς διαπνοῆς, παλιῤῥοίαν vocat. Ait
go: πλὴν εἰ ἄλλον τρόπον ἀπὸ τῶν ἐσχάτων. τὸ δὲ πρώ-
ς, καὶ κυρίως ἀπὸ τῶν περὶ τὴν καρδίαν. Ab arteriis &
prà & hîc: hîc etiam & à corde primùm, & quæ de-
at in extremis osculis arteriarum. Et in libro de so-
no, de corde loquens, manifestißimè declarat tran-
irationis beneficio refrigerationem, ὅτι καὶ ἡ τοῦ πνεύ-
ματος ἀρχὴ, καὶ ὅλως ἡ τῆς καταψύξεως ἐνταῦθα ἐστί.
ac tũ loca certo commentariolo τῶν ἐκλέκτων hunc
d modum excepta ostendi nostris disputatoribus: quo-
um alter acquievit, alter (indignũ credo ratus, si præ-
es literariæ laudis, à Jureconsulto leges acciperet in
onsiliis naturæ) maluit sibi placere. Ego ut in memo-
ia habui, ita judicanda proposui vobis. Nam memini
vestrũ Hippocratem in libro de flatibus, in censum spi-
rantium pisces transcribere: πάντας ἰχθύας ἀναπνεῖν,
καὶ τοῦ πνεύματος μηδὲν εἶναι κενόν. Quid mirũ? In secun-
do nanq; de victus ratione, plus etiam dicit, ut præter
plantas alia quoq; includat omnia. Quod & Thaleti
cuncta æquè vivificanti placuisse scribunt. Hippocratis
verba sunt: ὥσπερ ἐν τοῖσι ζώοισι πνεῦμα ἔνεστι, οὕτω καὶ
τοῖσι ἄλλοισι πᾶσι. Quod illis respondet: πνεύματος
μηδὲν εἶναι κενόν. Quasi videatur unũ comminisci spiri-
tum, omnibus communem, in omnia sese insinuantẽ:
quod & Virgilius dixit, & Anaxagoras non reticuit.
Et Aristoteles innuere videtur in conjunctione corporis
& animæ, tanquam medium quoddam. Cæterùm in
homine solo, is. Alii verò si ministrum formæ lapidis

*arbitrantur, rem quidem non admodum divinam fa-
ciunt. Si, ut Anaxagoras, rerum primum autore-
censent, τὸν νοῦν: variabitur ille materiis ipsis, à qui-
bus certa naturæ præscribantur jura. Nam si eade-
forma est in lapide, & in leone: plus potuerit lapid-
materia, quàm vis formæ: cujus potestas ab illa obtus-
sit, quò minus leonem sibi fabricari quiverit. Nuga
In quibus æquum est me finem facere: quò jam Baju-
lium audiamus: importunè enim interturbavi. Tun
nos omnes uno ore: Utinam verò sic crebrò. Bajuliu
autem sequutus est: Cùm multa multis in viris admi-
ratus sum eximia, tum in te id, Minuti, qui arten
nullam intactam reliquisti, si usu veniat, ut de qua-
piam verba facias, quasi solam illam edidiceris, tam
exactè loqueris, ut etiam quæ scire opinabamur, nun-
primùm audisse, atq; nobis esse nova cuncta videan-
tur. Nam de spiratione & transpiratione quæ? qua-
lia? quanta? Ex Aristotele & Galeno accipimus: ob
refrigerationem, humectationem, spirituum instau-
rationem, fuliginum expulsionem: quintum addidit
Theophrástus in secundo de causis: etiam ad alendum,
animantibus natura comparatam. Id quod à priori-
bus non abscedit. Nam si spiritus nostri partes sunt:
quod restituitur, spiritus est: partes ipsæ restituentur.
At restitutio est corpulentiæ suffectio in defecti locum.
His, ego, nisi quippiã addis, est quod adjungamus nos.
Credo te pudore subticuisse calumniam Galeni, qui
Aristotelis observat hac in materia sententiam, quasi
propriis decretis contrariam. Alibi dixit, Aërem ca-
lidum:*

-tum: hîc frigidum: si quidem captatur ad refrigera-
-nem. Puerilis profectò insolentia, ne dicam, futilis.
-alidum & frigidum simpliciter intelligimus ali-
-cando. Est & ubi refertur aliqua collatione. Cali-
-us est aër natura sua sibi: frigidus igni: frigidus viven-
-. Vivimus enim per ignis proportionem. Sic est me-
-um extremis contrarium in prima Philosophia: cu-
-s limen ne salutasse quidem videtur ille Timon ve-
-er. Ad hæc oculos attollens Bajulius, dilutißimo ru-
-ore nobilis, atq; erga præceptorem grati animi signa
-um edidisset: Mirabar, inquit, si mihi sic abiret. Ci-
-ius emorerere, quàm gratiam non referres. Ut cum
-go aërem insectis dederim cõtra vulgatas tabulas dis-
-pensatorum vestrorum: tu vicißim à Galeno spiritum
-auferre tentares. Aëris verò qualitates hîc missas fa-
-ciamus. Non enim levis controversia est. Quin audivi
teipsum dubitantẽ, an aër & aqua censeri posset unum
elementum. Nam qui aër calidus, hærens balnei frigi-
dis parietibus, densatur in guttas, non posse habere sui
mutatorem lapidis frigus: apud quod pristina deposita
forma, tam citò aquæ formam induat: quin potius
sola densitate differre videatur. Tantus Peripateticus
tam novè contra præceptorem, ut te potius respicere,
quàm Galeni reprehensionem castigare debueris. Præ-
stat tamen pergere. Hæc cùm dixisset, denuò dejectis in
librum oculis, ita prosequutus est: Rursus, ait hic, à "
nobis observatum est, plantas neq; dormire, neq; vigi- "
lare. Vigilia namq; nihil aliud est quàm affectus sen- "
sus: somnus autem, ejus imbecillitas. Suprà disputan- "

do negabat in plantis sensum. Igitur qui somnum p[illegible]
sensum definit, amovet à plantis somnum. Hæc ille s[illegible]
At Anaxagoras neutiquam somnum definiet ad hun[c]
modum, sed animalis somnum tantum. Somnum au-
tem in communi genere sic: Quies ab exterioribus a-
nimi functionibus. Ejus hæc ego verba cùm audirem
admirabar hominis ingenium, qui tam acutè tantum
errorem tueretur. Verùm idem quoq; judicare Auge-
rium sensimus. Ait enim: O Bajuli, inquit, tu plan[e]
ac revera noster es: qui neq; captus capi possis, neq; vi-
ctus debellari. Autoris tamen operæprecium est, pru-
dentiam spectare. Sic ille disponit ordinem argumen-
torum, uti solent Mathematicæ conclusiones, ex pro-
batis semper. Atq; Aristotelicè quidem. Ubi id evicit,
in planta non esse sensum, subdit: ergo neq; somnum:
siquidem somnus sit vacatio ab officiis sensuum exte-
riorum. Nam quod fingis de plantarum otio hyber-
nantium, & appellas somnum: hoc illud est, quod in
nobis cessatio: veluti cùm vigilantes nihil agimus re-
rum. Quod verò dixisti, vigiliam esse affectum sen-
suum: puto hîc mendosè potius scriptum, quàm falsò
versum ab interprete nostro. Hîc enim legitur: ab ef-
fectu sensuum cognosci vigiliam. At aliud est ἐνέργεια,
aliud διάθεσις. ἐγρηγορεῖν, subdit Bajulius, οὐδέν ἐστιν, εἰ
μὴ ἀπὸ διαθέσεως τῆς αἰσθήσεως. Sic est Græcè. Ergo, in-
quit Augerius, non putavit affectum esse sensuum so-
mnum ipsum? ἡ δέσις ἐκείνη τῶν αἰσθήσεων, nónne af-
fectus est? Imò maximus. Præterea nihil addidit, quod
internos ab externis sensibus separaret. Et definitio

competet

npetet secessui mentis, quam vocat Philosophus ...κσιν: conveniet Cataleptico, Epileptico, Apoplecti- ...Carotico, matrici suffocatæ. Sic suprà, quod tu spi- ...ionem dicebas in animalibus, hic ita vertit: ani- ...lia quædam spiritu carere. Tam impos fuit ratio- ...,ut non distingueret inter πνοὴν (sic enim scriptum ...ito) & πνεῦμα. Cùm tamen & Aristoteles, & omnes ...ii cunctis in animantibus spiritum inesse dixerit: spi- ...tionem non dixerit, sed ejus vice transpirationem. ...ellus verò philosophus Erasmus in manipulis suis, ...ensum quoq; attribuit ipsis plantis, mirifico sanè ar- ...umento. E lignatoribus accepisse, quod ipsi observa- ...unt. Primum quenq; ictum arbores, quasi incautas, mollius excipere: atq; inde recuperari facilius secu- ...rim. Postea verò saucias, cogere sese, atq; constrin- gere: neq; facilè vulnus admittere, neq; leviter amit- tere adactum ferrum. Ita ut videtis, sine judicio plau- dimus nobis ipsi, rudes philosophiæ: quam malignè irridemus, temerè profitemur. Titillat verò gloria ex vulgi commendatione, cujus mater est novitas inve- recunda. Quando ille plus habuerit fidei carbonario, quàm rationi. Nam ut ita verum sit: Arbores in corticem, atque id quod saltuarii vocant albumen, ictus excipiunt primos. Id quod, ut mihi quidem vi- detur, quasi pinguitudinis, quæ in animali conspi- citur, obtinet proportionem. Deinde subest lignum firmius: ad quod ubi deventum est, æquè facilè reci- pere nequeunt dolabram. Sed missum faciamus hoc senium verarum literarum. Perplacent omnia

mihi, Bajulius inquit. Oppidò verò grata fuit repr hensio definitionis vigiliæ. Nam si sacramentum a xisset pervertendæ orationis, non potuisset fidelius r ligionis suæ præcepta exhaurire. Quam enim habe mus ex hisce verbis notionem? Vigilare, nihil aliu quàm ab affectione sensuum. Neq; declarat quid es ut ego mollire tentabam, sed unde est. Et falsò statui ab affectione sensuum vigiliam fieri. Multa obstant tum quæ dicebas, Augeri, tum quæ dici queunt. No enim sensuum affectio vigilationis effectrix est, se sensio illam sequitur. Sentimus, quia vigilamus: no vigilamus, quia sentimus. Sed neq; vigilia ex actu per cipitur sentiendi. Silente nocte nihil videmus: inter dum nihil audimus. De tactu posit objici. Id quoqu non semper necessariò. Est, quando tactus nihil pror sus immutatur. Acutius. Libertas sensuum ad officia sua in exterioribus corporis instrumentis peragenda. Ut per potestatem, non per actum ejus intelligatur es sentia. Somnum verò nihilo felicius, per sensuum im becillitatem. Primùm fallit nos, cum docet, dormien tium sensus imbecilliores esse. Eadem namq; vis: nem pe & anima eadem. Nam tametsi non exercetur actus secundus, non propterea tamen actus illius amotione tollitur actus primus: qui est integer, quantusquantus in animæ essentia fuit unquam. Deinde verba inania sunt. Cæcus enim, & surdus, si sensuum debilitas so mnus sit: dicet ille oculis, hic auribus se dormire. Sed somnus est occupatio naturalis sensionum exterio rum, retractis intro animæ instrumentis ad principia

suæ

unde etiam fiunt somnia. In quibus tu Cæsar no-cum Hippocrate maximis operibus vigilasti. O-te isthæc, inquam, laudare: quorum simplicita-vides ab Artemidoro, mirum quantum, supera-.Verùm profectò librum illum postea editum nunc mulum videre mihi contingit. Quem si maturius sulere licuisset, illis nostris commentatiunculis ex rum ornamentis, alicujus nobilioris apparatus ac-sionem factum iri magnoperè sperassem. Accessio-m? inquit ille. Ex istorum Græcorum curiosa super-tione scilicet, à qua tu semper abhorruisti. Vix enim ci potest, quàm ridiculus plerunque, ac planè so-nians sit. Non ille, quæ contigerint aliquando, quæq; m ad modum fortè observata sint, potius deducere detur ad præceptiones, quàm præscribere vel Deo, vel aturæ, quibus artibus somniorum lex sit mortalibus dicenda. Tum sparsim atq; confusè omnia: quæ solus c primus Augerius noster hic ad artem redegit, subti-ssimis inventis. Sed vigilemus jam. Sententias autor asce diluit sic pote: Non reperiri somnum aut vigi-" iam in iis, quæ omnibus aluntur horis, tenore uno: " quæq; suapte natura nihil sentiunt. Profectò à sensu " rectè suis à fundamentis exædificat. At illa verba quor-sum? Non esse in iis somnum, quæ semper aluntur. Hoc enim est, opinor, ἐν πάσαις ὥραις. Et, uno tenore, κα-τὰ διοίκησιν μίαν. Falsum enim est: alitur, ergo non dormit. Non solùm dormientes nutriri, verumetiam reor, adolescentes facere progressus in ipso incremento. Illa quæstio, ut non nimis difficilis, ita non penitus ple-

beja. *Quæ hyberno somno pinguescunt animalia, tum alantur? In majore nanque mole plus inesse materiæ videtur. Quæ pinguia fiunt, ea corpulentiæ ambitum, quasi pomeria promovent: tametsi haud auspicato semper, surrepentibus interdū propterea morbis non minimæ parti Poparum. At Urso & Gliri somno captis, nulla suppeditatur extrinsecus materia. Non dicentur igitur ali, quando nihil apponitur novi. Non dicentur hæc nutriri verè: sed attenuatis partibus crassioribus ab illo tum calore naturali, qui per id tempus est modicus, atque etiam intra modum, nec propterea resolvere, sed potius dissolvere potest: fit illarum mutatio in aqueum aëreum: atque illa dilatatione turgent. Illud quoque nihilo verius: Plantas omnes hyeme suscipere nutrimentum. Silet nanque vis illius caloris quæ carpit humidum: qua de causa non est opus supplemento: ac propterea sustinet sese à suis functionibus attractoria. Post hæc somni declarat causas in animalibus. Animalia, inquit, sic dormiunt. Cùm aluntur, occupatur caput exhalatione. Ita nullo negotio cognoscetis hominis vecordiam. Nam modò qui dicebat, somnum capere nullū, quæ semper aluntur: nunc ait, somnum capere animalia, quæ aluntur. Sic, τὸ ὅτε hic illud refert, quod suprà ponebat, ἐν πάσαις ὥραις: ut aut illud destruat, aut ab illo destruatur. At quis negarit ali nos inter dormiendum? Nisi fortè cum jejuni sumus. Grassatur enim tunc in humidum naturalis calor: quo tempore nihil ad manus habet, in quo possit operam ponere. Illa ergo sic sunt diruta. Siquidem*

...em satis constat: nos neq; semper somnum cape-... um alimur: neq; semper ali, dum somnum capi-... Verùm sic dixerit Anaxagoras: Defatigatis ...tis ab opere faciundo per æstatem, animæ vim o-...tricis ad radicem retrahere sese, atq; ad medullam ...erno tempore, tanquam in arcem: spiritus ipsos ..., non ipsam facultatem, quæ nunquam potest ab ... absistere substantia. Tum id earum sit somnus, ...lis & in animalibus. At hic argumentatur: ne-...q; fieri somnum, nisi exhalatione. Quæ verò se-...untur, corrupta puto. Sicuti malè, ἀναβαίνουσα, *pro ...αβᾶσα. Porrò autem scriptũ est:* ἔν τισι δὲ ζώων ἐστὶν "
...τι ἡ ἀναθυμίασις πολλὴ, καὶ τέως ὀλίγον ὑπνώτ- "
...ι. At in animo meo duo hæc simul nequeunt bona ...e gerere societatem. Ab exhalatione fit somnus: Ab ...halatione majore minor somnus proficiscitur. Nisi ...rtasse Ferrerius subveniat nobis. Ego verò, inquit ...e, atq; attemperatè quidem. Alioqui perierat Græ-...s iste tuus. Nam illius, τέως, *nulla hîc habita ...atio est. Meus enim hospes sic: In quibusdam ani- " ...nalibus multa ejusmodi exhalatio: quæ tamen pa- " ...um dormiunt: ut in Camelo contingit, & Cervo, & " ...onsimilibus: præ cerebri siccitate scilicet, & meatuum " angustia. Sanè tollitur his verbis dubitatio tua, & af-fertur ratio dissidii illarum enunciationum. Tum exemplis historiæ confirmat apotelesma. Esto: Cameli somnum animadverterit: ejusq; in Cervo modum. At in iis multam exhalationem? At cerebri siccitatem? At meatuum obsessa itinera, aut angustiis*

effecta

effecta incommodiora? Non quivit ulla conject
componere ſimul hæc. Unde plurimum agnoſcem
exhalationis? Ex gibbo Cameli? At non eſt in cap
At venter villoſiſsimus. At nulla cornua. At dentit
caret in ſuperiore mandibula. At minimæ omnium
nimalium, aut maximè ſerò bebit. Hæccine ſunt ſig
ſicci cerebri? Hæccine exuberantis exhalationis?
Cervo verò ut aſſentior multos vapores ſurſum rap
ita nego, ei meatus anguſtos eſſe. Sed ſi parcè ſom
utitur, id ea fieri de cauſa, quod nubes illa in cereb
non reſidet: ſed ulterior fit ad exeundum, unde cornu
conformentur. Ita erit ejus cerebrum quaſi portoriu
quoddam: quò delatæ merces, per id aliò transferan-
tur: non tanquam apotheca, in qua debeant reponi
Quod ſi per naturæ ſtationes decurramus, adverſum
hæc inveniemus integras animalium claſſes. Siccißi-
mum Felibus cerebrum: iis diutius, aut frequentius
pauca ſopiuntur animalia. Canibus haud multò hu-
midius: ſomnus æqualis aut major. Quid ſiccius La-
certis, & Serpentibus? Quaterni menſes ad ſomnum
vix ſatis ſunt. Sed ſit modus. Sequitur autem ſomni
definitio alia à privatione, unde nos deducat in genus.
„ *Ait enim: Somnus eſt motus ſtatio. Hæc autem quies*
„ *motæ rei. Hem, inquit Bajulius, nihil hîc dormitatio-*
nis. Nam equidem ſic legebam hîc, te audiens: ὁ δὲ νυ-
σταγμὸς συνοχὴ κινήσεως. αὕτη δὲ ἠρεμία πράγματος
κινουμένου. *Ergo nihil noſter inventum habuit, quo dif-*
ferret ὕπνος, *&* νυσταγμός. *At ego didiceram* νυστα-
γμὸν *eſſe ſomnum interruptum: quem ſic nominaſ-*

ſent

Græci propter mutationem. Proinde Latinos à so-
culorum illorum frequentia dixisse dormitatio-
. Sed & συνοχὴ conjunctionem significat, non sta-
tem. Neq; statio Latinis idem, quod ἠρεμία, aut
ισις, aut ἀτρέμας ἔχειν, sive ἀτρεμίζειν: sed locum,
quo milites servarent ordines, etiam si moverentur.
uiq; stare privationem tantum dicit progreßionis,
eßionis, & τοῦ κεῖσθαι: non autem motus. Et statio
tus erit, ubi motus non abierit. Dum ego movebor,
re dicetur in me motus, si usu abuti velis: Si non li-
, ne id quidem, dicere scilicet motus stationem. Non
clam est, quid σύνοχος sit, & συνεχῶς, & συνέχεια.
irco quod est corporis συνεχῶς, erit motus ἐνδελε-
ῶς. Ἐποχὴ potius quietem denotaverit, aut inhibi-
onem. Præterea nihil absurdius illis verbis in atrio
hilosophiæ: ἠρεμία πράγματος κινουμένου. Latinæ o-
tioni per participium non licet afferre tale vitium.
am verum erit, quietem esse rei motæ: quippe si non
mplius movetur. At dum movetur, nulla potest esse
uies. Hoc verò dicit τὸ κινούμενον. Hæc ita. Mihi verò
aud obscura spes est, iis quæ sequuntur, præteritorum
ncommodorum tædia obliteraturum. Ad normam
anè atq; amußim Aristotelicam directa ut essent, ac-
curasse videtur. Inquit: Potißimum, ac maximè pro- "
prio instituto quærendum est de eo, quod dixit Empe- "
docles: An in plantis inveniatur sensus: Et an sit spe- "
cies concreta quædam ex duobus sexibus. Sic igitur di- "
camus: Mas cùm generat, in alio generat. Atq; ea duo "
sunt ab se invicem separata. Si ergo mas & fœmina in "
plantis

„ plantis inveniantur: & mas asperior, durior, ho-
„ dior: fœmina debilior, & fœcundior: qua ratione
„ hæc in uno concreta queant esse, videamus. Prim
ergo dubitat, ut statui poßit, an uterque sexus in
dem sit. Argumenti vis in eo versatur, quòd certis
stinguuntur differentiis, iisque contrariis, mas & f
mina. Sed ridicula est oratio. Sic enim scribit: ἐπ
ζοῦν δ' εὑρίσκεται ἐν τοῖς φυτοῖς, ὅτι ἔχει τὰ φυτὰ γέν
ἄῤῥεν, καὶ θῆλυ. Et subdit, ὀφείλομεν ζητεῖν, πότερ
εὑρίσκονται ταῦτα τὰ δύο γένη κεκεραμένα ἐν τοῖς φ
τοῖς. Nam si apertum atque confessum est, sexum esse
plantis ita cognitum, ut & à substantiæ modo: pu
mollitie, lævore, rigiditate: & ab officiis, quale est fr
ctificatio, designentur: Quid nos moveat ad quæren
dum, an mista sint hæc in uno. Quæremus igitur etiam
in animalibus: Quamobrem sic est intelligendum: S
mas minus, fœmina plus fructus fert: sic enim dici
πλέον καρποφόρειν: non hoc ipso different, quod est fer-
re fructum. Sed quia generatio in animalibus videtur
fieri per marem & fœminam: & in una planta fit ge-
neratio sine alterius plantæ conjunctione: conclude-
tur à simili natura, in illa una planta duos esse con-
junctos sexus simul. Galenus in libro de historia philo-
sophica sententiam recitat Empedoclis: prius emersisse
plantas animalibus. Verùm propterea quòd tempera-
mento modus aberat: hoc enim est διὰ τὴν τῆς κρά-
σεως ἀμετρίαν, utriusque tum maris, tum fœminæ si-
mul obtinuisse rationem. Declarat autem quamobrem
„ defuerit commensus ille mistionis. Quia, inquit, terræ

plantæ

ta pars est: quemadmodum matricis fœtus. Non
pessimè nugatus ille fuerit, Vinum esse terræ san-
uem: præsertim cùm terræ fel item habeamus, Cen-
rium. Superiorem sententiam de terræ fœtu Stoi-
scribit Plutarchus. De sexu verò sic agamus: Non
e simul utrunque convenire, atque in unum coalesce-
tum quia concretione diversa, tum propter officia
traria. Siquidem respondent inter se mutuis affe-
bus agentis, & patientis. Priores persuasiones ad-
dum imbecillæ sunt. Esto mas robustior, durior,
ridior natura sua in animalibus, fœmina mollior.
planta hæc misceri posse profitetur Empedocles,
emadmodum in Androgyno. Firmius argumen-
m fuit illud ab officio generationis. Quanquam mox
actius perpendemus hæc. Nam si Erythinus in se gi-
it sine maris opera exterioris: maris interioris in se
bere proportionem videatur. Et quemadmodum
nuebamus, laxior est sententia, καὶ καρποφόρον
λέον. Non potest hoc accipi pro differentia, quæ al-
rum admittat, ac statuat: alterum amoveat: quan-
oquidem plus & minus non incommodat essentiæ.
t pueri non ignorant illius orationis necessariam con-
equutionem. Si plus est fœcunda fœmina quàm mas:
nas quoque fœcundus. Habent igitur eadem in se prin-
ipia: ergo mista. Ait verò, separatum sexum plantis
ttribui decere: non officio sexus, atque functione: neque
nim à mari fœminam iniri: sed ab imitatione qua-
litatum, quæ insunt in animalibus. Tametsi ante-
quam ab hisce discedamus, nonnihil horum quoque
vestigio-

vestigiorum in plantis ipsis diligentius explorata monstrabimus. Jucundam verò excursionem, si du care per sexuum differentias in plantis. Aliis nam lia de causa sunt attributi. Persica, quorum carn ossibus absistunt, arboris fœminæ fructum dicunt: bus hærent, masculæ. In Cydoniis oblonga maribus biculatiora fœminis aßignant. Franci judicant ali aßignant mari pulpam pallidam, fœminæ candid rem. In Cannabi à fructu. Semen quòd ferat, fœ nam: marem, sterilem. Idem in Spinachiis. A qu tatibus autem sic, Molliorem fœminã. Itaq; scripti est in tricesimasecunda quæstione propositarum qu stionum: Grajas mulieres appellare consuevisse a rem dextram, marem: sinistram, fœminam: propter quòd sinistra omnia molliora. Enodes quoq; magis f minas arbores, itemq; rectiores. Mares tortuosiores i circo, quia materia constent craßiore. Crispitu namq; ex succi craßitudine, aut viarum anfractu, a perustione: ideo non secus à calore, sicut in sequenti s ctione disputatur. Qua ratione videtur simitas in A thiope: Nam in nostratibus infantibus modus aliu: scilicet humiditas nondum percocta. Subsidens igitu & planè humiditas absq; calore, quantus ad id rei re quiratur: quasi opus affectum modò, necdum perfe ctum. Theophrastus in primo de causis, mares ait i plantis densiores, atq; sicciores. Sic & Philosophus i decima sectione: Animalium genus animosiorum iten durius. At animosiores mares. De Tigride & Urs aliter alii sensere. Verùm equidem arbitror fœtuum

chari-

ritatem illis animos addere. Quòd si præter id quoq;
as etiam sunt, ferociam dixerim potius, quàm for-
udinem. Sunt enim bestiæ quædam, quæ propter a-
ntiam præbent speciem generositatis, ut Elephanti
ninæ. Aliis in periculorum momentis, metus pejo-
conditionis audaciam creat. Tales Pantheræ sunt:
æ potius, quàm liberali confidentia fortes. Itaq; il-
etiam τὸ δολερὸν assignat Aristoteles. Sic partim fi-
, partim invidentia parit in Cane feritatē. Quan-
am etiam citra rabiem, tum fames, tum atra bilis
acuit in dominorum perniciem aliquando. Hoc &
Actæoni contigit olim, & nostrorum patrum tempe-
ate, Corsis quibusdam. In eodem libro Theophrastus,
riore concretione ac solutiore fœminam, quàm ma-
m. Sexum verò mistum confusumq; uno in subjecto
ter hæc naturalia potuit existimare Trimegistus:
ui etiam in Deo principia posuerit utriusq; sexus, a-
ud suum Asclepium. Id quod prudenti est intellectio-
e temperandum. Est enim Deus idem in se, & ab se,
r per se, & propter se intellectus, & voluntas una, &
num. Unde ex intellectu fœcundo voluntas gigni-
ur: utriusq; consensu, quia unus est in uno, unus pro-
edit spiritus. Spiritus ille ineffabilis, omnia complens,
mnia ens, omnia esse faciens. Unum verò sunt, pro-
terea quòd principium habent nullum. Esset enim
rincipium illud hoc ipsum, quod Deum esse dicimus.
n aliquo tandem igitur acquiescamus, quod sit hoc,
quod ab alio non prodeat, quod in aliud sibi simile non
exeat. Quippe nihil extra id, quod totum est: qui est

 omnia,

omnia, extra quem nihil. Ibi cùm paulisper subst-
set: Vix, ait Minutius, queo me continere, quin ex-
mem. Jam tu ex vulgaribus plantariis in vera illa
sca, ac tot illustribus viris decantata viridaria du-
nos. Nam equidem memineram verba illa Trimegi
ac sanè corticem substomachabar. At tua opera a-
nam medullam, quovis Encephalo siculo suavior
gustare jam nobis licet. Sed herbas ubi relinquem
Nam ego statim supra cœlos omnes sum. Et ille
herbas igitur. Profectò divinarum rerum contemp-
tio ventus est: atq; , ut loquitur optimus præcep-
ἰδαγγυής. Is uti me sustulit, si volet item demittere
pud Plutarchum jam sim. In quinto de placitis Ph-
sophorum, τὸ πυκνὸν ascribi masculis à Parmeni-
scriptum reliquit: fœminis autem ἀραιότητα. At
mulieribus nostris aliter sentiat aliquis: densiore na
videntur carne. Quocirca minus affici frigore, mi-
sudare, minus pilosas esse. Cæterum carne quidem c-
ne. Nam sanè propemodum nihil aliud quàm c-
sunt. At ossa, & nervi, & membranæ viri longè s-
compactiora omnia. Hic autem de mari tria dix-
τραχὺ, σκληρὸν, φρίσσον. Adeò tamen cohærent inter
φρίσσον & τραχὺ, ut facilius dicantur vocabula, quà
res diducantur. Asperum nanq; affectus est partium
superficie dissitarum: φρίσσον est ejus quidam modu
quem per horrorem libenter explicaverim. In no
horripilationem vulgares medici, minus ineptè, quà
barbarè. Græcam vocem retinent etiamnũ Galli. Ea
cutis inæqualitatem, quæ tactui levem afferat offen-
sionen

...em, in serpentum coriis φολιδωτὴν *Philosophus ap-...avit. Empedoclem verò etiam, in quibus non licuit ...i, libuit admirari saltem. E re igitur censeo tanti ... animum interpretari. Puto itaq; eum sic sensisse: ...erationem esse actionem in substantia, à substan-... ad substantiam. Quamobrem habere & efficien-...,& effectionem, & effectum, & ex quo fit, & in ... fit. Quæ omnia cùm separatim nequeant in plan-...poni, propterea quòd eæ locum mutare nunquam ...æ sint: opinatus est in ipsis ille horum principia con-...a. Non admodum, ut ego quidem reor, ineptè. ...emadmodum in lapide si quis intelligat agens, & ...iens, cùm movetur (iccirco nanq; descendit) eun-...n ad modũ plantis inesse simul actionis primordia, ... passionis: ea proportione, ut in se & concipiant, & ...tent. Non enim assignare possumus causam fructifi-...tionis, aut propagationis, quæ è semine, & per se-...en fit: nisi sic intelligamus. Sterilibus autem plantis, ...ia horum altero destituantur, alterum tantũ ascri-...nt sexum. Utrum verò desit? Sanè masculi. In se ...nq; fœmina concipit: mas nunquam. Porrò ad alte-...m argumentum accedamus: quod est profectò nobi-..., nec displicebit vobis. Accedit enim ad eum disputan-... modum, qui valde est commendabilis in prima phi-...sophia: A simplicitate, à primitate, ab eo quod est ...se in alio, aut in seipso. Quæ, inquit, concreta sunt: ...a necesse est prius simplicia fuisse in seipsis, & seor-...um esse marem, seorsum fœminam: atq; inde misce-...i. Concretio autem erit non nisi secundum propriam*

» generationem. Igitur inventa fuerit in plantis con-
» tio ante concretionem: Quæ etiam debet esse an-
» causa in eodem tempore. Non ergo maris & fœm-
» sexus erit ulla in planta simul in unum conjunctor-
» quia enim talis utique planta fuerit perfectior anim-
» At quánam ratione fieri queat id? quippe ani-
» nullius indiget externæ opis ad propriam genera-
» nem. Sed planta opus habet anni tempestatibus
» Sole, & aliis talibus, potissimùm in tempore ortus
» Ejus nanque principia duo sunt: unum alimenti à
» ra, alterum generationis à Sole. Quinetiam dixit
» naxagoras, plantarum humidum à terra even-
» Quocirca ad Lechineon scribens, ait: terram esse pl-
» tarum matrem, Solem verò patrem. At nos in pla-
» concretionem alio delineare modo instituamus. Pla-
» tæ semen existere simile fœturæ animalis: quæ m-
» ac fœminæ mistio est: & sicut in ovis, cùm genera-
» pullus. Indidem enim est ejus alimentum quoque, qu-
» ad perfectionis atque exclusionis tempus appetat: tu-
» enim excludit pullum fœmina una hora. Sic de plan-
» semine dicendum est. Hæc ille, quæ doctè atque acutè
cta videntur mihi. Quæ hîc ego concreta, ille κεκε-
μένα, & καιροῖς tempestatibus. Est enim tempes-
idem, quod temporis opportunitas, à paucis observat-
usu hoc significandi. Sic noctem intempestam dixe-
veteres ineptam operi faciundo. Ea verò pinguiuscu-
excurrimus: sic enim scriptum est: τὸ δὲ φυτὸν τού-
δεῖται ἐν τοῖς καιροῖς τοῦ ἔτους. Declarat quid sit illu-
τούτου: scilicet Solis eget. Ait itaque, δεῖται γὰρ ἡλίου. Add-
deina

..de & tempus, & temporis qualitates, ut sit oppor-
..um: καὶ τῆς ἀκρασίας, καὶ τ' ἔαρος πλέον, id est,
..mmoda temperatione. Et διατυπώσασθαι, delinea-
..st enim τύπος figura impressa ab aliqua vi, παρὰ
..ύπτειν. Itaq; formulæ, quas ante legitimum opus
..faciunt ad manus pictores, in quibus sese postea
..tentur, hoc nomine dictæ fuerunt. τύπος est in ce-
..er impreßionem Sphingis aut Palladis in gemma
..avatæ. Signatius in nummo. Et ἐν κυμονήσει, in
..ura. κύημα nanq; fœtus Hippocrati. ἔξοδον verò di-
..exclusionem, apto ad materiam verbo. Hæc rectè-
.. an secus expresserim, consulendus est Ferrerii the-
..urus. Haud malè, inquit Ferrerius, conjectaris. Nam
..e tempus satis habuit dicere τὸν καιρόν. At aliter
..ppocrates: non solùm ubi monet τὸν καιρὸν ὀξὺν εἶναι,
..q; elabi: nam tempus nunquam desit nobis: tempo-
.. articulis ὑστεριζόμεθα· verumetiam cùm dicebat,
..αιρὸς ἐν χρόνῳ. & ἀκρασίαν simplici communiq;
..neris voce temperamentum. Quæ injuria facta po-
..tioribus institutis emendatæ medicinæ jam est ab illo
..imadvertenda. κρᾶσις enim temperamentũ quod-
..nq;, qualecunq;, quantumcunq;. Nec caret ratione.
..x confundendo enim, ac miscendo, refringuntur mu-
..ὸ qualitates. Iccirco Galenus ex usu præceptisq; sa-
..ientum semper μετὰ προσθήκης, ἀκρασίαν, aut δυσ-
..ρασίαν. Sanè temperamentum ipsum attemperat
..dhibita lege. Proinde tuo more fecisti, ut signatißima
..oce diceres commodam temperationem. Tuam verò
..elineationem illusit hic deterrimo verbo: imaginari

 inquit.

inquit. Quin τύπος*, tametsi figura est aliunde, sic dicebamus, exprompta: at & hîc, & alibi pro exemplari sumitur, quod imitemur: non quòd alius rei imitamentum. Tanquam lex igitur proponitur, a[c] edicitur, quæ spectet ad seminis plantarum ratione[m]. Deformare videtur hunc ad sensum uti Quintilian[us]. Et puto maximo poëtarum carmen deductum, ni[hil] aliud significare, quàm quod* ἰχνογραφίαν *repræsent[a]ret, à filorum simplicitate metaphora sumpta. Qu[od] ita interpretor è Rhetoricis* τὸ εἱρόμενον *Philosoph[i], quod nequicquam, pendens, vertit Trapezuntius. V[e]rùm de his alibi.* κυμόνησιν *verò vox est cucullaria, n[on] meliore nota signata nobis hîc. Dixit enim, prægn[a]tionem. Fœtura, bellè: sicut scriptura, curatura, sepu[l]tura, conjectura. Excludit autem optimè,* ἐκλέπε[ι] *iste exponit: credo est,* ἐκτίθησιν*, apud te. At illa nih[il] minus quàm exponit: Imò verò tollit, & educat. E[s]t nanq; contraria* ἐκτρέφεσθαι, καὶ ἐκτίθεσθαι*, non igno[ra]vit Oedipus, Cyrus, Romulus. Est verò hîc, quo[d] te vereor veritum esse, masculinitas, & fœminitas ubi tu maris & fœminæ sexus dicebas non uniri poss[e]. Quòd si ille ausus est ita,* ἀῤῥενότης καὶ θηλύτης*, jam habemus metaphysicum, qui vix semiphysici sustine[t] dignitatem. Sexum verò longè melius tu semper, quo[d] & Græcè* γένος*, & hîc Genus. Non enim Latinis philosophis hoc id unquam significat: sed commune illud, quod de pluribus differentibus specie prædicatur. Qua in re certior fuit supellex nobis, & opulentior etiam in media philosophia, quam adeò serò profiter*

fiter.

cœpimus. Tametsi Grajis ipsis originem debe-
sicuti penè universæ linguæ nostræ. A disjunctio-
actum nomen, quæ per adverbium ἑκάς, denota-
t. His dictis ille conticuit. At suscepit extemplo
utius oratione. Multa utrinq; admodum accu-
. Sed quare non rogabas Ferreri, quid ita κρᾶσιν
rit concretionem. Quod igitur non fecisti, ut ro-
es, facio ut non nesciam. Dicam ergo quasi cau-
, inquit Bajulius: cùm postulor quasi κενοτομίας,
ectis novis docendi legibus. Si Græcam vocem La-
a vobis æquavissem, laudi id fuisset mihi: si Græ-
atina dedi sedulò expressam, quis insimulabit fla-
ii? Creo suprà ducebatur παρὰ τὸ κρέας: hoc παρὰ
κέκραμαι derivari placet. Unde cum Cicerone κρᾶ-
cretionem dicam, & concretionem. Tametsi fusius
tet κρᾶσις. Nam concretione tantum utar, ubi so-
di quippiam fit: κρᾶσις aptatur etiam liquidis. Un-
κρᾶμα, vinum aqua dilutum, & apud Plutarchum
commentario ad Pollianum, & apud Dioscoridem
capite de junco: quod Hermolaus aquam transtulit.
Vitruvius autem κρᾶσιν in primo mistionem appella-
vit. Et verbum temperare in ea posuit significatione,
quæ non ut Ciceroni latitudinem, sed punctum ipsum
medium statueret mediocritatis. Sic enim scribit: Aliā
mistionē habet genus avium, aliam pisciū, longè aliter
terrestrium natura. Volucres minus habent terreni,
minus humoris, caloris temperati, & aëris multum.
Ecce, temperatum, statuit sub medii modo. At mul-
tum illud aëris, & parum illud terreni est nihilominus

 tempe-

temperatum in avibus. Non enim simplex & su-
mum, sicut in elementis. Meminerimus etiam Se-
cam, in secundo de ira, misturam appellasse. Satis,
quit Minutius, habeo. Sed explica quæso, quom
concreta prius discreta fuisse necessarium sit. Nam
ter elementa fac ignem simplicem, ac seorsum situ
at terram & aquam puras usquam inveniri, neq;
nimum induxerunt multi boni ac docti viri, ut cr
derent: & à me, quid ita sit, multum dubitat.
Quamobrem hic idem cum dicit, semen esse fœturæ
nimalis simile: non secum facit. Quæram, eo in sem
ne ista ipsa principia, quæ sunt conjuncta, extra seme
ubinam disjuncta fuerint in seipsis. Nempe arbor
aut pars, aut opus, semen est. Si pars: ergo in arbor
concretus sexus. Si opus: igitur accepit ab arbore, quo
habet. Sunt itaq; in arbore maris ac fœminæ confus
principia: idq; optimo naturæ consilio. Cum etenim
generatio fit ab agente in patiente: natura operi suo,
cui simul & motum negasset, & generationem tri-
buisset, generandi facultates proportionales indidit
conjunctim. Id quod inde quoq; potest colligi. Siqui-
dem quarundam stirpium è semine alio mas, alio fœ-
mina proveniat. Idem fiet ergo, quod quærit, licet alio
modo. Quærit, an principia fuerint antea disjuncta.
Ostendo: post illam conjunctionem quemadmodum
disjungantur. Id constat in Cannabe. Ex eodem stipi-
te funditur semen, quod partim evadat mas, partim
fœmina. Igitur & separantur in plantis, quæ in ipsis
erant comparata: & comparantur in animalibus qui-
busdam,

dam, ut in Erythinis, quæ erant in aliis separata.
c habebam, quæ sentirem. Probè, meo quidem judi-
, sentis, inquit Bajulius: & acutè explicas: quare
rsus assentior. Hæc eadem dicturus ego quoq; fue-
n, nisi antevertisses. Nunc verò rem operosissimam,
maximè jactatam videamus. Ait, animalis fœtu-
m maris ac fœminæ continere mistionem: ergo ita
tuere videtur, utriusq; semen concurrere. Ac quan-
am in decimo historiarum ita scriptum est, tamen
lversus omnes veteres in secundo de generatione ani-
alium certo instituto Philosophus aliter profitetur.
rgo, inquit Minutius, decimum illum librum cujus
enses? Aristoteli nanq; attribuere videris. At multis
ndiciis non esse deprehenditur. Principio novem tan-
ùm libri recensentur à Laërtio. Deinde non potuit ab
o proferri pro sua talis opinio, quam tantis conatibus
esset eversurus. Et semina tanquam aliqua jacit in hi-
storiis eorum omnium, quæ cæteris in libris est postea
perspicacius explicaturus. Neq; sanè cohæret argumen-
tum. Ut post mores ac vitam animalium narret ho-
minis generationem, de qua jam antea dixerat in se-
ptimo. Deniq; mos ejus non est, viri maximè constan-
tis sibi, atq; in commentationibus suis parcissimi ver-
borum, frustrà materias retractare. Tum ille: Decepit
me dictionis puritas, atq; elegantia incomparabilis,
tum stilus perquàm similis sui: ut etiam si non Aristo-
telis nomine circunferantur, ultrò ascripserim. Arabes
quoq; ii, quibus tantum tribuit hic Scaliger, Avicen-
nam dico, & Albertum, & alios, illius esse existima-

runt. Tu verò Cæsar, cui detulisti, cùm es illum omni
primus ausus excutere? Videbis, inquam, ubi ede
tur. Edentur verò non antè, quàm firmitatem na
sint: quam equidem nondum in eis video: atq; ha
scio an illis unquam affuturam sperem. Sed quid a
tius videris Bajuli, cogitare? Quærebam, inquit, quo
ait hic: Si in planta uterque sexus insit, planta si
quàm animal, perfectior. At non sine causa modera
tus est adverbio, fortasse. Argumentum enim vide
tur esse nullum: Facilius aut commodius fit: ergo per
fectius. Contrà sic: Solo attritu ex occursu atq; in
transcursu coëunt pisces: horum tamen coitus imper-
fectus est. Nam quod addit, plantam opus habere an-
ni tempore, Solis opera ad generationem: hoc item de
animalibus multis dicas. Locustarum historiam,
Bombycum, Cicadarum, aliorum complurium re-
cense: atq; cum illis item apponas locum, cujus ratio
par. Non enim in Germania, Nortuegia, Schonda-
nia Psittaci gignuntur: quia regiones propitio cœlo
non utuntur. Tum pisces, aut aves, aut feræ aliæ, non
nisi certis atq; statis anni temporibus. Neq; Sol solis
servit plantis, præsertim in Lyceo, ubi Sol & homo gi-
gnit hominem. Quod verò facit, ut ovo semen com-
paret, rectè fit. Idem sentit præceptoris insistens vesti-
giis Theophrastus in primo de causis. Seminum, in-
quit, natura ovo proxima est. Illud autem: τὸ θῆλυ
ἐντίθησι τὸν νεοσσὸν ἐν μιᾷ ὥρᾳ, ex Arabia prodiit in
hanc scenam. Sic enim loquuntur, ubi tempus no-
minant. De ovo maximè urgeas, si sic dicas: Ovi

princi-

ncipia conjuncta esse, quæ foris erant in mari &
mina separata. Ergo si semen ovo simile sit, habeat
junctaprincipia. Ea cùm ab una tantum arbore
t profecta, necessariò in arbore concreta fuisse di-
itur. In his paulò diutius sum immoratus ob diffi-
ltates: potissimùm confragosa loca prospiciens quæ-
m, ne in ea impingerem, magnoperè pertimesce-
m. Sunt enim adeò obscura, ut neq; ad ingredien-
um animi satis sit: & valdè metuo, ne ingresso mihi
on liceat inde sine maximo periculo referre pedem.
gitur Græcè recitabo, quo vos omnes partem sarci-
æ feratis: Ferrerius verò etiam evocet subsidia. εἶπε δὲ "
πάλιν Ἐμπεδοκλῆς, ὅτι τὰ φυτὰ, εἰ καὶ νεοσσὸς, οὐ γεννᾶ- "
τι. διότι τὸ γεννώμενον οὐ γεννᾶται, εἰ μὴ ἐκ φύσεως τοῦ "
σπέρματος. *Nequeo satis mirari hanc verborum tur-* "
bam. An dixit Empedocles plantam non gignere, qui
in planta conjunxit principia generationis? An sic?
Non gignit à planta plantam, neq; à gallina pullum:
sed ex plantæ semine plantam, ex gallinæ ovo pullum?
Quæ hæc argutatio? Non interficiet viatorem latro,
sed ensis quem latro tenet. Et νεοσσὸς *quid hîc rerum*
gerat, nescio: neq; verò quid antecedentes particulæ.
Sed verba potius tegunt sensum, quàm ostendant.
Quare Ferreri, ne desis nobis. Adsum, inquit ille, nec
fortasse vacuus. Legit enim νεοσσοῦς, *non autem* νεοσσός.
Atq; ita fit. Quanquam plantæ non gignunt pullos,
quia quod gignitur, gignitur secundum seminis natu-
ram. At natura in semine lactucæ, lactuca est: non
autem pulli. Exibit igitur lactuca, non pullus. Scitè,
inquit

inquit Bajulius, meq́; teq́; expedisti. Sensus enim ja[m]
ex verbis elucet: at Autoris consilium adhuc in obscu[-]
ro est. Huic enim, εἰ καὶ τὰ φυτὰ τοὺς νεοσσοὺς οὐ γεννῶσ[ι,]
quomodo respondebunt illa? ὅμως οὕτως ὀφείλομεν ὑπο[-]
λαμβάνειν, καὶ ἐν τῇ μίξει τῶν ἀρρένων, καὶ τῶν θηλυκῶ[ν]
φυτῶν, ὡς ἐπὶ τῶν ζώων. ὅτι καὶ ἡ μίξις τῶν φυτῶ[ν]
ἐστὶν ἐν διοικήσει τινί. Quanquam lactuca non gigni[t]
pullum, tamen debemus intelligere de mistione plan-
tarum, sicut & animalium. Nam eodem modo di-
cam: Tametsi equus non gignit capram, tamen ea
quæ subdit postea. Tum quod ad hanc attinet partem:
quis vidit usquam plantas animalium coire modo?
De proportione quadam hujuscemodi coitus postea vi-
debimus. Et quid hoc est constantiæ, nunc ponere ἐν
μιᾷ διοικήσει concretos sexus, quos ita esse negabat su-
pra? Sed omisimus, quæ extra ordinem de initiis vitæ
plantarum dicebat suprà. De semine loquens addit
hæc: καὶ ὅπερ μενεῖ ἐξ αὐτοῦ ἐν τῇ ἀρχῇ τροφὴ γίνεται
τῆς ῥίζης. καὶ τὸ γεννώμενον κινεῖ αὐτὸ ἑαυτὸ παραυτί-
κα. Existimat, ex seminis portione radicem con-
fieri, ex altera, quæ reliqua fit, illi alimentum suppe-
ditari. Quippe radix illico hausto à terra vivit humo-
re, quo nutritur. In generatione verò patiens altera-
tionis motu movetur ab agente informatrice, quoad
organa verum ad motum comparentur, atq; consti-
tuantur. Nunc ad reliqua. Animalia, inquit, cum
coëunt, miscentur sexus, atq; eorum potestates, quæ
prius erant sejunctæ. Inde ab his duobus res una prove-
nit. Id quod in plantis non est. Non enim, posteaquam
carum

um vel sexus, vel potestates mistæ sunt: rursus sit, segregentur. Mirifica profectò verba, quibus suppo- (sic enim Mathematici loquuntur) misceri plan- rum sexus inter se. Dicit enim sic: ὅτε μίγνυνται τὰ ῃ, καὶ δυνάμεις τῶν φυτῶν. Ergo sunt separatæ a- ubi, aliquando, si miscentur. Est enim mistio mo- s rerum separatarum unibilium per contactum mi- morum naturalium inter se. At supra negabat sépa- ta illa extare usquam. Præterea ne in animali qui- m semoventur, propterea quod generatum semel a- imal neutiquam postea mutatur. Quippe ex semine aris & femellæ item semine conjunctis fit fœtus: quo fœtu nihil apparet disjunctionis, quæ demonstret erum sexus illos segregatos. Et suprà Cannabis exem- lo similem naturam declarabamus. Quod verò de se- aratione dicebamus, de conjunctione quoq; viden- lum est. Quoniam sicut ostendebamus, semen in fœtu non distingui: ita etiam indicatur, ex eo semine non onfici fœtum, qui mas & fœmella sit. Imò verò quod ejusmodi fuerit, monstri nomine & censu comprehen- di. Quare alterum è seminibus, quod ad sexum atti- net, nihil conferre videtur. Ergo cum sexus ipsi non sint principia substantialia, poterunt in plantis mi- sceri: quo modo vis utraq;, maris scilicet ac fœminæ miscetur in alterutro sexu tantum. Neq; illa commo- " diora. Si natura, inquit, marem cum fœmina miscuis- " set, rectè res procederet: quippe in plantis actionem vi- " demus nullam, præter fructuum generationem. Nihil " hisce verbis perplexius: nihil hiantius hac sententia.

Sic

Sic tamen emolliamus durißima hæc. In plantis c
fœmina si concretus esset mas, à natura factum re
fuisset: Quod invenirentur in plantis actiones. Esse
itaq; perfectiores. At nullæ sunt actiones. Primi
quæremus: an putarit quicquam melius à natura fi
ri potuisse, quàm factum sit. Nemo sanus hoc dixer
Deus cùm omnia conderet, atq; ordinaret, nihil pl
ex se quæsivit, quàm quantum voluit: voluit autem
optimum. Classes igitur, ac gradus, & constituit, e
attribuit suum cuiq;. Quod verò præter hæc est, mon
strum est. Quid enim esset arbor, si loqueretur? Nam
ejusmodi vanitates detestantur sapientes in menda-
cißima natione, apud Argonautas. Haud profectò
esset perfectior: est enim id præter illius genus: non es-
set igitur id, quod esset. Itaq; actio tametsi perfectio-
nem arguit animalis: at lapidi nulla fuerit perfectio.
Quanquam quid hinc actum est? Cum generationem
attribuit, actionem tollit? Nónne est actio genera-
tio? Tanto inconsultius: cùm est actio sexuum pro-
pria, prima, per se, immediata: & quoad sexus ipsi
sunt. Imò verò tanto præstat actio generationis actio-
ni motus animalis: quanto est nobilior perpetuatio
speciei, quæ est imago quædam æternitatis: quàm hu-
jus aut illius animalis ministerium, quod motu com-
paratur. Quare contrà sic concludam: Habent à se
plantæ generationem: ergo habent in se plantæ prin-
cipia generationis. Sexum igitur. Non separatum:
motu nanq; carent. Mistum igitur. Quæ sequuntur,
„ *morosa sunt:* οὐδὲ γὰρ ἐστὶ ζῶον κεχωρισμένον τοῦ θήλεος,

εἰμὴ

ἐν ὤεσις, αἷς ὁ συνάπτεται. Hoc est, quia datus il-
fuit motus: iccirco plantis immobilibus simul indi-
uterq; sexus. Verbum verò κεχωρισμένον, ambi-
sius positum. Nam etiam ubi coëunt, sunt κεχω-
ρισμένα. Non enim locus unus communis ambobus est.
d aër utriq; suus: mari verò fœmina ipsa aliqua ex
rte, qua illum ambit. Proinde non fiunt unum, ut
anta. Ubi verò paulò attentius rem consideravi:
ndem sententiam contrario dixissem modo. Nam
id referebat, ponere animalium disjunctionem ad id
robandum. Imò verò potius sic, per affirmationem,
on per negationem: αἰεὶ δὲ τὰ ἄῤῥενα κεχωρισμένα
ἐπὶ τῶν θήλεων, ἔξω τῆς συνουσίας. Quod verò addit,
anquam finem, audiamus: τοῦτο δὲ ἐστὶ διὰ τε πολλὰς
ἐργείας αὐτοῦ, καὶ πολλὰς ἐπιστήμας. At enimvero nun-
quam ratus sum fore, ut putaret quispiam, marē à fœ-
mina separatum propter vel officiorum frequentiā, vel
copiam scientiarū. Contrà equidem sentiam. Quem-
admodum in consiliis plura capita sententiam dicunt
compositiorem: ita Deus mari fœminam si miscuisset,
pro uno duos, pro simplici duplicem hominē ageremus.
Nolim tamen. Careremus enim tot elegiis, tot can-
tiunculis, tot conquestiunculis, tot exprobratiunculis,
& tuis illis Cæsar novis epigrammatibus: quod tibi, o-
pinor, plus doleret, quàm tuæ Lucinæ protervitas. Hîc
cùm arrisissemus, rursum se ille recepit ad narratio-
nem. Hujusce, inquit, naturæ dicuntur Heroës olim
fuisse, quorum humanitas divinæ perfectionis conjun-
ctione fieret augustior. Neque alia de causa Mulus

Equum

*Equum patrem tolerantia, pernicitate matrem su-
rat Asinam, atq; elegantia. Neq; alia ratione Cypr
quod vocant, æs arte factum, æri nativo & castit
firmitate antecellit. Ergo & Antisthenes cum in p
lio, quod ad Tanagram factum fuit, præter cæte
fortiter pugnasset, fecit, ut Socrates diceret, ex duob
Atheniensibus ortum ad eam virtutem accedere n
potuisse. Objiciebatur enim illi, quod non esset a
τόχθων. Verùm hæc animi gratia: ne de meis verb
pessimum lolium, spurii tollant animos. Minus ve
sententiam nostram probetis vos: ubi in mentem v
niet, in Platonis picturis utranq; naturam simul fui
se, posteà meliore opificis consilio disjunctam. Inter h
Minutius, quasi aqualam fesso de via facetus asper
geret: potasti tu, inquit, merum aliquando? Qui
tum postea? respondit ille. Et aquam? Nimirum. E
utrunq; mistum simul? inquit Minutius. Equidem
ait ille. Ergo longè deterius est meraco dilutum? Vi
rum tu confœminatum (monstroso enim apparat
monstrum adornandum est) ita diluisti, ut jam si
neutrum, quia sit utrunq;. Deteriorum nanq; affini-
tate atq; societate deteriores simus. Subrisit Bajulius,
& ait: Sapientior esses fortasse tu, si minor existeres
isto tuo animo igneo. Id quod lectissimæ ac modestis-
simæ uxoris temperatione contingere potuisset. Nam
& tibi cum subselliis facilius convenisset: & rem ha-
beres, vel faceres lautiorem, & affinium voluntatibus
commodioribus uterere. Cui faciliore atq; apertiore
vultu Minutius: Accipio, inquit: sed ita sanè, si etiam*

*nem admisceas ob fortitudinem: Tigrim ad perni-
tiem, aut Bubalin, si modò est Lant Africana. Tum
us alas, sed sine filo & cera. Ad cœlum enim ma-
nquàm Cumas. Hîc verò magis arridere nos: Ba-
us etiam plausu approbare urbanitatem. At ego,
uit, hoc agebam. Separandorum sexuum non fu-
causam, vel intellectum, vel voluntatem: quorum
fectione conficitur Sapientia. Cujus umbram modò
lantarius hic noster attigisset, non nos onerasset nu-
Quamobrem ne de hujus vecordiæ possessione de-
betur, pergit etiamnum esse sui similis. Sunt, in-
it, qui completas arbitrentur plantas. Sed malo
cè. Nam vos tam sacris mysteriis defraudare, mihi
n religio est:* εἰσὶ δὲ οἵτινες τὰ φυτὰ πεπληρωμένα "
τολαμβάνουσι, καὶ τὴν χάριν τῆς ζωῆς αὐτῶν εἶναι διὰ "
ς δύο δυνάμεις, ἃς ἔχει, ἤγουν διὰ τὴν τροφὴν τὴν "
πτηδείαν εἰς τὸ τρέφειν αὐτά. καὶ διὰ τὴν μακρότητα "
ς ἰδίας ἐπάρξεως, καὶ τοῦ καιροῦ ὁπόταν βλαστάνῃ, καὶ "
ρποφορῇ ἡ ζωὴ αὐτῶν. καὶ στρέφεται πρὸς αὐτὰ ἡ νεό- "
ης αὐτῶν, καὶ οὐ γίνεται ἐν αὐτοῖς τι περιττόν. *Quis in- "
elligat* τὸ χάριν, *&* τὸ διὰ, *utrum utrius causa fiat?
Nisi res ipsa per se clara esset, verborum beneficio non
ieret. Videtis, qualem, ut ajunt, ursam in caveam su-
sceperim abducendam. Jam illa sententia cujusmodi?
Gratia vitæ plantarum est à duabus potestatibus: tum
quia ei satis suppeditatur alimenti, tum quia vivunt
diu. Ita rem illam arcanam, atque antea nunquam au-
ditam: Plantam vivere, quia diu vivat. Et ait vitam
fructum ferre: ut etiam in hisce agris Pindarum am-*

pullari miremini. Et quomodo revertitur ad eam ju-ventus, quæ nondum advenerit, cum accedit? Quòd ſi tantum audeat facinus, ut reverſionem frutificatio-nis appellaverit juventutem, fecerit jam ille quidem ætatum viciſsitudines: Ut poſtridie, quàm deſierit germinare, aut fructum edere, vetula ſit. Tum ætas hæc mala ac vieta pòſt abeat, ſubeunte de integro ve-geta illa. Neq; verum illud eſſe: Nihil in plantis re-dundare ſuperflui: ſciat is, qui etiam ex juvenculis Amygdalis, ac Ceraſis, puta trimis, aut quadrimis, gummi viderit redundare. Concinnari tamen poſsit hæc ſententia veſtra æquanimitate, ſic: Completas eſſe plantas, cum ſatis ſuſceperint alimenti: atq; adeò promoverint à primordiis ortus ſui, ut juventam ad-eptæ ſint, neq; quicquam habeant excrementi, & fructum ferant. Cæterum quotus quiſq; dicat: adul-ta ſtataq; ætate plantas carere ſuperfluis? Nam ſa-nè id ætatis Allobrogum, Centronumq; arbores nobis Agaricum fundunt. Et ipſe ſuam facit cauſam dete-riorem, cum ait, μακρότητα. Multæ nanq; plantæ an-no altero perfectæ ſunt: eodem, non paucæ. Aliquot trimeſtri ſpatio: quædam paucis diebus ferunt fru-ctum: ut Lactucæ, & Braſsicæ, ſi terræ mandetur ſe-men eo tempore, quo ſemen efformatur in ſementi-feris ejuſdem ſpeciei. Eſt enim ſemen tota planta: neq; ab ea differt, niſi partium expreſsione. Et χάριν τῆς ζωῆς quid eſſe dicam? Niſi quis nugetur, vitæ ve-nuſtatem. Loquuntur enim Syri & Arabes valde picta oratione, multaſq; delitias affectant in dicendo.

Quem-

Quemadmodum illud, quod monebamus, Plantæ vitam fructum ferre. Quod verò dicit ἐπάρξεως, jam quid illi cum Leviticis? Etiámne decumatum huc venit? Primitias sic vocant. Videbitis apud Pollucem ἔπαρχα. Fortasse fuit ὑπάρξεως. Si est: esto. Planum hoc faciet Ferrerius. Ita sanè, inquit ille: nisi corrigenda afferam, corrector adero. Addit enim de suo, integras: Plantas completas, & integras. Quin integras esse eas, minus est, quàm completas. Integrum enim solas partes denotat materiales. Completum idem, quod perfectum, etiam potestates, potestatumq; tempestiva momenta: & quasi dixerim cũ antiquis, tempestivitatem. Paucis diebus planta integra est. Ubi folia constiterint primum, si stipes ei nullus debetur: cui debetur, id ubi constiterit stipes. Nam flores ac fructus tã ejus partes sunt, quàm fœtus mulieris. Sed longè negligentius dixit sic: Ipsarum vitam duarum facultatum gratia esse. Pessimè. Nam verbum hoc, gratia, finem dicit: Idem quod, propter. Quis putet, datam vitam, ut alamur. At ille versus plebejus est, quod primæ ætati ad discendum apponatur: plenus tamen Sapientiæ, Esse decet, vivas: vivere, non ut edas. Concinniorem fecimus nos: melior fieri non potest. ἔπαρξιν verò, aut ὕπαρξιν, non ineptè, durationem: fortasse meliore fortuna, quàm scientia. Pauci nanq; non ignorant, à lignis ductam, dictamq; duratione. Quo merito plantis eam hic ascripserit. Fermenti similẽ, aut etiam fermentatam tuam eruditionẽ vocare solitus sum, Ferreri. Quoquo enim te infers, turget.

Vel hoc postremum quis hîc inter plantas expectas
Sed illæ me revocant. Ad somni revertitur narra
,, nes: quas non puduit inter hæc commiscere. Non
,, bet, inquit, opus planta somno multis de causis. Q
,, pe in terra sita est, & ab ea vincta. Neq; in sese m
,, tum habet, neq; discretis terminis in partibus prop
,, neq; sensum, neq; motum voluntarium, neq; anim
,, perfectam, sed potius animæ partis partem tantu
Perpendamus singulas propositiones. Non egere som
plantam, propterea quòd non laboret. Iccirco dix
affixam terræ. Sed quid hoc? Nónne etiam anima
quædam, licet immobilia, somnum tamen capere c
duntur? Quot enim ex ostreaceo genere saxis hæren
Quanquam enim somnus quies est: non tamen
quies propter spiritus motivos solos, sed ad aliora
quoq; recreationem comparatur. Nihil ergo conclu
inde, nisi addat, quod dicebat: neq; sensum habere. H
jam tum toto negotium demum absolvitur. Pertin
ciores pro Anaxagora dicant sic: Non delassari mot
sed opere fructificandi. Falsò tamen illa videtur app
suisse, οὐκ ἔχειν ὅρον διωρισμένον ἐν μέρεσι. *Sanè sup*
declaratum est, corticem, pulpam, medullam, definit
esse: ut omittam villos, nervos, venas: quæ continu
sunt mathematica, contigua naturalia. Quod enim
corpus nervi est, venæ non est. Loquutio quoq; ani
madvertenda: ὅρον διωρισμένον. *Imò verò,* μέρη ὅρο
διωρισμένα. *Terminus enim præter & extra intelle-*
ctionem nihil est: neq; tam separatur, quàm separat.
Si enim separaretur, fieret id per alium terminum:
deinde

nde ille per alium. Tum porrò in infinitum ridicu-
Non enim forma à forma, neq; differentia à diffe-
tia, per formam differt, aut per differentiam, sed
sa. Sed & in quibusdam animalibus partium dis-
ctiones obscuræ admodum: ut in Limacibus. Alia
tio. Non habet animam perfectam: non dormit igi-
r. Non habet equus animam perfectam: & dormit
uus. Illud verò quomodo accipiamus? μέρος μέρους
υχῆς. Nam si vivit planta, neutiquam partis par-
m, sed partem obtinet totius. Neq; enim vegetatrix
rs est potius sentientis, quàm intelligentis. Quan-
uam tum acutius, tum commodius intelligamus a-
imæ partes treis, id est potestates, vigorem, sensum,
ntellectum. Partem crassè dicimus: non enim parti-
ur anima. Et meministis M. Tullium partitiones il-
s dicere, quæ in toto fierent, cùm in eas ipsum scindi-
nus, quas philosophorum vulgus haud ineptè vocat
ntegrantes: Divisiones autem, cùm secamus, atq; di-
ducimus in species genera. Quanquam ille secus, atq;
statuit, usus est. Partitiones enim cùm inscripsit dia-
logum, plus in eo fecit divisionum. Sed ad rem. Unum
restat difficillimum: Καὶ τὸ φυτὸν οὐκ ἐδημιουργήθη διὰ
τὸ φυτόν. Principio ad rem nihil faciunt. Quid enim
cum somno his? Dicebamus, formam esse finem gene-
rationis. Ad hunc modum quodcunq; gignitur, pro-
pter se gignitur. Est alter finis extra. Hominis enim fi-
nis est, unio intellectus cum Deo: Deus unionis finis.
Utrum ergo plantæ finis homo est, an non? Pendet hæc
ab illa: An omnia propter hominem facta sunt. Hoc

Philosophus ipse asseveravit: & verum esse, aliâs ost
sum est. Neq; hic est locus. At plantæ si capiunt, ut
existimat, iccirco somnum, quia alterius rei ergo
bricatæ sunt, ne nobis quidem dormiendum esse vid
Nec, si hominis causa creatæ plantæ propterea nega
est à natura somnus, eadem ratione pecori quoq;
gabitur. Itaq; ut vobiscum atticissem, ὁ λόγος οὐκ ἀ
πορεῖ. *Græca enim hæc in margine codicis hujus asc*
pseram. Nam Latinè quibus modestius simul ac pl
nius dicerem, in memoria non habebam. Venio ad re
» *qua. Si quis, ait, jam dicat: Plantam etsi egentem p*
» *rabilis ac vilis alimenti, tamen & diuturni, & co*
» *tinui, quodq; haud facilè corrumpatur: atq; ex his ea*
» *statuat aliqua in re præstantiorem animalibus: ac pr*
» *pterea res inanimas esse animatis excellentiores: hu*
» *ita respondendum est: Animalis officium anteire o*
» *mnibus plantæ operibus. Quinetiam in animali omn*
» *plantæ facultates inveniuntur. At non contrario. Or*
dinemus propositionem, argumentum, responsionem
Quinq; proponit, ἀτελὲς, μοχθηρὸν, σαθρὸν, συνεχῶς
μὴ ῥᾳδίως φθαρτόν. *Duo priora sub prima parte adver-*
sativæ: Duo posteriora adversantia: Quintum super-
fluò. Pertinet enim solum ad prædictorum expositio-
nem: neq; jure aut officio partis fungitur sub toto. ἀ-
τελὲς, *rectè posuit. Est enim id, cujus sine facilè poti-*
mur: tractum à portoriis, & à vectigalibus, quæ me-
diocria parvo negotio penduntur. Ea voce frequenter
in historiarum libris utitur Aristoteles. At illi μοχθη-
ρὸν *est contrarium,* τὰ γὰρ ἀβίωτα τῷ ἀτελεῖ βίῳ *con-*
tenta

...m sunt. Quippe non multum operæ ponunt in pa-
...o victu. Sed quæ sors obtulit, ea satis habent à na-
..., ut ita dicam, fortuita. Aquilæ βίος μοχθηρὸς est:
...riosè nanque victum sibi quærit. Interpres sic abu-
...r: qui dicere poterat commodius, φαῦλον, vile. Pla-
...n Epinomide statuit inter se contraria τὸ μοχθη-
... καὶ τὸ μέτριον. στερεὸν, quod duret, interpretor, à
...is scilicet, ut monebat Ferrerius. Unde equus Du-
...reus apud Lucretium ex Homero. Verùm in plantis
...olvi partes ab Austri, Solis, Sirii æstibus: deinde ro-
..., pluviæ, nebulæ, rigationis humore denuò reponi,
...que instaurari, manifestũ est. Iccirco temperavit au-
...ciã vocis illius, cùm dixit, μὴ ῥᾳδίως διαφθειρομένης.
...uam etiã melius expressisset per formulã δωυητικὴν,
...esset φθαρτῆς. Nam quod dicit συνεχῶς, seipsum imi-
...itur. Perstat enim ea in sententia, quã suprà refelle-
...amus. Siquidẽ non perpetua opera trahit alimentum
...lanta, sed per intervalla. Hæc est propositio. Argumen-
...um autẽ hoc. His de causis præstare videri animalibus.
Id verò non sequitur. Quapropter impugnat ipsemet.
Quanquam nõ solvit argumentum, sed aliud objicit:
Nobilius esse animal, quàm plantã, propter naturam
perfectiorẽ, atque pleniorem. Concedit ergo tacitus, illis
prærogativis animal à planta superari: superari autem
ab ipso plantã aliis. Tamen prudentius intueamur. Nõ
enim, sicuti dicebamus, factũ est animal, ut alatur: sed
alitur, quia factũ est, ne deficiat. Hic autẽ finis est ali-
menti, nõ animalis. Finis enim operæ perfectio est. Ani-
mal dum alitur, non agit, sed patitur. Alimentum verò

 patiendo

patiendo facit: instaurat enim. Instauratio est q
iterata generatio. Facit sanè, quo diximus modo,
vera affectione. Quippe est animæ vis, quæ facit. I
inde si egent alimento plantæ diuturniore: non id
cit concretionis atque constitutionis nobilitatem,
potius ignobilitatem. Lapidi nanque affinior ea nat
est, qui etiam multò minore opus habet interpolat
ne. Corporea profectò concretio propter formam fa
est. At nobiliori formæ neutiquam utilis ea materi
sed inepta. Nempe bruto propior elemento, terræ ip
atque iccirco minus resolubilis. Ubi verò apposuit συ
χοῦς, *debilitavit argumentum suum. Quando id n*
est perfectionis indicium, perpetuo indigere aliment
Incorruptibilem naturam decet ea vis, quæ nullam r
quirat instaurationem. Ergo quàm longissimè abe
ab ea, id, quod est, perpetuò desiderare supplementum
Sibi quoque videtur adversari. Nam cui necessaria in
stauratio est, eget: propterea quòd absumitur. Erg
quod semper alitur, semper resolvitur: aut alioqu
semper crescet. Hoc autem contingit nulli. Puto enim
fabulosa, quæ de Crocodilo quibusdam persuasum est.
» *Hinc ad Empedoclem redit. Dixit etiam Empedocles:*
» *Plantas generari, quia mundus diminutus. Non enim*
» *perfectum completúmve esse. Ubi ergo mundus com-*
» *plementum fuerit adeptus, non generatum iri ani-*
» *mal. Verùm hanc sententiam ineptam esse. Quippe*
» *Mundum & perfectum esse, & perpetuum, neque un-*
» *quam cessasse ab animalium generatione: item plan-*
» *tarum, aliarumque omnium specierum. Tota vis argu-*
menti

*ti versatur in hoc: Si fit, quod non erat, ergo de-
.Non ergo perfectus erat mundus. Est enim perfe-
n, cui nihil addi potest. Galenus quoq; in historia
osophorum, recitat Empedoclis sententiam huic
d absimilem: quæ censeret, generationem haberi
imperfectione. Itaq; plantas eas quæ folia non a-
tterent, perfectas solas existimari debere. Cæterum
tam parum procedit, quod intendit, quàm verum
, quod proponit. Verißimum est dupliciter illud.
imum, Generationem esse imperfectionem: siqui-
m est ἐν τῷ γίνεσθαι. Alterum: Instituta est à natura
neratio propter imperfectionem: id est impulsa à de-
ctu ad supplementum, ne deficerent species. Verum
itur est. At ex hoc vero non oritur illud, ut verum.
circo mundum esse imperfectum: nihil enim fit in
ecie novi. Empedocles hunc ad modum constitutione
artium ducebat perfectionem. Cæterum aliter eve-
it. Nam & à numero partium, & ab usu contingit.
Perfectius Buxo triticum. Quod tamen numero, con-
cretione, firmitate, vitæ tractu, minoris est. A foliis ve-
rò trahere perfectionem deterioris est judicii. Non quæ-
vis planta propter frondes: sed ejus officiorum, atq; uti-
litatis, & fructus, & radix, & cortex, & lignum, &
succus sibi partem vindicat. Nemo absolutius Adian-
tum quàm Vitem unquam ratus est: nisi fortè in
Thracia, aut Anglia, ubi vinum non bibunt, si non
habent. Haud negarim, seipsa esse perfectiorem plan-
tam, cum gerit folium, quàm si nullum habeat. At ea
perfectio nihil est, nisi δύναμις ἐνεργουμένη. Non enim*

 Latinè

Latinè poßim, sed barbarè sic: potentia actuata, ergo τὸ τί ἦν εἶναι haud mutatur. At id solũ perfectio & est indivisile: quodq; neq; intentionem admitt neq; remißionem. Nullo unquam accidente desi Idea esse id, quod est. Materialis autem perfectio hu heræ serva est. Sic Aristoteles ait, Mundum esse con pletum, eiq; deesse nihil. Alioqui primum efficiens es in opere perpetuo imperfecto, quod nesciverit, aut n quiverit absolvere: quod est & ridiculum, & impiun Esset enim istis Lucretianis imperfectus ipse. Neq; po set efficere opus sibi dißimile, quod semper intra pen sum esset. Habeo tamen aliquid tam perplexum, a tam acutum, ut curiosa opulentia poßit vobis parer fastidium. Verùm aliò nos vocat res. Quam tu, inqui Minutius, rem narras, quæ plus quàm res sit? Nam hæc esto vera res, quam & profiteris, & abduci ais te,
» quominus profitearis. Sed dic sodes. Mira, inquit ille.
» Nam cum Empedocles agnoscat in mundo generatio-
» nem, ut interea servetur perpetuitas: si enim perfectus
» existeret, nihil in eo fieret novi: hoc autem est genera-
» tio: ex me dicam hoc, Ejuscemodi imperfectionem im-
» perfectam esse. Intelligamus perpetuitatem aliud ab æ-
ternitate. Aeternitas finem tollit: perpetuitas interru-
ptionẽ. Igitur illa curat extrema: hæc designat mediũ. Augurum vox: ubi volatus non intermitteretur à cer-
ta linea designata ad certam usq;. Qui loquuntur ali-
ter, eos neq; pro Latinis habeam, neq; recensebo in nu-
mero philosophorum. Hæc ergo perpetuitas est, quia Mundus imperfectus. At perpetuitas est perfectio con-

stans

ratione unitatis, quippe continuitas: & conti-
unum. Generatio verò est imperfectio: constat
ratione motus. Motus tametsi est perfectio mo-
nō tamen simpliciter, sed duntaxat ut mobile est.
re motus perficitur per quietem. Non enim quies
atio motus est, nisi sicut motus est privatio quie-
prout alterum alteri succedet. Non igitur quies est
atio motus, sed perfectio. Eadem nanq; vis natu-
, quæ movet ad locum suum, continet in loco suo.
inquam, motus δύναμις, quies ἐνέργεια: unū opus
mero (quod maximè monstrosum videbitur mon-
s, hoc est ἀφιλοσόφοις) & à motrice forma una nu-
ro. Tantum abest, ut hæc illius sit privatio. Itaq; fi-
generationis, quies. Eum adepta Natura finem,
ud amplius generat. Omnia verò ante finem, imper-
ctio: propter aliud enim sunt. Ergo mundus erit per-
ctus Empedocli propter imperfectionem: est nanque
rpetuus per generationem. Perpetuitas autem, sicuti
icebamus, perfectio: generatio autem, imperfectio.
Cum igitur cessabit generatio, cessabit item perfectio
lla perpetuitatis. Altera verò perfectio complementi
succedet. At hæc erit imperfectio. Siquidē cessante ge-
neratione destruetur. Mundum sanè haud semel gi-
gnit ac destruit Empedocles. Quid hæc ad vos? Ego ve-
rò, inquit Minutius, vix apprehendere quivi dilaben-
tia: nedum ut contradicam. Mirer tamen potius,
quàm laudem: adeò perplexa sunt. Et putem, paucos
amasios habitura. Curiosa vocant hæc, atque alia
cuncta, quæcunq; videntur abducere animos nostros à
beatitu-

*beatitudine. Quanquam equidem reor interesse ca-
doris Christiani, summum opificem, etiam in culi-
aculeo contemplari. Et sophista vafer, horridus, at
etiam horribilis hispido supercilio, fallacis invictis, c-
pit animum meum, atq; ducit ad optimi maximi D-
cognitionem: si illius ego spiritum acrem, versatilem
igneum, non nisi sub primi numinis potentia intelli-
gam operari. Depravatæ mentis utrunq; est, aut in
pejorem partem rapere, quæ simplici affectu vel fiunt
vel dicuntur: aut effugere munus oblatum cælitus sa-
piendi. Hæc tamen aspera, quantum mihi licuit com-
prehendere, lenitate condita memini apud Timæum
Platonis. Mundum ille ibi non solùm perfectum, sed
etiam perfectißimum vocat: & quod plus est,* αὐταρ-
κῆ. *Hoc enim excedit terminos rei finitæ. Nullum fi-
nitum sibi sufficit, quod à se non est: quare Deũ quoq;
non est veritus appellare. Est igitur operæ, cœlestis il-
lius oraculi sonum audire:* ὁ θεὸς ἐπιστάμενος ἅμα καὶ
δυνατὸς τὸν αὐταρκῆ, καὶ τελεώτατον θεὸν ἐγγύνα. *Nos
omnes divinum viri animum, excellentem memo-
riam admirati conticescebamus. Sed majorem Baju-
lius effecit admirationem, inexpectata quadam atq;
inaudita explicatione. Quid, inquit, si ita censeam?
Quæ rectè ille senserit, suaviter expresserit, parum pro
rei dignitate intellexisse? Tum obstupefactis nobis, sic
sequutus est: Quot legistis impuros divino correptos
afflatu, multa memorasse præterita, aperuisse præsen-
tia, prædixisse futura? Quæ nobis excidissent, quæ te-
gerentur, quæ nondum extarent. Quot veterum phi-*

losopho-

orum à Sibyllis atq; Prophetis prodita, pro mi-
adduxisse? Ipsos semiplenè intellexisse? Aegyptios
ates, ut seipsi vocabant, appello Prophetas nunc,
nostros. Quos inter & Bitin nominant Platonici,
os recipimus Trimegistum. A quibus Plato cum
geret ea, quæ à vulgi more essent maximè abdu-
literas quidem expingebat: sensum exteriorem
riebat, interiorem, in quem sese nunquam abdi-
t, nobis relinquebat. Quis enim mentis compos
dũ, quod & tu Minuti monebas, dicat αὐταρκῆ?
is τελεώτατον? Quæ eum movit causa, ut superla-
uteretur: cùm tamen nihil videas, quod aut cor-
tibile per se non sit, aut non habeat in se principia
ruptionis. Quin eodem in libro Deos ipsos affirmat
pte natura corruptibiles esse, conditoris autem be-
nitate sempiternos. Vel ipsi cœlo cujusmodi attri-
amus perfectionem? quippe qui semper movetur, ut
rficiatur. Perficitur autem Dei multiplici sanè imi-
tione. Movetur, ut agat omnia, quæ agi apta sunt.
a Deus opifex omnium. Non mutat locum cœlum
, ut ab eo exeat: Sic Deus non movetur, neq; ex se
ire potest. In seipsum recurrit cœlum: Eodem modo
tus in seipso Deus. Cœli superficies extima nullo cor-
re terminatur, atq; ita rationem habet infiniti. Si-
iliter nec Deus ulla re. Imo verò, ut effodiamus cor-
is istis oculos, neq; ulla re, neq; nulla re. Nam ens fini-
um per imaginationem terminatur à non ente. Ve-
um enim est dicere, extra illud ens finitum non esse
liquid ipsius entis: ut extra cœlum primum. Termi-

natur

natur enim per intellectus nostri vim, à non corp
At Deus neq; ab ente, neq; à non ente ullo modo p
scribitur. Quia nostra est finita comprehensio. Est
tur intra ipsum, qui est infinitus. Si semper intra, n
quam quicquam quod sit extra illum, capere pot
Ergo verè Deus infinitus: Mundus non verè, non si
pliciter, non à se, sed quadam quasi (ut alia in re u
tur Plato) adulatione. Non est ergo perfectus, tant
abest ut sit perfectissimus. Non est item αὐταρκής. P
det ille ab omnium rerum principio primo: prop
quem, à quo, in quo, unum sunt omnia: & cujus un
egent, ut sint unum. Cum igitur non sit ἀφ' ἑαυτοῦ, ne
ἐν ἑαυτῷ, neq; καθ' ἑαυτὸν, non erit αὐταρκὲς, sed ἀ
ἄλλου ἀρκοῦντος. Præterea quare dixit ἐγέννα, non au
tem ἐποίει? Nam creavit Deus mundum, non genui
Quod enim gignitur, ejusdem vel speciei, vel generi
vel essentiæ est. Deus ergo gignit, quod ex se: creat au
tem, quod è nihilo. Hic cum substitisset, atq; eum at
tentius observaremus: Siles tu, iuquit Minutius, post
quam Platonem evertisti nobis. Sed, oro, medere ani-
mo meo jam: ægrè enim mihi est. Quin, inquit ille, in-
telligis, verissimè à Platone scripta hæc: si unde acce-
peris, respicias. De Domino Jesu vates illi primi cùm
scripsissent hæc, neq; ipse personas in unitate valeret
comprehendere: ea transtulit ad sensu perceptam
rem, mundum ipsum scilicet. Est enim filius Dei à
Deo genitus. Intelligens enim seipsum Deus, gene-
rat ex se sibi æqualem filium: propterea quòd intelle-
ctio est æqualis intelligenti. Ergo etiam res intellecta.

Præterea

erea cum unum eundemq́; sibi Deum Deus: quia rans est, immaterialis, & infinitus: indivisibilis ur: unum igitur. Non enim ex se potest exire, si- dicebamus. Ideò dixit ἐπιςάμενος. *Hinc filius* sus *sapientia Dei est. Hinc inter intelligentem, rem intellectam, cum nullum sit intervallum: & sunt æquales inter se: una voluntas, unus spiritus cedit ab utroq;, qui utriusq; est, & cum illis unum. ui in me nunc, hæc vobis ut aperiam, effervescit. c est ille Deus perfectissimus, quia genitus à perfe-issimo, & una cum illo perfectio, prima, media, ul-ma. Per se sufficiens, quia unum cum eo, qui suffi-t omnia: in se manens, quia pater in se manet.* Unus *eus, unus Dominus, per omnia, super omnia, in o-mibus, ante omnia, post omnia, excelsus, gloriosus, mmensus, incomparabilis, incomprehensibilis. Hic ùm fecisset finem, exclamavimus. Tum ille: Quid oc? Jam hic equidem sum: ne me putetis vos supra cœ-os volitantem, nisi clamantes exaudire posse. Aristote-les autem, in secundo de generatione, perfectum dixit his verbis, quæ & alibi recitata sunt:* συνεπλήρωσε τὸν ὅλον ὁ θεὸς ἐνδελεχῆ ποιήσας τὴν γένεσιν. *Etiam in primo de cœlo multa præclara digerit ad hanc eandem sententiam. Quanquam verò generationis causam dicit primum cœli motum, & motū statuit generatione priorem: tamen, ut videtis, ad Deum omnia, non solùm ut motorem, sed etiam tanquam effectorē refert. Dicit enim,* συνεπλήρωσεν, *&* ποιήσας. *Interpres autem pessimis vocibus usus est:* ἐν κόσμῳ ἐλαττουμένῳ.

Diminu-

Diminutum eſt, quod prius fuit majus, ademp[illegible] partis, aut partium. At Empedocles contrà à min[illegible] initiis ſemper ait incrementum capere. Voluit, opi[illegible] dicere, ἐνδεῖ. Empedocles verò id errat, quod per g[illegible] rationem ſubeuntium individuorum putat mund[illegible] perfici poſſe. Per eorundem igitur corruptionem [illegible] ceſſariò dicet eundem diminui. Si ſpeciem produci [illegible] vam arbitratur: probandi provinciam capeſſat f[illegible] ſtrà. Sin novam retur nullam, perfectum agnoſcat. [illegible] lud etiam adverſatur ei. Si quominus compleatur, i[illegible] dividuorum viciſſitudine impeditur, nunquam per[illegible] cietur. Nunquam ergo deſtruetur. Intelligit τελε[illegible] κατὰ τὴν συμπλήρωσιν αὐτοῦ, in fine, forma, efficien[illegible] Secundum verò materiam non videbatur imperfect[illegible] illi. At falſus erat ſibi. Quandoquidem materia nul[illegible] nova fit. Sed hoc, ut ſub hoc tali. Non enim eſt ali[illegible] materia, ſed aliud per aliud, id eſt per formam, & ali[illegible] modo. Dixit: ταύτης συμπληρουμένης. Videndum quomodo ſit completum complementum. Dixit, οὐ γίνεται ζῶον, pro eo quod eſt, γεννηθήσεται. Et poſuit, animal: ut per id acciperemus quamlibet generationem. Activo verbi flexu ſic utebatur ſuprà: οὐκ ἔχουσι γένεσιν, neq; activam ſcilicet, neq; paſſivam. ὁλοτελὴς autem vox eſt ex duabus vocibus mirificis. Utraq; verò ſtatuit perfectionem, & τὸ ὅλον, & τὸ τέλος. διηνεκὴς autem accipitur in motu generationis. Hinc illum ad cætera tranſire volentem ſic Minutius appellavit: Bajuli, cum dicebat Empedoclis ineptam ſententiam, quánam voce uſus eſt? Quæ? inquit ille. Quam inepti

verò

quidam putabant ſatis ad explendum noſtram:
μοσος ſcilicet. At ego aſſentior huic Cæſari, pro
Tullio id atq; alia ſubtiliſſimè diſputanti. Multas
cas noſtram unam æmulari: ejus ambitum à nul-
pi. Pecora verò ſunt, non homines, qui verba o-
ia, omnium linguarum verbis exprimi poſſe pu-
t. Nihil audacius inſcitia & inexperientia. Redeo
nc unde diſceſſeram. Explicatis quæſtionibus, atq;,
potuit, ſolutis, cōcludit caput hoc à materia conſti-
tionis. Nam hactenus à forma proceſſit: cum dice-
t, ζωή. Hic verò calidum & humidum naturale po- "
t: cujus conſumptione plantas ægrotare, ſeneſcere, "
beſcere, areſcere. Id quod aliqui vocant conſumptio- "
em, alii non. Expreſſit autem conſumptiones duas: "
aturalem per γηράσκουσι, fortuitam per ἀσθενοῦσι.
um verò utriusq; finem per ξηραίνονται. Præter hæc,
ιάθεσιν ad finem per φθίνουσι. Quinetiam nomen ap-
oſuit, quo definitio de principiorum libris eliciatur,
ùm dixit φθοράν. Eſt enim corruptio viventis vitæ
ablatio: Plantæ verò vita in calido & humido. Exic-
catis igitur humidum deſit. Item abit calidum, humi-
do, quo alitur, abeunte. Intelligit humidum naturale.
Propterea quod in planta mortua ineſt etiamnum hu-
midum aliud, quo corpus eſt naturale: cui ſubit aliud,
quod putreſcit. Melius ergo dixiſſet, humidum anima-
le. Qui verò noluerint appellare φθορὰν, ii ſunt, qui
corrumpi negarent formas: atq; alia in corpora demi-
grare contenderent. Aliud item genus hominum ne-
gabat, arborem corrumpi. Quippe Nautæ, & Carpen-

 tarii.

tarii, quibus persuaderent sensus, pristinæ mat[illegible]
constare usum. Corrumpi nanque rebantur id, quo[illegible]
nihilum redigeretur. Sic in Parmenide τὸ ὂν unu[illegible]
ergo incorruptibile. Si corrumperetur, in aliud abi[illegible]
non igitur esset unum. Hanc autem sententiam &[illegible]
primo Physicorum, & in primo de generatione, vi[illegible]
mus explosam. Quippe est & unum, & non unu[illegible]
Hæc cum dixisset, conticuit. Me verò atque Minuti[illegible]
cum silentes videret Ferrerius: video te, inquit, ex m[illegible]
codice ad finem capitis pervenisse. Neque verò tam f[illegible]
sum, quàm lætum, cum es hoc odio liberatus. Sanè m[illegible]
xima sunt abs te confecta prælia. Mihi verò hacten[illegible]
hæc observanti non pessimum sese aperit argument[illegible]
quo librum hunc ab Aristotelis officina submoveam[illegible]
Ille nanque à notioribus cum præcipit incipiendum, tu[illegible]
suis ipse legibus obsequens est. Omnibus igitur in com[illegible]
mentationibus auspicatur à materia. Sic in libris [illegible]
principiis, in prima philosophia, in historiis, sui simil[illegible]
semper adeò, ut etiam eandem rationem in ordine li[illegible]
brorum religiosè servarit. Libros nanque de anima li[illegible]
bris de partibus postposuit. Quare si hic ita instituis[illegible]
set, ut radicem, medullam, corticem narraret pri[illegible]
mùm: deinde temperationem adjungeret humoris, &
caloris, quorum defectu deficiant illa: jam tum ex ii[illegible]
vitæ, quam plantæ vivunt, rationem commodissim[illegible]
deduxisset. Animæ potestatibus limites præscripsisset.
Tum propositis quæstionibus de rerum summa cogno-
visset. Atque ibi plantæ substantia constituta ad earum
differentias descendisset. Cum finem fecisset ille: satis,
inquit

...t Minutius, operæ consumptum est hodierna die. ...in crastinum ampliare judicium. Imò verò in... haud parum etiam superat diei: quod, ut ait Ho...s, frangendum censeo tam luculenta disputatio... Cum si non sufficit, noctem etiam ei assuendam. ...es enim hoc tempore vel sterili anno longiores. ... Post hæc cum sese collegisset, ita cœpit rursum: ...lorata plantarum substantia jam species erant ...dividendæ: sive à loco, sive à partibus: id quod iste ...q; facit. Verùm dabitis illi veniam, qui tam ne...enter ordinis rationem habuisse videatur. Jam... ...num divisionem facturus ab incrementis initium ...psit. At non sic Aristoteles. Qui post omnes ani...lium partes exteriores, & interiores, numerat lac, ...ituram, & ejusmodi. Iste verò sic: Plantæ quædam "...tum habent humorem, ut resinam, gummi, myr- "...um, suffimentum, gummi Arabicum. Quæ verba "...n intelligitis manifestò non tam narrare excremen..., quàm excrementa esse ipsa. Vel cum adeò supinè ...mmi discrevit ab Arabico gummi, quòd ex Aegyptia ...ina cæterorum more stillet. Quamobrem Arabicum ...r rectè vocent, haud satis scio. Græci cùm alia genera ...on sine adjectione nominarint: hoc unum κόμμι di...unt ἁπλῶς, ac nomine tanquam suo. Quemadmo...um & Plinius, & Scribonius, & Celsus. Ergo si spe...ies est, quam ob causam distulit à suo genere? Quin ...rabicæ arboris lacryma Myrrha quoq; est. Quæ igi...ur erit densa, gummi fuerit Arabicum. Hæc cùm ...suffimentis addatur, eandem culpam commisisse

 dicatis,

dicatis, qui generis vocabulum in speciei angusti-arctaverim. Quid facerem? θυμίαμα hîc positum. Hoc à quibusdam pro genere capitur, ab aliis pro-race tantùm. Sic vulgus quoq; thus, speciem ipsam censum: cùm tamen æquè cætera eundem usum stent. Nunc Narcaphthum Thymiama vocant: corticis naturam præ se fert, non lacrymæ. Itali co-ptiusculo sono, Tegniame. Apothecæ quædam an-giam sequutæ, Styracem rubram. Analogiam usu-telligo: propterea quòd veræ Styracis vires gerat. bemus in titulis Hymnorum, qui attribuuntur pheo, θυμίαμα pro suffitus certa specie. Ea compos-ne sit, an simplex, nondum exploratum habeo. H Aristoteles partem sapientius expreßisset: Plantar partes alias ad totius constitutionem, alias super-caneas. Quæ totum constituunt, alias simplices, al compositas. Harum autem omnium qualitates ge-ricas esse: ut liquiditatem, duritiam, colorem, sap-rem. Quia liquidum, durum, coloratum, sapidum, fectiones sunt corporis naturalis: quanquam non qu-libet cujuslibet. Ut non sint summi generis omnes, corpus est, sed generum. Non ergo plantarum, q plantæ sunt. Ideo censentur communes in plantaru genere, neq; habentur pro differentiis substantialib ut quidam satis leviter existimarunt. Igitur excr-menta quædam dura, ut fungi, & agnascentia tuber. Quædam mollia, ut lacrymæ. Harum aliæ manent li-quidæ, ut vitis lacryma ex vulnere: aliæ solidescunt ut gummi. Dicam ergo. Si naturales partes aliæ solidæ

aliæ

on: seipsam imitari naturam in excrementis, ut
uoq; sint ad eundem modum. Quin liquidarum
partium ratio non dissimilis. Quippe succi qui-
semper manent liquidi, ut oleum: nonnulli con-
int, ut succus Eupatorii, Radicis dulcis, Pruno-
agrestium, Papaveris, Scammonii. Vinum quoq;
Arcadas, prodidit in libro de mistorum affectibus
oteles, in utres inditum adeò siccari, ut rasum bi-
. Præter superiores qualitates, pingue, dicas, & a-
m, glutinosum, translucidum, boni malíve odo-
acteum, oleosum, vinosum, aquosum: ut de lacry-
pleniorem sententiam assequamur. Ex his colligi-
, succum esse plantæ partem, sicut & animalis
guinem in primo historiarum. Quod ut ignora-
t, ita negabant quidam medici, magni quidem in-
Clinicos nominis, sed parum apud Galenum, mul-
ninus in Lyceo exercitati. Hinc transit ad veras
rtes. Quædam, inquit, arbores habent fila, & venas, „
ventrem, & stipites, & corticem, & medullam „
tus. Ab his profectò commodius fuisset auspicatus. „
um autem videmus partes hîc confundi. Quis enim
hilosophus dixerit, unius esse generis cum filo ven-
em? Sic enim coactus ἶνας appello. Neq; verò malè,
illos quis dixerit. Nam fibræ non possunt esse, quando
coris fissuræ sunt, & radiculæ exiliores. Iste verò
εσμὸν dat nobis, simul & acuit ad consulendum Fer-
erium. Non enim parum est negotii dissentire à judi-
io Theodori, qui vertit ubiq; Fibras. Cui Ferrerius, li-
erat te collega meus hic ista religione. Quippe nec tibi
 favet,

favet, nec sequitur illum. Vertit enim tuum δεσμ
nodum. Antiquos Græca usos voce mutata liquid
suam congenerem, autor Festus: qui exilem παρὰ
ἶνας. Ab eorum officio, quibus musculi contexunt,
& nervi, dicta fuit ἶς: Cui nos addidimus Aeolicum
gamma: ut, vis, fieret. Est & alius locus, in quo
tua fides, sed autoris diligentia requiritur. Nam
meus, lignum dixit, quod tu, stipites. At hîc non
censet partes condissimiles, radicem, stipitem, b
chium, surculum, alas, folia, scapum, sive stipite
hoc aut faciet postea, suo jure: aut fieri debere ajo, n
judicio. Num ergo dixit, στέλεχος, an quid? φιτρο
inquit Bajulius. At φιτρὸι aliud etiam habent, qu
lignum. Rara vox, & à Theophrasto præterita, qu
ab Homero poterat mutuari ἐκ τοῦ, μ, τῆς Ιλιάδ
Ubi interpres κορμόν. Ac Cormes Hispani Sorbas. κο
μὸς stipitem significat, aut virgultum: sicut & ap
Athenæum in quinto. Addit deinde: quasdam max
ma sui parte corticem esse. Scilicet hoc quod sunt, t
tum cortex est. Hujus exemplum rei non ponit.
alluserit ad Arundinem? Quippe ejus vacuum latè p
tet. Propius tamen si spectes, tum eam, tum ferulan
cæteraq; omnia ferulacea, sive fœniculacea, tenuissim
amiciri cortice invenias. Divisio quoq; illa fuit prim
loco statuenda. Partes quædam constantes, quæda
vicissitudinariæ. Detis hanc vocem philosopho, qua a
rei ostensionem Latinitas augeatur, tametsi non ex
tat apud Ciceronianos. Sed quid prohibet? Quand
est valetudinarius. Sanè quædam sunt necessariæ
alic

non ita. Quærenti, quæ necessariæ? haud qua-
m sese offerent folia. Occidunt enim superstite pa-
r. Non rami: quippe sine matris excidio excidun-
Non cortex: scilicet suo strangulatur suber: adem-
lætior adolescit. Non cacumen: Robora crasse-
t decacuminata. Non medulla: ea nanq; de sar-
ntis exempta, Græci profitentur, acinos sine gigar-
roduci. Non radix: quoniam sempervivum ra-
e nulla vivit, & semen fert, & sibiipsum radix
. Ex quibus liquet satis, harum nullam esse plantæ
cessariam, quatenus planta est. Sola caro videtur
e ejusmodi. Non enim in arundine, sicuti diceba-
us, solus cortex. Nam quibus deesse videtur caro, in
illa est confusa cum medulla: veluti de Ebeno pro-
dere. Quin alii carnem id totum solam putant: me-
ullam habere negant. Non constantes partes duplices
unt. Nanq; aut suapte natura mutantur, ut frondes:
ut vi deficiunt, ut rami. At iste perinde atq; facto im-
etu aggreditur illico fructus situm. Quem tamen
prius sic decebat, aliâs fructum ferre, aliâs non. Prius
enim est τὸ τί, *quàm* τὸ πῶς. *Earum, quæ ferunt, a-*
lias multum, alias parum, quasdam quotannis se-
mel: atq; ita perficere aliquas, nonnullas verò non. Esse
etiam biferas, etiam triferas: in quibus ratio perficien-
di, defectusq; spectatur. Esse, quæ tertio quoq; tantùm
anno ferant. Item partim tempori, partim serò.
Ad hæc, simul cum frondibus, aut ante frondes, aut
pòst. Flores quibusdam sine fructu, quibusdam sine
flore fructus. Maximam partem fructus è floribus

 edere.

edere. Sunt, quibus haud unius generis fructus, quercus. Hæc à substantia, numero, tempore: tum situ. Fructum aliis ad ramos, aliis è stipite, aliis brachiis, supra frondes, in frondibus, subtus frondes, radice. Surrecti, penduli, affixi, sessiles, hærentes, cum peciolo, sine peciolo, singulares, numerosi, frequentes, sparsi, conferti, dissiti, stipati, rari, atque ejusmodi. Atque hic statim fructum, inquit, sub cortice quædam ferunt: id est, ut declarat, inter corticem, ac stipitem. Neque posuit exemplum. Mihi nondum venit in mentem, cujus arboris cortex scindendus sit, ut fructus eximatur tanquam è Jovis femore si quis eductum velit Bacchū. Barbarus interpres rem fecit etiam obscuriorem: ἐντὸς, inquit, τοῦ φλοιοῦ, καὶ τοῦ φιτροῦ. Nam si est ἐντὸς τοῦ φιτροῦ, etiam findatur stipes, quando fructus intra illum sit. Cujusmodi Græci mentiuntur è Myrrhæ visceribus Adonim Cæsarem prodiisse: si Grammaticorum etymon verum est. At alibi μέσον dicit: ut non meminerit, cujus esset usus, τὸ μεταξύ. Transit hîc ad ea,
„ quæ primo quoque loco dicenda erant. Quædam, in-
„ quit, partes sunt simplices, ut earum succus, & fila, &
„ venæ: aliæ ex iis compositæ, ut rami, surculi, folia. Aristoteles animalium historiam ab his instituit incipere, quas ὁμοιομερῆ, καὶ ἀνομοιομερῆ vocat: Theodorus, atque eum secuti, similares & dissimilares, minus benè. Nam si per ταυτότητα εἰδικὴν dictæ sunt similes inter se partes carnis: ea accidentia, quæ in ipsa illa substantia insunt, dicentur similaria: puta, rubor, densitas, mollitia. Ita duritia in osse capitis erit dissimilaris, si

mollitiei

tiei cutis comparetur: quia cutis ossi dissimilis est. modo potuit attribuere Gaza prædicationem deinativi primitivo ejus? Pilum militis militare est. militem dixerit militarem? Militarem quidem m, pro eo quod est militari virtute præditum: & sularem virum, consulari dignitate perfunctum: dum Consul est, Consul dicetur, non consularis. caro erit similis, non similaris: sed affectus qui in ne est. Auris & nasus dissimiles, non dissimilares. verbum de verbo expressum est. Nam quid aliud est ιον, quàm simile? sed mihi videtur vir optimus q; doctissimus Theodorus, adjungere voluisse relanis aptitudinem. At ea vis in primaria voce est. Silis enim est alicujus similis. Quòd si hîc quoq; aniium curiosum explere volueris, ut sit mutuus respons relationis, dicemus, consimiles, & condissimiles. am miratus ἀκειβολογίαν, age, age Bajuli, Minutius quit, jam te video rabiem caniculis. Proinde ab iis bi cavendum censeo. Tametsi, inquit ille, mordeunt, tamen haud transferent affectum illum livoris abiosi. Et Cancri fluviatiles ubi sint, scio. Non isti blongi Cammari caudati, qui sunt Squillis affines, tq; congeneres, sed orbiculares, quibus, ut marinis, cauda pro operculo alvi subtus est. Ne putemus cum ægrotis benè actum esse, qui in medicorum quorundam manus incidere. Prosequamur partes. Cortex an sit inter consimiles partes recensendus, valde ambigo. Ex nervo nanq;, vena, & sua sibi carne compositum, videor animadvertisse. Tum autem vulgo qui jactatur

 error,

error etiam à viris doctis, amovendus est. Vocant enim partes condissimiles, officiales. Ita nanque partiuntur aliæ simplices, aliæ ex iis compositæ, quæ sunt officiales. Simplices, ut caro, nervus, os, vena. Mihi tamen aliter videtur: Arteriam, venam, alia, quæcunque agunt aliquid, officialis merita esse appellationem. E haud multas partes esse, quæ plus efficiant officiorum quàm nervus. Alveus est, & portitor spirituum: sensibus eos ministrat, & est instrumentum motus. λύγοι *intelligit interpres ubique minorem ramum: majorem verò* κλάδον. *At si quis dispiciat accuratius: majores rami, quæ brachia dicimus, ægrius vel flectuntur, vel franguntur, quàm ut* κλάδοι *meritò queant dici. Notum est, quid* κλᾶν *sit,* ἀνάκλασις, *&* διάκλασις *apud opticos. Brachia verò nominantur ab animaliũ proportione: sicuti cor, matrix, medulla, pediculus. Prisci commune fecere nomen summis, imis, mediis. Sed imos, si quis inveniatur, qui vocarit* ἀκρέμονας, *animadvertatur ab eo licentia hæc: non* ἐν ἄκρῳ μένουσι: ὄζους *& nodos, & valentiores ramos agnoscit Theophrastus. Hic usus τοῦ* λύγου *paulò est* νεωτερικώτερος. *nomen fruticis est, quem vulgus Agnum castum. Amerinam interpretantur Latinè. Ab eo nostrum ligare, à specie scilicet: quemadmodum viere, à generis nomine, vimine scilicet. Leviter Varro putabat, à legendo ligare. In XV. Athenæus* περὶ λύγου. πρὸς δεσμοὺς καὶ πλέγματα ἐπιτήδειος. *Eum etiam in coronarũ usum venisse ait, ex Anacreonte. Cujus rei fabulam scire nihil interest nostra. Pro vinculis est apud Homerum in*

hymno

no Bacchi. Succenserem ipsi, qui & hîc, & mox, supra, & in sequenti libro δένδρον pro eo posuit, id est φυτόν. Verùm maximus vir Plato sic quoq; Timæo. Tum ad Ferrerium: habes quid λύγος agat vi tua ista in officina? Virgas, inquit ille, appellavit ud, opinor, ineptè. Sed nunc demum venit in menn, cur & hîc, & suprà δεσμὰ nodos dicat. Non enim dos ὄζους intelligit arborum, de quorum duritia scrit Theophrastus: sed eam vinculi complicatam artationem, qua fasces cohibentur. Quod quantum d rem faciat, vos videritis. δεσμὰ dixit villos Grælus: quia certo ligna sunt fissilia, qua crassiora prourrunt filamenta: inter quæ, & à quibus tamen xiliora prodeunt mutuis nexibus, atq; appendicibus complicata. Eæ partes in Carpino incertiores atq; obscuriores animadversæ sunt à diligentioribus. Hæc habebam. Et Bajulius. Ascribit deinde partes tum has, tum alias speciebus, his verbis: Non omnes, " inquit, hæ partes omnibus in plantis inveniuntur. " Rectè: sed aliquam positam oportuit in exemplis. Sunt mihi libri secretioris philosophiæ, in quibus ita scriptum est: Inter corticem, & librum Cedri, lanitium quoddam interoriri, quod Chaldæi & Syri vocarint Sach. Hoc ei arbori cum sit peculiare, verum erit, & quod ait: non omnes omnibus partes esse, & ipsum non omnes enumerasse. Auget deinde sententiam, cum dicit: Sed aliæ plantæ cùm has, tum alias " habent partes. Scilicet has, quas suprà dixit. Ego verò " sic explicatis partibus, adderem: non omnes omnibus

naturâ

naturâ evenisse. Hic autem perpaucis enumeratis, ne gat eas communes omnibus esse plantis. Ergo quas no recenset, relinquit mihi homini suspicaci dubitan dum, sint eæ communes, nécne. Addit inde saltuatim præter eas item alias inveniri, ἄνθη, καὶ βλαστοὺς, καὶ φλοιὸν περικυκλοῦντα τὸν καρπόν. *Flores ponit, fructum subticet: fructus enumerat corticem, interiori libri non meminit: geniculorum oblitus est, quorum init rationem Theophrastus inter frugum differentias, tametsi in aliis quoque sunt: ut in Arundine, Flameola, Proserpinaca. Neque supinè transeundum id, cùm florem facit plantæ partem: quod negat Theophrastus.* βλαστοὺς *accipit stolones. Melius* ὑποβλαστήματα, ὑποφυάδας, παραφυάδας, *quæ tamen neutiquam plantarum partes sunt, sed fœtus: sicuti radices, quæ Serpentariæ radicibus agnascuntur.* φλοιὸν *pro putamine posuit: Aristoteles* κέλυφος. *Velim scire, quid tuus Cratevas Augeri, fecerit* βλαστούς. *Germina, inquit ille, magno sanè ambitu significationis. Nam & folia exeunt in ea significatione: & rami, tam grandes, quàm minores,* βλαστάνουσιν *æquè omnes. Itaque si* βλαστοὶ *sint pulli illi, quos stolones appellabas, non sunt plantæ partes. Si sint germina, non sint aliæ partes, quàm quæ suprà commemorabantur. Ita videtur, inquit Bajulius. Comparat hinc animalium partibus plantarum partes, rectè admodum. Verùm ubi diducit in species orationem: an sit librarii culpa, videndum*
» est. Sic enim scriptum est: ὁ δὲ φλοιὸς ὅμοιός ἐστι τὸ σό-
» ματι ζώου. *Lego equidem,* δέρματι. *Animalis nanque*

cuti

i similis cortex est. Et ita puto tuus habet, Ferreri,
lex. Ille annuit: hic subdidit: Cum divisit in ὁμοιο-
ρῆ, & ἀνομοιομερῆ, tamen haud pudet repetitionis.
uasdã, inquit, dividimus per partes ἀνομοίων, quas-
m δὶ ὁμοίων. Ergo carnem connumerat inter consi-
ilia. Pulmonem verò quoniam hac accipit ratione,
n immeritò nos excitavit ad propius inspiciendum.
iverso nanque modo intelligo, cùm dico: quælibet pars
is os est: & cum dico: quælibet pars tibiæ tibia est.
emper de osse loquor solo, quod est cruris inferioris. Sic
uælibet pulmonis pars, caro pulmonia est: at non
uælibet pulmonis pars, pulmo est. Agnosco nanque
ulmonem, officii nomen, quod nequit expleri parte:
uanquam ne id quidem fortasse verum est. Non enim
mnis pulmonis pars caro est. Habet enim tuniculas,
& fistulas. Est igitur ἀνομοιομερής. Ad reliqua. Non- "
nulli fructus, inquit, sunt paucis ex partibus compositi: "
quidam ex multis: ut in Oleis. Habent enim hæ corti- "
cem, carnem, & testaceum quiddam, & semen, & "
fructum, & operimenta. Hîc non posuit, qui fructus "
paucis constarent partibus. Tanto erat res dignior ex-
emplo, quo magis erat controversa, vel etiam fortasse
falsa. Nullus enim paucioribus quàm tribus partibus
compositus est: cute, carne, succo. Hujuscemodi fortas-
se tuber est. Obscuriora in seminibus pusillis, ut lactu-
cæ. Videamus quot olivis assignarit: quot in aliis in-
veniantur. Quinque hîc audio, corticem, carnem, te-
stam, semen, fructum. At in juglande quot? Cutis, ca-
ro putaminis, testa, cutis nuclei, nucleus. Sex hîc. In

malo

malo punico ſeptem: Cutis, caro corii, caro parietum, membrana diſſepiens, membranula involvens acini, caro acini ſucculenta, acini lignea medulla. In pepone cutis, caro, viſcera, corium ſeminis, membranula interior ſeminis, nucleus. Res igitur autoris hujus ut ſervetur, bacas aliquot adducamus in medium: velut Myrti, & Lauri: addetis etiam, ſi videtur, Corna. Verum hæc levia ſunt, neq; ipſis infantibus ignota. Dicendi verò modum quoq; caſtigandum cenſeo. ὡς ἐπὶ τῶν ἐλαιῶν. Arborémne proponit, an fructũ? Oleámne, inquam, an Olivam? Si Oleam: quonam modo dicat: αὗται ἔχουσι σάρκα, καί τι ὀστρακῶδες. Horum arbor neutrum obtinet. Si Olivam: ergo quid habet τὸν καρπὸν, quod ſit τοῦ σπέρματος διαφέρον? ὀστρακῶδες verò in Oliva potius oſſeum eſt, quàm oſtreaceum. Quin contuſionem diutius patitur, quàm fracti partes diſſiliant. Pinguis enim tenet naturæ neſcio quid, quod à teſtarum valde abhorreat ſiccitate. Itaq; apud ſapientes Chaldæorum, quædam oſſa ejusmodi peculiari nomine deſignantur: ut Palmulæ, Sopheli. σπέρμα verò dicit hic perpuſillum nucleolum, qui eſt oſſi intimus: ſicut etiam in Ziziphis. Nam in palmulis aliquando quæſitum oculis comprehendere nequivimus: adeò compactum corpus eſt. περικαλύμματα interpretor operimenta: non ſolùm ſingulorum ſingula, ſed etiam unius plura. Piſtacium ſub corio continet oſſeum: atq; ob nucleum membranam. Caſtanea erinaceum, corium, cutem. Strobilis oſſea ligna, ſpicatim concamerata: mox ſemina in teſtacea lorica exteriore,

amicta

ta propius membranula. Quod addit, an in o-
bus sit, vereor ut probari queat. σπέρματά εἰσιν ἐκ
λοιῶν. Difficile est è lactuca sumere testimonium.
s enim duo illa in eo semine sine magno negotio
ehendet? Ne afferam longè alia minutiora. O-
no quædam tomentacea faciunt, ut ambigamus:
lia generibus Matricariarum. Id adeò, ut floscula-
m semen professus sit in quibusdam Theophrastus,
corpulentum. Tandem claudit opus hoc multis
positis operibus nobis, quæ sunt particulatim re-
senda. Summa, inquit, præsentis orationis est,
s plantarum partes definire, operimenta, & diffe-
tias: id quod est admodum difficile, præsertim ve-
substantiam, & colorem. Item quandiu durent:
quæ continuatis eventis accidant eis. Præterea
emadmodum plantis non insint mores animæ: nec
què eo, quo anima afficitur, afficiantur. Si ergo pro
rtione partes animæ cum plantæ partibus statua-
us, neq; fortasse possimus hæc percensere, magnis dif-
rentiis plantarum partes enumerando. Pars enim
ujusq; rei proprio ex genere est, propriaq; substan-
ia. Et cum plantæ species gignitur, manet in affe-
tibus propriis: nisi ei à tempore imbecillitas affe-
atur, aut gravitas, qua proprio de affectu cadat.
Auditis hæc, quæ, qualia, quanta, quot? Excusat
imprimis sese, si quid omissum sit. Id quod etiam
Theophrastus profitetur, ob variam, obscuram, & ut
ait ille, πολύχουν, id est multiplici perplexitate dif-
fertam historiam. At huic quanquam eadem, haud

tamen

tamen æquo jure competit excusatio. Quippe &
quando apponit puerilia: & sæpe omittit seria. Qu
admodum iis quoq; in capitibus, quæ recenset hic:
dicit, plantarum περικαλύμματα esse investiga
Nam si de fructibus sentiebat, cur illa non docebat
Aliis esculentum intus esse, quibusdam foris. Nonn
los totos edendo esse, ut tubera. Omnes tegi, aut co
aut cute, aut testa. Eaq; aut tota obtecta, aut se
operta: cujus haud unus modus. Aliter enim glans
ducitur, aliter abellina. Tegumentum duplex: c
neum amygdalo, coriaceum pistacio. Corium spinis
matur castaneæ: asperatur pustulata scabritia glan
Quibusdam & nucleus esculentus, & exterior pulp
velut Armeniacis: aliquibus altrinsecus tantùm: f
ris, ut persico: intus, ut juglandi. Esculentum intelli
ad cibum suave, & ἀλύπως, non medicatum: qua
persicis. Quod non ad voluptatem aut alimentu
comparatur, sed ad lithiasim, & ebrietatem. Miru
enim quantum utriq; confert. In coriis proximus mo
dus. Nam Myristicæ nucis, tam exterius palliolum
quàm interior callus esui est. Hæc hunc ad modum
docere instituisset, ferremus eum, si quid esset omis
sum: tanquam hominem humani, discipuli docentem
deniq; non secus atq; nos vellemus excusatos esse. Quin
ipse sese si non excusasset, non solùm excusatum habe-
remus nos, verumetiam laudaremus. Quantum enim
sapientia & eruditione cedere volumus ingeniis feli-
cioribus, tantum pudore certare, animi candore, atq;
modestia superare, certum est. Arbitror enim litera-

riorum

cum certaminum conatus ejusmodi esse, Deo nos si-
ïs ut facere poßint. Est verò quædam species in ani-
generoso nobilitatis, quæ nos etiam Deos efficiat.
n ego ad Minutium: Bone Deus, qualem tu sumpsi-
vel Fatum adjunxit tibi contubernalem, sociumq;
rum contemplationum. Divinus enim vir Baju-
s est: quiq; cum paucis veram sapientiam cum illu-
i conjunxit eruditione. Nunquam, inquit Minu-
us, hoc mihi vel obsurum, vel ambiguum fuit. Nunc
rò quod semper te arbitrari existimavi, cùm palàm
ofiteris, etiam puto esse debere confessum apud o-
nes ordines omnium nationum. Haud enim vilis ul-
res est, quam tu cunq; semel admiratus fueris. Sed
t ad rem ipsam revertamur, libenter quærerem,
uam ob causam tu Bajuli, Myristicæ nucis corium
uo nomine vocare nolueris. Quia, inquit ille, metui
nihi à Criticis. Negant enim esse Macim. Nunc ex-
ra illam disputationem cùm simus, dicam quod sen-
io, nisi non vultis. Nam me quidem valde piget con-
vasare diversas materias controversiarum. Jam ergo
hic separatim licebit, si annuentes videro. Annuenti-
bus tum nobis omnibus sic initium dicendi fecit. Prin-
cipio à Dioscoride scribi de Maci: de Myristica non scri-
bi. Hanc igitur ignotam illi: ergo non notam partem:
at pars nucis Macis hic vester est. At Plinio nequaquã
nucis amiculum, sed cortex arboris. Apud Dioscori-
dem, crassum esse Macim corticem: nostrum verò te-
nuem. Maci Galenus ascribit acerbum saporem, Dio-
scorides astringentem. Atq; hæc quidem non de nihilo

videntur educta. Cæterùm parcè & cautè sunt hujus-
modi censuræ tentandæ: atq; istis trepidationibus a-
hibendum censeo modum. Nimirum Macis noster ci-
ex India vehatur per Syriam in Asiam superiorem,
inde in Græciam: item ab eadem India per Assyria-
in Aegyptum, atq; porrò in Italiam, ad hæc per Oce-
num meridialem de iisdem Indiæ partibus in Hisp-
nias: ille verò cortex nusquam comparuerit hac-
nus, si non hic noster Macis antiquorum sit Machi-
facit suspicionem, Machir interiisse: si non interii-
nominis affinitatem multum valere ad persuaden-
dum hoc illud esse, & illud hoc. Argumenta verò si ve-
rum statuunt, Myristicæ nucis corium veteribus igno-
ratum, fateri necesse est. Quod tamen ipsa nuce long-
est nobilius: ac fortasse omnium aromatum obtine-
facilè principatum. Cæterùm utut est de hac illorum
ignoratione: reprehensores isti si non fastidirent Ara-
bum lectionem, æquè docerent, quid utrunq; sit, a-
dedocent, alterum esse, quod putamus. Macis enim
aliud, aliud Machir. Macis ab Avicenna pingitur lucu-
lentè, qualis circunfertur. Similem dicit esse foliis ve-
nosis, perplexis, siccis. Sic enim est in Arabicis exem-
plaribus. Machir verò est, quod vocat idem Talisafar.
Ut & desinant litigare: & cur desinendum sit, sciant.
Autoris sententias nunc exequamur. ἀκρότης, dixit,
τοῦ παρόντος λόγου. Latinè, summa: sed alio modo.
Nam ἀκρότης verticem significat, & potißimum. Hoc
summum est concisum, quod integra voce fuit, supre-
mum. At summam rei cum dicimus, id aliud est, & à

sumendo

...endo sumptum est. Ut si dixerim cum Plauti pa-
...to, quinquaginta, centum, triginta, sexaginta:
...es statim quærit ibi: quanta isthæc hominum sum-
...est? Propterea quòd accipit ea quatuor membra:
... sic sibi sumenda jubet miles, ut unus fiat nume-
..., qui eam ob causam dicatur summa. Verùm,
...uti sæpè soleo dicere, non admodum multi sinceræ
...ntur dicendi ratione: multò paucioribus, quod lo-
...untur, quare sic loquantur, notum est. Dixit
...είσαϑαι, id est fines statuere: ergo etiam differen-
...s. Quid igitur addit, διαφορὰς? Ubi gentium vidit
...iquis ὅρον ἄνευ διαφορᾶς? Philosophiæ candidati sci-
...t, differentiam in definitione, pro forma: genus esse
...o materia. Quare nomen illi, quia differt, id est in
...versa fert: & amovet hoc ab hoc. Is fuit primus ac
...rus verbi significatus. Quasi rem difficilem apponit,
... χρῶμα. Non solùm qui diversum est à rubro viride:
...d etiam quòd verbis describi non potest omnis coloris
...radus, omnis mistura. Vel uno in viridi tot insunt
...odi, vix ut ipsorum sensuum comprehensiones intel-
...ectus facultate consequi poßimus. διαμονὴν duplicem
...ntelligo: tum vitæ longinquitatem: tum, posteaquam
sunt avulsæ, quandiu servari queant eos ad usus, qui-
bus à natura sunt comparatæ. Quam rem paucis ad-
modum in radicibus curavit Theophrastus. Sed in-
terpres καιρὸν dixit, non autem χρόνον, haud malè. Si-
gnificat enim, sicuti dicebamus, tractum temporis, non
electionem χρόνος. Obscurißimè verò, τὰς συνοχὰς, τὰς
περιπιπτούσας αὐτοῖς. Quid est enim συνοχή? Quasi cùm

 dicas,

dicas, continuationes plantis evenientes. Post h[...] quod excussit jam, quasi novum quæsitum repon[...] ὅτι, inquit, οὐκ ἔχουσι τὰ φυτὰ ἤδη ψυχῆς, οὐδὲ διάθ[...] ἴσην διαθέσει ψυχῆς. Profectò mirificam dicendi sup[...] stitionem, quæ plantis attribuat animam, animæ [...] fectus auferat. Habet enim mores suos planta qu[...] vegetatrice proficiscuntur. Non in iracundia quide[...] aut ejusmodi: sed quo dicimus, in morem fluminis [...] sas anguem cœlestem interstitum sinus suos explica[...] Ut mos aquæ sit in proclivi deorsum versum ferri. N[...] hil enim est aliud mos, quàm modus, extritis med[...] elementis. Non habent animalis animam plant[...] suam habent. Non habent animalis affectus plant[...] suos habent. Sic enim mollius dicetur, si morum voc[...] bulum vos offendit. Affectum verò sic statuemus, sic[...] appetitum statuebamus, sine phantasia scilicet. I[...] salsuginem appetit Palma, & Crethmon: qua lact[...] pereat. Is est affectus ille, atque hujus similes alii. N[...] enim à seipso motum erumpit gummi, sed exactum a[...] expultrice. Iccirco plantæ quoque primo vere dicunt[...] ὀργᾷν, sicut & animalia, quæ urgentur in Venere[...] eadem potissimùm tempestate: unde & verbum no[...] strum hoc à Græco illo. Illa verò verba omninò æqui[...] voca sunt. Non enim aspernabor tam commodum vo[...] cabulum. Audite verba: οὔτε διάθεσιν ἴσην διαθέσει ψυ[...] χῆς. Ergo, inquam, est hîc æquivocum ψυχή. Hac leg[...] non veniet appellatione animæ plantæ anima. Quòd si verum est: vita quoque, contra quam profitebatur, ambiguè de plantis & animalibus dicetur. At ζῶντα

dicebat,

ebat, ζῶα negabat. Tamen est actus animæ vita. niq; si animæ pars, uti dicebat, in planta est: animæ ectuum pars in planta erit. Suo quicq; scilicet mo- Anima, affectus, vita. Alioqui ex iisdem principiis d deduceremus. Animæ pars in equo est, ergo non bet ἤθη. At habet suos, licet non humanos. Sic lactu- suos affectus, et si non equinos. Et translatam plan- m diversas in regiones, per initia ægrè pati peregri- m cœlum: postea paulatim assuescere novis impres- onibus. Asperiores verò nobis etiam nunc restant sa- bræ in extremo scrupei hujus itineris: Lapides enim *quitur.* ἐὰν θῶμεν τὰ μέρη τῆς ψυχῆς μετὰ τῶν με- " ῶν τοῦ φυτοῦ μηκυνθήσεται ὁ λόγος, καὶ τυχὸν οὐδὲ δυνη- " είημεν διεξελθεῖν ἂν ταῦτα μεγάλαις διαφοραῖς ἀπα- " ιθμοῦντες τὰ μέρη τῶν φυτῶν. *Quid?* Nónne *cuiq;* " *materiæ parti materialis formæ pars designata est, ita ut cum illius sectione secetur ipsa quoq;. Species verò ipsæ, specierumq; partes, tum finitæ, tum notæ sunt. Quod si negat persequendam esse illarum historiam, quia multæ sunt: quare dixit* μέρη, *non autem* εἴδη? *Omnino hæc ejusmodi sunt, ut non perplexius quicquam ab* Heraclito *scriptum putes.* Cujus commentationes ad natatorem Delium remittebat Socrates. Neq; illum deterrere debuit à recensione generum ignobilitas, ut ipsi videbatur, quarundam specierum. Nihil enim est in naturæ censu otiosum: nihil despicabile. Quapropter Aristoteles, quæ certis præscriberentur differentiis, digerit omnia: quæ rariora sunt, atq; incertiora, narrat extra ordinem: quod fecit in libro

de miraculis quæ perceperat auditione. Ignobilia
mittit ad naturæ ordinem sine nomine. Quemadn
dum ἑκατόγγωνον in circulo quærendum reliquit
Trigoni principiis. Nam sicuti natura haud multo
dio contendit, ut talia faceret frequentiora, subt
xitq; tum à conspectu, tum ab usu hominis: ipse qu
vicißim de ea contentione, studioq;, quod aliis adhib
re consueverat, remisit. Vocat igitur naturæ opera t
lia, περιττά. Galenus quoq; optimè sensit id: A
pientiæ studioso nobiliora tantùm occupanda, non
mnia complectenda. Quod & ille divinus caneb
vir: Non ego cuncta meis complecti versibus opt
Ubi modestiam videtur auxisse, verborum efficaci
more suo. Neq; enim solum sese voluntatis imperio a
dicavit, sed etiam votis abstinuit, omnia complecter
di. Concludit deinde sic: Enatam stirpem non muta
re propriam habitudinem, nisi ab eventis extrinsec
accidentibus. At mutantur in alias nulla causa ma
nifesta. Quin à tempore mutari, quod ait, falsum es
Si enim mutaret tempus, semper mutaret: semper e
nim est. Clarius patet, aliam subesse causam. Adhibit
sanè cultu non mutatur. At cultura nihil agit adver
sum tempus. Ad hæc, tempus est tractus motus, siv
duratio, sive quid aliud aptius convenit. Est igitur ali-
quid consequens quantitatem in quantitate: nempe in
corpore quanto. Quantitatis actio nulla est: at omni
mutatio, actio. Tum autem quo naturæ decreto face-
ret accidens substantiam? Generatio nanq; actio est ad
substantiam. Quod autem corrumpit hoc, idem gignit
hoc

aliud, aut hoc proportionale, aut hoc simile: aut in
...um producit, quod erat in potentia. Sic est corru-
...n potentiæ, actus generatio. Quod fit in semine, cum
...o fit animal: in ovo, cum ex eo fit avis, aut piscis,
...t serpens, aut ejusmodi. Quin, ut subtilius loqua-
...r, corrumpitur privatio. Quæ tam est necessarium
...incipium ad generationem, quàm necessarium prin-
...ium est vacuũ ad motum. Hæc autem non nisi sub-
...nibus ingeniis explorata sunt. Sic illud hac eadem
...tione vanum est, χρονικὴ ἀσθενεία. Imbecillitas enim
tempore nulla provenit, sed à contrariis: gelu, æstu,
...uallore aëris, aut terræ. Quæ tres voces excessum fri-
...oris, caloris, siccitatis cũ significent, iccirco usus sum,
...uia facilius patimur ab ipsis. Quartum nomen, quo
...imium item humorem indicare possem, non habe-
...am. Non enim fuerit βληχρότης: sed hoc ab illo po-
...ius. Hæc ergo foris oppugnant: & nihilosecius intus la-
boramus contrariis qualitatibus: unde fit senectus,
atq; solutio compaginis naturalis. Habetis secundum
caput: à cujus particulis propositis deducit partes nar-
rationis, quam instituit in sequenti. Ponit itaq; dein-
ceps à tempore, partium differentias. Florum, inquit, "
& fructuum, & foliorum, in plantis quædam peren- "
nant, quædam non: non enim permanent sicut cortex. "
Ergo intelligit, nulli corticem decidere, folia verò qui-
busdã tantùm. Omisit verò nobilem atq; jucundã hi-
storiam in exemplis, quæ potuit adducere, nec addu-
xit. Citrus folia non amittit: fructus alios maturos
habet, alios affectos tantùm, nondum etiam perfectos,

alios inchoatos modò, alios in spe floris: ut intelligatur, etiam in plantis proportio quædam superfœtationis. De cortice item videndum. Aliquibus, nisi auferatur, nocet: quod de subere dicebatur: & decidit vitibus, & περιῤῥήγνυται Arbuteo generi. Verba deinde loquuntur perplexa satis, καί τι σῶμα πίπτον ἀπὸ τοῦ δένδρου γματ@ ἀποῤῥίπτοντ@ τοῦτο διά τινα αἰτίαν. Quasi sit aliud corpus præter frondes, quod ab arbore defluat. Et vulgum simul cum aliis philosophis securè secutus est, in verbo ἀποῤῥίπτειν. Non enim arbor abjicit, sed ipsæ cadunt. Sic Aristoteles: Equus ἀποβάλλει dentes. Sic puer ἄβολ@, cui nondum excidere dentes. ἀποῤῥίπτειν melius Theophrastus, & Hippocrates. Aggreditur post hæc causam, propter quam labantur frondes, tametsi non erat causis reddendis locus hic: sed ad sequentem librum integra deferenda consideratio. Is primus error: alter non minor, quando nullam ponit: tertius ubi nugatur. Ait enim: semper ab arbore partes non discretas cadere. Sic enim ait, πίπτουσι μέρη μὴ διωρισμένα. Quæ nanque sit hæc redditio causæ? Quæve cadunt partes non discretæ? Non enim rami. Quin comparatio dissipat sententiam. Sicut, inquit, in homine pili, & ungues. Nam & pili discreti sunt, neque labuntur annuo casu: & ungues nunquam, nisi morbo amittuntur. De Cervinis potius cornibus loqueretur. Empedocles quoque hæc inter se voluit comparata. Cujus duo versus ab Aristotele recitantur in libro de affectibus mistorum.

ταῦτα, τείχως, καὶ φύλλα, καὶ οἰωνῶν πτερὰ πυκνὰ,
καὶ λεπίδες γίνονται ἐπὶ σιδαρέοισι μέλεσι.
rùm alius alia causa est. Nam nec squammæ, nec
pinæ excrementa sunt, neq; pili, vel Mugili, vel A-
ilæ, vel Equo: sed partes officiales adeò: eæq; vel uti-
, vel etiam necessariæ. Quanquam enim Aquilæ vi-
non pendet à pennis, vitæ usus pendet tamen. Pili
rò in homine nulli necessarii: quidam verò adeò sunt
utiles, ut etiam impediant usum vitæ: cujusmodi
int ii, quos in superiore labro mustaces Græci vocant.
Iam quod ait Galenus ad tegendum homini datos à
atura, tollit ejus prudentiam, simulq; elevat eorum
idem, quæ de ipsa prædicabat. Exædificasse nobis ma-
num, quod & Philosophus ait, quæ futura esset instru-
mentum instrumentorum. Cæterum ineptiæ hujus
pertinaciæ apparet in cadaveribus, quibus pilos cresce-
re manifestum est: cùm tamen illorum iis nullus sit fu-
turus usus. Cæterùm excrementorum rationem ac fi-
nem declaravimus aliàs. Quæ verò sequuntur, valde
me perturbant. πλὴν γίνωνται τείχες, ἢ ἐν αὐτοῖς τοῖς "
μέρεσι, ὅθεν ἐξέπεσον, ἢ ἐκτὸς ἐν ἄλλοις. Communis "
est & pilis, & frondibus casus. Quo differunt postea?
Quia pili, inquit, aut iisdem exeunt è partibus, aut ex
aliis. De pilis non est hìc historia propria, de frondibus
est: de pilis narras, de frondibus nihil. Utro igitur fron-
des afficiuntur, aut deficiuntur? Exeúntne indidem,
an aliunde? Nam in iis quæ surculos è ramis fundunt,
surculi non prodeunt inde, qua sese priore anno frondes
extulerant: sed ex ocello, qui in cavo pediculi frondis

 extrhe-

extuberat. In illis autem, quæ ramos nullos emittu[nt,]
cujusmodi Spartum est, etiam atq; etiam considera[n-]
" dum censeo. Deinde redit ad pristinos errores: Arb[o-]
" rum partes indiscretas esse: hoc enim est ἀδιόρισ[τα]
At frondes quis non videt hærere? Nihilo secius prof[e-]
ctò, atq; Cervo cornua, & ungulæ, & dentes. At h[æc]
discreta omnia, materia, forma, finibus. Sic & ip[se]
mox, pilos esse animalis partes, ut frondes arbori[s.]
Hæc tamen haud videtur causa, quam ob folia de[-]
labantur. Quin de foliis ambigunt, partésne sint
quia cadunt. Tum quare cadant, quærimus: cum
sint partes. Quæstionis ratio: Totum non esse totum
demptis partibus: ergo ne esse quidem, sicuti diceba-
mus. Cum verò casus explicat affectionem, turpissi-
mè dixit, καὶ οὐκ ὤσι διωρισμένα. Si enim indiscreta
essent, non amitterentur, sed disrumperentur. Habent
enim principia cohæsionis, non continuitatis. Sed
jam cum ipso ad aliud caput nos conferamus, in quo
partium statuit differentias: magno sanè lapsu. In
hoc enim de partium scribit affectibus: at id accidens
est: in sequenti, de differentiis: at hæ substantiales:
atq; ab iis accidentium προστάσεις notiores. Antecedit
enim notitia quantitatis, figuræ, coloris, situs, co-
gnitionem casus foliorum. Hæc igitur notiora tum
naturæ, tum nobis. Quippe & magis communia, &
sensui propiora. Sed videamus, quemadmodum sapit
" Aristotelicas divisiones. In partibus, inquit, perma-
" gna differentia est: in multitudine, & paucitate: ma-
" gnitudine, & parvitate: vi, & debilitate. Hoc autem

propterea

terea est, quod succus, qui in magnis arboribus "
in quibusdam est, ut lac: qualis in Ficu. In aliis "
idus, Pici similis: qualis qui de vite stillat. In non- "
lis ἀρχώγονος: quemadmodum in Origano, & in "
nta, quæ dicitur Opigais, & aliis. At aliter ani- "
libus Aristoteles præscribit differentias: genere, spe-
, quantitate utraque, qualitate, proportione, loco,
u, τῷ ἔχειν, καὶ μή. Genere differt Equi crus à Corvi
ure. Specie, lingua Psittaci, à lingua Pici. Quan-
tate continua, pes Phœnicopteri, ab Alaudæ pedibus.
iscreta, mammæ mulieris à mammis canis. Quali-
ate, ut figura, colore, moribus. Proportione, piscium
inæ ab ossibus terrestrium. Loco, ut Mulli jecur ab
liis: in læva namque situm est parte. Situ, ut cornua
upina, prona, surrecta. A quibus postremi prædica-
menti capias exemplum. Habet enim cervus, cerva ca-
ret: extra unam, cujus cornua servantur etiam nunc
in Francia. An verò succum pro causa debuit afferre?
Ut quoniam in quibusdam est liquidus, in aliis la-
cteus, in nonnullis piceus sit: iccirco differant partes
multitudine, magnitudine, vi. Ut omittam, quòd
magnas tantum arbores nominavit, in quibus agno-
sceret lac, & humorem liquidum: cùm tamen longè
major sit herbarum numerus lactariarum. Vereor an-
tem, ne sibi ipse imposuerit: ubi nos vitibus carere pu-
taret. Nam qui speraret aliter sese esse persuasurū no-
bis, è vite manare succum liquidæ similem pici? Con-
sultius ita constituisset. Quædam validæ, quædam im-
becilles: quædam totæ, quædam sola radice, aut stipite.

Abies

Abies valida est ipsa, radix imbecilla: Rapi scapus validus, radix firma: Esculo utrunq; robustum. Ita iam quædam plenæ, quædam inaniores: unde succorum quoq; ratio non contemnenda comprehendat. In vicesima sectione propositarum quæstionum scriptum est: Inanem caulem quæ ferant, id eis evenit propter debilitatem. Cæterùm id aliter se habet. Quippe ex iis, quæ plenæ sunt, videmus aliquas imbecilles. Ejusmodi Salix, Tilia, Populus. In vacuis Ferula valida est: nempe filo valentißimo. Neq; respondet analogia. Densior Buxo stipes est, quàm Quercui: at valentior Quercus. Neq; putandum est, naturam in ijs unquam intendisse, ut impleret aliquando Fœniculi scapum: nihilo magis, quàm sit unquam pedes hominis quatuor meditata: essent enim imperfectæ sibi plantæ illæ. Hoc autem nemo dicat, qui modò philosophiæ limen salutarit. Quod reprehendebamus, attributum lac grandioribus: quando fruticuli multò plures abundent, admittit illam quoq; castigationem. Quippe magnas illas ubi nominavit, admiscet earum censui, pusillum fruticem Origanum: nam τὸ ἔν ποσι nota est repetita partium distinctarum. Agedum, Ferreri, tua hîc opera opus est, ut sciamus, quænam sit planta ὀπιγαὶς: & quid sit ἀρχέγονος succus in Origano. Quænam sit in eo vetustatis aut principatus prærogativa, doce nos, si quid habes. Habeo, inquit ille, originem. Originalem is eum vocat. Mihi tamen duo facessunt negotium. Primum, quia non multum ex Origano fluit succi: alterum, quòd unicuiq; plantæ suus est suc-

cus à

… natalibus ipsis statim. Illico, inquam, ubi dici po-… planta est: dici item potest, succus ejus est. Neq; … Origanum Origani succus est: neq; plantæ cui-… post plantam ipsam. Ita τὸ ἀρχὴ, neq; Origano … solutum quiddam est, neq; τῶν πρός τι. Hanc tam … bejam concertationem adornabo narratione rei nō … temnendæ. Nostis eam Trichomanis speciem, quam … cant Capillum Veneris, ut ea sit arida, si tangatur: … prorsus exucta videatur: & nomen ipsum Adianti … vet opinioni. Ex ejus herbæ libris quaternis, parum … best, quin tantundem prematur succi. De Opigaide … ihil hic mutat. Autores ergo multi cùm minus bonis … ocibus utantur, sibi solis videntur scripsisse. E populi … erò fæce sumpta vocabula suis cum autoribus interiē-… e. Quamobrem neq; in oratione dignitas, neq; in sen-… entiis mansit fides. Opigais autem fortasse hinc sit, unde vel Medicus, vel Cyrenaicus eximatur succus: vel etiam ipsum Opiūm hic exemplum statuat papaveris. Non laboro. Uterq; enim ὀπός. Neq; verò vos latet, quot plantis nomina casus immutarit. Eversis impe-riis victoria transtulit in victos etiam linguæ jus. Vel Asiam nunc ipsam aspicite penè totam: ut misera in spuriorum abierit mores. Hoc enim sunt Scytharum Parthi, à quibus Turcæ. Unde hi Musulmani, illi Be-sermani. Nam de Græcia nihil dicere, quàm lugere, satius puto. Quot censetis repetita sub aliis nomini-bus? quot aliena nomina haud suis stirpibus attribu-ta? Ita quærimus interdum, quod habemus: quod ab-est, habere putamus. Etiam apud Paulum videtis bar-

*bara vocabula. Inter quæ Midamuda in Aboali c-
dice librarii inscitia mendosè scribitur. Proclus qu
in libro de Magia, Carduum vocare videtur Cneb
son. Item Raccinum virgultum quoddam acule
tum: quod alioqui non explicat, cujusmodi sit.
Hydroscopio, quod Democriti nomine circunfertur
& in libris γεωπονίας habetis multa, quæ perturban
herbariorum diligentiam. Diu latuit Amelus Vir
gilianus. Et hodie quoque Bocchus flos quid sit, in
culice quæritur. Verùm contigerit hæc calamitas se-
culorum successionibus, fortunæ vicissitudine: ut
Cichoreacea vocentur aliter à Theophrasto, quàm le-
gantur in commentariis Dioscoridis. At aves quot ab
Aristophane ponuntur, quorum nomina nulla scri-
pserit Aristoteles? Ut contenti rebus, appellationi-
busq́; certis, desinamus jam periclitari divinando. Tu
„ verò ubi voles, expedi. Rursus, inquit, planta est
„ partes habens siccas: alia humidas, & ejusmodi.
Quasi verò non omnis planta partes habeat solidas ad
consistendum, alias liquidas, quibus illæ & alantur,
& contineantur. At jam posuit prius differentiam
specierum, quàm generis. Prius enim lacteum & pi-
ceum dixit, quàm liquidum. Nam illæ sunt hujus dif-
„ ferentiæ. Post hæc dicit: Plantas aliquas habere di-
„ stinctas partes, neq; similes, neq; æquales. Aliis esse si-
„ miles, sed non æquales: aliis æquales, sed non simi-
„ les. Quibus profectò verbis nihil esse potuit fallacius.
Dum enim argutatur in vocum transpositione: puta-
vit, orationis concinnitate rerum naturam contineri.*

Nos

verò vim ipsam perspiciamus: nec opera ponetur
urà: spero namq;, in tertio partitionis membro
...li quadraturam inventum iri. Ibi partes facit
...ntitate pares, figura dißimiles. Mirificum Ar-
...am, qui folio æqualem spinam agnoverit. Huic
...ungit difficilem sententiam: Locum iis præscri-
...m esse nullum. Quis nescit, suum cuiq; locum, lo-
..., finem esse præstitutum? Ex oculis rami, fron-
...ve semper exeunt. Omnibus cortex extimus est,
...nen intimum, & medulla: radix infima. Fructus,
...i flos, aut analogum extitit. Post hæc concludit
...put certis legibus differentiarum ab accidentibus.
...npurè tamen loquitur, cum sic dicit: αἱ διαφοραὶ δὲ "
...ῶν φυτῶν ἐν τοῖς οἰκείοις μέρεσι γιγνώσκονται καλῶς. "
...οίως δὲ καὶ τὰ σχήματα αὐτῶν ἐκ τοῦ χρώματος, ἐκ "
...ῆς ὁμαλότητος, ἐκ τῆς πυκνότητος, καὶ ἐκ τῆς τραχύ- "
...ητος, καὶ ἐκ πάντων ἄλλων τῶν συμβεβηκότων αὐτοῖς. "
...ssentior enim ad figuram pertinere nonnihil asperi-
...atem: non esse tamen figuræ quippiam. Non enim a-
speritas est illa superficies, sed affectus superficiei ex po-
sitione partium, quo tactus progressus discontinuatur
inæqualitate. Igitur ex illarum situ figura fit in ipsa
illius planitiei variatione. At asperitas suo τῷ τί ἦν εἶναι
refertur ad tactum. Non enim dicitur asperum quic-
quam, nisi ad respectum tactus. Sed pauci posuerunt
operam in prima philosophia. Quin ipsa inæqualitas
non est figura, sed relatio, & quantitatis affectus,
non figuræ, sed affectus figuræ similitudo est. At aspe-
ritas est inæqualitas superficiei. Præterea tametsi

color aliquo modo ratio est, qua figura visilis quippe non est figura visilis in corpore translucid tamen non est ratio color, qua figuræ notio capia aut sensu, aut intellectione, sed alia duo: ne lineæ vel linearum secundum suas partes situs, linearum mutua dispositio. Nisi velitis etiam add re quantitatem. Quandoquidem aliud est quadr tum, aliud ἑτερόμηκες idea. Lineæ partium situs i telligitur diversus in recta & obliqua, unde figu variatur. Linearum dispositione figuram confier etiam tyrones sciunt. Non pendere figuræ cognitio nem à colore, satis patet: idem enim esset triangulum & quadratum alba. Tantò minus dabit illud pro con fesso, aut pro vero Philosophus: per densitatem aut ra ritatem cognosci figuram. Omisit etiam quartum membrum similium, & æqualium: quod neutiquam fuisset ab Aristotele prætermissum. Quæ in calce sunt, haud magnum afferunt momentum ad scientiæ per-fectionem, sed neq; multæ indigent operæ ad explica-tionem. Quapropter quintum jam caput aggredia-mur. In hoc quinto capite fructuum declarat situm. Ego quidem à foliorum atq; ramorum situ cœpissem prius. Frondes aliis ad cacumen, ut Pino: aliis infernè, ut Ceratiæ: plerisq; in ramis: herbis multis in stipiti-bus folia: surrectæ Lauro, devexæ Abieti. Tum à figu-ra, colore, magnitudine, craßitie, frequentia, duritia, nervis, dorso, venis, oris, asperitate, horriditate, rigidi-tate, & horum contrariis, siqua sunt. Item ab aliis af-fectibus. Nam quædam pro loco aut situ aliam atq;

aliam

...lem figuram sortiuntur: ut in Scabiosa, Coriandro, ...pentaria. Quædam solstitio invertuntur: alia ad ...em circumaguntur. Primam differentiam designat " ...co: propterea quòd aliqui supra ipsas frondes pro- " ...untur, alii infra. Ac prioris membri maxima pars " ...orum popularis est: posteriori paucæ comprehen- ...ntur. Ficus ἀμφοτερίζει. Grossos enim supra frondes ...it. Bolæ vocantur à Venetis, cætera Italia Florones ...pellat. Alterum genus infrà erumpit. Aliam subdit ...ic differentiam haud absimilem. Illa erat relativa: ...c erit absoluta. Quidam fructus à trunco exeunt, " ...idam ab radice, quidam ex ipsorum medio. Sic " ...im ait: πνῶν δὲ καρποὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν. Hujus postre- " ...i non ponit exemplum. Secundi esse modi ait, Aegy- ...ias Margaritas. Videtis & hîc ἰδιωνυμίαν. Hoc enim ...t Vingum, & Arachidna Theophrasti. Cujus Philoso- ...i lapsum vel hinc animadvertere potes: cum dicebat ...e, caulem fructus aut floris causa procreari: in hisce ...im funditur ab radice. Vel ex eo, quòd non omnes ...ules fructum florémve gerunt. Non enim Tricho- ...anes, non Filix, non Salicum genera quædam, non ...mnes Populi. Exemplum primi petemus à Ceratiis. In ...ertio verò membro non satis mirari queo fructus lo- ...um, qui radicem inter ac truncum sit. Et locum hunc, ...nquam, hîc mecum ipse quæro: & historiam non me- ...nini, quæ mihi loci hujus facere possit suspicionem. Sed quis ferat, quod ait deinceps? Quarundam fru- " ...ctus, & frondes, ac nervea filamenta indiscreta esse. " Hoc enim est ἀδιάκριτοι. Nemo unquam, puto, vidit

arboris cujuſpiam fructum, & folia confuſa ſi[illegible]
Nam folia quædã etſi manduntur, veluti folia Ta[illegible]
bor: at ea non ſunt alimenti vice, ſed medicamenti[illegible]
tius. Hac enim lege frondes omnes eſculentæ, ut ol[illegible]
fructus explerent naturam. Aliam hinc aſſuit differ[illegible]
„ tiam. Quarundam folia eſſe inter ſe omnia ſimili[illegible]
„ aliis non item. Rectè hæc quidem. Nanq; ſi Scabioſæ[illegible]
lia conferas ima ſummis, uti ſuprà dicebamus, d[illegible]
eſſe dixeris illorum matrices. Sed & in Agrimonia n[illegible]
eſt omnibus eadem facies. Quam naturam cum [illegible]
gligentius Dioſcorides explicaret, implicuit nos h[illegible]
contemnenda dubitatione. Parthenii folia Corian[illegible]
foliis tenuibus, ſive exilibus, λεπτοῖς quidem, ſim[illegible]
dicit. Utra intelligit? ima ad radicem, an ſumma[illegible]
umbellam? λεπτὸν, eſt ne, ſicut anguſtum in vac[illegible]
ita exile in corpore, latitudine & profunditate par[illegible]
cujus omnia undecunq; latera propinqua ſint: an [illegible]
nuitatem ſolam dicit profunditatis, quæ contraria [illegible]
craſsitiei, & latitudinem concedit? Illa exilitate C[illegible]
tula noſtra referetur ab illis ſummis foliis: hac ten[illegible]
tate lata folia repræſentabuntur in Matricaria. C[illegible]
tera utriq; communia æquè omnia: viroſus odor, fl[illegible]
natalia, craſis, uſus. Faveo tamen Cotulæ: qua[illegible]
do Chamæmelo, quod ibi deſcribit, ſimilior eſt: atq[illegible]
ut ſciant, qui neſciunt, ita ſimilis: ut eandem pute[illegible]
ſpeciem, ſicuti Moloſſum, & Corſos canes. Differ[illegible]
tantum qualitatibus ignotis nobis, quæ capi quean[illegible]
ab una ſpecie. Quemadmodum agreſtitas fera, [illegible]
Heroica humanitas in una hominis ſpecie. Nanq[illegible]

eodem loco legi, ac commiſtas indiſcretè quidem, Camæmelum, Cotulam fœtidam, Cotulam odore nullo, ne ſi fricaretur quidem, præterquam herbaceo. Tam verò Dioſcoridæ ſecuritatem, quam de nobis præferre viſus eſt, non ſemel experti ſumus, pudenda ſæpe doctiorum uſq; ad convicia velitatione. Sui nanq; Eupatorii florem ſi pinxiſſet poſteritati, non nunc diſquireremus, utrum eſſet: Agrimoniáne, an ea, qua utitur vulgò. Equidem ne obtundam, aut gravatim videar admittere ſapientum judicia, utroq; utor ſimul ſemper, ubi requiritur Eupatorium. Ita & calumniam effugio, & periculum vito, neq; illis non credens, neq; mihi habens fidem. At enimvero non faciat Naturæ Deus, ut Agrimoniæ folia Cannabinis ſimilia ſint: nisi vel præſtigio fiat id, ut quod cernimus, non videamus: vel eorum mutet figuram, ſcindatq; continuam planitiem illam quinquepártito, atq; digitatam faciat Pentaphyllo ſimilem. Sed hæc videbimus, ut exſcripſeris tu Cæſar in tuis commentariis: Nunc ad propoſitum. Quædam, inquit, ramos pares habent: quædam non. Ex æquo & bono, ut conſueviſtis vos, Minutium intuens, non ex ſummo jure. Qui enim ramos tam oculatè metitus eſt, ut ſine fidei aut pudoris periculo queat hæc ita pronunciare. Hîc omittit differentias: & affectionem ponit naturalem omnibus communem: augmentum ſcilicet, atq; additamentum. Quo loco præpoſterè locutus videtur. Eſt ſiquidem πρόσθεσις, quàm αὔξησις prior. Scilicet πρόσθεσις eſt alimenti, αὔξησις corporis. Et non ſuo loco partes

*enumerat : ῥίζα, λύγοι, φιτροί. Deinde cum dicit si-
miles esse membris humanis plantarum partes, q
continent alias partes : ostendit esse partes composi
radicem, ramos, surculos, truncos. Itaq; rectè μέλη
xit. Sic etiam Aristoteles in principio historiarum
latinè membra, non solùm partes. Verùm curta ni
sententia est. Quasi verò non & cæteræ partes, simp
» ces dico, augeantur. Id etiam nihilo prudentius : M
» dia, inquit, radix est inter plantam, & alimentu
At radix, nónne plantæ pars est ? Quónam ergo m
fuerit inter plantam & radicem media? An murus
inter viam & ædes medius ? Erit igitur medius in
se, & viam. τὸ μεταξὺ habemus apud Aristotelē, qu
neutrius est. Hoc differt à continuo : cujus termi
partium partis pars est. Addit absurdum inde loqu
» di morem. Non solùm, inquit, radicem appellamus, s
» etiam vitæ causam. Eam plantis afferre victum, ta
quam portitorem, fatemur. At quis dixerit, homi
vitæ causam esse os ? Hoc enim est plantis radix,
Theophrasto, & Aristotele. Habet tamen in plan
unicum radix officium, excipiendi. In homine verò,
excipiendi, quod habet opus, & tum mala expellend
tum bona emittendi. Id quod divinis Plato verbis i
Timæo: τὴν εἴσοδον esse ἀναγκαίων, scilicet τῆς τροφῆ
τὴν ἔξοδον τῶν ἀρίστων. Haurite verò obsecro vos, ne
ctar illud: τὸ δὲ λόγων νᾶμα ἔξω ῥέον, καὶ ὑπηρετοῦν φρ
νήσει κάλλιστον, καὶ ἄριστον πάντων ναμάτων. Quod ver
non sit vitæ causa radix, patet ex iis arboribus, quæ so
lo cacumine amputato, pereunt. Contrà in animali-
bus qui-*

quibusdam. Vivunt enim Muscæ abscisso capite: er-
ine ore. Non est igitur vitæ causa os: nihilo magis
um specus fontis. Pro certo habent saltuarii decacu-
natione Abietem interire. Verum quòd huic addunt
pressum, nobis id falsum compertum est, nisi for-
sis adjungant ætatem. Novella nanque manu pacta
stra cacumen amisit casu: quæ etiam nunc vivit in-
ns, pristini verticis in locum proximo ramo substitu-
. Hæc igitur argumenti pars est: quòd radice non læ-
, & alia parte læsa, plantæ quædam moriuntur. Al-
ra pars est. Quoniam absque ea vivunt aliquæ plan-
. Tum quod maximum est, semen & perferunt, &
rficiunt. Tale est Sempervivum. Malobathrũ quoque
ædicabant veteres ejusmodi. Verùm nunc apud In-
os nihil tale reperitur: sed Græcorum mendaciorum
estigia manifesta in arbuscula ἀλλοκαύλου naturæ,
icut loquitur Theophrastus. Advoluit enim sese Tem-
ul adminiculis Jasionæ modo. Cortex quoque, vel me-
lulla tota si Moro detrahatur, vitam simul auferri
Theophrastus autor est, in quinto de causis. Suprà ta-
nen memorabamus, absque medulla Vitem vivere Con-
stantini præceptis: unde prodeant uvæ, quas vulgus
Corinthiacas vocat. Nam Theophrastus idem è pal-
mitis medulla lignum in acino provenire dicit. Unde
scire potuit id, nisi si ea sublata nullum ibi granum
compareret? Medullam tamen qui findet, facturus in-
sitionem, ei opera perditur, ut vulgo persuasum est. In
vulgaribus racemis acini majores habent gigarta, mi-
nores non habent. Idem in primo de causis ita scribit:

Rami etiam præter radicem habent in se principia talia innata. Ergo non erit radix plantarum v. Quod verò, sicuti dicebamus, ori queat compara, Mnesitheus quoq; docuit. Is ineptas radices aliq ajebat ad alendum, quia multum succi traheren idq; adeò, ut excoquendi potestas plus haberet oper, quàm virium. Ad alias nanq; destinatum partes ip nequeunt conficere. Itaq; ut in ore animalis succ nondum perfectus est, sed affectus tantum: sic ne in radicibus. Quam omisit rationem, sic ineas. R. dici non esse perpetuò attrahendum, sed quantum s tis habeat. Expeti reliquum à partibus superioribu Ipsam, quod pro se facere sentiat, retinere: atq; è suà suo more coquere. Radicem Democritus quoq; vi tæ statuit autorem. Tortas arbores vivere diutius propterea quòd vegetiore nitantur radice. Succun enim ab ea intercipi. Iccirco non corrumpi eas super fluo atq; adventitio, quemadmodum contingit palu stribus. Similem deprehendemus apud Philosophum rationem. Claudos esse libidinosos, retenta scilicet uberiore materia supernè. At proceras rectasq; arbores minus diu vivere. Ego verò in promptu multa memini, quorum præsidio secus sentiam. Quercus rectissimas, grandissimas, vetustissimas. Salices flexuosas ævi brevissimi. Cupressus longæva est, & Pinus, utraq; rectitudinis atq; proceritatis specie visenda. Hæc plantarum natura si cum animalium genere comparetur, longè diversa videatur. Voracia nanq; animalia parum vivunt. Igitur plantæ longævitas non ascribe-

tur ex

ex multa radicis attractione. Argumentatio- Philosophi more sic explicemus. Radix non est causa efficiens, non forma, non finis, non mate- sed materiam excipiens prima pars. Quin mate- m exceptam ipsam nō potius transmittit agendo, m amittit patiendo, cæteris ad se trahentibus par- us. Nimirum attractione subit succus, non appul- e. Jesemini talea nostra manu pacta primo sta- n anno florem tulit: biennio post sequenti plures et- n pertulit. Eam nos transferre cum vellemus ad o- s copiarium, ne vestigium quidem radicis inventum . Contrà, Arancij, quod gelu periisset, triennio pòst fossi radicem mirati sumus, non solùm vivere, sed iam lætissimam esse. Post hæc ridicula fundit. Sti- "s, inquit, est qui solus à terra oritur, & similis est "ominis ætati. Verùm neq; solus oritur è terra stipes: "empe folia quoq; prodeunt herbarum primò. Ita fal- canit, si vox hæc, solus, excludat cæteram natu- am. Quòd si intelligit singularem: nihilo felicius. n fruticibus enim nullus esset stipes. Quis non rideat ollationem stipitis cum hominis ætate? Quæ tempo- ris & substantiæ potest esse similitudo? Resolvantur verba in sua principia, more Aristotelico: statim ine- ptia deprehendetur. Substantiæ prædicamentum si- mile est prædicamento mensuræ motus. Sed & partes omisit quasdam: alias non omissas repetit. Omisit al- bumen in Quercu: quod cum animalis pingui potuit comparare. Sunt in adultis item partes aliquæ non ignobiles, quibus novellæ carent: ut in Pino teda, quod

 in se-

in secundo de causis proditum est. Repetit παραφυάδας, quos stolones supra dicebamus. Ab radice pullare canit Virgilius. Si quis velit argutari: à frequentia (hoc enim est θάμνος) πολλοὶ, unde verbum illi. Nam potest ab animalium fœtura duci, πῶλοι. Pollinem quoq; dixerit acutè quis ab eo, quod πολὺ factum est. Cæterùm à rotarum versatione magis arridet πολεῖν. Definit autem κλάδους, qui mittantur à stolonibus rami. At quàm benè, quamq; pro vocis usu, nondum statuo. Nanq; apud Theophrastum etiam à matrice ipsa, hoc est à stipite, prodeunt κλάδοι. Paulò post
„ malè describit, quod benè sentit. Quæ, inquit, κλάδους
„ habent, quædam sunt perpetuæ, quædam non: sed
„ quotannis subnascuntur. Nam κλάδος etiam si stolonum tantùm sit: at hæ differentiæ, perennandi, & intermoriendi aliis quoq; competunt: non solùm quibus stolones nulli, verumetiam ne stipes quidem ullus est. Linguæ caninæ nihil horum ascribit Dioscorides: & ea moritur. Pinus nō fruticat, & perennat. Perennat Scolopēdria, & Lingua cervina, sine ramis utraq;, sine stolonibus. Propterea verò quòd nō omnes partes supradictas omnibus arboribus inesse dixerat, iccirco recenset
„ eas accuratius. Quædam, inquit, neq; ramos habent,
„ neq; folia: ut Fungi, & similia. Intelligit Tubera. Addit aliam sententiam: Partes omnes à succo gigni. Hoc fecit, ut materiam indicaret. Nemo verò putarit, animatæ rei partes aliunde concrescere, quàm è succo. Aut quis ignorat, partes aliquot per initia constitutionis, non plantæ, quæ nondum existit, sed è seminis confieri

succo?

ſco? Poſt hæc, quemadmodum ſuprà diverſa radicis
ulit nomina: de medulla hîc idem capit conſilii.
m non ſolùm μυελὸν, ſed etiam μῆτραν nominari:
m σπλάγχνα, & καρδίαν. Quo in loco delineatur
ntentia philoſophorum, qui in æquivocis, translatis
analogis ſemper unum primum, ac Princeps loco
tuunt, quod ſit vel nobiliſsimum, vel notiſsimum:
emq́ aliorum meta, modus, menſura, caput. Proinde
m animal nobis notius ſit, quàm planta (nobis enim
s notiſsimi ſumus) optimè factum fuit: cùm parti-
s noſtris indita ſunt prius nomina, quàm generi
lantarum. Et eſt animal nobilius planta. Ac de Cor-
is quidem vocabulo ſatis conſtat: infrequentior viſce-
is appellatio: rarior quoq; Matricis vox. Non enim ad
itam, ſed ad generationem comparatum fuit à na-
ura membrum, quo fœtus contineretur. Contra, me-
lulla vitæ cauſa, non fœtationis: unde etiam cordis no-
men participavit. Locũ medulla potius indicat, quàm
officium. Satis patet, à medio dictam. Apud Theophra-
ſtum & Xenophontem Cerebrum dictam memini.
Quem vocis uſum retinent etiamnum Siculi. Nec diſ-
ſimulavit eorum vicinus interpres Serapionis, qui po-
pularis eſſet oppidi Rhegii. Nam illi à Græca voce, cu-
jus linguæ olim alumni extitiſſent, τῷ ἐγκεφάλῳ af-
finem fecere Ciſilionem. Tametſi longè lateq́ paten-
tem ſignificatum coarctarunt limitibus plantæ nunc,
quam Palmitam vulgò vocant, longè aliam à Cacto,
ne cum quibuſdam fallar. Ac quanquam longè abeſt
ab officio cerebri medulla hæc: tamen quia cerebrum

medullæ rationem obtineret, haud invita accepit conditionem appellationis. Iste verò interposuit hæc in-
„ portunè: Arborum partes ex eorum succo sic concresce-
„ re: Quatuor ex elementis constare succum. Pertinent enim ad libros De generatione: & eum qui debet inscribi De mistorũ affectibus. Sunt enim propiora principiis scientiæ naturalis. Saltuatim deinde percurrit, & partes aliquas agnoscit, ad foliorum florumq́ generationem comparatas. Sententiam profectò longè alienam à scito Philosopho. Non rami frondes gignunt, sed plantæ virtus, quæ in ramis est: sicuti vis eadem ramos ipsos in stipite, stipitem ab radice, utrunq; ex semine, aut analogo. Si gignerent folia rami, nunquam aliunde gignerentur illa: at gignuntur in herbis, quæ ramis carent. Neq; sanè generat unguem manus, neq; verò dentes caput. Quinetiam pessimè dixit, πολλάκις. Nam quod ab essentia tale est, tale semper utiq; est. Si igitur apti natura sua sunt ad folia generanda, semper existent tales, non πολλάκις. Ab hac divisionis parte producit alias. Quarum una florum generationem etiam surculis attribuit brevioribus: Salicis exemplo. Sanè pannos demittit Salix spicatim confertos, & lanitium quoddam, Corylorum, ac Po-
„ pulorum more. Addit: Quidam & flores, & fructus,
„ & alia, quæcunq; è semine generantur: atq; ea quoq;,
„ unde illa conteguntur. Verba malè conciliata. Nam si è ramis præter flores & fructus exeunt omnia, quæ è semine proveniunt: egredietur etiam radix. Nunquid verò ipsimet etiam rami? Nam hi quoq; de se-

ie producuntur. Partes exequutus, earumque nomi-
ac differentias: tum officia generandis foliis, flori-
fructibus: dividit summum genus in genera me-
Illæ sunt partes, quibus corpus constituitur: hæ
t, ut generum species. Illas integrantes disputatio-
n magistri vocant, has substantiales. Ipsa verba
jicienda sunt: ut appareat, quàm sit autor idoneus
hanc divisionem. τῶν φυτῶν εἰσί τινα δένδρα, τινὰ "
μέσον δένδρων, καὶ βοτανῶν, καὶ ταῦτα ὀνομάζονται "
μνοι. καὶ τινὰ μέν εἰσι βότανα, τινὰ δὲ λάχανα. *Pro-* "
namus in alia formula picturam hujus rei, sic: Ani-
alia quædam sunt aquatilia, quædam inter aqua-
lia, & terrestria. Et quædam sunt terrestria, quæ-
am verò sunt jumenta. Auditis Larvam, non Ari-
otelem. Prius dicit relationem, quàm extrema. Non-
um scio quid herba sit, & eò me allegas ab arbore, ut
nterea fruticem inveniam. Postea subinfers herbam,
isjunctis penitus partibus. Sed & speciem separat ex-
dversum à genere suo: nempe Olus ab herba. Tum o-
nisit φρύγανον. *Nos ergo rectè: Plantam* φυτὸν, *in ar-*
orem δένδρον, φρύγανον *cremium, fruticem* θάμνον,
herbam βοτάνην, *quæ jam vulgata sunt. Quocirca*
minus vulgata his adjungamus: Non esse verum, quod
aliqui profitentur, herbam esse, quæ intermortua,
rursus ab eadem radice fundit scapum. Multa namque
talia sunt Cremia: velut Pæonia, Matricariæ, Serpen-
taria, alia. Item contrà non paucæ, & perennantes,
& plures annos ævum suum transigentes: Ut lin-
gua cervina, Scolopendria. Alii dixerunt, herbas esse,

quæ

quæ caule careant. Ne id quidem verum est. Hac l[...] excluderentur olera omnia: neq; quicquam herbar[...] esset nobis edendo. Dignam sententiam, quæ per Pla[...]tinam scenam traducatur: in qua deridet suorum p[...]pularium coquus artem: qui, inquit, aliis super ali[...] aggestis herbis, boves ut sint, efficiunt convivas. S[...] herba est, cujus satu exeunt ab radice illico bina foli[...] post ea foliola, quæ è seminis in ipsa transmutati sub[...]stantia fiunt primùm. Nam in arbore, cremio, frutic[...] non hæc folia, sed scapus erumpit statim. In hoc igitu[...] genere duplex natura est. Quibusdam nullus exit sca[...]pus: quod de Canina lingua scribit Dioscorides: i[...] nonnullis provenit: ut è lactuca. Atq; harum una dif-ferentia pro tempore. Sunt enim quæ citò, ut braßica: sunt quæ ita serò, ita raró: ut à quibusdam ἀκαυλοι natura sua sint existimatæ: qualis Tußilago. Altera differentia de caulium numero, vel frequenti, vel sin-gulari. In aliis tribus generibus egreditur scapus, aut unus, aut plures. Si unus, aut magnus, & est arbor: aut parvus, & est cremium. Si plures, est frutex. Ho-rum verò affectus proprii sunt: Arboris, ut ne intereat, & denuo subnascatur: Cremii, & fruticis, ut aliqui tales sint, aliqui intermoriantur: id quod cum herbis commune habent. Ad hæc, genera plantarum propter imperfectionem abeunt alia in alia, sicut & species. Nam Sisimbrii species in Mentam: Triticum in Loliũ: Hordeum in Avenam. Sic genera Corylus, si non cola-tur, frutex est: item Punica. Si avellantur soboles, ar-borescunt. Hujus Ideæ proportio quadam est in Braßi-

ca, &

& Lactuca, & Paliuro. De Paliuro ſcriptum eſt à
Dioſcoride. Lactucæ ſtipitem ad hortorum poſtes qua-
ſum prodit Theophraſtus. Braſsicam vidimus nos
tam grandem, ut unum folium, proceri hominis, riſus
gratia, fuerit palliolum. Hic Minutius, luculentam à
te gratiam iniſti tu Bajuli, qui tam modico loco tam
inſtructam aciem oſtendiſti. Et ſanè benè armata,
nunc primùm placuit. Antehac anfractus Labyrinthei
mihi videbantur. De Frutice verò illo, qui arbori affi-
nior eſt, etiam apud nos videor meminiſſe. Nam Ger-
minales arbores legere eſt in titulo, Soluto matr. qua-
rum è brachiis uſus eſſet, ſicuti Cremiorum ad creman-
dum. Hoc enim eſt φρύγανον, ſicuti φρυκτώρειον. Pol-
lux in perſonis Tragicis pro arido atq; aduſto poſuit.
Sic Latini veteres flagrum. Et in libris γεωπονίας τὰ
φρύγανα, καὶ διάφλεκτα. Et aliquando materiam vocat
Theophraſtus, ad ignem ſcilicet, non ad opus. Arabes
quoq; id nomen impoſuerunt: ut intelligamus ad fa-
ſces conficiendos, qui eſſent ignibus uſui. Quo loco libet
hunc moroſum (me intuens dicebat hæc) caſtigatorem
vellicare. Nanq; in ſuis illis admirabilibus ſanè myſte-
riis, ὕλην dicebat ex Chaldæis aquam: nunc ad ignem
videt eandem duci. Hîc me arridente continuavit ora-
tionem. Tamen habeo quiddam haud plebejum, &
non eſt alienum ab iis, quæ de ſucco dicebas. Eſt enim
χυμὸς, & χυλὸς idem re, ſed differunt τῷ εἴδει. Utriusq;
verò eſt origo eadem. Priori indidem, unde noſtro hu-
mori: in poſteriore eſt ὕλη illa: in utroq; τὸ χεῖν. Ut o-
mnino ſit, & liquidum, & fuſile. Plantam verò non

omnem

omnem stirpem olim dictam puto: sed eam tant[um]
quæ pangeretur. Fuisse nanque Palantam à palo. Pa[lus]
autem concisum: integrum Paxillus. Ut ala ab ax[illa]
extrita insuavi consonante, quemadmodum Cic[ero]
docet. Quin vocem aliam, Stirps, solis firmitate pra[e]-
tis fuisse reor peculiarem: quasi στερρόπους. Utrin[que]
postea significatum ad communem omnium usum [tra]-
ctum commodiorem. Pumilas autem arbores, arb[u]-
sculas docti, arbusti nomine vocant barbari. Qui pu[re]
loquuti sunt, pro arborum ordine posuerunt, quib[us]
applicatas disponerent vites. Appellant Taurini L[i]-
gures Altinum. Pro fruticis natura Jureconsultus usu[r]-
pavit in titulo, De termino moto. Olus verò dic[unt]
quancunque herbam esculentam, claro indicio prisc[æ]
frugalitatis, quæ ad victum nihil obsonii sibi deesse ex-
istimaret, modò ne deesset olus. Hoc enim ὅλον est, sic
ut & panis, πᾶν. Sed fortasse hæc importunè. Quan[tum]
tu nobis importunitatem narras? inquit Bajulius.
Nunc verò demum perfecta res est. Aedes exædificatæ
sunt: tu eas instruxisti. Ego verò ad hominem redeo.
„ Cum hæc tractavit, quasi ad alia vocatus, ait: πά-
„ λιν εἰσί τινα δένδρα; ἅπερ ἔχουσιν ἐκ τῆς οἰκείας ῥίζας
„ φιτρόν. καὶ γίνονται ἐν αὐτοῖς κλάδοι πολλοί. ὡς συ-
„ κῆ καὶ ἐλαῖαι, τινὰ δ᾽ οὔ. At jam dixit hoc. Est igitur
verè, πάλιν. Ridiculè verò dicit, stipitem à propria ra-
dice nasci. Nam unde igitur? si non à radice. Et à
qua radice? si non à propria. Deinde animadvertam,
κλάδους hîc ab radice provenire: at suprà κλάδους e-
ducebat definitione παρὰ τὰς παραφυάδας. Ut idem

totum

um faciat, & partem. Nunc igitur, cùm δένδρον
dit: non quit θάμνον intelligere. Distinxit enim hæc:
æsertim quia ponit φιτερὸν, non φιτερύς. Et tamen
empla dat Oleæ, Ficiq́ue: at eæ fruticescunt. Hoc, quod
cebamus, doctum oportuit. Quasdam nisi colantur,
ire in fruticem. Itaque stolonibus excisis, aut avulsis,
boreſcunt. Nec locus prætereundus sine portorio. Pu-
ca in arborem cultu redacta nihilo deterius frutifi-
t: contrà Corylus, ipsa frequentia popularium fœ-
ndior. Ratio: Quia Punica ad arboris naturam pro-
us accedit: Corylus ad fruticis. Alia in Oleis ratio.
Non enim eam ob causam in Italia proceriores, in
rovincia breviores: sed hîc apud nos ob Circii vim ne
fflictentur. Est enim ventus, ut scitis, ferus admodum.
Videte verò hominis vel fidem, vel eruditionem. λά-
χανα definit, τὰ ἔχοντα ἐκ μιᾶς ῥίζας κλάδους πολλούς.
am hoc erat θάμνος. Brassicam ubi posuit ad exem-
plum, fecit primùm, ut addubitarem. Non enim me-
mini a me hac visam facie. Sed certum est, iis, qui sto-
lonibus stipatam viderunt, credere. Quos inter etiam
cognoscas Theophrastum. Ex hac definitione sejun-
ges ab oleribus lactucã, quæ λαχάνων facilè princeps
est. Nam Catonis de Brassica jactatas religiones ni-
hil moror. Et malum præbet succum: optimum lactu-
ca: si ab herbis optimus potest proficisci. Ab his digres-
sus recenset herbas, quæ stipite carent. Differentia
verò sic pote statuenda est. Herbarum quædam surcu-
lum exerunt, quædam nullum. Ex iis, quæ caule
carent, aliæ florem statim edunt in summo solo, ut
Chamæ-

Chamæleon albus: aliæ ferunt in ligulis, ut Chel-
nium minus, Mandragora, Cyclaminus, Asarum:
fundunt ab stipite, non uno modo. In nonnullis u-
bella, partim conferta, partim sparsa: in aliis alio s
Quibusdam frequentes scapum stipant, ut in Phlo
Agrimoniæ in ramos dißiti. Adjungemus his ejus he
modum, quam Centum grana vocant, & Laurum
lexandrinam. Sequitur pòst differentia ἀπὸ τῆς διαμ
» νῆς. Quædam, inquit, quotannis gignuntur, & sicca
» tur, ut Triticum. Mihi tamen hac in parte videt
valde mancus. Nam quædam perpetuant: hoc eni
plus est quàm διετίζειν, aut perennare. Ejusmodi su
Capillares: Quædam non perdurant, atq; diversis fo
mis distinguuntur: aliæ pereunt, neq; renascuntur, u
Triticum: aliæ renascuntur, ut Gentiana. Atq; haru
aliquæ perennant, ut Agrimonia: quædam intra an
spatium moriuntur: idq; haud uno more. Triticu
plusculum durat: & trium temporum, ac fortas
quatuor particeps est: nimirum autumno satum, a
state metitur. Pusillum trimestria. Quapropter no
bonum exemplum duxit à Tritico: neq; enim quotan-
nis nascitur, nisi seratur. Inde tradit viam & ratio-
nem scientiæ triplicem. Syllogismum, exemplum, pi-
cturam: quibus artibus plantarum facies pernosci
queant. Ut per picturam sit notum nobis, τὸ ὅτι ἐστί.
Intelligo verò cum Aristotele ἁπλῶς τὸ ζητούμενον: per
syllogismum autem τὸ διότι. Quod falsò negat Aven-
rois in tota medicina extare usquam: & vix in uni-
versa philosophia naturali tres concedat extare de-
monstra-

nstrationes. Accipiamus hîc syllogismum, laxiorem
monstrationem. Veluti: herba, quia calida est, ape-
it aut, ut subtilius dicamus, quia sic calida. In quem
ogismum inducet nos media ratio cognoscendi, id
exemplum. Ut quia radix Asparagi aperit: etiam
stinacæ. Quia Dictamū venenis adversatur: etiam
legium. Quam rem fusius agit Theophrastus: hîc in
uenti libro strictim. Neq; verò solùm fines tractat,
figuras quoq;, colores, magnitudines, natalia, fre-
entiam, excessus, & defectus. Nunc autem obscurè
us profitetur: Herbas esse quasdam εἰς δύο ἀνακλι-
ίσας. Vult, opinor, innuere δενδρολάχανα. Philoso-
us dixisset, ἐπαμφοτερίζειν. Alternationem naturæ
nificat hoc. Ponit exemplum. Si Ocymum intelligit,
od Basilicum vulgus vocat, Sotion autem μισόδου-
ν: hinc nobis in Aethiopiam Abissinorum abeundum
, ut videamus an arborescat. Ibi nanq; maximum:
d fruticis potius, quàm arboris magnitudine. Et nos
uimus in hortis pensilibus ea magnitudine, ut foliū
rancij frondes æquaret. Certo igitur nobis fuerit φρύ-
ιον: huic autori an esse possit λάχανον, videndum est.
ondum enim comperi fruticantem. At hujus λαχά-
υ πολλοὶ φιτροὶ ἀπὸ μιᾶς ῥίζας. Quæ verò vocat ἄκρα
ύο, accipit: quemadmodum ex Themistio fastigia
ertit Hermolaus, genera. Summis tamen generibus
lis ea convenit appellatio. Sed facetus est, cùm dicit
ς ἄκρα inclinare. Non enim in summa, sed in ima
nclinamur. Perstat verò in superiore culpa, ubi ait:
Quasdam in eadem natura esse, & herba, & oleris. "

Nam etiam Phrygani & Oleris naturæ conveniun
quibuſdam. Quæ verò ſubdit, ecquid capere poſ
„ Quædam, inquit, cum exeunt, ſpicæ figurã gerun
„ evadunt arbores poſtea: cujuſmodi ii, qui in Ar
dicuntur Benteli. Et planta, quæ nominatur Heli
pium. Benteli, apud ipſos Arabes quid ſit, quæſitu
inveni. Si non eſt Amomum: quid aliud afferã, ne
Eſt enim Amomum omninò id, quod Roſam Hier
lymi, aut Beatæ Mariæ vulgus vocat. Perplexa ſarm
tilla in racemi modum. Quæ ſi nihil ſpirat odorat
natalium humori atq; vetuſtati ſit attribuendũ:
detrahendum ſpeciei, propter accidentium abſent
quorundam. Athenæus in tertio Bentelos conchæ g
margaritiferum prodidit apud Indos. Audite verò
vum prooemiũ inepti hujus. Qui perinde, atq; rem
de novam, fruticum aggreditur naturam: in qua
men defatigatum putabam: nos certè exercuit ad
ſtidium & langorem uſq;. Myrtus, inquit, & Ma
& Pyrus eo genere continentur. Quarum rami m
& inutiles ſunt ab radicibus editi. Ac propterea de
harum præponere diviſionẽ: ut ad exemplum facia
& ratiocinationem. Neq; enim debemus omnium
ſtigare definitiones. At quomodo προδιορίζει, *ſi*
quit διορίζειν*? Et audaciore verbo uſus eſt* ὀφείλομ
Imperioſa negatio. Modeſtius, δυνάμεθα*. Nam pro*
ctò ſapientis eſt, perſequi definitiones. Sunt ſiquid
ad ſcientiam προτάσεις *immediatæ. Iſte verò nos a*
væcordes exiſtimavit, ut ſuo juſſu ſperaret obtund
poſſe aciem perſcrutationis noſtræ. Nihil enim corda
vi

rdignius, quàm definire. Quinetiam proposita in atione hac non exequitur: sed transit ad divisio- cum suo πάλιν. Plantæ, inquit, aliæ domi alti- aliæ hortenses, aliæ agrestes. Agrestes intelligo, humani studii cultu carent. Ergo si τὰ κατοικίδια nguit ἀπὸ τῶν κηπαίων: Adonidis horti pensiles erunt horti: cujusmodi plurimi in Africa, Hispa- Romæ, Genuæ, Venetiis, Ferrariæ, hîc. Recita- quod ascripsi margini, αὕτη ἡ γνώμη, ἢ ἀπαίδευ- , ἢ παιδός. Duo nanque membra sunt, si ἄγριον est, d humano cultu caret. Non differre autem specie, accidente docebat in Timæo Plato: qui τὰ ἄγρια σβύτερα τῶν ἡμερῶν dixit. Habemus apud Theo- astum, quid ille senserit: nec minus ex Aristote- In nuptialibus Institutionibus declarat Plutar- us, ab agresti non distare mitem genere, sed modo. Bœotia consuevisse sponsas Asparago coronari: ut enderent, Spinam, ex maximè incommoda, mi- n factam, atque humanæ vitæ aptam. ἥμερα melius xisset, quàm κηπαῖα. Quam vocem ad alia quoque duxit lacteus ille fons: qui in sexto de legibus, vias ερωτάτας appellavit, quæ essent commodissimæ: ad ltuum, nisi fallor, differentiam. Quippe munitio- bus ad hominum usum factas aptiores atque compo- iores. Sic eodem in libro benè institutum virum e mitissimum, rudem verò literarum, efferatissi- um omnium animalium. Cultura nanque cicuresce- plantarum more. Non tamen verum est, meliores mnes evadere. Iridem studio atque opera nostra

 fieri

fieri deteriorem, proditum est. In tertio de causis, C[...]
ni fructum, si colatur arbor, mitescere quidem, sed [...]
generare. Adeò verum est, quod scripsit oraculum[...]
primo Politicorum: Quosdam homines servos na[...]
De plantis dicamus idem. Ut hinc quoque castigetur a[...]
tor hîc: qui mitia omnia meliora esse professus est. E[...]
iam Fœnumgræcum desiderare cultum ullum negan[...]
Crocum verò vel despectum, vel contemptum, vel ca[...]
catum melius evenire. ἥμερα *Theodorus urbana dic[...]*
minus benè. Quando & extra urbes mites arbor[...]
sunt, eæque ἥμεραι μὲν, οὐκ ἄγριαι δὲ, ἐν ἀγρῷ μέντοι. *S[...]*
& meliores quàm urbanæ, liberioris cœli benefici[...]
Quin vos, Minuti, sola ipsa, quæ essent arboribus con[...]
sita, etiam intra mœnia, prædia rustica nominatis[...]
tantum abest, ut rustica, propter cultum, velitis urba[...]
na dici. Post hæc ab actionibus plantarum sumit ar[...]
gumentum multarum divisionum, sed confusè admo[...]
dum. Primùm à fructu, deinde ab oleo, tum à foliis. At[...]
qui debuit, à foliis primùm: sunt enim communiora[...]
& priora, & notiora tam naturæ, quàm nobis. Tum
autem quæ inculcavit, repetit: & contradicit sibi, d[...]
sterilitate Salicis. Suprà namque Salicis brevioribus ra-
mis flores attribuebat: nunc amovet à toto genere fru-
ctum. Sic Homerus Salicem canebat frugiperdam. At
Amerina, si ex multorum sententia sit in Salicum
censu: suis bacis sive granis infirmet hanc sententiam.
Cæteræ verò pannos etiã ferunt, sicut & Coryli: quod
& suprà dicebamus. Sunt tamen Salicum genera quæ-
dam ad viminum atque cistarum usum, quæ nullum

ferant

...unt fructum. Theophrastus quoq; in primo de cau... inter sterilia populum numerat, & Salicem, & ...mbucum. Verùm de aliis cum viderimus, de Sam...co non patiar illudi nobis: Umbellam enim spargit ...modum odoratam: & è flore bacas. Quædam etiam ...ercuum genera negavit fructum ferre. Nos sanè a...uot pumila Roborilla sterilia novimus: si glans exi...gur. At Gallam ex iis legimus grandem oppidò. De ...o verò perridiculè. Oportuit enim membra digeri ...a. Et de eo jam suprà dixerat. Sic igitur fortasse me...ls. Quædam vinum, quædam oleum, quædam lac, ...ædam resinam, quædam aqueum, idq; album, viri..., croceum, cruentum, nigrum. Nonnulla liquores a...s, qui ad hosce referentur industria atq; æquanimi...te philosophorum, ex Indicis navigationibus. Laxè ...rò nimis loquutus est, ποιῦσι φύλλα. Tam facit ar...r folia, quàm vel corticem vel radicem ipsa: homo ...rò vel pilos, vel ungues. Pars siquidem arboris folium ...t, sicut & Aquilæ penna. Verùm vulgi morem se...uutus videtur: quemadmodum nos quoq;, cum dice...mus, hanc esse arboris actionem. Illud repetit im-" ...rudenter: Quibusdam folia fluere, non item aliis. De" ...imis autem inverecunda negligentia. καὶ τισὶ μὲ γί...νονται κλάδοι, τισὶ δ' οὔ. Sic enim potius: partim à ...peçie, partim à locis. Nam sparto & junco forma nul...os quæsivit ramos. A locis autem non privationem, ...ed copiam, proceritatem, craßitiam, rectitudinem, ri...iditatem, & his contraria. Item ab ætate. Sic & de ...oliis aridioribus, & gelidioribus: item è contrario ni-

mis uliginosis & æstuosis citius amitti. Amygdali... vellæ etiam sævissima hyeme frondes pertinacissime ... tinent sub ver usq;. Tum alia differentia, de qua su... dicebamus. Situm quædam mutant antè quàm ... dant, ut Salicis: invertuntur enim solstitio hæc. Qu... dam μαθηματικῶς *non amittunt, quia non cadu... ita quantitate continuantur: at* φυσικῶς *amittu... quia non amplius vivunt frondes. Postea colligit... partibus hîc propositis, multa de plantarum differe...*
» *tiis dici posse, quæ hisce verbis enumerat: Magnitu...*
» *parvitas, deformitas, bonitas fructuum, pravitas. S... statim confert agrestia cum hortensibus: quoad exi... natura fructuum. Non igitur propositas partes exequ... tur, ut dicat majora hortensia, proceriora, speciosior... eorumq; fructus præstantiores. Sed fertiliora dicit ... grestia genera, meliores hortensium fructus. Notan... verba,* μᾶλλον καρποφορῦσι τὰ ἄγρια. *Jam dictum es... admittere cultum quasdam, atq; inde consequi fœcun... ditatem. Succum, quem requirebant, nactæ uberio... rem, & melius degunt, & plus ferunt, ut Vites. Ari... stoteles fortasse sic loquutus esset:* τὰ μὲν ἄγρια ἀφθονώ... τερα τῷ καρποφορεῖν· τῶν δὲ κηπαίων ἡδίω οἱ καρποὶ *Nanq; sic intelligas suaviores. In Sorbo & Cydoni... minus suaves agrestes sunt, & præstantiores tamen. Hoc enim quærimus in asperitate ad remedia, non ad cibum: sicut ad victum quoq; in agrestibus malis student Cantabri. Vegetiorem, atq; uti dicam, experrectiorem premunt succum ad potum, vini vice. At ex miti malo qui fluit liquor, is mollior, languidior minus vi-*

nus vi-

vibrat virium, minus tangit gustum. Eas vitium
urias vocant Avarcas. Attendendū ex Theophrasti
ione, quid ille super hac re sentiat. Idem quoq; in
o de causis primo, fructuum ubertatem attribuit
estibus: quos ob copiam perducere nequeant ad
turitatem, licet arbores ipsæ sint valentiores. Pu-
tamen aliquis, si magnitudo fructuum mitiorum
n agrestium copia comparetur, paria facturas. Suc-
verò contumaciam causam esse, quominus perco-
antur, id quod μόλυνσιν vocat Philosophus: nobis,
a id significemus, nulla propria vox est. Proinde in
dem libro rectè observatum est, mitiorum nucleos
ultò minores esse, quàm ferarum. Dilutior enim suc-
s. Intelligemus tamen abesse oportere nimiam soli
bertatem, ibidem nanq; disputatur, arborum fru-
us luxuria degenerare. Fit siquidem, ut succi plus
ppeditetur, quàm poßit perfici. Ad eam rem exem-
lum è ficu peti, quamquam in Græcia tantùm. Illa
n terra non maturescere, nisi aut pertundantur, aut
calpantur, aut oleo perungantur, ut eis ægrè sit. Esse
verò plantis oleum inimicum, & apud Theophrastum
meministis, & in sexto de legibus scriptum est. Herbæ
quoq; haud continuò nitidiores omnes, quæ locis læ-
tioribus: si Dioscoridæ credimus, Leucadem monta-
nam latioribus esse foliis, quàm campestrem. Acutior
illa divisio fuerit. Quasdam cultu mitescere, ut Cydo-
nia: quasdā in sua natura cohiberi, quominus degene-
rent, ut Sisymbrium: alias fieri deteriores, ut Iridem.
Nonnullas contemptū contemnere, ut Fœnumgræcum.

*Pueriliter autem mox dividit sic: Siccis aliquæ prov-
niunt locis, aliæ in mari, nonnullæ in fluviis, quæda
in rubro mari. Distinxit ineptus à mari mare rubr
At sinus omnes simul, & Oceanum Philosophus unu
mare facit in Meteoris. Hic igitur etiam russum hom
nem ab homine separet. Rubrum dixi Erythræum: no
quod nesciam ab illo colore dictum, tametsi pingitu
ita: cæruleum nanque est. Sed à cognomine rege nun
cupatum, conqueratur de rusticitate Opicorum no-
strorum, rerum omnium rudium, præterquam occu-
pandi aliena. Qui pari vel inscitia vel negligentia τὰ
βράχεα in mari, Brevia nominarunt. At equidem
malim, Fremia. Non enim quia βραχέα, sed quoniã
βρέχει. Quemadmodum ὑάδας malè quoque nomina-
runt, si Suculas παρὰ τὴν ὗν, non autem Succulas ἀπὸ
τοῦ ὕειν dictas statuere. Hæ verò loci differentiæ, quæ sic-
co & humido continentur, cùm sint maximè univer-
sales: quippe statim ipsorum elementorum jure opti-
mo debuerunt aliis anteponi. Sic ergo poterat, opinor,
commodius. Quædam siccis, quædam humidis. Intelli-
go nunc sicca medicorum more, non ut Physici vocant,
ea, quæ penitus humore carent, sed quæ aperto aut
mediocri humido. Humida verò loca distinxisset hunc
ad modum: Aut in humore nasci plantas: aut prope,
ut in ripis: aut alio modo, velut ad parietes, aut rupes:
in quibus aquarum halitu, vel aspergine, vel appulsu
concreantur, ut Adiantum, Lichen. Ab humoris parti-
bus sic: In humore, aut summo, ut Lenticula: aut ab
radicibus, ut aliæ multæ. Item aliquas nunquam e-*

mergere,

rgere, ut Algarum genera. Aliquas extare, ut A-
pium. Ab humoris differentia, aut in perenni, aut
stante, aut ubi fuit humor, neq; amplius est. In
ccatis enim prodit Xanthion. Post hæc à qualitate.
lulci, in salso. Plutarchus in libro de causis natura-
us, negat, aqua marina plantas ali. Cui rei causas
gnat quatuor: crassitiem, qua subire nequeat: gra-
atem, qua impediatur ascensio: vim desiccandi, qua
litur alimentum: & postremò pinguedinem. Ma-
æ pinguitudinis argumentum esse, quòd ardeat.
nnos quoq; non posse lavari marinis aquis, ut in ni-
em dentur: neq; verò celeriter exiccari. Cæterùm
ma causa nulla est. Neq; enim tam crassa fuerit,
in transmitti queat per meatus plantæ. De gravi-
te verò perridiculè. Nam è mari nebulæ tolluntur à
le solo: tantò facilius à Sole, & à plantæ vi. Quasi
rò non & terrestres partes cum aqua subeant simul:
æ aqua pro alimento plantis omnibus futura est.
am est id à Philosopho scriptum in secundo de gene-
tione, verbis nectareis: ὥσπερ ἂν δόξειεν μάλιστα
όνῳ ἑνὶ τρέφεσθαι τῷ ὕδατι τὰ φυτὰ, πλείοσι τρέφε-
αι. μέμικται γὰρ τῷ ὕδατι γῆ. διὸ καὶ οἱ γεωργοὶ πειρῶν-
αι μίξαντες κόπρον ἄρδειν. *Ejusmodi quoq; vim sic-*
iorem deberi dicam marinis plantis. Sunt enim quæ-
lam etiam terrestrium tum siccissimæ, tum paucissi-
no contentæ alimento: Velut Africanæ feræ, quæ ra-
issimè bibunt. Est etiam inter illas quædam, quæ
nunquam bibit. Eadem injecta in os aqua (ejus nanq;
rei periculum factum est) interit. Spina Aegyptia in

 sabulo

ſabulo & excocto, & ſalſo naſcitur. Botrys apud n,
& Pulicariæ, & Crithmum, & ea, cui ego Tomen-
læ à candida mollíq́; lanugine, ſi per doctos licet, n-
men facere auſus ſum. Præterea pugnant inter ſe e-
pugnationes illæ duæ. Exiccat alimentum: haud f-
cilè exiccatur. Nemo quoq; eſt, qui neget, pingue
ptum eſſe ad alendum. Ad hæc quot reperiemus pi
gues arbores, frutices, herbas, oleo, reſina, lacte. Na
& ex Platano factum fuit oleum. Quot invenient
plantæ ſalſuginem præ ſe ferentes? Veluti Matricari
tenuifolia, Ciceris genus, & Lupini. Longè ſapienti
Ariſtoteles. Ubi res conſtet, ſi opinio adverſetur rei
quærendum rationem, non rem ignorandam. Ita con
tra Parmenidem, Zenonem, Pythagoreos, Megarenſem
ſectam cum pugnat armatus, tum nos armat ad vin
cendum. Theophraſtus in quarto, adhæreſcit ei ſenten
tiæ, quæ fovetur à nobis hîc. Sanè verò in mari quoq;
ſemina ineſſe vitalia: piſces argumento ſunt: quorum
Capitones, & Labeones, & Mugiles aluntur limo:
quem in ſtagnis marinis atq; in æſtuariis cum guſta-
rem, adeò ſalſum comperi, ut mihi fauces uri videren-
tur. Et ſtatuendum nobis cenſeo: piſces nobilioribus
naturæ legibus animantes eſſe, quàm arborum quam-
libet etiam nobiliſſimam. Ideo Theophraſtus in quin-
to de cauſis ait: Halimon, & Ederam ſalſugine ſua
connata necare ſtirpes. Pernicioſiorem Halimon.
Quomodo igitur non alentur ſalſis, quæ ſalſa ſunt?
An ſi mutant in ſalſuginem ſuccos dulces, non admit-
tunt ſalem ſi nactæ ſint? Itaq; in ſecundo, Plantas ali-

quot

...ot sui esse generis: nec nisi propter mare, quasi salse-...nis appetentes, ali posse. Quin Palmam ipsam ag ge-...o sale plurimùm juvari. Quemadmodum & inter o-...ra Betam, Brassicam, Rutam, Erucam. Crethmon ...d hortenses parietes frequentibus urinis fortè persu-...um, lætissimum evasisse deprehendimus. Nimirum ...aris accola, sensit à maris affini beneficium. Andro-...henes ita narravit: in Tylo insula Rubri maris aqua ...alsa fieri nitidiores arbores: eamq; ab hortulanis peti ...olitam post imbres ad irriganda sata. Theophrastus ...uoq; in eo, quo dixi libro, de Rubri maris arboribus ...oquens, ait eas contraxisse naturam ejusmodi, ut a-...antur mari. Contrahi nanq; naturæ leges consue-...udine. Id quod & Hippocrates scriptum reliquit in libro de aëre, & aqua: & Aristoteles in vicesima-octava sectione, consuetudinem dicit esse, magnam rem. Quare in quarto de causis idem prodidit Theo-phrastus: Thrasium triticum etiam in meliora trans-latum nihilo maturius germinare: propterea quòd è natalibus adventitiam naturam contractam ad-junxerit speciei. Ita verò demum, si consuetudo non sit adversatrix naturæ. Necesse est enim à principiis id deduci: quæ principia, sicut ait Philosophus in octavo Metaphysices, προϋπάρχει. Ita duplicis naturæ sunt. Aut constituunt: velut forma Trimestrium facit, ut intra nonagesimum diem maturescant. Aut non repu-gnant: ut Triticum illud serius enasci posse. Itaq; si ad primordia, quibus planta constat, potest acces-sio fieri consuetudinis, qua salsugines admittat ad

alendam:

alendum: hoc ipsum, salsis ali posse, affectus erit aliq[ui]
à primordiorum illorum consensu fluens. Secundu[m]
hæc apponit divisionem ex affectu quantitatis, qui d[e]-
» signatur à locis. Nempe siccis quæ gaudent, læduntu[r]
» humidis. Ideo crescunt minus. Ineptè verò interpon[it]
» hîc: Quippe discerpsit membrum sequens. Quædam,
» inquit, in ripis fluminum, quædam in lacubus. Se-
» quentem quoque divisionem mutilam fecit. Quædam,
» inquit, earum, quæ proveniunt locis siccis, nascuntu[r]
» in montibus: quædam in planis. Sic enim debuit: In
planis non uno modo, terrenis, sabulonibus, arenosis,
argillosis. In aliis: ut collibus, rupibus, montibus, mu-
ris, parietinis, sepulchretis. Item à tempore, temporisq;
affectibus, æstivas, hyemales, apricas, umbratiles.
» Mox tamen attingit partes minutiores, cùm dicit: Sic-
» cissimis vivere locis aliquas, ut in Aethiopia: qua in
» terra melius quàm alibi proficiant. Tum Minutius:
uter verò tibi siccior videtur locus: saxúmne in pro-
vincia, vel Calabria, cujus superficies obducitur musco,
an Aethiopicæ terræ solum? Et ille: O Minuti, ut sem-
per ad manus habes tela, quæ etiam fugientibus intor-
queas. Mihi verò hoc repentè nimis objectū est. Quan-
do igitur neq; antea provisum, neq; nunc meditatum
quicquam habeam: te, quem par est excitatum re du-
bia, cum veritate quippiam decidisse: nos illis imparti-
ri æquius est. Age verò sodes, fac, ut si quid in ea pro-
spexisti, ne nos quoq; nesciamus. Habebis ergo, inquit
ille, quod judices, non quod ediscas: Humoris mihi vi-
deri triplicem modum, qui ad terræ naturam perti-
neat.

...ut. Unum, ubi humus suapte vi uda est: unde & ...lis appellationem. Talis enim est etiam non com- ...ta. Alter est, qui extrinsecus appellitur ad terram, ...e intra venas nihil habet tale. Tertium agri genus ... quod neq; intimum continet humorèm, neq; resi- ...ur extimo. Prima sors obtigit terris nostris. Alterius ...eris est Aegyptus, quæ statis Nili crementis inunda- ... Item Cyrenaicus tractus: quibus tantum noctur- ...reponunt rores, quantum exuggitur æstu diurno. ...trema ratio initur in Aethiopia, quæ neq; ex sese ...udat, neq; rores bibit. Ros nanq; pars humidi tenuior ...ab Sole sublata, neq; dum mutata in aërem. Quam ...irco rursus nocturnum gelu circumventam cogit in ...ttas. Ideo neq; nubilo cadit, neq; magnis æstibus: & ...ena bruma pruina fit. Ergo saxum in Sicilia aut ...guribus aridū est ipsum: ejus verò superficies aëre ad- ...rescente humescit, suoq; efficit frigore, ut aliquid ...aßioris citius concrescat: unde guttas etiam vide- ...us. Ita cujusmodi sorte solum afficitur, vel rore, vel ...igatione: saxum aëris concretione comparatur ad ...uscum excitandum. Cæterùm hæc cum ad eam par- ...m, quæ plantarum tractat generationem, potius ...rtineat: malo hîc finem facere, quo per me tibi liceat ...equi reliqua. Faciam, inquit ille. Summa hujus sen- ...ntiæ videtur esse: Tenue solum amare nonnullas, ...ingue alias, quasdam aliusmodi. Sic pingui Triticum ...nè habitum est: Secale infeliciore: Hordeum levi, ac ...lutili. Plutarchus in causis naturalibus memoriæ ...rodidit proverbium agricolarum: σῖτον ἐν πηλῷ, κει- θὴν δ',

Ϛῖν δ' ἐν κόνει. *Valentiſsimum enim quodq; plurin egere nutrimento. Verùm eſto. Sit triticum Athlet lacertoſus ille, cui appares multa millia coliphiorun At cum parem fortunam ſtatuit, ut æquè degeneren mutato ſolo: videtur injuriam facere meliori conditio ni. Degeneret ſanè triticum, defraudatum demenſ ſuo, quantum de naturæ penu debebatur. At hordeun ſi lætiori mandetur ſulco, quare non fiat melius? An verò concoquere non poteſt, quod nimium eſt? Ac de his ſic in præſentia. Nam equidem alia habeo, de quibus haud ita facilè judicetis. Sunt enim formarum actiones occultiores, quàm ut extare atq; deprehendi queant per elementares qualitates. Sic Gammari fluviales afferunt capiti gravitatem: marini Cancri etiam temulentiæ veſtigia ſimul, ac dolorem: at Sues eorum eſu levari cephalalgia Plutarchus in eodem libro ſcriptum reliquit. Non adducam Hyoſcyamum, & Cicutam, aliis venena, aliis eſſe cibos animalibus. Afferam minus tritum illud: Cannabini ſeminis vi ſteriles*
„ *homines, gallinas fieri fœcundiores. Subdit deinde:*
„ *quaſdam celſis locis, alias humidioribus vivere. Hanc diviſionem anteceſsiſſe oportuit. Celſum, ſive editum, ac depreſſum, ſive humidum, differentiæ loci ſunt primæ. Referuntur enim ad partes univerſi, vel medii puncti, quod centrum vocant, vel ſummi ambitus, quã dicunt circunferentiam. Hujus rationem montes obtinent: illius ima, ut valles, & campi. Subtilius tamen per voſmetipſos intelligetis, quàm quo modo hic inſtituerit docere. Nam earum, quæ in campis ſunt, paucæ*

admo-

modum, aut nullæ, in præcelsis vivunt saxis. E contrario, quæ summis præruptis oriuntur, in campos depressæ, complures melius habent. Largior enim munificentia naturæ suppeditat quantum usui futurum, quantumque ex iniquitate loci deesse videbatur. Siquidem, ut est in tertio de causis disputatum, montanis radices breviores, & brachia curta admodum, si cum campestribus conferantur. Sunt etiam quæ utroque vivant, tertia naturæ commoditate, ut Adiantum. Neque enim vel plana, vel edita contemnit loca, modò sint illa uda, & saxea. Etiam ex opacis sepibus Trichomanes legi manu mea. Et passim prostat alioquin altis rupibus, iisque Soli expositis, ex aquarum procursu aut aspersione ortum. Quemadmodum verò loci locatique proportio sit accipienda, solus Aristoteles divinitus, ut omnia, docet. In frigidis animalia quædam frigida propter similitudinem atque cognationem collocata sunt à natura. Frigida quædam in calidis ob temperationem: & è contrario. Asinum sicca frigidaque temperavit crasis. At idem frigoris adeò impatiens est, ut in ejusmodi regionibus morte luat impatientiam. Quædam in contrariis agitant propter victum: ut quæ spirant in aquis. Ab aquis enim victum capere, aërem trahere nequeunt. Iccirco data eis fistula ad hauriendum spiritum, aut alia commoditas, qua possint ab illo abstinere. Idque duabus legibus. Nam quædam supprimunt diu, velut Mergus. Alia diutius, ut Crocodilus, Hippopotamus: quibus cor humidum, Pulmo spongiosum, humoris ejusmodi plenus,

ut ex

ut ex eo fieri facilè queat spiritus, quo Cordi consu-
tur. Alia diutißimè. Quippe sub Canicula totos [...]
dies latet Delphin. Et vereor ejus latitationis caus[...]
multo magis latere nos, quàm Delphinum ipsum. L[...]
tura enim hæc temporaria est, non perpetua. Nec [...]
Pulmonem confugiemus, sed ad cor, prætextu a-
quanto verecundiore: dicemusq; tum paucißimum i[...]
calorem inesse, nec egere ventilationis. In hac conten[...]
platione satis manifestum est, nos ab Empedoclis se[...]
tentia longè diversos abire. Is putavit piscium conc[...]
tionem calidißimam, atq; ob id in frigidißimum abl[...]
gatos elementum. Ubi non supinè prætereunda sit G[...]
leni sententia in tertio artis: Habitudines conserva[...]
similibus, aëre, victu, exercitio, aliis. Nam ut veru[...]
hoc est, ita patitur multas causas dubitationis. Juve[...]
nis calidus in secundo gradu, si aëre calido, victuq; gra[...]
dus ejusdem utatur, item vestitu, exercitio: quibusd[...]
visum est, tot ex caloribus illius calorem auctum ir[...]
Verùm haud ita est. Omnes enim calores illi unum a[...]
gradum perveniunt, atq; in eo sistentes sese finem fa-
ciunt. Sed de his satis. Aliquibus plantis expeti loca sic[...]
ciora, quia siccæ sint ipsæ. Aliis contraria, quia nimi[...]
humidæ. Melones ergo sabulosis melius proveniunt[...]
Cæpe quoq; tenue solum magis amant: in eo & opti-
ma, & grandißima: in uliginoso marcescunt. Ea de
causa si serantur aridiora, commodius exeunt, plus
proficiunt. Id quod in 20. sectione scriptum est. Visci-
da nanq; valde sunt. Propterea reposita etiam ger-
minant. Quippe opulenta natura sibiipsa solum

semen-

...men, planta est. Nam & calor multus vivificus, & ...mor plurimus, sed is, qui neutiquam propterea re-...atur, quin turgescat in vitam. Idem evenit Pule-... proportione quadam. In carnariis enim florescere ...didit etiam Plinius. Pisorum umbilicum in ligu-...a sese promovere, ac porrò surculi faciem meditari ...dimus. Sic & Fabas, & Castaneas, & Triticum ...um. Hæc à situ sic. Nunc à qualitate alia divisio: ...nt, quæ siccis, sunt quæ gaudent udis. Siccissima se- ...ntur, quæ summis rupium spectamus labris. Hærent ...m radice, penè dixerim, nulla. Inter hæc est, Os Leo-..., cujus meminit Columella. Verùm idem humidis ...oq; provenit. In umbrosis autem florem gerit candi-...m, alibi puniceum: quod & Violis Martiis evenire ...nstat. Vidimus & minus Centaurium pro locorum ...ualitatibus eadem affici coloris mutatione. Nec re-...isso animo intuendum hoc: si quidem albescit cera ...lis vi: umbræ ignavia flores albescunt illi. Quia tol-...tur à cera mel, eæq; partes expirant, quarum tenui-...te conflatur color. Sic & à rosa serotina, posteaquã ...u sub Sole steterit. At quibus ab umbra comparatur ...bedo, in iis aqueus humor inelaboratus obruit eam ...nuitatem, de qua supra dicebamus. Collegit dehinc: ...lantas à locis multas sortiri differentias: adeò, ut ali-...uot natalium infelicitate dicat esse feliciores. Nam ...um humor anima penè plantæ sit: quæ tamen orian-...ur in Aethiopia, si sint translatæ: meliore nesciant uti ...nditione. Vox hæc, παρὲξ, non semel posita est in hi-...e libris, pro eo, quod est, præterquam. In libello, qui

P inscri-

inscribitur Aristotelis de signis, ejus usus est pro, i
co. At enimvero diligentius hæc sunt perspicien
quoniam locorum viribus nequaquam videntur p
scribi plantis differentiæ. Differentias intelligo
stantiales. Nullo namque naturæ opere usquam fact
fuit, ut ab accidenti substantia mutaretur. Etiam
actius specum hanc introspiciamus nostro more. N
„ enim, quod ait, ex iis, quæ profitetur, colligi potest.
„ siccis, inquit, aliqua tantum degunt: non igitur in h
„ midis ea mutabuntur, sed interibunt. In locis verò
rilibus quid animadverterim, libet recitare. In su
ma rupe Leonis dentem reperi, scapo quidem vege
atque surrecto, verum sine flore, fastigio acuto, Junci
cie. Cum ei florem excidisse existimarem, circunspe
atque ibi toto eo tractu multæ persimiles plantæ, a
novellæ, adultiores aliæ: omnibus scapi similes, flos n
lus. Ut nisi foliola, quæ latitabant in gramine, r
prodidissent, etiam nunc faterer me nescire, quæ fu
set herba illa. Redeam ad locorum qualitates, si
„ hunc liceat. At his relictis abit ad eorum abitum: A
„ quas transponi nolle: nonnullas fieri transpositio
„ meliores. Hoc verum est. Amygdalus melior fit: Pin
autem perit. Potuit etiam sic: Adultas non tran
ferri. Frequenti translatione fructificandi vigor h
betescit. Adeò pusilla prunella protulere Pruni qua
tum translati, vix ut ad trientem steterint. Theophr
stus scribit, Sisymbrium frequentes efflagitare tran
„ motiones. Perpendamus verba porrò: τινὰ μὲν τῇ
„ πεπήγασι, καὶ οὐ φιλοῦσι χωρίζεσθαι ἀπ' αὐτῆς· τινὰ δὲ

τόπο

τοῖς κρείττοσι μετατίθεσθαι. Quid? Hærent terræ, atque
io nolunt ab illa separari. At quæ transponuntur,
enónne hærent item terræ, sed ita, ut nolint à terra
arari? Est enim terra matrix. Præterea capiamus
κρείττοσι, relativè. Meliora illis esse loca hæc: non
item ἁπλῶς κρείττω. Quando in nitidiora transla-
Conyzæ minus vivunt diu, minus Matricaria te-
ifolia, minus Botrys. ἐς τόπους, ἀτλικώτερον. Et
stidium peperit illud toties inculcatum. Alios alibi
ictus esse meliores. Post hæc à partium qualitate dif-
entias colligit asperitatis, & lenitatis: seu quis ma-
lit à situ partium. Ne obtundant nos, vel qui scin-
nt, vel qui fasciatim miscent prædicamenta. Hic
inutius. Nunquam te pœnitebit prudentissimæ
ius modestiæ: cujus cum admirabili humanarum
vinarumque rerum conjunctione, sapientis nomen a-
d omnes bonos es consequutus. At hoc nostrum se-
lum quónam fato evenisse dicam: ut & pro curio-
damnet omnes scientias, & nihilosecius de qua-
inque re proposita tum disputare, tum judicium fa-
re audeat? Certè ambitio, ubi accessit ad ignaviam,
rogantiam parit ex inscitia. Hominum genus hoc
marcido otio suo negotiosissimum, dum fastidit o-
nia, semper aliud agens, sui quisque dux extitit. Itaque
orum gloriæ vides eventum. Sed ad prædicamenta.
atis, inquit ille, de his: nisi hujus impuritas orationis
onam sententiam distorsisset. Nam cum Philoso-
hus oppositas hîc differentias statuisset, lenitatis &
speritatis: interpres ita deformavit: τινῶν σκληρά,

» τινῶν δὲ λεῖα. *Durum objecit leni, pro contrario.*
μαλακὸν, unde nostrum, malus, contrarium dici
σκληρῷ. Asperum verò, quod est τραχὺ, τῷ λείῳ, u
» *nostrum, lævis, interposito vau. Post hæc à figura*
» *quædam scissa, quædam non. Utitur exemplis Vi*
& Fici, in re manifesta non necessariis: quod fact
oportuit in obscurioribus historiis, nec factum
Ruellius, ut semper, diligentissimus fuit in foliorn
recensione. Sic tamen animi gratia perstringamus.
figura: orbiculata, ut umbilico Veneris: peneorbicul
ta Cyclamino, Chelidonio minori, Asaro: oblon
Hyssopo: plana maximè parti: teretia Sempervi
minori: oræ continuæ Aristolochiis: cristatæ Laur
serratæ ulmo: obtusis denticulis Scordio: dentatæ C
choriis duobus: sinuatæ tertio Cichorio, quod Mona
vocatur caput: furcatæ Caucalidi: digitatæ Ellebor
Aconito: pinnatæ Filici: capillatæ Fœniculo. A supe
ficie, aspera, mordacia, aculeata: Borragini, Urtic
Cinaræ. Aculei, aut à specie perpetui, ut Ilici: aut a
ætate in specie, ut Soncho. Pro foliis spinæ veræ, ut Co
rudæ: quasi spinæ, ut Junipero. Tenuia multis: cras
Portulacæ. Pediculo annexa maximè parti, recto, fle
xo, longo, curto. Prodeuntia sine pediculo, ut Lili
Item à locis plantæ: Ab radice, à stipite, à ramis, i
summo, in imo. Mucronata Iridi: obtusa majori par-
ti. Hoc ad figuram. A quantitate, magna, parva, la-
ta, stricta. Ab alia quantitate: singularia, frequentia
A relatione, & situ: conferta, sparsa. A colore, viridi-
tas penè omnibus, sed aliis alia. Paucis pallida, ut Atri-
plicis

plis speciei. Item rubra, ut alteri speciei, & Betæ. Hic natura: nonnullis morbo sub autumnum interi-a: Rubo, Viti, Malis. A situ surrectæ, pendulæ, pan-curvæ, crispæ, convolutæ, sinuatæ, ut lactucis. Stria-nervatæ, venosæ, anfractuosis canaliculis. Et quæ in erioribus omissa, ad ea referri debent: mollia, rigi-carnea, coriacea, lenta, fragilia, splendida, tristia, ata, hirsuta, odorata, acida, amara, salsa, dulcia, era, insipida, continua, pertusa: qualia plantæ, quæ ellam gerit Aethiopicam: aut quasi pertusa, ut Hy-ico. Deinde à succorum differentiis. Cæsia etiam t altera ex parte Bistortæ. Cyclamino autem ru-. Communis omnibus dilutior color in superficie eriore. Tum affectus, tremendi, cadendi, perma-ndi, & solstitialis inversionis. Sed ad alia. Partem nde connumerat, quam tamen non faciat partem. t enim: Arborem quandam, ipsam quidem nihil es-nisi corticem. Hic erat opus exemplo, quod certam notam faceret rem ambiguam & ignotam. Est præ-rea vox una, cujus officium me latet. Sic enim scri-t: τινὰ δὲ φυτά εἰσιν ὅλον φλοιὸς μεσιτῶν. *Nam omodo cortex existat in plantæ medio? Aut quo ndem modo in medio est, si præter ipsum nihil est? ous est ergo divinatore. Sed abstinere præstat, & vo-facere Ferrerio. Facessam, inquit ille, negotium ma-. Hic enim sic: Aliæ totæ cortex sunt, medianus. Li-um ergo voluit dicere. At is in omnibus sanequam* λιχὸς, *& membranæ propior. Qui ergo stabunt? in antis nanque ossium, molliorumque partium substantiæ*

confusæ sunt, ad consistendi firmitatem. In animal-
bus separata: idq; non uno modo. Quibusdam eni
intus sunt, ut homini, avi, piscibus quibusdam. Al
oßium vicaria firmitudo extra. Ut testaceis omnibu
& crustaceis, locustaceis & ejusmodi. Quo exemp
malim equidem esse corticem verum extimum, quà
librum interiorem: ut saltem stare poßint. Est enim
stirpium erecta ad Cœlum natura, nostræ perfection
æmula: Cœli appetens longè, quàm nos, felicius
qui frustrà spectamus ipsum: nec, nisi terram sap
mus. Tu verò perge. Hinc partes, inquit, enumera
„ ἀπὸ τοῦ ἔχειν. Ita discurrit per alia prædicamenta. Qua
„ dam habere filamenta, quædam carere eis. Ponit ex
emplum calamorum: sed ejus, quæ caret, adduxi
nullum. Paucis enim, sicuti dicebamus, obscurior
sunt, ut Carpino. Tantò diligentius accuratam opor
tuit historiam. Populus quoq; præsertim alba minu
habet expressa: habet tamen. At omne lignum scißi-
le est, idq; nervulorum merito, quos ἶνας suprà dice
bamus, hîc δεσμοὺς. Galenus utroq; nomine in ner-
vorum atq; musculorum compositione, tum alibi sæ-
pè, tum in libro περὶ πλήθους. Præterea nulla planta
venis caret. At venarum parietes omnes ex villis ejus-
„ modi texti sunt. Ab eodem prædicamento sequitur a-
„ lia differentia: Nonnullæ spinas habent, aliæ non. Hæc
quoq; acutius sic: Deponi cultu spinas Pyro, Aspara-
go, aliis. Apponenda etiam figura spinarum, etiam si-
tus, etiam substantia. Non enim ejusdem cum stipite
substantiæ sunt in Rosa: at in Spino sunt. In hoc re-
ctæ, in

...n rubo aduncæ. In stipite, ramis, foliis, fructibus. ...colores Pyxacanthæ: Cynobato discolores. Quæ-...æ connatæ, ut Rhamno: quædam agnatæ, ut La-...æ. Quare prudentius atq; utilius poneret, quæ o-...t: quàm, quæ posuit, repeteret. Sicut & nunc: "...ent, inquit, quædam ramos multos. At hoc quo- "...dictum est? Longè verò maximus error sequitur: "...liquas præditas differentiis, quibus edant stolones: "...s non ita. Ejus rei causam attribuit radici. Neq; "...ò nos moveat, quod ait in quarto de causis Theo-...astus: Herbæ mutationem radicis causa continge-... Nam neq; causa sola est, neq; tota. Omnino verò ...lonum causa non est, nisi plebi, penes quã sensus im-...ium est. Stolonum, & radicis ipsius, & omnium ...rtium forma causa est. Sobolis autem generatio ...m est à radice, quàm stipes ipse primarius. At quis ...cat, os esse animalis causam? At radix os est. Mu-...t verò plantam non radix, sed id quod radicem mu-...t: Cœlum, soli succus, cultus, alia. Exemplum quoq; ...feramus istis, quibus rationes sophismatum nomine ...tent adeò. Eadem radix nullo mutata modo: alios ...imùm, alios deinde, cum accepit leges insitionis, fru-...us edit. Eadẽ in arbore plures fructus videmus diver-...rum specierũ. Non mutat ergo radix. Maxima radix ...usillam gerit plantam, ut in Rapo: pusilla maximã, ...t in Pino. Sic sanè magna, parva, longa, brevis, perpe-...ua, trunca, globosa, simplex, fibrata, collecta, sparsa, ...rofunda, superficiaria, crassa, tenuis, mollis, rigida, ...enta, crispa, æquabilis, recta, flexuosa, densa, fungosa,

 carnosa,

carnosa, corticosa, lignosa, orbiculata, turbinata, si[ngularis], multiplex, hirta, lævis, lucida, scabra, muc[o]sa, succulenta, sicca, lamellata, uniformis, friatilis, [so]lutilis, coctilis, esculenta, gravis, levis, alba, lutea, r[u]bra, nigra, beneodorata, fœtida, dulcis, amara, idq; g[e]nus aliæ comperientur in arboribus, fruticibus, herb[is] differentiæ æquè multæ plurimis. Quis enim men[tis] compos neget in Myrto, Fico, Punica, Olea, ferre & a[r]borem, & fruticem? De radice verò Scillæ quid, quó[d] narret modo, videndum est. Quædam, inquit, una[m] tantùm radicem habent. Hæc oritur de solo, & exili[] ter prodit: propterea quòd subtus dilatatur. Sequent[i] verò tempore magis distinguitur à Sole. Cùm enim a[d] eam appulit, auget ipsam. Idem etiam agnascente[s] bulbos educit ex inferiore parte. Hæc ille non parum obscurè mihi, cùm Græcè legerem: an planiora fecerim nescio. Simul ad Ferrerium respexit, & conticuit. Edico tibi, inquit ille, ne quid expectes aut novi aut magni. Quod tu exiliter dixisti: hic rarè. Neq; bulbos, ut tu, sed surculos scripsit. Fortasse, inquit Bajulius, quàm nos melius. Hic enim est, παραφυάδας ἐκμυζᾷ. Quia nondum memineram ex eadem radice stolones adnasci: malui per me indicatos bulbiculos vetustæ matrici agnatos, unde aliæ squillæ educerentur. Quod verò magis placeat, facit verbum ἐκμυζᾷ. Emungit enim bulbos nova sobole, quam educat. De adverbio non est laborandum: quippe hic quoq; importunum est, ἀραιῶς. Hoc equidem rarum significat. Verùm aliud poscit sententia. Nihil enim succi subest

verbis

vbis illis ἀραιῶς πρόεισι. Pedetentim, & raris passi-
bus: metaphora dura, atq; inscita. ἀραιὸν denso oppo-
nitur, non autem vegeto, aut celeri. Summa hujus a-
potelesmatis est: Solem sursum educere. Theophrastus
in primo de causis, etiam descendere Solis vi radices.
tantum eas proficere ac promovere, quantum sese So-
lis virtus demittere queat. Quod si verum est: calor
ergo non solùm attrahet, sed etiam propellet. Nos ta-
men effossas radices multas frigidas inveniebamus. Ve-
rum de his suprà satis. Innatum calorem id efficere cen-
seo, sicut & in nobis. Itaq; plus hyeme crescunt radi-
ces, ut Rapum, Rhaphanus: propterea quòd eò delatus
calor officium suum facit: idq; nulla tum inita cum
Sole societate: cujus usus in terris ad calorem perpusil-
lus est eo tempore. Adjuvari Sole non nego: qua Sol
nullus incumbat, non crescere, id verò pernego. Quod
si quis dicat, aërē alibi calefactum eò transferri: tam-
etsi falsum est, detur tamen inter nos, qui non con-
tendimus de gloria, quæsitores tantùm veritatis. At
enim tunc non calorem hunc sensilem, sed alium intel-
ligant ἄῤῥητον illum, quo cuncta fiunt & conservan-
tur. Is verò non ad radicum vel vastißimarum mucro-
nem ultimum terminatur, sed usq; ad medium terræ
punctum diffusus, illius quoq; partis naturam in offi-
cio continet. Sed ad radices. Quærit, agitatq; perple-
xißimè, si unquam alias Theophrastus, unicámne ha-
beant radicem Scilla, Epimedium, Ulpicum, aliæ
ejusmodi. Accuratius enim intuenti non solus Bulbus
radix est: sed capillamenta illa quoq;, sive fibræ, quæ

 subsunt.

ſubſunt. Quin hæc videntur radices veræ, aut etiam potiores. Igitur ſi radicum differentias exactius inveſtigaſſet: non hanc prudentiæ vel diligentiæ partem nunc deſideraremus. Potuerit autem ſic, exempli gratia: Quædam conſtant lignea medulla, & cortice: quædam carne tuberoſa. Sub hac accipio Rapum, Radiculam, Chelydonium ederaceum, quod & Teſticulorum ſacerdotis nomine cognoſcitur: alios teſticulos vel Canis, vel Vulpis, vel Satyri, Hermodactylum, Vacinium, Tubera ipſa, Cyclamium. His carnea natura. Alius modus earum, quæ vel lamellis conſtant, vel ſpicatim confertæ ſunt. Quæ globum omnes ita habent, ut quemadmodum ipſe ſtipiti radix eſt, ſic ipſi radices ſint minutiores fibræ. Inter quæ ſubſtantiæ, & quantitatum, & figuræ, & ſitus hæ ſunt differentiæ. Uſus autem ac vis, hæc. Radiculæ ſine Bulbo ſatæ non creſcunt. E Bulbo ſine radiculis, ſi terræ mandetur, exit Aſcalonia. Ut ille ſibi ſit ſemen, radix, talea. Horum verò quid? Radix profectò. Theophraſtus hoc aſſerit à loco. Videlicet quòd ſub terra ſit. Mira verò facies in Caulorapo. Vidimus enim hunc cinnum utriuſq; naturæ. Sed Braſſicæ radix ſub terra condita fuit: Rapum ſupra terram in ſtipite turgeſcebat. Jam verò perpendamus orationem. γίνεται, inquit, ἐκ τοῦ ἐδάφου, peſſimè. Nam verbum γίνεται cum præpoſitione hac, ἐξ, ſignificat τὸ ὅθεν τῆς ὕλης. Præterea ἔδαφος eſt ſuperficies, quippe detracta eſt aſpiratio. Nam fuit ἕδος ἁπλόν. Nihil ſanè corporis tangitur, præter ſuperficiem: ſicuti ne videtur quidem quicquam. At à

ſuper-

perficie nulla gignitur planta. Deniq; ab radice ori-
,non à superficie. Quinetiam non solùm ut extet ab
sed etiam ut subſtet ei. Imò verò plus creſcit in caput
rſum, quàm in ſtipitem ſurſum. Videamus illa: καὶ
μῶς πρέσσιν, ὅτι κάτω πλατύνεται. *Non multa,*
q; cita capit incrementa ſurſum verſum: quia latior
fernè ſit. Non enim facilè & ſurſum ſubmittitur,
orſum demittitur multum ſimul. Tametſi poëtarũ
ſculus illa præſto eſt, quæ præclarè contemnat iſtam
ntentiam. Tantundem ſubjicere ſeſe utrinq; utroq;
inunt. Sanè cum ſit alia radicis, alia ſtipitis na-
ura: utriq; licet ſuam ſibi materiam vindicare ſine
nvidia atq; incommodo conſortis. Verùm maxima
x parte ita uſuvenit, ut quod ſupernis partibus deeſſe,
deſſe radici videatur. Ita Rhaphani folia ſi attonde-
intur, excreſcit mirum quantum radix. Hoc tamen
aliquando cùm noſtro juſſu factum eſſet: factum eſt
item, ut radix ligneſceret. Hyemis quoq; ſævitia con-
ſumpta novella ſeges altius radicatur. Poſuit, uti di-
cebamus, ἀραιῶς *pro eo, quod eſt tenuiter, & exili-*
ter: quia ſubdit, πλατύνεται: *ſive paulatim, aut*
tardè. Omnia hæc adaptari queunt. Infrà pro eo, quod
eſt rarò rectè utitur. Laxè nimis unam tantum at-
tigit mathematicam dimenſionem, πλατύνεται. *Non*
enim ſolam acquirit latitudinem. Neq; Scilla ſeſſilis
eſt, ſed globoſa, ac turbinata potius aliquantum.
Verba quæ ſequuntur, magis pertinent ad generatio-
nem. ἀκολουθοῦσα μᾶλλον διακείνεται τῷ ἡλίῳ. *Qua-*
ſi ſol ſit autor dearticulationis: ut ejus beneficio folia
explicen-

explicentur. At non ita eſt. Forma nanque facit id. Si Sol efficeret: omnis planta iiſdem foliis eſſet prædita. Sol enim unus omnibus. ἀκολουθοῦσα Barbarus abſolutè poſuit. Ariſtoteles dixiſſet, τελευτῶσα: tandem
» Abſcedit hinc à partibus ad partium partes. Succi, in-
» quit, è fructibus alii potatiles, alii non. περὶ ἐκχυλισμοῦ jejunè admodum. Nanque & ſola inciſione, ut à ſtipite, radice, ramis, fructibus: aut etiam expreſſione, ut tum ab illis, tum à ſeminibus, tum à floribus. In aliis vulgata ſunt: illud non item. Euphorbium in Mauritania, & Libyæ ſolitudinibus, ubi Alſarbiin dicitur, fructum fert, ut cucumerem, ſed oblongum: à quo punctim ſcarificata cute fluit gummi. E ſeminibus verò vulgo premitur oleum: Cannabis, Lini, Rapi, & illud mirabile quod è ſemine fit Saliuncæ. Sic enim voco tum Spicum, tum Lavandulam. Non enim Combretum eſt, neque ſpica Celtica, ut boni quidam viri putaverunt. Inde partiretur in tria ſuccorum genera, aquea, vinoſa, oleoſa. Adderet liquiditatis, & concretionis, quas dicebamus differentias. Tum deduceret utilitates, ad medicamenta, ad opera, ad victum. Nanque Allii ſucco pro glutino utuntur quidam. Scriptas eo membranas foliolis auri tenuiſſimis inducunt. Ita videntur auro ſcriptæ. Aliunde ad vini vices, quàm è fructibus haberi ſuccos intelliget, qui Palmæ cujuſdam Indicæ legerit hiſtoriam. Malè verò loquutus eſt, quod benè ſentiebat: ποτοὶ μὲν σταφυλῶν, καὶ ἄλλων πολλῶν· ἄποτοι δὲ ἄλλων φυτῶν. Sic ſcitè: πινῶν μὲν ποτοὶ, ὡς ἀπὸ τῶν σταφυλῶν, ἄλλων δὲ πολλῶν ἄποτοι. Neque ſatis

capit

...it rerum vox illa ποτοὶ. Sugguntur enim quidam, ...i potantur. Aptius sic, πρὸς τὸ τρέφειν. Tum hoc ...viderem. Illam quoq; differentiam malè postposuit. ...uidam pingues, ut Olivæ, Pini, Juglandis. Hæc enim ...absoluta, illa τῶν πρός τι, quæ refertur ad esum. ...por enim cibi usu suapte natura prior est. Nā tam-...i sensus & sensile mutuò relata, neutrum altero ...us est hac in natura: tamen hanc naturam ante-...dit ea, per quam hæc est. Scilicet ex situ partium est ...peritas, & aciditas, & dulcedo, aut saltem in ipso. ...t autem asperum affectus superficies: qui in liquidis ...t sapor. Arctatur ergo ad sensum, & fit seipso poste-...us. Verùm hæc paucis nota sunt. Sapores quot essent, ...multis disputatum est. Verùm hæc disquisitio perti-...et in summa ad secundum de anima: in specie ad li-...rum de sensu, & sensili: privatim verò ad librum de ...poribus. Quorum omnium operum jacta jam fun-...lamenta fuerint in libro de affectibus mistorum, qui ...equitur statim libros de generatione, falsò censetur ...ro quarto Meteoron. Theophrastus igitur, & Galenus, & Aboali, & Joannes Serapionis de saporibus scripse-...re: sed eorū pauci propriis locis: omnes aut mutila, aut in quibus judicium desideres. Iste verò distinguit sic: γλυκεῖς, καὶ μελιειδεῖς: ut aliud sit dulce, aliud mel-...leum. At dulce genus ad lacteum, melleum, sacchari-...num, adipaceum, alia. Malè nanq; faciunt, qui tan-...quam genera æqualia disparata statuunt: quemad-modum ii, qui nihilo felicius vinosum interposuere. Quod sanè suæ certæ sit speciei, cum dulci, aut aspero,
aut

aut acido, aut ejusmodi conjunctum. Alioquin à P[yro]
quoque, Malo, Sorbo, Moro, Cydonio, carne, pisce, omn[i-]
bus deduxeris. Verùm isti penè omnes fuere philosop[hi]
negligentiores: Metaphysices verò ne minimam qu[i-]
dem partem attigerunt. Præpostere & id: cum m[o-]
differentias habet calidi, & acris. Hæ siquidem prim[æ]
adeò sunt, ut penè ab omnibus existimatæ sint sapor[is]
causæ, tametsi nobis aliter videtur. Nam si sapor à ca[-]
lore fit: ergo calidum elementum primò & per se sapi[-]
dum existet. Quid quod multa mista calida insipida.
Quod si quis dicat, ex quatuor qualitatum tempera-
tione confieri saporẽ: respondeat, an in elemento quo-
piam, qua elementum est, sapor insit. Non sanè inest.
Cæterùm quemadmodum neque vita prodit ab elemen-
tis, neque risus, neque sensus, neque intellectio, neque cremen-
tum, neque motus voluntarius, sed à formis aliis, quàm
elementaribus: ita sapor quoque. Si non est ab elemen-
tis, gustare: quare sit, gustari? Haud nego formarum
instrumenta qualitates esse illas: causas esse nego.
Nam qui Stoici quærebant vim συνεκτικὴν in aëre, &
igni: si pro formarum caperent instrumentis, haud
malè facerent: neque tamen plenè saperent. Non enim
magis continet ignis terram, aut aër aquam in compo-
sito, quàm fluidiora continentur à terra, ut cõsistant,
ab aqua ut uniantur. Omnia verò simul à formæ im-
perio, quæ sibi aut constituit temperamentũ, aut con-
stitutum à conditore, comparat ad usum domicilii sui.
Tantum abest, ut aut ex atomis animam conflatam
nugemur, quæ corpora sunt: aut ex elementorum fra-
gmentis,

mentis, ut venenavit hanc philosophiæ partem Alexander. Rectè verò addit iste: θερμοὶ, καὶ δριμεῖς. Antecedit enim acrimoniam calor. Elementi calor affectus est, acrimonia compositi. Quatuor saporum connumerat genera, pingue, dulce, acre, amarum. Omisit salsum, cujus natura maximè faciebat ad disceptationem. Videtis enim & à Theophrasto inter plantas, & ab Aristotele pro animalibus jactatam quæstionem hanc, quam suprà non leviter attigimus. Acidum quoque nimis otiosè ab animo neglexit. Nonnullæ plantæ tales sunt. Dehinc fructuum partes numerat. Melius tamen sic: Fructuum partes aliæ solidæ, aliæ liquidæ. Liquidæ succi nominantur: quorum usum suprà diximus. Ex cibariis succis nonnulli ad potum, sunt qui ad suctum, cæteri ad esum cum pulpis promiscui. Solidorum partes, caro, putamen, testa, corium, cutis, spina, umbilicus, pediculus, semen, dissepimenta. Tum dat Cucumeris exemplum. In quo succum quamobrem non enumeravit? An quia cum carne simul appetitur, neque suggitur seorsum? Quin puto, sicut & multos alios, si pressus hauriatur, pro veneno futurum. Sic exitialis Indicæ plantæ, cujus è farina, illo abjecto, conficiunt panes. Nec abest ab hac natura Porri succus, & aliorum, quæ nominare nolo. Verba ejus sunt: τινὲς δὲ σύνθετοί εἰσιν ἐκ σαρκὸς, καὶ κόκκων, καὶ λεμμάτων, ὡς οἱ σίκυοι. λέμμα vult, opinor, corticem dicere. Sic Theophrastus in quarto, de putaminibus ovorum passim: sic ἐκλέπειν. Nam mox pro vagina, aut theca, aut folliculo: quæ in Cucumere nulla sunt. Et statim cum ponat aliam divisionis partem,

τινὲς

τινὲς δὲ ἐκ χυμοῦ καὶ κόκκων, ὡς ῥοιαί: nihilo pejore c[on]silio potuit addere λέμμα, καὶ σάρκα ἄβρωτον μεντ[οι]. Et paulò post: τινὲς δὲ ἐν θήκαις, ὡς οἱ κόκκοι τοῦ κυάμ[ου]. τινὲς ἐν περικαλύμματι, καὶ ἐν λέμματι, ὡς ἐν ὑφά[σ]ματί τινι, ὡς ἐν σίτῳ διείσκεται. Hic Ferrerius: utr[o]biq; frustratus est hic Græcam lectionem. Nusqua[m] enim tuum λέμμα illud interpretatus est. Et mutil[us] videtur alioqui tuus esse codex. Sic enim scripsit ist[e]: Quidam fructus compositi sunt, ex carne, osse, & gra[no], ut Pruna. Deinde ponit Cucumerem sine lemma[te], quod sine controversia corticem significat. χυλὸν ta[men] malim, quàm χυμὸν hîc, ut sequamur Theophra[stum] in hac natura, non medicos in corpore humano, qui ἐκ χυλοῦ χυμὸν gigni dicent. κόκκον autem ad omne granorum genus an aptare liceat, haud scio. Non enim dicam Lactucæ κόκκον, sed καρπὸν apud Dioscoridem, & ex usu communi, σπέρμα. Pro granis Punici mali habemus apud Theophrastum, Dioscoridem, Aetium, Paulum, Plutarchum, Callimachum: in planis seminibus an sit locus huic significato, non memini. Potest: & non laboro: sed tu, ubi voles. Post hæc, inquit Bajulius, à situ partium declarat differentias:
„ Aliis extra esse corticem, intus carnem: aliis è contra-
„ rio. Divisio hæc è stultis insanos fecit Grammaticos. Cum ex hac vicißitudine fructum omnem in Pomum ac Nucem perridiculè secant. Sed hæc jam vulgata, aut nullam, aut tuam Scaliger manum poscunt. Observe-
„ mus verba: τινὰ μὲν τοὺς φλοιοὺς ἔχουσιν ἐκτὸς, τὴν δὲ
„ σάρκα ἐντός· τινὰ δὲ τὸ ὀστοῦν ἐντὸς, καὶ τὴν σάρκα ἐκτός.

Nam

Iam etiam quæ carnem foris, os intus habent, nihiominus habent φλοιὸν ἐκτός. Nemo enim fructum idit cortice carentem, aut corio, aut cute. Simplicior n Malo ratio est. Caro intus, foris cutis. Multiplicior n Pruno. Cutis extima, os intimum, caro media. Operosum æquè in Armeniaco. Cutis extima, nucleus intimus, os circum nucleum, caro sub corio, nucleus sub cuticula. Duo esculenta, os inutile ad cibum, cutes indifferentes. σάρκα *quoq; pro nucleo posuit. Ne mihi quidem nunc in mentem venit, quo apud Græcos nomine vocetur esculentum illud, quod osse testáve includitur.* πυρῆνα *tam pro acinulis punici, quàm pro nuculis sive ossibus inveniamus in secundo Meteoron. Sic Theophrastus, Mnesitheus, Herodotus. Polybius quoq; in 12. historiarum, ubi de Aegyptia loto scribit, ejus ossiculum* πυρῆνα *vocat. Quæ verò sequuntur, haud absq; negotio percipiantur. Quidam, inquit, ita " sunt à Natura comparati, ut in ipsis statim & semen, " & eorum operimentum generetur: cujusmodi Palmu- " læ sunt, & Amygdala. Quidam non ita. At quotus- " quisq; fructus est, cui non simul cutis, & ea, quæ intra cutim sunt, progignantur? Et in Palmula quid appellat semen? Nam in Amygdalorum primis rudimentis nihil quicquam intus discretum invenias, sed uniforme quiddam satis solidum sub cute. Deinde lactescit. Tum elactescens incipit discriminari. Idem fit in omnibus, quæ viderim: itaq; fieri ratio persuadet in cæteris. Ut materia primùm confusa sit: postea sua cuiq; parti sub peculiari forma constituatur. Sic etiam me-*

lius diceret: Quidam fructus intra se continent se-na, quidam non, sed ipsi sunt semen. Quippe in a-mygdali globo idem tum fructus, tum semen. Illi quærendum: an cutis in fructu primùm sit, quod fi... nam illud liquet, nullam partem tam parvas suscipe-re mutationes. Ab his in alienum exactam locum di-visionem, restituit. Suprà succos ποτοὺς, καὶ ἀπότους *di-bat: hîc ad cibi libellam appendit. Verum in his quo-*
,, *est, quod incommodet. Fructus, inquit, aliqui escule-*
,, *ti, & per accidens ad cibum inepti. Quid enim intelli-git illis verbis?* κατὰ συμβεβηκός. *An* μόλωσιν? *an ca-riem, putredinem, adustionem, vermiculationẽ, gran-dinationem, rubiginem, siderationem, siriationẽ, ve-nenationẽ? Sanè haud aliter queam interpolare. Tu-sententia puerilis est. Nam qui è propria forma exci-dere, ut putrefacti, ij non sunt amplius in ulla fructu-differentia: sed cadavera sunt fructuum, & corpor-modò naturalia. Qui nondum corrupti sunt, sed affe-cti tantum sustinent adhuc fructuum naturæ opinio-nem, ij etiamnum sunt* βρωτοὶ, *in suis principiis, etiam si edi nequeant. Aliud enim est* δύνασθαι, *aliud* πεφυ-κέναι. *Quod acutißimè & Scotus, & ante hunc Aven-rois in libello de beatitudine docuit nos. Verùm hæc fugiunt plebejos animos, & ridiculis ridicula sunt. Nam potest è plumbo ensis fieri: at non est plumbũ pro ensis materia natum aptum, sed factum* δυνατόν: *id est arte factum, ut poßit: non natura natum, ut aptè poßit. Et quoniam nunc primùm cecidit, ut audiremus ab hoc usitata illa verba,* κατὰ συμβεβηκὸς, *magnoperè*

scire

ſcire aveo, qua facie ſint apud te Ferreri. Pervulgata inquit ille, & ſcitè admodum. Decet enim architectũ uti ferramentis ſuis. Sed præſtat te audire. Nam iſte etiam Dactylos maluit, quàm Palmulas. Sic ergo ille. Conſultius ita inſtituiſſet: Eſculenti, & non. Deinde ſpecierum proportione: Quibuſdam quoſdam in cibatũ recipi: eoſdem non æquè omnibus. Tum explicare differentiam hanc, per accidens. Ex eſculentis, non: ex nõ eſculẽtis, ita. His aſcribere dubios ut Boletos, aut Fungos. Etiam ſtatuere principia medicinæ. Intereſt enim Philoſophi jacere illius artis fundamenta. Recognoſcit hinc proportiones inter ſpecies. Hyoſcyamus, inquit, & " Elleborus noxius homini eſt, cibus Coturnicibus. Con- " fundit hiſtorias Turdi, & Coturnicis. Meminiſtis è Galeno, quid reprehendant in Avicẽnæ codicibus. Plinius in 10. veneni appetentem Coturnicẽ prodit, neq; nominat. Error à negligentia: cum morbo comitiali præter hominem, tentari ſolam ſcribit. Canes enim ex ea lue vidimus interiiſſe. Nec minus equos ajunt corripi. Interpoſuit autem hæc inter hiſtoriam partium, ad quam redit ſatis pudenter, quam imprudenter omiſiſſet. Quidam, inquit, in vaginis ſunt, ut Fabarũ grana: " quidam in operimentis, & corticibus, quaſi in textura quapiam: velut in Tritico, atq; aliis ejuſmodi. Haud valde magna differentia. Nam Fabæ medulla intra corium eſt, & cum corio in ſiliqua. Triticum item habet cutem, ex qua furfur. Tum perinde eſt in folliculo, atq; ſi in theca eſſet: & ſanè æquè ejus theca eſt. Ut ſpica ſit tritici ſiliqua: ſiliqua ſit ſpica Fabæ. Differunt

verò, sicuti differebant priscis hominum pharetræ pharetris Deorum. Humanæ enim operculo carebant. Dii suas habebant ἀμφιρεφεῖς: quasi quis dicat opertas contignatione. Sic hominibus pendebant à cinctura: Diis ab humeris. Animadvertemus etiam, cum separat ἀπὸ τῆς θήκης τὸ περικάλυμμα. Genus illud hujus est. Siliquarum multas edocere potuit differentias. Quædam esculentæ, grana non: ut Ceratiæ. Quædam non totæ esculentæ: ut Casiæ. Aliquæ nullo modo: ut Fabarum, Lupinorum, Papaveris cornuti. Aliquæ coctæ eduntur totæ: ut Phaseolorum. Aliquarum sola superficies, membrana relicta: ut Pisorum, & Ciceris columbini. Item à figura: Phaseolis & Casiæ teretes. Pressiores Fabis, & Fœnogræco. Maximè compressæ Ceratiis, Opulo, Senæ. Omnes curvæ. Orbiculatæ Ciceri arietino, & quibusdam Solani speciebus, & Papaverum generibus. Unicoriæ his, at tricoriæ folliculis quibusdam cum vestigiis angulorum. Hyoscyamo fimbriatæ. Quædam intus carneæ, ut Caranciæ: quam à cancellis arundinaceis, quæ sibi habent pro adminiculis, Characiam dictam videtur excogitasse verus ille Parthenius (ut tu Cæsar appellare soles) Hermolaus Barbarus. Præterea à granorum substantia, magnitudine, figura, numero, medulla, cortice, colore, situ. Papaveris semina perfecta non pendent, sicuti neque nuclei pinei in Strobilis: animantium more, quæ abrupto absolvuntur umbilico. Pediculo hærent, aut ligula in multis etiam matura. Solani pendent, Caranciæ adhærescunt. In illis enim vacua spatia: pulpa his pro

tomento

tomento est. In Fabis carneo pariete separantur: in Aristolochia & Lilio camerulis herciscuntur, quasi parietibus intergerrinis. In Casia ligneis vallis dissepiuntur. In Fœnogræco, atq; in Staphysagria stipantur ita, ut unum modò corpus esse videatur. Transit ad alios fructuum modos. Quidam, inquit, in carne sunt, ut " Palmarum: quidam in cellulis multis, & corticibus, " & testis, ut Juglandes. Horum verborum sententia si " perpendatur, intelligamus os Palmulæ fructum ab eo dici. Os enim in carne est, sicuti Juglandis fructus in testa. At Palmulæ verò fructus caro est, non intra carnem. Comparentur autem subtilius sic: Carnem tam in Palmula, quàm in Juglande, non loco, sed usu differre. Nam in utraq; primo loco est cutis, deinde pulpa, tum testa, sive os, postremò medulla. Hæc in Juglande multa, in Palmulis minima: sed ex qua tamen æquè Palma nascatur, atq; ex illa Nux. Usu igitur dissimilia. Quia in Palmula medulla esculenta non est, in Juglande est. In Palmula caro esculenta est, in Juglande non est: iccirco putamen dictum, & à Vasconibus mutila voce Tam: quia putetur, id est abiiciatur, ut nux pura, puta sit. Cellulas autem frequentes in Strobilis intelligit: ἐν οἰκίσκοις πολλοῖς, in casulis. Testarum verò multiplicem inire queamus rationem. Binas valvulas habent semina penè omnia, præsertim majora. Contrà in testis: maxima pars continuo tegitur tergore: paucæ bifores. Manifestæ Juglandi, & faciles aperiri. In Persico altera tantum ex parte manifestissima, sed difficilior ad separationem. In Pineis ob-

ſcurior: obſcuriſſima in Avellanis: mediocris in Amygdalo. In Piſtaciis veſtigia, quæ per ſeipſa hiant aliquando vetuſtate. Ne hac in parte Plinii ſequamur errorem, qui ſolius Juglandis nucleum binis tegi valvis ſcripſit. Hîc ego, Piſtacii ne arborem vidiſti unquam Bajuli. Non equidem, inquit ille. Tu verò quid? Neſcio, an viderim, inquam. Quid iſthuc? ait Minutius. An fieri poteſt, ut quod videris, ne videris? Poteſt, inquam, hoc modo: ſi ſcio me videre, & quod video, quid illud ſit, neſcio. Nanq; apud Jeſuates noſtros arbor eſt, è qua virga pacta & adolevit celerrime, & effuſis ſtolonibus frequentiſſimam circa ſe confecit ſylvam. Enodis, ſi qua alia, olivæ folio ſimplici, aut ſalicis frondi proximo. E ramis folliculum demittit, qualem Halicacabus, durum tamen. In eo fructus conduntur bini, ternive, eſculenti, natura, colore, ſapore Piſtaciorum, ſed orbiculariore facie. Quare qui Piſtacii arborem ignotam habeam: ex hac Piſtaciorum medullam eſitarim: an ſit hæc ad Piſtaciorum ſpecies referenda, non ambigam? Tu verò ad teſtas. Addentur, inquit ille, & hæc. Diſcriminari nucleum in Juglande quibuſdam quaſi parietinis, quippe dirutis. In Abellina & Pontica non item. Scabra teſta Juglandi intus, foris Perſico, & Labirynthæis canaliculis ſinuata. Amygdalina punctis excavata. Intimum cavum maximæ parti læviſſimum. Præterea à duritia. Palmulis os penè invictum. Proxima Olivæ firmitas: tum Perſico. Deinceps Amygdalo, & aliis ad Molluſcæ nucis uſq; teneritudinem: quam Perſicam

dixit

[d]ixit ille poëta vetus apud Macrobium: quia fuerit è [P]ersia in Italiam allata. Juglandis omnino genus, aut [n]um Tarentino idem, aut proxima, & congenere natura, testa fragili, ac liberali. Nostri nanq; populares durius genus illud, quod invitum amittit à se nucleum, Avaras nominant. Ne cum Macrobio nos implicet joculari judicio Ruellius. Affert ad hæc ab ætatis affectu differentiam: Maturescere aliquos celeriter, ut Morum, ac Cerasum: alios non, ut agrestes fructus penè omnes. Ita modestè, atq; ἐκ τοῦ πρέποντος, *ut philosophum decet. Sic Aristoteles,* δοκεῖ, ἂν, τύπῳ, τὸ πλεῖστον, λόγου χάριν, φασὶν, ὡς εἰπεῖν. *Hæc tamen exempla neq; plena sunt, neq; confessa. Non sunt plena: quia Cerasum habemus grandissimum, adeò serum, ut penè cum uva maturescat. Morum serò fructificare scripsit Theophrastus in libro de causis primo: assignatq; pro causa loci frigiditatem. Quin eam ob tarditatem, arborum sapientissimam Plinius appellatam prodidit: quasi exploratis anni moribus, tanquam latronibus infessas vias reformidet. Ei potest addi causæ aquei succi copia, caloris innati, ad eam operam, minus, quàm par sit. Inde fructuum frequentia par exhibet negotium. Sed idem ait, has ob res serius evectam ad germinationem, facilius sese in opere coquendi expedire, propter imbecillitatem succi. Rectè sanè. Similis enim proportio in fœminino fœtu. Intus serò perficitur ob principiorum debilitatem. Ubi edita fœmella est, citissima capit incrementa, scilicet ob eandem principiorum imperfectionem. Celerrimè nanq;*

metam, quæ prope est, & paratu facilis, adipiscitu De Mori frigiditate, atq; serico, ejúsq; opificibus ve miculis, nolo hîc obtundere. Et me isthuc excurre prohibet Theophrasti Vitis. Distinet enim me, ut ope riar, quoad fructum percoquat ad maturitatem: qu tum perspectum mihi sit, an vera scripserit is. Ait e nim, serius eam, quàm Morum perducere fructum su ad perfectionem, hisce de causis: quia tegitur cute: quia succo uberiore: quia crassiore: quia acino frequentiore, & congesto adeò, ut per intervalla cœli calorem nequeat admittere ad coquendum. Verùm dicat ille nobis: Pruni os cur sit maturum citius, quàm Pyrum: cùm tamen & à Sole secretum, & contumaci duraq; materia constet. Rubi Mora serò maturescunt: quibus eædem cum illis conditiones omnes, præter succi abundantiam. Tantò maturius accipere debuerunt cœli beneficium. Nam quid afferam: Pineam nucem, & Uvas eodem penè tempore, diversis legibus, æqualem consequi, suam utrunq; maturitatem? At quanta differentia, si Solis contactum animadvertamus? Nusquam negamus commoditates, admittendi, recipiendi, patiendi Soles, facere plurimum. Itaq; in eodem arborum genere, si, quæ spectes, sunt ejusmodi, celerius eas fructus suos perficere. At ubi diversa genera conferantur, offendare quarundam occursu, quæ suapte natura pervincunt hasce difficultates. Nam Faba, quæ & satis obtinet humidi, & abundat plurimo flatu, & cortice crassissimo est, & obtecta carnea siliqua, eundem tractum temporis communem habet ad percoctio-

coctionem cum frumentis. Addet id quoq; fortasse quispiam: Haud multum ab humo distare, nempe minus, quàm Triticum. Igitur esse magis terrestrem. Quo profectò fiat, ut causam habeat differendæ operæ ad perfectionem. Sic omnium fructuum primores partes posterioribus, quæ pediculo prodeunt, dilutiores sunt. Unum excipio Pyrorum genus, quod post Idus Junias incipit maturescere. A pediculo nanq; mitius est: crudius ad floris sedem. Causam vobis investigandam propino. At Peponis succus longè suavius sapit, quæ vergit ad florem. Amarior Cucumis ad pediculum. Et scriptum est in 20. sectione: quoniam terræ propior est. Tum quæ in Glande natura contraria: nimirum dulcior pulpa, quæ cuppula tegitur: facit contra rationes Theophrasti. Minus enim tangitur à Sole. Ejusce rei causa temperatura siccior. Quare quod Solem minus sentit, plus habet aquei, minus excocti. Hinc ait: ar- " bores quasdam frondibus maturè vestiri: item fructus " edere, alias non ita. Prudentius igitur hæc illis præpo- " suisset, ut quædam maturè ferrent, quædam secius. Deinde, eorum, qui feruntur, fructus, alios præcoces esse, alios seriores: neq; cæterorum officiorum aut leges, aut proportionem sequi. Morus serò floret: ejus fructus citissimè absolvitur. Contra Persicus, tempestivè florem editum serò perficit in fructu. Pyrus quædam tardè floret, tardè fructificat. At quæ superba dicebatur ab antiquis, tempori floret, tempori percoquit. Post hæc " adjungit appendicem: In aliquibus differri adeò ma- " turitatem, ut hyemem sequantur. Quasi dicat, non "

nisi exacta hyeme. Non enim satis politè loquutus est cum dixit, χειμῶνι ἀκολουθοῦσι πρὶν ἂν περιανθῶσι. Aristoteles sic posuisset: καὶ τινὰ μὲν προΐεται ἐπὶ τὸν χειμῶνα, τινὰ δὲ ὑπ' αὐτοῦ ὑστερίζονται πρὶν περιανθῆναι. Intelligemus Oleum & Zizipha inter ea, quæ sub hyemem procedunt. Serò etiam inter frutices semen suum Pæonia dat, ac fortasse omnium postrema, nisi apricis admodum locis prostet. Qui verò fructus arborum exacta demum hyeme sint idonei ad cibum, nondum memini. Brassicam Februario aut Martio sementescere scio. Verùm is fructus extra epularum usum est. Discerptam hîc animadvertamus divisionem. Nam cum suprà dicat, quosdam citò, quosdam tardè maturitatem adipisci: & nunc seris dilationem addat post exactam hyemem usque: interposuit illa sine causa: καὶ „ τινὰ τῶν φυτῶν ὀξέως περιάγουσι φύλλα. His explica- „ tis, ad foliorum, fructuum, integumentorum colores „ transit. Ponit viridem in nigredinem inclinatum: item album, rubrum. Verùm haud complet divisionem. Sic enim scribit: ἐν τῇ οἰκείᾳ ὁλότητι. At etiam sunt, qui ex parte unum, alium ex alia colorem habeant: veluti Pyra, & Mala quædam, & Armenica, & Persica. Ad hæc Sorbis, Mespilis, Pyrorum generi, ac Malorum cuidam rubiginosus est. Cinereus cuidam Indicæ quasi Castaneæ. Postremo luteus, aureus, croceus, fulvus, flavus, viridis, dilutus, puniceus, purus ni- „ ger. Apponit deinde ruboris causam: διὰ τὴν θερμότητα „ τὴν ἐκκαίουσαν τὸν ἀέρα τὸν κεκραμένον μετὰ τοῦ περιο- „ χείου. Quæ Theophrastus dicere debuerit, quæ voluerit

Albertus,

*bertus, alibi est à nobis declaratum. In præsentia sic
tuendum mihi videtur: Non hunc esse locum decla-
ndis causis: Neque aërem materiam ruboris esse. Neque
omnibus calorem: non enim in gleba Armenica,
n in Sandalo, non in Rosa. Et ex Galeno quid acci-
endum sit, non latet vos. Neque terrestrem succum ad
uctuum rubedinem quæri. In eis enim terræ mini-
ium ea parte est, qua sunt insolatione facti rubri. Ad
æc, album videmus in Cucurbitis. Candida quoque
Iala quædam nota sunt mihi: & ea, quæ Mala in-
ana minus sano judicio vocat Hermolaus: esitata
iamque nullos excitant furores. Quotidianis bellariis u-
untur Genuenses. Quorum vaferrimus animus quan-
um distet à væsania, vosmet ipsi videritis. Melonge-
na, scriptum est in codice Aboali: & Arabicum no-
men est. Ligures Merezanas vocant. Viridis quoque Pi-
staciis nucleus. Colores verò an elementis insint pri-
marii primùm, quorum ex commistione tales evadant
cæteri, non est præsentis operæ. Vocat nos autor dehinc
ad figuras. In quibus paulò equidem superstitiosius
versatum esse dicerem, nisi idem agentem subvererer
Theophrastum:* τὰ σχήματα τῶν καρπῶν εἰ ἄγριοί εἰσι, «
διαφόρων εἰσὶ θέσεων. οὐ γὰρ πάντες εἰσὶν οἱ καρποὶ γω- «
νιώδεις, οὐδὲ πάντες διὰ γραμμῆς ἀνθείας. *Principio* «
*quare differentias hasce astrinxit angustiis sylvestriū.
Ait enim,* εἰ εἰσὶν ἄγριοι. *Nihilo sanè inter se differunt
mites, & sylvestres, nisi suavitate & magnitudine.
Ac quod mihi quidem nunc in mentem venit, diver-
sa ratio in illis, atque in nobis est. Quæ enim rure*

degunt

degunt mortales, longè sunt umbratilibus procerior
Cælo nanq; fruuntur puriore, atq; uberiore. Agres
verò, id est feræ, & ἥμεροι, id est mites arbores, al
differunt eventibus. Succus nanq; his uberior supped
tatur cultu, aperta tellure ad radices, quam in pa
tem, & roris, & Solis vis sese inferat, nulla superfici
crusta, quod feris evenit, retardata. Ad hæc tonsæ, qu
opus est, redigunt luxuriam ad frugalitatem: revocat
ad seriam operam succo, qui futurus esset minore com
modo in brachiis inutilibus. Si quis acutius contem-
pletur, dicat, figuram non mutari, eadem nanq; est in
utrisq;, sed figuræ modum. Mathematica figura mea
per θέσιν mutabitur, si nunc surrexero: naturalis nun-
quam, nisi mutilatis partibus aliqua de causa. Verùm
hæc ad Metaphysicum. Illud cum Theophrasto perpen-
dendum. Non omnes ait fructus esse angulis constitu-
tos. Imò verò neq; verum hoc est, neq; cum sequenti
cohæret parte. Nam sive angulos verè capias eos, qui
duabus aut pluribus confiunt lineis: sive angulum, ut
Pythagorei, quancunq; flexionē: hoc enim est ἀγκών:
omnes fructus erunt γωνιώδεις. Saltem ipsum ad pedi-
culum orbicularis interrumpitur linea. Præterea pars
item altera minus sana est. Non enim implet rei na-
turam illa oratio. Non omnes fructus rectilinei: Imò
hæc: Omnes fructus non rectilinei. Quin penè toto in
rerum ambitu vix semel atq; iterum reperiamus li-
neam rectam. Quis nescit, omnes esse fructus curvili-
neos? Non cohærent autem: propterea quòd angulus
tam è curva linea, quàm ex recta constare potest. Non

enim

*im recta ulla, quatenus recta est, adversatur angu-
ri, quatenus angularis est. Est enim angulus extre-
itas figuræ, inter duas lineas mutuo se contingentes
d communem punctum. Est igitur qualitas à situ
nstituta. Quoniam verò curva linea quandam præ
fert duarum linearum proportionem: iccirco etiam
ib eum denotarunt angulum Pythagorei. Sed exqui-
itiore usu opponemus angularibus unilineam, curvæ
ectilineam. Licentius in Timæo Plato, τῶν πλευρῶν
ξύτητα. Sanè latera ipsa nequaquam acuta sunt, sed
icutæ figuræ termini, & causæ, & efficientes, & for-
nales. Memini hunc ad modum in primo de Cœlo scri-
i: Omnem motum aut rectum, aut circularem: quia
mnis magnitudo talis. Magna difficultas in re: non
arva in rerum notionibus. Omitto hîc disputatio-
nem: de lineis agamus. Non absq; magna difficultate
dixeris, quodcunq; corpus circulare non sit, id esse con-
tinuò εὐθύγραμμον. Non erit enim totum, si ad angu-
lum sit concursus. Non erit alterutrum, si ex utroq; fit.
Non moventur in rectum elementa, quia sint εὐθύ-
γραμμα: sicuti movetur cœlum circulariter, quia est
circulare. Et peßimè loquutus est, δι' εὐθείας γραμμῆς.
Est enim corpus omne πολύγραμμον, ergo πολύγωνον:
aut μία γωνία, ut est in tertio de Cœlo, circularis. A
mathematicis ad Indos: ubi facit scriptor caput sepa-
ratum. Mihi non videtur opportunum. Nempe tamet-
si nunc subvehit aromata, mox tamen superiorem
materiam repetit, ut videbitis, saltuatim: Aromatum «
stirpes non omnes aromaticas esse. Sed aliquibus ra- «*

dicem

„ dicem solam, aliis solum corticem, lignum nonni Balsamum verò totam. De nostratium quoq; part idem statuamus. Valerianæ radix sola odorata item Caryophyllatæ, & primulæ veris, & ejus, qu Getiam nigram vocant. Vulgaris hæc, & ad scopar usum quæsita, sed radice spirante Cinnamomum, verius Nardum. Folium asperiusculum, oblongu subnigrū: Scapo surrecto, Capitulum ferente squammatim concreto, haud dißimili Batisosolæ: capillamentis Cinaræ subpuniceis. Filipendulæ tum flos, tu radix divinum odorem dant. Fraxini solus fructus aromaticus, nullìq; Indicarum mercium fastui ceden vel gratia, vel potestate. Casiæ, Cinamiq; coxtex i precio: verum lignum quoq; commendant, & folium & radicem. Balsami surculi apud nos vetustate exoleverunt. Nec fructus quicquam penè sapit. De ligno aloes quot nugæ? quot imposturæ? de hoc alibi. Imò verò, inquit Ferrerius, si meministi: indignum Bajuli, facinus confidentiæ. Nam centurio magnus ille, qui omnes aut barbaros, aut sophistas, aut delirantes, aut inquinatores vocat: eum non puduit, quorum pigeret studiorum, ita ut etiam nugatoria diceret: maximo nominis sui detrimento in ipsis quæsiſſe famam! ut qua ambiret eam opera, hac eadem illam perderet. Is ita scriptum reliquit: Regis aulicus lìgnum ostendit mihi ejus arboris, quæ fert Aloen. De Asphodelo herba triviali, & scientia, & fides par. Ut liberos nostros moneamus, quàm sit periculosum, è lutulentis bibere, fontes omittere. Pax, inquit Bajulius. Hæc

aliis:

*liis: nunc ad nostra. Hinc potius aliud caput auspi-
atus fuerim. Aggreditur enim materiam, modumque
enerationis, tam naturalis, quàm arte factæ. Quas-
lam seminio provenire, alias sponte, nonnullas avul-
sione, tanquam in colonias transmigrare. Esse &
quæ talea prodeant desumpta vel à stipite, vel à ra-
mis. Imprudenter addit* ἢ διὰ τοῦ σπέρματος. *Jam e-
nim dixerat,* ἐκ τῶν σπερμάτων. *Theophrastus quoque
tractat illam partem.* τινὰ δὲ ἐκ τοῦ φιτροῦ. *Nam ex O-
leæ stipite assulatim decussato partem demittunt, pars
exerta ut germinet. Verùm aut huc illa, aut hæc ad
illa transcribenda fuerant: ubi de plantarum agebat
transpositione. Plantaria, quæ Latini vocant, non
ignoratis. Quoties vivi radix cum sua terra tollitur,
ut alibi sit. Quod dixit,* ἢ δι᾽ ἑαυτῶν, *Aristoteles,*
αὐτόματα. *Ratio divisionis commodior sic: Partim
sponte, partim ex aliis. Harum quædam seminio, quæ-
dam taleis, ut Olea. Aliæ oculis, aut spongiis, ut Arun-
dines, Asparagi. Aliæ Bulbis agnatis, ut Dracontion.
Nonnullæ insitione: cujus nomina, species, modos, uti-
litates, tum ex veteribus accipiemus, tum ex com-
mentariis Constantini. Theophrastus etiam è Myr-
rha Smyrnidem nasci putavit. Addentur differentiæ.
Nam seminio quædam, aut nunquam, aut vix, ut Fi-
cus: aliæ citò, ut Apium: aliæ serò, ut Pæonia: serius no-
bis exivit Staphysagria. An id eveniat semper, clam
me est. Obscura, quæ sequuntur:* τινὰ δι᾽ ἑαυτῶν κατὰ μικρὸν ἐκτείνονται, τινὰ δ᾽ ἐν τῇ γῇ. *Videtur velle,* δι᾽ ἑαυτῶν, *sua potestate, nullius indigas terræ crescere.*

Cremen-

Crementum illud pusillis fieri progreßibus, quia n[...] tricis fotu careant largiore. Aloes herbam vidim[...] multos jam annos, ut ajebant, appensam laquearib[...] adeò viridem, ut cum vegetißima Spathula fœti[...] contenderet. Ex his animadverti, quemadmodum [...] contradicat. Nam in principio secundi libri, Terra[...] statuit unum è principiis necessariis, quæ debeat[...] plantarum generi. Utitur hoc verbo ἐκτείνεσθαι, p[...] crescere, etiam alibi: quanquam nec aptè, nec pla[...] pro re satis. Unam siquidem tantum denotat dimen[...] sionem: sicut alterum suprà, πλατιώεται. Sic enim a[...] pud Philosophum, τατὸν, & τάσιν ἔχει, quod ἐλατὸ[...] in libro de mistorum affectibus. Notabitur & id: Alie[...] no loco ponere de incremento quædam, qui continuar[...]
›› *propofuisset continuationē generationis. Quippe mox*
›› *dicit: alias aliis in arboribus provenire, veluti insitio-ne. Aristoteles in historiarum libro quinto proportio-nem hujuscemodi generationis in plantarum genere atq; in animalibus recensebat. Sic ergo nos: Quædam in aliis sponte, quædam arte prodeunt. Eorum, quæ sponte nascuntur, non unus modus. Aliter enim oritur Epithymum, & Viscum, aliter Polypodium, Muscus, Lichen, quem accipiunt pleriq; pro Pulmonaria. Alio modo Agaricum, & aliorum Fungorum genera diver-sa. Longè alia lex Hypocisthidis. Artis præcepta, & summa capita, inoculatio, emplastratio, insurculatio. Græci, ἐνοφθαλμισμὸν, ἐμφυλλισμὸν, ἐγκεντεισμόν. Thusci, inestare: Lombardi incalmare: Taurini penè Latina voce, inserir: Galli, enter: Vascones parum à*

Græca

Græca declinant origine, empeotar, ἐμφυτεύειν. Surculos vulgus Graphiones, à graphiorum ſpecie, unde & ἐντεῦ Græci. Cæterùm hæc quemadmodum fiant, neq; medici deſcribere intereſt, neq; philoſophi præſcribere: ſed ad agriculturæ libros ſpectant omnia, quæ eſt pars œconomiæ. Ne nobis contingat, quod viris alioquî bonis ac doctis uſuvenit: ut ad ineptias adigeret ambitio. Quo conſilio agriculturæ leges, præcepta, præſagia, medicamentorum vim, in plantarum hiſtoria, philoſophiæ diviſiones, diſputationes, metalla, terras, lapides commiſcuere. Et cum de ſtirpibus inſcripſerunt libros ſuos, nihilo ſecius tum de iis, quæ diximus, tum de animalibus agunt. Sed hoc oſtentationis vitium fuit multis magnis viris, ut globatim congererent omnia: non ut nihil reliquiſſe, ſed ut nihil neſciſſe viderentur.

Proſequitur natalia: In ſimili, præſtantiora evadere, " quæ inſerantur. At hoc eget multa tum diſpectione, " tum moderatione. Armeniaca nanq; melius in Pruno. Pyrus in Cydonio. Amygdalus è pruno maxima, & externa carnis pulpa mitiore. Quamobrem ſeipſum peropportunè caſtigat appoſita analogia. Affinitate ſcilicet, qua conſiant naturæ rationes: veluti Mali, cum Pyro. Verùm paulò pòſt ubi narrat, Artemiſiam in agreſtem cognominem inſeri: non ſanè venit in mentem mihi, quid id vel herbæ ſit, vel fruticis eo nomine, quæ ſibiipſi agreſti mitis inſeratur. καλλιέλαιαν verò τὴν ἐλαίαν vocat, & τὸν κότινον ἀγριέλαιαν. καλλιελαίας analogia, ſicuti καλλίκαλοι. καλλιστέφανος olea fuit illa mirabilis, quam deſcribit ad Panthium Ariſtoteles: Ex

ea sumptam ab Hercule taleam, atq; ad Olympica... ronas pactam. Malè dixit agrestum γένος διάφο... miti. Habent autem insitiones certos designatosq; ... ra limites. Plutarchus in secundo convivialium q... rit: cur oleosæ arbores ineptæ sint insitioni: tum no... nat, κῶνον, κυπάριττον, πεύκην, πίτυν. De quibu... liter prodit Theophrastus. At in non oleosa viver... crescere oleosam posse: ut oleam in Lentisco. Resp... det, arboribus oleum nocere. Itaq; ubi ex inferior... partibus ascendit, interficere. Ea de causa non ali s... culum, quòd oleum suapte natura succis diversi ge... ris nequeat commisceri. Quæ causa posterior eti... efficiat, ut non facilè coëant in unum surculi ole... cum stipite matricis non oleosæ. Putavit deinde s... aliam quoq; in Pinu ac Picea causam adduxisse. P... luxuria, inquit, fructum non ferunt. At sanè fœcu... dam scimus esse Pinum. Præterea in steriles immi... tuntur fœcundarum surculi, & ferunt. In Platanu... enim, quæ sterilis est, si fructus usum spectes, insita... legimus Malum. Multa negarunt veteres, quæ poste... diligentiores docuit tempus. Et verborum oportuit e... esse memorem, quæ scribuntur in quinto de causis: i... olea insitam Terebinthum. Etiam in eadem legimu... inditam Punicam, ex libris Chaldæorum: cujus fru... ctus patria lingua dicatur, Sazip. Nunc ad cætera.

„ Paulò imprudentius repetit agrestium differentias, a... „ mitiorum: quas iccirco præterimus. Inde convertit se- „ se ad productionem, & proventum, & similitudi- nem: quam sententiam barbarissimus interpres vene- navit.

navit. Sic enim ſcriptum eſt: πᾶν φυτὸν ὀ προάγει. Ergo nullum ſemen diceret producere ſimile ei ſemini, ex quo natum eſt. Quod eſt tam falſum, quàm quod maximè. Probum catumq; dialecticum: ecce verò cui ſit idem, ὀ πᾶν, & πᾶν ὀ. Hæc ſententia eſt etiam in quinto hiſtoriarum de animalibus. Igitur cùm ita ſit, ut aliquando ſimile, aliquando generetur diſsimile vel in ſpecie, vel in individuo: videtur quædam naturæ veluti circularis converſio ſuper ſeipſam, aut reciprocatio. Videlicet ex meliore deterior, & contrà. Nam fit ex Tritico Lolium, Triticum è Lolio. Sic alibi dicebamus de generatione, quædam non aliena multum ab hac hiſtoria. Mutationum cauſæ, præter ſoli genium, multæ ſunt: Cultus, ætas, vicinia. Nam quædam perpetuas inter ſe gerunt inimicitias: aliis, prope Scillam naſci, bono fuit. Ad hæc anni ſquallor, humor nimius. Auſtri nobis profectò plurimum afferunt nocumenti. Comparat etiam inter ſe eventus hoſce: Nam " facilius bono è ſemine mala planta, quàm ex malo bo- " na. Porrò autem confert cum animalibus. In his enim frequentius ex bonis mala. Quam omiſit rationem, ut potero, dicam. Pauciora quæri videntur ad plantæ generationem. Operoſius animal eſt. Mutatur cœlum, pabulum, cura, armentarius, alia multa. Præter hæc, plantæ ſemen unum, & ab uno, utranq; vim obtinens tum activam, tum paſſivā. At animalia diverſæ ætatis, regionis, craſeos, pabuli, habitudinis coëunt. Itaq; fœtus variatur. Deniq; quò quicq; perfectius eſt in genere corruptibilium, eò eſt obnoxium pluribus

imperfectionibus. Omnis enim qualitas ejusmodi contrarium sibi quiddam habet aliquo modo. Ergo quo pluribus fuerit concretum qualitatibus, à pluribus quoq; contrariis appetetur. Quid tu ajas, vide: inqui Minutius. Etenim si sit ita, magno in periculo vestrum corpus illud ἄκρατον *versari video: ne sit objectũ pluribus morbis, quàm meum hoc, quod sit minus commodè temperatum. Nam si habet plura, quàm dyscratum, contraria: neq; paucioribus ei resistendum est, à quibus crebrius tentabitur, neq; fortius resistet. Nam si per contrarium contrarii retardatur aut obtunditur impetus: neq; calor, qui est in medio, tam est validus in eucrato, quàm in bilioso: minus frangetur frigoris vis extranei ab eucrati mediocri, quàm ab excessu caloris biliosi. Scio, quæ cieantur, in tertio artis medicæ, turbæ: deinde quàm difficilè poßit etiam à doctis occurri, non nescio: verùm ita mihi videtur, à pluribus tentari quidem: sed melius resistere. Neq; verò deest vel ratio, vel exemplum in natura. Nam contrà, caloris excessu minus afflictatur: quia minus caloris intus habet, quod addat illi extraneo. Itaq; non facilè conjurat. Eadem quoq; de frigore dicentur. Exempla verò minimè sunt ignobilia: neq; ab ignobili petuntur artifice. Duo sunt apud Philosophum utrunq; in secundo de animalium generatione. Commistus enim Mulus, ex Asino, & Equa: utrovis robustior est. Et æs, quod ex ære atq; Caßitero conflatum est, longè firmius atq; durius utroq; est. Ex hoc itaq; bellicos tubos conficimus: ex illorum ullo nullum. Tum Bajulius,*

ejus

ejus ingenii judiciiq́; vegetam acrimoniam lectißimis verbis adornavit: quæ propterea non hîc scripsi, ne eorum venustatem aliqua memoriolæ vacillatione deformarem: ac postea resumpsit orationem. Docet hinc, inquit, fructificationis impedimenta primùm, deinde remedium. Causam affert à corticis duritia: Ejusmo- " di nanq; arbores esse docet steriles. Quòd si radices ea- " rum findantur, atq; ipsis indatur lapis, tolli sterilitatem. At enimverò fac, ut à corticis duritia succi exitus impediatur, quominus concrescat in fructum: quánam ratione fissa radix illum corticem queat emollire? Nam contrà fortasse, defraudatus succi portione cortex citius evaserit aridior, atq; durior. Quanquam non video excogitari posse sententiam ineptiorem. Quid enim Roboris cortice durius? quid Cerasi contumacior? Et ferunt tamen. Quin tenerior novellis cortex: atq; eæ fœcundæ minus: & iis fœcunditas unà cum duritia corticis accedit. Salici cortex mollior; at ea sterilis. Quid? per corticémne fructum fundit? an per oculos? Qua exeunt oculi, non exire potest fructus? At ejus fructus natura tenuior, quàm is, quo ex brachia coalescunt. Similis veterum sententia, quam recitat etiam Plinius. Craßioris cutis animalia minus esse dociliora. Canina coria quàm firma, ingeniũ ad omnia non ineptum, quis ignorat? Quid craßius Elephanti corio? De eo mira narrant. Quin eadem in specie reperias, quod diruat funditus hanc opinionem. Elephantorum fœminis corium minus crassum, quàm maribus: illæ minus dociles, quàm mares. Huic contrarius

affectus est, benè, facilè, multum ferre. Aliud incommodum est, serò ferre. Ei adversatur facultas, celeritas fructificandi. Naturalis hæc in quibusdam: alias ars adjutat: puta, fimo, irroratione, ablaqueatione, attonsione, pastinatione. Habetur etiam in nonnullis hoc à principiis naturalibus. In caulem citius evehunt sese sata semine vetusto olera, quàm horno: quemadmodum & à Theophrasto narratum est, & proponit Aristoteles in 20. sectione. Adducit id pro causa: quod humoris habet minus semen, quod habet plus ætatis. Ideò quasi vapidum ocyus consenescere. Proinde historia Theophrasti quædam etiam torrefacit ad sementem. Equidem arbitror, certum tempus perficiendo in plantam semini constitutum atq; præscriptum à natura. Igitur quasi progressus suos ad id operis fecisse semen, quod aliquandiu servatum sit. Existunt enim, uti dicebamus, in eo facultatis activæ principia. Quasi recens collectum in sua sit adhuc infantia. Nunc vera stata ætas secum ei attulerit aptas vires ad munus obeundum. Sterili verò arbori non cuivis inditur in radicem lapis: sed si cujus radix luxuriat nimis. Defraudat enim succo suo consortes partes, quem non transmittit, sed quasi abjurat, aut intercipit in ipso portorio. Is affectus plurimus ac frequentissimus evenit Amygdalo. Etiam Juglandis rectam radicem, quæ demittit sese velut ad perpendiculum (Penem Vasconũ rura vocant) abscindunt, lapidemq; aut tegulam subdunt, ne deorsum crescat. Eandem exercent in Vitibus solertiam, luxuriantibus fibris amputatis. Adeamus ad

mus ad

ius ad reliqua. Sexum suprà stirpibus amovebat: nunc etiam discretum profitetur. Neq; verò id ex vulgi solùm vel opinione, vel appellatione, sed actionis suoq; proportione, quæ actio alteri sexus parti, scilicet maribus, est attributa. Masculæ, inquit, Palmæ frondes, aut culices, aut liber, si fœminæ frondibus componantur: ejus fructum celeriter maturescere, neq; cadere. Tale quiddam prodidit etiam Herodotus in secundo historiarum, ac repetitum ab Athenæo: eiq; opinioni Theophrastus assentitur. Haud sanè contemnendam contemplationem. In superiores commentationes ex tertio de anima referebatur à nobis: datum animalibus motum, ob sensum. Aut enim appetimus, aut fugimus: ut non temerè veteres umbram illius in plantis ἐπιθυμίας, investigatione sua fecerint illustrem. Est enim modus quasi quidam coëundi. Ubi de integro hac quoq; in parte animalium plantarumq; natura conferri possit. Nam ut in illorum quibusdam sexus est nullus: in aliis est, quæ tamen non generant, cujusmodi sunt Apuæ: in aliis est & sexus, & sexuis usus: ita in plantis. Exempli gratia: Triticum sine sexu. Cannabe, & Spinachia obtinuere manifestum, nullo tamen usu coitus. Palmæ suo quodam coibunt more. In quibus alio modo sit mista natura plantæ cũ animaliũ natura, quàm in Zoophytis. Quippe in Urtica substantiæ generum mistæ sunt: in Palma substantiæ quidem separatæ: sed cum iis affectus animalis misti. Neq; enim verum est, quod ait Porphyrius, speciem cum specie non misceri. Non enim esset Mulus ab Equa & Asino

*Asino tertia substantia. Tum Minutius ad me: Qu[...]
ad hæc tu deambulator? Quid aliud, inquam, n[...]
quemadmodum arthritis ex deambulatore fecit n[...]
ut sessor essem: ita Bajulius effecerit, ut ex Lycei mi[...]
te, rupto sacramento fiam transfuga. Sed audiam
Ferrerium. Meditari nanq; videtur nescio quid de su[...]
scriptore suo. Est ne, uti dico? Quid ni, inquit ille, m[...]
diter; an idem sit Culex, quod pulvis? Uterq; sanè sub[...]
volat, sed jocosa significationis ambiguitate. Bona fi[...]
de Bajuli, quid Culicem dixisti? Quid aliud, subriden[...]
ille, quàm Culicem? Nam & σκάφην Scapham dicer[...]
licet, & ψῆνα Culicem. Quid, respondit Ferrerius, [...]
illud liceat, hoc non liceat? Nam ψῆνας Pollux mascu-
læ Palmæ fructũ dici scripsit: fœminæ βάλανον: sicuti,
quod vulgo quoq; scitur, ramum Spathen. Et Theo-
phrastus in secundo historiarum, posteaquam de Ca-
prificatione, quæ dicitur ἐρινασμὸς, ita scripsit, ut &
ψῆνας Caprificorum culices, quorum ingressu mites fi-
cus aperiantur ad maturationis autores Soles exci-
piendos, & horum culicum alios Culices interfectores
κνῖπας nominaret; subdit, hac in parte sese naturam
quodammodo imitari, quo ad Palmæ fœtificationem.
Excuti nanq; ab indigenis masculæ florem, lanugi-
nemq;, ac pulverem fœminæ, unde concipiat; idq; ea de
causa vocari ὀλυνθασμὸν: quoniam sit ὄλυνθος Ca-
prifici fructus. Eum locum Plinius nulla sententiæ fa-
cta mutatione, Latinum fecit. Iccirco meus hic πρόξε-
νος, apud quem nunc diverto, accepit me lautè suis
palmulis: verùm à pulvere, non à Culicibus fœcundi-*

tati con-

ati conciliatis. Est, inquit, ut ais, Bajulius. Verùm neminiſti nos interpretes. Vertendum eſt, quale quale rodiderint autores, non evertendum. Sin aliter ſen- iamus, at condamus noſtra: de noſtro edamus: inter- a non licet. Et meminiſti nos ab optimo viro Galeno ræceptis hiſce verecundiſsimis imbui. Herodotus verò n ſecundo, ψῆνες ait ἐνδυώυσι τὸν καρπόν. Quamob- rem ille, cùm de Aſſyriis tantùm loquatur Palmis, for- taſſe fiat ibi ſic. Nam Caprificatio quoq; ſola in Græ- cia operæ eſt, non Illyrio, Italia, Provincia, Hiſpania. Sed ne tota quidem Græcia, ſicuti prodit Theophra- ſtus. Culices igitur hic ſunt: benè, maléve, ipſe viderit. Pulvis apud tuũ eſt, rectè ex Theophraſto, quem haud interpretatur hic; malè ex autore, quem ſuſcepit ex- primendum Latinè. Pollux verò, ſi voluit ſequeſter eſ- ſe ita, ut & ſervaret ψῆνας, & fructus faceret, non a- nimalia: declaret illa Herodoti verba ἐνδυώυσι. Sic iſte mox de Ficus Caprificiq; conjugio, de Culicibus nihil. Ut hinc etiam detur materia ſuſpicioni peregrinita- tis. Ut Syrus quiſpiam fuerit, aut Aegyptius, non in terra Græcia natus. Non enim tam peculiarem notam ſibi popularis hiſtoriæ præteriiſſet. Nunc maris ac fœ- minæ docet differentias. Una eſt à germinatione. Ce- lerius enim prodeunt, quàm fœminæ, maſculæ. Altera: quia ſunt minora. Major ſcilicet in fœmella ſucci co- pia. Tertia: quòd ſunt odoratiora, nempe ſicciora. Itaq; in ſexto de cauſis, nullum fructum benè olere dulcem. Tametſi nobis aliter videtur. Pepones enim quantò dulciores, tantò ſunt odoratiores. Nec abeſt ratio. Suc-

 culen-

culentiſſimi cùm ſint: caloris egent ad percoquendum. Additur ergo calor ad temperaturam dulcedinis uſq; Mala quoq; ea, quæ Apiola dicuntur Italis, dulcia illa quidem, tā jucundè fragrant, ut univerſas Indias ſui ſuperent ſuavitate. Mitto Perſica, mitto Mel ipſum ne tot faſtidiatis objectiones: néve cauſæ diffidere videamur. Fœniculi quoq; ſemina grandiſſima dulciſſimaq́; guſtavi: ſed quorum dulcedine non obtunderetur odor. Sic eidem nondum notus fuerat odor animalium. Et tamen res percrebuerat in ore ac ſermone hominum, atq; etiam in libris, de odore Pantherarum. Non perſequar hîc odoratorum animalium genera. Ut quid? Non enim locus hîc. Tum Minutius. Quanquam res eſt auditu perjucunda, tamen aliàs te audiemus. Ne imitemur eos, qui libros integros excutiunt, undiq; coacervant, ut cumulo fidem faciant eruditionis, non delectu, atq; temperantia. Itaq; Barbari quidam, quos iſte Scaliger ſuis commovit ſubtilitatibus, uruntur illius commentarioli brevitate, quam inſcripſit De comicis dimenſionibus. Quos ego. Sed audiamus Callimachi φθόνον *illum barbarum, atq; immanem, quem fecit Apollinis auribus illud immurmurantem:* οὐ φιλέω τὸν ἀοιδὸν, ὃς οὐδ' ὅσα πόντος, ἀείδει. *Quare illius quoq; calcibus ut exterminaretur, meritus fuit. Mos eſt hic trivialiū. Quot hîc rerum capita, ita uti ſunt, recenſuiſti: quæ in immenſum excreviſſent in manibus iſtorum vaporariorum. Quæ poteras ex Theophraſto, Plinio, Dioſcoride, Galeno, Conſtantino com-*

memora-

nnorare, parcè, atq; frugi oratione delibata, ad m quicq; locum transmisisti. Quare quibus cœpi- legibus, sequere, nec muta. Ergo, inquit ille, mares ntæ aliæ quoq; præter Palmas, odoratiores sunt fæ- llis suis: ut in Persicis, ac Cydoniis. Sylvestres item, àm mites, generis ejusdem. Minus scilicet humo- hauriunt è solo tenuiore. Rosa tamen culta melius t, quia succi opus habet temperatioris. Observabi- us loquendi modum. Alio casu dixisset alius, διὰ τὴν υδίαν. Item πρότερον, non πρῶτον. Hæc autem rba post ea, quæ sequuntur, commodius distulisset: λαχοῦ δ' ἔκ τινος τούτων, ἢ πάντων συμβαίνει. Nam rtinent ad sententiam superiorem: quando & folia, cortices, & culices nominavit: nõ necessariò requiri nnia, sed satis esse aliquot aliquibus. Hactenus offi- a mutua cognationum. Deinceps verò etiam diver- rum familiarum occultas necessitudines. τὰ βαλαύ- α ταῖς ἐλαίαις συμβάλλουσιν, ὅταν ὁμοῦ φυτεύονται. In- rpretis incuria factum est, ut βαλαύστιον pro Punica oneretur. Nam βαλαύστιον neq; φυτεύεται, ut arbor, eq; σπείρεται, ut fructus. Illud enim haudquaquam st: hoc nondum. Quanquam κύτινον, & βαλαύστιον, liter atq; aliter pro fructu vel immaturo, vel sylvestri tiam maturo positum, videtur interdum. De plan- arum verò amicitiis, atq; inimicitiis, in secundo de ausis Theophrastus, & in tertio. Repetit Plinius in XVII. Multa in commentariis γεωπονίας. Et sunt pud Philosophum in propositis quæstionibus, in qui- bus etiam συμπάθεια considerata est. Illud, quod suprà

tange-

tangebamus, arbitrati sunt omnibus tum planta[s] tū seminiis commune. Scillæ esse omnes beneficiar[...] propter quas illa sata maxima afferat adjumenta, celeritatis ad nascendum, vel progressus ad increm[en]ta, vel temperaturæ ad saporem. Theophrastus ὀσμ[...]κὴν *vitem quandam narrat: quo argumento Dem[o]critus sentiendi facultatem stirpibus aßignarit. E[...] permultum vel confert, vel obest id, quod appellat [...] quarto de legibus Plato* γειτόνημα. *Itaq; in 20. secti[o]ne, si quis Apii radicem circunfodiat, eoq; Panicum o[b]serat, atq; ita demum irriget, evadere grandißima[...] Panicum esse* σομφὸν, *id est raræ concretionis, & fun[]gosum: quamobrem & spatia laxare, & subeunti c[e]dere. Nolim subarroganter dictum. Si spongiam ap[]ponas, aut etiam fungos ipsos: nihil profecturum in[]telligamus ex eo, quod aliis ad situm radicibus nih[il] consulat earum magnitudini. Certum igitur ine[sse] vim occultam ab elementaribus longè diversam qua[]litatibus: quam facultatem cùm alibi Galenus agno[]scit, tum in libro* περὶ πλήθους ἄρρητον *appellat. Aequ[...] verò malè & intelligit Aponensis, & Aponensem de fi[]mi usu carpit, vir alioqui benè doctus Lusitanus. Ari[]stoteles verò de Braßicæ ac vitis odio nullam afferat causam ab ejusmodi qualitatibus. Est ergo viciniæ ratio: est ratio cognationis, ut Visci & Viscíferæ arboris: est ratio affinitatis, ut earum quæ conveniunt insitione: est ratio, ut ita dicam, præsidii: quemadmodum in eadem ostenditur sectione. Rutam in ficum inditam pulcherrimam evenire, adeò ab affini juvatur acrimo-*

nia.

Nec multò pòst alio capite, Lentisci præsidio non
iri vermiculationẽ. Iste, ubi hanc Naturæ conjun-
nem declaravit, aliam subdit: Tam esse necessarias
er se quasdam, ut altera in alteram transmutetur.
o ex loco si quis voluerit diversum caput auspicari,
erit. De hac mutatione scribit etiam Theophrastus:
eam confert cum animantium simili natura. Phi-
phus duas in historiis agnoscit mutationes. Una
cum ex una specie fit alia, sive semine, aut vulgari
eratione: cujusmodi videtur in Bombycibus, & E-
is. Altera est, cum mutatur facies: ut Philomelæ,
Upupæ. Quinetiam vocem mutant aves in vocem
iam: nonnullæ cum silentio commutant. Alius can-
, alia vox, alia dearticulatio Lusciniæ autumno,
àm vere: Merula verò tribus tantum mensibus ca-
ra est, novenis silet. Hanc plantarum divisionem, an
icius quàm ille fecerit, digerere nobis liceat, videa-
us. Mutari, aut ætate, quod ipse de nuce dicit, nobis
im incompertum est, quam abeat in arborem ita, ut
amplius Juglans sit. Sic enim scribit: μεταβάλλε-
υ εἰς ἄλλο εἶδος. Aut negligentia, ut Sisymbrium in
entam. Aut in principiis ipsis, ut è rapo Braßica: &
uod evenit mihi nuper: Petroselini semen egomet ipse
m legissem, atq; eadem sevissem die, non Petroselinũ
cum vulgo nunc alteram voco sic Apii speciem) sed
ciit Alliaria. Sic è Tritico Lolium. Aut cultu: ut è
ntrario, Triticum è Lolio. At hic dicit, in Mentam
utari Calamentum: & apponit illud de Tragio mi-
culum: Abscissum, atq; secundum mare satum eva- 10
dere

dere Sisymbrium. Modestè addit, τυχόν. Non e
semper fiunt mutationes: sed sunt naturæ παρεκβά
ut vocat Aristoteles: atq; ut ex illo peracutè dican
φύσεις παρὰ φύσιν. Nihil enim in natura non natu
le ἁπλῶς, & in communi natura, sed in hac, hæc, h
Alterum genus est παρεκβάσεων frequens, & ordi
ria, si credimus illi Philosopho. Ait enim, Mulier
esse naturæ παρέκβασιν, quasi dicas πάρεργον, & p
lapsionem quandam à recto atq; primario opere i
stituto, in quod seriò intendat: quasi cadat hoc ei
cundarium præter propositum. Verùm detur hoc in
nitis ejus aliis meritis in opera studiorum veritat
Tertius modus hujuscemodi progreßionis naturæ
rarior: veluti quæ circunferuntur falsò de Phœnic
verè autem de Britannici Anatibus oceani, quas Ar
morici partim Crabans, partim Bernachias vocan
Eæ creantur è putredine naufragiorum, pendentq; ro
stro à matrice, quoad absolutæ decidant in subjectas a
quas, unde sibi statim victum quærant. Visendo inter
ea spectaculo pensiles motitantesq; tum crura, tum a
» las. Mox ait, Triticum ac Linum alias in species ver-
» ti. Theophrastus in historiis, utrunq; in Lolium trans-
formari scribit. In quinto de causis, an sit id verum,
dubitat. Ocymum quoq; transire in Serpillum ali-
quando. Ut non ineptè Pindari proverbium huic a-
ptarit historiæ quispiam, οἴκοθεν οἴκαδε: sine porto-
rio transfretante, migranteq; natura. Sisymbrium
verò in Mentam degenerare, non autem Calamen-
tum, ut scribitur hic, idem autor est. Quidam præ-
cipiti

piti ingenio maleferiati, qui ad primam quanq; in-ectionem transfugiunt à receptis opinionibus, ac te-nerè construunt effata universalia: Sisymbrium Ientæ odorem tantum capere, non autem speciem si-i vindicare. Nos verò Sisymbrio perire pristinam fa-iem, nitorem, rotunditatem, odorem, saporem, atq; bire in Mentam, & vidimus sæpenumerò, & memi-imus, & profitemur. Nam quod isti de Menta liti-gant, ut comicè jocemur, solentes insolenter faciunt: olent enim arroganter facere. In Lolium emigrasse Linum haud dum mihi compertum est. In aliam ta-men degenerem dilabi plantam quotidie conquerun-tur nostræ muliercula. Satum quoq; in Cepe secto, eam ex se progignere plantam, quam vulgus Draco-nem vocat, Thuscis olitoribus persuasum est. Cuspi-dis ei figura folium, serratũ ut Betonicæ, sed molliter, & obscurè, surculi viminacei, floscellus candidus. Sa-poris acrimonia commendationem attulit ad usum a-cetariorum. Radix penè nulla eorum arguit temeri-tatem, qui Pyrethrũ fecere nomen. At mihi non semel Lini semen, cùm ita, uti jusserant, sevissem, Draco nullus extitit. Herbas verò formis propriis amißis, a-lias induere non est mirum: habent enim inter se com-munia principia. Affert à loco genus aliud mutatio-nis, non quidẽ formæ aut figuræ, sed usus: βελένιον, *in-quit,* τὸ δηλητηριῶδες τὸ γινόμενον ἐν τῇ περσίδι μετα-φυτευόμενον ἐν τῇ αἰγύπτῳ, ἢ ἐν τῇ παλαιστίνῃ, γίνεται βρώσιμον. *Videtur Persidis arborẽ in solo natali vene-natam* βελένιον *vocare. Novam sanè vocem, & quam*

apud

apud alium in præsentia non memini. Verùm no‑
nis ratio huic fraudi sit. At pertinacem ac fatalem
rum væcordiam demiremur, qui Perseam arbor
Myxæ similem, quæ fuerit venenata, & alteram P
sicum dictam, longè illi diversam, quæq; nunqu
fuerit venenata, repetito, atq; ut poëtæ loquuntur,
centato trivialium errore, pro una prodere ausi su
Non est ingenii mei, nisi meipsum fallo, quenqu
vel lacessere, vel castigare. Verùm levißimam turb
lam istam, quæ ita turget, ut extra domesticos parie
erumpat ad vastandas receptas sententias lectißim
rum hominum, quando seipsa ferre non potest, quî f
ratur à nobis? Galenus in secundo de medicament
rum compositione κατὰ τόπυς ita scriptum reliqui
Ab sese visam Perseam in terris imperii Romani, pr
terquàm Alexandriæ, nullam. Quæ verba si habui
sent in memoria spicileguli nostri, non animum indu
xissent disputare, & quærere, diversisné locis eade
venenata & non venenata queat esse. Quo persuade
rent nobis, Perseam dictam, cum esset venenata, &
Persicum, ubi non esset. Nam si Alexandrino in agr
tantum vidit Perseam Galenus, quo tempore Persicu
esset in Græcia & in Italia plurima: quid actum a‑
gant? Vel Plinium legissent, qui aperto bello impu‑
gnat hanc inscitiam. Nam quod afferunt è Dioscori‑
de, tam Perseæ, quàm Persici fructum esse ventriculo
commodum: tantum abest, ut eorum foveat pertina‑
ciam, ut iis ipsam quoq; subruat occasionem desipien‑
di, quando illi duas, non unam esse vident arbores.

Pulchros

Pulchros verò dialecticos in ſecunda figura duabus affirmativis. Probas ἀποδείξεις, quæ unam τέκμαρσιν accipiant pro eo quod eſſe debet, ἴδιόν κυρίως, καθ᾽ ὅλου, καθ᾽ αὐτό. Nam inter illorum ſcripta, ſimilis notæ plurima reperiuntur, vel uſq; ad faſtidium. βελένιον verò dictũ arbitror, ſicut & τοξικόν: non à Taxo, quemadmodum Grammatici pueris narrabant olim nobis, ſed παρὰ τὰ τόξα Ejus enim ſucco tela tingebant Barbari: id quod hodie quoq; faciunt & Alpini latrones, & Pyrenæi. Ita ἀπὸ τῶν βέλων βελένιον. Quæ ſi proba vox eſſet apud veteres, venenum noſtrũ libentius hinc dictum exiſtimarem, quàm ab eo, quod venas occupet. Verùm eam nuſquam memini, ac ne apud Pollucem quidem. Tametſi in primo recenſet ille τὰ βέλη τὰ φαρμακώδη. βέλεννος aliud Athenæo. Et videndum, an ſit idem hoc piſcis nomine, qui eſt Oppiano βλέννος. ξενικὸν vocat id Ariſtoteles apud Celtas venenum. Galenus in libro de Theriaca ad Piſonem ſcriptum habet ἑλένιον: aitq; à Græcis ita dictum, à Barbaris Ninum. Eſſe plantam, cujus ſucco Dacæ, Dalmatæq;, ſagittas ſuas efficiant letales. Fortaſſe βελένιον eſt. Priſci tamen utrunq; pro altero pronunciabant. An verò ſit, quem vocant Arabes Napellum: & an ſit Aconitum Napellus, non ex Belgicis plagiis, ſed ex eruditiorum fontibus hauriendum eſt. Cæterùm expediamus, quod jam reliquum eſt libelli: ut cœnæ ratio habeatur. Permagnum enim ac perdifficile confecimus iter, nec minus aſperum quàm infeſtum ſaltibus, atque dumis. Quod alioqui longius etiamnum producit iſte: cùm de

„ Amygdalo, quæ jam dicta sunt, deq; Malo Punica r
„ petit. Quarum illa dulcescat, hæc mitescat. Et app
„ nit artem, cujus ope gratia Punicæ comparetur: qui
„ pe suillo fimo, & aqua frigida. Amygdalo clavis ad
„ ctis, atq; educto gummi multo. Quasi videamus im
ginem Phlebotomiæ. Atq; hæc ad philosophi pertinen
contemplationem, qui agricolæ docendi fundamen
„ jacit ad operam: ita causas eruit è naturæ sinu. Po
„ stremò concludit: agrestium pleraq; arte mitescere: lo
„ cum valere plurimum, & cultum: certasq; tempo
„ rum, atq; exquisitas leges. Sic enim interpretor vo
cem illam multo turgidam significatu, χαιρὸν. Distin
xit autem τὴν ἐπιτέχνησιν ἀπὸ τῆς γεωπονίας. Quipp
artem vocat illam, clavorum adactionem. Operas au
tem, quas colendo poneremus, agriculturam: stercora
tionem scilicet aquationem, putationem, & similia
Tria statuit igitur: rem immutabilem, locum: rem
mutabilem, temporis legem: rem immutabilẽ cum im
mutabili, & mutabilem cum mutabili, artem. Illud
non est prætereundum, Omissum esse contrarium di
visionis membrum, de quo suprà nonnihil à nobis di
ctum est. Cultu fieri deteriora quædam. Exempla posi
ta sunt. Ad hæc Minutius cum sustulisset vultũ, ô Ba-
juli, inquit, ut multa condimenta comparavit natura
rebus, aliis alia. Videmus cultum quibusdam confer-
re: esse verò & quibus noceat. In Punica deprehendi-
mus eam, quam conciliasti gratiã dulcedinis certo in-
commodo labefactari. Ejus nanq; fructus arboris ex a-
cidis facti dulces, facilius atq; celerius putrescunt: ut

est in

st in quinto de causis. Igitur acidum videtur esse con-
rarium corruptioni. Quamobrem magnopere miror,
quid in mentem venerit recentioribus, ut adduceren-
ur febrientibus acida prohibere. Nam tametsi astrin-
gunt acida, videnturq; propterea facere, ne corpus δι-
*ε*ξω *fiat: extinguunt tamen, ac simul objiciunt sese*
pro reparatione valetudinis putrefactioni. Danda fuit
igitur opera, ne tantis frustraremur utilitatibus: astri-
ctionem tolleremus eorum commistione, quæ cient u-
rinas, aut sudores. Ejusmodi verò non pauca sunt, vel
modicè calida, vel etiam intra modum: quorum vis
multo erit usui, sine incommodo febrientis. Ita & oc-
curretur incensioni, & habebitur causæ ratio. nimi-
rum simul extinguemus, simul aperiemus. Igitur qui
prohibent in febribus Punica Mala subacida, videntur
ignari tum rerum, tum etiam causarum. Dulcia pro-
fectò sunt amovenda, quæ tamen ipsi dant: & monen-
tur à Dioscoride tamē, id ne faciant. At subacida, quæ
dicunt etiam vinosa Græci, vocant Arabes almuzi,
non solùm non obstruunt, verùm etiam (omittamus
extinctionem atq; tuitionem à putredine) incidunt,
aperiunt, & urinam cient. Isti tamen sunt Arabum
sectores: quorum conatus laudandi quidem, si judicio
recto seligerent ad simplicitatem, nō exædificarent fa-
ctiones, aut propter odium, aut propter ostentationem.
Quare impetus illorum, cùm ex iis, tum ex aliis mul-
tis, quorsum evadat, vides. Tum Bajulius, Miseret
me, inquit, humanorum affectuum, quibus excita-
mur ad imminendum sententiis Sapientum. Nam

quando finem faciemus contradicendi, vellicandi, ob trectandi, explosa repetendi, alienis incubandi? A nunc, cùm sperabamus in summa rerum omnium co gnitione consensum animorum, atque Reipublicæ lite rariæ tranquillitatem: nunquam majore salo fœdio res jactationes perpessa video, vidensque doleo studia no stra. Iis sanè contigit, quod athleticis illis Hippocrati evexiis: ut cùm in summo constiterint, labantur in pe jus. Sed sperandum est. Interea quod superest, absolva mus. Persequitur hinc temporum vices & articulos.
„ Multa vere seri: pauca hyeme, & autumno: æstate
„ paucissima post exortum Caniculæ. Additque locis qui-busdam, licet paucis, eo quoque seri tempore. Verum Ro-mæ perquàm raró solere quicquam tum mandari ter-ræ. Aegyptios autem semel tantum toto anno serere. Ita tria, cum proposuit, exequitur: artem per φυτεύ-ονται: locum, Aegyptum: anni tempora, quatuor. Ex-actè dixit, καὶ μᾶλλον ὁ τοῦ ἔτους καιρός. Quando est in-terdum autumnus in hyeme, sicut in vere hyems. Itaque non solùm χρόνος, sed etiam καιρός: quem temporis articulum verterunt nostri scitè admodum: Virgilius κομψῶς, proque rei majestate, cardinem. Sic enim dici-mus: Res in eo vertitur: & ille, Fors omnia versat: est autem in illis, Haud tanto cessabit cardine rerum. Ve-teres simplicius, occasionem: quod ob causam est, scili-cet περίστασις, & συναίτιον. Proclus in Alcibiade scri-psit, Pythagoreos ita statuisse: καιρὸν primam causam, à qua proveniret omne bonum. Alterum principium, τύχην: videlicet officiorum vel civilium, vel natura-lium.

ium. ἀνάγκην imponunt alii, cujus ſit vel aſſecla, vel ſoboles εἱμαρμένη. Neceſſitati namq; ſubjiciebant etiam Deos illos ſuos. Plato in quarto de Legibus Dei ponit aſſeſſores: ὡς θεὸς μὲν πάντα, καὶ μετὰ θεοῦ τύχη, καὶ καιρὸς τἀνθρώπινα διακυβερνῶσι ξύμπαντα. Quare in eodem libro putat, res humanas ſic habere, ut inter bonas malæ queant dici; tolerariq; oportere id pro re, ac tempore. At Lycæum ponit, ac rectiſſimè quidem, τὸ ἐν ἡμῖν. Ariſtoteles enim ſapientiſſimè, ac potius divinitus in Eudemion ſeptimo: δῆλον δὴ ὥσπερ ἐν τῷ ὅλῳ θεὸς, καὶ πᾶν ἐκείνῳ. κινεῖ γάρ πως πάντα τὸ ἐν ἡμῖν θεῖον. Et addit verba quovis cœlo digna: etenim videntur inde lapſa: λόγου δ᾽ ἀρχὴ οὐ λόγος, ἀλλά τι κρεῖττον. τί ἂν οὖν κρεῖττον καὶ ἐπιστήμης εἴποι πλὴν θεόν; Sed ad plantas. De veris hîc quidem tempore vera prædicat: de hyeme verò non vera: de autumno nihilo meliora. Placuit autem ſibi flexibus illis verborum, πλείονα, ὀλίγα, ὀλίγιστα. Jam tum primùm conſtat, autumno penè omnes ſolitas ſeri fruges. Etiam tunc Cinara melior, & ſi non melius. Grandiores enim fert, ſed opus eſt evaſione: gelu namq; ſæpe intercipiuntur. Hyeme penè omnes panguntur arbores. Poſt canis exortum primum nihil quicquam ponitur in terram ſatus gratia: ac ne in Noruegia aut Gruntlandia quidem: tametſi iis tum locis clementius cœlum eſt. Ubi verò deſiit exoriri, quod tempus longè rectius eſſe poſt exortum dixerim, ſeruntur multa primis quibusq; imbribus ſextilibus, niſi fuerit annus æſtuoſus. Quod verò de Roma prædicat, & quàm minus rectè ſentiat, oſtendit: &

dit: & pueris quoq; notum facit, se non esse Aristotelem. Neq; enim ejus tempore Romana res erat tanti nominis, ut de illius agricultura quicquam observaretur. De Aegyptiis autem seminibus an vera dicat, Plinium consulemus è septimo decimo. Eos enim mensibus omnibus serere prodidit. Videbimus etiam Theophrastum, ut, cui credendum sit, diligentius exploremus. Suprà dicebamus: quemadmodum posuit ἀραιῶς *adverbium pro raro. Quem ad significatum usus est Aristoteles nomine, in propositionibus controversis,* ὀδόντας ἀραιοὺς, *situm dentiũ innuens: sicuti dicit pulsum Galenus* ἀραιὸν, *cujus intervalla magna sunt. Sic igitur est* ἀραιὸν, *ut* μανόν. *Ut* μανὸν *sit totum tale ratione partium inter se:* ἀραιότης, *affectio distantiæ partium in toto. In primo historiarum animadvertendum, quàm rectè* μανὸν *&* ἰνῶδες *contraria statuerit Theophrastus. Ut intellexisse videatur villorum in stirpibus infrequentiã, & crebritatem. Galenus in quinto de locis* ἀραιὸν *opposuit* τῷ συχνῷ, *nõ* τῷ πυκνῷ, *sicut & in libris de pulsibus, uti dicebamus. At in sexto constituitur adversus* τὸ πυκνὸν οὐσία τῶν χιτώνων ἀραιὰ καὶ λεπτή. *Manifesta verò significatione primo de simplicibus pro eo, quod est denso contrarium. Sic* ἀραιὰ *terra, id est laxa, non compacta. Licentius in Hyla Theocritus,* ἀραιὰ φωνὰ *pro exili.* κυάστρον *autẽ (quod equidem sciam) recentior vox est: sed neq; inepta, neq; injucunda: ut mihi quidem digna videatur, quæ ab aliquo veterum Lyrico poëtarum deducta sit ad usum posteritatis. Qua compositione tollatur vel*

terrestris,

errestris, vel aquatilium canum ambiguitas. Hîc Minutius: Quare suprà, cùm vocem hanc ἀφαιὸν *declarabas, non hæc adderes, quæ huc dilata maluisti? Propterea quòd, inquit, condienda sunt fastidia vulgarium epularum suavitate quapiam hujuscemodi embammatum: & asperitas itineris salebrosi levanda talium diverticulorum amœnitate, in quibus paulisper liceat conquiescere. Nam quemadmodum præcipiebat Pindaro Corinna, uti poëmatiis fabulas, quasi animam (sic illas illa vocabat) insereret: ita mihi jubet pudor, horum ferculorum sapores injucundos emendare dulciariis, atq; bellariis. Etenim si tunc vobis omnia effudissem, nunc incœnati fortasse dormitaretis. Quod consilium non semel est à me hac in disputatione initum: ac deinceps nihilominus servandum censeo: nisi vobis aliter videtur. Maximè verò, inquit Minutius, ac sanè perplacet. Nam & odium pariunt nimis inculcata, & demulcent animum, secundum naturæ loca, aptè disposita. Sed age. Quæ sequuntur, inquit, occupant alienas sedes. Suprà nanq; recensenda erant. Quasdam è plantis ab radice folia ferre: à ligno alias. Interpretis error hîc: ut lignum pro stipite dixerit. Quasi verò radix quoq; lignum nō sit, in arboribus præsertim. E radice malleos quotidie confici videmus, quovis ferro duriores. Talis fuit Herculis clava: cujus manubrium, sive, sicuti loquebantur veteres, phala, erat è stipite: nodi verò, & qua parte capitata esset, è radice. Agrestem olivam perhibent illam fuisse. Quinetiam in vetulo Rhaphano, &*

Lactuca, aliisq; plurimis ligni naturam potius radi: obtinet, quàm stipes ipse. Tu verò Ferreri, ecquid observasti, tuus iste ταμίας stipitémne dixerit, an lignũ: Lignum, inquit ille. Cæterùm de clava, quod Græci mentiuntur, puto te divino isto pudore tectum voluisse. Nam Heros ille πολυνίκης, opera clavæ cùm permultis annis usus fuisset: tamen ausi sunt more suo fatali mentiri Græci, apud Trœzenios prope Polygij Mercurij signum depactam germinasse. Illudat hic Pythagoreis vetus comœdia: dicatq; animas eorum, quos eliserit, hausisse sibi, atq; induisse: quarum vi nova vitæ primordia rediviva redintegraret. Neq; ridiculum fuerit hoc iis, qui nos prohibent animalium sanguine vesci: quòd sanguis animalibus anima sit. Videamus verò quid hic stirpium è gummi satu promat nobis. Hoc enim sequitur jam. Rectè, inquit Bajulius, mones. Hoc enim profitetur. Et jam Theophrastum dicebamus educere de Myrrha sata Smyrnidem: At hîc iste folia quoq; germinare de gummi dicit. Hoc nondum in libris, aut sylvis, aut hortis usquam vidi. Aliam fecit probam quidem, sed mutilam divisionem: eamq; nudam exemplis. „ *Folia statim à terra, ut Mandragoræ.* „ *Folia procul à terra, ut Pino. Folia à mediis partibus,* „ *ut Siliquæ. Rursus ad fructificationem redit. Semel a-* „ *liquas in anno ferre: alias sæpius, sed frustrà: non enim* „ *alteros fructus perfici. Non est negligenda vox, πλειστάκις: excedit enim regionum nostrarum genium. Rosas biferas vulgò scimus. Item Prunos, at non quotannis servare flores, aut inchoare fructus etiam instante hyeme.*

ueme. Est & modus alius. Nanq; ex vetulæ rosæ catulo rosellam enatam posteà vidimus. Quod frequens est in Flammula, quam ab odore Caryophyllum vocant, apud Italos: ut ex majore flore prodeat minor osculus: duplices nominant. Alia huic contraria differentia; Alternis tantum annis ferre quasdam: quales sunt Mali vestræ, Scaliger, in uxoris suburbano. Subridens ego, bene mones Bajuli. Ex uxoris fundo Mali Mala ferunt alternis annis: ex uxore ipsa mala multa quotidie. Tace, inquit Minutius, qui & pulcherrimæ, & castissimæ, & lectissimæ Heroinæ dominus sis in domo tua: tuis in poëmatiis (non dicam cujus) fueris servus. Tace, inquam, igitur: ne & mihi des occasionem loquendi, quæ nolis: & huic eripias dicendi, quæ velis audire. Tum Bajulius: Exemplum posthæc ponit olearum: quæ si ramis luxuriant, sive stolonibus, tertio quoq; anno in officio non continentur. De Persico nonnihil item potuit: nisi putetur, necdum adulta fit anus. Ut ludat Ferrerius, qui optimus poëta est. Persicus penè annicula fit anicula. Viduatæ primùm frondibus videas ramos penè nudos. Fructum mox haud ita multum fert. Tandem emoritur. Hinc ab ætate: Senectam nonnullis fœcundam, aliis juventam. Ponit exempla tria: Amygdali, Pyri, Populi. Videtis apud hunc, alibi ferre Populum, alibi sterilem esse. Distinxisset propter hoc αἴγειρον καὶ λεύκην. Quinetiam rerum peritiores tria dignoscunt discrimina specierum. A regionibus quidam professi sunt affectus hosce fœcunditatis, & sterilitatis. Nigram ferè dicunt

nihil ferre. Nos & candidam scimus alicubi. Ut curiosis etiam loci quippiam detur, ubi acquiescant. Post hæc sexuum differentiã repetit jam nunc tertiò: Densiorem masculam, durioremq;: item ramosiorem, ac lentum minus. Sic enim interpretor hîc τὸ ὑγρόν. *Quemadmodum in animalibus apud Aristotelem, minus rigidam, flexibilioremq; agilitatem. Ejus enim contrarium, rigidum: quod aliud est, quàm durum. Græcum est hoc* εἰγεδανὸν, ὅπερ ἀποκρούει μὲν, ὑπείκει δ' οὔ. *In amatoriis Græcorum nequitiis* ὑγροὺς ὀφθαλμοὺς, *quales Latinè vocamus, non statim sciam. Certè sicci oculi sunt constantium, & crudelium: id est Herculis, & Busiridis: molles imbecillis animi, velut muliebres Homericorum Heroum oculi, qui scortillorũ more lacrymantur. Amatorij, ac lascivi, non molles lacrymis, sed udi nitida nequitia. Ad hæc, maribus, celerius, quæ ferant, maturescere. Dißimilia quoq; obtinere folia, & stolones diversos. Sanè apponantur ita omnium vel specierum, vel generum differentiæ: diversas habere partes. At hoc proponitur: modus ac ratio quæritur. Vertit deinde sese ad exhortandum auditorem: incumbendum esse in veterum lectionem: eorum dicta conferri debere cum rebus ipsis. Id quòd Plinius si fecisset, non plus deberet calamo suo, quàm tu Cæsar ligonibus tuis. Fautores tamen habet ille: ac laborum quidem, me quoq;: eruditionis atque rerum, quas profitetur, cognitionis, non nisi factiosos. Et putat Collinutius suis convasationibus ostendere posse Plinij suppellectilem Naturæ propriam, ac legitimam:*

am: Leoniceni recensionem curiosam simul, atq; versam, declamator. Hinc auspicari posit aliquis ut ultimum: aut ab iis, quæ sequuntur. Conclu- enim librum capitibus tribus propositis, atq; in- cußis: Perscrutandum plantarum medicamenta- " s affectus, item causas. Narrandum generationes, " tiones, radices, succorum differentias. Et addit, " ὶ τοῦ γάλακτος, καὶ τοῦ κόμμεως. Mendum suspice- " r ibi quispiam. Ubi posuit, χυλῶν: addit ὀσμῶν: " ostea γάλακτος. Tu verò Ferreri, quid affers ab istis lcis? Rectè, inquit ille, ὀσμῶν. Nam meritò hinc xpungenda vox illa, quæ apud Sophoclem viam si- nificat, apud Theocritum αὔλακα, aut saltem sul- orum ordinem, aut messorum. Inde cognomen Ce- eris ἐπιγμίας in epigrammate. Puto autem divisio- is membra quædam prudentem præteriisse, quia ni- hil esset operosum. Prudens, inquit ille. Nihilo verò magis herbæ nobis illæ notæ, quæ narrantur verbis his: αὶ σπέρμα μόνον ἔχουσι. Nondum plantam vidimus, " quæ semen ferat solum: etiam ea, quæ Centumgra- na dicitur, admodum foliata est. Vestigandam præ- terea bonitatem. Hactenus à forma: nunc à fine. Tum revertitur ad officia formæ, cum dicit, τὰς διαμονάς. Duplex, uti dicebamus, διαμονή: altera vitæ: altera, quam possumus avulsarum aut cæsarum ætatem appellare pro eo, quòd quæq; duret. Hoc etiam juvatur arte. Veluti cùm in Milio servatur Raved: melle, aut sacchararo fructus. In vini fæce Persica, tam insuavia, quàm incorrupta vidimus: gustata

abominati

*abominati sumus. Uvas Caßinates monachi, me puero, tuebantur oblitas argillæ crusta. Et hanc legistis sedulitatem in vita Caracallæ, & alterius monstri. Habentur & alia complura mangonum machinament. adversus Naturæ jus. In vicesima sectione docet Aristoteles: Cucumeres prope puteum satos, in puteum si demittantur, anni totius tractu virides haberi. Redit ad
» medicamenta rursus, quorum differentiam ponit: Ve-
» nerem provocantium, corum quæ cient urinam, quæ
» somnos conciliant, quibus est natura venenata. Omisit ea, quorum vi subducuntur noxii succi: nisi φαρμακώδη pro genere posuerit. Claudit autem librum sanequàm ridicula differentia: quippe Lactiferarum. Nam & jam dixit hoc bis: & si non dixisset, non hic tamen dicendum fuit. Ecce jam librum vobis absolutum: si nihil addatur: multa nanq; supersunt. Hoc tamen haudquaquam ei vitio dandum est. Non enim librorum autores omnia complectuntur. Hæc & Galeni est, uti dicebamus, sententia, & Aristotelis consuetudo. Satis enim fit, si jaciantur ejusmodi fundamenta, super quibus alii queant exædificare. More verò nostro nos, si qua in mentem venient, quæ adjungamus, iis profectò efficiemus hilariorem disputationem. Ac primum quidē haud vos latet, in primo de causis à Theophrasto dictum de biferis. Si quid desiderabitur, inde peti potest. Quæretur verò etiam: cur vere pariant arbores. Quia, inquiunt, tempus γόνιμον. Sanè. At quare γόνιμον, sive, quod ait Lucretius, genitale? Quia calidum, & humidum. Ita est apud Theophrastum.*

Nam

rum ver an sit, aut quo modo sit mediocriter tempe-ratum, satis alibi disputatur. Recenseamus & alia ca-pita. Quamobrem prius inculta, quàm culta germi-nant? propterea quòd hæc retardantur putatione, ablaqueatione, pastinatione. Retrahitur succus, aut repercutitur: detecta radice, refrigerata, ægrescunt. Quid est, quòd ferri aciem quædam hebetant? Tilia, inquit Theophrastus, calida est: iccirco dolabrarũ vim retundit. Profectò calidi sit ferri vigorem debilitare: verum enim comperimus in mensa quotidie: cedo cau-sam, quæ non habeat opus disquisitione. Ratio ratio-nis est, quam omisere. Laxat, & solvit calor. At acies in astrictione, atq; compactione. Quare verò, quóve modo frigida quoq; faciant idem: an hîc quærendum est? Quippe Citriorum succo, aceto, omphace quoq; stupor evenit ferro, quæ nihilominus astringunt. Por-rò aliam cùm inchoasset sententiam: licétne, inquit Ferrerius, intercedere? Nam uter verò tandem magis importunus? Túne, qui tragulam injeceris, atq; abie-ris: an ego, qui tanquàm Telephus à vulneratore o-pem petam? Quin igitur mederis? Quid vis, inquit, faciam? Da: inquit ille, causam. Dic tu potius, ait Bajulius. Cui Ferrerius: quid si habeo nullam? Ne des ullam, inquit ille: quoniam sis, quo ego quoq;, excusatus modo. Age, inquit Minutius, aliquam. Tum Ferrerius: ergo quæ nunc jam primulum sese of-fert mihi. Nullum fieri vitium aciei puto, quemad-modum à calore causabaris. Quin sicut calor partes differt, sic illa coguntur frigore. Sed apponi mado-

rem

rem asperum, qui subire facilius aciem vetet. Ita c[illegible] te subacta, quàm quæ lima sunt erosa, commodi[illegible] ac citius secant. Ejus tam præsens ad omnia, tam[illegible] exprormptum ingenium admirati conticuimus: Ba[illegible] julius sic resumpsit provinciam disputandi. Tiliam ca[illegible] lidam historiarũ scriptores censuere. M. Antoninum, qui exacta ætate nimiam ob proceritatem incurvesce-ret, ajunt Tiliaceis assulis thoracem corrigere solitum potius, quàm aliis: propterea quòd calore suo foverent senem. Ego verò cum alias arbores novi calidiores, Laurum, Fraxinum, quæ ferrum haud ita retundant: tum suspicor non tam ob calorem expetitam ad Imperatoris fomenta Tiliam, quàm quod mediocris est inter rigiditatem ac lentitudinem. Neq; enim pelles deerant ad calorem vel tuendum, vel etiam augendum: neq; alia ligna ad sustinendum. Ferrum autem hebetandi causa est in Tilia lentor: quod icta non adeò admittat. Hoc habet commune cum Populo, Carpino, aliis. Est & affectus ille in genere Plantarũ. Legumina Græci τακερὰ & τέραμνα dicunt, quæ coctilia sunt: & affectum contrarium nomine privante, scilicet ἀτέραμνα sive ἀτεράμονα, & κερασβόλα, non sine rusticæ superstitionis suspicione. Quæ jacta bovis aratoris cornua fortè contigerint, non domari elixatione, quasi ἀπὸ τῶν κεράτων κεράπνα facta sint. Ergo prius an vera dixerint, quærendum, quàm causæ fuerint investigandæ. In Ulyssеæ 22. transtulit ad animi duritiã poëta. Fluvia, ut prisci loquebantur, aqua melius coqui legumina, quia subeat: subtilior enim est, quàm

deses.

ses, atq; ut Græci loquuntur, ἀρχή. Quam ob causam
rsu dixit exercita flumina divinus Maro. Ad hæc
us insolata est, quàm puteana, aut alia quæpiam
bterranea. Ac quanquam crassior videtur: id evenit
propter admistas terræ particulas: multas alioqui
ntinet portiunculas illas minutiores, atq; tenuio-
s, quæ in meatus ingressæ ignis vi, vim ipsam secum
mul intulerunt: quo calore, qua humectatione con-
t causa temeritudinis. Contemplemur & id, quod
ueri observabamus: secundum cellas subterraneas
eponum semina temerè jactata germinasse, atq; mi-
andam in longitudinem promovisse: haud perinde
rosectura, sed minus νωθρὰ futura, si in Sole fuis-
ent. Unde & Catullus dixit: educari plantas humi-
lo, firmari Sole. Iccirco in 20. sectione, pusillos Cucu-
meres, si terra obruantur, grandescere magis, quia
minus aëris calore discoquantur. Quæ ad contradi- "
ctionem pertinent, accipiamus è sexto Theophrasti. "
Cnecum sylvestrem sativo esse molliorem. Quid aliud
causæ sit, quàm partium attenuatio, quæ exuberant
in sativo crudiores? Etiam illud παράδοξον ha-
beo dicere: E nivibus nostris Pyrenæis erutas piceas,
atq; in agros translatas inferiores etiamnum vive-
re. Affectus ille radicum, & bulborum: Tenuiores
esse acriores. Cepæ grandissimæ, eædem dilutissimæ
sunt: plus enim continent humidi. De semini-
bus autem hoc. Acrium plantarum semina, non o-
mnia, sed eorum partem maximam, radicibus suis
esse acriora. Causam Philosophus assignat, quia
semen

ſemen ſit principium. Sanè principium validiſsimu
Ego puto à ſiccitate. Ea ſiquidem calor acuitur. An
Citrij ſemine amaritudo non obſcura, verùm ha
multa: in cortice acrimonia nō minor. in Arancij c.
tice amaror inſignis. Pyrethri quoq; radix longè acri
est ſemine. Amararum verò ſemina non ſunt radi
bus amariora. Ex Cucumerum hiſtoria ſuperiore qu
ri poteſt: in plantis cur partes, quæ ſunt propiores te
ræ, duriores exiſtant. Nam cacumina videntur eſſe
portere ſicciora. Abſunt enim longius ab humore ma
tricis: & aëre cocta videntur magis. Sic etiam ſtipit
aliquot radicibus lignoſiores: non quia plus terreſtres
ſed quia plus cocti. Cacumina verò flexibiliora ſunt
quia recentiora: πρόσφατον enim, atq;, ut Hippocra-
tes loquitur, ὑπόγυον τὸ ὑγρὸν, neq; tam conſumptum
Humidum quoq; plus obtinet aëris cognati. Pilorum
verò tractationi non eſt hic locus. Sed eorum duritia,
craſsitudo, flexuoſitas, eorumq; contraria pertinent
ad ſecundum ac tertium artis: ad libros de officiis par-
tium, item de cauſis earum. Tractantur etiam in 23.
ſectione propoſitarum quæſtionum. Ita ſubtilitas ex-
quiſitior. Amicas nocere. Edera nanq; non ſolùm ami-
ca eſt, ſed etiam amaſia vetularū arborum: cum qui-
bus habet occulta quædam principia natalium com-
munia. Strangulat eas tamen, aut alioqui necat:
quippe ſalſugine, vel amplexu. Hoc eſt apud Macro-
bium, ex poëtæ mimo: illud prodidit Theophraſtus.
Hinc affectus à valetudine. Nanq; paucioribus agre-
ſtes tentantur morbis. In quinto de cauſis attribuit id
ſucco-

succorum copiæ, quæ sit in mitioribus. Humidum sa- nè radix putredinis est. Minus quoq; roboris in his. Maxima tamen ratio nostra, quam dicemus. Siquidem maxima est causa, qua potissimùm ibi natæ sunt. At natura est Peripateticorum Fatum. Suum ibi solum, suum sibi cœlum: hic pater, tellus mater: domi suæ patriis potitæ commodis fruuntur. Sponte naturæ editæ, naturæ suæ principia retinent incorrupta: aut non coacta saltem, vel si mavultis, non invita. Metuo tanq; ne vos falso potius verborum usu, quàm frequentia fatigem.

Hæc nunc attigi vestro jussu, ne deessem: sed cursim, ne obessem. Si qua præterea sint, horum instar tractari queant. Nemo enim unquam unus simul omnia comprehendit, sed is solus, qui est omnia. Cui agamus, Viri innocentissimi, gratias: precemurq; nobis diem crastini felicem, prosperumq; ad librum alterum, in quo causæ generationesq; declarantur, explicandum: utq; studia hæc sint secunda nobis de disputationibus nostris. Arduæ sunt etenim, atq; attentiori contemplatione dignæ. Simul librum claudens, Surgamus, inquit, ne quod hic, me intuens, à Platone factum nollet, nobis item contingat. Sex septem dies totos sedere fecit ille disputatores suos sine ulla intermissionis significatione: quos tam diuturnis orationibus, Græcos præsertim, collectam sitim aqua saltem solvisse æquum erat. Omnis enim disputatio tum jucunda eget aspersione civilitatis, tum habet opus modo quodam temperato. Sic alius quidam in colloquij

principio, cùm ad posteræ diei convivium amicos in vitasset: non intermisit, quin proximo statim vers faceret eos adesse, devorata prius die, quàm cœn. Nos verò cedamus & nocti, & pudori. Ergo cum sur rexissemus, & jam immineret nox: cœna, quæ para ta erat, apposita est: tum nos soli discubuimus. Nan mulieres suam jam fabulam peregerant, neq; volue rant comparere, veritæ ne quid nobis suis interpellationibus incommodaretur.

LIBRI PRIMI FINIS.

JULI

JULII CAESARIS SCALIGERI IN LIBROS DE PLANTIS, FALSO ARIstoteli attributos,

LIBER SECUNDUS.

Expedita cœna, cùm sævißimis atque asperrimis Aquilonibus omnia rigerent, essetq; in viis maximum silentium: quid hoc noctis, inquit Minutius, agemus nos? Nam ejus prolixitatis ubi in mentem venit, durior mihi fit lecti species, quàm Prometheo Caucasus. Cui cùm illum alligarit Jovis jussu Vulcanus, huic ego videor adamantinis affixus curarum clavis. Dum enim expecto dum illæ abeant, aut somnus obrepat: annus est. Quid aliud, inquit Ferrerius, quàm & illudamus curis, & invitemus somnum studiosis disputationibus? Nisi equidem vererer & hujus jam ætatem, & Bajulij laborem, quo eum hodie oneravimus: orarem magnoperè ut alterum nobis absolveret librum. Vix enim horarum quinq; opera videtur, nisi me fallit conjectura, superesse. Et quod noctis reliquum fuerit, quamlibet æstivam integram poterit æquare, modò tibi molestum ne sit. Cum me hic respexisset

Minutius: atq; ille me hoc magnopere velle intellexisset: rogavit Bajulium, ecquid illi tantũ animi, quantum operæ, superesset. Et ille, quod amicum præstare, quoq; modo deceat, respondebo: reipsa scilicet, atq; officio, non pollicitatione. Tum sic cœpit. Quatuor, uti dicebamus heri, propositis: horum duo prosequuti sumus: quæ exequamur, totidem reliqua sunt. Primum erat historia plantarum. Altera contemplatio posita fuit in earum differentiis, quas, ut potuimus, absolvimus. Nunc tertio loco perscrutandæ sunt nobis causæ, quas arcto hîc conclusas spatio, diffusè simul ac subtiliter explicat Theophrastus. Postremò fuerat earum generatio indaganda. Verùm hæc duo promiscuè hoc in libro peragemus. Ac primùm quidem qui compositi, & accidentium causas reddendas suscepisset: materiam, formam, efficientem, finem ponere debuerat. Materia nanq; & forma substantiæ partes sunt, atq; uti dicebamus, elementa. Efficiens principium: Finis movens. Harum finis nobilissimus: movet enim tantùm. Materia minimè nobilis: movetur enim tantùm. Forma nobilior. Nam ut proficiscitur à Datore: ita dat ipsa materiæ, ut sit hoc quiddam: & quasi facit eam. Dico autem, quasi: propterea quòd materia est per se ens. Quippe substantia per se est, etiam sejuncta advenientis formæ ratione. Non igitur esse facit eam simpliciter: sed ut sit hoc, aut hoc sub se, id est sub ipsa forma, quæ illi est adventitia. Nam materiæ ipsi est suum τὸ τί ἦν εἶ), quo non est forma: sed hoc quiddam, cuius notio propter obscuritatem tam caret designatione,

gnatione, quàm percipitur intellectione. Tametsi materia quoq; ipsa non nihil efficere videtur: puta, existentiam dare formæ. Alioquin inter causas non esset digna recenseri, si pateretur tantùm. Quia enim causa quidditas perfectio est. Est autem perfectio totius à parte. Pars autem, materia: cujus est perfectio, hoc esse, quod ut sit, factum est. Forma quidem dat hoc, sed non absq; materia. Intelligo nunc perfectionem, ἐντελέχειαν, quæ est vis aliquid faciendi. Materia quoq; entelechia est, qua se substernit ita formæ, ut eam existere faciat: quæ seorsum non extet, sed sit in potestate efficientis. Exempli gratia, Muris forma, qui è limo generatur, habet suam concretionem è materia limi, impressa in ipsum forma: quæ ante invectionem illam, & quem vocat Lucretius, cœtum, est in potestate siderum. Inter quæ cùm Sol perspicuas objiciat sensibus nostris effectiones, ei vel tanquam uni, vel tanquã principi, fuit illud officium attributum. Præstat aliud præterea nihilo secius materia. Quippe gerit corporeitatem quantitatis, & affectus transmutationum. Hoc sit ejus agere: quo causæ vim sit summo ab opifice consequuta. Efficientis autẽ nobilitas mediocris est. Nam tametsi ab eo forma inditur in materiam: tamen ipse quoq; movetur à fine. Finis igitur nobilissima omniũ causa est. Cæteræ nanq;, etsi movent, moventur item. Solus finis alias movet, nec movetur ipse. Naturale verò duplex efficiens. Unum propius: ut canis hic catelli hujus. Alterum remotius, sub cujus vexillo meret illud. Hoc dicitur natura. Quæ si pro cœlorum virtute acci-

piatur, finem habet se neutiquam nobiliorem. Non enim Mus nobilior est ipso cœlo: neq; Muris actio cœli potestate. Quod si cœli facerent hominem, sicut stulti quidam professi sunt: habent corpora cœlestia longè se nobiliorem fortasse finem. Videntur enim propter hominem facti cœli. Verùm Deus absq; ullo medio, ac de plano fecit hominem. Qui tamen homo neutiquam Dei finis est: Sed suiipsius Deus. Quanquam, ut & acutè simul, & piè magis loquamur, neq; principium Deus ipse sibi, neq; finis est. In quo neq; pars, neq; motus, neq; medium, neq; extremum, neq; ingressus, neq; exitus ullus est: neq; quicquam aliud, nisi hoc unum, ipse. Unde præter antiquorum piam diligentiam nomen illud ineffabilis effinximus, αὐτωυτός. Quare cùm ineffabilem dixi, non sum ausus addere ἐσίαν, aut ὑπερεσίαν, aut ejusmodi egestates nostras: sed subticui, atq; menti, quæ illius similis, ejus assecla est, concipiendum transmisi. Igitur in Deo nulla cùm sit distinctio, nulla erit in eo causarum comparatio: neq; nobilitatis, neq; prioritatis, neq; majoritatis. Hæc enim necessariò extorquenda sunt à Sapiente, quasi monstra monstris, absurda absurdis, inepta ineptis: ut inscitiæ munitißimas latebras vestigatas expugnemus. Cæterum ut istis oculi magis doleant: non est hujus catelli canis efficiens: quando neq; materiam, neq; formam facit: sed natura, quæ in universo regnans, omnia temperans, ac disponens, caninæ animæ vis est: quæ & materiam conficiat, & formam propaget. Habeo præterea, quod afferam novi. Ait Aristoteles, ὑπηνέμια

ἔμια ova plantæ animâ vivere: maris perfusa semi-
e in animalis animari naturam. Videtur ergo non
ari nova quædam anima priore sublata: sed parti
ars, tanquam ἀκρωτήριον, aut κολοφὼν, aut κορωνίς.
Quæ difficultas alibi discussa, nunc huc adducta est,
uia pertinebat ad plantæ causam formalem. Ex his
rgo causis à primo philosopho sine ulla disputatione
umptis deducta oportuit accidentia, sive generica,
ive specifica, quæ Græci ἴδια, Latini signatissima vo-
e propria nominarunt. Fuit enim proprium apud ve-
eres, perpetuum. Hujus modi ponatur exempli gra-
ia τέρ*μνον, & ἀτέρ*μνον in quibusdam speciebus.
Necesse est leguminibus & frugibus alterutrum in-
sse, sicuti par impar numero. Alia sunt fortuita: ut
ideratio, rubigo, carbunculatio. Hæc præter illa: rigi-
lum, lentum, durum, fragile, crassum, asperum, den-
um, teres, quadratum, triquetrum, fœcundum, a-
ia: inter quæ ustile traxit in considerationem Theo-
hrastus. Unde fusoriæ quoque arti carbonum natu-
am suppeditaret: quemadmodum fabro tigna. Nam
icuti cæteris scientiis prima philosophia: sic ma-
erialibus artibus principia tradit naturalis. Ab hoc
ccipit Astronomus quæ sibi retineat ad momenta
upputanda: quæ det Agricolæ, Nautæ, & Medi-
o fortasse. Omnis enim cogitatio nostra, quæ qui-
dem tendat ad scientiam, omnisque contemplatio ci-
tra primam philosophiam, est aut cum motu, aut
circa motum, aut de iis, quæ ad motum spectant, af-
fectionibus. Motus autem formalis ratio philosophi

naturalis est. Mathematicus enim tametsi abstrah
hoc tamen ipso, quod abstrahit, accipit à natur
principium illud. Omnis quantitas est in corpore s
stantiali: Quamobrem secludere oportet motum,
locum, & omnem transmutationem. Hoc est il
χωρίζειν, toties ab Aristotele positum. Quemadm
dum verò deducuntur è genere species: sic ex affecti
genericis affectus specierum. Nam rectum & rigidu
arborei generis affectus est. Qui propterea quòd Fr
xino competit cum temperata longitudine ac pond
re: specialem concludimus affectionem ex different
illis hanc. Ejus arboris usum esse ad hastam conficie
dam. Sic ex Acere, Larice, aliis alias meditamur a
exercemus commoditates. Hæc erat ratio & via bo
proposita philosopho, qua nos perduceret in recessu
veritatis. Verùm iste neque omnes causas, neque omniu
affectus, neque meliorem partem exequitur: neque horu
ordinem vel ostendit aliis, vel servat ipse. Atque horu
quæ affert, tot vana sunt, tot inepta, tot incomposit
ut non nisi ab armato lectore excipi mereantur. Mu
ta quoque præter institutum ac propositum. Quare
ad prælium accincto Cæsar opus est. Cui ego: ad pra
lium, Bajuli, hac ætate, atque hac valetudine? At enim
vero mihi cum isthoc homine pax est. Te verò quale
oratorem confecit hic dies nobis? Tot enim laudib
cumulas philosophum nostrum, ut me longè benevo
lentißimum, attentißimum, maximè docilem reddi
deris. Quin tu unum ex nostris collybonibus, aut fisci
comedonibus, aut fœneratoribus, aut falsariis si lau
dandun

andum suscepisses, aliis verbis ageres? Quare cùm in-
ignus sit auditore, aut spectatore: abeo ad nives po-
ius, quàm tædio hoc obrigescam. Mane, inquit ille.
Meministin' nos pueros vel circulatorum monstra cir-
umlata, vel præstigiatorum ludicras gesticulationes
r avidius spectasse, quàm seria præceptorum nostro-
um monumenta, & stipem simul dedisse, ut vero otio
el careremus, vel abuteremur? Et illud cum animis
ostris jampridem statuimus, ut patienter hæc audia-
nus: quo fiat palàm non esse eorum Aristotelem auto-
em. Age, inquam, ut libet. Tu verò cùm sic partiare:
istoriam, partes, causas, generationes: ubi vires, sive
acultates, ut malunt, sive virtutes, ut ineptè recu-
ant dicere, relinquebas? Et ille: quinetiam sextum
uoq; si voles, addito: earum scilicet conditionem,
ro usu cujusq; suo, ad quem sint à natura compara-
a. Ita constitues armamentaria instructa, vel coquo,
el medico, vel fabro: neq; omiseris, sicuti dicebamus
x Theophrasto, carbonarium. Sic eliciemus Galeni
ibros, quos de alimentis, deq; simplicibus conscripsit
nedicamentis: seorsum tamen disponendos, non con-
usa farragine; quod à nonnullis factum est, uno missu
liversas epulas apponentibus. Prior nanq; pars, quæ
otestates enarrat, ita cognoscit, ut in actum redigat.
Altera, quæ apparat, nihil contemplatur, sed cognita
accipit ab aliis, ut agat. Simplex igitur πρακτική. In
illis autem libris, quos equidem Herculeos appellare so-
leo, bone Deus, quantum excitasti turbæ? Itaq; metu
te eos supprimere, jactant adversariæ partis fautores

potius quàm suasu fatalis illius cunctationis tuæ. Tu ego: rectè, inquam, judicant, Bajuli: & causa est. V hementer enim mihi ab irritatis crabronibus pert mesco. Præsertim cum sint in literis, qui sese sord scere velint. Et ægrè ferunt tantis assensibus, atq; peribus acceptæ, atq; ad suam existimationem allat opinionis commenta deleri. Quapropter combussi sem libros illos, ut plerosq; alios feci, mihi crede, tam obsequiosis flammis tantum odij, ne dicam invidia libens eluissem: nisi animadverterem, interesse phi losophi, præcepta servare sua, quibus alios in offici continere consuevisset. Cum igitur herbæ ibi multæ atq; alia medicamenta, non igni, sed aquis potiu corrigantur, abstinendum esse duxi me ab ea injuria, ne leges refigerem meas. Tum ille: nihil, inquit, te uno ad eludendum pericula promptius, au expeditius: sed memineris tamen, ut vitare possis. Es verò, quod quæramus. Quamobrem de plantarum usu nihil abs te proditum est. Nam is est sanè medico illa in historia finis. Nihil sanè, inquam, mihi persuadere potuit, ut animum inducerem ad ea scribendum, in quibus non sine manifesto periculo, certa dignitatis meæ jactura diutius versari liceret. Quæ alij uno tantum eventu semel adducti, pro perpetua certaq; facultate pessima proscripsissent audacia, quæ apud varios controversa essent: quæ ab omnibus repetita, inculcata, in vulgum data: quæ ego majore prædicatione, quàm fide circumlata observassem: non putavi ad dignitatem meam, atq; hunc medicarum

rerum

...m usum, quem tot annis, tantis ærumnis conse-
...ti sumus, pertinere, ut nominis mei, atq; parte ex-
...nationis gloriæ possit illudi. Quot nanq; capiti-
...atq; nominibus, quot accuratis circunspectioni-
...opus est nobis, ad rejicienda probandáve medica-
...nta? Nam tametsi multis nos onerat Galenus præ-
...tionibus, tamen iis aliquot Arabes addiderunt.
...nirum quod Apollo jactavit olim vocibus poëta-
...n, inventum esse suum medicinam: iis profectò ver-
...tantum fidei detrahebat, quantum ambire gloriæ
...ebatur: quibus ab sese inchoatam modo prædica-
... artem. At nos ne nunc quidem tam longæ peregri-
...ionis finem nacti sumus. Tum Bajulius: Quid igi-
...? Nam illi quidem videntur artifices absolutissimi
...sse, quorum opera etiam fato suo functis vita re-
...ueretur. Quæ in scena parum sapientem Jovem il-
...n fuisse arbitror: qui quam artem ultrò dedisset ho-
...nibus, eam ab homine sine metu offensionis exer-
...am indignaretur. Fuit enim Apollinis hujus is Ae-
...lapij filius, qui Hippolytum redivivum dono Dia-
... dedit. Ambo Aegyptij, ut ostendit Trimegistus: qui
...m filio loquens, Apollinis patris templum in monte
...byæ memorat cum sepulcro constitutum. Ei malo
...uidem credere, quàm Pausaniæ, Græculorum o-
...nium mendacissimo. Sed jam rem ipsam, si lubet,
... grediamur. Satis enim proloquuti sumus. Ego cùm
...nuissem, sic prosequutus est. A materia cùm es-
... auspicatus, & malè loquutus est, quod rectè sen-
...bat: & omisit rerum partem valde nobilem, &
attribuit

attribuit materiæ actionem falsò. Non enim ea, q
ſuprà nos prætexebamus, ſubtilitate. τὸ δένδρον
» *quit,* τρεῖς ἔχει δυνάμεις, πρώτην ἐκ τοῦ γένους τῆς
» δευτέραν ἐκ τοῦ γένους τοῦ ὕδατος, τρίτην ἐκ τοῦ γέ
» πυρός. ἀπὸ γῆς γὰρ ἡ ἔκφυσις τῆς βοτάνης, ἀπὸ τοῦ ὕδα
» ἡ σύμπηξις, ἀπὸ τοῦ πυρὸς ἡ ἕνωσις τῆς συμπήξεως τοῦ
» τοῦ. *Principio* δένδρον *poſuit pro ſupremo omnium*
», *ſtigio. Neq; à ſe diſcedit: quando eadem laxitat*
voce, βοτάνης, *uſus eſt. Deinde advertamus anim*
ad loquutionem. A genere terræ, inquit: non au
à terra ſimpliciter. Quia non è quavis terra pla
prodeat, ſed à tali. Ut jam ſit materia ſecunda ſic
hoc loquendi modo. Mos eſt tamen Græcis ita pone
Sic in Epinomide Plato dixit, τὸ τῆς ἡμέρας γένος:
in Timæo, τὸ τῆς γλώττης εἶδος. *Quoniam certa ſ*
ma prædita eſt, qua eſt hoc, quod eſt: & non eſt, q
non eſt. Ut materia ſit genus, cui addatur forma, q
deſignat differentia: atq; tum fiat ſpecies. Nam τὸ τ
χῶν γένος *cum vocat idem: potuit ad aliorum diſ*
rentiam pilorum facere. Sic & τὸ ψυχῆς γένος*; pr*
pterea quòd treis animas facit. Id adeò, ut auſus ſit i
profari: εἶδος τρίτον ψυχῆς. *Ubi non tam intellig*
mus ſpeciem, quàm eſſentiam. Neq; enim ſic eſt co
poſita ex materia, & forma, ut ſit ſpecies: ſed ipſa fo
ma eſt. Plato ſanè vocem hanc, εἶδος, *de quacunq;*
poteſt enunciare. Ab exemplaribus enim ſuis illis e
picta depromit omnia: unde ſint illorum participati
ne materiata hæc, aut in materia: & ex nomine, ὁ
τῶν ἰδεῶν εἴδη. *Obſervandum etiam, quando dixe*

δυνάμει

-άμεις. Quis enim dicat ἔκφυσιν potestatem? Quod -ύε) fit: quod fit, non est: quod non est, non habet -estatē in se, neq; ipsum potestas est in alio. Est enim -estas διάθεσις aut ἕξις ad agendum. At in eo quod nihil horum est, nisi ad patiendum. Aliter usus est voce, δυνάμεις, in primo historiarum Theophra-: pro earum scilicet officio partium, quæ plantis à -tura sunt attributæ. Aristoteles & animæ faculta-, ut Galenus, ita vocat, & Dialecticam ac Rhetori-n, perinde quasi secundarias animæ vires. Dixi -xcè διάθεσιν, non ausus dispositionem: quoniam no- periniqui sumus. Nam si rei notionem à Græcis -tuati sumus, cur non & notionis admisimus notio-m? id est nomen, quæ speciei species est, sicuti species imago rei. Et Græci διακεῖσθαι quoq; dicunt ad eun-n modum: quod est arctius quiddam, quàm διατί-σθαι: sicuti κεῖσθαι, modus est ipsius θέσεως: nam & sedente & in stante θέσις est: & in eo, quod neq; -t, neq; sedet, cujusmodi lapis est. Non solum igitur partes, sed etiam ad craseos modum, atq; porrò ad -imi proportiones illius vocis applicarunt significa-m. ἔκφυσις autem à calore fit: qui in terra nullus est, terram dicas elementum. Sed ut res est composita: -a posita, non opus fuit vel aquæ, vel ignis adjunctio-. Utrunq; enim in hac intelligitur jam: ac præter -c aër, quem haud optimo consilio demisit iste. Con-à, pejore quidem recentiorum: ambientē nos aërem -stri temperamenti primam esse causam impudenter -mis prodidere. Nam neq; ambiens, ut ambiens est,

tempe-

temperat, quæ non attingit: neq; (ut ad monst-
monstroso utar telo) inens, ulla causa est. Intron-
enim spiritus per guttur ad cor, atq; per totum co-
(ut hoc donemus falsum) dispertitus, non const-
temperaturam: sed moderabitur calori, ne exup-
cœtum illum. Terra verò iis est prædita qualitati-
quæ contrariæ sunt nascendi rationibus. Siccitæ-
nim, & frigiditas, etsi faciunt ad concretionem:
tamen vera vitæ sunt principia, neq; per se: sed
calore, atq; humore. Si enim certus caloris hu-
risq; modus inveniri posset absq; frigidi sicciq; ad-
stione: neq; frigidum, neq; siccum ad vitæ princi-
quæreretur. Modum verò intelligo in calore, me-
critatem, quæ mistione frigoris comparatur: in h-
more verò, densitatem, quanta requiritur ad co-
stentiam, quam ex sese præstat siccitas. Quos si n-
ad vitam solùm, sed ad alias quoq; naturales act-
nes deducamus quæstionem nostram: an frigus po-
statem ullam afferat necessariam ad illas perficie-
das? Meministis, quot excierit tumultus inquisi-
hæc. Nullam, per se: nisi quantillum calor ab illo qu-
sisse præsidium videatur ad excessus remißionem. N-
per verò impotentes animi quidam alteram in Ch-
rybdim sese præcipites dedere. Ausi nanq; sunt nega-
frigus esse quicquam, præter privationem. Ex adver-
tum Alexander, tum Avenrois, omnes actiones per ca-
lorem fieri, etiam in Herculeo lapide. At alij rete-
tionem à frigido, aut sicco, aut ab utroq;. Mihi de ca-
loris modo, quod visum est, dixi: neque muto. I

Magne-

agnetis calore non assentior. Alius nanq; est ab ignis lore. At Aphrodisiensis omnes formas excudit ab e- mentis. Quæ opera quàm sit infelix, quis non ex eo det, quod quæ sunt maximè ignea, non maximè tra- unt ferrum. Non igitur ab igni fit attractio. Neq; Sol ahit, nisi quia mutat in aërem, aut ignem: quæ loca tant sua. Neq; noster hic trahit ignis: nisi quia pro- imum ignefacit aërem, qui propterea feratur sur- m: quem in locum subeat alius, ac secum vel appli- t, vel appellat, linteum, chartam, paleam. Ignescere rò aërem, illum palam est. Quoniam applicata lu- rnæ stuppa flammis, antequam contingat eas, sæpè nem concipit. Et eundem ad modum in culinis ad fo- s torrentur, ac prorsus uruntur multa, quæ nullæ ımma visilis afficit contactu suo. Propterea quòd i- nis suapte natura pellucidus est: ac tantò magis quàm r ipse, quanto rarior est. Iccirco non usurpamus eum ulis, ut ait ille, in concavo Lunæ orbe. Terra ergo da- t est ad consistendi concretionem. Quod apertissimè rcipitur in architectatione corporum perfectiorum, uæ animæ vi agitantur. Maximè nanq; terrestres rtes firmissimæ fulturæ sunt. Et ad universi rationẽ, ut & ipsa terra, in medio constitutæ. Nam quæ con- aria positura sunt animantes, eæ neq; multæ sunt, q; aliarum attigere perfectionem. Utut id sese ha- at, soliditatis principium terra est: quemadmo- um est in secundo de generatione. Quid quod ἔκφυσις ec non indicat statim, corporaturæ hujus esse vel ateriam, vel partem? Nam neq; immediata est (sic

enim

enim loquendum est) ad demonstrandum proposi-
exit è terra, ergo è terra est. Exeunt enim exhala-
nes igneæ: & apertius: exeunt à multis multa pro-
inimicas qualitates. Neq; omnia terrestria è terra
iunt: neq; omnia, quæcunq; terra profert, terra e-
ad sui tuitionem. Vivit enim Sempervivum erad-
tum: & quod est perfectius, Talpa. Omninò verò n-
tricem denotat illa vox, non autem principium à m-
teria: quandoquidem plantæ nulla pars terra est: n-
hilo enim magis quàm infantis uterus. Non igi-
rem damnamus ipsam: sed indicamus minus accu-
tam dicendi rationem. Illis confieri potuit demonst-
tio. Solidam oportuit, ut erecta fruetur cœli Sol-
beneficiis, atq; commoditatibus. Quòd si non om-
erecta planta est: at porrecta esto. Verùm cuncta, q-
sub Luna sunt, constare quatuor elementis, jam dec-
ratum est in eodem secundo de generatione: quare n-
decuit hîc repetere. Hac enim de causa, nimirum ne
ties inculcatum sordescat, præstitutum est hisce dec-
randis tempus certo in loco uno: scilicet in primo q-
que aditu ejus scientiæ, qua de agitur. Quod & s-
docet alios Philosophus, & semper servat ipse. De t-
ra verò καὶ ἄλλως καὶ ἀλλοκότως*, tum à nobis, tum à*
ipso Plato sensit in Epinomide. Quæ sub cœlo sunt, c-
stare terra omnia. Eam esse στερεμνίας*, uti nos quoq;*
cebamus, φύσεως*. Astra ex terra, & aëre, & igni p-*
rimo. Non ergo facta fuit in illo Chao segregatio,
defæcatio tantùm. Ut hæc nostratia scoria demũ si-
illa superna, flos ipse. Sed & alibi cum faciat elemen-
quatu-

*uatuor, ita ut agnoscat tria tantùm: Aetherem nan-
ue purissimam putat aëris partem: quinque numerat
Epinomide corpora, terram, aquam, aërem, ignem,
herem: sicut & Aristoteles. Et Lucretius ætherem si-
iferum canens, intelligit ab igne alium. Hic cùm ita
bstitisset, ut videretur ad alia sese apparare, Minu-
us sic eum appellavit: Bajuli, ut video, tibi assentien-
m est de retentione. Nam si Magnes ad se ferrum
trahit, sive quod ego puto verius, ad ipsum it ferrū,
ut ad Mundi punctum medium terra: non alia vi
rere ferrum arbitror, quàm illa ipsa, cui est obno-
um ad movendum. Quæ igitur calore trahent fa-
ltates in animantibus, eodem porrò calore contine-
nt. Is enim tractionis illius finis: sicut motus ipsius
ies. Quod verò damnabas illorum sententiam, qui
gus haberent pro carentia caloris: si penitus illi fri-
s privationem caloris arbitrantur: adversus eos te-
m sentio: sin caloris absentiam judicant, quia frigus
um res ibi sit præsens contraria, quæ calori sit incon-
iabilis: tam erit hoc modo frigus caloris privatio,
iàm frigoris calor. Quo modo locutum memini phi-
ophum, cum multis aliis in locis, quæ reposita sunt à
e certis commentariis τῶν ἐκλέκτων, ut vocabant
teres: tum in primo de generatione. τὸ μὲν θερμὸν κα-
γορεία τις, καὶ εἶδος. ἡ δὲ ψυχρότης στέρεσις. Nam &
atonis in Timæo verba sunt illa: τὴν τοῦ πυρὸς ἀ-
παλλαγὴν, ψύξιν. Accuratius tamen loquendum est.
uippe de natura cùm scriberet, cujus esset instru-
entum calor: ejus adversarium, etsi erat, ut dicere*

 solent,

solent, positivum, propter alienam ab illius offi[cio o]peram, privationis nomine traduxit περὶ τὸ μὴ [...] ἁπλῶς, ἀλλ' ὡς περὶ τὰ τῆς φύσεως ἔργα. *Itaq[ue] Aristoteles ita mox:* διαφέρουσι δὲ γῆ, καὶ πῦρ, κα[ὶ ...]ταις διαφοραῖς. *At differentia est positio, non priv[atio;] est igitur positio rei positivæ. Quare differentiæ [...] notio rei existentis, id est formæ illius accidentalis [...] autem ejus, quod nihil est. Privatio enim est hoc, [quod] est, non esse. Quod verò dicebam, dicit idem quoq[ue],* ἔνδεια τῆς ψυχρότητος ἡ θερμότης ἐστί. *Sic in qu[...] divinæ philosophiæ contraria, scripsit, opponi sec[...] habitum, & privationem. Sic Alexander in duo[de]cimo dicit, Philosophum aliquo modo sub substanti[...] fuisse privationem: quoniam declaraverat in dec[...] non uno modo intelligi privationem: neq[ue] semper [...] carentiam totius, sed perfectionis tantùm. Quocirc[a ...] secundo quoq[ue] physicorum censuit,* εἶδος *esse priva[tio]nem quodam modo. Id quod & in secundo libr[o de] Cœlo constitutum est. Similem inveni loquution[em] in nono de Republica. Quo loco inter* ἡδονὴν καὶ λύ[πην] *mediam profitetur* ἡσυχίαν*: propterea quòd puta[t] illas esse motus. At Aristoteles esse negat motum vo[lu]ptatem. Iccirco in ejus definitione ponit* ἀθρόον. [...] *in Ethicis fieri negat* εὐδαιμονίαν*: quod ii miran[tur] Grammatici, qui vulgo libros illos profitentur. At n[...]raculo desinat esse id ex septimo Physicorum: ubi to[...] alterationis motum à multis habitibus, quos pler[ique] philosophorum sibi putarunt particulatim adipi[sci]. Ait enim ille: ineuntium, atq[ue] subeuntium præp[a]ratio[nes]*

rationes affectuum gradus acquirere quosdam, quosdamq; progressus: supremum habitum, qui illorum sit ultima perfectio, sine ullo tractu temporis imponi totum. Quod maximas habet difficultates, si promoveatur contemplatio ad ignis operam, scilicet momenta ipsa calefactionis. Sed non est hic locus. Mox tamen Plato τὴν ἡδονὴν παῦλαν λύπης, καὶ τῆς λύπης τὴν ἡδονὴν *dicit. Id quod cautius accipiendum est, ne superioribus contradicere videatur. Nam inter eas intervallum est, quod aliquo, ut dicebat, medio compleatur: unde suspicari possumus, non esse alteram alterius pausam. Non enim videntur, album, nigrumq; sese invicem tollere, quando fuscum in eorum medio est. Dicamus igitur veram esse illam sententiam: alterutrũ utrovis tolli: non tamen converti orationem sine jactura veritatis, sic: Quod alterutrum tollat, esse eorum alterum necessariò. Delet lætitiam mœror, & ab eo vicissim deletur. At non omne quod aufert lætitiã, mœror est. Duo namq; habet contraria: & extremum, qui est mœror: & medium, quæ est animi æquabilitas. Adde etiam privationem veram: quæ est oblivio. Hæc hîc excussi: propterea quòd erant à Platonicarum subtilitatũ conquisitoribus omissa. Tum ut videatis diligentiam veterum philosophorũ, quicum recentiorũ attentionẽ comparetis. Hæc cũ dixisset, magnæ nobis admirationi fuit, cũ in exquisitiore philosophia videremus tot tantaq; ab armato jureconsulto præstari posse. Sic ergo deinceps Bajulius. Neq;* δύναμις *erit* σύμπηξις. *Dicimus aquã esse* δυνάμει *plantã prius, quàm plantæ*

pars ſit ab augmento. At nemo dixerit, ab aqua plan-
tæ concretionem, plantæ poteſtatem. Partium autem
cohæſionem humoris fieri beneficio didicimus ex libro
de affectibus miſtorum. Elementa verò pro ſua quæq;
natura certum genus animantium vindicaſſe, palam
eſt. An verò etiam produxiſſe? Treis adeò inſignes hu-
juſce rei dictatores habemus. Ariſtoteles in tertio de ge-
neratione animalium, trium naturam elementorum
in triplex animalium genus imperium habere, quibus
etiam comparent victum, vitam, domicilium: terram
plantis, aquam piſcibus, aërem τοῖς πεζοῖς: hoc enim
voce comprehendit quodcunq; terræ plana ſola ſibi
ſubſtrata habent ad movendum. Omnia enim hæc vel
ſpirare, vel alio quo modo frui aëris commoditatibus
ad innati caloris ventilationem, ſatis alibi demon-
ſtratum eſt. De igni, inquit, alibi quærendum. Videli-
cet ſub Lunæ cavo, an ſint animalia. Intelligebat Dæ-
mones. In hoc tamen igni noſtrati Pyrauſtæ naturam
enarrat in hiſtoriis. In libro de affectibus miſtorum a-
lio modo accepit. ἐν γῇ, καὶ ὕδατι ζῶα, ἐν ἀέρι, καὶ πυρὶ οὔ.
Quia in terris & in aqua ſtabulentur: in aëre non
perſiſtant. In igne neq; maneant, neq; ex eo quicquam
commodi capiant, ſicut aërem uſu capiant refrigera-
tionis, atq; humectationis. In libro de ſpiratione de-
clarat etiam conſtitutionem. τὰ μὲν τῶν ζώων ἐκ γῆς
πλείονος συνέστηκε, τὰ δ' ἐξ ὕδατος, τὰ δ' ἐξ ἀέρος,
τὰ δ' ἐκ πυρός. ἕκαστα δ' ἐν τοῖς οἰκείοις τόποις ἔχει τὴν
τάξιν αὐτῶν. Ut etiam Dæmonas agnoſcere videatur.
Nam quæ nobis nota ſunt animalia, nulla conſtant
igne

gne maxima parte sui. Quare credamus Clementi viro pio, qui scribit in Stromatibus, illum scripsisse de Geniis regionum. Cujusmodi tutelarium numinum certam notionem habemus apud Livium, nec minorem ex reliquiis Varronianis. In Pymandro quoq; apud Trimegistum: aër volucria produxit, aqua natatilia. Inde transtulit in Epinomidem suam Plato: Mundi animam rerum opificem fuisse. Animalia quædam ex æthere fabricasse, ut Deos: alia ex aëre, quos Dæmones appellat: ex aqua verò τὸ τῶν ἡμιθέων γένος. At ipsi Platonici etiam terrestres Dæmonas prædicant: & Germanæ fodinæ pro vero asserunt, subterraneos esse, quos sua lingua vocant montanos homunciones: quia pumila hominum specie visi sint. Sanè istum quoq; domesticum strepitum, cachinnumq;, ut blaterant, nocturnum, quem sese fingunt metuere alienæ pudicitiæ vafri tentatores, terrenum homuncionem vocant iidem Germani, Vascones ab horrore Draconem, Itali nonnulli Sylvanum, Galli vetusta voce Græca Rabat. ῥαβάττειν enim versari, agitare, strepere significat. Disponunt præterea classes non in aëre solùm, sed in igne quoq;. Nam de aquatilibus numinibus nimis verò pervulgata omnia. Ridere tamen libet eorum fabricatorum officinas, qui Herculem aut Chironem hispidißimos ex aqua procudere ausi sunt. Tertiam potestatem, quam appellat unionis, attribuit igni. Quonam verò modo sit hoc Aristotelis, qui ab antiquis proditum funditus evertit? Forma enim unit: ignis separat heterogenea. Citius dixerim, τὴν σύμ-

πηξιν esse ab igni: ἕνωσιν à forma: nam quod ignis agi in lignum, id dissipatio est. ἕνωσις tamen particulæ cujuscunque remanet in cinere à forma sua: quæ iccirco non potuerit aboleri. Ut σύμπηξις sit passiva aquæ ἕνωσις activa ignis: tametsi non solius aquæ, sicuti dicebamus: nanque aëris quoque est. Neque σύμπηξις solius ignis, sed solius efficientis: neque primarij, sed instrumentarij. Controversa fuit apud veteres potestas ignis. Eum Plato in Timæo vocat ἀνομαλότητος δημιουργόν. Aristoteles in tertio de Cœlo contrà sentit: attribuit enim ei facultatem potius comparandi, quàm separandi. Sic enim pingo verba Græca duo, συγκρίνειν, διακρίνειν. Lucretium fortasse versus coëgit, ut diceret, τὸ συγκρίνειν, conducere. Quin etiam dicit ille, ignis interesse, quæ sejuncta sunt, intra certos terminos coërcere. Est enim συνορίζειν conterminare. Segregari verò τὰ μὴ ὁμόφυλα. Unire igitur per se, disjungere per accidens. Quia unũ faciat conventu, & concilio, ut idem usurpat Lucretius, id, quod sub forma una, unum propter eam est. Quod igitur est ὁμοιόφυλον, quasi contribulem dixeris, facit ὁμόφυλον, id est, ut simul sit consistentia, sicut est simile natura. Nam dum cogit quod est ejusdem generis, eximit alienũ. Non est absimilis huic Galeni sententia. Coagulo coire lactis partes, ac densari ignea vi. Quod esse maximè mirum potest ei, qui rarefactionem videt ab igni fieri. Verum, ut innuebamus, evenit hoc, quemadmodum & lateribus condensatio, spissatis aqueis partibus, aut extrusis. Exigitur enim in lacte serum: in latere humor solvitur in ignes. Prisci

quoque

*-q; Platonici, quorum sententiam super Alcibiade
-re sequutus est Proclus, Amori divino illi nobis in-
-bili, omnibus incomprehensibili, attribuunt i-
-m, quo aptet ea, quæ appetunt, iis quæ appetun-
-. Quamobrem utrarumq; essentiarum interval-
-, ac potius copulatorem vocitare illum solita fuit
-tima. Et Jamblichus in Mysteriorum libro ait:
-, qui afflatus numen suscipit, ignis excipere spe-
-n quandam, ante Numinis ingreßionem. Conspici
-um Deo vel adveniente, vel decedente. Ideo qui spi-
-us in tenebris ad mentem nostram appellunt sese,
-afferre nobis frivola, fluxa, dubia. Et notus mihi
-dam est, cujus oculis sese præsentem ignis offerat
-brò, vel meditanti, vel nuncios expectanti. Nec diu
- cum in sero diei lux eadem affulsit non in laquea-
-us, aut aëre pensilis, atq; procurrens, sed in pavi-
-nto stabilis eodem loco, nihil mutans tanto tempo-
-tractu, quoad centum paßuum spatium facere pos-
-aliquis deambulando. Jam verò & inter commen-
-dum pererrare libros suos vidit etiam interdiu. Et
-è abstemius est: ne quis visum illud Bacchi faces pu-
-, aut Sabazij lampadas. Mane vidit, vespere, noctu,
-unus, satur, subtristis, curis solutus, solus, in comi-
-u, clauso cubiculo, aperto, in tenebris, ad lucer-
-am, in via, in ædium vestibulo, in horto, procul, pro-
- in dorso catelli, in libris, super arca, in mensa, ad
-ibentis manum, è regione, adversum, transversum,
-latere, mobilem, stabilem, tremulum, fluentem,
-endentem, descendentem, subsultantem, oblon-*

*gum, globoſum, quadratum. Magna ergo illius ad-
nionem prærogativa, qui veræ unitati Priſcorum p
citis aſcribatur. Unit enim corpora ignis hic. U
mentes ignis ille. Quare nonnulla de cauſa præferri
litũ Romanis imperatoribus, eorumq́; uxoribus, cu
prodirent in publicum. Neq; temere corpus ignet
quoddam ſit commentus Ariſtoteles: qui ſedes eſſet
nimæ natura media quadam inter cœleſtem illam c
poream, & corpoream item noſtram. Et alibi Jamb
chus idem ſcripſit, ex antri faucibus exeuntem Sibyl
Delphis igneo globo, tũ luſtrari tũ illuſtrari cõſuevi
Quanquam autem componuntur igni congenera co
pora propter generationem: non tamen, ut ait hi
Quippe terram & aquam ignis vi coire ad planta
conſtituendam. At ea non ſunt* ὁμόφυλα. *Non er*
συγκείνς. *Præterea ſi unit elementa tria, tanqua
partes, in plantis: quid erit, quod uniat ipſum tribu
illis? At in ſecundo libro de generatione, contra vete
rum hanc ſententiam verba ſunt illa, quibus id ſuc
cenſet, quod ij amota forma, ejus officio ac naturæ ſub
ſtituiſſent ignem.* ἐξαιρoῦντες τὸ τί ἦν εἶναι, καὶ τὴν μορ
φήν. *At verò, inquit,* τὸ θερμὸν πέφυκε διακρίνειν, τ
ψυχρὸν συνιστάναι. *Quæ verba non adverſantur ſupe-
rioribus: ne putetis tantum virum ex eodem ore eun-
dem ignem, ut deteſtabatur Satyrus, modò calidum
efflare, modò frigidum. Nam generatio & concretio
eſt ex alienigenis, quæ dicimus ex Græcis* τῶν ἀλλοφύ-
λων, *non autem è congeneribus, quæ* ὁμόφυλα *vocant
illi. Ergo cum ignis opera nequeant* ἀλλόφυλα συνοεί-
ζεσθαι:

εσθαι: διακρίνει γὰρ ἀλλόφυλα: *per ignem non fiet coitio & unio ad generationem in Aristotelis officina, sed per formam. Sic etiam in primo de anima subtiliter exlosa est actio perficiens ab igne, atq; attributa formæ. Quibus de causis intelligemus non esse idoneam ignis acultatem ad unionem partium, quibus planta contituatur. Multa nunc occurrunt, quæ dici possent de ompactione, deq; dissolutione, quæ fiat vel à frigore, vel à calore. Sed fortasse nimis multa fuerint hæc quoque. Illud tantum memoratu dignum non obstabit ompendio dictionis nostræ. Non esse verum, quod Oympiodorus, & ante eum Philoponus profitebatur: alem, etsi à calore concretus est, non tamen solvi friore: quia non à solo calore compactus sit, sed à sicco tiam. Nam neq; rectè attribuunt actionem siccitati: & quærendum porrò est, an verum sit, quod tam vulò jactatum est, à frigore dissolvi, quod concretum sit à alore. Nondum enim patratum est aliqua natura, ut ine humoris subitione quicquam partium dißipetur à rigore. Nam quemadmodum humore naturali partes onglutinantur, ita solvuntur peregrino. Saxa verò, uanquam frigore sunt concreta, frigore tamē solvunur, propterea quòd internus succus glaciatur: contringitur ergo. Qua de causa fit siccarum partium abcessus. At in iis, quæ à calore coacta sunt, cujusmodi al, alumen, nitrum: non est intimus liquor illis, ut ita licam, conglaciabilis: sicuti neq; oleo: quod spisseßit quidem, at non conglaciatur. In lateribus autem, ac egulis coctis, nullus est ille succus omnino aqueus adeò*

 separatus

ſeparatus à terreſtri, ut inveniri aut deprehendi poſ-ſit, deſtitutus à præſidio ſiccitatis: quam neq; ſuapte natura poteſt impugnare frigus, neq; impreßit ſiccitas, ſed calor. Nam tametſi & Solis, & ignis calorem ſic-citas comitatur, non tamen agit. Eſt enim proxima privationi, reſpectu ad terram: effectus autem calo-ris, ſi ad ignem referatur. Verùm hæc alibi longè ſub-tilißimè diſcuſſa ſunt. Quod autem noſter hic philo-ſophus etiam neceſſarias omiſerit partes, ſatis pateat ei, qui animadverterit, ab eo de aëre nihil dici: cùm tamen is ad conſtitutionem nihilominus recipiatur: ut in principiorum numero ſit reponendus. Tum verò multis ipſe mox verbis, neq; neceſſariis aërem faciet autorem multarum rerum: etiam cujus vi ligna na-tent. Quin hoc etiam libro connumerat inter princi-pia. Trimegiſtus verò tam putavit eum neceſſarium, ut ſupra naturam poteſtatemq́; ſtatuerit elementi. Nam in Aſclepio cum παντόμορφον, οὐσιάρχως, ſex & triginta ſiderum principem declaraſſet, ejusq́; aſſe-clam atq; apparitorem Solem ipſum deſignaſſet, aë-rem lumine affectum eſſe omnium, quæ fiunt, rerum inſtrumentum profeſſus eſt. Tranſit ab his ad compa-rationem, quam cum teſtis facit. Quippe hæc eadem in
» illis quoq; obſervari poſſe. Horum, inquit, multa vide-
» mus in teſtaceis. Tria nanq; ſunt: Lutum, ex quo fit
» later teſtaceus. Secundum aqua eſt, quo firma effici-
» tur illa teſta. Tertium, ignis, qui cogit partes ejus:
» quoad compleatur per ipſas illius generatio. Videtis primùm, quemadmodum omittat aërem. Quare non

...et rationem minoris gravitatis in crudo latere, ...m in cocto. Si ab aëre levitas ulla fit. Hoc enim a... est à Philosopho constitutum. Sed non ei venit in ...tem, quatenus ignis vis progressa est. Si enim pro...rit, jam in cineres laterem comminuerit. Non igi... per se copulat partes lateris, sed firmat eorum co...ionem: quia succus illo, quo agglutinantur, nimis ...tus est. Ignis verò eatenus sistit illius copiam, qua ...il amplius redundet. At accidit igni, ut hanc semi...am ponat. Etenim si nō absistat, quod in illius hu...is aliquantas fecit partes, in totas tandem persi... opus universæ consumptionis. Unde futurum sit, ...ißitæ portiunculæ siccæ, destitutæ glutino dilaban... Verba quoque minus aptè posita sunt: πηλὸς δ᾽ ἐξ ... ται πλίνθος ὀστρακώδης. *Nanque lutum terra est a... soluta: unde & Latina vox. Sunt igitur in eo duo ...ora, quorum alterū aqua est. Quid igitur addidit ...am? Quapropter Aegyptij suis in sacris, quæ verbo... involucris operta mysteria procul amovebant à pro...is, ubi lutum dicerent, non solùm Mundi molem, ... etiam genitalē vim, qua ille agitetur, intelligi vo...re: quemadmodum ab Jamblicho proditum est. Illa ...que sunt perpendenda.* πῦρ, *inquit,* τὸ συνάγον τὰ μέ... *Nam aliud est* συνάγειν, *aliud* συμπηγνῦναι. *Farinæ ...antes partes humor in unam cogit massam. Ea ve...* συμπήγνυται, *ubi coquitur igni. Quanquā fortasse ...noscas acutius, massam, antequam coquatur, esse ...pactiorē. Quod & Empedocles innuit,* ἄλφιτα ὕδατι ...λήσας. *Ubi percocta est, partes plus dißitæ sunt. Ignis*

enim

enim ut interest indurare, ita non omnes condens[...] partes. Tenuioribus resolutis induratio fit. At ea c[...] pori quoq; rarefacto nihilo secius evenire potest. [...] quod in pane manifesto patet. Et notandum, quòd [...] quam dicit hic στέῤῥουν: valet enim hic, quantum [...] prà τὸ πηγνύειν, utrunq; relatum ad aquæ facult[...] tem. Subdit autem probationis explicationem hi[...]
» verbis: Quod igni hæc uniantur, potest inde collig[...]
» quod raritas inest in opere figuli secundum suas pa[...]
» tes: quas ubi miscuerit ignis, perficitur humidi mat[...]
» ria: & conglutinantur luti partes, proceditq; siccit[...]
» in humoris locum. Ac propterea quòd vincit siccita[...]
» consequitur maturitas in omnibus animalibus, pla[...]
» tis, & metallis: ubi caliditas & humiditas finem su[...]
» assequutæ. Ab raritate igitur probat ignis victoria[...] super humido. Verba tamen obtundunt illa. Humi[...] naturam perfici dicit: atq; in ejusdem humidi locu[...] procedere siccitatem. Quin hoc non sit potius perfici[...] quàm destrui. Voluit humidi officium referre, tan[...] quam partis ad totum. Neq; enim perficitur ut hu[...] midum ἁπλῶς, sed ut humidum lateris hujus: qui ho[...] ipso, quod est tale nunc, non eget: sed eo, quod à calor[...] sit redactum ad cocturam meliorem. Aequiore quoq; animo sunt accipienda, quæ sequuntur. Abit humidum, & in ejus locum subit siccitas. Si enim caret humido, non erit ex quatuor composita qualitatibus, neq; tribus corporibus, quorum aqua unum sit. Si enim aboletur humidum, destruetur aqua. Interpres autem balbutit: neq; dignus est, cujus verba Latinè ex-

primanz-

mantur. ἡ φανέρωσις τῆς ἑνώσεως ἀπὸ τοῦ πυρός ἐστι, ... αφαιότης ἐστὶν ἐν τοῖς ὀστρακώδεσι. Et mox σόλοικον, ... ἔρχεται ἐν τῷ τόπῳ. Tuus ergo Mercurius, Ferreri, ... id mercis affert novæ? Nihil ſanè magnum, inquit ... Non inutile tamen, etſi diſsimili opera. Partim ... m concinnare videtur, partim depravare. Nanq; ... tu, miſcere ignem, dixiſti (& puto μίξη Græcè le- ... ur) hic longè aliter. Quare & illam tuam ſuſtulit ... bitationem. Quærebas enim: ſi perficitur humidi ... teria, quomodo ejus in locum abeuntis ſiccitas ſuf- ... tur? Quam dubitationem diluebas acutiſsimo ju- ... io. At hic ſic: Ubi combuſsit ignis, finitur humoris ... teria. Igitur uſsit, non miſcuit ignis hic. Tollitur ... mor, nō perſicitur. τελειοῦσθαι tamen aliud eſſe, quàm ... νίζεσθαι, aut ἐξίτηλον γίγνεσθαι, nemo neſcit in Ly- ... Nunquam enim factum eſt, ut Ariſtoteli τὸ τέλος ... m eſſet quod ἀφάνισις. Quin in primo de anima nō ... paſſus hoc vocabulum morti attribui. Ait enim τὸν ... άνατον πέρας εἶναι, τέλος autem nequaquam. Sic ... Stoici, neq; Academici, neq; eos ſequutus M. Tul- ... s in libris ſuis de Finibus. Et profectò noſtra Latina ... x, Finis, generationem ſignificat, non abolitionem: ... uidem à verbo fio ductum eſt. Itaq; vulgò quoq; ij, ... metallicis præſunt: ubi aurum argentúmve ex- ... tum eſt, quaſi finem ſit, id eſt, perfectionem conſe- ... utum, à fine denominant, tam Itali, quàm vel Gal- ... vel Hiſpani. Qua ratione τέλη quoq; dicuntur ve- ... galia: propterea quòd eſſent Regnorum, Rerumq; ... blicarum perfectiones, & anima quaſi quadam.

Nam

Nam quod usurpat vulgus de iis, quos mori nos d[...]mus, παρὰ τὴν μοῖραν, καὶ τὸν μόρον, quod vulgus, [...]quam, de iis dicit, τελευτᾶν, non tam affert labem [...] propter odiũ commune mortis, quàm elevat illius [...] trectationem vocis lenitate. Sic enim veteres putar[...] Sapientes: abire nos hinc, quod & ἀπέρχεσθαι, & [...] πῆλθον dicere soliti erant, ad meliorem vitam, & [...]rum propriumq́ finem adipiscendum. Quod verò [...]cebas raritatem: reor isthic esse ἀραιότητα. Quod si [...] est, probè hic usus fuerit: non ut suprà querebaris, la[...] Ego verò, quia nondũ iste cunctator (me innuens) su[...] edidit Origines: ausim παρὰ τὸ ἀραιὸν tam libenter [...]ridum nostrum deducere, quàm ab ara. Et ab aridit[...]te aream messorum. Aram verò παρὰ τὰς ἀρὰς, n[...] autem, quòd essent ignibus arefactæ. Sed hæc πάρεργ[...] Nihil minus, inquit Bajulius. Ubi nanq́ libri co[...]texuntur, unica materia perpetuo filo deducenda est[...] nihil arcessendum peregrini. At in confabulationib[...] multa queunt intervenire: quod & apud Ciceronen[...] videre licet, & sibi licere veteres omnes voluerunt. Se[...] οἴκαδε. Quàm parum sibi constet, mox apparebit. Na[...] si uniuntur partes igni: magis uniri debeant, in quibus est plus ignis. At plus est in animantibus, in lapidibus minus: at plus est in lapidibus cohæsionis, & u-
» nionis, in animalibus minus. Verba ejus sunt hæc: In
» lapidis metalliq́ maturitate hoc manifestum est: In
» plantæ animalisq́ non ita. Propterea quòd in iis par-
» tes haud ita sunt compactæ, ut in lapidibus. Aliqua e-
» nim evenit his effluxio: lapidibus verò nulla, nullusq́

sudor.

sudor. Quod enim rarum non est, ab eo nihil emitti potest. Ac propterea quòd solidum est, ex eo item enasci nihil. Nam quod suapte natura crescit, loco eget, in quo dilatetur, atq; perficiatur. At lapides ac fictilia semper eodem statu habituq; sunt: neq; vel augentur, vel distenduntur. Ex hac comparatione non pessimum fructum capere possemus: nisi promiscuisset aut adjunxisset quædam, quæ, quanti sint, videndum est. Negat animantium partes adeò compactas esse, atq; lapidum partes, aut metallorum. Consultius fecisset, si moderatius loqueretur. Etenim Leonum ossa longè densiora sunt, quàm lapides aliquot. Quid firmius Xiphiæ spatha piscis? Id adeò, ut eo tonsoriam cotem sectam audiverim. Quid pumice rarius? Dicet, discoctum lapidem. At alij sunt lapides non excocti, quemadmodum Tosi fluviales. Quam verò affert rationem, quàm ridicula est, ne dicam futilis? Propterea quòd, inquit, nihil effluit è lapidibus, aut metallis. Ex animalibus effluunt excrementa, cùm alia, tum sudor. Sic enim concludes: sudoris esse plenos lapides, & metalla. Sanè verò bellulam Chrysippeam κεϱατίνην Nam & hominis corium sit durissimum, quando non prodeant inde cornua. Ratio in lapidibus est: quia non aluntur intus κατὰ τὴν εἰσϰτιδοχὴν, sed per appositionem. Nam qui sudor in statuis aliquando fit, neq; olim fuit, ut illi miselli religiosè nimis olim metuebant: neque unquam ab internis partibus erupit, sed aër calidior æris, marmorísve frigore coactus: quemadmodum solet in parietibus balnearum. Fallaciolæ verò vanitatem

possimus

poſsimus exemplo pumicis animadvertere, à quo, lic
„ rariſsimo, nihil exit. Deducit inde ſententiam cu
„ definitione. Quia, inquit, quod ſolidum eſt, in eo nil
„ ſuapte natura poteſt augeri. Videbatur commodi
negari poſſe, quippiam naſci, quàm augeri. Ratio pen
det à principiis naturalibus. Quia nequit ſolidum cor
pus aliud ſolidum ſubire corpus. Malè quoq; loquuti
interpres eſt, εἰς ὅ: *potius,* ἐν ᾧ. *Poſt hæc cauſam red*
„ dit hujuſce ſententiæ. Quoniam, inquit, quod creſcit
„ eget, in quo dilatari poſsit, loco: atq; inde aſſequi fine
„ ſuos. Cæterùm minus ſubtiliter dictum eſt hoc. Siqui-
dem naſcitur pilus, & in longum creſcit: neq; dilata-
tionis eget. Itaq; melius Galenus: Solido in corpore non
naſci pilum, quod corpus humore defectum ſit: pilu
humor ſit concretus. Nam ſi naſcatur, poſſe produci
longius: quoniam ſatis jam ſit nactus loci, quantum
primis ceperit exordiis: ἐν τουτῷ *ſum interpretatus*
illis duobus, ſtatum, atq; habitum. Si quis habeat a-
ptius ad efficaciam ſententiæ atq; orationis perſpicui-
tatem, laudarim. Interpretationis enim officium, cum
ſit exemplum alieni ingenij, pro ſuo quiſq; ſtomacho
ipſum facit. Malè addidit, τὸ ἐκτείνονται τῷ αὐξά-
νονται. *Hoc enim genus illius eſt. Nam concipit* αὔξησις
trinas dimenſiones: ἔκτασις *unam tantum. Illud non*
contemnendum: Metallorum partes haud eatenus eſſe
compactas, quin vel rari, vel tenuioris ſaltem habeant
nonnihil. Duplex argumentum. Nunquam dirum-
puntur, quin diſsitarum partium extrema videantur
manifeſtò poſtulata. Et citiſsimè eorum maxima pars
ignem

nem concipit. Caßiterum quoq; Apuæ germanum icare consuevi. Vix enim vidit, nedum ut senserit, & ntinuò solvitur. Orichalcum profectò igni levißimo tim concalescit. An verò qui intus aër est, ad sonim quicquam faciat; alibi satis est quæsitum. Hinc ssemus alterum caput inchoare. Longè nanq; alia teria. Hactenus enim de concretione: deinceps de ultatibus iis, quæ ad vitæ modum pertinent. Est, " quit, in plantis motus secundo dictus modo. Inest e- " m attractio, quæ vis est ad hauriendum è terra hu- " dum. Est autem attractioni huic motus, qui pro- " dit in locum, ubi certo modo perficitur maturatio. " uæ causa est, ut ferè pusillæ herbæ unius diei hora " a generentur. In secundo libro physicorum tot ge- " ra motus accepimus, & mutationis, quot & rerum. bi Philosophus Entelechiam facit motum mobilis, a mobile est: scilicet habitum substantiæ, quantita- qualitatis, & πȣ̃. Itaq; dixit hic in plantis inveniri tum, δευτέρῳ τρόπῳ. Quoniam motus secundum stantiam primus sit: secundum quantitatē secun- . Quanquam ubi sincerè loquimur, μεταβολὴν ge- ra hæc appellamus: κίνησιν verò secundum locum tum. Nam mutatio quantitatis est motus extre- rum partium auctarum. Non quòd extremitas ta sit: corpus enim non est: sed ut corporis. Neq; hoc omnibus fit, nisi in iis, quæ crescunt, tantùm. Nam e alio dilatantur modo, eorum idem manet extre- m: & locum mutat, quanquam haud totum. Id od in Spongia, cæterisq; rebus lentis manus compres-

ſione coactis animadvertere licet. Eſt hic motus ve
cum quantitatis motu miſtus. Manus enim, ſpongi
major facta eſt, κατά τι. Quippe ſecundum extre
non quidem phyſica, ſed mathematica mutatio.
Quia quantitas ſubſtantialis eadem, localis non
dem: ut ſit magnificatio ſine augmento. Solius en
corporis alimento auctabilis augmentum eſt ap
philoſophos, quod ſignato nomine crementum dice-
mus. Quoddam ergo mobile totum, ſecundum totu
mutat locum: ut cadens lapis. Aliud non ſic: ſed
cundum partes omnes tantùm, nõ quoad ſuperficie
ut cœlum. Non enim mutant extrema locum, ſed
læ partes, actu, & potentia. Exigunt autem hæc ha
unam conſiderationem. Nam continui ſolidi mo
parte, commovetur totum, ut lapis. Non ſolidi alia
tio: ut rei lentæ, quale filum, & raræ mollis, ut ſpong
aut denſæ, ut paſtæ: (optimam enim vocem puto
σαὶς Græcorum, ſicut maſſam ad μάζαν, idq; παρὰ
πάσσω.) aut rarefactilis, ut aëris. Animalia perfecta
tota ſe movent, vel etiam partem. Imperfecta quæda
non tota, ut Urticæ quædam ſaxis adhæreſcentes,
oſtrea. Atq; in iis gradus. Nam reptione Cochleæ, a
ſultu Pectines. Cæterùm duæ reſtant adhuc ſubtilit
tes. Una pertinet ad principia philoſophiæ, quibus cr
menti natura declaratur. Altera ſpectat ad hunc l
cum peculiaris. In priore quæritur: cujúsne ſit creme
tum, formæ, an materiæ, an neutrius, ſed materiat
formatiq; corporis: atq; ibi, an eveniat crementu
corpori per formam, an per materiam. Hæc à nob
alt

libi disputata sunt adversus Alexandreos, qui dice-
ant: crescere corpus, quia forma crescat. Nam si cre-
mentum motus est, & omnis motus fit in subjecto præ-
xistente: crementum non fiet in materia, quæ acce-
it: nondum enim corpus est: neq; in materia, id est in
orpore, puta Cæsaris, cui fit illa accessio: non enim
novetur ipsum. Ergo in forma, quæ & præexistebat,
r movet se prorogando in eam partem, quæ prius fuit
ibus, postea fit corpus, & unum cum præexistente cor-
ore. Hæc à nobis lucidissimè dicta, quæ illorum tene-
rosissimis anfractibus implicata tegebantur: ut intel-
gamus, quanta vecordia formæ dent incrementum,
opter illam promotionem: qui tot argumentis in li-
ris physicorum, solius corporis motionem contendunt
e. Nos verò dicimus, neq; generationem, neq; cre-
entum, neq; alterationem motum esse: sed mutatio-
is species. Mutari verò Cæsaris quantitatem cremen-
corporis sui: non quia superficies inde motæ, ubi e-
ant, majorem occupent locum: sed quia deletis illis,
oposita nova massa, unita, animata, aliæ fusiores po-
ea sint superficies, eæq; tam intus, quàm foris. Atq;
a mutatum, non autem motum corpus est. Ac tam-
si crementum hoc non est generatio, non est tamen
sq; generatione. Generatur siquidem nova quan-
itas corporis applicati mutata priore substantia cibi
q; alimenti in corporis substantiam. Quæ ex subti-
ssima contemplatione, secundam quæstionem discu-
re possimus. Quæram enim, quod ad hunc locum per-
net, uti dicebamus, an præter crementum alius sit in

plantis motus. Ac ſanè quis non intelligit, in plantis
ſe cum ipſo cremento alterationem? An ullo in corpo
naturali fit accretio, cujus non fiat multarum vari
tio qualitatum? Quid de generatione? Hanc quoq;
ipſis agnoſci neceſſe eſt. Gignuntur enim in plan
plantæ, ut Epithymum. Gignuntur ſemina: quæ ta
ſunt illarum partes, quàm matricis fœtus. Et plan
quidem ſunt ipſa ſemina. Non enim Amygdalus pr
creata ex amygdalo, quod ſatum fuit, ab eo differt, n
ſicut differt actus & potentia. Quemadmodum pu
lus, & ovum, quo ex ille prognatus eſt, ſunt unum n
mero in ſubſtantia: ſolis differunt accidentibus: quo
qualia habet alterum, alterum non habet. Neq; ho
num triticum gignitur, cum à terra prodit, è ſemin
ſed cùm ſemen concreatur in ſpica. Neq; pullus, cu
excluditur: ſed cùm ovum, ex quo fit poſtea, perfectu
eſt. Hæc ſunt, quibus an me pararim ut ridear, equ
dem neſcio. Certè vereor, ne plus ſatis aliquem iſtoru
commoverim, qui neq; docere ſciunt, neq; volunt di
» ſcere. Cum veſtra tamen bona venia pergam. Eſt, in
» quit, κίνησις ἐν φυτοῖς: quia ἐφέλκυσις: & hæc ἐφέλκυ
» σις eſt δύναμις. ἐφέλκουσα plantæ partem. At non eſt
Neq; enim illud ὑγρὸν, in quo fit motus, eſt plantæ pars
Quippe nondum unitum eſt. Nondum, inquam, ἑνω
θὲν, nondum ἠλλοιωμένον: tantum abeſt, ut ſit τωυτὸ
κατὰ μέρος exactius contemplanti. At Sophiſtarum
diffugiat (ut loquuntur) ſuppoſitiones: pro eo, quod
futurum eſt. At alio modo philoſophari jubet Dictator
ille noſter, in tertio de cœlo ſcribens, ἀκειβολογεῖσθαι,

καὶ μὴ

μὴ ὡς ἐξ παρόδου λόγους ἀποδέχεσθαι. *Rem verò ipsam*
ligentius persequenti nõnihil localis motus in plan-
s apparere queat. Certas enim videmus herbas, quæ
res suos convertunt ad Solem. Alias vel flante ven-
, vel aperto Sole aperiri: contrà, constringi aliquas.
æterea sunt, quarum frondes solstitio invertantur.
icam tamen hosce non videri motus à plantæ prin-
piis, sed ab extrariis eventis. Attrahit enim cœlestis
e calor ad se similes partes sibi, quæ in floribus sitæ
nt: & languidiores laxat, atque exuggit, quasi repe-
ns id, quod suum est: vividiores autem corroborat.
ondes verò circumactu obvertuntur potius, quàm
vertunt sese, æstus violentia. Quemadmodum alia
oque crispantur; alia siccitate incurvescunt. Nam
æ in historias à veteribus relata sunt: arbores quas-
m transgressas itinera publica, in adverso agro po-
idie quàm in nativo fuissent visæ, palàm extitisse:
æcorum fidei mandanda sunt. Nempe ne Dæmonũ
idem vel arte, vel potentia fieri potest: ne id porten-
ascribatur. Unicum huic mentiendi morbo reme-
um: non credere. Minus item benè dixit illud: Attra-
de terra humidum: non enim terra humida est. Sed
humore, qui cum terra mistus est, partem trahit ad
endum. Neque interpres rectè: τῇ ἐφελκύσει ὅτι κίνησις.
oc enim modo, motionis esset motio. Pejus illud: ἥτις
χεται. Nemo sanus dicat, motionem abire in locum.
strema verò verba ridicula. Quippe & falsum est,
rbas pusillas unius horæ momento nasci: neque enim
nc, cũ exeunt, generantur: sed longiore tractu tem-

 poris

poris fit apparatus ad generationem: tum ipsa form
introducitur (ut loquuntur) in non tempore: id est
momento indivisibili, quod instans Sophistæ dicu
accommodatissimo vocabulo ad id significandū, qu
non stat. Fugit enim tempus ipsum hoc quod est, ne
admittit designationem. Ergo generatio fit in instan
ti: præparationes ad generationem pusillarum herba
rum quandiu, quatenusq; fiant, neq; est iisdem cui
legibus à natura præstitutum, neq; unquam ulli mor
tali homini compertum. Tum fac, sic verum esse: jan
non erit ea ratio. Attractio nanq; non est hujusce cau
sa celeritatis, sed velox attractio. Alioqui cùm in o-
mnibus esset attractio, esset item in omnibus celeritas
Acutius dicamus: neutiquam id verum esse. Jam enin
enata planta trahit, ut alatur. Antequam genita sit,
quî trahat? Quonam ergo pacto fuerit velocis genera-
tionis attractio causa? Illud nō perinde ad redarguen-
dum potest dici: dicetur tamen, ut ne ignoretur à qui-
busdam. Observatum à nobis est, aliquot è parvi
quoq; haud parvo pòst enasci tempore. In iis vidimus
Portulacam. Plus interdum in nascendo, quàm in vi-
vendo moræ trahit. Quartodecimo pòst anno mirati
sumus exisse de terra, idq; præter tempestatem, seroq;
anni. Milium quadriennio postquam fuerat manda-
tum sulcis. Quædam perpaucos consumunt dies: ut
Eruca, Nasturtium. Par arborum ac fruticum ratio.
Prunus paucis mensibus: Amygdalus paucioribus: Per-
sicus exit cito. At Staphysagriam scimus anno toto
ipso integro serentis urere spem. Ad hæc, attractio ma-
jor est

est in animalibus: quippe plus obtinent instrumen-
qui naturalis calor est: neq; tamen ea celerius gene-
ratur. Rationes obstant aliæ. Quippe res naturales
is aliæ majore opera opus habent. Icciirco celeritas
nascendi vel crescendi pendet aliis à principiis, quã
attractione. Oportet enim ad celeritatem, attra-
m & in pauca, & in paucis momentis transmuta-
Est Arabica loquutio: ἐν μιᾷ ὥρᾳ μιᾶς ἡμέρας. Lu-
re liceat nobis in minus seria oratione. Metuebat,
semihoram præteritæ diei, alterum tantum attri-
eret aliquis sequenti. Non potuit ergo vel verè, vel
tò illa subdere: οὐκ ἔστι δὲ τοῦτο ἐν τοῖς ζώοις. In iis e-"
m major attractio. Et est animal, quod Aristoteles"
opterea vocat ἐφήμερον: cujus etiam meminit Cice-
. Illius vitæ finis dies natalis est. Hinc natalium πη-
κότητα (ut Galeni scitissimo verbo utar) conjectari
et. Nulla sanè herba nota nobis est, quæ non exten-
t ultra diem vitæ tractum. Non ipsi Fungi huic fa-
sunt obnoxij. Quædam etiam animantes citius
àm plantæ generantur: ut Canes, quàm Palma,
l Capparis. Atque is pusillus frutex est. Appo-
t fulturam sanequàm fragilem. In animalibus,
quit, materia καθ' ἑαυτὴν διῃρημένη. Tardius ani-
alia generari: propterea quòd materia secundum se
t separata. Quid? In planta quod attrahitur, nónne
t ab attrahente separatum? Quòd si dicat, plantis
lico subditum & contiguum alimentum subesse, non
l attinet ad generationem, sed ad crementum. Quin-
tiam in animali spectes idem. Præsto est siquidem

materia ad umbilicum. Tum adeò in iis, quæ nascun-
tur ex ovo, propinqua est materia: simul ut etiam sit.
Quòd si planta gignitur celerius: id iccirco fit, quia de-
bilioribus, paucioribus, parabilioribus causis content
est: non autem propter attractionem. Illa verba: ὁ
ἔστι δὲ οὐδὲ πέψις, εἰ μὴ ἐν χρήσει μάλιστα καὶ αὕτη: plu
negotij faciunt ad intelligendum, quàm afferant fru-
ctus, etiam si intelligantur. Quare ad illa transeamus,
in quibus inter se comparatarum partium, quæ ad in-
„ crementum pertinent, init rationem. Generatur, in-
„ quit, & crescit, quod tenue magis, quàm quod cras-
„ sum. Quippe crassum multimodis eget facultatibus,
„ tum propter propriæ figuræ differentiam, tum quod
„ ejus partes inter se longè distant. Atque iccirco cita plan-
„ tæ generatio est, ob tenuitatem alterius ad alteram:
„ & celerius perficitur. Principio quod ait, tenues partes
celerius coalescere, & maturius adolescere, verum qui-
dem est. Temperare tamen illam sententiam, pruden-
tis interest viri. Radix enim citius quàm stipes gene-
ratur: quæ tamen in multis est & durior, & craßior
stipite. Prius quàm folia, stipes. Ad hæc bina illa folia,
quæ prima prodeunt è semine, craßiora ferè sunt, quàm
quæ subnascuntur postea: an in omnibus, an in ple-
risque? Postremò nullus, opinor, putet, non & librum,
qui est interior, & corticem, qui exterior, simul fieri.
Ab initio quoque mundi eodem momento & crassa, &
tenuia extitere. Nescio, an sic voluerit: ab initio tene-
ram plantam postea durescere. Quam verò affert ra-
tionem: tardius gigni densum, quàm rarum: aut cras-

sum,

...m, quàm tenue: nulla est. Crassum, inquit, multis ...t facultatibus: id est majore, ut puto, interpolatio- ... Quippe opus habet tum collectione, tum coactione. ...rum autem non ita. At enimvero utriq; idem eve- ...t æquè, si è mediocri tum rarum, tum densum fiat. ...manifestum est post primordia generationis mul- ...subire partes ab alimento: cujus mediocritas par- ... crassorum, partim tenuium materia futura sit. ... è succo, qui fuerat panis, fiunt & spiritus tenuissi- ...,rarissimiq;: & ossa crassissima, densissimaq;. Atq; ...er hæc extrema, alia media pari proportione, caro, ...renchymata, adenes, venæ, chartilagines, atq; ejus- ...di. Tantundem igitur operæ ponatur in solvendo ...ssum ad raritatem, & cogendo rarum ad crassitu- ...em. Duas addit probationis rationes. Una est hæc: ...opter, inquit, figuræ differentiam. Ineptam profe- ...,atq; falsam. Figura enim operosior in tenuibus fe- ... ut foliis, & floribus: durioribus autem moles rudior. ...velis ei suppetias: dixeris, Succos è semine priusquã ...rtes solidas generari, quæ illis è succis conficiuntur. ...x tamen etiam sic evaseris. E partibus nanq; semi- ..., quæ sunt plantæ partes in potentia, fiunt plantæ ...rtes in actu, nõ autem succi, qui materia futuri sint ...edia pro generatione partium. Cæterùm modus jam ... vel defensionis, vel reprehensionis. Altera autem ...tio an tolerabilior? Densius, inquit, serius gigni- ...r, propter partium inter se interruptarum longin- ...uitatem: quoniam scilicet exempla sunt loca rara. ...ic Philosophus in secundo libro de generatione: ex

aëre terram fieri, verùm difficulter, διὰ τὸ πλειόνων εἶναι μεταβολήν. Idemq; retro ex terra illum, eandem ol causam, non propter raritatem ac densitatem. Hæc igitur hîc sententia prudentius accipienda est. Nam quod attinet ad artium operas, longè difficilius est, aut comminuere solidum, aut laxare compactum, quàm explere aut infarcire vacuum, rarumq;. Et in rarefactione quæritur capacior locus. Continentis ergo margines submovendi: obstant enim. Ad densandum, sive fiat extremorum reductio cum mediorum coactione, sicut in nive, cum lusus gratia globos premimus: sive extranei cujuspiam immissio, quemadmodum si in cavernosum saxum indamus pulverem: utroq; modo fit minore negotio. Itaq; in tertio de Cœlo: τὸ γὰρ λεπτομερέστερον ἐν μείζονι τόπῳ γίνεται. Addit exemplum: διατμιζομένου, καὶ πνευματουμένου τοῦ ὑγροῦ ῥήγνυται τὰ περιέχοντα τοὺς ὄγκους ἀγγεῖα. Sic & alter ille Deus tuus ô Cæsar: nec jam se capit unda. Quin Galenus in libro περὶ πλήθους, cassiterinum vas incurvatum ventrem fecisse scribit fermentescente novella Theriaca. Intelligamus igitur hîc: initio partem rarã esse: deinde intromissis aliis partibus densari. Sic rigidus stipes fit, qui fuerat lentus. Quod verò ponitur ultimo loco: διὰ τὴν λεπτότητα ἑτέρου πρὸς ἕτερον: mutila est oratio. Sic explebitur fortasse. Plantam aliã aliam celerius expediri ad exoriendum, quo tenuioribus est prædita partibus. Ita enim procedit argumentum: Si plantæ partes celerius tenuiores gignuntur, quàm crassiores: ergo plantæ quoq; ipsæ tenuioribus constan-

ſtantes partibus gignentur citius, quàm quæ craſ-
ibus ſunt conſtitutæ. Hoc tamen falſum eſt. Et fal-
itis ratio hæc: A vi coquendi ſit opus. Nã quæ plan-
multa ejuſmodi præditæ fuerint facultate, eæ craſ-
es, & citius diſcoquent, & commodius, quàm im-
illior rariores. Naturales enim poteſtates, etſi ſunt
ia abſoluta, earum tamen effectiones ſunt ad effe-
s referendæ res. Ergo non ſatis eſt, hanc illámve ſtir-
n tam eſſe validam ad coquendum, aut digerendũ,
t aliud aſſequendum: ſed oportet ut ſit ſatis valida
hoc, vel ad id, vel ad illud conficiendum. Cum ergo
pis alimentum ex humore ſit eodem, & Quercui,
Adianto, & Portulacæ: neq; ſit eadem omnibus fa-
ltas ad rarè densévé faciendum: non erit incremen-
m ab eorum expectandum vel raritate, vel denſita-
quæ ſit in temporis tractu poſita. Sumitur univer-
m hac de re judicium ab agentis proportione. Tum
tem de multis exemplis cauſa nobis eſt, quæ huic
tori nulla. Vel attrectemus Apium. Denſa ejus ad-
odum folia. Citiſſimè tamen & exit, & perficitur.
ucurbitæ rariora multò: ſerius exit tamen. Caloris
nati vis, in hac puſilla, in illo major. Arundo quoq;
rdius exit ſata ſpongia, quàm è ſemine Braſſica. Cũ
men ibi actus ſit in ſpongia: hîc ſola potentia ſemi-
s. Utrunq; tenuitatis genus in ſe cohibet Fœniculũ,
Braſſicæ comparetur. Nam & tenues habet par-
s, quia calidas: & tenues, quia raras. Minus tamen
tò, quàm Braſſica, prodit. Illud omnino in prom-
tu habendum eſt: non à calore tantùm elementari:

quem,

quemadmodum multi, qui ſe dicerent Peripateticos profitebantur: ſed ab eo tanquam inſtrumento, à certa verò formæ tanquam à principio perfici. Quin n illum quidem elementorum aſſeclam facit authorem Galenus hujuſce miniſterii, ſed opificem alium quendam, quem negat depaſci noſtrum humidum naturale: acutè ſanè, & magno judicio: niſi ſiſteret illius opificij primordia ſtatim in illo ipſo. Nam vel ipſam animam, cùm quid ſit, quærit: intra caloris ambitum ſeſe continet, non egreditur ad formæ ullam conquiſitionē. Sed de hoc alibi. His igitur omnibus cum Staphyſagria longè ſit calidior: ab ipſo primo ſatu biennium tamen, uti dicebamus, tranſmiſit ad natalium rudimenta in hortis noſtris. Confici etiam ſuis ipſe telis queat. Citius plantam generari, quàm animal, dicebat ſuprà. At planta, qua planta eſt, ſolidiores habet partes, quàm animal, quatenus animal eſt. Non enim (uſitatis utar verbis) de animalis eſſentia eſt, habere oſſa: Sic enim ſi eſſet, omne animal haberet oſſa. At non habent omnia. Non ergo ſunt diverſa genera comparanda ad generationis celeritatem: ſicuti neq; diverſæ figuræ ad circuli quadraturam: præſertim ex denſitate, ac raritate: mollitia, duritia. Sed, uti dicebamus, à caloris vi: neq; illa ſola, ſed cum humido: neq; iis tantùm, ſed à forma directis. Peßimè verò interpres τὸ λεπτὸν oppoſuit τῷ πυκνῷ. Suprà nanq; ſtatuebamus hoc exadverſum τῷ ἀραιῷ. Coactus repeto. Sic in tertio Meteoron, τὸ πυκνὸν opponitur τῷ μανῷ. Unde pugnus, & manus. λεπτὸν autem contrarium eſt τῷ παχεῖ. Tenue

nanq;

ungꝫ aut accipitur à partium ratione, aut ad superficiei modum. Ita filum ex ære dicimus tenue, quo ad superficiem, quæ inter extrema parva est. Item bracteam. At utrunqꝫ densum est. Hîc tenue opponitur crasso, cujus latera duarum dimensionũ longè distant. Si respectus sit ad partium situm, exemplum ab arvis capiamus. Solum tenue vocant Græci λιτὸν: quod & ἀπόγεω dicitur. Loquendi quoqꝫ modus alienus est à legibus philosophiæ: γίνεται μᾶλλον. Generatio nanqꝫ nec plus agnoscit, nec minus. Et sententia de cremento falsa est: plus crescere, quo quicqꝫ plus est tenue. Simul enim crescunt omnia, cortex, liber, albumen, caro, medulla. Quinetiam in generatione nihilo id esse verius declaravi dudum: quando radix omnium densissima partium, omnium prima generatur. Manifesta proportio falsitatis in aliis quoqꝫ. In quibusdam flores funduntur primum: ut Persico, Amygdalo: in aliis post frondes: ut in Ceraso. Ita florent aliqua prius, in quibus ossa futura sunt postea. At partes illæ crassioris naturæ sunt. Flos enim est in potentia fructus: & quidem talis. Quare est ossigeri fructus os in potentia flos. In Cinara folia prius, quàm lanugo. Ad calorem igitur statuisset signa generationis, tanquam ad agentem causam sub formæ dictatura, non ad partes, quæ sunt patientes. Repetit autem sententiam de raritate, cùm hic dicit: Plantarum partes ferè omnes raræ sunt: propterea quòd earum calor humorem attrahit ad summa. Tum alimentaria materia totas in partes ipsarum distribuitur. Quod autem superfluit, effunditur.

At

" At quemadmodum in balneis calor attrahit hu-
" dum, ipsumq; convertit in exhalationem: tum ea
" vata, ubi superabundarit, in guttas transmutatu
" etiam tum in animalibus, tum in plantis fit. Quæ
" uberant, ascendunt ab inferioribus ad superiora,
" descendunt à supernis ad inferna. Simul igitur un-
pera multa expedit. Nam de raritate quod dixer-
repetit: eiq; caloris attrahentis addit vim, quoq; m
superflua exigantur: item balneorum comparat-
nem. Videtur igitur etiam finalem causam rarit
assignare. Ad hæc virtutem attractivam alimenti,
expulsivam superfluorum: de quibus accuratissi
Galenus. At hic laxè admodum, ne dicam ignavè. N
enim percipio quamobrem hæc huc ingerat. Tum
more malè eloquitur. Neq; enim raræ partes sun
quia per eas humidum attrahit calor: sed è contrari
quia sunt raræ, subire potest humor. Raræ verò fact
ut impleantur, & depleantur. Implentur enim e
quod vicinis habeant suppeditare, quantum poscan
sibi retinere, quantum satis. Illud quoq; falsum. Plan
tarum partes esse raras ὡς ἐπιτοπλεῖστον: imò verò
mnes. Nam si spectentur, aut animo capiantur min
ma naturalia: ea sunt densa. Sin illorum situm: dissi
reperias, ut admittant, & transmittant: non enim a
lio modo fiat incrementum. Interpretatus sum adver
bium ὡς ἐπιτοπλεῖστον, ferè, Theodorus ex Plinio, ma
xima ex parte: quo dicendi modo Cicero quoq; utitur
Rectè verò subire scribit humorem calore tractũ. Sic i
secundo libro de generatione: τὸ δὲ λεπτὸν ἀναπλησι

κὸν, ὅτ

ὸν, ὅτι μικρομερές. τὸ δὲ μικρομερὲς ὅλον ὅλου ἅπτεται.
Ad eundem modum hîc: διασπείρεται ἡ ὕλη ἡ θρεπτικὴ
εἰς ὅλα τὰ μέρη. Hoc loco τὰ ἄκρα sunt accipienda, non
solum summa, sed etiam extrema omnia, vel quæ in
imo sunt: tametsi videtur ipse pro summis posuisse: cũ
ipse sic interpretatur: ἀναβαίνουσιν ἀπὸ τῶν κατωτέρων
ἐπὶ τὰ ἀνώτερα. Dixit autem διασπείρεται, quod Ari-
stoteles διασκεδάννυται, sacri libri διασκορπίζεται, me-
dici διαδόαται: quos nos quoq; secuti sumus in versio-
ne. Quod autem incommodet illud ἐπιτοπλεῖστον, ex
illis deprehendimus, εἰς ὅλα τὰ μέρη. Nam si ad partes
omnes fertur, tota rara planta fuerit. Si nutriuntur
omnes plantæ, plantæ omnes erunt raræ. Neq; bene di-
cit interpres ὅλα, ἀντὶ τοῦ πάντα. Declarat autem quid
sit illud θρεπτικὸν: humidũ scilicet. Ne verò capiamus
humidum simplex, sed corpus, in quo sit humiditas:
quod & Galenus docet. ἀτμίδα quonam verbo repræ-
sentemus, ideò possumus quærere, quia viri docti quẽ-
admodum Latinè dicerent in Galeni libris, satis ha-
buere: nobis quid in cæteris speciebus pronunciaremus,
reliquere. ἀναθυμίασις videtur esse genus ad omnia
corpora, quæ ab imis feruntur sursum. Ejus species duæ
nõ uno in loco Meteoron: altera humida, altera sicca.
Humidam vocat ἀτμώδη, καπνώδη siccam. Sed in se-
cundo negat sicco generi commune nomen à Græcis esse
positum: fumum verò ejus esse speciẽ. ἀναθυμίασιν au-
tem dicemus exhalationem, qua flatus, humor, vapor
comprehendatur. Neq; enim reor Latinos eo nomine
carere, cujus egere dicit suos populares Philosophus: sit

enim

enim vapor. Sic ubi calor igneus abiit à vino, quod r
liquum est, vapa dicitur. Siccam exhalationem st
tuit idem pro materia, quam diducit in tria: pro t
nitru, inter nubes: ad concußionem, quæ fit in terr
ad aëris motionem, quam ventum appellamus. Tam
etsi dubitare cogor, an λιγνὺς, *quæ Galeno freque*
vox est, genus haberi queat ad siccas illas exhalati
nes. Nam λιγνὺν *à flamma ducit in tertio: ut sit va*
por corporis siccioris: καπνὸς *autẽ siccißimi. Galenus i*
tertio de locis, utitur καπνῷ ἀντὶ τῆς ἀναθυμιάσεω
τῶν χυμῶν *cujuscunq; modi. In eodẽ tamen distincti*
sic: ποτὲ δὲ πνεύματος ἀτμώδους, ἢ καπνώδους, ἢ αἰθα
λώδους. *At in Timæo aliter scriptũ est.* τὸ μὲν ἐξ ἀέρος
εἰς ὕδωρ ἰὸν, ὁμίχλη. τὸ δ' ἐξ ὕδατος εἰς ἀέρα, καπνὸς
Et addit παράδοξον *illud:* λεπτότεραι ὀσμαὶ ὕδατος,
παχύτεραι ἀέρος. *Quod alibi discussum est. In libr*
de mistorum affectibus, subtiliores partes à craßiori-
bus emissas nominat καπνὸν, λιγνὺν, κνίσσαν, ἀτμίδα,
ἀναθυμίασιν. πνεῦμα *quoq; tale esse. Ac ne flammam*
quidem ab ea separat natura. ἀτμὶς *autem fortass*
Latinum non habet nomen, quo tota res ipsa circun-
scribatur simul. Est enim ascendens humiditas: id
quod etiam docebat Galenus in primo de simplicibus,
ubi ἀτμὸν *quoq; vocat. Hujus species tenuis, quæ aut*
in aquam concrescat, aut in aërem densiorem, nõ ha-
bet proprium vocabulum. Aquea duplex, δρόσος *ros,*
& pruina πάχνη: *propterea quòd esset ros* παχυνθείς:
est enim & πάχος, *&* ἄχνη, *ros craßiusculus in spu-*
mea natura. Aërea duplex: una, nebula, quam & ca-
liginem

inem dicimus. Hujus vocis, si patiuntur delicatio-
r, videor acutissimè originem vestigasse. Primum sui
um habuit inter pastores: quorum mutuus conspe-
s cùm esset ejusmodi aëris ademptus spissitudine,
ibus inter se monebant, ubi essent locorum, quid a-
rent, quò eundem esset. Usitatū Priscis verbum, ca-
e. Altera vocis pars est, sicut in alio verbo instigo, ab
tando, & agendo: pastorum quoq; soboles: certè co-
s. A Græcis Caligo dicitur ἀχλὺς, *& conferta* ὁμί-
η, παρὰ τὸ ὁμῶς εἶναι τὴν ἀχλύν. *Hæc super terræ fa-*
sparsa est: cum pendet, νεφέλη. *Si prægnans est im-*
bus, sive sterilis: quam denotavit separatim Philo-
hus. Nobis nubes dicitur. Si cui magis arrideat id,
humidarum genus sit ὁμίχλη, *sicciorum* λιγνὺς,
ud repugno. Non enim solùm licet philosopho νομο-
θετεῖν, *sed etiam pernecessarium est. Nam ipse quoque*
ilosophus, quæ vulgi arbitrio circunferebantur pro-
scuè vocabula, tam ad humidam, quàm ad siccam
halationem, distinxit primus ad certas significandi
ctiones, ἀναθυμίασιν *&* ἀτμίδα. *Hæc autem sic di-*
si: non ut abducam in servitutem loquendi judicia
era doctiorum: sed ut ipsi vel hæc admittant, si non
commoda cognoverint: vel accommodent sua me-
ra. Non enim me latet, Fuliginem esse fumum te-
em, & à pinguibus ferè. Attendite verò jam præter-
quæ dicat hic: ἀτμὶς ὅταν περιττεύουσα μεταβάλλε-
ι εἰς σταγόνας. Nanq; τὸ περιττεύουσα *est causa præ-*
cedíens mutationem. Neq; enim soluta, aut aliquo
do à calore victa perstat: atq;, ut ita vobiscum fe-

 stivè

stivè semotus à Criticis audeam, guttescit. Eadem pl
viarum quoq; causa. Exhalatio nanq; aut absumit
æstu nimio tota: quo tempore nullus invenitur dem
sus cœlo ros: aut non tota, sed vel pauca, tenuisq; e
unde fit ros: aut pluscula reliqua est, à qua fit pluv
Ubi verò plurimum remanet, imbres ingruunt. Qu
verò dicit, ascendere τὰ περιττώματα: capiatur a
modo, quàm cùm dicit, descendere. Etenim cùm
scendunt, περιττώματα sunt in potentia: quippe n
sta cum bona parte boni succi. Ubi descendunt, e
pelluntur ab expultrice, secreta prius ab excerner
vi. Augenda quoq; significatio verbi hujus, desc
dunt, Jureconsultorum more. Non enim descendu
vel tota, vel omnia: sed à medio ad ambitum ha
pauca: quæ neq; ascendunt, neq; descendunt. Ad hu
quoq; modum Mesue loquutus est, cùm medicamen
quædam vocavit attrahentia, quæ deducerent à ca
te: quædam eradicantia, quæ subducerent à pedib
Quasi verò eradicatio non sit attractio: aut quasi n
eodem motu sese applicet ferrum ad Magnetem, si su
ponatur, sive superponatur. An quid aliud alvum ce
seamus, quàm medium quasi punctum, quod centru
vocant: tam pedes, quàm caput pro circunferentia st
tuamus? Tum Ferrerius: Audis, inquit, Scaliger, qua
curiosè carpat hic imperatoris illius tui gloriam. Sa
equidem te de eo prædicantem audivi: Nullum i
subtilius dividere, digerere aptius, prudentius ordin
re, felicius exequi. Deniq;, ut veteres Attici dicere s
lebant, nullo modo παχύν. Nam de apparendi con
ciend

undiq; modo, vel Galenici & ei primas dant, & ul-
ro sese ei dedunt. Hic autem voluit intelligi medica-
menta capitalia: pedes autem festivè radices non in-
eleganti dixit analogia. Nam & Prisci Graij ἕλκειν
quidem de summo, & de latere: ἱμᾶν autem ab imo,
consueverant. Sed hæc leviora. Duo magis me movent.
Alterum est, cùm animadverti abs te τὸ περίττωμα
non esse dictum excrementum. Id quod mihi perju-
cundum fuit: cui visum fuerit olim, multa esse περιτ-
τώματα, quæ non excernuntur. Utranq; vocem τῶν πρὸς
... sed hanc posteriorem addere priori motum πρὸς
τὴν ἀκριβολογίαν: cujus esse decet studiosum philoso-
phum. Nam excrementum & superfluum est, &
significat excretionem. Cùm igitur utrunq; Lati-
ne dicatur: separato usui distribuenda sunt. Quod si
quis objiciat: in vocabulo hoc, superfluum, etiam fluo-
rem contineri: non tam eorum tueatur causam, qui
nomine utuntur excrementi, quàm hoc æquè amo-
veant. Amovento igitur, atq; aliud quærunto. Haud
... sese offerent: illud non abjiciemus, exuperans,
quod τὸ ὑπερβάλλον vertimus. Sicut in numeris id, quod
excedit æqualitatem divisorum, Græcè dicitur περιτ-
τόν, à nobis impar. Quia quod superest, videtur esse
ambitu majore. Idcirco περί. Par verò rectißimè, quòd
non excederet: quoniam juxta positæ partes iisdem li-
mitibus præfinirentur. Hoc fuit παρά. Unde & pars.
Quandoquidem aureum illud à pace conciliationeq;
animorum dictum sæculum, admirabilem illam ἰσο-
νομίαν, pro maxima beatitudinis portione ducebat:

damnata penitus πλεονεξία, quæ nunc multorũ sum-mum est numen. Impar autem non perinde è re ip-dictum est. Superpar enim melius. Verùm rudiora o-mnia primordia, præsertim τῆς τῶν ὀνομάτων ϑε-σμίας. Itaq; cæcos sequimur, sed neutiquam cæc. Hunc ad modum Aristoteles, aliiq; tum philosophi tum etiam historiarum scriptores, τὸ περιττὸν dixe-runt in natura, quod esset rarum, atq; extra hunc or-dinem vulgatum rerum quotidianarum. Sicuti d- Phœnice, Bonaso, solidungulis cornutis, superfœtatio-ne, octimestris partus vita: quæ media sunt inter mon-stra, & eventa, speciesq; ordinarias. Quin τὸ πλῆϑος πρὸς τὸ ἔγχυμα non fuerit, quin insit τὸ περιττόν. A quæ pars boni sanguinis est nimia, nunquam veneri excrementi appellatione. Supervacuum & superva-caneum Cicero, τὸ περιττὸν: apud quem an excremen-ti vox inveniatur, nescio. Hoc primum erat, quod m moveret ad dicendum: Alterum non in verbis, sed in r est, Guttæ quomodo concrescant ex ipsa exhalatione nam frigore cogi, confessum est. At in libro de mistori affectibus Alexander ait, condensatione quoq; fieri non autem semper coactione, quæ frigoris opus sit. Ex-emplum addit operculi vasorum in culinis. Vapor e-nim guttescit, non frigore, sed inspissatione sola. Qu conatus tanto Heroe videtur indignus mihi. Quippe & gelatio, & spissatio, & horum omninò genus coa-ctio, sunt effectiones. Autorem quærimus. Equidem arbitror in operculo minus esse caloris: calescit enim solo vapore. Quare minor ille calor, pro frigore est fervido

rvido vapori. Concrescit ergo. Sic à balnei fornice ncitur exhalationis calor. Quo cedente, guttæ succe- ant aqueæ. Sed ad pensum. Sequutus Bajulius: de- ucit deinde sententiam ad naturalis rei comparatio- em. Sic enim fieri fluvios ac fontes sub terra. Terræ « ngustias repleri: atque inde fieri largiores exhalatio- « es, quæ interiore compressu terram findant. Hunc ad « odum extare fontesque fluviosque antea nunquam vi- « s. Hæc sic. Verùm ut superioribus comparatio re- « onderet, addidit, ἀπὸ τῶν ὀρέων γίνονται. *In subli- e nanque fertur* ἡ ἀτμὶς, *qua de agitur. Addidit & ud: fluviorum materiam esse pluviam. Sic enim plu- am* τῇ ὑγρότητι *supradictæ comparabat: &* ἀτμίδα *nferebat* ἀτμίδι, *&* τοὺς σταγόνας τοῖς τῶν βαλανείων *ειτ]ώμασι: utrique verò* τοὺς ποταμοὺς. *Quæ omnia, uemadmodum accipi debeant, videamus. Dicit,* ποταμοὶ οἱ ὑπὸ τὴν γῆν. *At omnes fluvij de terræ vi- eribus exeunt. Sententia verò illa,* ὕλη γὰρ αὐτῶν εἰ- ν οἱ ὑετοὶ, *Aristotelis est Meteoron primo. De fluvio- um principiis tres sunt sententiæ: una statuit eorum ateriam humidas exhalationes: altera creat ex a- ua pluvia: tertia subvehit è mari. Hanc postremam vit Epicurus, à quo Lucretius accepit. Habent au- m maximas dubitationes. Nam neque omnes exha- tiones, quæcunque subter universos Europæ tractus unt, unum modò concreare Danubium queant. De uviis ad eundem ambigitur modo, & efficaciore ope- . Quantilla portio Garumnæ: si perennitatem spe- es universi imbres, adde etiam nives, Aquitaniæ?*

Bona verba quæso: ne pueriliter agere videamur. I Oceano, tanquam de patre, non, ut ille dicebat, r rum, sed ut quidam volunt, fluviorū, quid habemus De materia non potest, ut in aliis duabus opinionibu dubitari. Plus satis est, vel ad multò plura. Quæriti de subitione: Qua natura sese sursum inserre vale elementum grave? Aqua tale est. Hoc quia probati nibus certis demonstratum pictumq; est à te, Cæsar omnium, quod equidem sciam, primo in tuis exoteri cis exercitationibus: non faciam, ut me sinam abstra here à proposita plantarum materia. Dicit, ἀτμίδ fieri πλείστην, quoties in angustiis aquæ fuerit. Ita de mum est, si multum subtus ferveat, quo plus concipia caloris. Cæteroquin ex aqua patula majores contin gunt exhalationes: si de superiore loco æstus subtrahat Celerior enim fit motus, qui liberior est. Sic enim ad denda est his exanguibus sententiis anima pro sale: sic ut è contrario pernis sal pro anima. Fluviorū verò, qu cùm prius non extarent, postea emerserint, generati tum à philosophis, tum ab historicis recensetur. Hau valde absimili ratione, atq; illi, qui postquam in prio re cursu certis intercipiuntur locis, exiliunt aliis po stea. De aquarum miraculis non uno libro Plinius item Vitruvius, Ovidius, Seneca, Solinus, Aristote les, Herodotus, Strabo, Pausanias, Lucretius, Athe næus. Venimus ad eam tandem partem, quæ fiden faciebat inconsideratioribus ingeniis, hos esse libros Aristotelis. Ita nanq; scriptum est: Exposuimus cau sas, quibus fontes, ac fluvij generarentur, in libro

nostro,

stro, qui Meteoron inscribitur. In quo etiam de ter- ‹‹
motu diximus. Sæpenumero iis tum fontes aperiri, ‹‹
m fluvios emicare, qui nulli prius extabant. Findi ‹‹
nque terram exhalatione. Facto igitur terræmotu sæ- ‹‹
id inventum est: fontes scilicet ac fluvios conjugari. ‹‹
ec in libris Meteoron sanè scripta sunt: ἤδη δὲ καὶ ὕδα-
ἀνεῤῥάγη: sed alio modo. Non ait, aqua terram, sed
nto findi. Quemadmodum ventus fluctuum causa
: sic etiam αἴτιον τῆς ἀνατρέψεως τῆς γῆς. Hæc ver-
a sunt in secundo. Nam quod inscriptio induxit illo-
m animos, ut ascriberent divino viro: non debuit. At
uot viris illustribus argumentũ contemplationis hu-
sce suppeditatũ est à Natura? Scripsit Meteora De-
ocritus, Anaximenes, Empedocles, Anaxagoras, Cli-
emus, alij. Et sanè qui hæc scripsit, cum Meteora scri-
eret, putabat sua scribere, non aliena. Illa quoque sunt
nimadvertenda. Ex terræmotu πηγαὶ, καὶ ποταμοὶ
ολλάκις συζεύγνυνται. Fortasse vult, distantes fonteis,
nterstitio sublato, per hiatum coire in unum. Nota-
imus etiam verbum σχίζεται ἐκ τῆς ἀναθυμιάσεως ἡ
ῆ. Intelligamus terræ soliditatẽ. Nam de solo areno-
o non potest. Fissile nanque describit Philosophus, ut o-
nnia, mirificè: ὅταν πλέον διαιρεῖται, ἢ ὅσον τὸ διαιροῦν
διαιρεῖ. Abusi sunt hoc significãdi modo veteres medici,
qui lac σχιστὸν appellarint, cujus serosa pars à crassiore
separaretur. Sed jam militares ostendunt sese pro nobis
tationes. Quod enim positũ est ab illo in secundo, negat
hîc iste. Motũ, quem à concussione hoc in loco nominat
εισμὸν, Aristoteles etiam τρόμον, iste plantis evenire

» negat. Paulò ante hæc supra quoq; in animalibus.
» contrà Philosophus & sentit, & profitetur. Ejus ver[illegible]
sunt: τὸν σεισμὸν ἐν τῇ γῇ εἶ), ὥσπερ ὁ τρόμος, καὶ
σφυγμὸς ἐν ἡμῖν. Idem quoq; dicit Galenus in libro [illegible]
Tremore. Vento, flatúve adacto obseptoq; tolli part[illegible]
obsidentes ipsum, conatibus illius tentantis eruptio[illegible]
nem: premi naturali motu musculorum, retrahenti[illegible]
cutem ad pristinæ statum superficiei. Tum ita fieri sal[illegible]
tum, atq; palpitationem. παλμὸς enim, qua ex vo[illegible]
vox nostra deducta est, hujus generis est. Aliquand[illegible]
subsilitionem sumus interpretati. Barbari nostri jecti[illegible]
gationem. Sic enim vulgus Italicum & Francicum
vocat titillationem paulo corruptiusculo nomine. Si[illegible]
milis motus in Piscibus videtur, aut moribundis, au[illegible]
vibratione, resilitionéve molientibus evasionem. Eum
Græci motum dicunt ἀσπαίρειν. Philosophus etiam
ἀσπαρίζειν. Sub toto illo genere sunt, pulsatio, oscita-
tio, pandiculatio, tremor, saltus, palpitatio, horror,
succußio, excußio, titillatio. Motu nanq; comprehen-
duntur eo, cujus autor sit flatus aut humor. Ut etiam
quis addat pruritum non ineptè, si rem propius con-
templetur. Plato quoq; huic adversatur. Quippe scri-
bit in Timæo; tremorem & rigorem modum esse τῦ
σεισμῦ. Ejus verba memini. τὸ δὲ περὶ φύσιν συναγό-
μενον μάχεται κατὰ φύσιν αὐτὸ αὑτῷ εἰς τοὐναντίον
συνωθοῦν. τῇ δὴ μάχῃ, καὶ τῷ σεισμῷ τούτῳ τρόμος, καὶ
ῥῖγος ἐτέθη. Galenus quoq; sententiam perpendit
hanc, atq; ita commendat, ut medicis succenseat, qui
hac in Natura cognitione paßi sint sese ab eo, qui non
esset

*ſet medicus, ſuperari. Quaſi non ſit id ipſum philoſo-
phi potius, à quo medicus mutuetur. Motus enim eſt.
rgo cum vel ſucci, vel gummi foras expuuntur, non
t id præter Naturæ leges: ſi intus vel humore, vel fla-
ı, qui in ſibilis viridium lignorum, dum uruntur, de-
rehenditur, colluctante fiat motus ejuſmodi. Quin
dem libro vocabuli tranſtulit uſum alia quoq; ad e-
menta.* τὰ δ᾽ ἀνομοιούμενα φέρεται διὰ τὸν σεισμὸν
ἐς τὸν ἐκείνων, οἷς ἂν ὁμοιωθῇ, τόπον. *At etiam in
entriculo, id quod iſti Galenifugæ Aboaliſtæ meri ne-
iunt, fit aliquando tremor. De quo Galenus cum in-
r accidentium differentias quædam deſignaſſet, ubi
actat eorundem cauſas, iterum verba facit. At A-
ıali, quod equidem meminerim, nuſquam. Hic verò
oſter ad illam turpiculam ſententiam fœdiorem ap-
ıſuit rationẽ. Quoniam, inquit, aër in partium in-
t raritate. Quin hæc erat cauſa terræmotũ efficiens.* «
t ventus aëris moti affectio eſt. Is, qui ſupra terram «
*ciſtit, flatus dicitur. Ab eo, qui ſubtus terram agita-
ır, terræ tremorem fieri contingit. Ab eo, qui in nu-
ibus confligit, eveniunt ipſa tonitrua, ſicuti diceba-
ır. Hîc Minutius cùm ſe velle aliquid oſtendiſſet, con-
icuit Bajulius. Tum ille, Etſi, inquit, meritò vos a-
ıo de iſto animo, cùm Galeni ſitis tã impensè ſtudioſi:
ımen non committam, ut quantum vos ei debere
rofitemini propter ſingularem ejus diligentiam in
ontemplatione veritatis: tantum ego me comparem
d eandem veritatem apud ipſum veſtigandam. Neq;
iguit unquam me juriſprudentiam cum philoſophia*

 primor-

primordiis coaptare. Cujus cùm partes habeantur tres: quæ animum colat ad beatitudinem, tum in cognitione positam, tum in actionibus constitutam: quæ corporis curet statum, atq; habitudinem: quæ fortunarum ineat, habeatq; rationem: unde Logices, Moralis Medicinæ, œconomiæ deductæ sunt leges: non putavi libero nobiliq; homini solis Scævolæ Papinianíve responsis acquiescendum: sed quæ judicia darent de rebus controversis, protinus ex ipsis, unde illi duxissent fontibus, haurienda. Quocirca non parum me apud Aristotelem exercui: quantumq; operæ posuerim in cognoscendis Galeni placitis, nunquam profectò pœnitebit. Ergo quod in libro de Tremore scripsit, hîc inter vos discutiendum censeo. Duo sunt, quæ mihi minus placent. Alterum, cùm dicit: non fieri tremorem, nisi cum quis sese movere vult. Alterum, quod ait: tremorem non esse nervorum affectum, sed activæ potestatis. Primum patiebatur objectionem à capitis tremore. Nam tametsi nolo movere, tremit tamen. Haud est, inquit, ita. Nam & aves ubi pendent in aëre, nec videntur alas movere, movent tamen. Non apparet tamen motus. Quod moveant, ex eo manifestũ est: quia si avis mortua in eodem aëre statuatur, decidet. Hoc fit: quoniam hæc non movet se, illa se movet. Hoc exemplo confudit Galenus id, quod est sistere, cũ eo, quod est movere. Non negamus in utroq; conatum potestatis naturalis: sed in volente movere, motum agnoscimus: in eo qui non vult movere, motus prohibitionem. Tam tremit ergo moveri nolens, quàm movere volens. Ita

capitis

itis pondus mutat locum invita virtute. Non enim ac movere vult, sed neq; movere, neq; moveri. Nam od putat hanc (necessariò fingam) stitionẽ esse motũ, litur. Motus enim est mutatio loci: at sistendi conas neutiquã ad motum tendit, sed ad motus prohibinẽ, quam à sistendo stitionem dicebã, sicut à stando itionem. Avis autẽ vivens nõ cadit, quia motitat auantum: esto. Statim enim, atq; sese delabi sentit, lligit aërem. Non tamen semper id facit, ut moveat: q; tamen tũ cadit, quia sistit, ac tendit nervos. Quahoc quoq; verbo Ligures aucupes utuntur, ad ejusodi quietis designationem. Neq; verò melius, quod Hippocrate deducit argumentum. Prohibet, inquit, ppocrates eum, qui crus habeat ulceratũ, vel stare, l etiã sedere. Hinc igitur tam in statu, quàm in sesne, quæ vulgo quietis judicantur, colligemus esse moonem. Utinam tantus vir hæc silentio præteriisset. m tum primum constat in utroq; membri devexitam excipere posse facilè defluxiones. Id quod ne conngeret ægroto, decubitum ab optimo sene præscrium. Pendula nanq; crura multũ arcessant humoris proclivi. Tantò magis stanti. Nempe laborant muuli, dum vetant, rursum prorsum fieri motationem: ldq; non movendo, sed motũ prohibendo: quando mous loci mutatio est: hîc loci servatio est. Alterum, quod ndicabamus, jam nunc dicam. Carpit Herophilum, ui dixerit, tremorẽ esse affectum nervosæ substantiæ. Haud hujus esse, sed motricis facultatis. Et in epilogo c. Palpitationes, convulsiones, paralyses esse instru-

mentorum nocumenta: at tremorem affectum imb[e]cillæ facultatis. At enimvero si tremor motus est: m[o]tus corporis affectus: tremor erit corporis affectus. Facultas movens non est corpus: non ergo moventis facultatis affectus tremor est. Nihilo magis quàm ter[]ræ motus est affectus gravitatis, quæ in terra est. No[n] enim gravitas quatitur, sed terræ substantia corpore[a]. Ita, quemadmodum suprà stitionem cum motione co[n]fudit, hîc eodem modo causam cum morbo. Imbecilli[]tas enim est potestatis affectus: ea est causa tremori[s] qui est affectus nervosæ partis. Sic paralysis, convulsi[o] palpitatio, sunt partium affectus, quorum causæ sun[t] facultatum debilitates. Postremò cum definit morbũ affectum qui primus impedit membri functionẽ, atq[ue] iccirco læsionem ejus: hic statuit morbum facultati[s] læsionem. Omnino vel altero in loco falsus, vel utroq[ue]. Nanque in febre fit potius virtutis læsio quàm membrorum: calor enim non naturalis obruit naturalem, atq[ue] avertit ab officiis propriis. In tremore verò quid? Non enim tremor officit viribus, sed frigus, puta, aut venenum, aut humor, aut aliud tale quippiam. Tremor autem est aut morbus, aut accidens. Hæc si minus probabuntur vobis: at satis mihi fuerit, à Jureconsulto profecta, quæ nondum viderit ullus vestrorum factiosorum. Quare cedo quæ sequuntur. Nihilo, inquit ille, meliora. Iccirco in locis arenosis non moveri terram. Cæterùm alia ratione causa deducenda est. Quippe iis in locis multum inest aëris. Sed iccirco non fit, quia partes obsidentes aërem mutuis inter se cedunt obsequiis.

is, neq; contranituntur. Non enim continuum cor-
est. Sed & illud malè: ἀλλ' ἐν τόποις μανοῖς. Imò
quam in corporibus densis: in qua aëris aditus nul-
unde postea cogatur erumpere. Aquæ verò tunc at-
ruit, cùm dicit: ὁποῖοί εἰσιν οἱ τῶν ὑδάτων καὶ τῶν ὀ-
ν. Turbo potius in aqua dicatur, aut κλυδών. Cu-
nodi locus est ad promontorium, quod Vascones &
ntabri vocant Capberton. Tranquillo nanq; Cœlo
ndum litus illud excitatur flatus quovis decuma-
major. Minus quoq; scitè idem attribuit aquis, &
dibus: cùm στερρὸν utrunq; dixit. Quippe nullum
editatur exemplum usu: nulla ratio præfertur ab
nologia. Sed origo vocis exprimit potius contra-
m. Nempe παρὰ τὸ ἑστᾶναι τὸν ῥοῦν. Solidæ nanq;
fluxis interest ac liquidis certos terminos constitue-
Illud quoq; ab Aristotelis dignitate longè alienum
τῇ φύσει τοῦ ἀέρος τοῦ θερμοῦ, καὶ ξηροῦ ἔνεστι τὸ ἀναβαί-
. Quin equidem à philosophorum nullo unquam
tum reor, Aërem calidum, & siccum. De frigore, ca-
q; controversantur: humidum uno ore concedunt
nes. Non præteribitur sine commendatione verbum
ακυειδοῦσι. Sic enim est, ut aëris partes dominen-
, & sint potiores. Aristoteles in secundo libro de
lo, τὸ κυριώτατον τοῦ παντὸς, quod esset in universo
stantissimum. Idem usus Demostheni. Et habemus
ίαν ἡμέραν. Et apud Galenum τὸ κῦρος θεραπείας.
in quinto de locis τὸ περικάρδιον τῶν ἀκύρων ἐστὶ
ίων: non est membrum primarium. Atq; is, qui in
malibus negabat motum, ausus est addere, ἀλλ' ἐν

ἄλλοις πᾶσι. Neq; eo contentus, addidit, καὶ πλεῖστάκι
Exempla quoq; apposuit, ἐν ὀστρακώδεσι, καὶ ὑέλοις,
λοιποῖς μετάλλοις. Nemo tamen ollam unquam vi
dit tremere, neq; vitrum: nisi cum intus aqua ferve
ex ejus motu movetur. At idem lignum quoq; facit. I
agitante intus humore sese subter cortice, cum tentan
eruptionē lacrymæ, nihilominus evenire par est. Sen
sum latet: quia nō observatur. Quin ea musica instru
menta, quæ vocant organa, tubis caßiterinis confecta
si majora sint: dum fistulæ inflantur illæ, non solum
tremunt ipsæ, sed & saxeæ pilæ, quibus templorū tho
sustinentur. Hoc admota manu sæpenumero deprehen
sum est à nobis. Tantò magis templorum turres, æne
pulsatis tintinnabulis. In vitro tamen, & in fictilibu
cum multi sint meatus, atq; intus conclusus aër: nun
quam tamen inde tremere sunt deprehensa. Dißilium
sanè calore circunventa, cū flatus obseßi in cavernuli
attenuantur. Gelu quoq;, propterea quòd aquea natu
ra vitri est. Cogitur ergo magis, quàm quantum eju
natura fert. Tulit autē, quantum, & quoad licuit pe
ignem. Ulteriora momenta pati nō potest, quin absi-
stant partes. Post hæc ubi rationē dat egreßionis aëris,
rectè sanè sentit. Item æquè bene, aurū ob densitatem
mergi: lignum propter aëreas partes fluitare. Dixit, συ-
χνάκις, ut πλεῖστάκις. Sic in octavo de Repub. Plato το-
σαυτάκις. In nono autem etiam sesquipedale, ἑπτακο-
σιοπλασιάκις. Verba sequuntur, quæ me valde remo-
rata sunt: ὅθεν οὐ διὰ τὰ φύλλα οὐ καταδύεται τὸ καλα-
δυόμενον πολλάκις ξύλον, οὐδὲ διὰ τὸ ὑποκείμενον τὸ
βαρύ.

ρύ. Nónne satis erat sic? Non prohibent frondes quin
nũ summergatur, ubi non submergitur. ὐδὲ τὸ βαρὺ
ὶ τὸ ὑποκείμενον. Addendum verbũ absq; negatione.
eq; grave mergitur, puta aurum propter τὸ ὑποκεί-
μενον. Quod quid sit, cum haud sciã, ne labarabo qui-
am. Sed pro nobis Ferrerius, ut solet. Aliter, inquit il-
hic. Non propter folia fundum non petit, quod sæpè
ndum petere solet lignum, nec propter gravitatem:
l quia aliud solidum est, ac densum, aliud rarũ. Pro-
ctò mirifica verba. Nam si Buxus fundum petit, ci-
us faciet cùm viridis est, quàm siccus. Si ergo viridis
mus foliatus fluitarit, foliorum beneficio continget
necessariò. Tum quod negat, gravitate urgeri, trahí-
ad fundum, quis non deputet insani verba esse? Non
im rarũ omne fluitat: sed id, in quo plus aëris est sci-
et. Minus ergo grave. Hic verò noster dissimulavit τὸ
ποκείμενον. Sic & suprà, illam aëris, quam tu meritò
mnabas siccitatem, sustulit de medio. Perpulchram
nè μόχλδιον, & haud nostrarum similem. Sed in
am redi. Etiam, sequutus Bajulius, minus probis vo-
us hic usus est ad ea, quæ proponerentur. Dixit βες-
, breve lignum, in aquam si demittas, fluitare. Quin
ngum quoq; nihilosecius, & latum optimè. Imò verò
antò longius, ac latius, modò sit ejusdem spissitudi-
s, rectius, commodius, levius & extat, & fertur.
emperaturæ gradus idem adjuvatur à figura, sive, ut
udentius dicam, modus dimensionis: id quod est et-
m in quarto de Cœlo disputatum. Ἐπιπλεῖ rectè: re-
ius ἐπιπολάζει. Quæ deinceps adjũgit, vulgaria sunt:

usq;

usque dum scribit, omnia folia supernatare: videlic eorum quoque, quorum lignum mergitur alioqui. Qu verò dicit, Ebenum subire aquas propter densitaten & ab Aristotele dictum est, & à nobis compertum. verò non sit satis. Nam Spongia quandiu aëris plen est, fluitat: cùm aëris in locum subiit aqua, mergitu neque tamen densa est. Itaque Philosophus in libro de mi storum affectibus de Ebeno scripsit hæc. Non fluitat quia διαπέπτωκεν ὁ ἀήρ. Quo ex loco id observabi quod ajebat: ἐκ δὲ τῆς ἐβένου τῆς μελαίνης. Quasi etian non nigra quæpiam sit Ebeni species. Ut ne id quiden latuerit divinum Poëtam, qui epithetum adjeceri tanquam necessarium, cum dicebat: Sola India ni grum fert Ebenum. Herodotus tamen ex Aethiopi post expeditionem Cambysæ vectigales Aethiopas fa ctos, centenas Ebeni phalangas tributi nomine Persa rum Regibus pendere solitos. Id quod adegit viros do ctos suspicari, Gajacum hoc jam usu Venereæ luis fa ctum nobis populare, nihil esse aliud, quàm Ebenun decolorem. Quæ ligna si sunt affinia potius hominum opinione, quàm specie, meminerimus, ab autoribu prodi, frondes Ebeni Buxo similes: Gajacinas vidimu allatas, Commari, Laurúsve facie. De Pausania hac quoque in historia mendaciis non est hic locus: Ebenum radicem esse opertam sine stipite. Contrà, impostore & phalas ad pedestres lanceas venditant è Terebin-tho, & incoctas atramento Populnas assulas ad specu-lorum capsulas: & ad tessellatum emblemmatis opu roboris frustilla, quod diu sub aquis nactum fuerit ni-

gredinem

...dinem commendabilem. Addit ad rationem: Pro-
...erea quòd, inquit, in ipsis est humor & calor. At hu-
...ris mos est partibus coaptari. Calor autem facit,
...humor ad eam partem reducatur, quæ aëri commo-
...r est ad consequendum. Utinam sic omnia dixisset.
...m quod fluitat, in utriusq; confinio versatur, aëris,
... aquæ: propterea quòd utriusq; certo modo parti-
...s est. Aqua igitur ab humore non abhorrebit, qui
...mor in oleo est. Habebit ergo secum. Habebit autem
...superficie: quia calor eò reducit, ubi aëri commo-
...m est cum aqua conjungi. Sic enim interpretor hîc
...έον: quod est χρεὼν & opportunum. Quare quo lo-
...ër & aqua coëunt, ibidem erit corpus ex aëre &
...a constitutum. Qua lege recens ovum, non satis
...is cum contineat, submergitur: vetustate exhau-
...m supernatat, aëre concepto intus. Iccirco intellige-
...s humidum aëreum: propterea nanq; dixit, humo-
... cum calore. Etenim aqueum humidum terreis ce-
... partibus. Quæ causa est, ut arida natent ligna ea-
..., quæ viridia non natarant. Pali, qui diu sub aquis
...xcipulis fuere piscinarũ, si evellantur, neq; extra-
...tur, tamen haud emergunt. Hanc non injucun-
...n sententiam fatali lapsu verbis illis deformavit:
...ος τοῦ ὕδατος κουφίζειν πάντα. Omitto doctis atq;
...uratis viris, ἔθος, non ἦθος hîc. Dicamus illud,
... suam superficiem non levat aqua terram. Neq; re-
...sentiam: Aquam potius alia tollere, quàm seipsam
...rimere. Injecto nanq; corpore cum discedit à seipsa,
...vetur loco sursum vi. Suapte natura tum seipsa re-

stituit in pristinam sedem suam. Neq; aërem levar… qua in locum suum: esset enim motus aëris per ac… dens ab externa causa. Neq; si deficiat aquæ moles… niversa, ejus in locum sese demittat aër, nisi ut ne… tur vacuum. Quin nihilo melius accipiet nos illorum sententia verborum, quæ sequuntur, nisi juvet illum Ferrerius placitis Mathematicorum, in quibus nii… cedit ætatis nostræ. Cum enim superficies nullam … cipiant divisionem profunditatis: in disputationib… naturalibus de motus continuitate constitutum est Philosopho, neq; ex punctis ullam dimensionem, ne… ex lineis ullam latitudinem, neq; è superficiebus ulla… conflari posse profunditatem. Quare inter aëris & … quæ superficiem cum nihil intercedat: & superfici… superficiei nequeat copulari: necesse est Mathemati… utriusq; unam esse superficiem. Iccirco dicit hic: ὅτι ἐπιφάνεια ὕδατος μία ἐστὶ μετὰ τῆς τοῦ ἀέρος. *Sic in XXI… sectione quæstionum, De aëre, & aqua sic scribitur* τὸ ἔσχατον αὐτῶν ἅμα. τὸ δ᾽ ἐπίπεδον ἑκατέρου οὐχ ἕτε… ἐστι. *In quarto de Cœlo eadem & verba, & sententia… Hæc tamen facilius dicuntur, quàm intelliguntur. In iis enim multas patimur difficultates. Nam si* τὰ ἄκρα *sunt* ἅμα, τὰ ἐπίπεδα *sunt* τὰ ἄκρα: *ergo* τὰ ἐπίπεδα *sunt* ἅμα. *Si superficies sunt simul, quæ sunt simul non sunt unum: non erunt unum duæ superficies. At hæc, superficies corporis terminus est. Quorumcunq; corporum una est superficies, unum corpus sunt illa: nimirum corporis unius partes. Hæc enim est subtilissima continui definitio: cujus partium omnium ter-*

mini sunt communes. Nec absunt ab hac Aristotelica descriptiones: quarum una est è primo de Cœlo: τὸ συνεχῶς τὸ διαιρετὸν εἰς ἀεὶ διαιρετά. Ergo si una est aëris & aquæ superficies, aqua in aërem erit διαιρετή. Nam quemadmodum momentum, quod instans vocant, non est pars, atq; ita quod citra est, nō distinguitur per punctū ab eo, quod est ultra, sic non distinguetur per superficiem corpus aeris ab aquæ corpore. Erit igitur continuum. Quod manifestū est in quinto Physicorum: ὅταν τὸ αὐτὸ γένηται, καὶ ἓν τὸ ἑκατέρου πέρας οἷς ἅπτονται. At ἁπτόμενα sunt, quæ sunt ἅμα. Utriusq; enim vocis origo eadem. At aliud est συνεχῶς, ut in sexto: συνεχῆ ὧν τὰ ἔσχατα ἕν. Quod clarius in quinto Metaphysices, & declarat, & disjungit ab iis quæ sunt ἅμα. καθ' αὑτὰ συνεχῆ, ὅσα μὴ ἁφῇ ἕν. At in quinto Physicorum, ἁπτόμενα ὧν τὰ ἄκρα ἅμα. Postremo si est aeris & aquæ superficies una, aere moto, mutari necesse est superficiem simul: at ne moveatur aqua: aut adverso moveatur motu: idem erit motus in aere, & non motus in aqua, aut adversus motus. Quæ sunt & absurda, & incredibilia. Perspicua magis erit objectio, si ad cœlestes orbes referantur. Iisdem nimirum legibus Jovis superficies una futura sit cum superficie Saturni. Ad illud diverticulum fugiendum: Mathematicè unum esse, quia nihil corporis intercedit: Physicè non esse, quia diversis sub formis constent. Ita videmus διὰ τοῦ ἀπύρου λαμπτῆρος ἐν ἀχλύϊ σκοτεινῇ τὸ φῶς ζητουμένους ἡμᾶς μάτην. Græcè dixi: quo nostras indicarem miserias in quæstione Veritatis: dedecus

celarem τῆς ἀποτυχίας. Sed ad rem. Ab aëre fieri di
hoc, ut fluitent: non autem à ligni materia. Hoc en
fuerit, illud ὑποκείμενον: de quo suprà quærebam
„ Quapropter alterius affert exemplum materiæ. Io
„ quidam lapides fluitant, inquit, quia vacuum, qu
„ in ipsis est, exuperat partium quantitatem. Intel
gendum hic vacuum, quod opponitur denso, non a
tem pleno contrarium. Abutitur scilicet voce h
„ Itaq; coactus fuit addere: Locum aëris esse majoren
„ quàm terreæ locum molis. Declarat igitur, τὸ κεν
aëris esse locum. Cæterùm haud satis est, esse majore
quin longè majorem oportet esse. Parvum siquide
terreum corpus in maximum corpus aëreum diffun
ditur. Quod est in secundo de generatione. Et in secu
do Meteoron dicebatur: plus occupare loci rarũ, quà
„ idem densum. Quare, inquit, rupis cotísve levioris fr
„ stum in aquam si demittas, ejus extabit dimidium
„ alterum dimidium subibit aquam: propterea quò
„ plus habet aeris, quàm lapidis. Plus in mole, inquam
scilicet quanta sit satis ad æquandam levitatem sua
cum lapidea gravitate: non autem in vi. Sic enim plu
extaret, quàm dimidio. Quo in loco possem alia quoq;
si audeam, attingere. At vereor ne occurrendo toties
offendam. Tanto, inquit Minutius, tibi frequentiu
atq; audacius accurandum est: ne sis animo sempe
impedito. Non enim te potes ex hisce turbis sine turba
expedire. Age age quicquid id est, esto jam. De memo-
rabili, inquit ille, æqualitate: quæ tam inæqualiter
tractavit disputatores potius, quàm ab illis tractata
est:

est : ut integrum librum Gentilis ingesserit suis commentariis. Non meliore consilio, quàm qui tot tantaq; de tribus doctrinis consarcinarunt. Optimi quidem viri illi, atq; doctissimi, sed immodici, atq;, ut ita dicam, intempesti. Quod igitur isti dicunt æquale ad pondus : id nequit inter philosophos vel recipi, vel admitti. Ignis enim pondus habet nullum. Reliquum est, ut sit æquale, aut respectu ad mensuram, aut ad vim, aut ad proportionem. Ac mensura quidem æqualis, inter ignem & terram constare nequeat in corpore vivente. Si verò vis æqualis omnium sit : tum verò corpus illud nullam unquam in partem naturaliter moveatur. Ultimus modus est, quem Galenus πρὸς τὴν δικαιοσύνην referebat. Ut quia latitudo sanitatis, exempli gratia, certis continetur, ut ita dicam, spatiis elementorum : quæ portio accedet ad punctum intimum, ea sit circunscripta ratione hujus æqualitatis. Si vivens homo constitui potest tribus terræ partibus, cum terræ plurimum habet : & duabus ac semisse, cùm multum : & ex duabus, cùm satis : hunc ad illam mediocritatem recensebimus. Cui mistioni non est necessaria æqua ignis natura : sed si duas ignis partes, qui obtinet, plurimum habet : qui unam, & semissem, multum : qui semissem, satis : hic semissis ignis duobus solis terræ assibus æquale fuerit. His dictis, cùm oculos, ut ad reliqua pergeret, in librum conjecisset : hæc, inquit Minutius, ut indicta silentio præterires? Malim ista quidem, ad quæ te jam paras, ignorare. Nihil unquam accuratius audivi. Igitur ad alia. ῥαχίαν, in-

quit, pro coticula posuit. Pollux in primo, pro litor. aut scopulo. Plutarchus in commentario, εἰ πρεσβυτέρῳ πολιτευτέον, pro strepitu: μὴ ῥαχίαν ποιοῦντ ἐν δήμῳ, καὶ ψόφον. A scopulorum, arbitror, allisior fremitum expreßit. Habetis & apud Sophoclem. U in transcursu nostrum hunc sermonem faciamus hi lariorem Virgiliana eruditione. Ille nanq; cum esset o mnium bonarum literarum plenißima bibliotheca refersit opus suum divinum illud variis atq; recondit literaturis: Cæterùm tanta dexteritate, atq; pudore ut ea vix attigisse videatur. Itaq; de scopulis dixit Dorsum immane mari summo. Græci enim ῥάχιν dorsum vocant, ῥάχιαν saxum, quod extat è mari. Sic est apud Strabonem, Thucydidem, alios. Deformavit autem sententiam obscuritate orationis. διὰ τοῦτο, inquit, πάντα τὰ δένδρα βαρύτερά εἰσι τῶν τοιούτων λίθων. At qui lapis? Nam quantum in ipso est, verúmne sit hoc, sanè nescias. ῥαχίας enim non significat pumicem, de quo hic intelligat hæc dici necessariò. Docet autem nos Plinius Thyræum lapidem natare, fluitareq; grandem: comminutum mergi. Quam causam subticet, hæc à nobis esto. Aeris in eo multum contineri, nō in minimis partibus, ut in lignis solet, sed inter majusculas. Quibus dißitis, simul cum abeuntis aeris levitate, natandi beneficium amittat. Sic peluis ænea fluitat integra: concisæ pars longè levior mergitur tamen. Ratio est: quòd aer, qui ejus in sinu est, tam repentè nequit separari, quàm citò pondus deprimere poßit. Perstat igitur. Si foramine subire poßit aqua, tum decedet aer:

t aer: quia paulatim res ea geri queat. Itaq; minus ctè Plinius eodem loco prodit: inania vasa non faciius, quàm plena ex aquis extrahi. Quin illa ipsa inaa nullius egent penitus extractionis: sed multa vi x depressa sponte resiliunt adeò, ut etiam deligata cum sustollant onera. Ita nos sustinebant natare dientes pueros cucurbitæ: quod munus explebat antiuis cortex. Quæ verò scribuntur hîc de lapidum geneitione, minimè pertinent ad hunc locum. Sed univerlis consideratio tractationis interest, quæ mistorum ffectus designat. Privatim verò spectat ad librum de erris, glebis, lapidibus, lapillis, gemmis. Nam metalla gemmarúmne subsequantur, an antegrediantur generationem, parum est diligenter à philosophis obserpatum. In Timæo, de lapidibus Plato: certo commentario Theophrastus. Plinius non bono consilio diversis hæc maximè locis tractat. In secundo lapidum naturam exequutus, in ultimo gemmarum lapillorumq; texit historiam. Eadem tamen & natura, & generatio: materia sub alia forma speciei. In iis enim maxima ex parte aquea, & aerea lux. Nihilo consultiore opera, cum à simplicibus corporibus inchoatum opus deduxit, post terrarum descriptionem, statim ad rem maximè compositam: hominem dico. Inde narrationem illico demisit in res minus compositas: verùm everso ordine. Marmora enim gemmis prætulit. At sunt hæ compositiores, atq; operosiores. Ad propositum redeamus. Gignuntur, inquit, ἐκ τῆς συγκρούσεως τῶν ὑδάτων. *Ex aquarum mutua offensione: quasi sit hoc*

efficiens, & ἀρχή. Materia verò spuma. Spuma nang ex collisione. Rarescit igitur aqua primùm: Sic aëre. natura pinguior ac viscidior diutius constat: quoa calore quopiam, marísve salsugine densescat, ad lactis, ut hic inquit, modum. Tum collecto ex attritione sabulo fiat lapis. Prudenter addit, τῷ ἐπιμήκει τοῦ χρόνου, Multæ nanque, multiplicisque interpolationis eget aqua, ut lapidescat. Ad aquas calidas parieti adhærescentes crustas legimus ex aspergine. Nec aliis naturæ legibus ἁλοσάχνη, & Halcyonium. De Adarce alibi dictum est. Echini marini medullam miratus sum: lapidea erat, sed ejusmodi, ut nemo, qui unquam vidisset Echinum verum, dubitaret olim vixisse illam. Hujusmodi miracula multa Plinius recenset, scribitque, intra arborem lapidem inventum. Etsi non tam intus conformari, quàm intro immitti potuit integer: circũ quem obductæ partes arboris coalescere quiverint. Quemadmodum de quibusdam spoliis videtur scribere Theophrastus. In mare autem bonus hic vir ingressus, si non exit ad plantas, in elementi feritatem potius transferatur culpa. Otiosè tamen admodum scrutatur arenas, quarum enarret generationem. Terræ, inquit, pars quædam dulcis non est. Igitur intra illam partem recepta si restiterit aqua, non potest ab aere alterari. Propterea quòd illæ partes in terra nõ sunt: quippe salsæ. Ergo concalefactæ tam illæ, quàm aqua luti genus efficiunt nativum. Cujusmodi dulcibus in aquis gigni nequit: iccirco quia in iis non dominatur terræ siccitas. Quare vel mutat illam aqua in suam speciem,

el propemodum hoc efficit: atq; utrunq; alteratur. ndurat ergo terræ duritia, propter vim suam compin-endi: & aquæ dividit ita subsidentiam, ut è limo ant particulæ pusillæ. Ac propterea quæ prope est ma-e terra, fit arenosa. Auditis hominem, qui medio in nari nihil habeat salis, unde condiat orationē suam. Airam verò audaciam, Negare dulcibus in locis are-iam reperiri. An verò fluvios nullos ejus terræ, cujus ste sit civis, arenas alluere? Tam miserè, ne dicam væ-orditer, immemor sui: mox ut in campis irriguis a-qua dulci scribat arenam generari. Multis in æstuariis id fundum arena nulla est, sed limus: reliquiæ scilicet naritimarum quisquiliarum, quæ ibi relabente resti-tarunt æstu: unde græca vox λεῖμμα. Subtus verò quantumquantum, totum id arena est. At interiores ac subteriores venæ minus salsæ: ut omittam, quod vulgò canunt nautæ: maris fundum dulcibus aquis es-se mitiorem. Et accedit propius ad opinionem philoso-phorum. Nam si salsugo contingit aquæ propter Solis vim: igitur quæ aqua maximè semota fuerit ab ea vi, maximè videtur ab ipsa distare salsugine. Plinius ta-men ab hac sententia discessit in secundo, non sine ad-miratione suorum popularium: quandoquidem in 23. sectione propositarum quæstionum verba sunt, quæ pro nobis adversus illum faciunt. Arena verò terræ spe-cies est, sicut & sabulum, & calculi, & lapides vola-res, quos à glarea nominant alicubi glareones Itali: qua ex materia montes integros constare constat, non à mari genitos, ut hic ait, sed à natura conditos cum

mari ſimul. Arenam quadraginta amplius ulnas effoſſam vidimus propter litus: ubi turrim pro portu fundandam redemerat Architectus. Eam reor equidem nulli unquam antea mari cognitam. Nam quod ait, in minutas ſolvi partes: vix credibile eſt à natura fieri: ut quæ ad Cantabros eſt, ullis olim ſæculis detritior ſit futura. Partes item illæ terræ, quem habeant ſuæ ſalſitatis autorem, contemplandum. Non enim à terra ſalſedo, tanquam accidens à ſubſtantia. Frigida terra: calida ſalſedo, calorem habens ſuæ principium generationis. Attendite & id: σκληρωύουσα ἡ σκληρότης τῇ δυνάμει τῆς συμπήξεως. *Nam ſuprà quoque* τὴν σύμπηξιν *attribuit aquæ: & hic terræ, non aquæ. Et agendi poteſtatem aſsignat terræ: quæ tamen omninò paſsiva eſt. Nam neque frigore hoc, neque ſiccitate agit quicquam. Denique duritia nihil poſſe durum fieri, niſi per admiſtionem: nemo neſcit. Non igitur erit* τῇ δυνάμει. *Cavebo verò mihi ab illo dicendi modo:* ἅπασα ἡ γῆ οὐκ ἔστι γλυκεῖα. *Sic enim dulcis eſſet nulla. Quod verò dixit,* πηλὸν ἔμφυτον: *ſumptum id eſt è primordiis philoſophiæ. Quoniam limus in potentia fuit illius naturæ: Quaſi dixerit, genuinum. Sic Ariſtoteles ventos vocat* ἰθαγενεῖς, *qui ſuis è natalibus recta ſpirant. Indigenam vocaverim Latinè. Ita corrigendus codex eſt, ut addatur negatio:* ὅτι οὐ κωλύει ἐν τούτοις ἡ ξηρότης. *Scilicet in dulcibus aquis deſit ſiccitas. Alioqui contradicat ipſe ſibi. Niſi cum tuo duce Ferreri diverſam inſiſtis viam. Imò te, inquit ille, quod minimè reris, ænigmate verberabo. Nam neque tecum ſentit hic,*

neque

nq; adversatur tibi. Qui fieri potest? ait Bajulius. quifactum, inquit ille. Nam neq; addidit negatiom: & τούτοις interpretatus est, illis: non autem, : novo errore corrigens errorem. Profectò, ut huic sentiar Scaligero: versionis onus pistrinarium est. l molam enim alligati vertimur in gyrum æquè, atq; rtimus: Tu verò, ubi voles. Appendit, inquit ille, « iic imposturæ auctarium de nihilo meliore merce. « em nanq; contingere campis apertis Soli, atq; uligi- « osis. Arescunt enim partes eorum Solis vi, dulci ni- « irum exusto succo: quo fiat, ut sabulum generetur. « l esse maximo argumento. Quia si quis profundius « odiat, nativus inveniatur limus. Esse verò hunc are- « æ radicem. Non enim arenam fieri, nisi per accidens. « tq; hæc quàm vera? Est in Galliæ parte regio, quam unc vocat Beausam vulgus. Ibi arbor nulla. Omnia ub imperio Solis sunt. Uligo lætissima: uber glebæ feicissimum: arenarũ nihil. In Aquitaniæ tractu, quas anas appellant, Ericis, Genistis, Paliuris, aliisq; frutiillis ejusmodi tota facies operta est: quominus Solis radios apertos experiatur. Nihil ibi præter arenas etiam profundissimas. Contrà, permultis locis sub arvo pinguissimo subsunt arenæ: subter eas saxei scopuli. Neq; magis verum est, arenã per accidens fieri, quàm lapillos. Forma enim sua est, qua sit arena, non pulvis, non lapis, non aliud terræ genus. Si per accidens existeret, aliquando coiret, vel aqua, vel igni. Neutro fit. Adhæc, in aqua putrescit nunquam. Plato in Timæo de arena & saburra nihil: de generibus aliis

terræ concretæ multa. Etiam videre est; quàm diligen
fuerit Theophrastus: nisi vitij culpam sustineat inju-
ria temporis: unde facta est tam præclari commenta-
rij mutilatio. Ita digerit Plato. Saxum, fictile, lapis,
lapidis species fusilis, ex quo vitrum. Generationem
verò deducit ab aqua concreta. συμπαγὲν, inquit, ὕδωρ
μετέβαλλεν εἰς ἀέρος ἰδέαν. καὶ πλησίον ἔωσεν ἀέρα. ὁ δ' ἂν
ᾖ βαρὺς, ὠσθεὶς ἢ περιχυθεὶς τῷ γῆς ὄγκῳ σφόδρα
ἔθλιψε, ξυνέωσέ τε αὐτὸν εἰς ἕδρας, ὅθεν ἂν εἴη ὁ νέος
ἀήρ. Et concludit: συνωσθεῖσα δὲ ὑπὸ ἀέρος ἀλύτως
ὕδατι γῆ γίνεται πέτρα. Deinde dividit in species. Aë-
rem verò commiscet ad splendorem. Tantum abest, ut
per humidi consumptionem factum dicat lapidem, ut
ejus materiam constituat humorem. Sic etiam Empe-
docles. Lapidem ferventium aquarum vi concrescere:
id quod & Aristoteles recitat in 24. sectione. Et in 23.
jam dixerat arenam esse saxum pusillas in partes fru-
stillatim comminutum fluviorum agitatione, marís-
ve salo. Sic in hoc ob æstum, in illis ob cursum, arenam
fieri: in lacubus immobilibus nullam. Iste vult per limi
concretionem: ille contrà, per dissipationem. Aegyptū
alluvione factam vult Herodotus: quia superioribus
locis arena sit. At enimvero multis in partibus arena
visitur, nullius aquæ vel argumento, vel vestigio, vel
suspicione. Quare neq; limus pro materia, neq; pro ef-
ficiente possit humor assignari. Neq; verisimilius est,
ex majoribus lapidibus minores factos per dissolutio-
nem, quàm ex minutis majores per concretionem. Lo-
cus est in ea, quam dicebā, Aquitaniæ parte, Lanarum
nomine,

omine, Cohortes vocant, ſub prætura Vaſſatenſi. Ejus ci lapicidinæ ferunt ſaxa, quorum in cavernulis ad- æreſcunt Mytuli, Buccini, Cochleæ, non alia conſtan- s materia, quàm cujus eſt earum matrix: adeò verò equentes, ut pleræq; directiones earum occurſu depra- entur in ædificiis. Ibi qui putet Oceanum reſtagnaſ- , vix univerſos Aremoricos à diluvio vindicare poſſe ideatur. Hoc ideo dico: quia ſi marinæ ſpecies extra are generantur ſaxeæ: nihilo ſecius arenas procul ab llo concreari poſſe fateamur. Nam quemadmodum icebamus, integri montes arenarum ſunt in Vaſco- ia paßim: quos ſi tandiu texit mare, quoad ſabulum igneretur: neceſſe fuit, univerſam penè Galliam totis llis ſæculis ſub marì latuiſſe. Quod verò videre velim, uò ſeſe receperit, poſtquam hinc deceßiſſet. Conclu- lent igitur emunctiora judicia contra noſtrum hunc ic pote: Fluvij arenoſi, qui non ſalſi. Arenoſa terra ſic- a, humore nullo. Arena ſub pingui terra. Arena ſine limo. Ergo neq; ſalſitas autor eſt arenæ, neq; humor, neq; Sol, neq; limus. A ſale proinde petas argumen- tum. Ab Sole concretum in magnos grumos, ſub Sole poſitum haud unquam arenaſcere. Nota mirificam vocem. Εἰσί τε μεμακρυσμένα ἀπὸ ὕδατος γλυκεροῦ, *& mox* μακρυσμός: *quaſi factum ſit à natura id.* μα- κρύνειν *enim autorem notat actionis, quam ſignificat. Facetè dixit,* διατειβὴ τῆς κινήσεως τοῦ ἡλίου: *mora mo- tus. Ab arenæ effectore mari fertur, deinde ad effectum effectoris: ſalſuginem, inquam, cujus autorem Solem facit. Verùm laxè nimis dicit,* κατὰ τὸν τρόπον τὸν λεχθέντα.

λεχθέντα. Neq; enim sic fit salsum, quod salsum fit sicut arenam dicebat arenã fieri. Nam salsilago creatur ademptione partium dulciorum. Arena verò totius humoris. Feratur tamen intra τὴν ἀκειβολογίαν
„ Tum astruit multum ineptiarum. Propterea quòd
„ ambiat aqua terram: iccirco potiore prærogativa de-
„ beri aquæ nomen elementi, quàm ipsi terræ. De ratione vel puer judicet. De re ipsa nõ nisi sapientibus, quid sit statuendum, constare puto. Vel à magnitudine sumatur argumentum, vel à censu rerum naturalium compositarum. Nam quæcunq; sunt hîc apud nos, etiam pisces ipsi plus terræ quàm aquæ habent. Nam quod piscium recentia cadavera quædam fluitent: id efficit aer, qui in illorum vacuis continetur. Sicut ἕωλα cadavera terrestrium. Ea postquam sub aquis computruerunt, multo concepto aere de putredinis calore sursum enatant. Cæterum piscis frustum in aqua inditum fundum petet. Non igitur aquæ plus habet. Tanto minus, quæ seorsum creantur exortes aquei loci. A mole verò si evocemur ad hujusce rei disquisitionem: ut Græcum est proverbium, secemus medium. Aquæ facies ergo, quæ comparet, terræ tractu tota fusior est: etiam si demantur appendices fluviorum. At ipsa corpora si conferantur inter se, vix, exempli gratia, semuncia est aqua totius ad assem terræ. De more suo ῥίζαν hîc appellat principium. Arabes ita loqui soliti sunt. Rerum principium radicem vocant. Plantæ principium non radicem, sed venas. Et odiosa sententia: ἡ ῥίζα πάντων τῶν ὑδάτων γλυκερά. Aqua enim

suis

...iis primordiis insipida. Siquidem dulcedinis opifex est ...noderatus calor. At is in aqua nullus. Omnium philo...ophorum consensu est in natura frigidissimum. Non ...rgo constabit ex atomis aqua Democriti. Corpuscula ...anq; illa omnia figurata ad gustus omnem speciem. ...t insipidum privatio est: non enim sensum afficit, ac ...e tentat quidem. Erit ergo corpus sine figura quippiã, ...idiculè. Nam ex vacuo totã efficere nequeat aquam. ...t solum vacuum figura carebat. Hic autem veterum ...ovet sententiam: quorum fuit princeps Thales: Aquã ...olam esse primum rerum elementum. A qua tantum ...bfuit Aristoteles, ut in secundo Meteoron ne fluminũ ...uidem principium concesserit haberi. Hinc ex propo...itis construit demonstrationem. Aqua levior est quàm " ...erra: ergo aqua dulcis, quàm salsa. Nimirum quia " ...alsa terrea est. Ovi confirmat exemplo jam pervulga- " ...to. Dulcem aquam subiturum, idem in salsa natatu- " ...rum. Aristoteles in propositis quæstionibus, oneratas " ...aves extare plus in mari, quàm in fluviis. Haud ple...nam tamen hîc addit rationẽ. Dulcem propter partiũ " ...enuitatem sustinere non posse: salsam propter crassas " ...posse. Mihi aliter videtur. Non propter partium tenui- " ...tatem crassitudinémve, quicquam esse aptum vel in...eptum ad sustinendum: sed ex earum cohæsione. Qua...propter in oleo defæcatissimo plus extat lignum, quàm ...in aqua. Olei tamen partes tenuiores: aerei nanq; plu...rimum obtinet, aquæ multũ, terræ exempta fæce mi...nimũ. Itaq; gutta pannis aspersa latè subit, ac diffun...ditur: aqua nõ item. Quæ causa est, ut stilus duapondo

mucrone

mucrone demissus in aquam citius descendat, quàm lamina decempondo eandem in aquam secundum superficiem imposita. Scilicet separat stilus partes: lamina non separat. Sic quod aqua non sustinebit, sustinebit aquæ glacies ejusdem: non ob partium differentiam, quandoquidem substantia est eadem, sed ob partium differentem posituram. Conjunctiores enim sunt. Ovi posuit exemplum: ut efficeret, quod præcipit Philosophus in secundo Metaphysices: Non posse quibusdam, nisi exemplis, persuaderi. Quippe rationes etiam verißimas, si vulgares eæ non sint, ac paßim recepta, non admittere. Hoc genus hominum vocat idem mancipia sensuum, atque intellectu mancos ait, in duodevicesima sectione. Ecce verò appendicem. In mari mortuo nullum animal mergi: nihil propter siccitatem gigni. Ajunt tamen ex Aristotele Cypriis in fornacibus Pyraustam generari, quam etiam Pyralin vocat Plinius. Tametsi mavult Hermolaus, Pyroton. Pyralis avis apud Aristotelem. Dixit, animalia non mergi. Sic Plinius, Cameli, inquit, ac Tauri impunè fluitant. Inde fama nihil in eo mergi. Quasi de cæteris nullo dum facto periculo. At Solinus certo quicquam mergi negat. An de eo Strabo quicquam scripserit, nunc non memini. Genesareticum tantùm nominat. De bitumine quoque Babylonio solo. Ad hæc in eodem mari nihil quicquam gigni. Ratio. ὅτι κωλύει ἡ ξηρότης ἐν αὐτῷ, καὶ ἐν παντὶ, ὥσπερ ἐστὶ πλησίον τοῦ σχήματος τῆς γῆς. *Quæ verba non parvæ indigent considerationis. Nempe in ipsa terra multa oriuntur Aselli, Lum-*

brici,

...ici, Talpæ. Nihil autem propius terræ naturã, quàm ...rra ipsa. Non igitur est siccitas in eo mari, quatenus ...citas est, sed siccitas inepta ad generationem. Quæ ...citas subscriptorem, atq; etiam collegam suæ habet ...eptitudinis amarorem. Sed & pessimè dixit, σχήμα...: quod accederet ad figuram terræ. Verùm neq; fi...ram esse ullam elementis in tertio de Cœlo disputat ...ristoteles: & in quarto, ne ad motum quidem quic...uam facere ἁπλῶς τὸ σχῆμα πρὸς τὸ κάτω, ἢ ἄνω, ...ὰ τοῦ θᾶττον: tantum abest, ut quicquam præstet ad ...nerationem. Tum si quis terræ globum spectet, æquè ...telligat aliis quoq; communem elementis esse figu...m illam. Prosequitur ab his rationem salis generan..., postquam de maris salsitate verba fecit: eamq; su...ri comparat, atq; apponit, ut retur, causam. Fit, in...uit, sal in stagnãtibus aquis: in quibus quod erat dul..., salsescit. Superat verò terræ salsugo salsuginem illã. ... illa enim remanet inclusus aër, in hac nõ remanet. ...c propterea non est illud terræ corpus particeps secun...um omnem modum cujuspiam dulcedinis. Siquidem ...uæ genus id est, quod exit ex ipsa terra, sicut sudor. ...uæsiverunt aliqui: Sal quare non nisi dulcis aquæ ...mmistione fiat, cùm sit calidum & siccum. At isti ...pponunt falsum. Nam & sine dulci fit. Contentio... autem respondebimus: Aqua dulci cohæsionem ...mperari. In cautibus tamen exesis Aegeo mari, ad ...auplium, & Epidaurium, scio lectum sal à militi...s ex assultu fluctuum relictis ibi, mox à Sole concre... aquis. Aqua verò dulcis id præstat, ut de pinguitu-

dine sua deponat aliquid mare. Quod enim tale e
minus commodè concrescit. Iccirco glacies ex aqua f
ex oleo non fit. Spissescit oleum, non glaciatur. Sic
aër. Quod & à Philosopho edocti sumus. Id etiam v
rúmne sit, considerandum. Quod erat dulce salsescer
Nam sanè ex aqua salsa fit sal. Neq; dulcis illa pri
salescit, quàm salsescat. Adhuc dubitabo, an terræ sa
sitas salis superet salsilaginem. Non enim videtur.
ctu nanq; sal salsum est: terra verò potentia tantùn
Neq; affectio terræ propria est salsitas: & salis propr
est. Sed salem sub terra fieri, sicut & sulfur, & igne
quónam autore alio, quàm cœlo? Salem verò terræ s
dorẽ cùm vocat: sanè facetus est. Hoc idem cùm de m
ri dixissent antiqui, risit Philosophus in Meteoris. Ill
attentius in memoria habeamus: Terram sine humo
nunquam vel salescere vel salsescere. Quare cum Sol
efficiẽs: aqua materia: terra potius esse videbitur (pa
cite auribus viri elegantißimi) commateria. Nam eff
cientis rationem sibi nullo modo vindicare potest. Pla
to in Timæo ab aqua salsa, & terra: ut salsuginem a
aqua trahat, à terra concretionem. Nitro quoq; ol
principium attribuit quoddam. Plutarchus Cervi la
crymam dulcem, apri salsam scribit. Apponit causam
frigus in Cervo, calorem in Apro. In calidis animali
bus, atq; animosis excrementa omnia calida, amara
salsa. In 23. sectione, stans aqua salescit: ex mobili s
nullum fit. Exigit enim concretio quietem. Et ibidem
Maris aquam quò plus coquitur, eò plus acquirere sal
sedinis. At calidior est prope litus: ut est in quinto hi
storiarum

oriarum: ſanè ex reflexione radiorum à propinqui-
ıte fundi. Et apriciora omnia litora concaleſcentibus
ıcilius arenis. Quonam igitur modo litoralis aqua
ulcior ibi dicitur ab eodem? Contrà nanq; videri de-
eat: ſi ſaleſcit à calore. Quò enim coctior, eò calidior.
eſpondeo. Motu aquam calefieri, atq; aereſcere: dul-
ſcere igitur. Spumeſcit enim. Non ergo parum con-
pit aëris. Plutarchus, alios humores agitatos frige-
ere: mare incaleſcere. Fortaſſe. Nempe omnis aqua
ılorem concipit agitatione: aëris enim haurit mul-
ım. Ex æſtivis extractam puteis cum jumentis potui
ımus: ne frigore ſuo noceat, aut torminibus, aut an-
ina, vexatam prius baculo exhibemus. Hæc cùm di-
ıſſet, reſpirabat. Percontanti Minutio quid eſſet ne-
oti: Vota, inquit, ſolvamus Neptuno, ut ait ille, ſal-
potenti. Jam verò tandem vix enavimus: ac terram
ttigimus, in qua ſtirpes intermiſſas reſalutemus: atq;
tinam melioribus auſpiciis. Nam quaſi rem arcanam
x Jacchi, ut ajunt, vanno myſtica notandum monet.
Quocirca novum hinc inchoare caput licet.

Scire, inquit, debemus, plantas eſſe non ex ſimplici "
nateria, ſed compoſitas. Quaſi verò hic ſit locus. Nam "
ıer initia libri hujus poſuit jam δυνάμεις illas. Et in
ibro de miſtorum affectibus, jam illa verba ſuut: αὖ-
ται μὲν οὖν τοῖς τε φυτοῖς ὑπάρχουσι, καὶ ζώοις: Loqui-
ur de qualitatibus: at qualitates in elementis. Ibi
quoq; in ejuſdem libri extremo, ad animalium atq;
lantarum hiſtoriam tranſiturus ait, hæc ex condiſ-
imilibus eſſe compoſita partibus. At nullum ſimplex

 corpus

corpus constare posse partibus inter se dissimilibus, secundo libro de Cœlo jam declaratum fuit. Jam est secundo de generatione, quod suprà dicebamus, quatuor omnia constare. Prioris sententiæ verba mini: ὁμοίως τὰ ὁμοιομερῆ θεωρητέον, καὶ τέλος τὰ ἐκ τούτων συνεστῶτα, οἷον ἄνθρωπον, φυτὸν, καὶ τ' ἄλλα τοιαῦτα. *Alterius hæc:* ἅπαντα δὲ τὰ μικτὰ σώματα ὅσα περὶ τὸν τοῦ μέσου τόπον ἐστὶν, ἐξ ἁπάντων σύγκειται τῶν ἁπλῶν. *Illud durum:* αἱ βοτάναι, καὶ τὰ εἴδη *Herbæ, & species. Adjungit porrò haud satis commodam comparationem. Sunt, inquit, compositæ plantæ, sicut salsedo ex aqua maris, & arenarum substantia. Esset igitur circulus in natura. Sic efficiens causa suum haberet effectum pro causa efficiente: aut formatum à seipsa pro forma sua: aut materia materiatum pro materia. Nam si, quemadmodum suprà dicebat, ex aqua maris fit arena: propterea quòd aqua salsa est: & ex arena fit salsugo: profectò* ἔσται κύκλῳ ἀποδεικνύναι. *Quod tamen esse* ἀδύνατον *in resolutoriis declaratum est. Præterea non est ex aqua & terra composita salsugo: nam quæ, quota salsuginis pars aqua est? Nusquam substantia pars est accidentis. Etenim pars & totum sunt ejusdem prædicamenti. Alioqui non esset unum per se. Mirifica deinde verba fundit, cum vult causam reddere, quare planta composita sit. Exhalationes, inquit, ubi concreverunt, possunt comprehendere causam, qua fit, ut sint plantæ. Jam illud excussum oportuit, quomodo concrescat. Non enim à seipsa hoc obtinebit exhalatio, sed à calore gignitivo.*

gitivo. Cujusmodi motum Democritus appellabat
σῶ: ut Philosophus in quarto de Cœlo scriptum reli-
it. Verbum quoq; συμπεριλαβεῖν, Aristotelicũ sanè,
nificat agendi potestatem. Itaq; dixit, δύναντι.
terùm exhalatio, quæ sit materia, neutiquam po-
it formam comprehendere, qua fiat planta. Quin
tius comprehendi. Occupatur enim, atq; vindicatur
alterius formæ prehensione. Quippe affectam ma-
riam paratis qualitatibus forma facit esse secum
c, aut hoc. Quid autem sit illud, quo afficiat (hoc sa-
est συμπαγῶσι) magna fuit controversia. Hac
uoq; propositione videmus non probari, quod inten-
bat, quatuor ex elementis esse plantam composi-
m. Nempe ἀναθυμίασις suapte natura potest unico
ntùm elemento constare. Quæ verò sequuntur ver-
, sunt sanè quàm incommoda. Decidit, inquit, aër "
de, atq; irrorat locum. Atq; ex eo seminum prove- "
unt species ex vi siderum. Nam quid confert aëris "
sus ad probandum, quod exhalationes, ubi ascendê-
, concrescunt? Neq; intelligo, quid sit ἐντεῦθεν. Un-
nanq; cadit aër? An vult, ex eo aere? Ut sit aer ef-
iens plantarum causa. Irrorare nanq; effectio est.
n, ex eo: id est congreßio aeris, & materiæ, quæ est in
co? Cadere verò voluit: opinor, ad terram se demit-
re. A terra tamen abscedit aer nunquam. Profectò
ium intelligat igitur aerem, scilicet superiorem. At
sic quidem poßit. Ascendit enim aer omnis, non au-
m καταπίπτει. Sanè duo simul hæc esse nequeunt,
r, & descensio: tantò minus aer, & casus. Cadit

enim, quod deorſum fertur natura ſua, poſteaqua[m] ſubductum eſt id, quo violenter ſuſtinebatur. Omitt[o]
» διὰ τῆς δυνάμεως: malim, διὰ τὴν δύναμιν. Rurſu[m]
» verò ineptit, ubi dicit: Aquam eſſe plantæ materia[m]
» neceſſariam. At, bone Deus, cuinam miſto nõ eſt aqu[a]
neceſſaria? Ipſa metalla, quæ rerum omnium duriſſi[-]
ma ſunt, ex aqua concreta conſtant. Cùm ex Gale[ni]
diligenti obſervatione: tum ex Pragenſibus ſodinis i[d]
compertum eſt: opere intermiſſo, ſuperficie per initi[a]
madore oblita, tandem Chalcitidis evaſiſſe cruſtam.
Jam ipſe ſuprà teſtam dicebat è luto conſtitutam: cu-
jus luti pars haud parva eſſet aqua. Cur ergo ἀναγ-
καία ὕλη? Non enim eſt vel plantæ propria, vel aliu[s]
miſtis non neceſſaria. In libro de affectibus miſtorum,
terram & aquam ſtatuit Philoſophus, quaſi pro ma-
teria: aërem, & ignẽ, quaſi pro forma. Propterea quòd
illa paßiva ſunt, hæc activa: eaq; tanquam prævia for-
mæ inſtrumenta. Theophraſtus in ſecundo de cauſis,
quo in libro recenſet aquarum differentias, è quarum
vi plantarũ generi maleficia beneficiáve queant pro-
ficiſci, aqua frigida rigatos hortos melius proficere pro-
didit. Verùm aliter à noſtratibus fieri meminiſtis. So-
lum ocymum ſub Sole calefactis aquis, atq; per pannũ
tranſmißis, perenni gaudet irroratione. Cætera frigi-
da æquè pereunt omnia, ſicut & calida. Ea de cauſa
per æſtatis tempus, è puteis hauſtam manè permitti-
mus ſub veſperum inſolari: qua rigaturi ſumus in ſero
diei, cum deferbuit: poſtquam diurnum cœlum paſſa
eſt, ut miteſceret, ac deponeret cruditatem. Ideo perit

Oryza,

yza, si propter fontes existant elices: unde frigidior eat aqua. Prata non minus degenerant ob eandem usam. Aquilonias verò, atq; austrinas pluvias, nocturnas diurnásve reducemus ad similem rationem: n ut citra teporem aqua sit, non frigida tamen. Urit im quemadmodum & austrina. De his apud Theophrastum satis. Post hæc dividit aquarum genera. Non " *uiuscunq; modi aquam venire ad generationem. Non* " *nim salsam, sed dulcem. Probat. Salsa gravior. Con-* " *udit inde. Iccirco pari nisu non quit ascendere cum* " *ulci Probatio pendet ex problematibus, & quarto li-* " *ro de Cœlo. Attexit deinde corollam, quo mercis au-* " *eat commendationem. Hinc, inquit, fontes, & fluvij.* " *Verùm periit muneris gratia per repetitionem. Ut ossimus perurbanè* παρῳδεῖν. δυσχεράμβη διδάρατος. *Addit odiosa verba de cursu fluviorum:* καὶ εἰς πολὺ *κατρέχουσι. Cæterùm à cauda, quæ nos pupugit, incipiamus. Quis inde fluvios fontesq; deducat, quòd aqua salsa cum dulci nequeat ad plantam subire? Contrà potius usu venit. Fontes esse debere salsos: propterea quòd hæc à plantis aqua relicta sit, attracta scilicet, atq; epota dulci. Legimus enim in historiis, aquarum scatebras extitisse repentè succisis sylvis. Neq; melius hîc dictum est, aquam ascendere, quàm suprà, aërem descendere. De salsa verò quid senserit Plutarchus, jam suprà satis. Nam quis adimat ab aquis ascensionem propter salsitatem: terræ concedat, à qua sit ipsa salsitas? Ascendere, accipio laxè nunc cũ hoc autore nostro, pro eo, quod est in superiora loca*

 trahi.

trahi. Quis igitur arborum cacumina multa esse te-
ra neget constitutos? eamq; terram ipsam, ab imis p-
titam, attractamq; radicibus. Hujus ascensionis arg-
mentum posse capi vel à pituita, vel à sanguine, vel
atra bili: quæ sæpenumero crassa admodum, atq; e-
iam salsa subeant cerebrum. Sed & sudor etiam cap-
tis ipsius salsus est. Non enim est pura descensio in co-
poribus propter gravitatem, purus ascensus propter le-
vitatem: sed utroq; attractio de ventriculo, & jecor-
quæ sunt vice puncti medij. Hactenus anfractibus κ-
ματαίαις ἐκτρεπαῖς studuit, quibus errationem suam
ostentaret. Iis valdè vexatos nos hactenus, reficere a-
nimum induxit hac gelidißima tempestate vapora-
„ riis: è quibus exemplum petit. In cameris receptam a-
„ fornices exhalationem in guttas concrescere, quæ po-
„ stea descendant. Dixit, καταπιέζεται ὁ ὄροφος. Ver-
bum vulgare sub sarcinis: verùm hîc minus aptè posi-
tum. Non potest intelligi, quomodo contignatio au-
camera prematur guttis, quæ pendeant. Deorsum ver-
gat Bautia Vasconica suffixa ferreis clavis, & gravior
quidem fiat: non premetur tamen. Egreßi verò tan-
dem omnibus ex aquis, ad terras revertamur. Qua in
egreßione, primùm aquaticas herbas occurrere par est.
Negat eas herbas augescere posse justa magnitudine,
quæ salsis proveniunt locis. Addit causam. Ob humo-
ris, inquit, siccitatem. Intelligit siccitatem potentia-
lem. Omnis siquidem humor humidus actu est. Sed
qualis hæc sit sententia, videamus. πληθυσμὸν appel-
lat plenam magnitudinem. Attamen ita censeo: Suum
cujusq;

jusq; generis esse πληθυσμόν: ita ut etiam mariti-
is arboribus sua sit justa magnitudo. Nemo it infi-
as, Apuas, & Squillas, & Asillos, & Asellos, atq; alia
inuta, quæ vocat Aristoteles ἔψητά, Gari confecto-
s ὀψάρια, suam consequi magnitudinem, haud se-
is atq; Crocodilum, Pristin, Physeterem. Nam mari-
mæ plantæ maris, uti dicebamus, fruuntur alimento:
eq; in terram translatæ vivunt. Hæc ut concilientur,
ndem plantã conferemus, quæ in terra, quæ in mari
ascitur. Nanq; ad Oceanicum Germaniæ litus arbu-
ulæ quædã sunt infelicibus natalibus, nõ contemnen-
is tamẽ: quippe saxis hærent, radice vel nulla, vel ob-
ura adeò, vix ut sui specimen præbeat. Cæterùm con-
ra pertinaces instent. Prason marinum, quod est sub
quis admodum prolixum, si transferatur in arvum,
ngè brevius futurum. Idq; adeò, ut evadat nullum:
uod multò minus est, quàm esse parvum. Et Pepones
Venetis litoribus audivi grandißimos esse, atq; et-
am nitidißimos, suavißimosq;. Frustra verò auferunt
lendi vim, atq; crementa ipsa à salsedinis natura, si
neminerint Orcarum & Balænarum. Sed & illud
lemus. Salso non ali plantas: at non continuo seque-
ur in salso non ali. Nam si non subibit, ut hic vult,
qua salsa: non oberit igitur. Deinde sic agam: In
qua salsa plus aquæ dulcis est, quàm in terra sine a-
qua: cujusmodi sunt hæ terræ nostræ, in quibus arbo-
es visuntur. Paulum humoris deprehendas: aquæ
non item. In salsa dulcem contineri, persuadet ratio:
locet Aristoteles: exprimit experientia confeßionem:

ostentat natura. Pisces enim dulces sunt. Alligatis ad navigiorum latera lanis exprimitur ad bibendum dulcis exhalatio. Quamobrem ut pisces in mari, (dulci nanque scribit ali Philosophus) non ex mari: sic etiam stirpes in salsa, non è salsa. Iste verò ludit, cum à sicco prohiberi, ne crescant, scribit. Quippe tum, ut dixi, maxima capiunt incrementa pisces, qui sunt alioqui terrestribus animalibus molliores, tum Palmarũ, quod & alibi dictum repetere cogimur, cultui sal adhiberi prodidit Theophrastus. Postremò si è quercus cinere fit sal, (fit enim) haud quaquam ejus alimento repugnare videtur, quod in ejus est substantia. Ex iisdem aluntur, quibus constant animantes. Illa etiam, quæ subdit sunt dispicienda. Opus, inquit, habent & materia, & loco: quæ duo principia conveniunt inter se. Existimavit, arbori mare non esse locum idoneum. Non omni quidem arbori locus ille aptus est. At marinæ arbori non ineptus, & naturalis. Repetendo cogor ineptire, dum repetentem ineptum sequor. Evenit ergo mihi, quod & judici. Is ut cædem expiet, cædem jubet. Falsus autem est, cùm apponit locum simpliciter ἄκρατον. Quædam profectò plantæ usque adeò læduntur hoc, ut etiam intereant. Capparis, Artemisia tenuifolia, Cunilæ omnes, aliæ multæ. Persuasum, receptumque est, Iridem cultum aspernari, fierique deteriorem. At cultus habet cum eucrasia proportionem. Neque monticolis, neque iis, quæ aquis sunt populares, mediocritas ulla convenit. Non igitur assignandum τὸ ἀκρατὲς pro loco plantis, sed suum cuique. Et est demonstratio: Non

omnes

omnes plantæ sunt ἀκρατεῖς: non igitur opus habent locis temperatè temperatis. Et reclamat historia instituta. Nam primùm hic agnovit in aqua salsa: mox à nive: tum redibit ad salsas: inde ad alia loca, quæ sint calida: post hæc ad arenosa: ab iis eas ad plantas, quæ in aquarum visuntur superficie: porrò ad aquas calidas, loca edita, loca ima, saxosa, sicca humida. Quibus expeditis plantarum aggreditur constitutionem. Ubi videbitis, quot quoties retractet: quem ordinem non audeat obturbare. De his igitur agamus sigillatim. Non ferè, inquit, inveniemus in nive plantam. Dicit ferè, κοινῶς. Propterea subdit: à se visas in nive plantas, sicut & vermes. Ac de vermibus quidem Philosophus quoq; prodit historiarum quinto. Aßignat rationem: quid ita non gignantur in nive. Caloris, inquit, penuria. At quare gignantur, est causa craßities, atq; inclusus aër. Nix enim spumæ obtinet modum, atq; proportionem. Itaq; solutæ nives etiam lutum creant, in quo herbulas nasci translatitium est. In potestate nivis igitur herbillæ fuerant eæ, perinde atq; lutum. In secundo libro de generatione, demonstratur hæc sententia magno ambitu propositionis. ὅτι, inquit, εἰσὶν ὑπερβολαὶ ἡ πῆξις τοῦ ψυχροῦ, ἡ ζέσις τοῦ θερμοῦ. οὔτε ἐκ κρυστάλλου, οὔτε ἐκ πυρὸς γίγνεταί τι. Alibi tamen de ignigena volucella dictum est. Nam Salamandram vel impunè pati, vel etiam flammas extinguere, non ex illis progigni fabulantur. Olympiodorus ait in papyretis inveniri. Iccirco fasces à vitrariis excuti, ne labem fornacibus afferat. Tradit autem hic, mutilas, mancasq;

mancasq́ plantas illas esse, quæ de nivibus oriuntur.
„ Quippe foliis carere: quemadmodum aliis quoq́ locis
„ maletemperatis nequeunt flores edere plantæ quæ-
„ dam. Scythæ, qui tum maximè bella gerunt, cùm ma-
ximè glacie rigescit tellus, equos habent adeò sibi alie-
na tempestate consulentes, ut ungulis rumpant cru-
„ stas, atq́ apertis vescantur herbis. Addit, omnes her-
„ bas, quæ in nive oriuntur, amaras esse. At neq́ nix a-
mara est, neq́ quod fit ex ea, lutum. Et aër, qui conti-
netur in nive, multus debuit intus dominari; solitus in
mistorum concretione dulcedinem comparare. Ac sa-
nè gelidißima nix admittere nequeat amarorem, si
ejus vel causa, vel comes perpetuus calor est: ut voluit
Galenus. Qui Opium amarum putant, huic opinioni
minus adversabuntur. Empedocles etiam, qui canit
igneam piscium naturam, delatam ad humoris domi-
cilium, quo temperarentur, non ausit huic repugnare
sententiæ. Hic subiit Minutius: quia videbare progres-
surus ad alia, nec amaroris causam dare nobis velle:
accipias, si probaris. Obsessus sub nive calor, ubi sese in
humidum tabescentis nivis insinuarit, creat aliquid,
quod sit amarum: quia decesserint amabiliores par-
tes, sicut à mari. Sic sub inclinationibus cœli clemen-
tioris acquirunt à nivibus arva fœcunditatem. Nivi-
bus operto agro, non exhalat calor genitalis. Iccirco
effœtescunt terræ continuatis sationibus: quoniam &
abit in segetem materia, & cum ea spiritus vivifica-
tores. Augentur autem magis post nivem sata, quòd
radices majora ceperunt incrementa. Ita penu fit opu-
lentius

*ntius in parsimonia, quo lætiores epulæ postea com-
arentur. Hunc ad modum his in campis vagandum
t. Quòd si Georgius Valla fecisset, non id obiiceretur
quod commisit in commentario quintæ Satyræ Iu-
enalis: ubi Squillam piscem cum Squilla Cepacei ge-
eris confudit, sumptis hoc ex libro verbis ad suæ sen-
ntiæ confirmationem. Sed jam deduc nos ad alia lo-
a. Faciam, inquit ille, posteaquam tam studiosè nos
x illis nivibus eduxisti. In salsis, & siccis, inquit, haud
rè videtur planta: procul enim sunt à bono tempe-
amento. Sanè pertinent hæc ad superiora: propterea
on immorabimur. Quam addit causam, neq; acci-
io, & vix percipio.* ἐλαττονεῖται, *inquit,* ἡ γῆ. *At
uemadmodum decrescit terra, cùm à terra, & ex ter-
a salsum fieri prædicarit? Siccum quoq; ad terram
ertinet. Tum si minuitur terra: fieri videatur id,
ropterea quòd in plantas abeat solùm. Haud dissimi-
a quæ sequuntur:* ἔξ ἧς μακρόν εἰσιν ὑγρότης, καὶ θερ-
μότης, ἅπερ εἰσὶν διὰ γλυκέος ὕδατος. *Quoniam pro-
ul abest humiditas & caliditas, quæ per aquam dul-
em comparantur. Quibus verbis nihil esse potest ab-
urdius. Nemo unquam dixit, aquæ beneficio parari
alorem. His expeditis de salsæ proportione transilit ad
lantarum generationem: declaraturus ea, quæ affici
ueant ab eventu, qui postremus omnium dulcibus
erris evenire potest. Fit interdum, inquit, ut terra
ulcis emoriatur. Itaq; minus celeriter in ea procrean-
ur herbæ. Hoc peccat: quòd de cæteris omnibus affe-
ibus prius erat ei dicendum, quàm de pernicie terræ.*

Est hic omnium ultimus profectò. Quippe à formæ privatione. Alij à forma ipsa: ut fertilitas, celeritas generationis, cultus facilitas, æquabilitas ad diversa progignenda, bonitatis diuturnitas. Hi affectus habitudinis terræ sunt: ille privationis. At est negatione prior affirmatio. Scilicet simplicior, & æquiparatur enti: negatio verò, privatioq́ue, non enti. Post habitudinis affectus per gradus certos deventum oportuit ad interitum. Inciperet igitur à substantia. Veluti cùm assiduis operibus exhauritur. ὅσίας enim partes abeunt. Deinde procederet per alia prædicamenta: qualitatem, cùm frigescit ventis, aut arescit æstibus: quantitatem, cùm in clivis per imbres gleba detergitur: tenuisq́ue crusta relinquitur radicibus defraudatis. Item à situ partiũ. Quemadmodum si perpetuis densescat imbribus. Tum ex pavita superficie nequeunt sata caput exerere: si qua prodeunt, adolescendi potestas nulla. Non enim cedit indurata crusta. Quamobrem cuneata stipula strangulatur. Poëticè admodum dixit, νεκρά. Ut ea terra mori dicatur, in qua nihil vivere valeat. Urbanè admodum Philosophus in primo Meteoron, non ad officium generationis, sed πρὸς τὴν διαμονὴν, καὶ τὸ παραλλάττειν dixit, terræ partes habere ἀκμήν τε, καὶ γῆρας. Quapropter ea, quæ fuerunt ἔνυδρα ξηραίνεσθαι καὶ γηράσκειν: & festivè subdit, ἕτεροι δὲ τόποι βιώσκονται, καὶ ἔνυδροι γίνονται κατὰ μέρος. Itaq́ue de locis itẽ loquens haud multo pòst utitur auspicato verbo, ἀποθνῄσκει. Hoc enim animalium est, cum fruuntur commoda valetudine, quod & ἀκμάζει dicit idem in historiis.

Cæterùm

ceterùm hic non constat ipse sibi. Quid enim sibi alt ὀξέως? Nam neq; celeriter, neq; tardè mortua in erra quicquam ullum facere processum potest. Post nortem agit de vita. " *Dulcia loca propter humorem* " *& calorem esse commoda.* " *Verùm prudentius tractat oc, quàm suprà faciebat: cùm traheret ab aquis dul-* " *ibus calorem. Nunc ab aquis humorem, ab aëre calo-* " *em: aëris calorem ab Sole. Tum duo concludit: Ma-* " *urari coctiones fructuum his in locis. Et, in montibus* " *lurimum humoris attrahi per aeris calorem. Non est nodica disceptatio in ejusmodi comparatione, quæ fit nontium, & camporum, ut pernoscatur uter sit calilior locus. Nam sanè vel ventis, vel nivibus montes, uàm campos, quibus in locis utriq; sunt, & celerius, & gravius, & diutius occupatos videmus. Id si præ oulis habeamus, solvetur controversia. Montanas herbas montibus, planis campestres felicius provenire. In lsiosis Alsinem, in opacis Bætonicam, in apricis Meon, n aquaticis Sium, in sabuletis Pulicariam, in parieinis Capparim, in litoribus Batin, in ripis Botryn. Habemus & parietes, & macerias, & saxa, & reficata loca, velut ad Xanthium. Si quis verò nectareis Platonis condimentis aveat herbulas hasce facere commendabiliores, poßit. Locum quidem non esse principium, sed principiorum stationem. Formã verò principium, quæ affinem nacta materiam eatenus perficiat, quoad aptum sibi atq; idoneum domicilium sua opera comparatum induat. Epicurus verò cùm præficiebat rebus generandis litem, & amicitiam,*

nomini-

nominibus integebat qualitates. Unde constet illius error, si præponat accidentia substantiis. Substantiæ sanè contrarium nihil est. Nequit igitur inter eas esse lis. Item formæ non conveniunt ad mistiones. Una enim unius tantùm est. Ergo non est amicitia. Actiones igitur qualitatum, & frustrà, & temerè principia statuebat. Quod si quis subtilius contempletur, non ex amicitia potius, quàm è lite fieri putet generationem. Est enim generatio, non quidem nunc nostra illa momentanea præscriptis Aristotelis introductio formæ, sed antiquis recepta, atq; habita propter hanc præparatio: est inquam in hoc temporis tractu nihil aliud, quàm conflictus pugnantium, quoad unum fiant. Itaq; in Platonicis legimus mysteriis, quod & ipse docet Aristoteles: Belli finem esse justitiam: ut sibi quisq; poßideat, quantum satis putet. Tum verò sequitur pax. Nihil enim præterea vel laceßit, vel laceßitur. Hunc ad modum perfecta generatione justitia consistit in misto. Ex duobus nanq; conciliatus fit in unum coitio: quemadmodum ex maris fœmellæq; semine conflatur fœtus. Ea duo non pugnant, ut alterum ab alterius injuria sese vindicet, nisi motu, agitatione, subitione: deniq; tacito consensu mutuo naturali: vult hoc perfici, vult hoc perficere: atq; ita demũ quatenus inter se conveniat. Alterius generis si interveniat semen: tum verò pugna fiat ex impacabili dissidio, quo nulla sequatur generatio. Abeamus hinc alias ad terras jam, in quibus non oriantur plantæ. Inter quas, terras arenosas nominat. Causas addit:

Quòd

Quòd in sabulo & salsedo insit, & Sol haud satis ha- "
eat virium ad continuandum pabuli partes dißitas, "
uas in plantam deinde transformet. Ideo vel non na- "
i herbas ibi, vel infrequentes. Natas verò non esse pro "
tione propriarum specierum, atq; differentiarum, "
d ex proportione tantum similes. Hæc nisi vestra le- "
itate condiantur, non bellè cedat autori. Non enim
ditas à natura sabuletis herbas accipiemus, sed alias,
uæ proba in terra nasci consuevere. Eas è sabulo non
rodire, quis nescit? Si quo casu peregrinæ gignantur
i, vel minus benè, vel haud ita diu posse frui credamus
lieno beneficio. Nihilo sanè melius, quàm si Lituanus
emigret Genuam, vel tabescat fame, vel nunquam
nitus abeat in eorum mores. In omni verò sabulo sal-
uginem dominari, non nisi demens ausit dicere. Are-
arias verò herbas plus, uti jam tangebamus, triginta
eliore solo fieri deteriores scio. Inter quas partim re-
tam, partim addam, Agriorhaphanon, Pulicarias
es, Polygonon, Botryn, Artemisiam leptophyllon,
rispulam, Crethmon, Eryngium, alias innumeras.
n verò verum sit, locis mutari species, fortasse quærat
liquis. Quippe ne mutatis quidem illis, eas mutari
eclaravimus ex Theophrasto. Dixit autem τὰ διά-
ϱα, pro eo, quod nos τὰς διαφορὰς. Aristoteles posuis-
t: εἰ δ' ἐγένοντο, ἀλλ' οὐ κατὰ τὸ εἶδος: sententia verò
miplena est. Non enim fit id, quia Sol continuare
rtes nequeat, ut sit ultima causa: sed ultima causa
fectus humoris est. Nam si Sol continuat scapi par-
s dodrantalis: quare non addit duplum aliis super

alias continuatis? Non igitur Solis vis causa vera: se forma fines quosdam præscribens sibi certa in materia quæ ubi desit, species confici nequeat. Nunc ad alia. Quæ in aquæ nascuntur superficie, eas herbas ex a qua concreta fieri. Radice carere: propterea quòd ra dix ad terram pertinet natura sua, distinctasq; par tes habeat. Ibi verò terram esse nullam. Foliis care re: quia careant æqualitatis temperamento. Intelli git eam, quam Lenticulam aquæ nominant. Inter pres ἐπίπετρον transtulit. Nomen hoc hac in re hacte nus ignotum mihi: quodq; cum figura minimè con veniat: & cujus vestigia sint alius plantæ nomini co gnita. Postremò qua ratione sit ἐπίπετρον, si foliis ca ret? Quocirca scire pervelim, quid ταμίας iste tuus ha beat in suo penu, Ferreri. Nihil, inquit ille. Quid nih istud est? ait Bajulius. Quid aliud, inquit ille, quà nihil: siquidem totum hoc omisit orationis, quæ de no mine statuit? Prudenter, inquit Bajulius. Silentio v rò, dissimulationéve, diluátne potius, an augeat du bitationem? Nam in tribus diversis exemplaribus leguntur. Videbimus igitur mox, in simili negoti an sibi futurus sit in ære suo. Nunc ad alia. Nam qu ait folio carere: mihi quidem contrà videtur, nih aliud quàm folium esse Lens palustris ipsa. Sed Græcorum mendacia si patiamur pro veris circunse ri, quale Folium Indum est? Quantum verò est? hoc ajunt absq; radice super aquarum superficie co crescere. At longè aliter scriptum est in Indicis navig tionibus. Arbusculam esse δενδρόκαυλον, ut alibi diceb

mus

tus ex Theophrasto, cujus stipites flaccidi aut vieti
er se stare nequeunt, ridicarum, aut aliarum benefi-
io surrigunt sese. Verba verò quædã superioribus con-
radicunt. Priore libro negabat, esse plantis partes διη-
ημένας. At hic. ἡ ῥίζα ἐν τοῖς μέρεσιν ἑδράζεται τῆς γῆς
χουσα μέρη διηρημένα. Quod etiã plus est, quàm quod
libi dicebat διωρισμένα. Jam de illarum generatione,
uæ proveniunt in terra. Qui volet capita distingue-
e, licebit, ubi libuerit. In terræ partibus impactas es- "
. Earumq; partes existere tales necessariò. Leviculam "
nè sententiam. Plantas, quæ terræ infixæ sunt, esse
ales necessariò. Omne enim, quodcunq; est aliquid
er specificam formam, tale est necessariò. τοιουδί, in-
uam, non ἁπλῶς τοῖον. Competit enim per se defi-
ito definitio, sine ullo medio. Unum enim sunt re
sa, sola differunt ratione. Profectò natura est omni-
us rebus naturalibus principium per se, ut hoc ipsum
nt, quod sunt. Quapropter aquaticæ quoq; tales sunt
ecessariò. Quid sit ἀναγκαῖον, κατὰ παντὸς, καθ' ὅλου:
uo conveniant, quibus inter se differant, in primo
osteriorum satis declaratum est. Natura enim vis
rdinaria Dei est: idq; adeò, ut Peripatetici non di-
inxerint τὸ εἱμαρμένον ἀπὸ τῆς φύσεως. Quomodo i-
tur aliter sese habeat quicquam in natura, si natura
atum est in Lyceo. Fatum est necessitas sub illa Zeno-
is religiosissima porticu? Quod si natura constant o-
nes plantæ, necessitate quoq; constabunt tales. Ta-
s, inquam, perpetuò: velut eæ, quæ non mutantur.
ales non perpetuò: sicut illæ, quæ mutantur, vel

semine, quod patitur Triticum: vel post sationem quemadmodum de Menta dicebamus. Quippe h ipsum principium, quod est esse mutabilem, immut bile est. Ergo natura vis est ordinaria Dei: Fortun verò voluntas Dei. Quibus nutibus atq; gubernacu totus orbis & constat & variatur: & multa est in no, & unum ad multa. Notabimus verbum συμπεπηγότα*: unde nostra, pango, palus. Plato in octavo Repub.* ἔγγεια *vocat* τὰ φυτὰ, τὰ δὲ ζῶα ἐπίγεια. *Q nomine & ab Anaxagora, & à Pythagora dicta scr bit Plutarchus in causis naturalibus. Melius dixiss* τὴν φύσιν τούτων τοιαύτην εἶναι*, quàm* τὰ μέρη. *N tam placet* συμπεπηγότα*, quàm* ἐμπεπηγότα. *I* συμπήγνυται*, quæ mutuo contactu confixa hæren* ἐμπήγνυται*, quod subit in solidum corpus, vi partib diductis. Procedit deinde ad generationis modum s*
„Hæ fiunt ex putrefactionibus in humido loco, & fu
„moso. Nanq; putredines aërem continent. Largioribu
„ergo vel imbribus, vel ventis Sol efficit ut extent. E
„enim cogit arescere, & concrescere. Ac terræ quiden
„siccitas earum radices facit: unde nascuntur planta
„fungi, tubera, atq; alia talia. Fiunt omnia hæc in lo
„cis, quæ certo caloris modo prædita sunt. Nam coqui
„aquam calor in terræ partibus interioribus. Quan
„terram comprehendit Sol. Excitatur hinc exhalatio
„atq; ita transit in alteram naturam, scilicet planta
„Simili ratione omnibus in locis maxima ex parte sic
„cis completur plantæ perfectio. Non solùm mala mul ta hîc, sed etiam malè bona. Non enim plantæ omnes

qua

uæ in terra naſcuntur, ex materia putrefacta fiunt: ed quæ αὐτόματα ſunt tantùm. Quanquam ne ex utrefacta quidem omnes. Aliud enim putrefieri, aiud corrumpi, ut fiat aliud. Hoc enim illius genus eſt. Non putrefit ſemen, ex quo planta fiat: putrefit mus, t ex eo vermes generentur. De his etiam ſuprà. Temeè verò nugaces quidam, æquè hominem de limo prolire poſſe, atq; ſoricem, putarunt. Nam & impium eſt n ſacris myſteriis noſtris, & deſciſcit ab Ariſtotelica veritate. In ſecundo libro de generatione, per lineam n ſe recurrentem fieri dicit πᾶν ἐκ παντός. Eam mutationem reciprocam ſolis aſsignat elementis. Altera non recurrit, ſed recta tendit. Non enim ex homine fit imus, ex quo fieri poſsit homo. Ex vitulo concreantur apes; nunquam retrò redit in vitulum apiculæ natura. Iccirco ſic dicit ille; ἄνθρωποι δὲ καὶ ζῶα οὐκ ἀνακάμπτουσι. Duæ verò duorum modorum generandi voces εὔθυνσις καὶ κάμψις declaratæ ſunt in libro de miſtorum affectibus. Atq; hæc hunc ad modum hactenus recepta ſunt. Vulgo tamen iactatum eſt, è Cimicibus contritis Cimices item exoriri. Quod mihi quidem non fit veriſimile. Sed quibus primordiis illis in locis concreabantur olim ij, qui fuerunt ibi contriti, ſubnaſci alios. Ligna enim quædam, ut abiegna, & paleas habere illiuſce ſpeciei ſecum rudimenta naturalia, manifeſtum eſt. Qua natura ſuperſtite atq; incolumi permanente, non tam redintegretur in contritorum tabo, quàm nova ex veteribus principiis ſubſtituatur generatio. Ita fiet igitur, ut quæ ſint perfectiores plan-

res plantæ, ſolo queant ſeminio prodire. Cupreſſum ta-
men in Creta inſula, vel emoto ſolo tantùm exili-
produnt. Non omnes igitur è putredine. Accurati-
quoq; diceret ἐκ σεσημμένων, quàm ἐκ σήψεων. Et ib-
est ἀτμὶς, non καπνὸς: non enim ſic Ariſtoteles. Quip-
pe fumus ex aëre nullus apud illum, ſed ex igni & ter-
rea materia. Et ſatis durè loquitur: κατεπείγει ὁ ἥλιο-
ξηραίνεσθαι. Urget Sol deſiccari. Imò exuggit ipſe. E-
ὁμωνύμως συμπήγνυσθαι. Suprà impactã eſſe: hîc con-
creſcere. Et quid eſt? ἡ ξηρότης τῆς γῆς τὰς ῥίζας αὐτῶ-
ποιεῖ. Nanq; verbum ποιεῖ, principiorum intereſt: per-
tinetq; ad ſolam cauſam efficientem: ſi fidelius loqua-
mur. Radix autem per formam eſt, non per ſiccitatem.
Ad hæc, nemo dixerit, ſiccitate fieri corpus ullũ. Quin-
Ariſtoteles cum amoverit actionem ab humiditate, &
ſiccitate, in libro de affectibus miſtorum: & Galenus in
commentario de curandi ratione per venæ ſectionem,
humiditatem cum calore ac frigore tanquam activã
connumeraſſet, nõ appoſuit ſiccitatem. Tantum abeſt,
ut ei poſſit opus attribui, quo plantæ pars inſtrumen-
taria conſtituatur. Sic in tertio quoq; libro de Cœlo co-
gnoſcitur pro paſſiva. Neq; bene diſcluſit à plantis fun-
gos, cùm dixit per diſtributionem, φυτὰ, μύκητες. οἴδ-
μα pro tubere ſcriptum eſt, hoc enim tumorem ſignifi-
cat: aliis ὕδνα dicuntur. οἴδνα in codicibus Galeni ſcri-
ptum à quibuſdam prodit Hermolaus. Non enim ſem-
per imbribus proveniunt, à quibus ὕδνα ſanè dicta
ſunt: hoc enim eſt ὕειν. In Africa nanq; ſine pluviis &
plurima, & maxima. Eo conſilio Latini Tubera. Ne

quis

uis ὕδνα putet à Suibus jocosa excogitatione nominata: quorum opera pastores vestigent ipsa. Quoniám- que mirificè sit eorum appetens id animal. Iccirco revinctis rostris sequuntur eos. Atque hac de causa puto panem porcinum à quibusdam vocitari. Quanquam Cyclaminum sic appellare malint alij. De eorum natura, generibus, natalibus, non pauca Theophrastus, Plinius, Plutarchus, Athenæus. Multa omisere tamen, quæ nobis nota scripsimus alibi. Plato in quinto de Republica, Tubera, Spongiasque esse, nec esse plantas. Itaque ἐπαμφοτερίζειν. Videmus hic naturæ scenam. Ut plantæ sint perfectæ quædam: nonnullæ careant stipite: ramis deficiantur aliæ: fructus aliquæ non ferunt: aliis flos deest: sunt quæ florem sine fructu fundant: quibusdam neutrum: videmus aliquot nihil aliud quàm folium esse: tubera verò sunt radices meræ. Cum Minutius. In prætura mea, itemque sub Pyrenæis minutuli nascuntur fungi, moschum halantes: unde etiam moscherons eos nominant. Nihil è terra prodire suavius arbitror. Hos vereor simul cum multis aliis ignotos fuisse priscis. Quemadmodũ id quoque, quod habeo de Tubere compertum. Allatum est è Vasconia mihi tuber cum stipite, ac folio, quod exemit suspicionem de Cyclamino. Salicinum enim fuit. Præterea dissectũ à me nullam præ se tulit faciẽ novam, nullum gustum peregrinum. Et erat cum multis aliis lectum, donoque datum à cliente, quæ tum sunt à nobis esitata. Nec mihi quàm rarum, tam mirum fuit, qui legissem apud Theophrastum, quæ in vicesimoprimo recensentur à

Plinio. De Arachidna diximus alibi. Anthalio quo
Cyperi folium gerit. Castigandus vel Plinius, vel ej
codex est, ubi hæc de Arachidna: neq; stipitem, neq; f
lium, neq; aliud quicquam extare supra terram.
Theophrastus ab radice primaria, quæ demittitur, ra
diculas alias efferre sese per summa cespitum, è quib
exeat, quod usui sit in cibum. Tum Bajulius. Hæc in
nuebat autor fortasse, cum dixit, καὶ τὰ ὅμοια. *Mal*
verò loquutus est: κατέχει τε ταύτην ὁ ἥλιος. *Nan*
quemadmodum terram continet Sol? ἄκυρον *sanè* τ
κατέχει: *sicut & illud,* ἀλλοίωσις εἰς φυτόν. *Tametsi* τ
ἄλλο *substantiæ est: tamen* ἀλλοίωσις *apud Græcos es*
qualitatis: substantiæ verò μεταβολή. *Si tamen origi-*
ni verborum consulamus, erit loci tantum μεταβολή.
Est enim verè jaculi, vel lapidis, vel ejusmodi, cum ja-
citur: unde Vallum militare jaci dicitur βάλλειν. *Et*
in summa id quod Aristoteles & Plato ῥίψιν *vocant,*
ἀλλοίωσις *autem rectius de substantia: hoc enim est*
ἄλλο. ἑτερότης, *sive* ἑτέρωσις *in qualitate: scilicet*
ἕτερος ὁ σωκράτης ὁ γέρων ἑαυτοῦ παιδὸς, ἀλλ᾽ οὐκ ἄλλος.
Cæterùm tyrannus usus est, sæpe bonorum extortor
» *judiciorum. Post hæc ubi ostendit, calidis in locis æquè*
» *omnibus plantam perfici, deducit orationem suam ad*
» *contrariæ qualitatis loca. In frigidis nasci, sed contra-*
» *ria ratione. Aëre siquidem frigido calorem deorsum*
» *premi: ejusq; partes cogi. Evenire propterea, locus ut*
» *afficiatur coctione simul cum humore sibi socio. Igitur*
humore superfluo resiccato finditur locus, atq; ex eo
plantæ prodeunt. Rectè videantur hæc dicta omnia: si

fiat,

*at, quam vocat Philoſophus ἀντιπερίστασιν. Accipias
ımen τὸ ὅμοιον de generatione, non de modo. Non e-
im ſunt omnia τὰ ἐναντίως κείμενα, ſed eſt generi-
ım ὅμοιον. Ariſtoteles dixiſſet, ἀλλὰ, non autem
ελήν. θερμὸν, ut diſtinguit Galenus, pro corpore ca-
do, non pro qualitate tantùm. Dixi ego, συμπήγνυσι,
ıgit, quomodo Varro putat à cogendo caſeum. Per-
endenda illa: καὶ ὁ τόπος ἕψησιν πάσχει μετὰ τῆς παρού-
ης ὑγρότητος αὐτῷ. Eſt enim ἕψησις ὡς ἀκυρώτατα
e loco. Si enim coqueretur locus, fieret hoc ipſum,
uod generatur. Haud tamen ſpernendus ſenſus eſt. Si
uidem ſimiles oportet eſſe qualitates in conſervante,
& conſervato: tametſi, quod ex Ariſtotelis præceptio-
ibus docetur, non ſemper: ſed aliquando contrariæ
ro mediocris temperamenti conſtitutione. Etiam vi-
endum, an τὸ ῥίζεται proficiſcatur ἀπὸ τοῦ ἕψεσθαι.
Iam deducit affectiones haſce, quaſi per ἀποδείξεως
radus. Hanc verò ſententiam, de frigore circunſtante,
enes alios autores item inveniamus. Sic Theophra-
tus de cauſis quinto, Arborem, quæ gelu paſſa fuerit,
elerius germinare. Nos quoque videmus uberiore pro-
entu lætas eſſe vineas anno poſtero, ſi priore gela-
unt: idque non ſine miraculo ſapientum. Quaſi verò
rioris anni ſuccus ſervetur inelaboratus ad conjun-
tionem, ſocietatemque cognati ſucceſſoris ſucci. Ut
ontrà rebus eveniat materialibus, atque iis, quæ ma-
eria carent. Illæ nanque fiunt opulentiores atque valen-
iores ad operam futuram: immateriales opere non
delaſſantur: Quin anima noſtra torpeſcit otio: fre-*

quentioribus officiis, functionum crebritate multò ve-
getior evadit. Concipit enim ex divinitate sua in se
ipsa: parit præclaras illas soboles, quæ sunt affines cæ-
lestium operationum: itaq; decedit nihil. Explica-
autem in secundo de causis, comparationem Theo-
phrastus. Calorē per se concoquere: frigus per accidens.
Meminerimus etiam Vitis genus quoddam, quod plu-
appetat frigoris, neq; ignotum Plinio. Regressum vero
caloris super frigus vocat idem Philosophus in primo
καρκίνωσιν, à Cancri flexu, reflexuq;, cùm ingreditur.
Theodorus Carcinationem maluit, quàm Cancritio-
nem. At in hoc etiam latebat itio, quæ non erat in
illo. A præceptore Theophrastus accepit illam compa-
rationem frigoris & caloris ad eandem effectionem.
Est enim in libro illo de affectibus scriptum sic: λέγε-
ται δὲ καὶ θερμαίνειν τὸ ψυχρὸν, οὐχ ὡς τὸ θερμὸν, ἀλλὰ
τῷ συνάγειν, ἢ ἀντιπεριιστάναι τὸ θερμόν. Prosequamur
deinceps, quæ loquitur de partibus aquaticis. Atq; sicu-
ti dicebam, qui volet, ubi volet, secet in capita: multis
„ enim potest locis. In dulcibus, inquit, locis, in quibus
„ fit, ut non admodum alienetur aqua, cùm aer inclusus
„ terra fuerit adeptus siccitatem: & aquæ compactus
„ humor: idemq; aer manserit intra aquā: tunc exeunt
„ plantæ. Quemadmodum Nymphæa medicamentaria,
„ speciesq; aliæ multarum herbarum, etiam minutarū:
„ quæ hunc ad modum generantur. Caterùm extensa
„ non sunt: propterea quòd earum radices aguntur in
„ terræ superficie. Dixit, γλυκερῶις, ad differentiam τῶν
ἁλμυρῶν, ἐν οἷς μὴ συμβαίνει μὴ χωρίζεσθαι. Alius for-
tasse

sse vertisset, perennibus: perpetuis etiam transferre
ssis. Perannare verbum vetus in sacris. Aristotelis
ox est, διετίζειν, quam etiam usurpavit Theophra-
s. Interpretatus sum ξηρανθῇ, siccitatem adeptus
rit. Sic enim loquar modestius, quàm si dixerim,
rem siccatum, aut arefactum. Non enim siccus aër
us. Quanquam ne sic quidem mollior sententia fit.
licet in planta, quàm extra plantam siccior aër est.
d planta per ignis terræq; accessionem siccior, quàm
, aërem nihilosecius humidum tanquam sui par-
n continet. Tanto aptius, cùm illum aërẽ, qui prius
t intra terram, dicit exiccatum: neq; tamen vere-
r eum in humidi elementi partibus intimis, id est
ræ ponere. Ostendit autem interpres, quantum pro-
erit in Græcis libris, qui Nymphæam Nufar appel-
rit. Nenufar vocant Arabes, Itali nomen à discis
nsariis indiderunt. Hispani Græca voce corrupta,
opter natales aquas, Golfano. Negat autem frustrà
nul, ac temerè pusillas herbas icirco crescere, quia
dices minus profundas agant: tanta, quod sine ob-
ctationis suspicione dictũ sit, inscitia plantariæ rei:
nesciat Meon haud magnum fruticulum demittere
gissimam radicem. Eryngion longè breviore scapo
ntum producere radicis, ut herbariorum turbæ opi-
onem fecerit infiniti. Contrà, Pinum, Cupressumq;
stissimas arbores superficiaria penè radice niti.
ymphæa quoq; fusissimas & crassissimas in cratis
odum complicatas spargit. Apium aquaticum legi-
us nostrũ subiterũ, radice minima, eaq; capillacea.

Credo

Credo, quòd humoris copia nequeat excoqui. Quo miraculo vobis sit, vidimus in ea planta. Rivulus est qui ubi restagnat ad latera, ejus aquæ regressum non habent. Ibi carecta densißima. In sinu laxiore plant fuit illa, pollicari scapo, intus cavo, fœniculaceis inter nodiis: à quibus ramuli, quantum conjectura possum capere, prodierant: tum in iis foliorum nihil: sed vi minilla ramulorum undequaq; pullulantium in stell modum cingentium matricem suam sub aquis flui tabant. Quæ fibrarum speciem primo quoq; obtutu præ se ferebant. Id quod & tunc putavi: & nunc an non putem, dubito. Nam & Nymphææ radix pluri ma per aquas fluitat, inter earum & terræ imæ superficiem. Folia verò & sapor omninò fuit, cujusmod hortensis Apij minoris, quod falsò vocant Petroselinum. Illud quoq; non omittendum, ἐκτεταμένα *ad longitudinem potius reduci.* τάσις *Aristoteli, cùm de nervis loquitur, sonat hoc: ita ut simul etiam designet potestatem extensionis. Scilicet quanquam extensum, tamen extendi porrò poßit. Neq; id propter vocabuli flexum, veluti* ἐλατὸν, τηκτὸν, χυτὸν *apud eundem alibi, sic* πιτικὸν*: sed simplici voce,* τάσιν ἔχει. *Utitur ad solam prolixitatem in libris poëtices eo participio. Dioscorides tamen sparsam fusamq; materiam passim describit eo verbo. Atq; hæc quidem de frigidis aquis: nunc de calidis. In locis, inquit, in quibus aqua currit calida, sæpenumerò plantæ gignuntur: propterea quòd aquæ recentes exhalationes super terram trahit calor. Humiditatis aqueæ natura frigida subtus*

manet,

anet, ac concrescit aër in eo humido. Etiam cum a- "
issus fuerit aëris calor planta, rursus in eo genera- "
r, non alio modo, quàm multo tempore. Omnia "
tis patent. Calor nanque trahit. Quod quemadmo- "
um fiat, alibi disputatum est. Manere subtus aquam
gidam, sicuti suprà declarabamus, per contrariam
turam. Iccirco dixit, loca, in quibus currit aqua,
on in quibus nascitur. Pessimè tamen consuluit ve-
tati, qui non putarit, gigni posse plantam, nisi refri-
rato aere. Sic enim scribit: ὅταν πεμφθῇ ἡ θερμό-
ς τοῦ ἀέρος: cùm abierit. At ille ποιητικωτέρως, cùm
issa fuerit. Et jam dixit: συμπίγνυται ὁ ἀὴρ ἐν ὑγρῷ.
uprà volebat exiccari, nunc refrigerari. Diuturnæ
erò interpolationis ad generationem egere plantam,
ctè sensit. Propterea quòd calor nimius aquæ curren-
s est: cujus excessu quæsitum ad vitæ domicilia tem-
ramentum prohibetur, aut corrumpitur. Nam te-
r comes aut apparitor vitæ est. Quapropter ad Ju-
am Carnicam pisces in calidis aquis vivunt, in qui-
us orti sunt. Hæc de locis affectis simplici qualitate.
unc de iis, quæ prædita sunt pluribus compositis:
ales à sulfure, atque ejusmodi. In sulfureis pusillas "
rbas nasci: idque ventis flantibus contrariis, atque in- "
r se confligentibus. Aere nanque citato calefieri loca. "
c ignem generari. Atque in fundo, inquit, gignitur "
rsenicium: quod ex aeris limo descendit, attrahitque "
cum ignem, ac putredinem. Minus autem foliorum "
fundere, propter supradictam mali temperamenti "
tionem. Quibus ego non assentior. Non enim ven- "

tis opus

tis opus eſt ad ignem excitandum. Actu igitur ignem quærit hic. At plantæ animam non eſſe ignem, patet ex univerſali diſputatione, ſecundo de anima. Satis verò caloris obtinet ſulfur, ne dicam nimis. Tantum abeſt, ut ignis acceſſio ſit neceſſaria. θεαφώδη *vocat ſulfuroſa loca. Nam quod veteres* θεῖον, *vulgus* θεάφιον. *Arſenicum eſſe Auripigmentum docuit Hermolaus obſervatione multa. De aqua ſulfurata Plinius in 31. cum ſcribit, in ea nihil herbarum naſci prodit. Hic autem Arſenici definitionem formula deſcribit quadam. Cum ignem attribuit, efficientem declarat cauſam. Materialem verò, cùm dicit, aëris limum. Finem verò, illis verbis:* τότε γὰρ γίνεται ἐκ τούτου φυτά. *Ut hoc ipſum Arſenicum ſit plantæ futurū materia. Summa eſt: Vento agitatas aquas, in ſulfure conceptis ignibus, aëris limo commiſtas Auripigmentum fore tandem, quod evadat planta. Profectò inſanæ cucurbitæ Chymiſtarū citius effecerint aurum potabile, quàm ex Auripigmento natura ſtirpem. Quemadmodum verò deſcendat ex aëre limus, non minore negotio quærendum eſt. Raras autē plantas, aut nullas ejuſmodi naſci locis, docet Ariſtoteles in 24. ſectione. Fervidas aquas ſalſum ſaporem maxima ex parte referre, propter alumen, aut ſulfur, aut nitrum. Salſum amaro valde affinem eſſe. Id quod patet in aqua maris, ut prius dicitur in 23. Utrunq; verò minus aptum ad generationem, diſputatum poſtea in 32. Sic aurium ſordes, & ſalſas, & amaras in excrementorum cenſu nulli uſui naturæ pro animalis alimento, propterea repudiari, atq; exigi. Jam verò*

diverſo

verso capite videamus, quæ deinceps à locis calidis
igidísve polliceatur. Quæ planta ferat aliquid escu- "
ntum, locis gigni calidis, levibus, excelsis: tertio præ- "
rtim, aut quarto climate. Quæ verò arbor accede- "
t ad hujuscemodi naturam, altis & frigidis oriri: "
quibus frequentes sunt, ob humoris attractionem, "
mediocre temperamentum ex calore Solis, in die- "
us hybernis. Cum perobscurè, tum minus constanti "
bi scribit hæc sententia. Obscurum illud, ποιεῖτο
γὺς τ̃ τϱοφίμυ. *Quid enim illud, quod prope escam*
t? An in eo est, ut propemodum sit esca? Quasi di-
t, penè cibum esse. Ut intelligamus eas arbores, quæ
andem ferunt, aut corna, bacásve agrestes alias.
ud ita concinnetur. At illa inconstantia quî possit
biipsi conciliari? Cum dixit, ἐν τόποις ψυχϱοῖς*: &*
stea, ἄκϱασίας*: Illud enim ex extremis unum, hoc*
ter extrema. Et quis nescit, vel frigida, vel calida,
l temperata loca, alta esse, non necesse esse? Et ne-
sse esse, ut ne sint frigida, quæ sunt alta: si ita dicat,
uemadmodum suprà dicebatur, frequentiores plan-
s montes quàm campos esse. Loca verò κοῦφα *quæ*
nt, nondum mihi divinare licuit: nisi velit, solum
ve, & solutile. An alius ita sit loquutus, videndum
rit. Illud veritas haud potest pati, ἐν ἡμέϱαις χειμε-
νοῖς. *Quis nō putet, frigidis locis æstate potius, quàm*
yeme produci plantas? Quippe tunc ex contrariis af-
ctibus temperationem assequuntur ad generandum
tiorem. Et illius sententiæ frangetis audaciam:
uctiferas arbores locis calidis provenire, alias frigidis.

In

In Indiis, Arabiis, Aegypto venena præsentissima. I
Belgio, Germania maliferas frequentissimas. In Ae
thiopia sub Aegypto sylvas immensas steriles. Habet
& Brasileta, & Sandaleta, nulla ad vescendum utili
tate. Addit frustrà, ὑψηλοῖς. Cyrenaicis campis nihi
felicius. Et Damasceni colles sunt potius, quàm mon-
„ *tes. Contradicit & ibi. Inquit: peculiare suis locis lu*
„ *tum fert pinguiores plantas. Non enim leve solum lu*
tosum est. At hoc supra beatum faciebat. Huic nos ac-
cedimus sententiæ, non superiori. Vulgo commenda-
tur uliginosa, gravisq́ gleba. Laudata Virgilio Cam-
pana fœcunditas: nos Beaussam habemus nostram
Talis circumpadanus ager, & quem noster interflui
Garumna. Tametsi ne hoc quidem cesserit ex senten-
tia. Scilicet humidiores fructus eveniunt udis locis,
non pinguiores. Manifestò deprehenditur id in uvis,
atq; ficis. Siccioribus pinguiores: porrò enim excoqui-
tur aqueus succus, atq; aerescit. Postquam de pingu
„ *solo dixit, de aridissimo verba facit. In saxis, inquit,*
„ *solidis quæ planta nascitur, multum sumit tempori*
„ *ad proveniendum. Aer nanq; in iis comprehensus co-*
„ *gitur ascendere. Cum verò propter lapidis robur exi-*
„ *tum non reperiat, reciprocat, ac seipsum calefacit. At*
„ *humor, qui reliquus est in lapidibus, sursum trahitur,*
„ *atq; egreditur exhalatio cum humore & resolution*
„ *partium minimarū, quæ in lapidibus insunt. Is enim*
„ *lapidibus frequens mos, eis ut auxilio sit Sol ob pecu-*
„ *liarem maturitatem. Atq; hunc ad modum gignitur*
„ *ex ipsis planta. Ea non surgit, nisi sit propter terram,*

aut

ut humorem. Ut enim planta subsidat, opus habet «
qua, terra, aëre. Intelligatur ergo planta, si prope So- «
m sit, celeriter nasci: si sit Sol ad occasum, serius. Quæ «
erba magnopere vereor, ne sint ipsis erroribus paucio-
t. Audiatur primùm contradictio. Suprà negabat è
lida re nasci plantam. E lapide nanq; non prodire
idorem: quod ejus partes essent compactiores. At hic
triq; contrarias fundit sententias. Illud perridicu-
im: Aërem, qui sua natura tenuissimus sit, obsessum
on habere qua exeat, sed reciprocare: humorem, qui
t alioqui crassior, exitum invenire. Aërem, cujus na-
ra sit ascendere, demitti: humorem, cujus intersit
aturaliter descendere, sursum proferri. Nam quod
pponit: Aërem seipsum calefacere, vel Aristotelica
rula dignum est. Neq; declaravit, quid esset τὸ βιά-
ον. ἀὴρ, inquit, βιάζεται ἀναβῆναι. Quin ejus natu-
a sursum fert, non suspellit vis. An voluit dicere, co-
atur? Ut interpretis culpa sit: cui multò commodio-
e non pauca præsto verba fuerint, ἐπιχειρεῖ, μηχανᾶ-
αι, ὁρμᾷ, & metaphoræ plurimæ: nam verbo θέλει,
ούλεται frequenter utitur Aristoteles περὶ τῶν ἀψύ-
ων. Et illudit nos illa balbutiente loquutione. πολλά-
ις ἔθος ἐστὶ τοῖς λίθοις, ἵνα βοηθῇ αὐτοῖς ὁ ἥλιος διὰ
ῆς ἰδίας πέψεως. Potius sit, ἔθος ἡλίῳ. Sic suprà, ἔθος
δατος, ἔθος ἀέρος: quod nos, solet. Verbum quidem
vet, εἴωθε: reclamat usus. Neq; prætereunda vici-
iæ prærogativa. E lapide negat provenire plantam,
isi prope terram sit. At quid aget vicina, si non attin-
at? Nónne huic accommodare possis proverbium,

μεταξὺ χείλεος, καὶ κύλικος. Perseverat enim sitis, admoto calice, nisi hauriatur. Ab illa terra stirps ipsa nihil sugget per eas radices, quæ terræ affixæ nō sunt. Et jam desisterem fatigatus evincendo veritatem, si non etiamnum prorsus iste provocaret. Quid? Si prope Solem sit, celerius adolescere? Securè nimis, laxeq́, & otiosè. In aridissimo lapide Solis vicinitate juvari plantas. Cum contrà, super lapidibus in opacis insint herbulæ: nec nisi prius obducto musco: qui locis exuctis Sole nullus fit. Neq, tum ex lapidis exhalatione, quàm aëris concretione, roris incubatu, nebularum insessu. Tum ex iis, quæ addit, verbis nihilo meliorem intelligamus esse mathematicum, quàm philosophum cognovistis: nisi quis vestrum inducat animum ei ferre suppetias. Occidente Sole minus maturari generationem: quasi verò tum plus distet ille. Sed succurrendum est binis copiis. Quippe non ex longinquitate, quæ non longè major est, sed ex radiorum differentia. Validiores πρὸς τὴν κάθετον, ἐγκάρσιοι minus. Perpendiculo fiunt anguli recti: ex transverso vel nulli, vel obtusi. Hoc est primum antipharmacum. Alterum est à mora. Si enim cœperit generatio sub crepusculum, abit cum Sole tum dies, tum calor ille quæsitus ad vitam plantæ. Cæterum, si quod dicebam, verum est: Sole potius offici, quàm afferri lapidigenis plantis adjumentum: Solis discessu temperatius foveantur. Quo loco habeo, quibus vos excitem, si obrepat somnus. Enimvero dicente Minutio, se potius dormitationem simulaturum, quàm ut quicquam vel solo nutu committeret,

nitteret, quo ille sibi desistendum putaret: ignoscite, nquit, si ne id quidem, quod in secundo libro de generatione scriptum est, placet mihi. Nam ibi materiam & formam cum rectè pro principiis statuisset: cœliq; notum perpetuæ mutationis causam faceret: negavit notum primi mobilis esse causam generationis: sed hoc unus ascripsit Soli, cujus motus cũ sit perpetuus, perpetuã fuisse, esse, fore mutationem. Cum sibi constans, uoad nos attinet, sit diversus: diversas efficere mutaiones: accedendo generationẽ, recedendo corruptionẽ. oc, inquam, minus explet animum nobis, aliquot de ausis. Principio non illum solùm putamus esse caum: non parvam juris hujus partem sibi cætera quoq; dera vindicare. Non enim frustra cœlestes alios ignes fixos cœlo censendum est. Quin eorum nonnullis haldæi Sapientes longè majores attribuunt potestas, quàm Planetis ipsis. Deinde quis non videt, non de uacunq; generatione dici posse, quod ibi dicitur? Nam omo, qui penè solus, aut finis, aut ambitus est totius nerationis (hoc enim sentit ipse quoq;) toto nihilocius anno generatur. Præterea non potius hyeme cormpitur, quod vere generatum est, quàm æstate. Untur enim non pauca. Quin omnium stirpium prines primariæq; fruges autumno, recedente nimirum le generantur. Crescunt media verò bruma. In Ant Aethiopiæ provincia Nili accolæ, toto seritur an, metitur, convehitur. Nullus mensis à tritura vaus. Pars operarum in area est, alÿ sementẽ faciunt, ÿ sarculo purgant segetes adolescentes. Habemus

& hyemales flores, & autumnales. Fructus aliquos ad Novembrem. Quare cum assentior, Solem generationis autorem esse, sicut arbitratur ille: sic ejus comites ejusdem officij populares facio. Item faculas alias, quas tum ad hoc, tum ad alia, de octavo Cælo suos ignes arbitror in nos nostraq; non temerè jaculari. Animalium quoq; generationem quorundam in illius recessu fieri. Legamus historias piscium, & habeamus in memoria nobilissimam, post hominem, animantem. Equum dico. Ejus fœmina semper concipit post Solstitium. Eodem verò modo corruptionem quoq;. Excessum nanq; unius activi contrarij dissidium cum adversario suo nullis statis temporibus exercere: quo solvantur corpora nostra. Cùm autem duo sint contraria, calor, & frigus: atq; hoc hyeme, ille soleat æstibus excedere modum, tam æstatem quàm hyemẽ corruptionis causas afferre posse. Sed de hoc satis. Auditis hunc de Solis beneficio commoda prædicantem: ut non sine causa prisci, contra Aethiopum morem, illius adventum execrantium, adorarent Orientem. Picta est hujus religionis facies apud Socratem Platonis: & in apophthegmate & in epigrammate, cujus meminit ipse quoq; Cicero. Jam pars maxima templorum nostrorum sic sita est, ut precantes spectemus Orientem. At sapientissimo Trimegisto placuit aliter Asclepium docere. Ad Orientem matutinas precationes, ad Occidentem vespertinas converti debere. Quasi verò Deus vel motu transferatur, vel capiatur angustiis locorum. Maluit tamen Plato Pythagoræ pigmentis capi, quàm

de suo,

le suo, si quid habebat, promere veritatem. Nam in
exto de legibus ita scripsit de ritu venerationis: τὰ δ' ἐπιδέξια ἡγνέσθω τὸ πρὸς ἑῶ. Idem in Epinomide.
Quare ut sibi constet, Deos quoq; Olympios in iisdem
artibus agnoscat, necesse est. In quarto nanq; de legi-
us, Diis terrenis τὰ ἄρτια, καὶ τὰ δεύτερα, καὶ τὰ ἀριστε-
ρὰ tribuit. Olympiis autem τὰ περιττά. Necessariò igi-
ur τὰ δεξιὰ, atq; adeò ipsam unitatem. Immutabi-
is, indivisibilis, aliorum principium, meritò superis
ßignabitur. Supera nanq; principij loco sunt inferis.
unt enim quasi forma: ut in quarto tum Physico-
um, tum de cœlo declaratum est. Sic unitas nullius
get alimenti: sed cæterorum parens ipsa est. Quam-
brem hæc perfectio: numerus autem omnis inchoa-
us. Hæc ab se, & in se rursus. In eam enim desinit o-
nnis numerus. Hic ab illa, & in illam. Præterea mo-
us omnis ab uno ad duo. Nam tametsi finis unum
st, tamen est aliud à principio, & semper σύνδυο. Cum
rgo fiat à dextro in sinistrum: sinistrum reducetur ad
ationem paritatis. Ut intelligamus illud maximi
oëtæ: Numina læva sinunt. Quem ad scopulum fe-
ere naufragium literatores omnes. Dextrum verò &
inistrum in Cælo nusquam esse, satis est abs te Cæsar
n Exotericis disputatum. Cæterùm præter illa tot ar-
umenta, fortasse non invitis auribus hoc accipies.
Nam si in dextra parte sunt Dij Olympij, quavis in
arte Cœli sunt iidem. Nulla nanq; cœli pars, quin
riens sit. Tum iidem sint nusquam: siquidem nulla
ars item, quæ non semper occidat. Est enim pars ea-

dem ubiq; simul & oriens, & occidens. Dextrum igitur & sinistrum idem. Hic Minutius: Etsi nihil ad hasce subtilitates addi posse videatur, tamen haud tanquam judex, sed perinde ac dubitator audiendus sim fortasse. Nam si oriens dextrum est, & nobilius: atq; ab eo fit motus in sinistrum: finis erit ignobilius. Nam quare moveatur Cœlum à dextro nobili, ut sit in sinistro non nobili? Quis erit ille tandem appetitus? Ad hæc quale judicium, quod imum & summum faciat in ambitu cœli: quod & Plato negat in Timæo, & ipsemet Aristoteles. At hoc evenire necessarium est, si dextrum sit oriens, occidens sinistrum: ut polorum alter si summum cœli tanquam caput: alter, tanquã pedes, imum. Itaq; non erit recta sphæra iis, qui sub æquinoctiali degunt, sed iis, qui sub polis. Quin quod est absurdius, alter ille polus, qui huic nostro est obversus, erit vice capitis: noster hic, pro pedibus. Cùm tamen maxima terræ pars sub hoc nostro sit hemisphærio: cujus ratione cœli summum sit potius hoc, quo nos tegimur: si alterutrum sit eligendum. Qui polus cum à vertendo vertex dictus sit: factum est, ut suprema cujusq; rei pars eodem vocabulo designaretur, illius proportione, qui de excelso cœli loco nobis immineret. Poteras autem sapientum disputationem tangere: qua dubitatur, moráne Solis an radiorum perpendiculo difficiles sint æstus sub torrido cingulo, an utroq;. Quã quæstionem antecedit illa: sit ne difficilis ibi mansio. Et ante hanc illa: sit ne illis in terris habitatio. Verùm hæc apud Aristotelem, & Aboali controversa, nobis

mani-

anifesta, sustulerunt τὸ ζήτημα, εἰ ἔστι: solam reliquere disquisitionem τοῦ διὰ τί: quæ versatur in prima ropositione. Nam sanè compertum est ex Hispanicis avigationibus, totā penè partem illam habitari: sed nt, tantisq; vel commoditatibus æquè penè vel inommodis, vix ut à Sole causa duci posse videatur. Veum de his alibi, ne te nunc sub torrida remorer. Tum ajulius: Haud importunè hæc. Pertinent enim vel naximè ad plantarum generationem. De vario disrimine locorum sanè valde mirum. Nam & memiii Javæ insulæ majoris rerum omnium opulentiam: & Aethiopum quorundam rerum omnium inopiam. Et multis locis aërem moderatum. Alibi sub eodem cœlo soluta pice, Lusitanæ classi fuisse periculum ab xustione. Hic autem error est superioribus par: cùm ria tantùm nominavit elementa, subticuit ignem. Libri hujus initio totidem statuebat: aërem prateribat. ὑπόστασιν plantæ constitutionem vocavit malè. Est enim vox significans aut locum, aut situm, aut rem quidem, locum verò sitúmve consignificans. Nunc plantas aggreditur, in quibus humor nimius, nimiáve siccitas dominatur. Neutro enim affectu pos- «se tales adolescere. Quippe aërem, qui in ipsis sit, ab «aqua prohibitum ascendere nequire. Siccitas ubi sit, «calorem naturalem verti ad extrema: & obstruere «plantæ vias, per quas commeandi facultas sit. Ac «propterea non ali plantam. Rectè illud: ubi exuperet humor nimius, non posse capere incrementum. Nempe non excoqui. At non rectè causam. Aqua dicit aeris

ascensum prohiberi. Non potius impedit humor aërem, quàm uterq; impeditur. Nihilosecius ascendunt in plantis aqueæ partes. Alioqui non alerentur. Tum aqua si prohibet aërem, quominus subeat cacumen: non impediet, quin occupet latera. Igitur in latum saltem potuit promovere. Quod exemplo Jecoraria confirmare licet. Minus id quoq; benè. Ubi siccitas sit, ad extrema converti calorem. Nunquam verò percipere quivi, qua, cujus naturæ lege calor obstruere valeat plantæ vias: ejus enim est aperire. Deinde si procurrit ad extrema, sola stipabit extrema: quæ viæ ducunt ad extrema, non obstruet eas. Tum locis perhumidis plantæ sunt, quarum ignea sunt extrema. Poßit quispiam tueri sic: Ex calore siccitateq; coangustari meatus. Sanè. Non uniuntur tamen. Quare succi potius penuria fit. Nam quamobrem quæ partes intersunt inter folij peciolum, & oras, non interea turgent, si extrema tantum connivent? Quo verbo commodiore usus esset: non autem obstruendi. Hoc enim materiæ proprium βύειν: unde nostrum, imbuere. Quin siccior planta, non continuò densior, aut obstructa magis, sed rarior maxima ex parte: ut Arundinum genera, Calamus odoratus, Acorus, Ferula, Juncus Africanus. Ratio simplicißima, quare non crescat: succi penuria, sicuti dicebamus. Præterea plantæ quædam siccæ admodum, proceræ admodum sunt: Cupressus, Gajacum. Acacia non valdè parva. Quædam humidioribus majores: Absynthium quàm Portulaca. Sicut etiam temperatioribus humidarum nonnullæ

gran-

ndiores, quanquam frigidiores quoq; : ut Lactucæ, àm Borrago. Eadem fructibus item ratio. Strobili gni : Solani pusillæ bacæ. A partibus argumentum ud minus validum: si quis Juglandem spectet. Nam e pars ambit nucleum, siccissima est : susius tamen vit. Neq; calorem vel extimum, vel intimum pro usa prodas, à quo non sit exuctus humor, quominus n putamen citimũ, tum nucleus ultimus, utrunq;. quam, minus quàm testa media siccum sit. Forma, ri optimi, forma est cùm mero mistoq; imperio tum andi, tum sistendi limites accretionum. Ea jussu mi, summi unius opificis normalem dirigit lineam; ius ad directionem metatur omnia. Ei calor & hu- r pro instrumentis, frigus & siccitas ad instrumen- rum temperationem, comparata sunt ab artifice nctiscio, cunctipotente. Iis illa utitur: jura dat : non ipsis accipit. Certas habet à conditore leges, suas iq; speciei destinatas. In eadem specie si loca, si cœli menta vel inclinationes obtundant, obstrepant, versentur : pro modo materiæ suas vires periclita- r, atq; efficit, quantum satis pro copia, proq; inopia. æc ubi dixit, triaq; digessit elementa, non eodem, uo suprà, censu: nunc novo capite diversam init ra- onem principiorum.

*Opus, inquit, habet planta rerum quatuor, uni- "
ersali ratione: certo semine, convenienti loco, aquæ "
odo, aëre simili. Hæc omnia cùm certo convenerint "
ne, planta gignitur, & augetur. Cùm illa recessere, "
cedit item planta præ imbecillitate. Omiserat aë- "*

rem suprà : nunc apponit locum : infrà verò etiam φυ-τείαν. Exclusam ab aere loci rationem uni ascrib[it] terræ : cùm tamen pars major ab aeris, quàm à terr[æ] complexu ambiatur: cum tamen ab aere terra patia-tur. Melius Democritus : δεῖ δὲ πρὸς τὴν τῶν τόπω[ν] ἁρμόζεσθαι φύσιν ἀεί. ἐὰν γὰρ ὁ τόπος ᾖ, τὰ πρὸς ἄρκτο[ν] νεύοντα φυτεύσομεν. *Intelligit enim tam aerem, quàm terram. Explicabimus sic acutius. Erit aqua plant[æ] principium, pro materia: aer, pro loco: item terra. Se-men autem non tam sit plantæ principiũ, quàm plan-ta ipsa tota in potentia. In semine forma sibiipsi, quo[d] commodum sit, exædificans domicilium. Hoc multis locis à Philosopho potuit accipere Themistius, quo[d] planißimè scripsit: Locus est concausa, reducitur[que] a[d] efficientem sicut & instrumentum. Sunt enim extra rem. Nam Galenus cum Platonem sequutus, instru-mentum pro quinto genere causæ statuit, inæquali abutitur divisione. Quod imprimis est vitandum sa-pienti. Etenim cæteræ quatuor causæ primæ æqu[e] sunt : neq[ue] quicquam prius habent. Instrumentum autem habet: non enim movet, nisi motum. Videmus etiam membra hæc hujusce divisionis apud nostrum philosophũ inter se non respondere. Sic fortasse dixisset Aristoteles: Quatuor ex elementis confieri plantã, pro materia. Certa forma, quæ in semine sit, constitui. E-gere cœlo, ut educatur: loco, ut conservetur: alimento, quia corpus est vivens, ergo crescens, ergo solubile, ergo reparabile. Præterea causæ causam omisit. Non enim satis aer est, sed præcentorem habet Solem, Lunam,*

ra sidera. Ille longè omnium maximus error est,
ait, solam aquam esse plantarum alimentū. Quæ
q; constet quatuor elementis, alimentis totidem
i par est. Itaq; in secundo de generatione philoso-
s lacteis verbis illis, quæ hodie à me recitata, nunc
um me cogunt propter singularem suavitatem se-
ronunciare, ἅπαντα δὲ πλείοσι τρέφεται. καὶ γὰρ
περ ἂν δόξειεν μάλιστα μόνῳ ἑνὶ τρέφεσθαι τῷ ὕδατι
ρυτὰ, πλείοσι τρέφεται. μέμικται γὰρ τῷ ὕδατι γῆ.
ius orationis nectar video vos libenter, non sine ma-
o sensu voluptatis haurire. Non enim ille hominis
ius, quàm naturæ videtur ore loqui. Tanta cum
plicitate tantum numerorum conjungit, ut vetu-
nativa, non ambitiosè quæsitus cultus, expleat a-
num paucorum, sed Atticum illum, atq; αὐτόχθονα.
in historiis cum pleraq; omnia scribat: Theodorus
ditis calamistris fusam, laxam, atq; etiam turgi-
m interdum trahat orationem: visus est barbaris
ibusdam, qui temerè tumultum verborum quæri-
nt, etiam (si Deo placet) Aristotelem ipsum dicendo
erasse. Qui tamen hominibus Romanis haud pau-
locis Latinæ dictionis puritatem ægrè tueri posse vi-
atur. Auxerit Gaza literas Latinas, illustrarit, de-
q; genuerit: damus, agnoscimus, laudamus, admi-
mur optimi atq; innocentissimi viri studium, me-
ta: non obtrectamus, amamus, sequimur. At e-
mvero dicatur, melius quàm sit Aristoteles loqu-
s, loqui: suscitabitur animus eruditiorum ad judi-
ndum. Observabunt impuras loquutiones, anxias,
peregri-

peregrinas: καὶ ὡς καλλωπίζειν, *Atticam illam Pall*
dem auſus ſit. Quantò melius Callimachus? Is ubi pi
xiſſet Venerem: Palladi non purpuriſſum afferre, ſ
verum nativumq; colorem ex curſu maluit educer
ἃ δὲ δὶς ἑξήκοντα διαθρέξασα διαύλως. *Quare opor*
tet aſciſcere genuinam puritatem, non è pyxide vena
lem fucum quærere. Sic enim ait: χρίματα ἰδίας ἐκγ
να φυταλιᾶς: *non autem appendere Stalagmia, Spin*
theres, cincinnos meretricios. Matrona eſt Ariſtoteli
oratio, quæ ad ſuum decorem nihil ſibi petat præſidi
Sed ad noſtra. Quod ait hic: univerſali ratione plan
tas egere ſemine, falſum eſt, niſi ex bono & æquo ju-
dicetur. Scilicet ut ſemen ſit etiam ἀνάλογον. *Nam*
ſtirpes quæ ſemen ferunt nullum, nullo item ſemine
ſuam poſſunt ſpeciem propagare. Analogum intelligo,
quod non plenè directóve ſuſcipit cum ſpecie primaria
prædicationem. Non enim ſimus, ex quo Mus naſci-
tur, eſt ejuſdem naturæ ſpecificæ cum ſemine maris &
fœminæ Murium. Auxit errorem, cum excluſit excu-
ſationem: addit enim διωρισμένε: *ſemine certo, atq;*
à natura præſcripto. Quin confuſa quorundam prin-
cipia ſunt in ſeminibus ipſis, uti dicebamus, Rapi &
Braßicæ, & aliorum. Ut quintam omittamus cau-
ſam, τὴν φυτείαν. *Nam neq; plantatio, neq; cultus,*
neq; cura ulla humana maximæ plantarum parti de-
ſideratur. Videamus quota, quantilla pars ſit uni-
verſæ naturæ ſtirpium labor vel agricolæ, vel olitoris.
Aerem verò ſimilem cum requirit, quam exigat ſimi-
litudinem, comminiſci nequeo. Nam ſi calidis cali-
dum

præscribit, profectò naturæ ignarus est. Etenim [..]tica sive Scythica planta, quam dicebamus cum [..]go falsò Calamum aromaticum, in gelidissimis lo-[..]dmodum calida nascitur: sicut contrà, Lactuca, [..]aver, Cucumis in Africa, & in Aegypto. In plaga [..]rida Cacao, tam gelida humiditate, ut ibi solum [..]vis precio permutetur ad refrigerationem. Sin id [..]μον accepit pro latente quapiam proprietate, næ ille [..]is illuserit. Latius enim patet ejus ambitus signifi-[..]i, quàm ut vel præsentis operæ, vel etiam intellectus [..]ri angustiis capi possit. Dixit, συντελεσθῶσι: ut [..]positio, σὺν, indicaret societatem: verbum autem [..]um, finem. Quasi quorum finis sit coitio hæc ad [..]ntæ generationem. ἀποχωρήσουσι verò festivè, ab-[..]dunt ab eo modo temperationis. Absistunt, ut Vir-[..]us loquitur. Absunt, simplicissimè. Quippe non in [..]tu res ipsa posita est, sed in concretione. Erudito-[..]n vulgus dixisset, distant. Et ἀσθενεῖ, si respicia-[..]s ad perfectam temperationem: ad cujus respectum [..]morbus. Sibi quidem sana planta: sed ægra, si ad [..]dium referatur. Interpretatus sum σύμμετρον [..]ρος, aquæ modum: sicut agri modum Horatius. Non [..]òd metuam, quod vel minatur, vel exprobrat, vel [..]net Plinius: carere nos voce, qua Græcam explice-[..]s. Vitruvius enim antiquior illo, commensum vo-[..]t. Simplicissimè sic possim, quantum satis. Verùm [..]n nos ad montes ducet, fortasse non recusantes: te [..]sar, ut reor, invitum. Non enim jam superabis [..]πανοπλίᾳ cursu clivum, quo teipso perniciores in

campo

campo ψιλοὺς provocabas. At tu ſi nolis aſcendere, ſpectato ſaltem montanas herbas, quas iſte præſtantiſſimas prædicat ad medicamenta. „ Propenſiores enim „ propria natura dicit, atq; præſtantiores ad medicinam. Ad uſum verò cibi fructus ipſos duriores, ſi coctionem ſpectemus. Tum autem minoris operæ ad alendum. At verbum unum admiſcuit, quod plus tardat meum curſum, quàm montes iſti, quos ipſe dicit ὑψηλούς. Inquit enim: εἰ ἔςαι εἶδος. Arbitror id innuere: non omnes ſpecies ad medicinam facere. Si uſus venerit, ut cujuſpiam forma comparetur ad id operis: ejus Ideæ individua montium beneficio fieri generoſiora. Hoc quoq; ſenſit Avenrois ille magnus. Tam miſerè falſus hac in parte, quàm anxiè fuit acutus. Nimirum haud omnes herbæ petuntur ob calorem, quem à montibus comparent: neq; propter ſiccitatem, quæ indidem quæri poſſit. E lacubus excipiuntur quædam: à litoribus aliæ. Dant & paludes, & opacæ valles, locaq; Solibus inviſa. Quemadmodum cibi quoq; non uno ex loco petuntur omnes. In 20. ſectione Philoſophi verba memini: οἱ σίκυοι πέπονες ἄριςοι ἐν τοῖς ἑλώδεσι. Polium igitur è montanis eruam: Rha mihi campi mittent. At dicent: ejuſdem ſpeciei quæ ferunt montes medicamenta potiora campeſtribus periclitati ſumus. Hoc fefellit illos. Nam cujus plantæ humidum obtundet efficaciam, de montibus effodiam. Cujus expetetur ſiccior acrimonia, deſumetur inde. Ubi contrà quid aliud uſus flagitaverit, id contrariis in locis inventum erutumq; curabo. Illud eſt Avenrois argumentum,

Montes

ntes esse cœlo propiores. Hoc alterutra potest intel-one capi: scilicet ad qualitates aut elementares, cœlestes. Si de elementaribus sentit: hoc jam refu-m est. Si de cœlestibus: stultè putaverim, cœli vi-llas immateriales, pusillo clivi tractu vel profliga-vel fatigari posse. Aequè valens puto cœli robur in terræ visceribus ad metallum, & in summa Te-sfe, aut Casio ad Buphthalmum. Quippe nec ullo poris ævo, neque spatii fatiscit longinquitate. De-i nanque sunt illi philosophi, atque in iis Conciliator, naturã effœtescere putabat. Mutatur illa quidem sui mutatione: scilicet in officiis, functionibus, ef-onibus aliã atque aliam ostendit sese: tamen eadem lo secius, velut ille Discobolos, ubi seipsum erexerit. n si materia, quæ fuit olim, nunc est eadem: si ni-i decessit quantitatis: si formæ non patiuntur τὸ λλον, καὶ τὸ ἧττον: si, quemadmodum dicebamus ali-Natura Dei potestas est: quî fieri possit, ut se minor sit? Oportet enim, quod patitur, à fortiori pati. id obicis est formæ hominis, quo præpediatur ejus ad materiam sibi nunc, sicuti prius, conforman-, conformata utendum? Nam si fluunt à formis dentia, neque mutantur formæ, non erunt acci-tium mutationes aliæ, quàm quæ intersunt au-s sui. A terra tollatur reflectio radiorum, ac quæ alia talia (nam hinc haud negarim virium acci-talem variationem) at immaterialem illam vim, dantur formæ rebus, in quibus nulla vehemens litas dominatur, puta gemmis, auro, videmus

nullo

nullo distantiæ situ defatigari. His cum videretur aliquid addere velle, suscepit Ferrerius sermonem. Majus, inquit, opus, Bajuli, motum est à te, quàm ut capi queat angustiis hujusce disputationis. Brevissimè tamen in perplexissimo judicio quid sentiam, non prætéribo. Ut rectè abs te dictum est, non fatigari Naturam, ita non minus rectè dici possit, ejus actiones adeò varias esse, ut nobis illa (tametsi non deficit) deficere videatur. Itaq; sic illa sententia condienda est: Non Dei vim delassari: non seipsa fieri minorem, aut deteriorem, sed manente robore illo, consiliis illis inconcussis, invictis, infinitis, opus esse minus interdum. Veluti cum haud semper hominem creat. In Muris opificio virtus eadem, Deus idem. Non in hoc inferior seipso, sed in opere inæquali, tamen æqualis ipse sibi. Non absimili ratione, si consideres in eadem specie, quæ nos appellamus individua diversa. In unaquaq; specie certus ambitus præscriptus est, quantitatis, qualitatum, figuræ, numeri partium, situs, finium, officiorum. In iis quasi spatia facit natura deambulans in eodem sæculo sæpè: quemadmodum Samogethios accipimus nanos natos ex gigantibus, & gigantum patres postea. Quanto majore commodo liceat ei diversis ætatum tractibus operari simili ludo? Neq; verò sine ratione vagatur hæc oratio mea. Non enim vestrum quenquam latet vetus, ab Aristotele sæpius usurpatum, proverbium: πῦρ ἐπὶ πῦρ. Hoc eò spectat: ut si magnas intueamur conjunctiones: quoties similes coierint naturæ siderum, similibus signis, domibus, gaudiis,

...is, exaltationibus, faciebus, terminis: efficaciora ...oq; sint eventa. Hæc vulgo quoq; nota sunt. At illa ...is doctis: abductum caput Arietis à superioris cœli ...oite, non amisisse vires suas: qua in re tecum sentia... ...us: sed sociis copiis amißis, ejus operam minoris fa... ...um, non potestatem. Quamobrem & quod tu profi... ...e, profiteamur: & quod illi prædicant, hunc ad mo... ...m censeo prædicandum. Cum ab his conticuisset, ait ...Julius: Bone Deus, quanti fuit mihi deerrasse, ut ...n nobili, tantis differto commoditatibus exciperer ...verticulo. Redibo igitur in viam. Quod de coctione ...ibit hic, attentius est observandum. Generosius est ...ollibus triticum, quàm è campis. Plus alit: minus ...rumpitur: citius concoquitur. Poma quoq; mon... ...a maxima ex parte, pro cibis, succo sunt aptiora: ...npestria dilutiore: minus sapiunt, celerius corrum... ...ntur: minus alunt, propter æqueæ materiæ inepti... ...dinem: sicuti montana propter terrestrem siccita... ...n. Et quæ diximus alibi de sententia Theophrasti, ...er Mali, Fraxiniq; natura campestrium, prohi... ...t nos huic accedere sententiæ. Attendamus etiam ...ntarum cum animalibus comparationem, meo ...dem judicio, non injucundam. Quippe tum plan... tum animantes montium indigenæ, suo quæq; in ...ere diutius vivunt, quàm campestres. Hoc observa... ...n est in 14. sectione. Causæ duo subsunt: calor in ...nido: cujus non tam quæritur multitudo, quàm ...ectiones duæ: μήτε εὔπηκτον, μήτε εὐξήρεγυτον. ...tur montanorum humor cùm sit minor, minusq;

 obno-

obnoxius τῇ πήξει, καὶ τῇ ξηράνσει: haud quidem tan moles est, at vitæ diuturnitas & fœcunditas maj Hoc excipere licet ex libro περὶ μακροβιότητος, & decima sectione. Gallinæ quoq; minusculæ sunt fœc diores. Et in secundo de causis Theophrastus, exce arbores fructum pusillum ferre prodidit. Multo scil opus habere alimento. Infœcundas vivere diutius eandem rationem. Nam cum ille ibi, tum præcepto ptimus antè dixerat, τὰ ὀχευτικὰ βραχυβιώτε Quare putarunt quidam, passerum nullum excec bimatum: sanè haud contemnenda opinione. Ex parum captatur, minimũ capitur: fœcundissimi su frequentia non magna. Est & proportio quadam cundum quasi gradus, sanitatis, roboris, vitæ. Igit salaces morbosi, etiam brevioris vitæ. In Hercule, Veneri fuit imprimis obnoxius, neq; indicium, judicium vitæ fieri potuit. Igni nanq; vitæ finem tevertit. At memoria prodita sunt athletarum non na, qui, ut valentiores essent, victoriarum spem in bidinis abstinentia collocarunt. Plato quidem in oc vo de legibus, Astylum, Diopompum, Crissonem co memorat: sed ante omnes Iccum Tarentinum. verò putet quispiam subesse contradictionem. Mon næ minores. Montanæ fœcundiores. Montanæ lon viores. Fœcundæ minus vivunt. Comparantur en eodem in genere cum campestribus, quæ sunt majo Tum autem si æquè fœcundæ sunt, minus viv Quod autem sequitur, facile intellectu est: Loca S viduata infœcunda esse. Verbum quod suprà pone

ur, hîc repetit, ἀπομεμακρυσμένοι, id est, οἱ ἄποθεν τόποι. In quodam codice legebatur ἀπομεμακαρισμένοι, voce translata. Infelicia sanè sunt illa loca. Excipitur idem sensus è quinto de Republica: πόλεις, inquit, κακὰς, καὶ ἡμαρτημένας. Inde transit ad contrarium, videlicet ubi nimius est Sol. Verùm phrasin uti probetis, Græcè pronunciabo: ἐὰν ὁ ἥλιος μακρότητα τῇ ἡμέρᾳ « προσάγῃ ἐν τῇ κινήσει αὐτοῦ, καὶ κατακυειάζῃ τῆς ὑγρότητος, οὐκ ἔχει τὸ φυτὸν δυνάμεις φύλλα, καὶ καρποὺς « προσάγειν. Perpensa suprà fuit hæc sententia de mora « Solis. Utroq; opus est, & ipsa, & directo radio. Solem verò suo motu non producere diem, dicet aptius Ferrerius: nisi quatenus promovet in orientē contra diurnū motum. At hoc quotidie facit. Et fortasse nō tunc animadvertebat noster hic. Ad aquas deinde redit: ut hoc etiam loco videamus, quanto cum periculo poßimus in capita discursus hos sistere. Sed quasi rem inducat novam, usurpavit interrogationem. Quid autē de plan- « tis, inquit, oportet intelligere, quæ nascuntur in aquo- « sis locis? In iis ubi quiescit aqua, fit quasi limus. Neq; « vis est in aëre, qua fiat, ut aquæ subsistant partes. Con- « tinetur aër ipse in terræ partibus interioribus: prohi- « betq; aquæ craßitudinem ascendere. Illis igitur in locis « fluctuante vento, coarctata terra, seipsum si cōprimat « involutus aër, & compingat humorem ventus: plantæ « prodibunt ex humore hoc, haud ita multo differentes « inter se specie, figuraq; propter æquæ stationem, atq; « craßitudinem, & calorem Solis de superiore loco. Atq; « hæc quidem brevißimè potuit: si animum appulisset

ad Aristotelicam dicendi rationem. Nunc infelici
divagatus incidit in aquaticam hanc quietem. Si, i
quit, quiescat aqua, limus fit. At etiam non quiesce
te. Nam quot fluviorum fundi limosi sunt? Non en
merabo, qui nullo nobis noto numero continentur. S
quanam modò videte. Multi sunt in Taurini Nilo ip
non infeliciores. Grana diluviis hybernis quantu
glebæ detersit à vicinis pratis, tantum reponit pauci
lis vernis diebus, etiam cum fœnore nonnunquam
Neq; hoc inferior Duria. Beneficium par: cursus pr
ductior: alveus major: uberiores aquæ. Ex alpibus
terq;: hic ab iis, quas altrinsecus accolunt Centrones
ille in prætura Sutriorum. Deinde curiosius addit
peram ventorum, quasi ad fundi subversionem,
admisceatur aquæ. Quin citius quietiores aquas li
mosiores ipsemet intelligit. Et profectò Solis vim exci
pit acriorem, atq; incrassescit, etiam contactu terr
nullo. Id quod vel in lapideis alveis, vel in vasis vitre
compertum est. Sequuntur illa verba: οὐκ ἔστι δύναμι
ἐν τῷ ἀέρει, ἵνα ὑποστήσῃ τὰ μέρη τοῦ ὕδατος. Nequi
aër superare partes aquæ. Sanè ita sit. Obducta enim
quasi cute quadam, nequit efferre aër sese. At cùm
ait: καὶ κωλύει τὴν παχύτητα τοῦ ὕδατος ἀναβαίνειν:
profectò ludit nos. Quis enim dicat, aërem depressum
loco inferiore ab aquæ crassitudine, atq; cohibitum eo
loco, efficere, ne aquæ crassities ascendat? Quin inter
duas illas crassities interstitus, eam dico, quæ ab imo
vult ascendere: quod ait hic: & eam, quæ involutum
exhibet: potius hanc urgeat impetu suo naturali,

pro-

…ſcindatq́; adeò, ut erumpat. Tanto, quæ ſubdit fœ-
…ora: Agitatu ventorum compingi terram. Nam "
…nè tunc aër ille compreſſus à ſuperiore limo, dirum-
…t, uti dicebamus, ipſum facilius propter agitationē.
…uò fiat, ut & decedat ipſe, & aquæ ſubeunti cedat.
…antum abeſt, ut illa vera ſint: συμπιέσῃ ἑαυτὸν ὁ
…ειλημμένος ἀήρ. Qua vi, quóve inſtrumento ſeſe
…mprimat aër? Nónne aëris forma ſurſum levat ae-
… materiam in ſeptimo & octavo phyſicorum. Aquæ
…rò quietem ſtatuit pro cauſa temerè: quare non
…ultum differant inter ſe plantarum ſpecies. Nam in
…rra quæ longè quietior eſt, diſsimiliores ſunt plantæ.
…t longè ſunt inter ſe diſsimiles Nymphæa, Sium, Len-
…cula. In mari, Coralium, Alga, Bryon. Aggreditur
…am nunc, quam Jecorariam vocamus. Cujus hiſto-
…am ac generationem ſuprà decuit cum Lenticula
…ntexi. Rurſus, inquit, de plantis, quæ ſunt humidis "
…cis, quarūq́; ſuperficies apparet in ſumma tellure vi- "
…ſcens, hæc dico: In eo loco parvam eſſe raritatem. Cu- "
…s humorē loci cùm Sol ingruens moverit: atq; ejuſ- "
…odi motus eventu caloreq́; terræ partibus interiori- "
…us involuto calefecerit locum: id quod nunquam con- "
…ingit, in quibus planta non habet, unde creſcat: tunc "
…umore ſuapte diffuſo extenſione, fit fumus in terræ ſu- "
…erficie, quaſi textura quadā vireſcens. Atq; inde plan- "
… gignitur carens foliis, ex eo genere plantæ, quod ex- "
…t in aquæ ſuperficie. Sed hoc illo majus eſt, propterea "
…uòd terræ propius. Tametſi neq; in altum tolli, neq; "
…xtendi poteſt. Hæc, inquam, ſi ſuperioribus attexuiſ- "
 ſet,

ſet, quibus aquaticæ Lenticulæ narrabat hiſtoriam: unico verbo poterat explicare ſic: Par Epaticæ ratio: ſed amplior magnitudo, propterea quòd terræ propior eſt. Quanquam hæc cauſa manca eſt admodum. Breviores enim plantæ folio eſſent grandiore, quia prope terram ſunt magis. At enimverò etiam procul à fundo Nymphæa fundit folium grandiſſimum. Aequali verò tractu Hydroſelinum tenuiſſimum. Sic in terreſtribus: latum Platanus, Hippuris capillaceum. Neq; verò putetis hanc potius calumniam, quàm animadverſionem. Nam aquaticæ folia craſſa, ut Nymphææ, terreſtri tenuiſſima ut Chærephyllo. Aquaticæ tenuia, ut Hydroſelino: terreſtri craſſiſſima, ut Vermiculari. Loquendi modus ſacris libris peculiares: ſuper facie terræ. Sic hoc loco: ἐν τῇ ὄψει τῆς γῆς. Salluſtius ad pugnæ tranſtulit aſpectum, non nimis, ut quibuſdam duris videtur, durè. Faciunt enim pugnam milites. Sed ne Ovidius quidem temerè vultum unum rerum Chaos videtur appellaſſe. Tetigit enim litem, & amicitiam veterum philoſophorum, quas duas cauſas efficientes illi ſtatuebant. Erant ſiquidē ipſis Mundi conditores hi. Neceſſitatem faciebant primum, & maximum, & valentiſſimum. Alterum, Mentem voluntati obſequentem, atq; ejus præſcripto formarum, diſcretionum, conſtitutionum architectam, claſſium ordinatricem. Quod apud veritatis ſtudioſos maximè impium eſt. Ridiculum etiam, neceſſitatem ſtatuere priorem conditore. Quin neceſſitatis nomen ipſum exterminant à Deo Sapientes, idq; optimo conſilio. Tertio po-

o ponebant loco naturam: vim, uti dicebam, ordinatum, conflatam ex assensu mutuo Mentis, ac Necessitatis. Hæc erat illorum picta Trinitas. Usque adeò veritatis lux etiam in tenebrarum cæcitate sui speciem habuit, antequam de Cœlo coràm fulgeret nobis. Sic naturam istam, Spiritum Virgilius appellavit, agnovitque cunctis partibus integrum ubique insinuatum. Quartum principium addiderunt, Materiam. Iccirco ea materia, dum adhuc essent omnia confusa, fuerit vultus unus: id est, principiorum consensus absque motu. μικρά, inquit, ἀραιότης. Quia si multa raritas esset, exhalarent illa: neque retinerentur intus ad plantæ materiam. ἐμπεσὼν ὁ ἥλιος. Festiva loquutio. ἐνσκήπτων alibi dixit Aristoteles: vel, ut alio codice legitur, ἐνσκίμπτων. Nos commodè, ut opinor, ingruens: ut de imbre Poëta dixit. Cæterum addidit, de quo addubitemus. Sol, inquit, calefecerit locum motu. Non enim Solis motus calefacit. Quin contrà, quies potius id facere videatur. Propertio manifesta est in arcus majoris transmissione. Aequiparatur enim quieti mora motus. Quanquam id, ut alibi dicebamus, non est causa, sed Solis calor. Tempus enim nihil facere, satis ostendimus suo loco: sicut &, quemadmodū motus calefaciat. Etiam præter Aristotelis morem loquutus est, ubi dixit: καπνὸς γίνεται. Nam fumus est exhalatio sicca. Et suaviter accipienda verba illa: μὴ ἔχον φύλλα. Non habet folia: sed ita tamen, ut potius tota planta folium unicum, laciniatum, atque in se involutum esse videatur. Quod de Jasionis flore prodit Theophrastus.

Explicatius est ad truncos roborum vetustorum; cæte-
ra natura similibus foliorum rudimentis, nomine me-
dicorum vulgò, Pulmonariæ. Explicatioris in hoc fi-
guræ ratio certa sub forma siccitas. Evenit aliquando
ut aquaticæ ipsius facies expreßior sit, & foliorum ill
diuturna meditatio exeat in veram conformation
Quamobrem ligulas quoq; erigit, & flores. Interdum
humore destituta, nihil aliud est quàm coriacea lapi-
dis obductio. ἀναβαίνειν, unam intellexit modò dimen-
sionem: in altum scilicet, tum rectè, tum verè. ἐκτεί-
νεσθαι, eandem dimensionem, neq; rectè, neq; verè. ἔκ-
τασις enim etiam in longum est. Iccirco dixi, non ve-
rè. Dico, non rectè, propterea quòd applicat malè sen-
tentiam ad id, cui non competit. Negat enim ἐκτεί-
νεσθαι. At productio tam in latum, quàm in longum,
quàm in altum, ex libro de mistorum affectibus. Hoc
enim ταὐτόν. Sed jam de plantis iis, quæ in aliis gene-
rantur plantis, quid sentiat, videamus. Quo loco si
" quis voluerit novum secare caput, liceat. Sæpe verò,
" inquit, aliis etiam in plantis plantæ progignuntur
" quædam, non eiusdem vel speciei, vel similitudinis:
" idq; sine radice. Moventur autem hæc sic: Planta, quæ
" spinis prædita sit, ubi in aqua pingui sita movetur, a-
" periuntur ejus partes. Tum verò Sol educit per vapo-
" rem, quæ in ea sunt, putredines: eisq; affert coctionem,
" Propriaq; natura in locum putrefactum præstat opem
" calore temperato; atq; inde plantam auget. Quasi fi-
" lamenta videatur in seipsum totam producere. Hoc
" plantarum proprium est, quæ multis præditæ sunt

spinis.

inis. Tum igitur ea generatur, quam Linozostin vo- "
:nt; aliaq; similes ei. Hanc sententiam capias ex hi- "
oriarum libro quinto Philosophi. Cùm animalium
torundam natura sit, ut in aliis animalibus, neq; a-
bi, neq; aliter oriantur. Dixit, ἀλλο φυτὸν: sicut
beophrastus ἀλλόχωλον, hunc herbarum modum. Et
bdit: ὑ τȣ͂ αὐτȣ͂ εἴδους. Quoniam τὸ ἀλλο multipliciter
citur; sicut & τὸ αὐτὸ: quemadmodum alibi dice-
amus. Et addidit, τῆς αὐτῆς ὁμοιώσεως: quasi dicat,
eq; genere eadem, neq; τῷ ἀνάλογον. Non enim Visco
: Quercui quicquam similitudinis. Sic enim loqu-
us fuisset Aristoteles. Dixit, ἄνδ ῥίζης: Iccirco quia
lantæ aliæ cum radice oriuntur: ut Muscus, Polypo-
ium: quæ perinde nascuntur in plantis, atq; Viscum,
: Epithymum. Sed ambitiosè admodum, κινεῖται δὲ
ἴτο οὕτως. Movetur, pro eo, quod est, gignitur. Et ob-
ura est oratio: ὁπόταν κινήσει φυτὸν πολλῶν ἀκαν-
ῶν ἐν πίονι ὕδατι. Nam quid est, quod plantam mo-
et. Accipit hic motum pro eo, quod est διάθεσις.
inguem aquam voluit esse materiam, propter lento-
m, qui in illis est capillamentis, & in Visco. Verùm
lam est, Thymum siccissimis gaudere locis: tum illud
hymi genus Epithymum ferre, quod durius est, &
hymbræ naturæ propius, ac propterea minus pingue:
uod sanè tenui admodum solo provenit. Neq; verum
st, quod ait: aculeatarum esse proprium hoc; nisi for-
è Quercus & Thymum sua vidit hic in patria spinis
orrida. Ex Paliuris autem quæ planta prodit? Itaq;
neq; soli generi competit aculeatarum, neq; toti:

non erit proprium. Illud verò non tam ex usu, quàm ex Etymo: cùm vocavit Cuscutam Linozostin. Nam & Apothecæ Lini podagram scitißimo vocabulo dicunt. At veteres Mercurialem dixere Linozostin, temerè sanè. Nihil enim ei cum cinctura Lini. Quanquam illud quoq; animadvertendum est: Cuscutam sive Cassytam, non è lino prodire, sed è solo macro (macescit enim lini satu) natam Lini stipulis advolvi: sicut & Vitias, cæteraq; plantarum impedimenta: quorum meminit Theophrastus, Plinius, Galenus. In pratis quoq; glareosis seorsum ab adminiculis oritur Cuscuta: quod & aliàs diximus: è quibus evulsa, atq; inchoatis uvis obvoluta, tum adhærescit, tum vivit: adeò verò crescit, ut mirandam in magnitudinem demittatur. Divisio sic scitè admodum statuetur. Ejus generis plantas, alias foliatas, alias non: ut Epithymum. Quasdam sementigeras: ut Cuscutam, & Viscum: quasdam non. Quod autem attribuit id officium Soli, non tam malè, quàm mutilè. Informatrici enim est. Illud enim prudentius accipiendum. Auget, inquit, plantam. Equo si enascantur cornua: bene cordatus philosophus nequaquam crevisse dicet equum: siquidem non fuerit naturalis equi pars. Ita non crescere terra dicitur, à qua prodit planta. Tota enim specie diversa sunt: stirps, & terra: Equus, & cornua: Quercus, & viscum. μαθηματικῶς ergo sint aucta quantitate, non univoca substantia. Et accuratius id interpretandum: ἀνικμᾶται ὁ ἥλιος τὰς ἐν αὐτῷ σήψεις: πέψιντε ποιεῖ τούτῳ. In priore parte fortasse latet error.

error. Non enim ex Thymi putredine fieri Epithy-
um arbitror: sed ex bono succo elaboratiore: sicut in
nimali pilum. Quod ipse fateri cogatur, qui plantam
ubit crescere. Non enim crescat ex putredine. In al-
a parte similis negligentia. Cui τούτῳ? Non enim
ntam coquit Sol, à qua succos educit: sed quas edu-
, putredines excoquit. Negligentius etiam vocavit
tredines, locum: dixit enim εἰς τόπον τὸν σεσημμένον.
to potuerit: Aristoteles sibi licere noluerit. Ille enim
ὗ ὕλην χώραν appellavit. Mutilè quoq; narrat, cùm
umenta nominat. Viscum quidem hujus naturæ est,
non hujus figuræ. Et minus rectè: εἰς ὅλον ἑαυτό.
uando non tota planta tegitur capillamentis. Allu-
tamen ad illud Plinianum palliolum, de quo aliâs.
c cùm enarravit, jam bis ter dictam sententiam re-
it novo capite, nova recensione principiorum. Plura
im, quàm suprà, statuit, & inconstanti sententia.
nnes, inquit, herbæ, & si quid super terra crescit, "
q; in terra, proveniunt ex aliquo horum quinq;: se- "
ne, humore aqueo, loco accommodato, aëre, planta- "
ne. Atq; hæc quinq; sunt, ut ita dicam, plantarum "
dices. Audacter sanè, cùm herbas nominavit, adde- "
instituit, καὶ εἴτι αὐξάνεται ἐπὶ τῆς γῆς: ut plantas
nnes amplecteretur. Audacter, inquam: propterea
uòd animalia quoq; super terra crescunt: itemq; ea,
æ non crescunt, horum aliquo opus habent. Quin
lum ipsum in loco est idoneo sibi. Nam quod hacte-
s persuasum fuit multis, primum cœlum in loco non
e: falsum ostendimus alibi. Omnino verò æquani-
mitate

mitate quadam excipienda sententia est. Non enim ex iis omnibus unum conflavit omnibus principium; sed aliud alij necessarium statuit. Quanquam & locus, & aër, aqueus humor, omnibus. Semen, æquivocè: sicuti dicebamus. Plantatio solis plantis, sed non omnibus. Et verbum προέρχεσθαι*, quod proveniunt, interpretatus sum, plus quàm æquivocè: aut illa præpositio,* ἐκ. *Nam quæ proventus similitudo ex loco, & ex semine, & ex materia, & ex plantatione? Materia,* ἐξ οὗ. *Locus,* ἀφ᾽ οὗ. *Plantator,* ὑφ᾽ οὗ. *Semen* ἐξ οὗ, καὶ ὑφ᾽ οὗ. *Si quis locum malit,* ἐν ᾧ*: nihil mutat. Hîc, sicut & priore libro,* ἀντὶ τῆς ἀρχῆς ῥίζα*: sed pejore consilio. Nam radix propria plantæ pars. Confusè igitur promiscueque usus est & partis, & causarum significato. At* ῥίζα *pars inest;* ῥίζα *principium extra est.* φυτείαν *dicere malui plantationem, quàm satum: ne cum semine confunderem. Locus verò perfectionis principium unum est. Propterea nanque tum motus, tum quies fit naturalis. Iccirco pro Entelechia posuit sæpè Philosophus. Postquam plantarum causas recensuit, & generationes,* ὡς τοῦ ὅλου*: nunc aggreditur dicere,* ὡς τῶν μερῶν. *Tripliciter, inquit, ferunt arbores fructus suos: aut ante frondes, aut cum frondibus, aut post frondes. Ponit hic ejusmodi partitionem, cujus mox causam reddat. Rectius tamen præposuisset, quàm distulit divisionem,* τῶν καρποφόρων, καὶ τῶν ἀφόρων. *Atque inde* τῶν φυλλοῤῥοούντων, καὶ τῶν μή. *Tametsi non sunt statim contraria,* τὰ εὔφορα, καὶ τὰ ἄφορα*: sed* τὰ εὔφορα, καὶ τὰ μή. τῶν δὲ μὴ καρποφόρων, τὰ μὲν πολύφορα, τὰ

δὲ ὀλιγό-

ὀλιγόφορα, τὰ δὲ μετειόφορα. *Item alia differentia* [...]*rum, quæ alternis ferunt:* πολύφορα *quidem, si con*[...]*tum spectes proventum:* ὀλιγόφορα, *si continua*[...]*nem interceptam: quando quod semel tulerint uno* [...]*tu, ad duos annos partiendum sit. Notabimus et*[...]*n verbum* ἀκολουθεῖ. *Videtur pro eo positum, quod* [...] συμβαίνῃ. *Sic enim Aristoteles. Nam si* προάγουσι, [...]*n* ἀκολουθεῖ. *Illud an verum sit, attendendum: Fru*[...]*m ferre prius quàm folia. Florem quæ fundant an*[...]*folia, scimus: at fructum quæ ferant, equidē in me*[...]*ria nunc non habeo. Talem divisionem condiamus* [...]*am lepidiore conatu. Plantas alias ferre, alias non.* [...]*æ ferunt, ad sterilitatem mutari, loco, ætate, ne*[...]*gentia. Secundum sationum tempora nonnullas* [...]*bondere fœtura stata. Veluti si post brumam triti*[...]*n terræ mandes. Alias accelerare. Brassicam & la*[...]*cam si quis serat, quo tempore sementescunt adul*[...] *semen secum ferunt ex humo prodeuntes. Quædam* [...]*è toto anni tractu fœcundæ sunt, alium alio sub*[...]*nte fructu. Nonnullæ biferæ sunt. In quibusdam no*[...]*li fructus veteres pellunt. Sunt etiam, sicuti diceba*[...]*s, quæ nullis anni tempestatibus obnoxiæ, circui*[...]*nes à satu suas servent. Cinara si telluri per autu*[...]*num committatur, vere magna ex parte Pineam* [...]*ldet pro opera: si per hyemem, æstate: per ver, au*[...]*mno. Hæc igitur illis anteponenda: aut sic dixisset:* [...] γὰρ φυτόν. *At interpres omnem vim corrupit ora*[...]*nis, cùm ait:* ἔστι τοίνυν φυτόν. *Non enim ex illo po*[...]*t hoc inferri. Quanquam & hic repetit, & mutila.*

Est

„ *Est igitur, inquit, planta, quæ radicē non habet: nul*
„ *gerit folia. Est etiam, quæ caulem sine fructu fert, c*
„ *foliis: cujusmodi Chrysocome, sive Chrysitis. Sic divi*
„ *debamus nos. Quædam partes habet omnes: quæda*
non. Harum quædam unicam, quædam plures. Tuber
enim tota radix mera sunt. Contrà, quæ radice ca
rent, duo sunt generum. Aut enim radicē habent nul
lam necessario, ut Viscum. Aliena enim radice tum ni
titur, tum alitur. Hæc est necessitas naturalis. Detra
cta nanque Visci planta, atque humo pacta non vive
Parasiticas hasce stirpes appellare consuevi: quasi qu
victitent aliena quadra. Aliæ sunt, quæ non caren
quidem radice, sed carere tamen possunt: ut Sedum
atque alia, quæ avulsa vivunt. Quæ verò sit ista mirifi
ca Chrysocome, non equidem scio. Nam quid eam no
existimem propiorem miraculo, cui sit in nomine au
rea coma, in re coma nulla? Tum alias ad partes de
ducamus divisionem. Sine ramis Juncus. Sine foli
Cuscuta. Sine flore Ficus. Sine fructu flos Iridis. Sin
utroque Adiantum. Jam verò propositæ sententiæ cau
„ *sas perpendamus. Sic scribit: Plantæ, quæ fructum*
„ *prius edunt quàm folia, multum pinguis obtinent*
„ *Igitur extenso calore, qui naturaliter inest plantæ, &*
„ *ejus maturitas acceleratur, & corroboratur in rami*
„ *plantæ fervendo. Tum prohibet, quin ab ea succus a-*
„ *scendat. Atque inde tum fructus, tum folia prodeunt*
Tamen mihi videtur huc nullam esse allatam ratio-
nem, propter quā fructus frondibus antevertant. Nam
si κωλύξ τὸν χυμὸν ἀναϐαίνξιν: aut ne fructus quidem
prod-

-odibunt, aut fructus non erunt ἐκ τ͂ χυμ͂. Neq; pos-
-nus interpolare tam duram orationem, ut dicamus,
-nuiores prodire partes, quæ fructibus debeantur.
-unquam concedam, quasvis fructuum partes, qui-
-svis frondium partibus tenuiores. Membranas sive
-tes, coria, putamina, testas contemplamini: maxi-
-am hæc auferent partem Juglandis, Corni, Ziziphi:
Pinum taceam. In ipso quoq; vel Pruno, vel Persico
t corium, & testa. At eæ prius edunt fructum, quàm
-ndes. Florem, inquam, prius: qui fructus inchoa-
s est. Tum qui fructus exeunt, quàm folia, posterio-
s: eorum non omnium partes omnes crassiores sunt
-ondibus. Palmulæ caro tenuis. Medulla Balani My-
-psicæ tenuior. Nuclei strobilorum. Quid Mora? Er-
si sumamus argumentum à tenuitate: prævenerint
-uctuum portiunculæ tenues partes alias crassiores.
t enimvero Punicæ coriũ prodit primum longè cras-
-us tum frondibus matricis suæ, tum acinulorum suc-
. Et Persicus neutiquam pinguis arbor est: antegre-
-tur tamen fructus rudimentum frondes. Non am-
-lius immorabor. Vos deducetis animos vestros per
-sas species ad veritatem. Inter herbas quoq; ratio
-nstare nequit. Necesse est enim, folia prodire primũ.
-æc enim erat herbæ definitio. Et in eis tamen pin-
-ues multæ. Neq; bonus philosophus sic loquatur: Ca-
-r, aut maturitas in ramis corroboratur, inq; iis fer-
-et. Quis dicat, τὴν θερμότητα, quis τὴν πέψιν ferve-
? Sed sit interpretis durius scribentis. Illud condona-
nequit: Calore prohiberi succũ, quominus prodeat.

Aperit

Aperit enim calor. Deinde tot locis declaratum est rarefacta plus occupare loci. Atq; hic posuit, ζές. Quare testes adhibeamus bellicis tormentis: quæ tu, Minuti, jocosè fulminalia vocitare solitus es. Ubi *concepit ignem pulvis ille sulfure nitroq; constans, occupat immensa spatia: ut vel ferream propellat molem, vel tu-
„ bum dirumpat ipsum: interdum etiam disjiciat. Vi-
„ deamus alterum partitionis membrum. Ait sic: In
„ plantis, quæ celerius folia producunt, quid intelligen-
„ dum est? Humidorum multæ sunt effectiones. Cum
„ igitur Solis calor cœperit aquæ partes dispergere, sur-
„ sum trahit eas Sol, & maturitas serius evenit: pro-
„ pterea quòd fructus maturitas non est nisi in compa-
„ ctione. Et antecedunt folia fructus ipsos, propter ac-
„ cessionem multæ humiditatis. Sequitur nihilosecius sententiam suam, quam explosimus. Crassiores esse partes, quibus constant frondes. Major quoq; propositio falsa est.* Celerius *in planta produci, quod tenuius est. Hoc enim tum dudum, tum alia disputatione refellebamus. Quippe radix omnium partium maximè terrestris est: atq; ea longè omnium prima generatur. Sic in animali arteriarum prius tunicæ, quàm caro, conformantur. Finis enim primarius motor est vel artificis, vel naturæ. At crassiorum partium quarundam finis nobilior, quàm aliarum aliquot minus crassarum. Multa sunt exempla. Sed manifesta natura tum carnis, tum nervorum comparetur.* Cordis *quoq; concretio crassior est: cujus tamen ortus primus ac princeps partium tenuitate superatur ab adipe, parte perquàm*

ignava

ignava sanè, atq; etiam ignavorum. Intueamur illud «
Gaza actius: Moto, inquit, humore trahit ejus partes Sol «
sursum. Differtur itaq; maturitas. At maturitas ad «
fructum pertinet. Quæ verba vexabunt ingenia vege- «
tra. Nam si partes trahit, trahet tenuiores. Partes
ergo fructuum, non frondium. Præterea dicit, antece-
dere folia, τῇ προσαγωγῇ τῆς πολλῆς ὑγρότητος. Ergo
multus educitur humor. Terræ igitur multum relin-
quetur. Quamobrem hæc futura fuerit fructuum ma-
teria. Id quod ab eo longè diversum est, quod intendit.
Quinetiam, ut hoc omittamus, illud est animadver-
tendum: Non posse, quod ait, evenire, maturitas ut sit
ἐν τῇ συμπήξει. Nam ille terrestris humor secandus
atq; coquendus erit à Sole, quo fructus exeat: & ta-
men tunc, cū inchoatur educente Sole, terrea sunt illa
καὶ πεπηγμένα. Notabimus verbum διασπείρειν: unde
nostrum dispergere. Post hæc eorum rationem reddit,
in quibus frondes simul, fructusq; proveniunt: Humo- «
rem illum, sive lentorem esse pinguem: cujus è tenuio- «
ribus partibus edatur fructus: è craßioribus folia. «
Istam sententiam redarguat multarū natura plan-
tarum. Exemplum sumatur à Rosa, si quis ejus par-
tes mentis vi separatas dijudicet. Nam ut quæq; ma-
ximè terrestris pars est, ita primo quoq; tempore pro-
ducitur: pediculus, alæ, turbinatus tumor ille, qui tan-
dem excrescit in capitis & nomen, & proportionem.
Ejus quoq; floris folia (sicut & alij fructus omnes)
terrestria primùm, aërea postea fiunt. Ut non tam sit
ἐν συμπήξει, quàm ἐν μανώσει maturitas. Hoc autem
 ex Ari-

ex Aristotelis principiis à Conciliatore & aliis disp-
tatum est: Concoctio sitné per inspissationem, an p
rarefactionem. De hoc alibi. Tantum illud hîc: N
esse tutum illis perfugium, qui ventriculi operam n
gant esse coctionem: præparationem ajunt ad cocti
nem. Hoc gladio putarunt se posse solvere Gordianu
illum nodum, quo captiva teneri Philosophi sentent
videbatur. Nam in ventriculo nemo nō videt succu
quàm prius erat in cibo, liquidiorem. Nec judiciu
Conciliatoris satisfacit. Quemadmodum sit id acc
piendum, diximus suo loco. Falsitatem hujusce nov
sententiæ videamus. Omnis motus quæq; pars cui
parti univoca est. Omnis pars alterationis alterat
est: augmenti augmentum: τῆς κατὰ τόπον φορᾶ
φορά. Actio caloris naturalis in cibum, ut fiat succu
in succum, ut fiat sanguis: in sanguinem, ut fiat ros
in rorem, ut fiant aliæ tres illæ θρυλλούμεναι humidi
tates: in hasce, ut fiant corpus: hæ, inquam, omn
actiones alterationes sunt. Eadem materia, idem a
gens: idem finis: idem motus igitur genere, subind
procedens per species adusq; ultimam. Scilicet altera
tio una per hanc speciale, & hanc, & hanc perfectibi
lis alterationem. Non enim fit in ventriculo, sicut i
cacabo præparatio. Sed idem calor, sui similis, uno te-
nore, dissimilis tantùm instrumentis. Ut ad rem re-
deam: noster hic arbitratus est, rerum summam in ca-
lore, tenuitate, tū aliis ejusmodi qualitatibus versari.
At quantò melius Peripatetici, & Proclus ipse, quem
equidem Platonis & Aristotelis glutinum appellar
solitu

solitus sum. Is enim in Alcibiade tria ponit. Primum, οὐσίαν, quam vocant ἐντελέχειαν Peripatetici. Secundum, potentiam, quam δύναμιν nominat. Tertium, ἐνέργειαν, sive actionem. Essentia dominatrix est. Ab ea fluit potentia. Ab hac actio. Essentia consensu omnium est in prædicamento substantiæ. Potentia, sive potestas, sive facultas, seu vis aptitudóve posterior est natura: etiamsi, ut vult Duns, in eodem sit prædicamento, atq; idem re cum essentia. Tanto posterior sit raritas, & tenuitas, in obsequio, atq; adeò nexu ipsius essentiæ, cujus est proles, etiam si sit alumna. Nefas enim est, ut ex Platone & Aristotele scribit Plotinus, effectibus causas superari: ut ego addo, vel etiam æquari. Ambitus quidem par esse poßit: vis non poßit. Sic etiam Galenus χρείαν & ἐνέργειαν distinguit opportunè. Pendet enim actio ab ea natura, quæ in usum atq; utilitatem constituta est. Tametsi χρεία partium omnium esse quit: ἐνέργεια earum tantùm, quæ valent aliquid efficere: quam ob causam dictæ quoq; sunt officiales. Hinc scire licet, an rectè Galeni περὶ χρείας, de usu partium interpretemur. Et sanè rectè: si caro ulli est usui ad fines à natura destinatos. Uti nanq; videtur ea pro partium supplemento. Scilicet ὄγκον facit, officium nullum facit. Quod si χρεία capiátur ad animalis functiones, ut quidā videntur interpretari: nulla sit carnis χρεία. Non enim utitur animal ea. Verùm ad alia. Vocant enim nos antiqui. His enim scribit iste, morē fuisse, folia quoq; fructus appellatione designare. Quos hîc antiquos innuat, non liquet. Nec malè fecit

 usus

usus posteritatis, quæ tam ineptam sustulit ambigu-
tatem. Utinam verò ne scripsisset, quæ sequuntu
Ponentur ergo, ne fallant, si quid est castigandu
„ Cum, inquit, humor tantus est, ut concoqui compi
„ gique non possit, propter aëris ἀνάπτυξιν, & studium a
„ tractionis, quæ desuper à Sole fit: tum ejusmodi hu
„ mor, in quem non est excitata concoctio, alteratur
„ folia, quæ nullo alio fine diriguntur, quàm humidita
„ tis attractione: atque ut sint fructuum operimenta
„ quæ Solis vehementiam defendant. Non igitur nece
„ se est, ut eadem ratio sit & frondium, & fructuum
„ Nanque succus ascendens, ubi alteratus fuerit, in folio
„ rum naturam transit. Non me latet, quod Aristotel
de vite luxuriante scripsit: quodque dicebat Theophra
stus, nimis læto solo bonas arbores degenerare, quò
succus ille nequeat concoqui: quapropter abire in de
teriorem partem: opusque naturæ quasi stare citra fine
suos. Hæc ita capienda sunt: Oppressam nimio succo
vim generativam subsidere, ac cedere oneri: non au-
tem gradus esse concoctionis ejusdem operæ in genera-
tione dimidiata foliorum, & perfecta fructuum. Nam
tametsi succus idem est: eadem vis universalis gene-
randi & informandi: tamen priva vis privis operibus
destinata est: ut hæc flores gignat, illa folia. Nihil, in-
quam, fortuitum ibi, sed certis præscriptum terminis,
ac principiis. Diversus verò abit sæpenumerò ad ma-
teriæ copiam, vel inopiam. Cùm tamen & corpore mi-
nimo Scincus, & maximo Crocodilus in eodem hu-
more, sub eadem figura, sub eodem genere constituti
sint:

sint: ut ex largissima copia materiæ semper increscentem, ut ajunt, molem sibi vindicarit altera species: ex eodem altera thesauro tantilla fuerit unciola contenta. Adianti quoq; tres illæ notæ species ex humore prognatæ, atq; in humoris vi educatæ, siccæ adeò sunt, ut omne sui ortus, hoc est humoris, commerciũ respuant, ac societatem. Noster verò plantarius philosophus admodum materialis est. Proinde quasi ludat tesseris, si non cadit Senio, patiatur jaci Canem. Nihil magis ridiculum, quàm putare, totam naturæ molitionẽ comparatam ad fructus creationem. Id si patrare nequeat, convertat ad frondes operam: ac tanquam in diverticulo merendam capiat: quia non licuerit ad hospitem cœnare. At enimvero natura eadem quam ob causam non omnes fructuum partes esculentas fecit? sanè propterea quòd alium finem cutis habet, alium putamen, alium nucleus, alium alia: stipes, radix, cortex, rami, deniq; frondes ipsæ. Quid, quod & alibi sæpè, hac item parte sibi contradicit? Constitutas enim frondes ait fructuum præsidio. Id igitur agit consulto natura, non autem frustrata spe operis atq; officij prioris. Et quædam profectò plantæ succisiva opera, neq; ex proposito, sed per accidens generatæ viderentur: nimirum quæ nullum ferunt fructum. At quotus quisq; vel è plebe philosophorum putet, naturæ condenti Scolopendrium ad fructum defuisse materiam? Aut, ut acutius dicã, superfuisse: quæ iccirco permanens incocta pòst abierit in folia? Sed formæ ipsi, pro modo rationeq; virium, quantum materiæ deposcitur à fine, naturæ consiliis

*atq; opibus est attributum. Satis est hoc à philosoph-
rum principe tum in libris universalibus, tum in pr
vata historia declaratum. Nam in quarto de Cœl
formam dicit esse ducem perfectionemq; materiæ.
μὲν περιέχον εἶναι εἴδους, τὸ δὲ περιεχόμενον τῆς ὕλης. S
in secundo Physicorum, τῶν πρός τι esse materiam
propterea quòd ἐν ἄλλῳ εἴδει ἄλλη ὕλη. Non alio mod
alia, nisi quia recipit à forma, ut sit hoc aliquid. Va
riatio igitur & alietas est fundamentum τοῦ πρός τι
ut materia sit hujus materia. Est siquidem alia: qui
aliud. Sic etiam in eodem libro de Cœlo divinitus
καὶ ὅτι μὲν ἡ αὐτὴ, τῷ δ' εἶναι οὐ ταὐτόν. Ut secundum es
sentiam sit in prædicamento substantiæ: secundum es
dicatur ad aliquid. Est enim hujus materia. Quare o-
ptimè dixerat, τὸ περιεχόμενον. Ubi ne τὸ ἔχειν ex us
vulgi pro eo capiamus, quod est, occupare tantum, se
pro potestate ipsa efficiendi, atq; gubernandi. Quem-
admodum Plato in Cratylo τὸν ἄνακτα, καὶ τὸν ἕκτορα
pro eodem jubet accipi: ὅτι κρατεῖτε, καὶ κέκτηται. Qua-
re serva est materia: forma verò princeps. Cum igitur
à fructu folium forma differat: etiam materia diversa
erit. Non autem κατὰ τὸ μᾶλλον, καὶ τὸ ἧττον τῆς πέ-
ψεως. Videmus enim post incheatum fructum multas
arbores magnam vim fundere frondium. Esset alioqui
folium fructus incoctus: & fructus folium coctum.
Sicuti de pituita & sanguine Galenus ἀντιστρέφει. Aut
folium esset παράβασις naturæ: sicuti vocat idem
Philosophus. Et natura cogeretur à materia: dictator
à plebe: vel sibi illa adversaretur. At Platonis in quar-
to de*

[...]o de repub. scita sententia est: οὐ φαμὲν τῷ γε αὐτῷ τὸ [α]ὐτὸ ἑαυτοῦ περὶ τὸ αὐτὸ τἀναντία πράττειν. *Hæc sunto [e]x præceptionibus universalibus. Reliqua deinceps è [p]rivatis narrationibus, atque disputationibus. Nam in [2]0. sectione propositarum quæstionum, Myrtos nigras [c]ultu mutari posse negat. Quo fit, ut agnoscamus, formam constare, nec cedere materiæ, aut accidenti. In libro secundo historiarum priscos philosophos castigatos, qui putarint, superiorum dentium ordines in cornuum absumi materiam. Quippe si ita sit: vitulo cornibus avulsis, aut exustis, dentes superiores emersuros. Homo, cui maximum sit cerebrum, unde tum dentes, tum cornua confieri queant, esto corniger. Balænæ quoque huic Cantabricæ, cui dentes nulli, vastissima sunto cornua. Non desit enim materia. Igitur Aristoteles cum* τὰ ἀμφιόδοντα *carere cornibus, quia dentes haberent superiores, ex veterum sententia prodidisset, emendavit addita historia: Nonnulla esse, quæ dentibus careant superioribus, quibus tamen nulla sint cornua. Ibi nominat Camelum. Non est igitur, quod ajunt recentiores, taxari à Plinio Philosophum: sed ab utroque veteres, qui sic senserint. Sequitur enim Plinius illum in undecimo, tota sententia. Neque prudenter iidem Plinium reprehendunt, qui Cervarum attulerit exemplum. Sic autem inquiunt: Non esse in Cervis naturæ defectum, sed occasione sexus evenire, careat ut Cerva cornibus. Tentasse namque naturam in iis quoque, sicut in maribus, quod erat proprium speciei: verùm materia defectam. Hæc illorum opinio. Quasi*

verò natura sit alia, quæ materiam suppeditet; alia quæ materiam deposcat sibi: tanquam Aeneas ab armigero Achate, cum oppressus hostium vi dicit: Suggere tela mihi. At enimverò existimandum est: materiam facilius ac parabilius præsto esse, quàm imponi formam. Operosior enim hæc. In Cerva igitur si vis inest informatrix, unde sumat, quod, quantum opus habet, nihil ei defuturū puto, modò sit ab infinita illa potestate certus præstitutus finis. Cornua verò non debentur Cervinæ speciei, ut Cervi species est: sed speciei in mari tantùm: sicut mammæ, matrix, in fœmina tantum: omninò verò membra, seminaq; genitalia, altera in alterutro. Profundius hæc ita considerabuntur: Hasce differentias duobus esse modis. Unus modus, secundum habitum utrinq; positum; ut membra virilia, & muliebria. Alter modus, secundum habitum, & privationem: cornua, non cornua. Rursus digeramus ad hunc modum: Differentiarum aliquas esse formales: eæ species constituunt, neq; variantur: ut spirare, sentire, moveri, intelligere. Quasdam materiales, quæ in speciei principiis positæ, non in iis consistunt, sed partim in alterutram, ut membra generationis: partim in alteram præcisè partem demittunt sese, nec quærunt alteram: ut Leonum jubæ, Cervorum cornua. Quid? Videamus quot luserit natura modis. Dentata in anteriore mandibulæ superioris parte, non cornuta: Leo. Cornuta, non dentata: Bos. Neq; cornuta, neq; dentata: Camelus. Cornuta & dentata: Indicus Asinus. In utroq; sexu cornuta:

Bos.

Bos. In mari tantum: Arietes nostrates. In fœmella tantum: Arietes Africani. Non sunt igitur vel jubæ, vel cornua specierum differentiæ: sed sicut par & impar in numero. Omnium verò stultißimum, quod profitentur: Naturam materia carere solo Cervæ sexu. Nam quotidianum naturæ opus queat ab aliis operibus ejusdem mutari, differri, intercipi, impediri: At cum primordiis Mundi speciem institutam, quare in masculo integram, in fœmella semper mutilam dicas ob inopiam? Non habuit in penu sua Deus materiã, cum Cervam fabricabat, unde depromeret ad cornua. Sunt verò conjunctiones atq; neceßitudines superioris naturæ cum inferiori cohærentes adeò, ut una tantùm sit Sapientibus, non duæ: sed intellectionis imbecillitate duæ, non una, censeantur. His iisdem de causis malè est à philosophis pronunciatum: qui naturæ propositum dicerent, semper marem generaturire. Quod ad opus perficiundum cum impediatur, quod esset reliquum, fœminam; quasi hostiam succidaneam supponere. Haud negamus, esse marem, quàm fœmellam, majoris operæ. At Hominem quoq; perfectioribus esse constitutum principiis, quàm Leonem. Ad Leonem tamen non divertere: quasi cum sit hominis frustrata creatione. Sic in Timæo Plato fœminæ virum cùm anteposuit, agnovit ex comparatione statum conditionis: non autem constituit operæ gradum in officiis naturæ. Ibi, inquit ille, viros, qui à fortitudine degenerarint, sequente sæculo mutatos in mulieres. Quin simul utrunq; dicit aliquando creatos ita, ut unum fuerint

 corpus,

corpus. Disjunctos postea, quo more nunc fit à natura. Ubi voluit ille sub iis ambagibus æqualem finem propositum consiliis illius. Hanc disputationem colligemus ex summis Metaphysicæ principiis. Quæ Sapientia cùm Deum rerum omnium autorem censeat, eundemq; omnium item rerum formam quodammodo dicat: necesse est, ut quantum formæ aliæ distant ab illa prima forma nobilitate, tantũ à formis hisce materia. Quod verò pertinet ad præsentem contemplationem de fructuum ac frondium generatione, ne nos moveat, quod in vigesima sectione scriptum est. Rhaphano, inquit, hybernis temporibus si adimantur folia, solumq; desuper paviatur, ne descendat aqua, grandissima radix æstate fiet. Nam tametsi videntur verba hæc eandem radici foliisq; materiam constituere: haud tamen ita est. Sanè succus à terra materia longinqua & communis esto. Negatis foliis foliorum creatrix vis in otio est. Succus, qui non ascendit, virtuti radicis auctrici transmissione frustratum reservatur: atq; ita crescit. Nunquam tamen dixerim, succum illum, ex quo radix continuò futura fuerat, porrò coctum, ac maturatum, sese in folia daturum, si permittatur. Sed communem massam rudem atq; inchoatam educi statim, atq; alterari ad transmutationem, fieriq; materiam secundam, aliam pro radice, atq; in radicem, aliam in alia. De foliis quoq; minus benè loquutus est:
„ ἃ δὴ ὐκ ἔχουσιν ἄλλον σκοπὸν, εἰ μὴ ἐφέλκυσιν τῆς ὑγρό-
„ τητος. *Nam si folia nullum sibi proponunt alium finem, præter humoris attractionem: igitur folia sunt*
excre-

xcrementa. Excrementa nanq; nullum habent finem ipſa, niſi humoris attractionem: ut pili quidam. Qui non alia de cauſa ſunt: niſi ut ne ſint. Pili muſtacei creſcunt, ut tondeantur. Facti ſunt à natura, non ut aliquid facerent, ſed ut aliquid fierent. Longè ſanè nobilior eſt eorum conſtitutio, quàm fumus, quo ex concreantur. Quanquam ne id quidem, tametſi tum Alexandri, tum eſt Theophraſti jactatum autoritate, probatur mihi. Folia præſidij nomine condita: quibus eſſet munimentum fructibus ab incommodis. Omitto, quæ ſuprà commemorabam, argumenta multa. Complures ſunt plantæ, quæ nullum fructum ferunt, folia ferunt. Ergo non propter fructum. Enati flores ſinu foliorum tutela plerisq; in arboribus, longè ſanè imbecilliores, quàm fructus ipſi: quantò verò propiores injuriæ? pruinis extremæ brumæ, veris imbribus ineuntis. Non igitur folia fructuum cauſa. Hoc unum ſit: illud alterum. Si per ſe, ſi primò, fructus ad propagationem, foliis prohibetur, quin matureſcat: propagatio fieri nequit ſine maturitate: folia non ſolùm non afferent ullum juvamentum, ſed etiam impedimento erunt. Sin ſecundo loco, naturæq; inſtitutis iidem fructus ſunt ad animalium cibum deſtinati: jam hoc quoq; frondium frequentia corrumpitur beneficium. Quocirca ſtringuntur vites, propterea quòd obſunt frondes. Quo in rerum genere mihi quidem videtur naturæ conſilium multo callidiſſimum: quæ ultrò auxerit hominis ſtudium, non tam neglecta, quàm relicta parte operis ei, cui theſaurum apparat. Ad hæc,

non

non omnes fructus sub foliis. Postremò fructuum o-
mnium maximè utile ac necessarium nullo ejusmodi
munimento tectum est: Triticum, inquam: sicuti n[on]
frugum quidem alia genera: quæ tam curiosa judici[a]
non mediocriter hoc in negotio vexare possunt. Hin[c]
ex olearum historia diligentius prosequitur senten-
„ *tiam suam. Nam, inquit, quod humor hic sit folia,*
„ *maturitas autem flos; ex olea patet. Aliquando namq;*
„ *contingit certis annis, ut sterilescant. Suffecta deinde*
„ *materia fructum ferant, solito proventu. Hoc nos tan-*
tum abest, ut negemus, ut etiam pro nobis facere con-
tendamus. Putantur sanè vites: nempe quo succi
quantitas uvis sufficiat, neq; vel in brachia, vel in
frondes distrahatur. Cæterùm haud ita est: ut quo
anno sterilescunt oleæ, non fiat succus idoneus ad fru-
ctus confectionem: propterea quòd ulteriore opera
quàm pro foliis illum percoquere nequeant. Sed vis
ipsa fructificans prioris anni sedulitate fatigata, se-
quenti effœta conquiescit. Est enim, quod & alibi di-
cebamus, hoc omnibus materialibus commune rebus,
ut agendo fathiscant. Sic intelligenda sententia est
Theophrasti, hæc eadem prædicantis in primo de cau-
sis: Frondibus luxuriantem minus ferre fructuum. Et
in quinto: Paucas extare frondes Amygdalo, quæ fru-
ctus ediderit uberiores. Concludetur ex illis contradi-
ctio deprehensa. Fructibus existunt præsidio frondes:
Ubi nullus fructus, frondium plus. Pro insuavibus illa
„ *verba notanda sunt:* ὅταν ἡ φύσις πέψιν ποιήσῃ, ἀνα-
„ βαίνει πρώτως ἐκ τῆς λεπτότητος, ὅπερ οὐκ ἐπαύθη ἐκ

τῆς θερ-

τῆς θερμότητος. *Asperitas ea sic lenietur: Educi fru-ctum de tenuioribus partibus, quas non absumpserit calor. Dixerim, ἐπαύθη: factum est, ut deficeret. Nam κίνησις suprà ponebatur pro generatione. Iccirco motus privatio, pausa, dicta est hic: qua voce veteres utebantur. Id si quis aliter interpretetur: more nostro satis habeamus, & acquiescamus: sequamurq; liben-tissimè doctiorem. Neq; enim vel ego moror hæc, vel ipsa me morantur, in quibus divinatio, quàm judi-cium, potior est. Oratione scabiosa semper ungues no-stri fiunt fœdiores.*

Enarrat deinceps alias partes certarum specierum: spinas scilicet: quas esse ait è genere plantarum, eodem sanè, sed non ex eadem natura. Ita φύσιν *capit hîc pro specie: ut sit minor, quàm genus: non admodum scito consilio. Et ait: in ejusmodi plantis raritatem inesse quandam, per quam ascendat humiditas frigida, quæ Solis concrescat vi. Quorum verborum partim inepta, partim falsa sunt. Ineptum: quando tanquam rem mysticam profitetur: humoris commeatum per cor-poris spatia. Deinde contrà, quàm statuit, intelliga-mus. Profectò densiores sunt arbores spinosæ, quàm quæ spinis carent in eodem genere. Exemplo est Pyrus ipsa manifestò. Ex feris translata locis, adhibito cul-tu deponit agrestem illum habitum simul cum acu-leis, quos adulta tulisset: simul laxatur illa densitas, quæ videtur in ejus popularibus, unde transportata fuit ad naturam meliorem. Neq; assentiendum super illo humore, quem frigidum profitetur. Quin stirpes*

quæ-

quædam, quoad frigidiusculæ sunt, nullam spinam gerunt: ubi per ætatem provectiorem tum anni, tum suam concaluere, ibi verò tandem aculeascunt. A Lactuca petatur hoc: quæ per id tempus calorem prodit ex amaritudine. Cinara quoq; satis est calida. Nec Eryngium testatur aliud: nec tacet Aloe: tum Urticæ *morsus pertinacias omnes expugnabunt. Et opinionem hanc sub triumpho sensus captivam ducent. Verba verò illa,* καὶ μετ᾽ αὐτῆς βραχεῖα διάκεισις, *satis obscura sunt, nisi sic accipiantur. Humoris haud multũ prodire: sicut fit in ramorum generatione. Rationem simul reddit, quam ob causam sit aculeis figura pyramidalis. A crasso nanq; prodeuntes attenuantur in*
„ *mucronem. Propterea quòd aër, inquit, paulatim*
„ *plantæ circunfusus, ejus auget partes cum intensione*
„ *materiali. Id quod plantis item ipsis evenit: Tenuiore*
„ *nanq; cacumine sunt. Cæterum minus plenè hujus explicasse rei causam visus est. Neq; verum arbitror, augeri plantas aëre circunfuso: sed animæ vim auctricem id efficere Sole adjutam. Figuræ verò causa videtur in spina esse: quòd basis alimento propior est, atq; iccirco latior. Sic & racemorum facies, & Strobilorum. Deniq; omnis stipes talis est. Quanquam Pyris & Cucurbitis contraria ratio. Excrescunt enim in extremum magis: at neq; Cucumis, neq; Pepo. Nam Ovi lex alia. Posterior enim pars minus ampla, quia premitur inter exeundum.* Jam *hinc verò transeundum nobis est ad affectiones, à coloribus initio sumpto.* Ut *ab his quoq; privatim nova materia, nova*

capitis

capitis inscriptione designanda sit. Plantis omnibus "deberi viriditatem natura sua, quasi rem commu-"nem. Videamus, inquit, interior albedo quemadmo-"dum communis est, ita foris viriditas. Hujus rei cau-"sa: Quod utuntur materia propiore, magisq; cocta. "Quò igitur viriditas omnibus in plantis insit, oportet, "ut materiæ trahant, & rarefaciant arboris lignum. "Parvam tum efficit caliditas coctionem: & humoris "aliquid remanet, qui foris apparet. Atq; hæc est vi-"riditas, quæ in plantis invenitur: nisi major fiat co-"ctio. Mediocris autem in foliis esse debet, & in lignis "potestate. Hæc autem viriditas non corrumpitur, si "humor existat in ea, qui sit è genere terræ. Fit igitur "ex utrisq; his color ille viridis. Argumento sunt arbo-"ris cortices, qui nigrescunt arescente illa. Intus autem "atri sunt. In arboribus igitur inter duos colores viridis "color fit in earum superficie. Sententiæ summa est hæc: Omnium affectionum communem esse maximè plantis viriditatem. Ejus autem modũ ponit sic: Inter candorem, & nigrorem. Ab humore verò causam. Ejus affectionis eventa ponit. Interire in quibusdam: in aliis perpetuari. Idem à partibus. Propterea quòd aliusmodi sit in cute arborum: aliter in foliis. Et à loco. Quippe non interior, sed exterior. At hoc subtilius perpendamus. Pallent enim quædam moritura. Alia contrà, pallor occupat ineunte ætate: porrò adulta virent. Talis Buxus. Præterea ne credamus, intus omnes albescere. Sandali rubri sunt, & Brasilum. Fusago, & Scotanum, lutea. Varium Agalochum. Niger Ebenus,

Tere-

Terebinthus, Sorbus, Larix, Juglans, Pyrus, aliæ multæ non albæ. Nunc propositiones ipsas contemplemur. Ut communis, inquit, intus albedo: sic foris viriditas. Ergo non est κοινότατον *viriditas: si respondet albedo. Quin albedo major. Superficies enim non æquatur interiori toti corpulentiæ. Ratio, quam dicit, ut intus albedo sit, foris viriditas, hæc est: Quia, inquit, interior natura propior est, ut coquatur. Ergo viriditatem retur à defectu coctionis. Nihil hoc alienius à veritate. Nam folia suum finem coctionis hunc habent. Alioqui semper essent imperfectum ens. At videmus nullum alium præterea colorem assequi. Contrà potius appetente alio colore corrumpi. Sic moribundæ Vitium, Ruborum, Malorum frondes rutilant. Adhæc, extima sunt aut æquè cocta, aut si differunt ab intimis, coctiora sunt necessariò. Aëre nanq; juvantur, & Sole. Tamen æquè cocta putandum est. Plantæ nanq; vix coctrix æqualis est pro partium ratione: sibi quidem similis, subjecto dissimilis. Tum autem durior extima pars: Ergo cocta magis. Item aridior. At ab humore molle fit, qui calore nequeat expugnari. Etenim exteriora omnia sicciora. Pro munimento nanq; data sunt. Ita constituuntur ab efficiente illo, propter finem hunc. Postremò si viriditas esset propter* μόλωσιν *sive incoctionem: semper essent immaturi fructus quidam: ut in genere Malorum, Pyrorum, Prunorum, Cucumerum, Peponum, Anguriarum, & aliorum multorum: qui nihilominus & maturi sunt, & edendo, & dulces. Cretenses uvas preciosissimi vel Pramnij, vel*

conge-

congeneris vini matres, semper acerbas credideris ex colore. At illæ tum suavissimæ, cùm nectar illud fundunt, prope quod voluit ille vetus Jupiter nasci: ut esset unde lautè suos acciperet undecim epulones. Multis aliis in fructibus hæc observatio necessaria est. Albicant initio, aut pallent: deinde virescunt: postea nigricant, aut rubidi fiunt. Ergo si, ut ait, viriditas est inter albedinem, & nigredinem: sanè erit mediocris inter coctum, & non coctum. At candidum à coctione fieri narrabat. Coctum tamen in exemplo est nigredinis, non coctum albedinis, ut in fructibus ostendebatur. Post hæc quæ sequuntur, falsa sunt: ἵνα ἡ χλοερότης ἐν πᾶσι τοῖς φυτοῖς. Non enim in quibus dicebamus, nec in Aspalatho: nisi Aspalathum Scotanum est. Ne sileam nunc è scopulis Coralium. Planta nanque est. Ex hortis autem Atriplices, Betas, Blita: ex areis medicamentariis Bistortam, Cyclaminum, pictas albo Serpentarias: ex aggerum toris Carduum argentatum, Argentariam, Cottonariam. Infra verò causas horum ipse quoque digerit. Reddenda fuit hîc, quam posuimus alibi, causa, quare sint in umbra Rubi pallidi: aliæ plantæ in opacis tantò viridiores. Quamobrem rubescant autumno folia, Mali, Rubi, Vitis, Opuli. Ex quibus agnoscamus albedinem in multis abesse longius à maturitate, quàm virorem. Vel cum seminum meminerimus nullam videmus candidam prius in viridem transmutari plantam. Nempe fit hæc ulteriore coctione coloratio. Semen enim diximus alibi plantam esse inchoatam. Pessimè verò illud: αἱ ὕλαι ἕλκουσι, καὶ ἀφαιροῦσι τὸ

ξύλον. *Quis enim attribuit unquam materiis actio-nem, vel attractionis, vel rarefactionis? Ait verò e: humore terreo fieri viriditatem: non malè. Arescent ergo cortices nigrescere: propterea quòd terrestre ma-net: abit aqueum. Aquam enim viriditatis esse ma-tricem diximus aliàs: unde fit in subgrundiis ad parie-tes muscosa cutis: quæ resiccata paululum conficitu impluviatus color. Non tamen iccirco sequitur, ver esse, quod ait iste de coctione diminuta. Neq; enim plu coctus chylus, quàm sanguis. Lac autem, quàm san-guis, coctum majus, productiore, non intentiore coctio-ne: sed caloris facultate remissiore. Itaq; plus habet aë-ris, minus ignis. Sic agitatum albescit oleum concept aëre. Ita nix: ita semen genitale ex sanguine. De colo-ris constitutione, actu, potentia, visibilitate, luce, lu-mine, satis alibi disputatum est. Inter quæ illud à vul-go alienum. Hanc enunciationem, aër est lucidus, ali modo sustinere prædicationem, quàm illam: paries es albus. Phrasin attendamus. Mollissimè nanq; dixit,* χλοάζουσα χροιά. *Virescens color, pro viridi. Et* ὀφείλει *quasi debitum à natura. Quod autem hîc appella* πρᾶγμα, *sit potius* πάθος. *Alterum genus aggreditu*

» affectionum, figuram: cujus modos assignat tres. Quæ-
» dam, inquit, ascendunt: quædam descendunt: quæd
» medium petunt. Quæ se attollunt, in iis esse naturan
» in medulla, quæ calorem ad sese trahat. Igitur in me-
» dullæ raritate comprimere aërem, atq; iccirco turbi-
» nari, scilicet ignis modo, qui levitate sua cacuminatu
» in Pyramidis figuram. Quæ verò descendunt, harum

meatu

meatus compingi. Ubi ventum sit ad coctionem, tunc «
humoris materiam condensari: quo in humore medul- «
la sit. Inde sursum exit tenue: reciprocat humidũ de- «
orsum. Movetur enim à propria gravitate. Quæ verò «
sunt inter has, earum humiditas attenuatur: propte- «
rea quòd natura boni temperamenti propior sit coctio- «
ni. Tum meatus mediocres sunt. Extenditur ergo ma- «
teria tam sursum quàm deorsum. Est autem sub plan- «
ta prima coctio. Secunda in medulla, quæ à terra exit, «
atq; existit in plantæ medio. Postea divisio fit, quæ e- «
venit à secunda, non à prima coctione. Tertia verò co- «
ctio in animali est. Nõ enim fit hæc coctio, nisi propter «
naturæ secretionem in membris, & naturaliũ distan- «
tiã inter se. Quibus verbis habemus explicationẽ mo- «
dorum trium, primo loco. Deinde περὶ πέψεως judi-
cium, secundo. Cæterùm primum ac maximum erra-
tum est, cùm attribuit ascensionem ac descensionẽ fi-
guræ. Hanc enim veterum opinionẽ de naturæ diariis
deletã ostendimus à Philosopho. Tam enim ascendens
quàm descendens ejusdem figuræ queat esse. Itaq; Rha-
phani, tum stipes, qui sursum, tũ radix, quæ deorsum
tendit, pyramidalis est. Atq; ita pyramidales ambo:
hæc ut illã superet faciei manifesta delineatione. Tan-
tò pejus cum ipso agatur: cùm medias plantas, quæ
neq; ascendunt, neq; descendunt, iccirco putavit ab u-
trisq; diversa figura esse. Dicet ergo plus ignis obtine-
re, quæ sustolluntur. At hoc falsum est. Altius nanq;
Taxus attollitur, quàm Persicaria. Et acriores sunt vel
Spathulæ, vel Iridis, vel Acori Scythici, vel aliarum

 complu-

complurium radices, quàm ſtipites. τὸ κάτω intelligit medium, aut ad medium. Sic Ariſtoteles: ſic Timæus Locrus, τὸ κάτω, καὶ τὸ μέσον ταυτὸ, ὥσπερ τὸ ἄνω καὶ ἡ περιφέρεια. Plato verò etiam confutat eorum opinionem, qui imam cœli circunferentiam τὴν κάτω arbitrarentur. Negat enim, in orbe perfecto, cujuſmodi Mundus eſt, τὸ ἄνω, καὶ τὸ κάτω: id eſt, ut Veteres loquebantur, ſus & de. Munit autem ſententiam hanc verbis hiſce: εἰ γάρ τι στερεὸν εἴη κατὰ μέσον τοῦ παντὸς ἰσοπαλὲς, εἰς οὐδὲν ἄν ποτε τῶν ἐσχάτων ἐνεχθείη, διὰ τὴν πάντῃ ὁμοιότητα αὐτῶν. τὸν γὰρ κάτω, πρὸς ὃν φέρεται πάνθ᾽ ὁσάτινα σώματος ὄγκον ἔχει. Ubi cavendum cenſeo nobis ab illa voce, ὄγκος. Significat enim molem, aut corpus, omnino quantitatem: at non continuo in horum quopiam βάρος. Ignis ὄγκον habet, βάρος non habet. ὄγκος cujuſcunque corporis eſt: βάρος non cujuſcunque. In animalibus aliter τὸ κάτω ſtatuitur ab Ariſtotele. Non ſanè venter in piſcibus, reptilibus, quadrupedibus. Hoc ille vocat ὕπτιον. Quæ verò caudæ propiora, & ejuſmodi, τὰ κάτω. Non ad univerſi rationem partium ſitum referens, ſed ad corporis conſtitutionem. Sic τὸ ὕπτιον in foliis Theophraſtus. Theodorus recténe ſit an ſecus interpretatus, alibi diſputatum eſt. Autor autem malè loquutus hic eſt, quod ſentiebat. Natura, inquit, eſt in medulla, caloremque trahit. Et falſum æquè: Rariorem naturam plus trahere. Sambucus enim, & Ferula, grandiſsima: Terebinthus & Gajacum eſſent minima. Tum autem ſi creſcit, quia medulla trahit: at dum creſcit, medulla

quoque

quoq; crescit ipsa. Fit igitur. Quod autem fit, non est. Quod nondum est, nondum trahet. Trahet quidem propter se, ut fiat: non trahet propter alia, ut illa faciat: quippe ipsa nondum perfecta est. Neq; trahet, ut mittat: sed vis attractiva in omnibus partibus est, quæ sibi quæq; trahit. Quod verò densitas & raritas nihil faciant ad magnitudinem comparandam, patet ex Fungis & Quercu, si inter se comparentur. Sed neq; ad celeritatem. Simul enim tum carnes tum ossa crescunt. Neq; verò magis in acumen calidæ plantæ fastigiantur, quàm vel humidiores, vel frigidiores. Lactucæ, Taxi stipites contemplemur. Néve mucronis causam tutò nos posse reri, existimetis. Asphodeli, Ari, Allij, Dracontij bulbos orbicularibus globis reclamare, palam est. Tribulus autem non uno mucrone infestus est. Planta sanè aquea tum natalibus, tum sapore. Piperis grana, & Agnicasti rotunda. Non igitur evenit ab igni, sed à forma. Ad hæc, ignis figura non est pyramidis, sed globi: si qua tamen debetur illi, non propter se, sed propter Universum. Neq; enim ejus propria est, sed cum cæteris elementis omnibus communis propter locum, non propter formam suam, neq; propter finem. Elementi finem intelligo naturalium corporum constitutionem. Nam quod ignis hic nostras Pyramidem imitetur, ejusce rei causa motus est: Siquidem tenuiores partes celerius ascendunt: graviores ab imo fusæ restitant: mediocres antecedunt has, illas subsequuntur. Sed & alibi demonstratum est, neutiquam pyramidis figuram igneæ deberi naturæ propter celeritatem. Mo-

biliora nanq; sunt corpora sub facie globi. Nihil enim est quod offendat. In pyramide latera sunt ad basim, aut saltem latus unum, multorum instar laterum: ut natura fert circularis. Animalia quoq; nos docent ejus sententiæ vanitatem. Neq; enim caput pyramidis imitatur naturam. Et ima serpentum pars, nimirum cauda potius eam refert. Et illud à veritate prorsus alienum. In iis, quæ descendunt, obstrui medullæ meatum materiæ densitate, quando coquitur. In Rhaphani stipite rarissima medulla: item in Rapis: quorum tamen radix grandissima demittitur. Neq; id verius: Tenue sursum appetere: humidum deorsum. Acriores enim, sicuti dicebamus, atq; odoratiores stipitibus suis radices non paucæ. Et Rhaphani mucro imus longè mordacior est, quàm radicis corona summa, de qua stipes exit. Et illud putidum: Gravitate moveri deorsum. Non quòd negem, in radice multum terræ contineri. Verùm, ut hoc concedam, ita illud objiciã: plantarum radices quarundam, quàm sui stipites sint, esse laxiores. Habemus Zinziber ex peregrinis scapo firmo, radice rariore: ex nostratibus Ben rubrum. Ne nunc objectem fructuum partes, tota semina, compactiore soliditate, quàm quali constent radices. Vel Juglandium testulas, vel Persicorum, vel Olearum, vel Palmularum osseos lapideosq; nucleorũ amictus consideremus. Deniq; Lithospermon: unde & nomen. Cum Strobilorum squammea lorica illa quævis radix conferatur: quota pars erit hujus sòliditas cum illa comparata? Grave igitur etiam ascendit. Fit enim

opus

opus illud à vi, ſicuti diximus toties, diſtributrice: quæ & terram ſurſum levat, & ignem deorſum vel pellit, vel trahit. Terræ ſcilicet, atq; ignis domina, Domini ipſius opificis primi juſſu. Non enim dubito, vos exiſtimare, non alium rerum eſſe conditorē, alium qui condita tueatur, ſpiritum. Et illum, ubi iſta condidit à ſeipſo, qui à ſe non poteſt abeſſe, ab his abeſſe noluiſſe. Deus Deus, ô viri optimi, neq; otioſus, neq; negotioſus, neq; in opere, neq; extra opus: ſed ſine opera operis caput, principium, medium, finis, totum: &, ut uno verbo omnia tum expleam, tum ambiam, tum ſuperem: Ipſe, cujus ſimpliciſſima atq; indiviſibili ſui intellectione, ſicuti facta ſunt univerſa: ita ſuũ quæq; finem atq; ordinem omnia nanciſcuntur. Elementorum autem ratio cùm ita ſit: eſſe per ſe, ut propter aliud ſint: ſcilicet ob corpora, ſicuti dicebamus, naturalia: tametſi propriis formis ſuorum locorum ſedes, ſuam quodq; appetunt: tamen obſequentia nobilitatī finis ſui, meliorum ac nobiliorum formarum imperio parent. Ut non tam in capite ſit ignis Apibus, quàm in ſpiculo, quod earum pars eſt infima. Obſtrepit deinde philoſophiæ legibus, ubi coctionem tripartitur. Primam ponit ὑπὸ φυτὸν: ſic enim loquitur: alteram in medulla: tertiã in animali. At enim haud queat ita diſponi, ut ſit πρώτη, δευτέρα, τρίτη. Non enim ſunt in eodem. Ea ſanè quam ſtatuit in animali, quónam ordine ſit in plantis tertia. Aut ſi extra plantas eſt, quomodo tertia eſt? In animali verò, quæ coctio eſt, nec in planta eſt? An intellexit ſpiritus, qui dicuntur à

medicis animales? Hoc si ita sit, erit etiam quarta. Plus enim distant spiritus, qui sunt instrumenta ad intellectionem, & memoriam, à sensoriis spiritibus, quàm ipsi longè sunt à spiritibus animalibus, qui sunt in planta. Majus est intervallum inter hominem, & ostream, quàm inter ostream, & quercum. Præterea quid est ὑπὸ φυτόν? Nónne τοῦ φυτοῦ medullam pro parte statuit? Quónam igitur modo illa: aut quid aliud, sanè quidvis, sub planta est? Si radicem intellexit, malè loquutus est, cùm à planta radicem separavit. Quòd si tertiam coctionem accipiamus pro ea quæ fit in membris, magnopere considerandum est, an in plantis ulla sit hujus naturæ proportio, quæ deducit coctionis opus ab ore ad cutē usq;. Profectò radix tametsi oris vices gerere dicatur ab omnibus propter suctionem, tamen primores ejus partes cohærentes ipsi terræ videntur hanc sustinere proportionem. At interiores pro ventriculo sunt. Et est, ubi Aristoteles ad ventriculi referat officium: quasi ponat ibi primum vestigium concoctio. Altera igitur æquè in venis erit, sine ullo jecore: sicut in animalibus quibusdam, quæ membrum non habent illud: quemadmodum nonnulla alia, quibus sine testibus vasa sunt seminalia. Tum à venis in membra perficietur hæc tertia, quam temerè stirpibus abjuratam, solis consignat animalibus. Etjam fluctuat in priore sententia, qua negabat, plantas habere partium distinctionem. Quin commune humidum quoddam attractum in radicem mutatur ibi primum ad ejus privata commoda. Inde in medullam

atq;

atq; alias partes actum, diſtribuitur in venas, unde poſtremò fiat alimentum verum, ac membrum ipſum. Appellat autem διαίρεσιν *ſecretivæ facultatis officium.* διακειτικὴν *eam nominat Galenus:* διάστασιν *verò* φυσικῶν *differentem conſtitutionem. Quoniam & ſucco, & carni, & nervis, & medullæ, & radici alius atq; alius debetur ſuccus. Nunc plantarum perſcrutatur analogiam: verùm intempeſtivè hîc. Nanq; ſtatim ad motum, quem hîc reliquit, redit: tum ad figuras. Sic enim dicit,* ὡς ἐπιπλεῖστον ἡ ὕλη τῶν φυτῶν ...άτω τείνεται. *Quæ meliore fato nunc omiſiſſet, quàm ...iſtuliſſet. Quis enim huic aſſentiatur: maximam ...lurimamq; plantarum naturam ad deſcenſionē pro...enſam eſſe? At enim arbor nulla nobis comperta eſt, ...ujus radix æquali magnitudine ſtipiti reſpondeat. ...abuloſam Eſculum excipio: quæ utroq; tractu partes ...llas æquavit ſibi, gentili mendaci melliti potius, quàm ...elitæi ſenis. Natæ, inquam, ſunt arbores, atq; natu...a habitæ plus ſubire, quàm demittere. Sic in mani...us ungues Alexander ait magis creſcere, quàm in pe...ibus. In homine pili frequentant ſuperiores potius ...artes, quàm inferiores. Ariſtoteles quoq; & Aphro...iſienſis idem prodiderunt, jumenta non creſcere à pe...ibus ad genua, tam poſterioris, quàm anterioris cru...is. Contrà, hominem plus ibi. Hæc contemplatio per...quenda eſt accuratius in ſecundo hiſtoriarum. Eſt ...utem plantis in creſcendo modus. Nam quædam pro...rant: aliæ ſerius eriguntur. Novellæ, quæ ſuapte ...tura feſtinant, udum ſolum, atq; uber nactæ, ſeipſas*

acuunt ad ea incrementa capienda, quæ sibiipsa sint oneri. Eadem fortuna illis, quæ nimiis studiis attondentur. Illæ igitur, & hæ, nisi fulturis adjutentur, evadunt flexuosæ. Aliud genus, alia illarum causa, quæ propter duritiam atq; siccitatem amittunt recti speciem. Hasce longævas esse scripsit Democritus. Minus enim morbosas, quia minus siccæ sint. Sic Aegyptiorum crura, sic Aethiopum à calore concurvari, scriptum est in 14. sectione: sic & crines. Ubi facetißimè divinus vir: ἡ δὲ οὐλότης ἐστὶν ὥσπερ βλαισότης τῶν τει-
" χῶν. Jam verò intempestivè interposita verba illa vi-
" deamus. Vicinæ, inquit, plantæ sunt inter se. Iccirco
" sunt frequentiores multis locis. Quam vicinitatē huic frequentiæ prætendat, nescio. Ridiculam orationem. Quia frequentes sunt, vicinas esse, aut è contrario. Frequentia est in vicinia, & in multitudine. Vicinitatem non continuò frequentia sequitur. Duæ tantum vicinæ possunt esse. Illa relatio fundatur in numero, & in parva distantia: hæc in hac ipsa distantia tantum: in numero non est necesse. Præcipitem dehinc sese agit in
" figuras iterum. Eas in natura & quantitate seminum
" consistere. Flores & fructus in humiditate, atq; in materiis. Quæ verba sunt maximè perpendenda. Rectè facit, cum figuras contemplatur. Tractat eas Mathematicus, hoc, quo sunt quantæ sibi, & quales. Physicus, hoc, quo sunt aliis. Metaphysicus, hoc, quo sunt, quod sunt. Dicam inter doctos. Naturalis ut sunt mobilis affectiones. Mathematicus sub similitudinis ratione, æqualitatis, inæqualitatis, proportionis, con-

tinentis,

tinentis, contenti, productilis, curtatilis, unitatis, pluralitatis, simplicitatis, multiplicitatis, rationalis, irrationalis, fortuitæ, necessariæ, concessæ, confessæ, sumptæ, datæ, deductæ, conclusæ. Metaphysicus (audebo, inquam, inter vos, nihil veritus otiosorum loquutulejorum simultates, aut obtrectationes) ad leges entitatis, extremitatis, atque etiam extremalitatis: hæc enim est forma considerationis ejus: sicut & actualitas, & potentialitas. Nam si circulus quadrabilis est, potentialitas ea est in illo ad quadraturam. Hæc ridebunt illi. Sed mirum eveniet, ut illi nos irrideant, non tamen irrideamur. Neque enim vel animus, vel eruditio sapientis ab ignobilibus Lucianorum ingeniis pati potest. ἄτρωτος est. Tela excipit: vulnera non accipit. Itaque illudenti Diogeni, ac dicenti: ô Plato, circulum video, circularitatem tuam istam non video: Nimirum, inquit, oculos, quibus circulum videas, habes: quibus circularitatem videas, non habes. Videamus etiam, quemadmodum distinguat hic à materia naturam. Et animadvertamus, quibus artibus à florum fructuumque natura potuerit amovere figuram: eamque nihilosecius ponere in natura. Nónne flores in natura sunt? ponere in quantitate seminum. Nónne in natura sunt, tum natura seminum, tum quantitas? Aut quomodo materiam separat ab humiditate: & materias dicat, non materiam. Ut primum excutiamus: accipiat materiam pro causa efficiente: ut figura sit in facultate spiritus generativi. Hoc sanè probè: at illud non probè, cùm figuram sic ponit in quantitate, ut in natura.

Non

Non enim quantitatem figuræ autorem esse, disputatur tum alibi, tum in libro de substantia orbis. Si enim verũ esset hoc, nullæ duæ diversæ figuræ possent æquales esse. Id quod vel rusticulis agrorũ mẽsoribus esse falsum satis patet. Tum à quantitate disjungere flores, extremæ verò dementiæ est. Quòd autem τὴν ὕλην diversam statuit ἀπὸ τοῦ ὑγροῦ, si quantitatem solã humidam intellexit, nequeat ex ea fructus constituere: Sin humidi pro corpore affecto humiditate, non potuit à materia segregare. Dixit autem materias in plurali, non in consulto. Alia nanq; florum est, alia fructuum. Eam accipit, quam propinquam vocant philosophi. Et illud examinandum: Cur flores ac fructus exemerit à naturæ vi, quam statuebat effectricem. Quasi verò seipsam informet materia. Verùm enim tantò minus ipsa qualitas humida. Hæc cùm dixit, vult ad ipsas procedere causas generationis, quam more suo κίνησιν vocat, sicut & suprà. Aristoteles in quarto de Cœlo tres recenset motus, ad locum, quantitatem, generationem. Quia motum alterationis in primo libro declarasset, eam ob causam omisit ibi: & in secundo de generatione postea restituit. Plato in decimo de legibus aliter. In quinto physicorum negat generationem esse motum, sed solam credi jubet transmutationem. Quod & alibi dictum est à nobis adversus hosce novos adolescentiæ pravos introductores. A generatione discedens hic ad motum redit: quem attribuit primarium animalibus, ut cum plantis comparet. Abutitur oratione tamen. Nam primum motum recognoscit in

nimalibus. At primus motus tum nobilitate, tum a-
ia quavis ratione consistit in primo corpore naturali,
uod Cœlum appellatur, & animal æquivocè dicitur.
Præterea non omnia locum mutant animalia. Quæ-
dam enim propter ejus generis immobilitatem Græci
licunt vel μόνιμα, vel ςάσιμα, vel ςαθερὸ, quæ vox
ipud Platonem in Phædro est. Ad hæc, quod & hodie
licebamus, motus, qua motus est, tametsi per se com-
etit animalibus, non tamen primo, sed tanquam cor-
ori naturali. More autem suo sententiam orationis
lagitio depravavit: καὶ οὐκ ἀποχωροῦσιν ἀπ' αὐτῆς πάν-
α τὰ ζῶα. Imò verò, οὐδὲν τῶν ζώων ἀποχωρεῖ. Nam
est in plantis, nobiliori lege sit in animalibus. Vide-
is verò, quatenus hæc à superioribus disjunxit. Ad ea
anq; pertinent, quæ supra de motu disputabat. Itaq;
unc demum assignat causam incrementi. Plantæ, in- "
uit, omnes ascendunt tandiu, quoad compleantur. "
ujus rei causa est, quòd animalis cujusq; longitudo "
rope est suam latitudinem: in planta verò procul. "
ropterea quòd ejus radix, ignem intelligo, & aquam, "
ropere ascendit, quo planta fabricetur. Principio "
uod ita plantis ascribit, quasi differant hoc ab ani-
ali: id animali quoq; commune est: crescere scilicet
longum, donec compleatur. Ratio præterea perob-
ura est: & quæ, si per nos perspicua facta fuerit, ad-
rsetur autori. Prope latitudinem est animalis lon-
tudo. Vult, opinor, dicere: cor, & jecur in medio
nstituta, propter id animantes æqualiter & vege-
ri, & crescere. Verùm haud ita est. In longum enim
ad vi-

ad vicesimum primum ita crescimus, ut accretionibu haud parum latitudinis respondeat. Inde ad vicesimi septimum, ut ajunt, justæ latitudinis ambitum capimus. Eadem ratio est à nobis in canibus & equis animadversa. Et posteriora prius in jumentis, quàm anteriora. Atq; hæc tamen tum cordi, tum jecori propiora. Quod autem contra ipsum faciat, sic videamus. In plantis, inquit, longitudo distat à latitudine. Antevertat ergo latitudo: propinquior enim. Profectò facilius est, in latum humorem diffundi, quàm ascendere. Neq; opponamus ignis vim, cujus imperio pareat humor. Nam habet ille imperatorem, Formam, inquam, quod toties inculcavimus: cujus præscripto res agitur tota. Et plus aquæ, longè plus terræ est. Et quare non semper crescit arbor, quandiu vivit? Ei sanè non desit humor, unde fiant additamenta perpetua. De hujus vocis, ῥίζα, usu, suprà satis: & nunc primũ in mentem venit, à Timæo Locro ita scriptum esse: τρέφεται δὲ πᾶσα ἀπὸ ῥίζας τῆς καρδίας. Addit causam sanequam ineptam: ἵνα δημιουργηθῇ τὸ φυτόν. Quasi verò plantæ tota sit in longitudine sita ædificatio. Perscrutemur in animantibus, secundum genera, modos incrementorũ, atq; varietatem: facilè deprehendemus hominis in judicando festinationẽ. Angues, Anguilla, Mustela piscis, Gonger, Acus in longũ penè tantùm protenduntur: Orchis, Maja, Pagurus, Echinus in globum potissimum turgent: Solea, Raja, Passer, in latum funditur. Homo autem arbori quàm simillimus. Tum Minutiu s Rectè admodum. Hoc enim inversam arborem dicebant

bant

bant veteres hominem. Ad quam significationem Grammatici nomen ipsum convertere. Imò subvertere, inquit Ferrerius. Alia profectò vocis origo est: ὅτι ἄνω ἀθρεῖ ὀπί. Ut illud sit: Os homini sublime dedit, cœlumq; videre jußit. Cui Minutius: Cum avibus id quidem commune habet. Quanto melius cerebrum, id est intellectionem, non obtutum natura obvertisset ad cœlum? Nunc verò miseris mortalibus sursum spectat os: animus ad cellam vinariam, aut pejus, quod mihi dicere nunc religio, atq; etiam cautio est. Quod verò subjicias, Bajuli, jam licet. Puto, inquit ille, nimis audacter additum adverbium ἀεί. Nequit enim fieri, ut crescant semper. Vel hyemis interpone incommoditates: vel ipsam operam hauriendi, antequam transmutetur, quod in tractu est. Quòd si τὸ ἀεὶ non tam crementi continuationem significat, quàm extensionem in longum, donec justam nanciscantur proceritatem: hoc etiam evenit accretioni, quæ fit in latum, quoad ea quoq; nihilo secius expleatur. Neq; verum est, in longitudinem solùm subjici, quin aliquid addatur etiam ab lateribus dimensionis. In septima decima verò sectione quærit Philosophus, cur in longum potius crescant omnia. Cujus responsionem suo loco sumus interpretati. Est enim Pythagorica, & in verbis tantùm posita, atq; notionibus eorum. Et effectus ibi pro causa, pro effectu posita causa est. Non enim augetur longitudo ter, ut ibi dicitur: nisi quia crescunt corpora. Longitudo nanque corporum, non corpora longitudinis. Verùm Pythagorei numeros

ac di-

ac dimensiones pro rerum principiis statuebant. In secundo de Cœlo, cum plantis confert animalia: Animalibus dextrum aßignat, & sinistrum: plantis nullum, sed superum, & inferum. Alia similitudo: cùm medici & plantarij philosophi vocant alas, & brachia. Ex situ verò ponè & antè designabitur: quibus habeamus ad Solem respectum. Quare etiam dextrũ, & sinistrum: ex situ, inquam, non ex officio. Plato ac motum & operam æquè dextram & sinistram natura comparatas: usu & instituto defraudari putavit, in septimo de legibus, nimis ambitiosè fortasse. Demonstratio nanq; adversatur evidentißima. Ne in specie quidem ipsa deprehenditur æqualitas ejusmodi. Paucioresenim Scævolæ. Sic sanè dicti priscis ij, quibus usus esset in læva potior: nunc ab Italis Mancini dicuntur. Latitudinem igitur atq; craßitudinem indiscretam habent atq; promiscuam in ipso tereti: qua ratione longitudo quoq; simul cum iis in globo est. Ideo neq; anticam, neq; posticam, neq; dextram, neq; sinistram dignoscere poßimus, propter officiorum indifferentiam, & uniformitatis conditionem. Nam dextrum & sinistrum sunt contraria. In dimensione corporis uniformis nulla est contrarietas, nisi ejus ratione, in quo per se inest dextrum & sinistrum. Sic enim nobis intuentibus plantam, quævis ejus pars, pro ratione locorum à nobis mutatorum, fiet eadem modò sinistra, modò dextra: nunc anterioris, nunc posterioris adipiscetur appellationem. Quæritur autem in XVI. particula, quare teretes sunt stirpes. Sanè maxima

xima pars talis. Quæ minus explet eam perfectionem, in ea terræ multum inest, humoris multum. Horum utrunq; difficile concoctu: atq; ad hoc naturæ diversæ. Quocirca sequitur nonnihil inæqualitatis. Haud paucæ verò plantæ non sunt teretes. Triquetræ quædam. Juncus, quem Ciperum nominant, & juncus Africanus, quem vidimus grandioris baculi craßitudine, ferulæ levitate. Quadratæ verò multæ. Quare non est verum, quod ajebat Archita, æqualiter moveri succum, ut fiat planta, à puncto medio ad ambitus lineã. Præterea non respondet in cæteris partibus eadem proportio. Nam & folia plana sunt: & fructus pleriq; preßi. Leguminum siliquæ, Fœnugræci, Papaveris, Thlaspeos, Opuli, Ceraciæ, Casiæ, tot semina. Cæterùm hæc acrius cum disputare possem: impedit me vocis illius, quam suprà rejiciebam, recordatio. Ea erat adverbium ἀεὶ, quod temerè attribuerat incrementis, quæ perpetuò fierent sursum versum. Sanè hujus erroris monuit nunc nuper Theophrastus in primo de causis. Prima, inquit, generatione prodit prius radix, quàm germina. Hoc nos quoq; suprà memorabamus. Id quod cum fiat ante plantæ absolutionem: ante absolutionem planta descendet prius, quàm ascendet. Qua contemplatione facetus erat Empedocles. Radicum generi terræ naturam cum attribueret: æquum erat, illam primo quoq; vel loco, vel tempore vindicari. Germina verò Aetheri curæ esse. Qui cum sit remotior, posteriore jure serior ei pars deberi videatur. Philosophus autem noster persequitur in ramis figuram

mox, in quibus eam statuit aliam atq; aliam à rari-
„ tate. Differentia, inquit, in ramis est à superflua ra-
„ ritate. Compreßis enim succus natura calefit, & ma-
„ turat coctionẽ: atq; inde rami efformantur: extantq;
„ ipsa folia, sicuti prædiximus. Quam igitur constituit
differentiam? Non substantiæ: non enim ab acciden-
te variatur. Non figuræ: quoniam rarum & densum
eadem capi figura potest. At quantitatis? Hoc quoq;
fefellerit. Haud majorem locum occupet rarum, quàm
densum, superficie scilicet exteriore. Quid? eadem in
arbore non differt raritas, & densitas, nisi per æta-
tem, qua alius alio ramo compactior sit. Novelli ab
imo stipite sunt teneriores, quàm ad summum vetu-
li. Quanquam equidem dixerim, differre quæ sunt
obversa Soli, & quæ aversa. Ad hæc superflua rari-
tas superfluæ differentiæ causa fuerit, non cujuscunq;
Raritatem ubi nominavit, ausus est subnectere vo-
cem compreßionis. Apertio nanq; raritatis aut cau-
sa, aut comes. Compreßio verò utriq; contraria. Ma-
turatio autem non est (ut loquuntur) de essentia dif-
ferentiæ. Eadem forma in maturis, & in acerbis. Præ-
terea si rami raritate provenirent, rariores essent ra-
mosiores. Hoc autem falsum esse, docet Arundo. Si à
densitate, frequentioribus ramis constaret Quercus
Populo. Hoc item à vero tantundem abest. Neutrum
igitur erit pro causa. Tum non est necesse συμπιεχθῆναι
τὸν χυμόν, quo maturet natura coctionem. Quædam
enim sunt iccirco μεμολυσμένα: quòd multa inest ma-
teria, quæ percoqui non potest. Illud ambitiosè dictum,
διεμαί-

θερμαίνεται ἡ φύσις. Nam quis dicat, Naturam concalescere: Quin idem dicat, Solem calidum esse, vel ignis formam, vel ipsum etiam Deum? Dixit, φαίνεται τὰ φύλλα, apparent: id est exeunt. Nos, satis opinor commodè, extant. Sic φανὴς Amor, Orphei deus ille priscus, qui ex Chao primus omnium extitisset. Deinceps alium aggreditur affectum partium: casum scilicet foliorum. Quo capite cùm potuit, tum debuit de eorum scribere conversione: quo modo, quóve tempore, quavé in planta, quam ob causam fieret. Qua de re studiosius Theophrastus. Cujus tamen judicium accuratè censeo dispiciendū. Ait enim circumagi, quia per idem tempus decidant. Dimidiatum sanè motum esse obversionem illam, si casui comparetur. Verùm neq; omnium cadentium est inversio, neq; solstitio, sed bruma cadunt folia. Non ergo tum motus ille destinatur. Ad hæc factum oportuit, ut sciremus, qua de causà quibusdam ad Solem convertuntur, ut Malvæ folia: quarundam non item. Quamobrem flores aliqui ad idem sidus hiant, alij occluduntur. Id quod me hodie tractare memini. Proclus in libro de Sacrificiis etiam certas herbas nominat σεληνοτρόπια, sicut ἡλιοτρόπια. Addit: occulta jungi necessitudine cum illis numinibus, quibus etiam hymnos concinant. Nec acquiescit huic superstitioni. Aliam addit: In iis herbularum conversionibus plausum quendam non incompositum in aërem dari, qui cœlesti illi respondeat harmoniæ. Latere verò id aures omnium mortaliū, quia nulla intercedat proportio sensilis ad sensum. Animos verò non

omnium latere, sed insipientum. Quis ergo illi palàm fecit, invidit nobis miseris? Ergo plausus ille materialis non est. Nam si accinit cœlesti concentui, gradu tantum, non specie differt ab illo. At nos illi isti ipsi, quos is vocat insipientes, hactenus arbitrati sumus, hæc omnia nostratia, & illa cœlestia etiam plusquàm genere differre: neq; ulla rerum serie nostris vocibus & illis concentibus convenire posse. Jam si percipitur animo, non sensu, divinam sanè rem oportet esse. Mirum verò si plus divinitatis ea in herba sit, ut agnoscat Solem, ac Lunam, quibus gratuletur, quàm in cæteris omnibus hominibus, quicunq; non traducant animas suas per corpora bestiarum: quíve fabæ statuant aras. At nos hosce Pythagoreos atq; Aegyptios pictores mendaciorum, non alio plausu, quàm Ovidij transmutationes excipiamus. Quæreret hîc porrò Philosophus noster, quare plantæ frons, quæ Solem spectabat, translata, si aliorsum alia vergat facie, pejus habeat? Nihil enim jacturæ factum videbatur: quando tantundem vel cœli, vel Solis obtinet ad pristinorum commodorum compensationem. Nam si beneficij partem amisit: at alibi nihil minus repositum est. Haud difficilis solutio. Damnum citius percipitur quàm commodum. Privatio, quàm habitus, facilior. Serò dispendiorũ miseriæ sarciuntur. Tum præter hæc illud quoq; vestigaret, quod pertinet ad quarundam oppreßiones, interitus, mutilationes. Abolentur aliquæ totæ vel intra ipsum annum, quo natæ sunt. Aliarum partes tantum. In quibus non una natura. Nonnullis foliæ

cadunt,

cadunt, aliis absistit cortex: aliquibus etiam perit stipes. Hanc ipse partem ut jejunè attingit, ita causam tegit obscuris verbis: Amitti folia διὰ τὴν ἐπιφορὰν τῆς " ὀξείας ἀραιότητος. ἐπιφορὰν proventum dicimus alibi: " hîc impressionem, interventum, superventum. τὴν " ὀξύτητα verò quid intelligam, nondum satis liquet mihi. Non convenit huic loco propter qualitatem. Nemo enim dicat, Archigenis vestigia sequutus, acerbam aut acutam raritatem. Neque, ut Iones solebant, accipi quit in significato celeritatis. Nam anni serum est, quo tempore cadunt folia. Vehementem fortasse voluit. Cæterum à raritate nulla fit. Quin potius obstructioni casus est attribuendus. Densat enim frigus oras venularum, qua traducitur alimentum. Quocirca necesse est frondes absistere. Non est igitur raritas. Quibus verò non decidunt folia, raritas iis permanet, per quam etiamnum commeat alimentum. Evenit id præsidij formæ beneficio: cujus in fide atque clientela est succi constantia, copia, calor, visciditas, pinguitudo. Ejus generis arbores in libro agriculturæ undecimo recensentur à Græcis, si rectè memini, quatuordecim. Palma, Citrus, Pinus, Laurus, Oliva, Cupressus, Ceratia, Picea, Buxus, Ilex, Myrtus, Cedrus, Juniperus. Salix quoque addita non servavit sententia ipsi naturæ fidem. Et non paucas videmus alias, quæ non amittunt. Sanè Abieti non decidunt, non Sabinæ. Plinius in XVI. Pinum omisit: Pinastrum memorat: apponit Aquifolium, & Taxum, & Andrachnen in Græcia, Unedonem apud nos. Suber tamen cùm adjungit,

miſcet genera. Cadunt enim ſuberi non autumno, ſed vere novellis ſubeuntibus. Id quod videmus quotidie trans Garumnam. Cupreſſum quoq; tacuit: Terebinthum annumeravit. Noſter verò ſic proſequitur cau-
„ ſas: Percoctus humor cum materia faſtigiatur in ca-
„ cumen: ac poſtea attenuantur. Tum ubi materia ex-
„ titerit perfecta coctione, ibi meatuum ſumma, quæ
„ ſunt ſupernæ, penitus obſtruuntur. Itaq; folia cum
„ materia deficiuntur, areſiunt, atq; cadunt. Quòd ſi e-
„ veniat contrarium, non cadit planta in privationem
„ ſuorum foliorum. Rurſum verò cum vicerit plantam
„ frigus: incluſus calor intus ipſam calefacit: & in ex-
„ tremis extrinſecus apparet frigus. Quo tempore cæſiæ
„ frondes evadunt, neq; cadunt. Quemadmodum neq;
„ Oleis, neq; Myrtis, neq; aliis. Quid igitur intelligit humorem, quem dicit cum materia faſtigiari? Ergo facit humorem aliud à materia? Præterea quid eſt: Coctam materiam in Pyramidis educi formam? Nam tametſi folia ſunt corpora, nemo tamen ea digna putet hac appellatione. Quanquam quot folia videmus abeſſe à trianguli facie? Hoc enim nomen eis rectius conveniat. Nam quot ad orbis ambitum imitandum comparata ſunt à natura? Maluæ, Umbilici Veneris, Violarum, Cyclamini, Aſari, Chelydonij minoris, Alliariæ, Terreſtris ederæ, Cucurbitarum, Perſonatiæ, aliarum? Quot eo in genere ſerrata? Quot ſinuata? Sed ita, nullum ut referant triangulum. Qua in claſſe digitata quoq; comprehendam: Apiorum genera plurima, Batrachiorum, Crotonem, Staphyſagriam, Pentaphyllon.

taphyllon, Saniculam, Caryophyllatam, Sideritidas, Matricarias. Addam ne etiam capillamenta, & cirros ipsos? Nam quod glaucescere frondes ait, quæ indeciduæ sunt, id falsum est. Non enim id in Ilicis generibus, non in Lauro, non in aliis agnoscimus. E sola penè Olea petas exemplum. Sed & glaucæ sunt Salici, eædemq; deciduæ. Ne verò phrasin prætereamus: κατισχαίνουσι paßivè. Et laxè dixit, νικήσου. Nam plantæ victoria est, non humoris. Attrahit enim illum ipsa: quippe sua natura non ascendet humor. Est in alio codice κινήσῃ, ut frigore obsessus humor intus agitetur. Et abusus est verbo, ἀποτελοῦνται. Nulla sanè foliis à glaucedine proficiscitur perfectio. At τέλος apud philosophos ubiq; perfectio. Contrà potius, glaucedo foliorum est affectio, quasi morbus. Morti ergo vel similis, vel quasi semimors. Non igitur τέλος. Quæ verò sequuntur, & aliis alibi assuenda, & dilucidius explicanda fuerant. Inquit enim: Arbores & plantæ, " cùm attrahendi vim obtinent vehementem, fit pro- " ventus fructuum simul. Is proventus contingit, pro- " pterea quòd natura utitur coctione per continuam " succeßionem. Et in quaq; coctione fructum producit " multum. Ac propterea plantæ quædam, eæq; sæpè in " tempore fructificant. Cum superioribus, inquam, de- " cuit hæc conjungi: in quibus de fructificandi officio atq; opera gignendorum foliorum disputabatur. Igitur cùm dixit, ὁμοῦ: prodidit se crimine repetitionis. Erat enim membrum tertium divisionis in superiore narratione. Quid autem sit ἐν χρόνῳ, sanè me latet.

Fortasse sit (nisi non placet vobis) ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ: pro eo quod est, simul. Dixit τὰ δένδρα, καὶ τὰ φυτά. Oratoris hoc potius, quàm philosophi: ubi posita voce amplioris significatus intenditur oratio. Verùm prudentius nomen generis tacuisset. Non enim plantæ omnes fructum ferunt. Et earum, quæ ferunt, haud paucæ sunt: quæ tametsi magnam vim attrahendi nactæ sunt, nunquam tamen folia simul & fructum edunt. Nihilo verò consultius repetit ea, quæ de aquæ
„ natura plantis ascribebat: Aquaticas enim vix fru-
„ ctum ferre, tum ob humorem nimium, tum propter
„ meatuum dilatationem. Item quia radice fluxa sunt.
„ At calore corroborato accelerari coctionem, attenua-
„ ri humorem, atque concrescere. Vix verò videntur cohærere posse, ut & multus insit humor, & τῶν πόρων πλατυσμός. Ut omittam etiam crassitudinem, cui meatus non admodum laxi esse queant. Quod verò crassum quoque intellexerit, ex sequentibus colligetur. Dixit enim, λεπτύνεται. Nam si fit tenue, non est tenue? ἐπικράτεια verò est victoria, & oppressio à multitudine. Obscura, quæ subdit. ἐὰν δ᾽ οὕτως πάλιν γίνεσθαι συμβαίνῃ. Vult, opinor, dicere: occupatas aqua plantas ad perfectionem perduci caloris vi. At non è contrario. Quæ satis habeant caloris, humoris nimij superventu amittere fœcunditatē. Quòd si ita sensit, malè sensit. Cavenda & illa: καὶ τοῦτο εὑρίσκεται ἐν πάσαις ταῖς βοτάναις ταῖς λεπταῖς. Quid enim est, quod ait inveniri? Pusillas herbas fructum non ferre propter humidi copiam, propterque meatuum laxitatem? Medicæ

tantum

tantum humoris inest, ut eam Arabes Humidæ appellatione designarint. Cytisus quoq; non parum. Harum utraq; haud parum rara: & fructificant tamen. Nam fructum vocat omne semen Dioscorides. Fert Anagallis: fert Ocymum istud minutum: fert Eufrasia: fert Centumgrana omnium fortasse minima, omnium fortasse plurimum. Cæterum à colore suprà digressus ad hæc, ad eum redit pudentius, quàm reliquerat. Fuscedo, inquit, in locis valde calidis evenit: " in quibus parum fructus prodit ex humore: propterea " quòd arcti meatus sunt. Cùm igitur ita instituit na- " tura, ut facere velit coctionem: neq; humorem, quan- " tum satis ad materiam sit, nacta est: tunc fiunt mea- " tus angustiores. Reciprocat ergo coctio, quam conti- " nuam efficit calor: & tunc apparet color medius inter " album, & nigrum. Et cùm ad hunc modum fit hoc: " tunc nigrum occupat, ut nigrescat aut coloretur quo- " cunq; genere coloris, quod accedat ad nigrum. Id quod " ex Ebeno atq; Ulmo videre est. Perpendamus singu- " la. Fuscedinem locorum attribuit caliditati: fructuum paucitatem, meatuum angustias. Haud malè deducit ex adustione colores atros. At iisdem locis ligna candida videmus, quibus & nigra. Eodem cœlo fruitur & Carpinus & Terebinthus: item Sandalum album, & rubrum. Elephanti albi sunt ad extremam Aethiopiam sub torrida. Sunt fructus atri, aut punicei, nec minus humidi. Vel Prunorum genera, vel Mora facient fidem. Sunt acerrimæ radices albæ, Rhaphani, Costi, Lepidij, Struthij, Cepullæ, Allij, Uri, & Ursi

in Germania nigri: in Syria, & Arabiis, & Africa niveo Equi candore. Quid ebore candidius? Quonam sub cœlo gignitur ipsum? Haud negarim candoris frequentiam locis frigidioribus: quales Vulpes in Prusia, Lepores in alpibus, Perdices in terra Allobrogum, & Mures quoque: quos etiam vesci nive credunt indigenæ. Causa est, quòd aliquorum succus aut copia, aut alia vi, vel frigoris, vel lentoris resistit calori: quominus absumatur. Contrà, pali, qui piscinarum, sicuti dicebam, præfiguntur excipulis, in aqua diu cum manserint, adeò nigrescunt, ut etiam tessellatis operibus expetantur. De fructuum paucitate nihilo felicius. Nam & Cyrenaica, & Africa, & Cyprus, & Aegyptus, & Assyria, & Java major feracissimæ sunt. Jampridem verò confutatum est à nobis, coarctari meatus à calore. Quin contrarium evenit, exustis partibus liquidioribus. Tenuis enim est, implere. At liquidum tenue est. Hoc quotidie videtur in pumicibus, & carbonibus. Habemus exempla raritatis in locis calidis, Thapsiæ, Ferulæ, Galangæ, Zedoariæ, Zinziberis, Calami, Turbith. Consultius Theophrastus, neque frigori, neque calori tribuendam censet fœcunditatem. Quid autem sit φαιὸν, declarat, τὸ μεταξὺ μέλανος, καὶ λευκοῦ. Sic in Timæo verbis iisdem. In nono quoque de republica: ὥσπερ πρὸς μέλαν, φαιὸν ἀποσκοποῦντες ἀπειρίᾳ λευκοῦ: ut fuscum putarent album, albi ignoratione. Est autem φαιὸν, qualis color olivis. Apud Firmicum legimus λευκόφαιον. Hoc cinereum est. Quod autem nigri tulit exemplum ab Ulmo, mendum esse putabit necessariò.

sariò, qui nolit illum temeritatis insimulare. Hinc alias aggreditur affectiones à propriis elementorū formis, levitate scilicet, ac gravitate. Mergi scribit Ebenū propter densitatem. Rectè dictum, sed non rectè repetitum. Malè tamen eloquutus est: καὶ ἀὴρ οὐκ εἰσέρχεται. *Nam neq; in alia ligna ingreditur aër, sed inest: & in Ebeno inest aër: aut ne in illis quidem: ut temerè quidam recentiores eum amovent à mistorum compositione. Quid illud? Contrariam esse lignis candidis naturam. Quippe non summergi: quia nimiam ob humiditatem prohibeatur aër egredi. At nimiam ob humiditatem viridia ligna summerguntur magis, quā sicca. Non est igitur id, quod prohibet humiditas. Præterea mergitur Buxus, qui candidæ quàm nigræ naturæ propior est. Et Gajaci candida pars item subit aquas. Ita falsus est, ubi dixit:* διὰ τὴν στενότητα τῶν πόρων. *Arida nanq; ligna meatus habent laxiores, & Pumex, Arundo, Cucurbitæ cortex: quorum nihil mergitur. Quæ verò sequuntur, neq; illa hujus sunt loci, neq; vera. Siquidem post affectiones non est perscrutanda substantia. At hic de materia florum scribit. Sic Plato cùm sacrificia ceremoniasq; prioribus libris & enarrasset, & legibus constituisset, in decimo demum disputat, an Dij sint, magna sanè ordinis injuria, quem pervertit: præsertim quòd ne ad Legislatorem quidē, sed ad Metaphysicum pertinet id negotij. Minus autem verū esse, quod ait: floris materiam tenuem esse, proptereaq; primo quoq; tempore concreari: patet ex plurimis stirpibus, quarum partim crassiusculi flores citius, partim*

tenuio-

tenuiores ſerius emittuntur. Pruni flos, quàm Roſæ compactiore ſubſtantia. Lilia florent ante vitem. Perſicus prævertit Morum. Quemadmodum verò ſibi contradicat, ſatis compertum eſſe poteſt. Nanq; ſuprà dicebat, arborum folia confieri ex incocto ſucco. Ergo ex inchoato. Hic autem, ὅταν ἄρξηται ἡ πέψις, *malè dicat flores generari. Quare non injucunda more noſtro fuerit illa perſcrutatio. Qua de cauſa per initia tenera folia ſunt, poſtea dura: contrà, fructus initio duri, poſtea teneri. Ad hæc, ſi à proportione tenuis & craßi fiat ordo prodeundi: ſcilicet flores, quia tenues, antequam folia, quia craſſa: ergo folia, quæ prodibunt ante florem, erunt partium tenuiorum. Hoc autem falſum in Fico, Moro, Vite, aliis. Illud etiam, quod ſubdit, haud negligenter excipiendum eſt. Duos re-*
» *cenſet colores, alterum ſapphirinum, alterum glaucū:*
» *meatuum anguſtiis illum attribuit, hunc æquali tem-*
» *peramento. At enimvero quis putet, Salicem mediocriter temperatam? Quis in Biſtorta colorem inferiorem à meatuum anguſtiis evenire? Sapphirinum ſanè colorem tum ibi, tum in Ambubeiæ floribus conſpicari licet. Nam glaucum diluti plus habere dicit in Timæo Plato:* λαμπρὸν δὲ λευκῷ συνελθὸν, καὶ εἰς μέλαν κατακορὲς ἐμπεσὸν κυανοῦν χρῶμα ἀποτελεῖται· κυανοῦ δὲ λευκῷ κεραννυμένου, γλαυκόν. *Sed de his alibi. Iſte verò ut confundit, ut repetit: ita partes dißitas agglutinat importunè. Hîc enim* ἀπὸ τοῦ ἔχειν, *quod eſt unum ex prædicamentis, aggreditur diſputare:*
» *Quaſdam plantas carere floribus propter partium diverſita-*

*versitatem, quæ in ipsis sunt: tenuitatem, asperita- "
tem, crassitudinem. Nulla igitur planta florem feret. "
Florum princeps rosa est. In ea planta quæ mollitudo
alibi, alibi asperitas? In flore quæ partium tenuitas,
si odoris vehiculum, si coloris intelligas: quæ crassitu-
do, si capitis succum, si seminis, si unguium ipsarum?
Verum id à forma contingere satis patet, ubi quis a-
nimalium species fuerit contemplatus, quarum indi-
vidua nullum ferunt fœtum. Idq́ue neq́ue à crassitudine
fieri, neq́ue duabus ab aliis affectionibus, quarum hîc af-
fertur natura pro causa sterilitatis. Summi autem o-
pificis sapientia (Sapientia ipsemet) cùm sui similia
fecerit omnia quodam modo, æternitatem etiam quo-
dam modo ipsis est impertitus. Quod ergo materia de-
negarat propter contraria, formis attribuit propter
vim, seriemq́ue propagationis. Ea tamen haud semper
solo semine vero fit, sed quædam principiis proportio-
nis. Iccirco aliter alia in materia communi proprio
modo continuantur. Aliqua non nisi semine, ut Fru-
mentum. Quædam non nisi spongiis, aut avulsione, ut
Iris. Nonnulla utroq́ue, ut Lilia, & Spathula fœtida.
Ferunt enim utraq́ue semen, hæc acinaceum, illa palea-
ceum in camerulis. Est etiam præter hæc genus aliud:
in quo cùm ostentaret thesauros natura suos, nullam
sibi quæsivit à nobis opem. Nam quot aliæ plantæ
sunt, quæ sponte prodeunt nullis excitæ præsidiis?
Adiantum, Scolopendria, Polypodium: quæ nullo no-
stro commento seminiorum occultis principiis expe-
riuntur. Nos verò, sicuti materiæ fatemur penuriam*

in iis,

in iis, quæ non florent: ita nullam exigi dicimus aut expectari ab ea forma, qua illæ sunt hoc, quod sunt. Sunt autem steriles. Itaq; etiam si suppeditaretur materia, nullum ferrent. Nam quid amplius vos suspensos animi detineam. Detur Equus Mulæ: detur Asellus: admittatur Mulus ipse: quid tum postea? Materia est: conceptus nullus est. Non enim est forma. Quid enim materia sola fiat absq; forma? Atq; eæ quidem sic sunt perfectæ, nihil ut præterea desiderent. Non enim in Ficu Ficus forma florem appetit; neq; semen Iris, neq; in lingua Cervina caulem, neq; medullam in Arundine, neq; in Tubere folium. Quemadmodum ne canis quidem animi religionem, quæ uni debetur homini. Sed præscripto limite contenta summi opificis dicto parent. His dictis cùm porrò vellet progredi: Licétne, inquit Minutius, properanti jam tibi paululum facessere negotii? quo mihi otium sit ab hisce litigatoribus. Cursus, inquit ille, totus hic vester est. Proinde tuo, quod hactenus fecisti semper, arbitratu moderator. Extitit nuper, inquit Minutius, à Brutiis libellus quidam, in quo de coloribus satis accuratè. Igitur ex eo didici: Glaucum quidem esse, quod omnes profitentur, Cæsium. At Cæsium non à cœli colore, sed à cæde dictum, igneo splendore nobilem. Hic cùm Ferrerius subrisisset: utrunq; tibi vides, inquit Bajulius, explicandum, & risus causam, & jus hujus controversiæ. Unica, inquit ille, opera præstabitur. Perlegi ego quoq; illum, ut soleo nova omnia. Argumenta ridicula: libido animi præceps: eruditio

ditio perversa. Nam Catilinæ oculos fuisse cæsios, divinat ex verbis Ciceronis. Assentiamur. At quia ille sanguinarius, oculi propterea sanguinei? Tyberim flavum legit apud Horatium: eundem Maroni glaucum. Quidni? Tumidus, & turbulentus, infectusq; gleba, quam detergit, ex Apœnino fuit, cum iret dejectum monumenta Regis, ut canit ille. At Virgilianus, Mitis ut, in morem stagni, placidæq; paludis, Sterneret æquor aquis, remo ut luctamen abesset. Itaq; ex alio vultu color alius. Sic Garumnam sæpè Tarni colore flavum vidimus: aliquando verò & Athesim tuum Cæsar ex montibus Tridentinis talem ex te audivimus, qui alioqui ab eodem summo poëtarum dicitur amœnus. Adeò verò deliravit ille, ut Glaucum equum à Virgilio commendari scribat ex eo colore, quem balium nominant equisones. Cum tamen hunc sub spadicis fulgore pinxerit Poëta: sub glauco illum, quem leardum Itali, Galli grisum nominant. Nam quem vult ille spadice dilutiorem, damnat eum Maro Gilui appellatione. Hoc enim est κιῤῥός. Quænam verò illa eruditio? Ubi ex Aristotele statuit eundem glaucum, & χαροπόν: quos ille distinguit in primo historiarum. Ex Platone saltem didicisset ea, quæ suprà narrabamus: constare glaucum ex cæruleo, & albo multo. Et Aristoteles equorum aliquot ait oculos glaucos. Sanè ij subcærulei. Ad hæc, Glaucoma in oculis vitium, cujus esset coloris, perspectum oportuit. Quod autem scribit à Græcis Leonem χαροπὸν, verum est. Ii sanè sunt ignei oculi, quales illi bestiæ.

At

At enimvero ne propterea huic adglutinet cæsium Catulli Leonem, quo faciat idem glaucum, & χαροπόν. Frustra erit profectò cum multis aliis eruditis, qui illius epitheti causam (quod equidem sciam) hactenus ignorarunt. Sunt sanè jubati Leones χαροποί. Ii non sunt barbari, nisi famelici, aut lacessiti. De eorum clementia pleni libri. Sunt verò & non jubati, ex Pardis concepti, qui atroci feritate sunt, atque malefica perfidia. Horum oculos esse glaucos sive cæsios is intelliget, qui apud Oppianum meminerit, universum Pantherarum genus esse glaucum. Sed ad rem. Tum Bajulius: Recensebit nunc jam partes alias, non secundum
,, *substantiam, sed à qualitatibus. Crassum, inquit,*
,, *corticem quæ habent, secundum humoris extensionem*
,, *protelantur. Facere verò ad hoc etiam caloris occur-*
,, *sum: idque evenire tum Pinastro, tum etiam Palmæ.*
,, *Nolo hæc impugnare. Quasi verò ea, quæ tenui cortice ambiuntur, non secundum humoris extensionem producantur. φεύκην sum hîc Pinastrum interpretatus. Nam στρόβιλον suprà ex agriculturæ libris Pinum dicebamus: πίτυν verò Piceam. Fructus tamen sit στρόβιλος, πεύκη arbor: ut qui Pinum, quàm Pinastrum malit, liceat. Nam neque Theodorus, neque is, quem ille sequitur, Plinius è Theophrasto hæc eodem modo semper. Apud quos quid sit Laryx, alio loco animadversum est. Hinc ad eas, quas quasi partes appellabamus,*
,, *transfert orationem. Lac, inquit, quæ planta fert, id*
,, *ea obtinet in medio. Subest enim calor fortior, atque ibi*
,, *pinguedo manet. Cum igitur coquere cœperit calor,*

proprium

proprium in humorem vertitur pinguedo, ac modica « eum concretione cogit. Tum concalefacto loco evadit « humiditas lacti similis: excitaturq; exhalatio ab hu- « more, qui lac illud ad extrema trahit. Is humor calo- « rem continet apparentem, atq; hunc ad modum con- « crescit lac. Natura enim caloris est effectio concretio- « nis. Hîc quoq; separati capitis, qui volet, segmentum « facere queat. Partem enim, aut quasi partem nominat lac. Nominis addidit ab similitudine rationem. Aßignat in planta locum: medium scilicet. Ponit efficientem causam, calorem. Agnoscit modum: ἰσχυρωτέρα. *Satuit materiæ præparationem à qualitate substantiali:* πιότης. *Et inde naturæ progressum ad transmutandum:* στρέφεται. *Dixit,* εἰς τὴν οἰκείαν ὑγρότητα: *quæ certa, debita, propria sit ipsi. Astruit modum progressus illius:* συμπήγνυσι. *Et modi modum:* βραχεία. *Postremò declarat motum lactis illius, à medio ad extrema. Et moti vehiculum. Quippe humorem agnoscit quendam, illud qui vehat. Haud penitus sine causa. Sanè est pingue ineptius ad motum, propterea quòd hæret. Et profectò quidam pro glutino lacte ficus utuntur. Hæc à nobis ita Peripatetico more digesta sunt, atq; explicata. Verùm nonnulla queant aptius intelligi. Nam si pro efficienti causa designat calorem simpliciter, hoc erit commune rebus omnibus naturalibus: Siquidem calor instrumentum est agentium formarum, quemadmodum suprà dicebamus. At si calorem intelligit quali-*

tatis intensionem, qua dicitur aliquid calidum: he
falsum est. Lactuca enim, & Papaver, tum lacte
sunt, tum frigida. Nigri verò lac etiam frigore letal
Sententiam verò illam destruit oratio: τὸ πηγνύει
Nanque articulus is, ut alibi dicebamus, universal
ambitus nota est. Idem esset igitur, atque πᾶσα σύμ
πηξις. Quantum verò absit à naturæ opere contrariu
multa sunt argumento, quæ frigore concrescunt, no
calore. Est idem ergo τὸ ζῶον, καὶ πᾶν ζῶον. Utrunque po
nunt aliquando philosophi: ut in primo de generatio
ne Aristoteles, de vini gutta multam in aquam infus
λύεται γὰρ τὸ εἶδος, καὶ μεταβάλλει εἰς τὸ πᾶν ὕδωρ. S
etiam Plato in Atlantico. Notabimus: συμπήγνυτ
τὸ γάλα. Est enim quod Græci, τὸ πύον. Dixit, ὑποκεί
τω, quod Aristoteles ἐνυπάρχει. Et στρέφεται, motus lo
calis est, non mutationis substantialis: sed μεταβάλλε
ται: quemadmodum Plato quoque utitur in decimo d
legibus. Posuit βραχεῖα, pro ὀλίγη. Cujusmodi loqu
tio etiam Galeni est in tertio de locis: ἔκ τε πόσεως ὀλ
βραχεῖ πλείονος. Sicut haud multo pòst contraria sta
tuit, μεγάλην καὶ βραχεῖαν. ἄκυρον autem illud: τὴ
θερμότητα τῶν φαινομένων. Calor enim per se nunqu
φαίνεται. Dixit autem ἐκβάλλον: non solum φέρ
Non ut tantum intelligamus ἐκθλιβόμενον, verumet
iam sponte quoque emitti. Quoniam ex emisso, siv
emanante lacte gummi concrescere dicat mox. Muti
lus quoque hac parte est. Nullam enim de succis mentio
nem facit, vel croceis, vel sanguineis, vel pinguibus, ve

no

non pinguibus. Non pinguis est multarum. Pinguis, Phoni, & Hyperici, & ejus, quam majorem Centauream ridiculè vocarunt aliqui. Narrandum præterea fuit ei, quemadmodum quædam semper haberent lac, ut Tithymalli: quædam non semper, ut Lactuca. Hanc enim elactescere vetustate, absumiq; in medullā quandam araneaceam. Cæterùm qua ratione porrò concrescat lac, videamus. Vehementius, inquit, concrescit «« lac, cum frigus extiterit. Concretum nanq; deinceps «« exit proprio de loco: atq; tum gummi est. Gummi verò «« calidum exit, dum stillat. Concrescit igitur aëris at- «« tactu, defluitq; in loco benè temperato, & aquæ simile «« est. Aliud funditur, & coalescit lapidibus simile, aut «« conchyliis. Cum verò guttatim fluit propria manens «« in specie, fit quale vocant Smerium. Quod autem alte- «« ratum est, ut lapis, secundum quod apparet, frigidum «« est. At calor, tale ut sit, efficit. Cum verò frigus fuerit, «« & defluxerit, lapidescit. Igitur Gummi genera à qua- «« litate frigoris & caloris, quasi causa efficiente, discutit. Sanè concretionis modum deducit inde. Lac autem esse gummi materiam ex eo colligi potest, quòd eorum quædam in lac solvuntur, si diluantur. Error esto igitur: si generibus attribuit omnibus tanquam materiam. A frigore verò cogi patet, sed minutiore. Non enim valido solvuntur calore, sed remisso. Uruntur enim potius à vehementiore. Contradicit autem sibiipse sic: Concrescere intra arborem à frigore: exire verò calidum. Bis adversatur iis, quæ dicit. Frigoris &

caloris idem locus intus. Item, concreſcit intus: exit. Non enim poteſt exudare, niſi liquidum. Iccirco dicit: aquæ ſimile. Quid? tertio quoq; Concreſcit à frigore: calore lapideſcit. At concretio via eſt generationis ad lapideitatem. Ejus verò, quod lapidis induit naturam, nullum poſuit exemplum. Succinum igitur eſto: quod & ſegnitiam arguat, qui omiſerit: & inſcitiam, qui cogi dixerit à calore. Lapidis verò nomine peti debere jubebit Dioſcorides: qui illum etiam Lyncurium nominat. At hunc mavult è Lynce Theophraſtus. Videndum etiam, quæ prodat Plinius: ne in re manifeſta vos obtundam locorum oſtentatione. Pantheræ nunc ſunt in Gallia. Pardos aliquot vidimus: Lynces complures. Ex horum omnium generibus urinam multam: lapidem nullum. Pharmacarij pro Lyncis lapide quendam ſupponunt ab radicibus Cemmeni montis ſpecie non contemnenda. Ovi facies perpuſilli deſinens in umbilicum, ac metam utrinq; obtuſiuſculam. Furvus ei color ſubluſtri ſubpuniceo. Diffractus medius radiolos jaculatur à puncto, quaſi modioli novæ planiciei ad ambitum. Smerion verò quid ſit, equidem neſcio. Haud ſanè Smiris ille vitrariorum. Et apud Pollucem σμήειγγες τείχες εἰσί. *Interpres autem Nicandri addit,* τῶν μηρῶν, καὶ τοῦ τραχήλου, καὶ τοῦ μετώπου. *Suidas* σμήειν. θον τὸν σπάρτον, ἢ σχοῖνον. *Fortaſſe ſcriptum oportuit,* σμύρνη: *ſed non vulgaris. Stacten potius intelligas. Quanquam neq; hoc laboro, neq; volo aſcribi mihi. Hæc cum diceret,*

Ferre-

Ferrerium respiciebat. Is eum ubi conticescere animadvertit: Negas, inquit, te scire Bajuli, quid sit Smerion. At ego non nescio, edoctus quidem ab hoc antecursore meo. Transtulit enim, propolida. Propolin tamen ex alveariis excipimus: stillatitiam ab arborum nulla vidi. An verò mihi liceat inter vos heroas ac præsides veritatis aliquid comminisci? Est Erithace, quod in mellificiis vocat Aristoteles: doctiores Vernilaginem: quidam etiam Vernicem ab anni tempestate. Hoc eodem nomine vocant Juniperi lacrymam, ut ex ea communione dimanarit error hujus autoris. Hanc lacrymam recentiorum insolentia prohibere conata est Arabes, ne patrio vocabulo Sandarax appellarent: propterea quòd hæret vestigiis Græcorum Sandarachæ. Ita suis istis caveant legibus, ne Brizo fuerit Deliis dea vaticiniorum, quæ per somnia fierent: quando βρύζα fuit apud Thracas frugum genus. Hîc nobis tum judicij mirantibus acrimoniam, tum amplexantibus reconditam eruditionem, Bajulius sic est prosequutus. Nunc de colorum affectu à temporibus. Quædam stirpes, inquit, alterantur « in hyeme. Fiunt enim virides interdum, alias glau- « cæ: neq; corrumpuntur ipsæ, ipsarúmve folia, fru- « ctúsve: Propterea quòd quibus id contigit, habent ea « in summo calorem crassum, atq; in radicibus tenuem « humiditatem. Itaq; in ingressu anni obtinet humi- « ditas calorem illum ob aëris frigiditatem. Atq; ubi « accedit ad frigus calor, impellit is extrorsum humidi- »

„ tatem unà cum eo, quo tinxit arboris superficiem ca-
„ lore consequente. Rursum verò cùm regreditur fri-
„ gus & ariditas ad effectum, & humiditas continet
„ caliditatem: tum glaucus fit color. Qui affectus à con-
cretione, atq; substantiali eveniunt habitu, eosdem à
consimilium tempestatum constitutione contingere
posse par est. Quemadmodum iracundus ex intem-
perie sua solet ad iram concitari: sic frigidiore prædi-
tus indole, si inedia, si vino, vel exercitio vehementi,
vel æstu acuatur, facilius movebitur ad illius propor-
tionem. Simillima sanè causa tum constitutionum,
quibus tempora sunt affecta, quas καταστάσεις vocat
Hippocrates, tum earum habitudinum, quæ sua cu-
jusq; corporis est. Ergo quemadmodum plantæ sunt
quædam suapte natura glaucæ, cujusmodi Salices,
& Oleæ: nimirum tales efficiet hyems aliquas. Ta-
men addit, quod egeat disquisitione: Plantas ali-
quando fieri virides hyeme. Nam viriditatem affe-
ctum maximè communem plantarum generi, dixe-
rat suprà. Intelligamus igitur hîc eas per id tempus
fieri vegetiores, quæ frigore gaudeant. Quas inter
duarum naturas imprimis adversas animadverti. El-
leborum nigrum dico; & Mandragoram. Pallescunt
enim calore: ac miserè sanè Mandragora. Frigore verò
talem ac tantam assequuntur viriditatem, penè ut
nigræ videantur. Harum ille causam reddidit nullam.
Verùm ita sit: nisi melius aliunde tanquam symbo-
lum conferatur. In Mandragora terream absumi hu-
midita-

miditatem calore nimio, qui ejus humiditatis innata hostis sit. In Elleboro verò facilè resolvi partes subtiliores, augerique calorem intimum ab extimo ambiente ad humoris perniciem. Attribuit iste glaucedinis causam calori crasso. Laxam orationem. Interpretemur calorem, calorisque vehiculum humidum, ut emolliamus hoc duriusculè dictum. Ipsum igitur ostendit per ἀντίστασιν: cùm dixit, ἄνω. Et contrà, ἐν ῥίζαις ὑγρότητα λεπτήν. Pictura tamen hæc potius, quàm ratio. Glaucedo nanque plus pertinet ad aërem. Iccirco materiam craßiorem in radicibus contineri, par est, à frigore repercussam: tenuiorem aëreo calore suo, pinguique resistere, atque superesse. Quare minus rectè est ab eo institutum, uti superante calorem humido putemus glaucedinem commodius concreari, quàm viriditatem. Glaucedo nanque ex humido est aëreo: viriditas terreo. Theophrastus autem quærit in quinto de causis, quare arbor eadem colores diversos reddat. Artem quoque docet ibi. Vidimus nos in eodem racemo nigerrimos acinos, itemque candidos. Quid mirum? Nam eodem quoque in animali sic natura lusit: sic arte comparatum est. Notanda loquutio. στρέφεται ἡ ξηρότης εἰς ἐνέργειαν: ad efficaciam suam redit. Hæc sic à substantia, & affectibus, & fine plantarum: ut earum talis sit finis, quo ipsæ sint aliis. Isque duplex, aut ad propagationem, aut ad cibum. Ab hujus finis qualitatibus impræsentia ordiri, ac texere instituit orationem. Amarus, inquit, gignitur fructus: ubi calor "

„ & humiditas non sunt absoluta in coctione. Frigu
„ enim, & siccitas impediunt perfectionem: atq; it
„ fructus in amaritudinem vertitur. Hujus argumen
„ tum rei est: quòd amarum, in ignem si mittatur, dul
„ cescit. Fateamur à calore & humido certa lege di-
stributis, atq; temperatis, dulces fructus evenire. A
cruditate fieri negamus amaritudinem. Absynthium
vetus amarius est novello. Sic Intubi genera: sic La-
ctucarum. A frigido autem amarum prodire, sicuti
dicebamus, falsum putant, qui ad aras Galeni dixe-
runt sacramentum. Mel quoq; porrò coctum amare-
scit. In partibus ergo terrestribus interdum esse ama-
rorem, quæ sint etiamnum incoctæ. Itaq; per calo-
rem eas digerentem fit accessio dulcorationis in fructi-
bus. Mellis autem partes absumi teneriores ulteriore
percoctione: relinqui terrestres, atq; amarescere. Ab
exemplis enim naturæ petendas esse rationes nostras:
non ab argumentis nostris rerum naturas subverten-
das, jubet Aristoteles. Sic agnoscendum partes in
Opio, in quibus sit amaror. Cum enim pro maximè
frigido jactatum sit, non posse dari partes calidas,
quarum gustus vincat saporem frigidarum. Ab im-
perio nanq;, victoriaq; effectionum tum indicari,
tum judicari qualitatum quantitatem. Neq; illò fu-
giendum, ut negemus Opium amarum: dicamusq;
potius esse saporis horribilis (sic enim loquuntur) sed
verè amarum esse. Quid quod Papaver album vulgò
serit Asia, atq; India, unde succum premant (Am-
fiam

fiam vocant) & ad animi hilaritatem, & ad Venereos usus? Verùm de hoc alibi: nunc hoc agamus. Acerba quædam cum sint amara, eademq; Solis vi maturata dulcescant, eoq; tempore sint calidiora, quæ antequam maturescerent, fuerint frigidiora: non omnem amaritudinem in calido consistere, concludendum, atq; tenendum est: sed in absentia, aut in excessu. Quid nos ad id cogit? Quid absurdi propterea sequitur? Non enim in elementorum principiis sapores esse, sed à formis dari, per formas constitui, fuit aliàs à nobis disputatum. Quis enim mentis compos ab elementis afferri, apponíve quantitates, figuras, numeros, ordines, situs ausit profiteri? Etiámne latratum, & cantus avium, & risum hominis, atq; etiam sermonem? Nam de intellectu, & ratione, ipsáq; anima, quæ contaminarint istæ nebulæ Aphrodisienses, & pudet dicere, & piget meminisse. De amaris hæc in humo dulci: nunc de dulcibus in aqua calida.

"Dulcem his in aquis evenire fructum: propterea quòd "Solis vi trahit aciditas eam, quæ sibi propria qualitas "est. Hoc autem est frigus, & siccitas. Atq; inde re- "manent humores intus quidam pauci, dulces. Et plan- "tæ alvus calefit, ubi astiterit, atq; immoratus fuerit "in ipsa Sol. Quocirca fit plantæ fructus astringens pa- "rum. Ubi plus coctus fuerit is, dissolvitur aciditas "paulatim, usq; dum absumatur ipsa, & existat dul- "cor. Erit ergo fructus dulcis: at folia, & rami, aridi. "Perfecta verò maturitate magis ac magis amarescit

fructus. Id ſanè fit ob calorem nimium cum humore pauco. Quippe conſumitur humor: & fructus efficit, ut aſcendat calor. Atq; ibi tum ipſe fructus amarus eſt. Principio videmus, vel repetitum, vel dilatum. Suprà nanq; debuit hæc: ubi de ſalſis, de dulcibus, de amaris ſcribebat aquis. Quibus verò locis aquæ hæ exiſtant acidæ, nondum eſt compertum mihi. Tamen ex hypotheſi, tanquam in campo militari, genus hoc exercitij meditemur ad palum. Nam è contrario in ſolo dulci naſcuntur Acidulæ genera multa. Quàmobrem interea ſingula videamus. Primum illud occurrit: Acidam gigni, quoniam trahat acidum ſibi ſimile. Igitur acidum jam in planta eſt. Ergo non eſt ab attractione illius generatio. Interpretemur etiam illud liberalius, τὸ ὀξῶδες ἕλκει. Non enim eſt acidi trahere, ſed pellere: ſicut eſt in Timæo, & apud Galenum, atq; jactatum vulgò. Simile verò eſt, quod ait Philoſopus in ſectione viceſima: Origanum muſto injectum efficere vinum dulce, quia parteis aquoſas auferat ad ſeſe, quemadmodum Sol ab uvis. Paſſæ nanq; ſunt dulciores. Ut hoc quoq; errorem arguamus illum, cum dicit: excedenti maturitatem fructui fieri amaritudinis acceſsionem calore ulteriore. Fiat in Prunis, fiat in Ficubus periculum. Myxa quoq; & Ziziphæ profitebuntur idem. Philoſophus autem Origanum acrimonia ſua non tam attrahere ad ſe vini acrimoniam dicebat, quàm ejus partes coquere dilutiores. Quod verò paſſæ ficus ſint dulciores, præter guſtus judicium

dicium etiam persuadent rationes. Quia tametsi ultimæ comeduntur, tamen si vomitus cieantur, postremæ prodeunt. Nam & adhærescunt visciditate: & à natura propter dulcedinem appetitæ retinentur. Quod verò dixit: καὶ τὰ φύλλα, καὶ οἱ ἀκρέμονες ξηροὶ, falsum est. Non enim necesse est, maturescente fructu, arescere folia: tantò minus ramos. Et illud ut infelix sit, videte. ποιεῖ ὁ καρπὸς τὴν θερμότητα ἀναβαίνειν. Nam ubi maturitatem fructus adeptus est, haud amplius quicquam trahit, sed ab extraneo discoquitur calore. More verò suo resilit, atque adjicit sese ad figu- „ ras partium, & ait: acinos esse pyramidales propter „ caloris attractionem, & superfluum tum frigus, tum „ humorem, qui existunt intus ex genere aquæ acidæ. „ Manet enim humor in medio, ac densatur. At summitates attenuantur. Cæterùm quis dicat πυρῆνας omnes esse pyramidatos? Nominum affinitas elucet in Punicis, atque ipsam æquat rem: at in aliis multis deficit ea ratio. Præterea quot novimus acinulos ad ejus figuræ modum à natura elaboratos, ad acorem nequaquam? Jam in frumento Indico paratum habemus exemplum ad contradictionem. Quin illo in genere Punica dulcia quis nescit? Ad hæc in Punicorum nullo caloris vehementiam memini, propter quam ignis figuram illam falso decantatam sibi vindicent. Quis denique somniet, intra ipsos humidum existere, quo in loco nucleus insit ligneus? si tamen nuclei hoc in loco non refugitis appellationem. Haud absimilis

in Moro

in Moro naturæ opera. Qualis proportio in acinulorum congestorum, confertorumque imitatione: talis intus in ligneis filamentis. Figuræ verò causam in Punicis acinis petamus è schola mathematicorum. Ductæ namque lineæ à puncto ad ambitum, ipsum ad punctum angulos conficiunt; ad ambitum statuunt basim. Eam ob rem angustiore sede videamus acinos illos hærere carnibus internis, quàm membranæ contegenti. Quapropter pro loci portione corpulentiæ modum nacti sunt. Ut illud etiam explicetur: non ignis more mucrone sursum versum surrecto consistere. Ex Pythagoræ somniis fluxit hoc delirium in Timæum usque τὸ πυραμίδος στερεὸν εἶδος εἶναι πυρός. *At ignis species cùm sit maximè mobilis, mihi videtur non à corpore, quod haberet basim, super qua firmiter consisteret, sed ab eo, quod in puncto versaretur (id verò globosum est) ducere debuisse naturam suam. Sanè triquetra corporatura æquilatera omnium firmissima. Nam pondus est ad perpendiculum: à cujus cuspide introrsum ad basim ducta pendens linea rectum efficit angulum utrinque. Id quod cum Pyramide habet commune. Postremò Pyramis est* τῶν ἑτεροσχημάτων. *Quippe composita ex circulo, & angulo, qui in cuspide est. Quòd si sit laterata, jam neutiquam repræsentet ignem. Et cuspis ad subeundum apta est: planicies non item. Esset igitur ignis corpus compositum ex contrariis. Egregios verò Aristotelicos, qui harum nugarum expugnatori Herculi hosce*

libros

libros attribuere. Primus Pythagoras à numeris & figuris, tanquam à primordiis rerum suam diduxit philosophiam. Quam exceptam ab Empedocle, Democrito, Platone, Epicuro, Lucretio, aliis, funditus evertit divinus præceptor. In eodem quoq; libro ignem in duo genera cùm diducat Plato: scilicet in lucem, & hunc alterum ustionis autorem: non potuit luci pyramidem attribuere. Non enim in globo posset contineri. At continetur in corpore Solis. Nam quod exeat in conum, id nequaquam propter figuram fit, sed quia non potest esse infinita, neq; tractu, neq; potestate. Iccirco & terminatur aliquando, & interea deficit paulatim. Sic finitur umbra quoq;. At hæc illi contraria est. At figuræ nihil est contrarium. Ignis autem noster hic facie sua miserè fefellit illos. Ostentavit enim metæ cuspidem, quasi suapte natura talis esset. Longè tamen res sese aliter habet. A corpore nanq;, puta ligni, cum abit, tenuißima quæq; pars primum quenq; sibi occupat locum ad ascensionem: quas partes cùm aliæ craßiores impari levitate consequi non poßint, subsequuntur. Illas aufert celeritas in angustum propter paucitatem. Hoc etiam suprà. Verùm absolvamus jam opus hoc. Video nanq; me in extremo versari jam. Redit ad classes atq; recensiones temporum, & locorum, quorum beneficio maturitas accedat: In benetemperata regione ante " brumam accelerari maturitatem: cùm prope est, ut " adsit bona temperantia, & humiditas extiterit lucu- "
lenta,

„ lenta, & aër fuerit purus: neq; fructus multo calore
„ opus habeat, egeátve coctionis. Haud tamen satisfacit. Quod ante brumam tempus est, ejus tractus sanequàm multus. Igitur æstate quoq; plurima perficiuntur maturescendo: etiam vere affecto. Et negare tamen ausus est, à fructu exigi calorem multum: oblitus frugum, de quibus vel solis, vel inter prima debuit verba facere. Nam quod addit mediocrem vel anni, vel loci temperiem, malè fecit, apposito verbo, σπεύδει. Hoc enim convenit calidioribus locis. Nihi-
„ lo verò tutiora, quæ sequuntur. In omni, inquit, stir-
„ pe, cùm primùm satæ sunt, præstat amarus aut acer-
„ bus sapor. Humor enim postquam est in extremis par-
„ tibus, maturat loca, quæ in plantarum medio sunt.
„ Ex quibus est etiam fructuum materia. Prodit sicci-
„ tas, & sequitur humiditatem: atq; hunc ad modum
„ prima coctio fit acris, aut amara, aut acerba: Propte-
„ rea quòd à calore atq; humiditate coctio est. Cum
„ verò vicerit humor & siccitas calorem: est eadem de
„ causa fructus per initia immaturus. Quia fructus ge-
„ neratio per id tempus est absq; dulcedine. Nihilo, inquam, tutiora. Nam & partitio manca est illa: amarum, vel acerbum: & eam mox auget ipse, cùm dicit, δειμύ. Et præter hæc, est etiam ςύφον: & genus ipsorum, αὐςηρὸν: & insipidum: & dulcia quædam, ut Lactuca. Eo nanq; tempore aut dulci, aut admodum est diluto sapore. Habet autem apud Latinos acerbi vox ætatis aliquando notionem, aliquando saporũ.

poris. Sic dicimus apud Ciceronem, impolitas res, & acerbas. Ita fructus erunt acerbi quidam ætate, gustui non acerbi, sed aut amari, aut astringentes, aut acidi. Hoc enim quoq; ab acerbo differt. Est enim acerbus sapor inter astringentem & acidum. Plus inest in astringente terræ: plus in acido fervescentiæ illius, quam non ignoravit in Timæo Plato: Galenus agnovit in aceto, sub illarum partium notionibus, quas dixit esse tenues, quarum beneficio posse subire profitetur. Petatur exemplum familiare. Illico post exutum florem, astringens est in vite fructus. Is ubi adultus fuerit acerbus, etiam in vino, si ante maturitatem prematur. Postremò acidus est succus, ubi partes aëreæ vaporarunt ex vino: unde etiam vapa dicitur: quo tempore quiddam igneum hæsit in partibus terreis. Perpendenda & illa: Humiditatem, cùm in extremis fuerit, coquere loca. Nam ὑγρότης abstractum est. Et τὰ ἄκρα non sola obtinet. Neq; sanè humiditas unquã quicquam coxit. Quin coquitur, non coquit humor. Ipsa etiam loca quid unquam coxit? Sed de hoc suprà quoq;. Cum verò dicit: consequente humiditatem siccitate, contingere primam coctionem, vel acrem, vel amaram, vel acerbam: nequit hoc constare sibi. Non enim amari & acerbi principia dixerit eadem Galenus. Extrema verba malè cohærent, ὅταν δὲ ἐπικρατήσῃ ὑγρότης, καὶ ξηρότης τοῦ θερμοῦ. Nam quomodo simul hæc duo queant vincere calorem? Aequalia facit igitur, ut sit temperamentũ simplicis victoriæ. Id quod

ſanè cum Galeno probatur mihi: tu Cæſar quare non probes, videbis. Puto tamen voluiſſe, ὑγρότης, ἢ ξηρότης. Haud malè verò de ſaporibus. Sunt enim multo certiſſima indicia temperationum: quemadmodum rectè docuit idem medicorum princeps. Quinetiam in ſacris libris ſanctioris philoſophiæ, non ſolùm ſapores ſua obtinent nomina, verumetiam ipſa corpora ſubjecta: id adeò, ut fructus acerbi certa peculiariq; voce cognoſcantur. Superſunt de Myrobalanorum generatione paucula, non tam neceſſaria ad cognoſcendum, quàm ad refellendum, atq; oſtendendum, librum hunc falsò Philoſophi nomine circunferri. Non enim de unguentaria glande agit hîc, de qua ne alibi quidem verbum ullum: ſed de recentiorũ hiſtoria, nec ipſi Galeno cognita. An Theophraſtus inter Aegyptias aliquid deſignarit, videbimus, Cæſar, in tuis commentariis. Inchoat autem caput hoc à contradictione. Etenim cùm dixiſſet, vel amarum, vel acrem, vel acerbum ſaporem ἐν πᾶσιν εἶναι per initia: nunc ita ſtatuit: Arborum Myrobalanorum fructus initio dulces
,, *eſſe. Verùm communi natura acerbos, & concretio-*
,, *ne amaros. Id evenire propter ramos arboris ipſius,*
,, *quorum textura ſit rara. Cum ergo matureſcunt:*
,, *ſequitur, inquit, humorem calor: & maturantur*
,, *fructus: atq; initio dulces ſunt. Rurſus autem per*
,, *eandem illam raritatem (ſic enim interpretor verba*
,, *hæc corrupta, πάλιν ἀκολούθως ἕλκει διὰ τὴν ἀραιό-*
,, *τητα τοῦτο τὸ δένδρον πόρους) ſuperat frigiditas &*

ſiccitas

ſiccitas calorem & humiditatem. Atq; inde alterantur fructus in acerbitatem. Vincit rurſus calore Sol propter attractionem ſuperfluæ ſiccitatis in illo ſemine, quod eſt in arborum ſuperficie. Vincitq; frigus ſiccitatem. Et ſunt fructus vehementis acerbitatis. Inde aſcendit denuo naturalis calor adjutus à calore Solis exteriore : & vincit calor, ac ſiccitas. Atq; ita evadunt amari fructus. Satis erat, hæc recitaſſe tantum, ne vos diutius obtunderem. Quædam videtis ipſimet, quàm indigna ſint, in quibus opera ponatur ad contradicendum. Cæterùm me ut promiſſis liberem, attigero modicè. Ait, Myrobalanos amaras eſſe: guſtum tamen aſtringere. Ramorum affert pro cauſa raritatem. Arundo tamen, quæ eſt Sacchari matrix, rariſſima. Etiam Ficum attrectes: etiam Vitem contemplemur. At quaſi veterem ludum, quem vocabant Trojam, componere videtur, currendo, recurrendo, intercurrendo. Miſeret me illarum qualitatum relegentium laborum peregrinationes, quibus jam defunctæ fuerant. Nam quare calorē frigus occupet ſuperventu ſuo, cum jam in eo ſunt, ut maturitatē conſequantur? Illudit verò nobis, cùm dicit: corroborari calorem calore Solis, διὰ τῆς ἐφελκύσεως τῆς περιττῆς ξηρότητος. Ut aliquid ponat ſiccum, tanquam ſubſtantiam. Nemo enim dixerit, trahi qualitatem. At hoc in loco eſt humoris abſentia ſublecti, ſubducti, abſumpti per calorem. Plato verò, ſicut alibi dicebam, facit ignem ἀνομαλότητος δημιουργόν. Igitur aut non maturat calor; aut ἐν ὁμαλότητι non eſt dulcor. Quorum utrunq;

affirmat ille. A calore maturitatem: in ipsa æqualitate consistere dulcedinem. Hoc alibi discussum est. Habetis, quæ pro divino præceptore opponamus, opinor, audacter adversus hosce quovis plagiario pejores. Malim nanq; mihi surreptum nomen bonum, quàm impositum malum. Enimvero præstat, de meo aliis benè esse, quàm ex alieno malè mihi. Et quoniam vos assentiri video, eamus expuituri miseriam hanc in sinum appetentis auroræ hujus. Nos igitur, cùm illud probum os piæ verecundiæ plenissimum conticuisset: & jam lucesceret: atq; Gallorum cantus undiq; crebrescentes exaudirentur: ei quàm maximè fieri poterat, cumulatè gratias egimus. At eas illo ad omnium bonorum ineffabilem datorem meritò referente, suum quisq; concessimus in cubiculum.

GRATIAS TIBI DOMINE
JESU.

MARPURGI CATTORUM,
EXCUDEBAT PAULUS EGENOLPHUS
TYPOGRAPHUS ACADEMICUS, AN-
NO AB INCARNATIONE SALVATO-
RIS M. D. XCVIII.

l.i.C.de legi.vnde dicit Bal.in
.de elec. q paria sunt vel facere
ge.Sed cogitabã q dictũ Azo.
.l.fi.§.sinautem es alienum.C.d
rex.ibi vult q pater sine filio pos
ecretum.z ad istum articuluz vi
p̄ses.C.de transactio.Item ad
tulas.§.i.loquitur quando tutor
pupilli.z sic contract⁹ erat omni
tor emisset ab isto pupillo an p
vce.z Ludo.roma.hic distingu-
pillo cum auctoritate alterius
em esset z haberet locum.d.l.
licz ipsi non dicant ante eos.ita
§.i.in.l.ij.in fi.ff.de stipula.ser-
a.comen.z Angel.aretinus i.§.
.xvij.q.in materia tutelarum.
ditum z declaratum tertiũ spe
n q ex prima glo.colligi potest
a absq3 lapso biennio obligari
e non habebit locum tit.de lit.
cu.Inquantum dant infra bien
me.pecu.z si dicas que est ra-
es z alios confitentes respõde
d est q2 in alio debitore non est
e non presumitur q fecerit il-
re numerationis.sed in tuto-
esumitur facere scripturã sub
Quartum speciale glos.non est

notabilis in.l.ticius in verbo no
verbis quá glo.Fulgo.ꝛ Ludo
gularem ad hoc.ꝛ sic habes ex
tra glos.Bart.hic. late per du
speciale traditum per Jaco.de
ciale est in contractu mutui resp
qꝛ actio que oritur ex numerati
stipulationem vel nouatur.l.si i
cum.l.seq.de noua.secus in alijs
hendit Jac.de hoc motus p ꝛec
ciale in contractu mutui cum id
ctu dotis.nam si extraneus num
dotis ꝛ stipulatus est sibi reddi
actionez oriri ex numeratione ꝛ
de iure doti.l.i.§.accedit de rei
matrimo.sed ista iura cum reue
in pꝛoposito qꝛ loquũtur quand
facta nomine mulieris.stipulati
extranei.ꝛ sic pro diuersis perso
teria nostra loquitur quádo nu
rint pꝛo eodẽ.ita loqu itur.d.l.s
na.cum.l.seq.de noua.Item ꝛ
inquátum contra Jaco.de are.a
glo.i.in pꝛin.C.de pac.qꝛ ita de
pulatione quádo continet diue
ctum est in stipulatione scd̄m
co.ꝛ pꝛobatur per tex.iuncta gl
nam.C.de pac.in isto tamen pa
quens vel pꝛecedens nouet vel

sse puta numeratio ꝛ traditio. ꝛ in hoc licet
t tres casus. tamen in omnibus concludit ꝙ
tio incontinenti precedat siue incontinenti se
simul ꝛ semel interponatur in dubio semper
ex sola stipulatione. eo qꝛ numeratio vel tra-
nuntur interponi ad implementum stipulatō
nent Fulg. ꝛ Alex. hic. ꝛ ita teneas quicquid
do. roma. ꝛ Pau. de cast. hic. quos reprobat
bdit Bar. ꝙ si precedat stipulatio ꝛ sequat
ertitudinarius incontinenti ꝙ ille contract⁹
atur nisi expresse sit actum. allega. l. item illa
titu. pecu. de hoc dicit esse tex. expressum in. l.
meo. §. fin. ff. mandati. quem tex. etiam repetit
hic in penul. colum. ꝛ eum reputat singularē
in. l. i. in. i. colū. ff. de noua. punctus est videre
ducatur ille tex. Barto. dicit esse expressum
cedit stipulatio contractus certitudinarius
ns nunꝗ tollit stipulationem prima fronte.
il probat qꝛ in illa lege nihil de stipulatione
illum tex. sic inducendum. ibi loquitur de fi
rgo de stipulatione qꝛ fideiussio non potest
ulatione. l. blanditur. C. de fideiusso. ꝛ tamen
si mandaui ecce contractus certitudinari⁹. s.
istud mandatū non tollitur stipulatio ꝛ sic
eiussionis qꝛ tex. ibi dicit si egisses ꝛ sic esses
atus tolleretur stipulatio fideiussoria. ergo
ctus mandati non tollit ibi stipulationē fide
cedentem. sed ita demum si fiat nouatio p
tionem. l. delegare. §. primo. ff. de noua. ergo

quare solus tutor non potest facere restituti[...]
solu. cómunis non tollit contrarium d.l.i.§.fu[...]
ad.l.fistulas.§.primo.et propterea mihi non [...]
ego considero quod in restitutione hereditatis [...]
attendi. Aut consideramus ipsum restituere [...]
certe restitutio hereditatis est facti.quia fit re.a[...]
restituta in principio.ff.ad trebel.aut consider[...]
ctum restitutionis.et verum est quod ex ipsa rest[...]
quitur effectus iuris quia iura transferunt in fid[...]
rium vtilia actiue et passiue.§.restituta institu[...]
hereditas.eodem modo quod idem est in.d.l. filiu[...]
in emptione et venditione. Nam si nos consid[...]
sum tradere vel apprehendere vacuam posse[...]
teor quod istud est nudi facti sicuti etiam restitue[...]
Sed si consideramus quod ex possessione vacua[...]
vendite acquiratur dominium si vendens est [...]
vsucapendi conditio si non dominus.l.in con[...]
bus in fi.de verbo.obliga.certe iste etiam est [...]
ris vt in restitutione hereditatis.et sic vtrobiq[...]
ctum et effectus iuris non video quare apprehe[...]
sionis rei vendite possit fieri per solum tutoré [...]
tio hereditatis per fideicómissum relicte ipsi [...]
dicere prout Bar.et docto.quod in.d.l.fistulas.§[...]
stitutio nudi facti. Sed in.§.fuit quesitum est [...]
cti habens mixturam iuris.imo idem in vtroq[...]
quod ex isto facto resultat effectus iuris nisi dice[...]
stitutione hereditatis versatur maior effectus[...]
tur de iure vniuersali transferendo sed in emp[...]
de effectu iuris singularis de transferendo do[...]

Si certum pet

sta lis
um .c.
ná co
nt po
ez bo
.l. sit
e de
e ue
en
5. no
o ce
un
a co
é kis
i te
r uo
ac
cia
si
est
ob
ni
tic
pr
in
lan
re
sp

atur.

quare solus tutor non potest fa non necessa
solu. cõmunis non tollit contrari in genesi in
ad.l.fistulas.§.primo.⁊ propter ntra legem
ego considero ꝙ in restitutione btest probar
attendi. Aut consideramus ipsu .que libe.p
certe restitutio hereditatis est fa ergo non re
restituta in principio.ff.ad trebel que scripsi l
ctum restitutionis.⁊ verum est qrte ꝙ tex.in
quitur effectus iuris q2 iura tra erat fundum
rium vtilia actiue ⁊ passiue.§.res validus. Si
heredita.eodem modo ꝙ idem dat ille tex.
in emptione ⁊ venditione. Nam t ꝙ si tutor e
sum tradere vel apprehendere v tutoris vel
teor ꝙ istud est nudi facti sicuti tulas.§.i.alia
Sed si consideramus ꝙ ex poss uit Bar.ad
vendite acquiratur dominium si .vt ibi Imol
vsucapendi conditio si non domi ionum.insti.
bus in fi.de verbo.obliga.certe i hoc modo re
ris vt in restitutione hereditatis le glo.non o
ctu3 ⁊ effectus iuris non video q tutorem.ex so
sionis rei vendite possit fieri per fectualiter.⁊
tio hereditatis per fideicõmissu .⁊ ti.C.de no
dicere prout Bar.⁊ docto.ꝙ in m exception
stitutio nudi facti. Sed in.§.fuit diuersitatis
cti habens mixturam iuris.imo io ut colligitur
ꝙ ex isto facto resultat effectus eius potestate
stitutione hereditatis versatur m scripturam s
tur de iure vniuersali transferen cum possit sol
de effectu iuris singularis de tr futura ma er